

სრული პროფესორი გ. იმედაშვილი

საგადასახადო საქმე

სალექციო კურსი

თბილისი 2014

გადასახადების სოციალურ-ეკონომიკური არსი

გადასახადების წარმოშობა დაკავშირებულია სახელმწიფოს წარმოშობასთან. სახელმწიფო ობიექტურად მოითხოვს ჯარის პოლიციის და სხვა სამსახურების ფორმირებას და შენახვას, რის გამოც შემოიღებს სხვადასხვა სახის ბეგარას. გადასახადების, როგორც სახელმწიფოს მიერ საზოგადოების შემოსავლის გარკვეული ნაწილის სახელმწიფოს სასარგებლოდ ამოღების ფორმა განაპირობა შემდეგმა ფაქტორებმა:

1. მოსახლეობის საზოგადოებრივმა დანაწილებამ სხვადასხვა სოციალურ ჯგუფებად;
2. სახელმწიფო აპარატის წარმოქმნამ, რომელიც მოწოდებული იყო მოსახლეობა დაეცვა შიგა და გარე აგრესიისაგან;
3. სასაქონლო ფულადი ურთიერთობის დამოუკიდებელი სუბიექტების წარმოშობამ.

სახელმწიფო ხარჯების გადიდება მოითხოვს ახალი შემოსავლის წყაროს მოძიების აუცილებლობა, სახელმწიფოს შეუძლია ხარჯების დასაფარავად გამოიყენოს სესხები, მაგრამ მათ სჭირდებათ დაფარვა, თანაც სარგებელთან ერთად. სახელმწიფოს ასევე შეუძლია მიმოქცევაში გამოუშვას დამატებითი ფულის ნიშნები, მაგრამ ეს გამოიწვევს მძიმე ფინანსურ შედეგს-ინფლაციის სახით. აქედან შეიძლება დავასკვნათ, რომ გადასახადები წარმოადგენს სახელმწიფო შემოსავლების ძირითად წყაროს და დღემდე მასზე უკეთესი საზოგადოებას არაფერი მოუგონია. საბაზრო ეკონომიკის პირობებში სახელმწიფოს ფინანსური რესურსების ძირითად წყაროს შემოსავლები წარმოადგენს. გადასახადების წილად მოდის სახელმწიფო ბიუჯეტის 80- 90%.

შუა საუკუნეების იტალიელი მოაზროვნე თომას აკვინელი გადასახადებს „საზოგადოების ძარცვის ლეგალურ ფორმას“ უწოდებდა. მონტესკიეს აზრით კი საზოგადოებაში არაფერი საჭიროებს იმდენ ჭკუა-გონებას, რამდენიც აუცილებელია იმ წილის განსასაზღვრავად, რომელსაც ხელისუფლება ართმევს საზოგადოების წევრებს. კლასიკოსი ეკონომისტი უ. პეტი ნაშრომში ტრაქტატი „გადასახადებისა და გამოსაღებების შესახებ“ აღნიშნავდა, რომ გადასახადი ის მექანიზმია, რომელიც უზრუნველყოფს მოსახლეობის აქტიური ნაწილის ჩართვას ეროვნული სიმდიდრისა და ეროვნული შემოსავლის წარმოებაში.

საგადასახადო დაბეგვრის თეორიის ერთ-ერთი ფუძემდებელია ინგლისელი კლასიკოსი ეკონომისტი ა. სმიტი. მას ნაშრომში „გამოკვლევა ხალხთა სიმდიდრის ბუნებისა და მიზეზების შესახებ“ ჩამოყალიბებული აქვს საგადასახადო პოლიტიკის თეორიული საფუძვლები და საგადასახადო დაბეგვრის პრინციპები. მას მიაჩნდა, რომ გადასახადები სამართლიანი უნდა იყოს, რაც ნიშნავს გადასახადის ტვირთის თანაბარ გადანაწილებას გადამხდელებზე, ოპტიმალურ საგადასახადო განაკვეთებს და საგადასახადო სისტემის გამარტივებას. მისი აზრით გადასახადები ზომიერი უნდა იყოს რათა უზრუნველყოს მატერიალური წარმოების სტიმულირება. გადასახადების ტვირთმა არ უნდა უზიდავს გადამხდელს თავი აარიდოს გადასახადებს.

ინგლისელმა კლასიკოსმა დ. რიკარდომ კიდევ უფრო განავითარა სმიტის გადასახადების თეორია ნაშრომში „პოლიტიკური ეკონომიისა და დაბეგვრის საფუძვლები“ იგი მიუთითებდა, რომ საჭიროა გადასახადები აიკრიბოს ეკონომიკური სუბიექტის ყველა შემოსავლიდან და რომ მოგების გადასახადის გადიდება იწვევს პროდუქციის ფასის გადიდებას.

ინგლისელმა მეცნიერმა ჯ. კეინსმა უდიდესი წვლილი შეიტანა საგადასახადო დაბეგვრის სისტემის სრულყოფაში. მან თავის ნაშრომში „დასაქმების სარგებლის და ფულის ზოგადი თეორია“ დაასაბუთა რომ გადასახადების შემცირება შემოსავლების ზრდის მასტიმულირებელია, შესაბამისად იზრდება მოხმარება და ერთობლივი მოთხოვნა, რაც მთლიანი შიდა პროდუქტის ზრდის ფაქტორია.

ნეოკეინსური მიმართულების ეკონომისტების აზრით საგადასახადო პოლიტიკა უნდა მივიჩნიოთ ანტიინფლაციური და ანტიკრიზისული რეგულირების მძლავრ ბერკეტად, თუმცა ეს შეხედულებები რამდენადმე შეარყია მეოცე საუკუნის 30-იანი წლების დიდმა დეპრესიამ. გადასახადების გადიდება ეკონომიკური კრიზისის პირობებში ვერ უზრუნველყო მოთხოვნის კომპენსირება, პირიქით ხელი შეუწო კრიზისის გაღრმავებას.

ამერიკელი ეკონომისტის ნობელიანტის მ. ფრიდმენის მიერ ჩამოყალიბებული მონეტარიზმის თეორიით-ეკონომიკაში სახელმწიფოს ჩარევის მინიმიზაციით უნდა მოვახდინოთ ეფექტიანი საგადასახადო პოლიტიკის ფორმირება. მისი აზრით ის საგადასახადო სისტემაა ეფექტიანი, რომელიც დაზოგვის სტიმულირებას და მშპ-ს ზრდას უწყობს ხელს.

ამერიკელმა მეცნიერმა ა. ლაფერმა დახაზა მრუდი, რომელიც ბიუჯეტში საგადასახადო შემოსავლებზე გადასახადის განაკვეთის ზეგავლენას ასახავს. მისი აზრით გადასახადის განაკვეთის ზრდის კვალობაზე იზრდება ბიუჯეტის შემოსავლები, მაგრამ გარკვეულ წერტილამდე, რომლის შემდგომ განაკვეთების ზრდა შემოსავლების შემცირებას იწვევს. ამ მრუდს ლაფერის მრუდი ეწოდა.

საქართველოში გადასახადების შემოღება 11-ე საუკუნიდან წარმოებს, თუმცა ისტორიული წყაროები უფრო ადრეულ პერიოდზეც მიანიშნებენ. საქართველოში გავრცელებული იყო შემდეგი სახის გადასახადები: ბეგარა, ღალა, ხარჯა, ყალანი, კოდის პური, საპოლიციო, უძრავი ქონების, ვაჭრობის. ფეოდალური ხანის საქართველოში საგადასახადო სისტემა ჩანასახის მდგომარეობაში იმყოფებოდა ფეოდალები თავიანთი შეხედულებებისამებრ აწესებდნენ გადასახადებს.

პირველი სამართლებრივი დოკუმენტი, რომელშიც მოცემულია საგადასახადო დაბეგვრის საკითხები არის მანდატუხუცესი ბექასა და მისი შვილიშვილის ალაბუდა ათაბაგ ამირსპასალარის „სამარფიოს წიგნი“. მასში ხაზგასმულია, რომ ქვეყნის ეკონომიკის წამყვანი დარგია სოფლის მეურნეობა, ამიტომ მიწის მესაკუთრეების-ფეოდალების ინტერესების დაცვა ქვეყნის აღორძინების საფუძველია, ხოლო ის პირები ვინც მათ მიწას დაამუშავებენ და მოსავალს მოიყვანენ ვალდებული არიან ბატონებს გადაუხადონ მიწის რენტა.

„ვახტანგ VI-ს კანონებში“ საუბარია საკუთრებისა და გადასახადების შესახებ. მის მიერ შედგენილი „დასტურლამალი“ იძლევა გადასახადების განაკვეთებს, რომელთა აბსოლუტური უმრავლესობა სასაქონლო ფულადი ურთიერთობების განვითარების დაბალი დონის გამო ნატურალური ფორმით იყო წარმოდგენილი. გვიანფეოდალურ საქართველოში არსებობდა: შრომამიგებითი რენტა, რენტა პროდუქტებით და ფულადი რენტა. ამდენად გვიანფეოდალურ საქართველოში საგადასახადო დაბეგვრაში უპირატესობა ენიჭებოდა გადასახადების ნატურალურ ფორმას, რომელიც მე-20-ე საუკუნის დასაწყისში შეცვალა ფულადმა ფორმამ.

გადასახადების ეკონომიკური არსი

გადასახადების ეკონომიკური არსია მშპ-ს ნაწილის ამოღება სავალდებულო შენატანის სახით საზოგადოების სასარგებლოდ. სახელმწიფოს ეკონომიკურ საფუძველს ქმნის გადასახადები, რომლის გარეშე მას არსებობა არ შეუძლია. სახელმწიფო მისი

სოციალური, ეკონომიკური და პოლიტიკური ფუნქციების შესასრულებლად მიმართავს ფულადი რესურსების მობილიზაციას. აქ კი მნიშვნელოვანია ხელისუფლების უნარი ოპტიმალურად გამოითვალოს ხარჯების მოცულობა და მის დასაფინანსებლად საჭირო შემოსავლები.

სახელმწიფოს გაჩენის პირველივე დღეებიდან გადასახადების სიდიდე და საგადასახადო ტვირთი პირდაპირ კავშირშია სახელმწიფოს ხარჯებთან. სწორედ სახელმწიფო ხარჯები და გადაწყვეტილებები საგადასახადო დაბეგვრის სფეროში არის სახელმწიფოს ფისკალური პოლიტიკა. ხელისუფლების უპირველესი ამოცანაა გადაწყვიტოს დაბეგვრის როგორი წესი, გადასახადის როგორი განაკვეთი იქნება უკეთესი და ეფექტური სახსრების მობილიზაციისათვის.

ქვეყნის ფინანსური სისტემის მნიშვნელოვან სფეროს ფინანსები წარმოადგენს, იგი მოიცავს სხვადასხვა დონის ბიუჯეტებს. სახელმწიფო მობილიზებას უკეთებს ფინანსურ რესურსებს და შემდგომ იყენებს მათ სახელმწიფოებრივი ღონისძიებების დასაფინანსებლად. ეს პროცესი გამოხატულებას პოულობს ერთის მხრივ-ბიუჯეტის შემოსავლებში, მეორის მხრივ მის ხარჯებში. ბიუჯეტის შემოსავლების მთავარი წყაროა ეროვნული შემოსავალი, თუკი ხარჯების დასაფარად ის არ არის საკმარისი სახელმწიფო მიმართავს ეროვნულ სიმდიდრეს.

ეროვნული შემოსავლის გადანაწილებისა და ბიუჯეტის ფორმირების ძირითად მეთოდებად ხელისუფლება იყენებს გადასახადებს, სესხებს და ფულის ემისიას. იმ ეკონომიკურ ბერკეტებს შორის რომლითაც სახელმწიფო ზემოქმედებს საბაზრო ურთიერთობებზე, განსაკუთრებული ადგილი უჭირავს გადასახადებს. საგადასახადო დაბეგვრამ განვითარების ხანგრძლივი გზა განვლო. გადასახადების წარმოშობის ძირითადი მიზეზებია საზოგადოების ანტაგონისტურად დაყოფა და სახელმწიფოს ჩამოყალიბება. საზოგადოების განვითარების ყოველ საფეხურზე სახელმწიფოს საგადასახადო სისტემა სხვადასხვა სახის იყო, თუმცა სრულყოფილი საგადასახადო სისტემის შექმნა ვერცერთ ეპოქაში ვერ განხორციელდა. „გადასახადები ის ფასია, რომელსაც ცივილიზებული საზოგადოებისთვის ვიხდით“, აღნიშნავდა ამერიკელი მწერალი ლ. ჰოლმსი.

მოდერნმა გადასახადების შესახებ ეკონომიკური მეცნიერების ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი ნაწილია და შეისწავლის წარმოებით ურთიერთობებს საწარმოო ძალებთან და ზედნაშენთან ერთიანობასა და ურთიერთქმედებაში. წარმოებით ურთიერთობათა იმ მრავალფეროვნებიდან, რომლებიც მოიცავს წარმოების, განაწილების, გაცვლისა და მოხმარების ურთიერთობებს, განასხვავებენ საფინანსო ურთიერთობებს, რომელთაგან უმნიშვნელოვანესია საგადასახადო ურთიერთობები. განაწილების საფუძველზე, რომელიც ორგანულ კავშირშია წარმოების პროცესთან ხორციელდება საზოგადოების წევრთა შორის წარმოების საშუალებათა განაწილება დარგების და ეკონომიკური რეგიონების მიხედვით და დგინდება წარმოებული პროდუქციის ღირებულებაში სხვადასხვა კლასებისა და სოციალური ჯგუფების წილი.

მთლიანი ეროვნული პროდუქტისა და ეროვნული შემოსავლის განაწილების სტადიაზე, განსაკუთრებით კი გადანაწილებისას ფუნქციონირებას იწყებს საგადასახადო ურთიერთობები სახელმწიფოსა და საზოგადოების წევრებს შორის. ეროვნული შემოსავლის ის ნაწილი, რომელიც ქვეყნის მთელი მოსახლეობისაგან იძულებითი წესით არის მობილიზებული გადასახადების სახით გარდაიქმნება სახელმწიფოს ფინანსური რესურსების ცენტრალიზებულ ფონდად. გადასახადების იძულებითი თავმოყრის პროცესს გააჩნია ღირებულების ცალმხრივი მოძრაობა გადასახადის გადამხდელიდან

სახელმწიფოსაკენ. გადასახადების ფორმირება წარმოებს ახლადშექმნილი ღირებულებით, რომელსაც საზოგადოება აწარმოებს და სახელმწიფო ითვისებს. ამავე დროს ქვეყნის მთელი მოსახლეობა სარგებლობს იმ სიკეთით, რომლებიც გადასახადებით მიიღწევა (სოც. უზრუნველყოფა, სამედიცინო დახმარება, განათლება, ფინანსური დახმარება და სხვ.)

გადასახადებს გააჩნიათ ორგვარი ბუნება ერთის მხრივ იგი გვევლინება, როგორც წარმოებით ურთიერთობათა სპეციფიკური ფორმა (გადასახადების საზოგადოებრივი შინაარსი) და მეორის მხრივ წარმოადგენს ფულად ფორმაში გამოხატულ ერთობლივი შემოსავლის ნაწილს (მატერიალური შინაარსი).

ამრიგად გადასახადები წარმოადგენს საზოგადოებრივ-ეკონომიკური ცხოვრების განუყოფელ ნაწილს. გადასახადებს გააჩნიათ ორი მნიშვნელოვანი თავისებურება: იმპერატიულობა-რაც გულისხმობს ხელისუფლებისა და დაქვემდებარებულთა ურთიერთობას და მესაკუთრის შეცვლას, რაც გულისხმობს იმას, რომ სახელმწიფო გადასახადის გადამხდელისაგან ამოღებულ თანხას ფულადი ეკვივალენტით უკან არ აბრუნებს. გადასახადები, როგორც გადანაწილებითი პროცესის მონაწილე დამოკიდებულია მთლიანი შიდა პროდუქტისა და ეროვნული შემოსავლის ღირებულების მოცულობაზე. მხოლოდ ის სახელმწიფო ხელისუფლება აღწევს ეროვნული ეკონომიკის აღმავლობას, რომელიც ახორციელებს მეწარმეობის სტიმულირებას საზღვარგარეთის ქვეყნების სახელმწიფო ბიუჯეტის შემოსავლებში, განსაკუთრებით მნიშვნელოვანი წვლილი ინდივიდუალურ საშემოსავლო გადასახადს შეაქვს. მეორე ადგილზე სოციალური გადასახადებია, შემდეგ არაპირდაპირი გადასახადები -დღგ, აქციზი და პირდაპირი გადასახადები-მოგებისა და ქონების. საგადასახადო სისტემები ბიუჯეტის შევსების ფისკალური ფუნქციის გარდა, წარმატებით უნდა ახორციელებდეს ეკონომიკური, სოციალური განვითარებისა და საგარეო-ეკონომიკური ურთიერთობების მარეგულირებელ ფუნქციებს. საზღვარგარეთის ქვეყნების საგადასახადო სისტემებში საერთო სახელმწიფოებრივ გადასახადებს წამყვანი როლი ენიჭებათ, თუმცა ადგილობრივი გადასახადების როლი და მნიშვნელობა სხვადასხვა ქვეყნებში აშკარად განსხვავებულია. საერთო სახელმწიფოებრივ გადასახადებს როგორც წესი მიეკუთვნება პირდაპირი გადასახადები, რომელთა შორის განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია ფიზიკურ პირთა საშემოსავლო გადასახადი. მე20-ე საუკუნის 80-იანი წლების დასაწყისში მსოფლიოს თითქმის ყველა წამყვან ქვეყნებში ადგილი ჰქონდა ფართომასშტაბიან საგადასახადო რეფორმას, რომელიც მიმართული იყო გადასახადების სტრუქტურის გამარტივებაზე, პრინციპების სრულყოფაზე. საგადასახადო შეღავათების შემცირებაზე და გადასახადებისაგან თავის არიდების მექანიზმების შემუშავებაზე, მთლიანობაში კი - საგადასახადო სისტემის ეფექტურობის სრულყოფაზე. ყველა ქვეყანაში საგადასახადო სისტემის რეფორმის ძირითად მიმართულებად საშემოსავლო გადასახადისა და საწარმოთა მოგების გადასახადის სისტემების ლიბერალიზაცია გვევლინება საგადასახადო განაკვეთებისა და საგადასახადო ტვირთის შემცირების გზით. მაგ. აშშ-ში საშემოსავლო გადასახადის 14 თანრიგიანი სქემის ნაცვლად შემოღებული იქნა 4 თანრიგი და ა.შ. მოგების გადასახადი მაქსიმალური განაკვეთი 46%-დან შემცირდა 39%-მდე. დიდ ბრიტანეთში საგადასახადო რეფორმა განხორციელდა დევიზით - "დაბალი გადასახადები ქმნიან ეფექტურ ეკონომიკას." გფრ-ის საგადასახადო რეფორმის ძირითად მიმართულებას საშემოსავლო გადასახადის საგადასახადო ტვირთის შემცირება წარმოადგენდა მოსახლეობისათვის, განსაკუთრებით იმ ოჯახებისათვის, რომლებსაც კმაყოფაზე ჰყავდათ არასრულწლოვანი

ბავშვები. ფიზიკურ პირთა საშემოსავლო გადასახადი დაწესებულია ევროპის ყველა ქვეყანაში, კალენდარული წლის განმავლობაში მიღებული ერთობლივი შემოსავლიდან გამომდინარე. ყველა განვითარებულ თუ ნაკლებად განვითარებულ ქვეყნებში, სადაც სახელმწიფოებრივი აზროვნება მაღალ დონეზეა, საშემოსავლო გადასახადის დაბეგვრის განაკვეთები, როგორც წესი აგებულია რთული პროგრესიით და მერყეობს 0,1-დან 53%-მდე, სხვადასხვა ვარიანტებით, შეღავათებით, დაუბეგრავი მინიმუმით და ა.შ. ამასთან, უმრავლეს ქვეყნებში იბეგრება ყოველი ცალკეული გადამხდელი; ზოგან, მაგალითად აშშ-ში, დიდ ბრიტანეთში იბეგრება ოჯახური წყვილი, რომლებიც ავსებენ ერთობლივ საგადასახადო დეკლარაციას.

გადასახადების ფუნქციები

გადასახადის ფუნქცია არის მისი არსის გამოვლენა მოქმედებაში. მისი თვისებებისა და თავისებურებების გამოსახვის საშუალება. გადასახადის ფუნქცია გვიჩვენებს თუ როგორ ხდება გადასახადის სახელმწიფო და საზოგადოებრივი მნიშვნელობის ეკონომიკური კატეგორიის, როგორც საზოგადოებაში შემოსავლების გადანაწილების ცენტრალიზებული ინსტრუმენტის რეალიზაცია.

გადასახადებს გააჩნიათ შემდეგი ფუნქციები: განაწილების ანუ ფისკალური ფუნქცია; კონტროლის ფუნქცია და მარეგულირებელი ფუნქცია.

განაწილების ანუ ფისკალური ფუნქციის მეშვეობით ხდება გადასახადების მთავარი საზოგადოებრივი დანიშნულების -სახელმწიფოს ფინანსური რესურსების ფორმირების რეალიზაცია. ფისკალური ფუნქცია (ფისკა ხაზინას ნიშნავს) გამოვლინდება სახელმწიფოს ფინანსური რესურსებით უზრუნველყოფაში, რომელიც აუცილებელია სახელმწიფოებრივი ამოცანების გადასაწყვეტად. იგი დამახასიათებელია ყველა სახელმწიფოსათვის, მისი განვითარების ნებისმიერ ეტაპზე. ხელისუფლება გადასახადების ფისკალური ფუნქციის საფუძველზე უზრუნველყოფს სახელმწიფო ბიუჯეტის შემოსავლებსა და ხარჯებს შორის დაბალანსების მიღწევას. საბიუჯეტო სისტემის სხვადასხვა რგოლებს შორის საგადასახადო შემოსავლების გეგმაზომიერ გადანაწილებას. მის წინაშე მდგარი პოლიტიკური, სოციალური, ეკონომიკური ამოცანების გადაწყვეტას. გადასახადების ფისკალური ფუნქციის მნიშვნელობა საბაზრო ეკონომიკის პირობებში არსებითად შეიცვალა. გადასახადებს ფაქტობრივად ჩამოსცილდა ექსპლოატატორული ხასიათი. ეს ნათლად ჩანს განვითარებული ქვეყნების მაგალითზე, რომლებიც განსაკუთრებით სოციალური ორიენტაციის არიან. ამავე დროს განვითარებული ქვეყნების სახელმწიფო ბიუჯეტების შემოსავლების მნიშვნელოვანი ნაწილი ხმარდება არამართო საკუთარი მოსახლეობის სოციალური პირობების გაუმჯობესებას, არამედ განვითარებადი ქვეყნების მოსახლეობის ცხოვრების დონის ამაღლებას. განვითარებული ქვეყნები ასევე დიდ ყურადღებასა და ძალისხმევას იჩენენ მშვიდობის შენარჩუნების, ეკოლოგიური წონასწორობის სხვადასხვა ანომალიური პროცესების თავიდან აცილების ღონისძიებათა დასაფინანსებლად. გადასახადების ფისკალური ფუნქცია, რომლის მეშვეობითაც წარმოებს სახელმწიფო ბიუჯეტის შემოსავლების ზრდა, ობიექტურად განაპირობებს სახელმწიფოს ჩარევის აუცილებლობას ეკონომიკის მართვაში.

XX საუკუნის ბოლოსათვის საგადასახადო შემოსავლების ზრდის ტემპი რამდენადმე დაეცა, ამის მიზეზია გადასახადების ზრდის შედეგად წარმოების ხარჯების გადიდება და შესაბამისად საქონლის გაძვირება. ამავე დროს ხელისუფლების მიერ საქმიანობის გაფართოებამ მოითხოვა დამატებითი ფინანსური წყაროები, რასაც საგადასახადო დაბეგვრის მასშტაბების ზრდა მოჰყვა. ქვეყნების მიხედვით საგადასახადო ტვირთის

შესადარებლად საერთაშორისო სტატისტიკაში მიღებულია მთლიან შიდა პროდუქტში გადასახადების წილის მაჩვენებლის განსაზღვრა.

გადასახადების მარეგულირებელი ფუნქციის არსი იმაში მდგომარეობს რომ, გადასახადები მონაწილეობენ რა აქტიურად ეროვნული შემოსავლის გადანაწილების პროცესში, ხელს უწყობენ ან ასუსტებენ კაპიტალის დაგროვებას. აფართოებენ ან ამცირებენ მოსახლეობის მსყიდველობითუნარიანობას. გადასახადების მარეგულირებელი ფუნქციის მეშვეობით წარმოებს: მოთხოვნა-მიწოდების რეგულირება; მეცნიერულ-ტექნიკური პროგრესის სტიმულირება; ცალკეული სოციალური ჯგუფების შემოსავალთა გათანაბრება; მოსახლეობის დაზოგვის სტიმულირება; ბიზნესის განვითარება; ექსპორტ-იმპორტის რეგულირება. გადასახადების მარეგულირებელი ფუნქციის მეშვეობით გადასახადები, როგორც წარმოებით-ურთიერთობების სპეციფიკური ფორმა გავლენას ახდენს წარმოების ფაქტორებზე-შრომასა და კაპიტალზე. სახელმწიფო ეკონომიკის რეგულირებას ახდენს საგადასახადო დაბეგვრის სისტემის ცვლილებით, საგადასახადო განაკვეთებისა და შეღავათების ეფექტურად გამოყენებით. გადასახადების მარეგულირებელი ფუნქციის განხორციელებით ეკონომიკის მართვისას შეიძლება არჩეულ იქნეს ლიბერალური ან მკაცრი საგადასახადო მოდელი. პირველ შემთხვევაში დაწესებულია დაბალი საგადასახადო განაკვეთები და შედარებით მრავალფეროვანი საგადასახადო შეღავათები, რითაც გადასახადის გადამხდელებს შემოსავლების მნიშვნელოვანი ნაწილი რჩებათ საინვესტიციო საქმიანობისთვის. რეგულირების ლიბერალური მოდელი ხელს უწყობს ეკონომიკური ზრდის მაღალი ტემპების მიღწევას, ამადლებს საქონლის კონკურენტუნარიანობას და აჩქარებს რეალიზაციას. მკაცრი საგადასახადო მოდელი ითვალისწინებს მაღალი განაკვეთების დაწესებას და საგადასახადო შეღავათების მინიმიზაციას, რის გამოც მეწარმეთა ძირითადი შემოსავალი მიემართება სახელმწიფო ბიუჯეტსა და სხვა ფონდებში, ხოლო ფირმა განიცდის ფინანსურ სიძნელეებს, რაც საბოლოო ჯამში იწვევს წარმოების ტემპების დაცემას და საგადასახადო ბაზის სიმჭირეს.

გადასახადების ფისკალური და მარეგულირებელი ფუნქციები ურთიერთკავშირშია. ფისკალურმა ფუნქციამ, წარმოიშვა რა გადასახადებთან ერთად განაპირობა მარეგულირებელი ფუნქციის ამოქმედება და განვითარება. საგადასახადო შემოსავლების მზარდმა ფისკალურმა მნიშვნელობამ შექმნა წარმოების პროცესზე ფართო ზემოქმედების შესაძლებლობა. ამასთან წარმოების რეგულირება, რომელიც მიმართულია ეკონომიკური ზრდის დაჩქარებისაკენ ამადლებს მოსახლეობის გარკვეული ფენის შემოსავლიანობას, რომელიც მომავალში გააფართოებს გადასახადების ფისკალური ფუნქციის სამოქმედო ბაზას. ფისკალური ფუნქცია გამოხატავს გადასახადის გადამხდელის ურთიერთობას სახელმწიფოსთან, ხოლო მარეგულირებელი ფუნქცია სახელმწიფოს მიმართებას გადასახადის გადამხდელთან.

გადასახადების, როგორც ეკონომიკური კატეგორიის მნიშვნელოვანი ფუნქციაა კონტროლის ფუნქცია. იგი საშუალებას იძლევა შედარდეს შემოსული გადასახადების რაოდენობრივი მაჩვენებლები ფინანსურ რესურსებზე სახელმწიფო მოთხოვნებთან. გადასახადების მაკონტროლებელი ფუნქციის საშუალებით შესაძლებელი ხდება კონკრეტული სახის გადასახადის და მთელი საგადასახადო სისტემის ეფექტურობის ობიექტური, რაოდენობრივი შეფასება. ამდენად საბაზრო ეკონომიკის პირობებში მნიშველოვნად იზრდება გადასახადების, როგორც ეკონომიკის რეგულატორის როლი და მნიშვნელობა. გადასახადები წარმოადგენს მართვის ერთ-ერთ მთავარ ეკონომიკურ მეთოდს, რომელიც უზრუნველყოფს საერთო-სახელმწიფოებრივი ინტერესების,

მეწარმეთა და საკუთრების სხვადასხვა ფორმის მქონე სამეურნეო ერთეულების კომერციულ ინტერესებთან მჭიდრო კავშირს. გადასახადების მეშვეობით განისაზღვრება საკუთრების ყველა ფორმის საწარმოთა ურთიერთობა სახელმწიფო თუ ადგილობრივ ბიუჯეტებთან. გადასახადების გზით წარმოებს საგარეო-ეკონომიკური საქმიანობის რეგულირება.

საგადასახადო სისტემის ელემენტები

ნებისმიერ ეკონომიკურ ურთიერთობებში საგადასახადო სისტემა მოწოდებულია უზრუნველყოს სახელმწიფო ფინანსური რესურსებით.

საგადასახადო სისტემა წარმოადგენს ქვეყნის საკანონმდებლო ორგანოების მიერ დადგენილი გადასახადების, მათი დაწესების შეცვლის გაუქმებისა და გადახდევინების პრინციპების, ფორმებისა და მეთოდების ერთობლიობას. საგადასახადო სისტემის როლი და სტრუქტურა განისაზღვრება სახელმწიფოს ეკონომიკური და პოლიტიკური წყობით იგი შედგება შემდეგი ელემენტებისაგან: გადასახადით დაბეგვრის სუბიექტი; გადასახადის ობიექტი; საგადასახადო განაკვეთი; დაბეგვრის ერთეული; გადასახადის წყარო; საგადასახადო ბაზა; საგადასახადო სარგო.

გადასახადით დაბეგვრის სუბიექტი-არის გადასახადის გადამხდელი ფიზიკური ან იურიდიული პირი, რომელსაც კანონით დაკისრებული აქვს გადასახადის გადახდა და იურიდიულად პასუხისმგებელია გადასახადის გადაუხდელობისათვის.

გადასახადით დაბეგვრის ობიექტი-საგანი, რომელიც დაბეგვრას ექვემდებარება. იგი შეიძლება იყოს შემოსავალი, მოგება, ქონება, გადასახადის გადამხდელის ბრუნვა, რომელიც გადასახადის გაანგარიშების საფუძველს წარმოადგენს.

დაბეგვრის ერთეული-არის ობიექტის გაზომვის ერთეული(მაგ საშემოსავლო გადასახადში-ქვეყნის ფულადი ერთეული- ლარი, ქონების -მიწის გადასახადში-ჰექტარი).

გადასახადის წყარო არის-სუბიექტის შემოსავალი, რომლიდანაც ამოიღება გადასახადი მაგ. ხელფასი, სარგებელი, მოგება და ა.შ.

საგადასახადო ბაზა-გადასახადით დასაბეგრი ობიექტის რაოდენობრივი გამოსახულებაა, რომელიც გამოითვლება დაბეგვრის ობიექტისა და გადასახადის ერთეულის ბაზაზე. გადასახადის განაკვეთი- დაბეგვრის ობიექტის ერთეულზე გადასახადის სიდიდე. განაკვეთები შეიძლება იყოს მტკიცე და წილობრივი. მტკიცე განაკვეთი შეიძლება დაწესდეს ობიექტის ერთეულზე აბსოლუტურ თანხებში, წილობრივი განაკვეთი კი, მეასედი წილადით-პროცენტებში. წილობრივი განაკვეთი თავის მხრივ შეიძლება იყოს: პროპორციული და პროგრესული. პროპორციული წილობრივი განაკვეთისას დაბეგვრის ობიექტზე მიყენებულია ერთიანი პროცენტი, მაგ. დღგ-18%, პროგრესული განაკვეთისას დაბეგვრის ობიექტის ზრდასთან ერთად იზრდება განაკვეთიც.

საგადასახადო სარგო-არის გადასახადის თანხა, რომელსაც სუბიექტი ერთი ობიექტიდან იხდის.

გადასახადის გაანგარიშების წესი, გადახდის ხერხები და საშუალებები. გადასახადის თანხის გაანგარიშება წარმოებს კანონმდებლობით დადგენილი მეთოდის საფუძველზე. გაანგარიშების ფორმები მოცემულია შესაბამის საგადასახადო დეკლარაციებში. საგადასახადო თანხის გაანგარიშებისას გაითვალისწინება ქვეყანაში იმ დროს მოქმედი საგადასახადო შეღავათები.

საგადასახადო და საანგარიშო პერიოდები: საგადასახადო პერიოდი-ეს ის დროა, რომლის განმავლობაშიც მთავრდება გადასახადით დასაბეგრი ბაზის ფორმირების

პროცესი და განსაზღვრება საგადასახადო ვალდებულებების ოდენობა. საანგარიშო პერიოდი მოიცავს იმ დროს, რომლის განმავლობაში საგადასახადო ვალდებულებები უნდა დაფიქსირდეს საგადასახადო-საანგარიშსწორებო დოკუმენტში-საგადასახადო დეკლარაციაში და წარდგენილ იქნეს საგადასახადო ორგანოებში დადგენილ ვადებში. (თანამედროვე პირობებში გამოიყენება ელექტრონული დეკლარაციები).

გადასახადის გადახდის ვადები: გადასახადის გადახდის ვადები დადგენილია კანონმდებლობით და მოიცავს იმ პერიოდს რომლის განმავლობაში გადასახადის გადამხდელი ვალდებულია ფაქტიურად შეიტანოს გადასახადი ბიუჯეტში, ასევე კანონითაა განსაზღვრული გადახდის წესი ანუ გადასახადის შეტანის ნორმატიულად დადგენილი საშუალებები და პროცედურები.

თანამედროვე განვითარებულ ქვეყნებში გადასახადის ამოღების სამი სახე არსებობს: კადასტრული, გადასახადის გადახდა შემოსავლის მიღებამდე და შემოსავლის მიღების შემდეგ. კადასტრული წესი ითვალისწინებს კადასტრის შემოღებას იგი წარმოადგენს რეესტრს, რომელიც მოიცავს ტიპიური ობიექტების (მიწის, შემოსავლების) ჩამონათვალს. გარე ნიშნების მიხედვით (გარე ნიშნებს მიეკუთვნება-მიწის გადასახადზე-მიწის ნაკვეთის ოდენობა, პირუტყვის სულადობა, მეწარმის გადასახადზე-მუშების რიცხოვნობა) და აწესებს დასაბეგრი ობიექტის საშუალო შემოსავლიანობას. გადასახადის გადახდა შემოსავლის მიღებამდე ხორციელდება იურიდიულ პირთა ბუღალტერიების მიერ, რომლებიც ახდენენ მუშებისა და მოსამსახურეების საშემოსავლო გადასახადის გაანგარიშებას და დაკავებას. გადასახადის გადახდა შემოსავლის მიღების შემდეგ ითვალისწინებს გადასახადის ოდენობის განსაზღვრას გადამხდელთა მიერ საფინანსო ორგანოებისათვის წარდგენილი დეკლარაციების საფუძველზე, მიღებული შემოსავლების შესაბამისად.

საგადასახადო სისტემის ზემოთაღნიშნული ელემენტების გარდა არსებობს ფაკულტატური ელემენტებიც, რომლებიც მნიშვნელოვან გავლენას ვერ ახდენენ საგადასახადო ვალდებულების განსაზღვრის ხარისხზე. მათ მიეკუთვნება გადასახადის დაკავებისა და არასწორად დაკავებული გადასახადის დაბრუნების წესი, პასუხისმგებლობა საგადასახადო კანონმდებლობის დარღვევისათვის. თანამედროვე პირობებში განვითარებული ქვეყნების საგადასახადო სისტემები ერთმანეთისაგან განსხვავდებიან გადასახადების სახეების, მათი სტრუქტურის, ამოღების წესის, განაკვეთების, საგადასახადო ბაზის, საგადასახადო შეღავათების მიხედვით. ამასთანავე გააჩნიათ საერთო ნიშან-თვისებები:

საგადასახადო სისტემები აიგება ისეთ პრინციპებზე როგორიცაა, სამართლიანობა, თანასწორობა, ეფექტიანობა;

სახელმწიფოს მხრიდან საგადასახადო შემოსავლების ახალი წყაროების მოძიება;

გადასახადები შეიძლება ამოღებულ იქნეს საქონელთა მწარმოებლებისაგან, საოჯახო მეურნეობებიდან, შემოსავლის წყაროდან;

საგადასახადო დაბეგვრას ექვემდებარება საოჯახო მეურნეობის, ან მათი წევრების შემოსავლები, საბოლოო მომხმარებელთა ხარჯები, სამეწარმეო საქმიანობიდან მიღებული შემოსავლები, მოგება, ხელფასი, დივიდენდი.

საგადასახადო სისტემის პრინციპები

საგადასახადო სისტემა გულისხმობს სახელმწიფოს მიერ გადასახადის ადმინისტრირების წესების, (გადასახადის გაანგარიშების და ამოღების წესების) ფორმების, მეთოდების და ინსტიტუტების ერთობლიობას. საგადასახადო სისტემის შექმნა უშუალოდ დაკავშირებულია სახელმწიფოს წარმოშობასა და განვითარებასთან.

„საგადასახადო სისტემა” თავისი არსით განსხვავდება „გადასახადების სისტემისაგან” პირველი, უფრო ფართო მცნებაა, ვიდრე მეორე-გადასახადების სისტემა. გადასახადების სისტემა მოიცავს ყველა იმ გადასახადს, რომელთა გადახდევინება ხდება საგადასახადო ორგანოების მიერ. საგადასახადო სისტემა ხასიათდება ეკონომიკური და სამართლებრივ-პოლიტიკური მაჩვენებლებით, ეკონომიკურ მაჩვენებლებს მიეკუთვნება: საგადასახადო ტვირთი, პირდაპირი და არაპირდაპირი გადასახადებით დაბეგვრის თანაფარდობა, პირდაპირი გადასახადების სტრუქტურა, ხოლო პოლიტიკურ-სამართლებრივ-საგადასახადო სფეროს რეგულირების საქმეში სახელმწიფოს ცენტრალურ და ადგილობრივ ორგანოების შორის კომპეტენციების თანაფარდობა.

საგადასახადო სისტემის და მასში განხორციელებული ცვლილებების ეფექტიანობის შესახებ შეიძლება ვიმსჯელოთ ისეთი ეკონომიკური მაჩვენებლის მიხედვით, როგორიცაა საგადასახადო ტვირთი. საგადასახადო ტვირთი (საგადასახადო სიმძიმე) არის განზოგადებული მაჩვენებელი, რომელიც ახასიათებს გადასახადების როლს საზოგადოებრივ ცხოვრებაში და განისაზღვრება საგადასახადო შემოსავლების საერთო ჯამის ერთობლივ ეროვნულ პროდუქტთან შეფარდებით. ე. ი. საგადასახადო ტვირთი ასახავს საზოგადოების მიერ წარმოებული პროდუქტის იმ ნაწილს, რომელიც ნაწილდება საბიუჯეტო მექანიზმების საშუალებით. საგადასახადო ტვირთის დონე სხვადასხვა ქვეყანაში სხვადასხვაა, მაგრამ განვითარებულ ქვეყნებში მისი დონე მერყეობს 45-50%-ის ფარგლებში და შეინიშნება მისი ზრდის ტენდენცია. კონკრეტულ გადასახადის გადამხდელთან მიმართებაში საგადასახადო ტვირთის კატეგორია ასახავს გადამხდელის ერთობლივი შემოსავლიდან ბიუჯეტში და სახელმწიფო ფონდებში გადახდილი გადასახადების წილს. მაჩვენებლის გამოთვლა წარმოებს ყველა დარიცხული გადასახადების ჯამის შეფარდებით საქონლის, მომსახურების, სამუშაოს რეალიზაციის მოცულობასთან, სხვა რეალიზაციებიდან მიღებული ამონაგების ჩათვლით.

საგადასახადო ტვირთის ოპტიმალური სიდიდის დადგენა ნებისმიერი ქვეყნისთვის პრობლემას წარმოადგენს. დასავლეთის განვითარებული ქვეყნების გამოცდილება გვიჩვენებს, რომ გადასახადების შემცირებას თავისთავად ეკონომიკური ზრდის ტემპის შენარჩუნება გრძელვადიან პერსპექტივაში ნაკლებად შეუძლია. გადასახადებით დაბეგვრის თეორიაში ფორმულა „დაბალი გადასახადები-მაღალი ეკონომიკა” დღემდე არ არის დასაბუთებული. მრავალი მეცნიერი-ეკონომისტი ამტკიცებს, რომ გადასახადების შემცირებამ შეიძლება დიდი ზიანი მიაყენოს ქვეყნის ეკონომიკას.

თანამედროვე განვითარებული ქვეყნების საგადასახადო სისტემები ჩამოყალიბებულია სხვადასხვა პოლიტიკური ეკონომიკური და სოციალური პირობების ზემოქმედებით. ამიტომ ისინი ერთმანეთისაგან განსხვავდებიან გადასახადის სახეების, სტრუქტურის, განაკვეთების, საგადასახადო ბაზის და სხვა საგადასახადო ელემენტების მიხედვით. მიუხედავად ამისა მათ გააჩნიათ საერთო ნიშან-თვისებები, რომელთა მიხედვითაც ყალიბდება საერთო პრინციპები. საგადასახადო სისტემის პრინციპები არის ის თეორიული და მეთოდოლოგიური საფუძვლები, რაზედაც შემდგომ აიგება ქვეყნის საგადასახადო სისტემა და საგადასახადო პოლიტიკა. საგადასახადო სისტემის პრინციპები გამომდინარეობენ საგადასახადო დაბეგვრის პრინციპიდან და რომლის ფორმირება მიმდინარეობდა ხანგრძლივი დროის მანძილზე და მეცნიერულად ჩამოაყალიბა სმიტმა. ეს პრინციპებია: საგადასახადო დაბეგვრის თანასწორობა, სამართლიანობა და ეფექტიანობა.

საგადასახადო სისტემისა და საგადასახადო დაბეგვრის ურთიერთობებში დიდი აღიარება მოიპოვა თანაბარზომიერების (სამართლიანობის), განსაზღვრულობის, ყირათიანობის (მომჭირნეობის) და ხელსაყრელობის პრინციპებმა.

საბაზრო ეკონომიკაზე გარდამავალ პერიოდში საგადასახადო სისტემა მაშინ ფუნქციონირებს ოპტიმალურად, როდესაც ის აგებულია ისეთ პრინციპებზე, როგორიცაა: სამართლიანობა, თანასწორობა, ეკონომიკური ეფექტიანობა, სიმარტივე და განსაზღვრულობა. განვიხილოთ თითოეული.

საბაზრო ეკონომიკის მშენებლობის პროცესში საგადასახადო სისტემით უკმაყოფილება და მისი მწვავე კრიტიკა გამოწვეულია გადასახადების სამართლიანობის დეფიციტით. კერძოდ იმით, რომ ხშირ შემთხვევაში გადასახადები მიჩნეულია არასამართლიანად. საგადასახადო სამართლიანობა გულისხმობს გადასახადით დაბეგვრის საყოველთაობას, და მოქალაქეთა შორის მათ განაწილებას შემოსავლების მიხედვით. სამართლიანობა სილამაზის მსგავსად გემოვნებაზეა დამოკიდებული, რომელზედაც მიუხედავად გამოთქმისა, საკმაოდ ხშირად დავობენ. ცნობილია სამართლიანობის ორგვარი გაგება: ჰორიზონტალური და ვერტიკალური. ჰორიზონტალურად სამართლიან საგადასახადო სისტემასთან მაშინ გვაქვს საქმე, როდესაც გადასახადებით ადამიანები ერთნაირად, თანაბრად იბეგრებიან. ის საგადასახადო სისტემა, რომელიც ეწევა ადამიანის დისკრიმინაციას, ფერის, რასის სარწმუნოების მიხედვით არასამართლიანი და მიუღებელია. მეორის მხრივ ჰორიზონტალური სამართლიანობა პრაქტიკულად შეუძლებელია, რამდენადაც შეუძლებელია იპოვო ყოველმხრივ ერთნაირ პირობებში მყოფი ადამიანები, რომელთა მიმართაც საგადასახადო დაბეგრაში სამართლიანობის პრინციპი სრულად იქნება დაცული. მაგ. პენსიონერებს გადასახადებში გარკვეული შეღავათები გააჩნიათ, მაშინ როდესაც ახალგაზრდები ასეთ შეღავათებს მოკლებულნი არიან. სოციალური დაცვის თვალსაზრისით სამართლიანობის პრინციპის გამოყენებას ისიც ართულებს, რომ მამაკაცები ქალებზე უფრო დიდხანს ცოცხლობენ, რაც საჭიროებს საპენსიო რეზერვში მეტი სახსრების მოზიდვას. ამიტომ ასეთ პრობლემებს ჰორიზონტალური სამართლიანობის პრინციპით ვერ გადაჭრი. თუ საგადასახადო დაბეგვრის ჰორიზონტალური სამართლიანობის პრინციპი მოითხოვს, რომ ერთნაირი მონაცემების პირები გადასახადით ერთნაირი დონით იბეგრებოდეს, ვერტიკალური სამართლიანობის პრინციპის თანახმად, ერთი ადამიანი თავისი შემოსავლიდან გამომდინარე მეტ გადასახადს უნდა იხდიდეს ვიდრე მეორე. ასეთ შემთხვევაში ახალი პრობლემები წამოიჭრება. აუცილებელია განისაზღვროს ვინ როგორი განაკვეთით დაიბეგროს. ეს კი კანონმდებლობით უნდა დარეგულირდეს. იმის განსასაზღვრავად, თუ ვინ როგორი განაკვეთებით დაიბეგროს მსოფლიო პრაქტიკაში გამოიყენება შემდეგი კრიტერიუმები: 1) ადამიანთა ჯგუფები, რომლებიც მაღალი საგადასახადო განაკვეთებით იბეგრებიან; 2) ადამიანთა ჯგუფები, რომლებიც ფლობენ ეკონომიკური კეთილდღეობის მეტ შესაძლებლობებს; 3) ადამიანთა ჯგუფები, რომლებიც საერთო სახელმწიფო ხარჯებიდან მეტ შემოსავალს იღებენ.

პირი, აქვს რა უკეთესი ეკონომიკური პირობები ვალდებულია მეტი გადასახადი გადახადოს. მაგრამ პრობლემა ისაა, რომ განვსაზღვროთ ვის აქვს უკეთესი ეკონომიკური პირობები. საგადასახადო სისტემას საფუძვლად უნდა დაედოს კეთილდღეობის განსაზღვრის კონკრეტული გაგება და არა მოვლენათა და საერთო მდგომარეობის შეფასება. წინააღმდეგ შემთხვევაში ეს იქნება წინასწარ დაგეგმილი უსამართლობის დაკანონება. ეს სიტუაცია შეიძლება შევადაროთ ვალდებულებებისა და მოთხოვნების განაწილებას უშუალოდ ოჯახში. შესაძლებელია კონკრეტულად შევაფასოთ ოჯახის

როგორც საჭიროებები ისე შესაძლებლობები. ოჯახის პირობებში ამის მოხერხება ადვილია, ვიდრე სახელმწიფო მასშტაბით, ვინაიდან ამ დროს მეტი ინფორმაციის მოპოვება და გაანალიზებაა საჭირო. ნებისმიერი სახელმწიფო ხელისუფლების ფუნქციონირება უნდა დაეყრდნოს მოთხოვნას, როგორც საგადასახადო დაბეგვრის საფუძველს. ქვეყნის საგადასახადო კოდექსი ისე უნდა იყოს აგებული, რომ მან სტიმული მისცეს დასაბეგრი ბაზის მოცულობის ზრდას. საგადასახადო დაბეგვრის ბაზად მიჩნეული უნდა იქნეს არა ერთი დღის ან წლის შემოსავალი, არამედ მთელი შრომითი ცხოვრების შემოსავალი.

საგადასახადო დაბეგვრის სფეროში მოქალაქეთა თანასწორობა არ ნიშნავს იმას, რომ გადასახადები დიფერენციაციას არ დაექვემდებაროს. ასეთი დიფერენციაცია არ ეწინააღმდეგება თანასწორობის იდეას.

გადასახადების დიფერენციაციის ორი ძირითადი პრინციპი არსებობს: მისაღები სარგებლიანობის და გადახდისუნარიანობის. სარგებლიანობის პრინციპის თანახმად თუ ერთი გადამხდელისათვის სახელმწიფოს მეტი სარგებელი მოაქვს, ვიდრე მეორესთვის მაშინ მან მეტი წვლილი უნდა შეიტანოს საზოგადოებრივი კეთილდღეობის დაფინანსებაში. ე. ი. სარგებლიანობის მიხედვით დაბეგვრის პრინციპი გულისხმობს იმას, რომ ადამიანები გადასახადებს უნდა იხდიდნენ იმ სარგებლობისთვის, რომელსაც ისინი სახელმწიფოსგან იღებენ. მაგ. აშშ-ში ბენზინის გადასახადიდან ამოღებული თანხებით ხდება საავტომობილო გზების შეკეთება. ამ გადასახადს კი იხდის ის კატეგორია, ვისაც მანქანა გააჩნია. ამიტომ ბენზინის გადასახადი შეიძლება განვიხილოთ როგორც გადახდის სამართლიანი ხერხი. ასევე პოლიციის შესანახად მდიდრებმა მეტი უნდა გადაიხადონ, რადგან მათ მეტი ქონება აქვთ დასაცავი, ვიდრე ღარიბებს. გადახდისუნარიანობის მიხედვით დაბეგვრის პრინციპი გულისხმობს პირის დაბეგვრას იმის მიხედვით, თუ მას რისი შესაძლებლობა გააჩნია.

ყაირათიანობის პრინციპი: როგორც წესი გადასახადების აკრეფა გარკვეულ ხარჯებთანაა დაკავშირებული. კერძოდ საგადასახადო სამსახურების შენახვის ხარჯები, საგადასახადო კონსულტაციების, ადვოკატებით მომსახურების და სხვა ხარჯები. ყველა ეს ხარჯი თავს იყრის საგადასახადო დაბეგვრის ადმინისტრაციულ ხარჯებში. ყაირათიანობის პრინციპი სწორედ იმას გულისხმობს, რომ სახელმწიფოს გადასახადების ადმინისტრირება ძვირი არ უნდა უჯდებოდეს. საგადასახადო დაბეგვრის პრინციპებს შორის მნიშვნელოვანია განსაზღვრულობის პრინციპი, რომლის თანახმად დაბეგვრის თანხა, გადასახადის საშუალება და დრო გადამხდელისთვის ზუსტად და დროულად უნდა იყოს ცნობილი, ასევე არ უნდა იყოს კოდექსში ბუნდოვანი და გაუგებარი ფრაზები, რაც ნორმის სხვადასხვაგვარი ინტერპრეტაციის საშუალებას იძლევა. ამ პრინციპის დარღვევა იწვევს საგადასახადო სისტემაში ნეგატიური მოვლენების წარმოშობას და კორუფციის ზრდას.

საგადასახადო განაკვეთების შეცვლით სახელმწიფო ქმნის დამატებით სტიმულებს ფინანსური რესურსების გადიდებისათვის. ე.ი. ქვეყნის საგადასახადო სისტემამ ხელი უნდა შეუწყოს და შექმნას წარმოების, მეცნიერულ-ტექნიკური პროგრესის, და საბოლოოდ საგადასახადო ბაზის გაფართოების შესაძლებლობები. წინააღმდეგ შემთხვევაში წარმოების განვითარების შესაძლებლობები შემცირდება, შეიზღუდება საგადასახადო ბაზა და ამით შეიქმნება ბიუჯეტის ქრონიკული დეფიციტის შენარჩუნების პირობები.

სახელმწიფო ოპტიმალური საგადასახადო შეღავათების დაწესებით ფირმას მის განკარგულებაში დარჩენილი მოგების ნაწილით შეუძლია გააფართოოს საწარმოო

სიმძლავრეები, დანერგოს წარმოებაში უახლესი ტექნიკა, და გახდეს კონკურენტუნარიანი. საგადასახადო სისტემის სრულყოფისათვის უმნიშვნელოვანესია დაბეგვრის პრინციპების განუხრელი დაცვა. სახელდობრ, საგადასახადო განაკვეთების დიფერენციაცია შემოსავლების მიხედვით, გადასახადის ამოღების ვადების დაცვა, საგადასახადო ადმინისტრირების ხარჯების შემცირება და გადასახადების სისტემის რაციონალიზაცია. გადასახადების განაკვეთის დადგენისას აუცილებელია მსოფლიო გამოცდილების გაზიარებაც, სადაც შემოსავლის 35-45%-ია საგადასახადო ოპტიმუმი, დანარჩენი 65-55% მეწარმეს რჩება წარმოების გაფართოებისა და ახალი სამუშაო ადგილების შესაქმნელად, ასევე მნიშვნელოვანია საგადასახადო კანონმდებლობის შექმნაში აქტიურად ჩაებას მეცნიერ-ეკონომისტები. საგადასახადო სისტემის რეფორმირება ისე უნდა განხორციელდეს, რომ მან გადაწყვიტოს შემდეგი ამოცანები:

საგადასახადო შემოსავლების ბიუჯეტში სრულად მობილიზება;

ეკონომიკაში კონკურენტულ ძალთა გააქტიურება;

მეწარმეთა საინვესტიციო აქტივობის სტიმულირება;

საზოგადოებაში სოციალური სტაბილურობის უზერუნველყოფა.

ეფექტიანი საგადასახადო პოლიტიკა დიდად შეუწყობს ხელს ქვეყნის წინსვლასა და განვითარებას. ქვეყანაში საგადასახადო სისტემის სრულყოფისათვის აუცილებელია საგადასახადო სფეროში რეფორმების კომპლექსურად განხორციელება, ბიზნესის ლიბერალიზაცია.

საგადასახადო სისტემის სრულყოფის ძირითად მიმართულებებს წარმოადგენს:

საგადასახადო სისტემის სტაბილურობის უზერუნველყოფა; საგადასახადო სისტემის მაქსიმალურად გამარტივება; პირდაპირი და არაპირდაპირი გადასახადების მაქსიმალური შეთანწყობა; საგადასახადო განაკვეთების გონივრული შემცირება; ფიზიკურ პირთა საშემოსავლო გადასახადის სრულყოფა ინფლაციური პროცესების გათვალისწინებით; საგადასახადო ტვირთის ოპტიმალურად განაწილება საქონელ მწარმოებელზე, მომხმარებელსა და კაპიტალზე.

გადასახადების კლასიფიკაცია

"ადამიანს არ აცდება სიკვდილი და გადასახადები."

ყველა ქვეყნის საგადასახადო სისტემები ყალიბდებოდა სხვადასხვა ეკონომიკური, პოლიტიკური და სოციალური პირობების ზემოქმედებით, გადასახადის სახეებით, მათი სტრუქტურით, აკრეფის საშუალებებით, განაკვეთებით, ხელისუფლების სხვადასხვა დონის ფისკალური უფლებამოსილებით, საგადასახადო ბაზით, გადასახადების მოქმედების სფეროთი, საგადასახადო შეღავათებით. საგადასახადო სისტემები არსებითად განსხვავდებიან ერთმანეთისაგან. გადასახადების მრავალფეროვნება იწვევს გარკვეულწილად მათი სახეებად დაყოფის აუცილებლობას, რაც საშუალებას იძლევა უფრო სრულყოფილად გავიგოთ მოცემული გადასახადის არსი და შინაარსი. გადასახადები შეიძლება დავყოთ უპირვლეს ყოვლისა საშემოსავლო-ქონებრივ, ანუ პირდაპირ გადასახადებად და მოხმარების ანუ არაპირდაპირ გადასახადებად.

პირდაპირი გადასახადების აკრეფა ხორციელდება უშუალოდ გადასახადის გადამხდელის მატერიალურ ფასეულობათა წარმოებისა და დაგროვების შედეგად მიღებული შემოსავლებიდან, ან ქონებიდან ამიტომ გადასახადის გადამხდელისთვის მისი ოდენობა წინასწარაა ცნობილი. მაგ. საშემოსავლო გადასახადს გადამხდელები იხდიან შემოსავლის მიღების შემთხვევაში. ქონების გადასახადს კი იხდიან გარკვეული ქონების მესაკუთრეები. იგი დაბეგვრის ადრინდელი ფორმაა, დაბეგვრის ობიექტებია: ხელფასი, მოგება, სარგებელი, ასევე ქონების ღირებულება. პირდაპირი გადასახადები

თავის მხრივ იყოფა რეალურ გადასახდებად და პირად გადასახდებად. რეალური გადასახადებით იბეგრება გადასახადის გადამხდელის სავარაუდო საშუალო შემოსავალი, რომელიც შეიძლება მიღებულ იქნეს მოცემულ ეკონომიკურ პირობებში ამა თუ იმ გადასახადით დასაბეგრი ობიექტიდან. მაგ. უძრავი ქონებიდან, ფულადი კაპიტალიდან. რეალური გადასახადებით უპირველესად იბეგრება ქონება, საიდანაც მისი დასახელება მომდინარეობს („რეალ-ქონება“). ამასთან მხედველობაში მიიღება გადამხდელის ფინანსური მდგომარეობა. პირადი გადასახადების გადახდა წარმოებს ფაქტიურად მიღებული შემოსავლებიდან მათ მიეკუთვნება საშემოსავლო, მოგების გადასახადი.

დაბეგვრის ობიექტების მიხედვით განასხვავებენ პირდაპირი გადასახადების შემდეგ სახეებს: საშემოსავლო, კაპიტალის ნამატზე, კაპიტალის შემოსავალზე, კორპორაციის მოგებაზე, მემკვიდრეობით და ჩუქებით მიღებულ ქონებაზე.

საშემოსავლო გადასახადი პირველად დიდ ბრიტანეთში შემოიღეს მე18-ე საუკუნეში. დაბეგვრის ობიექტს წარმოადგენს ფიზიკური პირების, მეწარმეების შემოსავალი. საშემოსავლო გადასახადით იბეგრება გადამხდელის წმინდა შემოსავალი, რომელიც მიიღება საერთო შემოსავლიდან დადგენილი ხარჯებისა და საგადასახადო შეღავათების გამოკლებით. საშემოსავლო გადასახადის ამოღება ხდება საწარმოთა ბუღალტერიების მიერ.

გადასახადები კორპორაციების მოგებაზე: იბეგრება იურიდიული პირები-საწარმოები, ორგანიზაციები, ფირმები, საკუთრების ფორმების მიუხედავად საგადასახადო დეკლარაციათა საფუძველზე. იგი შემოიღეს პირველი მსოფლიო ომის წინ და განსაკუთრებით გავრცელდა მეორე მსოფლიო ომის შემდგომ. განვითარებულ ქვეყნებში ამ გადასახადით იბეგრება წმინდა მოგება, რომელიც მიიღება მთლიანი მოგებიდან სხვადასხვა ხარჯების (კომერციული, საწარმოო, სატრანსპორტო), ამორტიზაციის გამოკლებით.

გადასახადი ზემოგებაზე ამოიღება ფიზიკური და იურიდიული პირების მოგების იმ ნაწილიდან, რაც აღემატება შესაბამისი პერიოდის საშუალო მოგებას. ზემოგებაზე გადასახადის ამოღება მაშინ ხდება, როცა ქვეყანას სერიოზული ფინანსური კრიზისი გაჩნია, იგი არაპოპულარული ნაბიჯია. გადასახადი კაპიტალის ნამატზე ამოიღება ფიზიკური და იურიდიული პირების შემოსავლებიდან, რომლებიც მიღებულია ქონების (მიწის, შენობების, ფასიანი ქაღალდების) გაყიდვით, გაცვლით ან სხვა სახის გამოყენებით. შემოსავლის ოდენობა განისაზღვრება, როგორც სხვაობა ამ ქონების საბაზრო ფასსა და მისი შეძენის ფასს შორის. მისი შემოღების მიზანი იყო სპეკულაციური გარიგებებით მიღებული მოგების მოცულობის შეზღუდვა.

გადასახადები ფულადი კაპიტალიდან მიღებულ შემოსავალზე ამოიღება აქციების დივიდენდებიდან, კერძო კომპანიების ობლიგაციებისა და საბანკო ანაზღაურების პროცენტებიდან სესხების გამოშვებით მიღებული მოგებიდან.

გადასახადი მემკვიდრეობით და ჩუქებით მიღებულ ქონებაზე ამოიღება ფიზიკური და იურიდიული პირების ქონების ღირებულებიდან რაც ერთი მესაკუთრის მიერ გადაეცემა მეორეს მემკვიდრეობით ან ჩუქებით. ზოგ ქვეყანაში მისი გაანგარიშებისას მხედველობაში მიიღება ქონების მიმღების ნათესაური კავშირი. ე.ი. გადასახადის განაკვეთი უფრო მცირდება ან არ არსებობს თუ ქონება გადადის მშობლებიდან შვილზე.

გადასახადების სტრუქტურის მეორე ძირითადი ფორმაა-არაპირდაპირი გადასახადი. იგი გადასახადის შენიღბული ფორმაა და დგინდება მიწოდებული საქონლის ან/და გაწეული მომსახურების ფასზე დანამატის სახით და რომელსაც იხდის მომხმარებელი ამ გადასახადით გაზრდილი ფასით საქონლის შეძენისას. არაპირდაპირი გადასახადის

ბიუჯეტში გადახდის ვალდებულება ეკისრება საქონლის მიმწოდებელს ან/და მომსახურების გამწევს.

არაპირდაპირი გადასახადი სამი სახისაა: აქციზი, ფისკალურ-მონოპოლიური გადასახადები და საბაჟო (იმპორტის) გადასახადი.

აქციზით დაბეგვრის ობიექტია მასობრივი მოხმარების საქონელი-ნავთობ პროდუქტები, ალკოჰოლური სასმელები, მობილური საკომუნიკაციო მომსახურება, თამბაქოს ნაწარმი და სხვ. ზოგ ქვეყანაში აქციზით სამამულო საქონელთან ერთად იბეგრება იმპორტული საქონელიც. აქციზი ამოღების მიხედვით იყოფა ინდივიდუალურ და უნივერსალურ აქციზად. ინდივიდუალური აქციზი ამოიღება ცალკეული სახეობის საქონელზე მტკიცე განაკვეთებით საქონლის ერთეულიდან (ბენზინი, ლუდი, თამბაქო). თავის მხრივ ეს განაკვეთები შეიძლება იყოს: ერთიანი, დიფერენცირებული, ან საშუალო ერთგვაროვანი საქონლისათვის. უნივერსალური აქციზი ამოიღება პროცენტულად საქონლის ღირებულებიდან და გაწეული მომსახურების ფულადი ბრუნვიდან.

ფისკალურ-მონოპოლიური გადასახადები ვრცელდება მასობრივი მოხმარების იმ საქონელზე რომლის წარმოებასა და რეალიზაციაზე სახელმწიფოს მონოპოლია აქვს გამოცხადებული. ასეთი მონოპოლიური მდგომარეობის გამო საქონელი მაღალ ფასში იყიდება და შენიღბულად იგი გადასახადსაც შეიცავს. მისი მიზანია ბიუჯეტში დამატებითი თანხების მობილიზება. თანაც სახელმწიფო, როგორც წარმოების საშუალებათა მესაკუთრე იღებს მოგებასაც. თანამედროვე პირობებში ეს გადასახადი მოქმედებს საფრანგეთში-სპირტზე, იტალიაში-მარილზე, გერმანიაში ღვინისა და არყის ნაწარმზე.

საბაჟო გადასახადი ასევე არაპირდაპირი გადასახადია, რომელიც გადაიხდევენება საიმპორტო, საექსპორტო და ტრანზიტულ საქონელზე დაწესებული განაკვეთების შესაბამისად, რომლებიც გათვალისწინებულია საბაჟო ტარიფებში

საგადასახადო პრაქტიკიდან გამომდინარე არაპირდაპირი გადასახადები შეიძლება დავყოთ არაპირდაპირ ინდივიდუალურ და არაპირდაპირ უნივერსალურ გადასახადებად. არაპირდაპირი უნივერსალური გადასახადებით იბეგრება ყველა სახის საქონელი, სამუშაო და მომსახურება. არაპირდაპირი ინდივიდუალური გადასახადებით კი იბეგრება მკაცრად განსაზღვრული საქონლის ჯგუფი. პირდაპირ და არაპირდაპირ გადასახადებს შორის ძირითადი განსხვავება მდგომარეობს გადასახადის წყაროს ფორმირების საკითხში. თუ პირდაპირი გადასახადებით დაბეგვრისას წყარო ფორმირდება უშუალოდ გადასახადის გადამხდელთან, არაპირდაპირი გადასახადისას- გადასახადის წყარო შედის გადასახადის გადამხდელთან სხვა შენატანების შემადგენლობაში-ძირითადად ფასში. პირდაპირი გადასახადის საბოლოო გადამხდელად გვევლინება ის ვინც იღებს შემოსავალს, მაშინ როდესაც არაპირდაპირი გადასახადის საბოლოო გადამხდელს წარმოადგენს უშუალოდ მომხმარებელი, რომელზედაც გადასახადი გადადის ფასზე დანამატის სახით ანუ მისი სიმძიმე მთლიანად გადადის მომხმარებელზე, განსაკუთრებით მოსახლეობის იმ ნაწილზე რომელიც მატერიალურად ნაკლებ უზრუნველყოფილია. თუმცა არაპირდაპირი გადასახადი შესაძლებელია ყოველთვის არ დააწევს მომხმარებელს სრული მოცულობით ვინაიდან ბაზარმა არ მიიღოს ეს საქონელი გაზრდილი ფასით. მაგ. დღე არაპირდაპირი გადასახადია, მაგრამ იმ შემთხვევაში, როცა გადამხდელის უუნარობის გამო ჭირს საქონლის რეალიზაცია, მწარმოებელი ამცირებს მოგებას, ასე დღე გვევლინება პირდაპირი გადასახადის ფორმით.

იმის მიხედვით თუ ვინ არის გადასახადის ამკრები და მიღებული შემოსავლების განმკარგავი განასხვავებენ: გადასახადები ფიზიკური პირებიდან; გადასახადები საწარმოებიდან და ორგანიზაციებიდან; შერეული გადასახადები. ფიზიკური პირებიდან გადასახადებს მიეკუთვნება: ქონების გადასახადი, საშემოსავლო გადასახადი; გადასახადებს საწარმოებიდან-საწარმოთა ქონების, მოგების გადასახადი; შერეულ გადასახადებს მიეკუთვნება ისეთი გადასახადები, რომლებსაც იხდიან ფიზიკური პირებიც და საწარმოები და ორგანიზაციები, ასეთებია: დღგ, აქციზი, საბაჟო გადასახადი.

გადასახადების დაწესებასთან დაკავშირებით სხვადასხვა დონის სახელისუფლებო ორგანოების კომპეტენციის შესაბამისად გადასახადები შეიძლება დაიყოს ფედერალურ და ადგილობრივ გადასახადებად.

გადასახადები მათი გამოყენების მიხედვით იყოფა: საერთო გადასახადებად და მიზნობრივ გადასახადებად. მიზნობრივი გადასახადს გააჩნია მიზნობრივი ხასიათი, მაგ. აშშ-ში შემოღებულია ბენზინისა და სათბობის გადასახადი, რომლისგანაც მიღებული შემოსავალი შეიტანება მიზნობრივად საგზაო ფონდში.

ეკონომიკურ ლიტერატურაში ვხვდებით ასევე გადასახადების კლასიფიკაციას ერთჯერად და სისტემატურ გადასახადებად. ერთჯერადი გადასახადების დაწესება დაკავშირებულია რაიმე მოვლენასთან. მას მიეკუთვნება მაგ. გადასახადი მემკვიდრეობასა და ჩუქებასთან. სისტემატიური გადასახადების გადახდა დაკავშირებულია გადამხდელის მერ ეკონომიკური საქმიანობის განხორციელებასთან ან განსაზღვრული ოდენობის ქონების ფლობასთან გარკვეული პერიოდულობით. მაგ. მოგების გადასახადი გადაიხდებიან ყოველწლიურად, დღგ-ყოველკვარტლურად ან ყოველთვიურად.

გადასახადების დაბეგვრის თეორიაში სხვადასხვა ფაქტორების გათვალისწინებით დიდი მნიშვნელობა ენიჭება გადასახადის განაკვეთებს და მათ სახეებს. განასხვავებენ განაკვეთის სამ სახეს: პროპორციული, პროგრესული და რეგრესული.

პროპორციული გადასახადის თითოეული გადასახადის გადამხდელისათვის თანაბარია გადასახადის განაკვეთი და არა თანხა. იგი არ იცვლება გადასახადის დაბეგვრის ობიექტის მოცულობის ცვლილებებისას, განაკვეთის პროცენტი ფიქსირებულია, ერთია ყველასათვის.

საქართველოში შემოღებული იქნა ფიზიკური პირთა საშემოსავლო გადასახადის დაბეგვრის პროპორციული განაკვეთი, ერთი ყველასათვის- 20%, აღნიშნული მეთოდით, ფიზიკურ პირთა საშემოსავლო გადასახადის დაბეგვრა ანტისოციალურია, რადგან იგებენ მაღალი შემოსავლების მქონე პირები, აგებენ დაბალშემოსავლიანები. თუ ხელისუფლება შეამცირებს შემოსავალზე გადასახადს, მაშინ ისინი, ვინც საშემოსავლოს იხდიან მოგებულნი დარჩებიან, თუმცა გადასახადის შემცირებით მეტად მოიგებენ მდიდრები. მაგრამ თუ გაიზრდება პერსონალური შეღავათები, მაშინ ეს ყველას სარგებლობას მოუტანს. ამასთან ღარიბები, რომელთა შემოსავალი არ იბეგრება ვერანაირ სარგებელს ვერ მიიღებენ. დაბეგვრის პროგრესული მეთოდით საგადასახადო ბაზის ზრდასთან ერთად, იზრდება გადასახადის განაკვეთიც. მისი გამოყენების შემთხვევაში, შედარებით მაღალი შემოსავლების მქონე გადამხდელს გადასახადის გადახდის შემდეგ რჩება ნაკლები სახსრები, ვიდრე გადამხდელს შედარებით ნაკლები სახსრებით.

დაბეგვრის პროგრესული მეთოდის საპირისპიროდ არსებობს რეგრესული მეთოდი, რომლის დროსაც სახადასახადო ბაზის ზრდასთან ერთად წარმოებს გადასახადის განაკვეთის შემცირება. ეკონომიკური თვალსაზრისით რეგრესულს წარმოადგენენ არაპირდაპირი გადასახადები დღგ, აქციზი, რომლებიც დგინდება საქონლის ფასზე

დანამატის სახით. რეგრესიული გადასახადების დაწესებით კმაყოფილი რჩება ხელისუფლებაც, რომელიც იღებს კუთვნილ შემოსავლებს და ასევე კმაყოფილნი არიან მცირე მეწარმეებიც, რადგან მცირე მეწარმეები მათივე გაზრდილ შემოსავლებზე გადაიხდიან არა მზარდ ან ფიქსირებულ გადასახადებს, არამედ პროცენტულად კლებად გადასახადს. რეგრესიული გადასახადი არის გადასახადის ისეთი სახე, როდესაც შემოსავლის ზრდასთან ერთად, საგადასახადო ტვირთის ოდენობა მცირდება. რეგრესიული გადასახადების დაწესების შემთხვევაში, მცირე მეწარმეებს ექნებათ სტიმული, არა თუ არ დამალონ გადასახადები, არამედ იყვნენ აქტიურები, მიიღონ მეტი შემოსავალი და პროცენტულად უფრო ნაკლები გადასახადები გადაიხადონ. მსგავსი საგადასახადო სისტემის არსებობის პირობებში, ხელისუფლება შეძლებს, ბიუჯეტში უფრო მეტი ოდენობის გადასახადების აკუმულირება მოახდინონ.

საგადასახადო დაბეგვრამ თავისთავად არ შეიძლება გამოიწვიოს გადასახადების გადიდება. გადასახადების გადიდება მ ადამიანებში შეიძლება გამოიწვიოს მეტი მუშაობის მოტივაცია, რათა მისი შემოსავლები არ შემცირდეს ამას „შემოსავლის ეფექტს“ უწოდებენ. მეორის მხრივ ადამიანებს შეიძლება გაუჩნდეთ სურვილი მეტი დაისვენონ, რომ დასვენების საათებში ნაკლები ხარჯები ექნეთ გამოუყენებელი შესაძლებლობების შემოსავლების გამომუშავების სახით, რომელსაც „ჩანაცვლების ეფექტს“ უწოდებენ. შემოსავლის ეფექტისა და ჩანაცვლების ეფექტის მოქმედების სიდიდეთა შორის თანაფარდობა იმაზეა დამოკიდებული, თუ როგორ შეიცვლება საგადასახადო დაბეგვრა.

საქართველოს საგადასახადო სისტემა

საგადასახადო კოდექსი საქართველოს კონსტიტუციის შესაბამისად განსაზღვრავს საქართველოს საგადასახადო სისტემის ფორმირებისა და ფუნქციონირების ზოგად პრინციპებს, აწესრიგებს საქართველოს ეკონომიკურ საზღვარზე მგზავრის, საქონლისა და სატრანსპორტო საშუალების გადაადგილებასთან დაკავშირებულ სამართლებრივ ურთიერთობებს, სამართლებრივ ურთიერთობაში მონაწილე პირის, გადასახადის გამდამხდელისა და უფლებამოსილი ორგანოს სამართლებრივ მდგომარეობას, განსაზღვრავს საგადასახადო სამართალდარღვევის სახეებს, საქართველოს საგადასახადო კანონმდებლობის დარღვევისათვის პასუხისმგებლობას, უფლებამოსილი ორგანოსა და მისი თანამდებობის პირების არამართლზომიერ ქმედებათა გასაჩივრების წესსა და პირობებს, საგადასახადო დავის გადაწყვეტის წესს, არეგულირებს საგადასახადო ვალდებულების შესრულებასთან დაკავშირებულ სამართლებრივ ურთიერთობებს. 2011 წლის 1 იანვრიდან ძალაში შევიდა საქართველოს ახალი საგადასახადო კოდექსი, რომლის განუხრელი დაცვა ყველა გადასახადის გამდამხდელის ვალია.

ახალი საგადასახადო კოდექსით მოხდა კანონმდებლობის კონსოლიდაცია - ერთიან აქტად ჩამოყალიბდა საგადასახადო და საბაჟო კოდექსები. 100-ზე მეტი კანონქვემდებარე აქტი მთლიანად გადამუშავდა და ჩამოყალიბდა მარტივად აღსაქმელ 5 კანონქვემდებარე აქტად. საგადასახადო კანონმდებლობის სისტემაში წამყვანი ადგილი საქართველოს საგადასახადო კოდექსს უჭირავს. საგადასახადო კოდექსი მიღებულია სახელმწიფო ხელისუფლების უმაღლესი წარმომადგენლობითი ორგანოს-პარლამენტის მიერ და მოქმედებს საქართველოს მთელ ტერიტორიაზე. საგადასახადო კოდექსი აწესრიგებს განსაკუთრებით მნიშვნელოვან და პრინციპულ საზოგადოებრივ ურთიერთობებს საგადასახადო სფეროში.

საგადასახადო კოდექსი განსაზღვრავს საგადასახადო კანონმდებლობის შემადგენლობას. საგადასახადო კოდექსი განსაზღვრავს საქართველოს საგადასახადო

კანონმდებლობის სისტემის ოთხ დონეს, რომლებიც არეგულირებენ საქართველოში გადასახადებით დაბეგვრის სფეროში ძირითად სამართლებრივ ურთიერთობებს: საქართველოს კონსტიტუცია; საერთაშორისო ხელშეკრულებები და შეთანხმებები; საგადასახადო კოდექსი; კანონქვემდებარე ნორმატიული აქტები. მათ ერთად ნორმატიულ აქტებს უწოდებენ. ისინი სამი სახისაა: საქართველოს ნორმატიული აქტი, ავტონომიური რესპუბლიკის და ადგილობრივი თვითმმართველი ორგანოს მიერ მიღებული ნორმატიული აქტი. საქართველოს ნორმატიულ აქტებს მიეკუთვნება: საქართველოს კონსტიტუცია, საქართველოს კონსტიტუციური კანონი, კონსტიტუციური შეთანხმება, საერთაშორისო ხელშეკრულება, საქართველოს ორგანული კანონი, საქართველოს კანონი, პრეზიდენტის დეკრეტი, ბრძანებულება, პარლამენტის, მთავრობის დადგენილება, ფინანსთა მინისტრის ბრძანება. ისინი გამოიყენებიან დაბეგვრის მიზნებისთვის და მოქმედებენ საქართველოს მთელ ტერიტორიაზე. შესაბამისად ავტონომიური რესპუბლიკის ტერიტორიაზე მოქმედებს ავტონომიური რესპუბლიკის ნორმატიული აქტები, თუმცა მათ დაბეგვრის რეგულირებასთან შეხება არ გააჩნიათ. ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანოს მიერ იღებული ნორმატიული აქტი მოქმედებს და სავალდებულოა შესასრულებლად მთელ ტერიტორიაზე (მაგ. საკრებულოს დადგენილება).

საქართველოს ნორმატიული აქტები კი კლასიფიცირდება საკანონმდებლო აქტების, კანონქვემდებარე აქტების და სხვა ნორმატიული აქტების სახით. საკანონმდებლო აქტების: საქართველოს კონსტიტუცია, საქართველოს ორგანული კანონი, საქართველოს კანონი, პრეზიდენტის დეკრეტი, პარლამენტის რეგლამენტი. კანონქვემდებარე აქტების: საქართველოს პრეზიდენტის ბრძანებულება, პარლამენტის დადგენილება მთავრობის დადგენილება. სხვა ნორმატიულ აქტებს მიეკუთვნება: საქართველოს კონსტიტუციური შეთანხმება, საერთაშორისო ხელშეკრულებები..

საგადასახადო კანონმდებლობის სისტემაში პირველი ადგილი საქართველოს კონსტიტუციას უჭირავს. საქართველოს კონსტიტუცია სახელმწიფოს უზენაესი კანონია. მას აქვს უპირატესი იურიდიული ძალა სხვა სამართლებრივი აქტების მიმართ. ყველა სხვა სამართლებრივი აქტი უნდა შეესაბამებოდეს საქართველოს კონსტიტუციას. საქართველოს კონსტიტუციის 94-ე მუხლის თანახმად, გადასახადების გადახდა კანონით დადგენილი ოდენობითა და წესით სავალდებულოა. გადასახადების სტრუქტურას და მათი შემოღების წესს ადგენს კანონი და გადასახადებისაგან განთავისუფლება დასაშვებია მხოლოდ კანონით. აქედან გამომდინარე, გადასახადების გადახდა ატარებს არა ნებაყოფლობით, არამედ სავალდებულო ხასიათს ანუ გადასახადებით დაბეგვრა საყოველთაო ხასიათისაა. ამასთან, მხოლოდ საქართველოს კანონით შეიძლება განისაზღვროს გადასახადის სახეები, სტრუქტურა, განაკვეთები, შემოღებისა და გადახდის წესი. საქართველოს საგადასახადო კანონმდებლობის სისტემაში განსაკუთრებული ადგილი საქართველოს საერთაშორისო ხელშეკრულებებსა და შეთანხმებებს უჭირავთ. საქართველოს საერთაშორისო ხელშეკრულებაში იგულისხმება საქართველოს მიერ უცხო სახელმწიფოსთან ან საერთაშორისო ორგანიზაციასთან (ორგანიზაციებთან) წერილობითი ფორმით დადებული და საერთაშორისო სამართლის ნორმებით რეგულირებული შეთანხმება, მიუხედავად მისი კონკრეტული სახელწოდებისა.

დღეისათვის მსოფლიოში დადებულია 500-ზე მეტი საერთაშორისო საგადასახადო შეთანხმება. მათი ძირითადი მიზანია ხელშეკრული

სახელმწიფოების საგადასახადო იურისდიქციის განსაზღვრის გზით შემოსავლებისა და ქონების ორმაგი დაბეგვრის თავიდან აცილება.

კანონით დადგენილი მოთხოვნების დაცვით ძალაში შესულ საქართველოს საერთაშორისო ხელშეკრულებასა და შეთანხმებას, თუ ისინი არ ეწინააღმდეგებიან საქართველოს კონსტიტუციას აქვს უპირატესი იურიდიული ძალა შიდა სახელმწიფოებრივი ნორმატიული აქტების მიმართ. ნორმატიული აქტი არის სამართლებრივი აქტის სახე. იგიმოქმედების სივრცის მიხედვით სამი სახისაა: საქართველოს ნორმატიული აქტი, ავტონომიური რესპუბლიკის და ადგილობრივი თვითმმართველობის ნორმატიული აქტიაქედან პირველი მოქმედებს ქვეყნის მთელ ტერიტორიაზე, მეორე ავტონომიური რესპუბლიკის მესამე კი ადგილობრივი თვითმმართველი ერთეულის(საკრებულოს დადგენილება) მთელ ტერიტორიაზე და სავალდებულოა შესასრულებლად ყოველი მათგანის ტერიტორიაზე.

საგადასახადო კოდექსის თანახმად, თუ საქართველოს პარლამენტის მიერ რატიფიცირებული და ძალაში შესული საერთაშორისო ხელშეკრულებით დადგენილია საქართველოს საგადასახადო კანონმდებლობით დადგენილისგან განსხვავებული დაბეგვრასთან დაკავშირებული ნორმები, მაშინ გამოიყენება საერთაშორისო ხელშეკრულების ნორმები. ამრიგად, საქართველოს საერთაშორისო საგადასახადო ხელშეკრულებას ან შეთანხმებას გააჩნია უპირატესი იურიდიული ძალა, როგორც ხელშეკრულების ძალაში შესვლამდე, ასევე ხელშეკრულების ძალაში შესვლის შემდეგ მიღებული შიდასახელმწიფოებრივი ნორმატიული აქტების მიმართ. საგადასახადო კოდექსის თანახმად, საქართველომ შეიძლება გამოხატოს თავისი თანხმობა საერთაშორისო საგადასახადო ხელშეკრულებით აღებულ ვალდებულებებზე მხოლოდ მისი რატიფიკაციის გზით. საქართველოს საერთაშორისო ხელშეკრულებები ექვემდებარება რატიფიკაციას საქართველოს პარლამენტის მიერ. ამასთან, მხოლოდ საქართველოს პრეზიდენტს აქვს უფლება წარადგინოს პარლამენტში საქართველოს საერთაშორისო ხელშეკრულება ან შეთანხმება მისი რატიფიკაციის მიზნით.

საქართველოს საგადასახადო კოდექსი სტრუქტურის მიხედვით შედგება მუხლებისაგან (სულ 310 მუხლი). მუხლები შინაარსობრივი სიახლოვის გათვალისწინებით დაჯგუფებულია თავებად (სულ 43 თავი), ხოლო თავები გაერთიანებულია კარებად (სულ 15 კარი). საქართველოს საგადასახადო კოდექსის თანახმად, საგადასახადო კოდექსის აღსრულების მიზნით საქართველოს მთავრობას ან ფინანსთა მინისტრს უფლება აქვს მიიღოს კანონქვემდებარე ნორმატიული აქტები. ამასთან, საქართველოს საგადასახადო კოდექსს გააჩნია უპირატესი იურიდიული ძალა საქართველოს საგადასახადო კანონქვემდებარე ნორმატიული აქტების მიმართ. საქართველოს საგადასახადო კოდექსით გათვალისწინებულ შემთხვევებში და მის შესასრულებლად საქართველოს მთავრობა იღებს დადგენილებებს. მაგ, საქართველოს მთავრობა ადგენს სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მიწაზე წლიურ საბაზისო განაკვეთს, განსაზღვრავს დავების განხილვის საბჭოს შემადგენლობას, აგრეთვე დავის განმხილველი ორგანოების მიერ საჩივრის განხილვისა და მომჩივნებთან ურთიერთობის წესს და სხვ.

საგადასახადო კოდექსის თანახმად, ფინანსთა მინისტრი საგადასახადო კოდექსის ცალკეული თავების და მუხლების გამოყენების მიზნით გამოსცემს ინსტრუქციებს. საქართველოს ფინანსთა მინისტრის ინსტრუქციები, როგორც წესი, ადგენენ საგადასახადო ანგარიშგებისა და დეკლარაციების ფორმებს. მათში

განხილულია გადასახადების გამოანგარიშების კერძო საკითხები, მოყვანილია ცალკეულ შემთხვევებში გადასახადის გამოანგარიშების მაგალითები და ა.შ.

საქართველოს ფინანსთა მინისტრის კანონქვემდებარე ნორმატიული აქტების პროექტები სამართლებრივი დასკვნისთვის გადაეცემა საქართველოს იუსტიციის სამინისტროს. იუსტიციის სამინისტრო იძლევა დასკვნას საქართველოს კანონმდებლობასთან მისი შესაბამისობის თაობაზე. იუსტიციის სამინისტროს დასაბუთებული უარყოფითი დასკვნის შემთხვევაში უზრუნველყოფილი უნდა იქნეს ფინანსთა მინისტრის კანონქვემდებარე ნორმატიული აქტის პროექტის შესაბამისობა საქართველოს კანონმდებლობასთან, რის შემდეგაც იგი საჭიროებს იუსტიციის სამინისტროს ხელახალ დასკვნას.

საგადასახადო კოდექსის თანახმად, გადასახადებით დაბეგვრისათვის გამოიყენება საგადასახადო ვალდებულების წარმოშობის დღისათვის მოქმედი საქართველოს საგადასახადო კანონმდებლობა. გადასახადებით დაბეგვრისათვის გამოიყენება საქართველოს საგადასახადო კანონმდებლობის ოფიციალურად გამოქვეყნებული და ძალაში შესული ნორმატიული აქტები. საქართველოს ფინანსთა სამინისტროს მმართველობის სფეროში შემავალი საჯარო სამართლის იურიდიული პირის – შემოსავლების სამსახურის უფროსი საქართველოს საგადასახადო კანონმდებლობის აღსრულების მიზნით გამოსცემს საგადასახადო ორგანოებისათვის სავალდებულო ბრძანებებს, შიდა ინსტრუქციებსა და მეთოდურ მითითებებს. აღნიშნული დოკუმენტები გამოიცემა საგადასახადო ორგანოების მიერ საგადასახადო კანონმდებლობის ერთგვაროვანი გამოყენების მიზნით და ფორმალურად სავალდებულოა მხოლოდ საგადასახადო ორგანოებისათვის.

საგადასახადო კოდექსი: განსაზღვრავს საქართველოს საგადასახადო სისტემის ფორმირებისა და ფუნქციონირების ზოგად პრინციპებს;

აწესრიგებს საქართველოს ეკონომიკურ საზღვარზე მგზავრის, საქონლისა და სატრანსპორტო საშუალების გადაადგილებასთან დაკავშირებულ სამართლებრივ ურთიერთობებს,

აწესრიგებს სამართლებრივ ურთიერთობაში მონაწილე პირის, გადასახადის გადამხდელისა და უფლებამოსილი ორგანოს სამართლებრივ მდგომარეობას

განსაზღვრავს საგადასახადო სამართალდარღვევის სახეებს, საქართველოს საგადასახადო კანონმდებლობის დარღვევისათვის პასუხისმგებლობას;

განსაზღვრავს უფლებამოსილი ორგანოსა და მისი თანამდებობის პირების არამართლზომიერ ქმედებათა გასაჩივრების წესსა და პირობებს, საგადასახადო დავის გადაწყვეტის წესს;

არეგულირებს საგადასახადო ვალდებულების შესრულებასთან დაკავშირებულ სამართლებრივ ურთიერთობებს.

საქართველოს საგადასახადო კოდექსის რეგულირების სფერო მოიცავს ასევე საგადასახადო კონტროლთან დაკავშირებულ ფორმებს, მეთოდებსა და წესებს ანუ საგადასახადო კონტროლის განხორციელებასთან დაკავშირებულ საზოგადოებრივ ურთიერთობებს. საგადასახადო კოდექსის პირველი მუხლის ანალიზი საშუალებას გვაძლევს მოვახდინოთ საქართველოს საგადასახადო კოდექსით რეგულირებადი ურთიერთობების კლასიფიკაცია. ეს ურთიერთობათა ექვსი ძირითადი ჯგუფია:

გადასახადების დაწესებასთან, შემოღებასთან და გაუქმებასთან დაკავშირებული ურთიერთობები;

გადასახადების აკრეფასთან დაკავშირებული ურთიერთობები;

საგადასახადო კონტროლის განხორციელებასთან დაკავშირებული ურთიერთობები საგადასახადო კანონმდებლობის დარღვევისათვის პასუხისმგებლობასთან დაკავშირებული ურთიერთობები;

უფლებამოსილი ორგანოსა და მისი თანამდებობის პირების არამართლზომიერ ქმედებათა გასაჩივრებისა და საგადასახადო დავის გადაწყვეტის პროცესში წარმოშობილი ურთიერთობები;

საქართველოს ეკონომიკურ საზღვარზე მგზავრის, საქონლისა და სატრანსპორტო საშუალების გადაადგილებასთან დაკავშირებულ ურთიერთობები.

გადასახადის დაწესება გულისხმობს საკანონმდებლო აქტის მიღებას, რომლითაც განისაზღვრება გადასახადების ამომწურავი ჩამონათვალი. აღნიშნული ჩამონათვალის საფუძველზე განისაზღვრება კონკრეტული გადასახადის არსებითი ელემენტები (გამოანგარიშებისა და გადახდის წესი). გადასახადის დაწესებით იქმნება გადასახადის შემოღების შესაძლებლობა.

გადასახადის შემოღება გულისხმობს საქართველოს საკანონმდებლო აქტის ან ადგილობრივი თვითმმართველობის წარმომადგენლობითი ორგანოს ნორმატიული აქტის მიღებას, რომლითაც დეტალურად განისაზღვრება ამა თუ იმ გადასახადის გამოანგარიშებისა და გადახდის წესი. გადასახადის შემოღებისას უნდა განისაზღვროს საგადასახადო ვალდებულების არსებითი ელემენტები. გადასახადის გადამხდელს კონკრეტული გადასახადის მიხედვით საგადასახადო ვალდებულება წარმოეშობა მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ გადასახადი დაწესებული და შემოღებულია. რაც შეეხება ადგილობრივ გადასახადს, მისი შემოღების უფლება აქვს შესაბამის ადგილობრივი თვითმმართველობის წარმომადგენლობით ორგანოებს.

საგადასახადო ურთიერთობების მეორე ჯგუფი ეს გადასახადების აკრეფასთან დაკავშირებული ურთიერთობებია. აღნიშნული ურთიერთობები წარმოიქმნება საგადასახადო ვალდებულების შესრულების ანუ კონკრეტული გადასახადის გამოანგარიშებისა და გადახდის პროცესში. საგადასახადო ურთიერთობების მესამე ჯგუფი – ეს საგადასახადო კონტროლის განხორციელებასთან დაკავშირებით წარმოშობილი ურთიერთობებია. აღნიშნული ურთიერთობები წარმოიშობა საგადასახადო შემოწმების, დათვალიერების, ინვენტარიზაციის და ა.შ. პროცესში საგადასახადო ურთიერთობების მეოთხე ჯგუფი – ეს საგადასახადო სამართალდარღვევისათვის შესაბამისი პირების (გადასახადის გადამხდელი, საგადასახადო აგენტი და ა.შ.) საგადასახადო პასუხისმგებლობასთან დაკავშირებული ურთიერთობებია.

საგადასახადო ურთიერთობების მეხუთე ჯგუფი – ეს საგადასახადო ორგანოსა და მისი თანამდებობის პირების არამართლზომიერ ქმედებათა გასაჩივრებისა და საგადასახადო დავის გადაწყვეტის პროცესში წარმოშობილი ურთიერთობებია.

საგადასახადო ურთიერთობების მეექვსე ჯგუფი – ეს საქართველოს ეკონომიკურ საზღვარზე მგზავრის, საქონლისა და სატრანსპორტო საშუალების გადაადგილებასთან დაკავშირებულ ურთიერთობებია. საგადასახადო კოდექსის თანახმად, იმპორტის გადასახადი საერთო-სახელმწიფოებრივი გადასახადია. შესაბამისად, საქართველოს ეკონომიკურ საზღვარზე მგზავრის, საქონლისა და სატრანსპორტო საშუალების გადაადგილებასთან დაკავშირებულ ურთიერთობები ასევე მოწესრიგებულია საგადასახადო კოდექსით, რაც მის ერთ-ერთ ნოვაციას წარმოადგენს. იმპორტის გადასახადთან დაკავშირებული ურთიერთობების რეგულირების სპეციალური წესი განპირობებულია იმ გარემოებით, რომ იმპორტის გადასახადი საქართველოს

ეკონომიკურ საზღვარზე მგზავრის, საქონლისა და სატრანსპორტო საშუალების გადაადგილებასთან დაკავშირებული ურთიერთობების შემადგენელ ნაწილს წარმოადგენს. მთლიანობაში შეიძლება ითქვას, რომ საგადასახადო კოდექსის პირველი მუხლი გვამღებს საგადასახადო კოდექსის ძირითად შინაარსს.

საგადასახადო კოდექსი ადგენს მრავალრიცხოვან ვადებს (მაგალითად, საგადასახადო შემოწმების ჩატარების ვადა, დეკლარაციების წარდგენის ვადა, გადაწყვეტილების გამოტანის ვადა, საჩივრის წარდგენის ვადა და ა.შ.), რომელთა განუხრელ დაცვას განსაკუთრებული მნიშვნელობა გააჩნია. საგადასახადო კოდექსით განსაზღვრული ვადა გულისხმობს კონკრეტულ კალენდარულ თარიღს ან დროის განსაზღვრულ მონაკვეთს (წელი, კვარტალი, თვე ან დღე) ანდა იმ გარემოებაზე მითითებას, რომელიც აუცილებლად უნდა დადგეს და რომელსაც საგადასახადო კანონმდებლობა უკავშირებს ამა თუ იმ მოქმედების განხორციელებას. თავისი ბუნებით ვადა იურიდიული ფაქტია, რომლის დადგომა ან გასვლა იწვევს საგადასახადო-სამართლებრივი ურთიერთობების მონაწილეთა უფლებებისა და ვალდებულებების წარმოშობას, შეცვლას ან შეწყვეტას.

ამრიგად, საგადასახადო კოდექსით ვადა შეიძლება განისაზღვროს:

კონკრეტული კალენდარული თარიღით (ზუსტად განსაზღვრული მომენტი). მაგალითად, მიწაზე საგადასახადო ვალდებულება განისაზღვრება საგადასახადო წლის 1 აპრილისათვის მოქმედი განაკვეთების მიხედვით;

დროის მონაკვეთით (მაგალითად, წელი, კვარტალი, თვე ან დღე). ამ შემთხვევაში მოქმედება შეიძლება განხორციელდეს დროის მთელი მონაკვეთის განმავლობაში. მაგალითად, საგადასახადო კოდექსით გათვალისწინებულ შემთხვევებში გადასახადის გადახდა ხორციელდება გადასახადის გადამხდელის მიერ საგადასახადო მოთხოვნის მიღებიდან 20 კალენდარული დღის ვადაში.

გარემოებაზე მითითებით. ვადის გარემოებაზე მითითებით განსაზღვრა შესაძლებელია იმ შემთხვევაში, თუ გარემოება აუცილებლად უნდა დადგეს, მაგრამ მისი დადგომის ზუსტი თარიღი ცნობილი არ არის (მაგალითად, სადავო საგადასახადო დავალიანების გადახდის ვალდებულება ჩერდება საგადასახადო დავის დაწყების დღიდან საქალაქო (რაიონული) სასამართლოს მიერ გადაწყვეტილების გამოტანამდე).

თუ ვადის ათვლა ემთხვევა არასამუშაო დღეს ან ვადის მიმდინარეობისას გვხვდება არასამუშაო დღეები, აღნიშნული დღეები შედის ამ ვადაში და ეს დღეები არ აგრძელებს მას. ამასთან, თუ ვადის ბოლო დღე ემთხვევა არასამუშაო დღეს, ვადა გრძელდება შემდეგი სამუშაო დღის დამთავრებამდე. მაგალითად, თუ ვადის ბოლო დღე ემთხვევა 8 მარტს, ვადის ბოლო დღედ ითვლება 9 მარტი (თუ სამუშაო დღეა).

საგადასახადო კოდექსის მიზნებისათვის, დღე შეიძლება იყოს სამუშაო ან კალენდარული. თუ საგადასახადო კოდექსი არ მიუთითებს სამუშაო დღეზე, ამ შემთხვევაში დღე გულისხმობს კალენდარულ დღეს. სამუშაო დღე ემთხვევა კალენდარულ დღეს, მაგრამ სამუშაო დღეებში არ შედის შაბათი, კვირა და საქართველოს შრომის კოდექსით განსაზღვრული უქმე დღეები.

საგადასახადო კოდექსის მიზნებისათვის, წელი (გარდა კალენდარული წლისა) არის დროის მონაკვეთი, რომელიც შედგება ნებისმიერი უწყვეტი 12 კალენდარული თვისაგან. მაგ. 2013 წლის 1 თებერვლიდან 2014 წლის 31 იანვრის ჩათვლით. საერთო წესის შესაბამისად, კალენდარული წელი არის დროის მონაკვეთი ერთი წლის 1 იანვრიდან 31 დეკემბრის ჩათვლით.

საგადასახადო კოდექსის თანახმად, ვადა, რომელიც გამოიანგარიშება თვეებით, მთავრდება ვადის ბოლო თვის შესაბამის რიცხვში. შესაბამისად, თვე არ გულისხმობს კალენდარულ თვეს (თვის 1 რიცხვიდან ამავე თვის ბოლო დღემდე, მაგალითად, 1 იანვრიდან 31 იანვრის ჩათვლით, 1 თებერვლიდან 28 (29) თებერვლის ჩათვლით). ვადა, რომელიც გამოიანგარიშება თვეებით, მთავრდება ამ ვადის ბოლო თვის შესაბამის რიცხვში. მაგალითად, გასვლითი საგადასახადო შემოწმების ვადა შეიძლება გაგრძელდეს არა უმეტეს 3 თვისა. შესაბამისად, თუ გასვლითი საგადასახადო შემოწმება დაიწყო 2011 წლის 5 მაისს, იგი შეიძლება გაგრძელდეს 2011 წლის 5 აგვისტომდე. მაგ: დღგ-სა და აქციზის საანგარიშო პერიოდებია კვარტალი. მაგ. პირს უფლება აქვს გაასაჩივროს საგადასახადო ორგანოს გადაწყვეტილება მისი მიღებიდან 20 დღის განმავლობაში. თუ მიიღო გადაწყვეტილება 5 მარტს, უნდა გაასაჩივროს 26 მარტამდე.

ვადა, რომელიც გამოიანგარიშება კვარტალებით, მთავრდება კვარტალის ბოლო თვის შესაბამის რიცხვში. კალენდარული წელი მოიცავს ოთხ კვარტალს.

- 1 იანვრიდან 31 მარტის ჩათვლით – I კვარტალი;
- 1 აპრილიდან 30 ივნისის ჩათვლით – II კვარტალი;
- 1 ივლისიდან 30 სექტემბრის ჩათვლით – III კვარტალი;
- 1 ოქტომბრიდან 31 დეკემბრის ჩათვლით – IV კვარტალი.

საქართველოს საგადასახადო კანონმდებლობის პრინციპები

ნებისმიერმა პირმა, გადასახადების გადახდის გზით, მონაწილეობა უნდა მიიღოს საერთო-სახელმწიფოებრივი პროგრამების დაფინანსებაში და გადაიხადოს კანონით დაწესებული გადასახადები.

საგადასახადო კოდექსის თანახმად, დაუშვებელია:

- საგადასახადო კოდექსის დარღვევით დაწესებული გადასახადის გადახდის ვალდებულების ვინმესთვის დაკისრება;
- საგადასახადო კოდექსით გაუთვალისწინებელი გადასახადის გადახდის ვალდებულების ვინმესთვის დაკისრება;
- გადასახადის გადახდევინება საგადასახადო კოდექსით დადგენილ ვადაზე ადრე.

ამრიგად, პირს შეიძლება დაეკისროს მხოლოდ საგადასახადო კოდექსით დაწესებული გადასახადის გადახდის ვალდებულება ამავე კოდექსით დადგენილ ვადებში. ამასთან, არავის არ შეიძლება დაეკისროს საგადასახადო კოდექსით გაუთვალისწინებელი გადასახადის გადახდის ვალდებულება. საქართველოს ტერიტორიაზე, აგრეთვე ადგილობრივი თვითმმართველობის ერთეულების ტერიტორიაზე შეიძლება აიკრიფოს მხოლოდ ის გადასახადები, რომლებიც პირდაპირაა გათვალისწინებული საგადასახადო კოდექსით. შესაბამისად, არავინ არ არის ვალდებული გადაიხადოს უკანონო შენატანები. თუ გადასახადის გადამხდელის აზრით სახელმწიფო ან ადგილობრივი თვითმმართველობის წარმომადგენლობითი ორგანოს მიერ შემოღებული გადასახადელი ან შენატანი უკანონოა, ასეთი ორგანოს მოთხოვნების შეუსრულებლობა დასაშვებია მხოლოდ შესაბამისი სასამართლო კონტროლის შემდეგ. გადასახადელის ან შენატანის კანონთან შეუსაბამობის ფაქტი უნდა დადგინდეს სასამართლო წესით.

გადასახადის ცნება და სახეები ლექცია №2

გადასახადი არის საგადასახადო კოდექსით დადგენილი სავალდებულო, უპირობო ფულადი შენატანი ბიუჯეტში, რომელსაც იხდის გადასახადის გადამხდელი, გადახდის აუცილებელი, არაეკვივალენტური და უსასყიდლო ხასიათიდან გამომდინარე. ე.ი.კოდექსით განსაზღვრულია გადასახადის 5 ნიშანი:

სავალდებულობა, უპირობობა, აუცილებლობა, არაეკვივალენტურობა და უსასყიდლობა. გადასახადის სახეებია საერთო-სახელმწიფოებრივი და ადგილობრივი გადასახადები. საერთო-სახელმწიფოებრივი გადასახადებია კოდექსით დაწესებული გადასახადები, რომელთა გადახდაც სავალდებულოა საქართველოს მთელ ტერიტორიაზე. კოდექსი განსაზღვრავს ადგილობრივი გადასახადების შემოღების წესს. ადგილობრივი თვითმმართველობის წარმომადგენლობით ორგანოს უფლება აქვს შემოიღოს მხოლოდ ადგილობრივი გადასახადი. ადგილობრივ გადასახადებს აწესებს საქართველოს პარლამენტი საგადასახადო კოდექსით, ხოლო ასეთი გადასახადის შემოღება ადგილობრივი თვითმმართველობის წარმომადგენლობითი ორგანოს პრეროგატივაა.

გადასახადის სავალდებულო ხასიათი უზრუნველყოფილია სახელმწიფოს საგადასახადო, სამართალდამცავი და სასამართლო ორგანოების მიერ, რაც მეტყველებს იმ გარემოებაზე, რომ გადასახადების გადახდა ატარებს არა ნებაყოფლობით, არამედ იძულებითი ხასიათს.

საგადასახადო ვალდებულების სათანადოდ შესრულების მიზნით, იძულებითი ღონისძიებებისა და სანქციების სისტემა განსაზღვრულ ზეგავლენას ახდენს გადასახადის გადამხდელზე. გადასახადის ბიუჯეტში გადახდა ხორციელდება მხოლოდ ფულადი ფორმით. მოქმედი კანონმდებლობით გადასახადის გადახდა საქონლით ან მომსახურებით გათვალისწინებული არ არის. გადასახადი გამოიანგარიშება ფულად გამოხატულებაში და გადაიხდება ლარებში. გადასახადების გადახდა წარმოებს ბიუჯეტში, რომელიც გადასახადის მიმღებია. გადასახადები ირიცხება, როგორც სახელმწიფო ბიუჯეტში, ასევე ავტონომიური რესპუბლიკებისა და ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანოების ბიუჯეტებში, საქართველოს საბიუჯეტო კანონმდებლობის შესაბამისად. ამასთან, გადასახადი აბსტრაქტული შენატანია და მას მიზნობრივი დანიშნულება არ გააჩნია. საგადასახადო შენატანები არ არის განკუთვნილი კონკრეტული სახელმწიფო ხარჯების დასაფინანსებლად. ფულადი სახსრები ირიცხება ბიუჯეტში სახელმწიფო საჭიროებისათვის. უპირველეს ყოვლისა, წარმოებს ბიუჯეტის ფორმირება, ხოლო შემდეგ ბიუჯეტში ჩარიცხული თანხები ნაწილდება ეკონომიკური და სოციალური პროგრამების დასაფინანსებლად, ჯანდაცვისა და განათლების სისტემების შესანახად, ეროვნული უშიშროებისა და ქვეყნის თავდაცვისუნარიანობის უზრუნველსაყოფად და ა.შ. გადასახადის გადამხდელს წარმოადგენს მესაკუთრე და არა მოქალაქე. გადასახადის გადახდა – სოციალური ვალდებულებაა, რაც კერძო საკუთრების უფლებიდან გამომდინარეობს. გადასახადის გადახდის გზით კერძო საკუთრება ემსახურება საზოგადოების ინტერესებს. გადასახადის გადახდით მესაკუთრის შემოსავლების ნაწილი გადადის სახელმწიფო საკუთრებაში. გადასახადი გადამხდელის საკუთრების ნაწილის სახელმწიფოს სასარგებლოდ გასხვისების ფორმაა.

გადასახადს გააჩნია აუცილებელი, არაეკვივალენტური და უსასყიდლო ხასიათი. დარიცხული გადასახადი არის ვალი სახელმწიფოს წინაშე და ექვემდებარება ბიუჯეტში აუცილებელ გადახდას. გადასახადი არაეკვივალენტური ხასიათისაა. საზოგადოებრივი სიკეთით სარგებლობა არაფრით არ არის პროპორციული გადასახადის გადამხდელის მიერ გადახდილი გადასახადის ოდენობასთან. გადახდილი გადასახადი არ ექვემდებარება დაბრუნებას. გადასახადის დაბრუნება შესაძლებელია მხოლოდ დადგენილი შეღავათის ან მისი ბიუჯეტში არასწორად

გადახდის შემთხვევაში.

გადასახადის არსებით ნიშანს მისი უსასყიდლო ხასიათი წარმოადგენს. გადასახადის სახით გადახდილი ფულადი სახსრები გადადის ბიუჯეტის განკარგულებაში გადასახადის გადამხდელისათვის შემხვედრი ანაზღაურების ან დაკმაყოფილების მიღების გარეშე. საგადასახადო ვალდებულება ცალმხრივია. არსებობს მხოლოდ ერთი ვალდებული მხარე – გადასახადის გადამხდელი. სახელმწიფო გადასახადის მიღებით არ იღებს თავის თავზე რაიმე შემხვედრ ვალდებულებას გადასახადის გადამხდელის წინაშე და არ არის ვალდებული განახორციელოს რაიმე სახის მოქმედება მის სასარგებლოდ. ამავდროულად, გადასახადის გადამხდელი გადასახადის გადახდით არ იძენს არანაირ დამატებით უფლებას. გადასახადის გადახდისას არ წარმოიშობა უშუალო სარგებელი ან უშუალო უპირატესობა გადასახადის გადამხდელისათვის. აღნიშნული არ ნიშნავს, რომ გადასახადის გადამხდელი საერთოდ არ იღებს სახელმწიფოსაგან სხვადასხვა სიკეთეს. მოსახლეობის სოციალური დაცვის საერთო-სახელმწიფოებრივი პროგრამები, აგრეთვე განათლება, მეცნიერება, კულტურა, ჯანმრთელობის დაცვა.

საგადასახადო კოდექსის თანახმად, საქართველოში მოქმედებს საერთო-სახელმწიფოებრივი და ადგილობრივი გადასახადები. გადასახადების ორი დონე დამახასიათებელია პრაქტიკულად ყველა სახელმწიფოსათვის. საერთო-სახელმწიფოებრივი და ადგილობრივი გადასახადების ერთობლიობა ქმნის საქართველოს გადასახადების სისტემას.

საერთო-სახელმწიფოებრივი გადასახადებია საგადასახადო კოდექსით დაწესებული გადასახადები, რომელთა გადახდა სავალდებულოა საქართველოს მთელ ტერიტორიაზე. საგადასახადო კოდექსი ითვალისწინებს ხუთ საერთო-სახელმწიფოებრივ გადასახადს. მათ განეკუთვნება: საშემოსავლო გადასახადი, მოგების გადასახადი, დღგ, აქციზი და იმპორტის გადასახადი. +

ადგილობრივ გადასახადს განეკუთვნება *ქონების გადასახადი*, რომელიც თავის თავში მოიცავს საწარმოთა ქონების გადასახადს, ფიზიკურ პირთა ქონების გადასახადს და მიწის გადასახადს. ამრიგად, ადგილობრივ გადასახადს აწესებს საქართველოს პარლამენტი, ხოლო მისი შემოღება, საგადასახადო კოდექსით დაწესებული ზღვრული განაკვეთის ფარგლებში, შესაბამისი ადგილობრივი თვითმმართველობის წარმომადგენლობითი ორგანოს პრეროგატივაა. ადგილობრივი თვითმმართველობის წარმომადგენლობით ორგანოებს უფლება არა აქვთ შემოიღონ ისეთი ადგილობრივი გადასახადები, რომლებიც არ არის გათვალისწინებული საგადასახადო კოდექსით.

ადგილობრივი თვითმმართველობის წარმომადგენლობითი ორგანო საკრებულო შესაბამისი დადგენილებით, თავის კომპეტენციის ფარგლებში უფლებამოსილია შემოიღოს მხოლოდ ამ კოდექსით დაწესებული ადგილობრივი გადასახადი ადგილობრივი თვითმმართველი ერთეულის მთელ ტერიტორიაზე ერთიანი განაკვეთის სახით ან/და ერთეულის ტერიტორიაზე ცალკეული დარგების ან/და საქმიანობის სახეების მიხედვით, კოდექსით დადგენილი ან საქართველოს მთავრობის დადგენილებით განსაზღვრული ზღვრული განაკვეთების ფარგლებში.

ადგილობრივი თვითმმართველობის წარმომადგენლობითი ორგანო ვალდებულია ადგილობრივი გადასახადის შემოღების, მისი გადახდის პირობების შეცვლის ან შემოღებული ადგილობრივი გადასახადის გაუქმების შესახებ

ინფორმაცია და სათანადო ნორმატიული აქტის ასლი მისი გამოქვეყნებისთანავე გაუგზავნოს შემოსავლების სამსახურსა და შესაბამის საგადასახადო ორგანოებს.

საგადასახადო კოდექსის თანახმად, არაპირდაპირია გადასახადი (დამატებული ღირებულების გადასახადი, აქციზი, იმპორტის გადასახადი), რომელიც დგინდება მიწოდებული (იმპორტირებული) საქონლის ან/და გაწეული მომსახურების ფასზე დანამატის სახით და რომელსაც იხდის მომხმარებელი (იმპორტიორი) ამ გადასახადით გაზრდილი ფასით საქონლის ან/და მომსახურების შეძენისას (იმპორტისას). არაპირდაპირი გადასახადის ბიუჯეტში გადახდის ვალდებულება ეკისრება საქონლის მიმწოდებელს (იმპორტიორს) ან/და მომსახურების გამწევს, რომელიც საგადასახადო კოდექსის მიზნებისათვის გადასახადის გადამხდელად იწოდება.

ტერმინთა განმარტება

საგადასახადო კოდექსი ადგენს ტერმინებისა და ცნებების გამოყენების ძირითად წესს. მთელ რიგ შემთხვევებში საგადასახადო კოდექსი „გადასახადებით დაბეგვრის მიზნით“ განსაზღვრავს ტერმინებსა და ცნებებს, რომლებსაც მხოლოდ საგადასახადო შინაარსი გააჩნიათ.

საგადასახადო კოდექსის მე-8 მუხლი გვამღევეს საგადასახადო კოდექსში გამოყენებულ ტერმინთა განმარტებას. მათ გააჩნიათ პირველხარისხოვანი მნიშვნელობა საგადასახადო კოდექსის მუხლების ახსნა-განმარტებისას. საგადასახადო ტერმინებსა და ცნებებს დამაზუსტებელი ხასიათი გააჩნიათ. საგადასახადო ტერმინები და ცნებები საგადასახადო კოდექსის ამა თუ იმ დებულებათა ახსნა-განმარტებისას უნდა იქნეს გამოყენებული სწორედ იმ მნიშვნელობით, როგორიც მათ მისცა საგადასახადო კოდექსმა.

ძირითადი საშუალება – მატერიალური აქტივი, რომელსაც პირი იყენებს საქონლის წარმოების, საქონლის მიწოდების/მომსახურების გაწევის, იჯარით გადაცემის ან/და ადმინისტრაციული მიზნებისათვის და რომლის სასარგებლო გამოყენების ვადა ერთ წელზე მეტია.

ძირითადი საშუალების მთავარი დამახასიათებელი თვისებაა 1 წელზე მეტი ვადით მისი გამოყენების შესაძლებლობა. სასარგებლო გამოყენების ვადა დგინდება გონივრული განსჯის შედეგად. ძირითად საშუალებებს მიეკუთვნება: მიწა; შენობები, ნაგებობები, მათ შორის დროებითი ნაგებობები, საავტომობილო და სხვა სახის გზები, ხიდები; გადამცემი მოწყობილობები, მათ შორის ელექტროქსელები, მილსადენები; დანადგარები და მოწყობილობები; სატრანსპორტო საშუალებები; სამეურნეო და საწარმოო ინვენტარი, მათ შორის ავეჯი; ინსტრუმენტები; მრავალწლიანი ნარგავები; სამუშაო, სანაშენი და პროდუქტიული ცხოველები; და ა.შ.

ძირითადი საშუალება განმარტებულია როგორც *აქტივი*, კოდექსისათვის აქტივის ძირითად საშუალებად განხილვას მნიშვნელობა აქვს არა მისი უშუალო გამოყენებისათვის, არამედ — აქტივის მესაკუთრისათვის. ეს გამომდინარეობს იქიდან, რომ ძირითადი საშუალებების საამორტიზაციო ანარიცხების გამოქვითვის უფლება აქვს მის მესაკუთრეს, რომელიც შეიძლება იყოს ამ აქტივის შემძენი ან მწარმოებელი. ასე მაგალითად, იჯარით გაცემული ჩარხი ძირითადი საშუალება იქნება მეიჯარისათვის და არა — მოიჯარისათვის.

ძირითადი საშუალების რემონტის ხარჯები – ხარჯები, რომლებიც ამაღლებს ძირითადი საშუალების ამოსავალ მწარმოებლურობას (მათ შორის, შენობა-ნაგებობის ელემენტების მოდიფიკაცია -რეკონსტრუქცია), მათი სასარგებლო მომსახურების

ვადის გახანგრძლივების მიზნით და მათი მწარმოებლურობის ამაღლების უზრუნველსაყოფად;

რემონტში გულისხმობენ როგორც ნივთის აღდგენას (მიმდინარე რემონტი), ასევე რეკონსტრუქციასაც (კაპიტალური რემონტი). კოდექსი მხოლოდ რეკონსტრუქციაზე გაწეულ ხარჯებს არქმევს რემონტის ხარჯებს. გონივრული განსჯის შედეგად უნდა დადგინდეს გაწეული ხარჯები მიმდინარე თუ განეკუთვნება რემონტს. მაგალითად, ხის ფანჯრების სათანადო ხარისხის მეტალო-პლასტმასით შეცვლა მიუთითებს შენობის რემონტზე; კომპიუტერის 512 მბ-იანი შიდა მეხსიერების შეცვლა 2 გბ-იანი მეხსიერებით — ასევე რემონტის მანიშნებელია. რემონტის ხარჯი ზრდის ქონების გადასახადით დაბეგვრის ბაზას და გამოიქვითება ნელ-ნელა, ამორტიზაციის გზით, მოგების გადასახადის მიზნებისათვის.

არაამორტიზებადი ძირითადი საშუალება – ძირითადი საშუალება, რომელიც ექსპლუატაციის დროს არ კარგავს თავის ღირებულებას.

კოდექსი ასეთად მიიჩნევს მიწას, ხელოვნების ნიმუშებს, სამუზეუმო ექსპონატებს, ისტორიული მნიშვნელობის მქონე ობიექტებს. ამ ჩამონათვალს შეიძლება მივაკუთვნოთ ასევე ბუნებათსარგებლობის ობიექტები როგორც განუსაზღვრელი ნედლეულის მარაგები, ძვირფასი ქვები და ლითონები. ზოგჯერ ასეთ არაამორტიზებად ძირითად საშუალებად მიჩნეულია საბიბლიოთეკო ფონდები, როგორც ერთიანი მატერიალური აქტივი.

არამატერიალური აქტივი – ფიზიკური ფორმის არმქონე, იდენტიფიცირებადი არაფულადი აქტივი, რომელსაც პირი იყენებს საქონლის წარმოების, საქონლის მიწოდების/მომსახურების გაწევის, სხვისთვის იჯარით გადაცემის ან/და ადმინისტრაციული მიზნებისათვის. არამატერიალურ აქტივს მიეკუთვნება: საავტორო უფლება, პატენტი, სავაჭრო ნიშანი, გუდვილი, კომპიუტერული პროგრამა, ლიცენზია, იჯარის უფლება, ფრანჩიზი, საბადოს დამუშავების უფლება, იმპორტისა და ექსპორტის სპეციალური უფლებები და სხვა ამგვარი არამატერიალური აქტივები.

არამატერიალურ აქტივს აუცილებლად უნდა ქონდეს შემდეგი თვისებები:

- უნდა იყოს აქტივი. (აქტივი არის რესურსი: რომელსაც საწარმო აკონტროლებს და რომლისგანაც მოსალოდნელია მომავალი ეკონომიკური სარგებლის შემოდიდება საწარმოში.
- არ უნდა იყოს ფიზიკური ფორმის მქონე. მაგალითად, კომპიუტერის საოპერაციო სისტემა Windows არ განიხილება ცალკე არამატერიალურ აქტივად, ხოლო კომპიუტერული პროგრამა Skype-ს გამოყენებისათვის უფლება წარმოშობილი სალიცენზიო ხელშეკრულების დადებიდან — განიხილება.
- უნდა იყოს არაფულადი სახის. აქტივი არ უნდა წარმოადგენდეს ფულს.
- უნდა იყოს იდენტიფიცირებადი. შესაძლებელია მისი გამოყოფა საწარმოდან და გაყიდვა, გადაცემა, ლიცენზირება, გაქირავება ან გაცვლა.
- უნდა იყოს გამოყენებული ეკონომიკურ საქმიანობაში. არამატერიალური აქტივის გამოყენების მიზანი შეიძლება იყოს საქონლის ან მომსახურების რეალიზაციიდან ამონაგების მიღება, ხარჯების ეკონომია ან საწარმოს მიერ აქტივის გამოყენების შედეგად მიღებულ რაიმე სხვა სარგებელი.

არარეზიდენტი – პირი, რომელიც არ არის რეზიდენტი.

გუდვილი – არის მომავალი ეკონომიკური სარგებელი, რომელიც წარმოიშვება ისეთი აქტივებიდან, რომლებიც ინდივიდუალურად ვერ განისაზღვრება და ვერც ცალკე

იქნება აღიარებული; კომპანიის პრესტიჟი, საქმიანი რეპუტაცია, კონტაქტები, კლიენტები, კადრები, როგორც კომპანიის აქტივი, შეფასებული და შეტანილი სპეციალურ ანგარიშზე; საბუღალტრო ტერმინი, როცა ფირმა ყიდულობს სხვა ფირმას მის წმინდა საბალანსო ღირებულებაზე მეტად. ამ შემთხვევაში ნებაყოფილობით გადახდილ ნამეტ თანხას უწოდებენ გუდვილს.

საავტორო უფლება-არის მეცნიერების, ლიტერატურისა და ხელოვნების ნაწარმოების ავტორის ან მისი მემკვიდრის უფლება ამ ნაწარმოების გამოყენებისა და გავრცელების მიმართ. სავაჭრო ნიშანი არის სასაქონლო ნიშანი, სიმბოლო ან სიმბოლოთა ერთობლიობა, რომელიც გამოისახება გრაფიკულად და განასხვავებს ერთი სახეობის საქონელს მეორისაგან.

ფრანჩიზი არის- არამატერიალური აქტივი უფლების სახით. კერძოდ, ვაჭრობის ან წარმოების უფლება, რომელსაც ერთი საწარმო აძლევს მეორეს (მაგ კოკა-კოლა.)

აღიარებული საგადასახადო დავალიანება – საგადასახადო დავალიანება, რომელიც წარმოშობილია ა) პირის მიერ წარდგენილი საგადასახადო დეკლარაციის საფუძველზე; ბ) საგადასახადო მოთხოვნის საფუძველზე, რომელსაც პირი ეთანხმება ან, რომლის გასაჩივრების ვადა გასულია; გ) პირის მიერ წარდგენილი სასაქონლო დეკლარაციის საფუძველზე; დ) სასამართლოს ძალაში შესული გადაწყვეტილების საფუძველზე.

ბიოლოგიური აქტივი – ცხოველი ან მცენარე.

ბუღალტრული აღრიცხვის საერთაშორისო სტანდარტები (შემდგომში –ბასს) – ბუღალტრული აღრიცხვის საერთაშორისო სტანდარტების კომისიის მიერ დამტკიცებული და საქართველოს პარლამენტთან არსებული ბუღალტრული აღრიცხვის სტანდარტების კომისიის მიერ სამოქმედოდ შემოღებული სტანდარტები.

გადასახადების ადმინისტრირება გადასახადების გამომწვევებისაგან, გადახდასთან და დეკლარირებასთან, საგადასახადო კონტროლთან, აგრეთვე გადასახადის გადამხდელთა აღრიცხვასთან, ინფორმირებასთან და საგადასახადო ვალდებულებათა შესრულების უზრუნველყოფასთან დაკავშირებული ფორმების, მეთოდებისა და წესების ერთობლიობა, რომლებსაც საგადასახადო ორგანოები ახორციელებენ საქართველოს საგადასახადო კანონმდებლობის აღსრულების პროცესში.

გადასახადის გადამხდელის საიდენტიფიკაციო ნომერი გადასახადის გადამხდელისათვის კანონმდებლობის შესაბამისად მიკუთვნებული ნომერი.

დივიდენდი – აქციონერის/მოწილის მიერ აქციებიდან ან უფლებებიდან (წილებიდან) მიღებული (მათ შორის, პრივილეგირებული აქციებიდან პროცენტის სახით მიღებული) ნებისმიერი შემოსავალი, რომელიც მიიღება მოგების განაწილების შედეგად და რომელსაც იურიდიული პირი უნაწილებს აქციონერებს/მოწილეებს, კაპიტალში მათი კუთვნილი აქციების/უფლებების პროპორციულად ან პროპორციის დაცვის გარეშე. ამასთანავე, დივიდენდს არ მიეკუთვნება: ა) იურიდიული პირის ლიკვიდაციისას ან აქციის/წილის გამოსყიდვისას ფულადი ან ნატურალური ფორმით განხორციელებული გადახდა (განაცემი), რომელიც არ აღემატება კაპიტალში (საწესდებოსა და საემისიოში) აქციონერის/მოწილის მიერ განხორციელებული შენატანის ოდენობის ფარგლებს; ბ) იურიდიული პირის აქციონერზე/ მოწილეზე განხორციელებული გადახდა ამავე იურიდიული პირის აქციის/წილის საკუთრებაში გადაცემით. **მაგალითად**, თუ პირმა საწარმოს კაპიტალში შეიტანა 1000 ლარი და განხორციელდა ამ საწარმოს ლიკვიდაცია და პირს

ისევ ეს თანხა დაუბრუნდა არ შეიძლება ვთქვათ რომ მან მიიღო დივიდენდი, მაგრამ თუ ლიკვიდაციის შედეგად მან მიიღო 1100 ლარი, ითვლება რომ მან მიიღო დივიდენდი 100ლარის ოდენობით. ამავე დროს დივიდენდი მიეკუთვნება ეკონომიკური საქმიანობით მიღებულ შემოსავალს და წარმოადგენს საშემოსავლო ან მოგების გადასახადის დაბეგვრის ობიექტს, იმის მიხედვით დივიდენდი გაიცემა ფიზიკურ თუ იურიდიულ პირზე.

მატერიალური აქტივი – აქტივი, რომელიც არ არის არამატერიალური აქტივი. განმარტების მიხედვით მატერიალურ აქტივს განეკუთვნება ნებისმიერი აქტივი, რომელიც არ წარმოადგენს არამატერიალურ აქტივს.

ოჯახი – პირი, მისი მეუღლე, არასრულწლოვანი შვილი და გერი, აგრეთვე პირთან მუდმივად მცხოვრები მშობელი, შვილი და გერი, და, ძმა, ბებია, პაპა, შვილიშვილი, რომლებიც საერთო მეურნეობას ეწევიან. კოდექსის მიზნებისათვის თავად გადასახადის გადამხდელი უპირობოდ განსაზღვრავს იმ პირთა წრეს-აღნიშნულ პირთაგან, რომლებიც მასთან ერთად მუდმივად ცხოვრობენ და საერთო მეურნეობას ეწევიან.

„საცხოვრებელი ადგილის 6 თვეზე მეტი ვადით შეცვლისას პირი ვალდებულია 6 თვის გასვლიდან არა უგვიანეს 10 დღისა რეგისტრაციის გასავლელად მიმართოს სააგენტოს უფლებამოსილ ტერიტორიულ სამსახურს, რომელიც მას რეგისტრაციაში გაატარებს. საქართველოს მოქალაქის შემთხვევაში, განსაზღვრულ ადგილას ცხოვრება შესაძლებელია დადგინდეს პირადობის მოწმობის მიხედვით. (არასრულწლოვანი პირი-არის პირი, რომელსაც ჯერ არ მიუღწევია 18 წლის ასაკს).

კოდექსმა გადამხდელს მიანიჭა აბსოლუტური უფლება განსაზღვროს ოჯახს მისაკუთვნებელი წევრები.

პარტნიორი – პარტნიორი, აქციონერი, კომანდიტი, კომპლემენტარი, კოოპერატივის წევრი „მეწარმეთა შესახებ“ საქართველოს კანონის შესაბამისად.

ეს ტერმინი მოიცავს მხოლოდ კერძო სამართლის სამეწარმეო იურიდიული პირების პარტნიორებს: ა) შეზღუდული პასუხისმგებლობის საზოგადოების (შპს) პარტნიორებს; ბ) სააქციო საზოგადოების (სს) აქციონერებს; გ) სოლიდარული პასუხისმგებლობის საზოგადოების (სპს) კომპლემენტარებს; დ) კომანდიტური საზოგადოების (კს) კომპლემენტარებსა (ანუ პერსონალურად პასუხისმგებელ წევრებს) და კომანდიტებს (ანუ შეზღუდულად პასუხისმგებელ წევრებს); ე) კოოპერატივის წევრებს.

პირი – ფიზიკური პირი ან იურიდიული პირი საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის შესაბამისად, საწარმო ან ორგანიზაცია საგადასახადო კოდექსის შესაბამისად.

გარდა სამოქალაქო კოდექსით განსაზღვრული პირებისა (ფიზიკური და იურიდიული), კოდექსი საწარმოებსა და ორგანიზაციებსაც განიხილავს პირებად.

იურიდიული პირების სახეები: სამეწარმეო საზოგადოებები „მეწარმეთა შესახებ“ საქართველოს კანონის შესაბამისად; საჯარო სამართლის იურიდიული პირები „საჯარო სამართლის იურიდიული პირების შესახებ“ კანონის შესაბამისად; არასამეწარმეო იურიდიული პირები სამოქალაქო კოდექსის შესაბამისად; უცხო ქვეყნის კანონმდებლობის შესაბამისად შექმნილი იურიდიული პირები.

სახელმწიფო და თვითმმართველი ერთეული წარმოადგენს *საჯარო სამართლის იურიდიულ პირს*. სახელმწიფოს ან ადგილობრივი თვითმმართველობის უფლებამოსილებებს ახორციელებენ მისი ორგანოები (უწყებები, დაწესებულებები, სამინისტროები) ისე, რომ ისინი არ არიან იურიდიული პირები.

იურიდიულ პირებს არ წარმოადგენენ იურიდიული პირის ფილიალები, წარმომადგენლობები, მუდმივი დაწესებულებები.

ინდივიდუალური მეწარმე/ინდივიდუალური საწარმო/მეწარმე ფიზიკური პირი წარმოადგენს *ფიზიკურ პირს*. ამიტომ კოდექსში ყველა ის დათქმა, რომელიც ეხება ფიზიკურ პირებს, ეხებათ ზემოთ დასახელებულ პირებსაც.

პროცენტი – ფულად დაბანდებებთან ან სავალო ვალდებულებებთან დაკავშირებული ნებისმიერი სახის სავალო მოთხოვნიდან მიღებული ნებისმიერი წინასწარ განცხადებული (დადგენილი) შემოსავალი. პროცენტად ითვლება: საპენსიო დაზღვევის ხელშეკრულების მიხედვით მზღვეველის მიერ დაზღვეულისათვის გადახდილი სადაზღვევო ანაზღაურება (თანხა) ამ ანაზღაურების მისაღებად განხორციელებული სადაზღვევო შენატანების გამოკლებით; კრედიტთან (სესხთან), დეპოზიტთან, ანაბართან, ობლიგაციასთან დაკავშირებული გადასახდელი; შემოსავალი სახელმწიფო ფასიანი ქაღალდებიდან და ობლიგაციებიდან, მათზე დარიცხული პრემიებისა და მოგებების ჩათვლით; პროცენტად არ ითვლება ჯარიმა დაგვიანებული გადახდისთვის ან დაგვიანებული მიწოდებისთვის. *დისკონტის* სახით მიღებული შემოსავალი ასევე ითვლება პროცენტად.

რეზიდენტი – რეზიდენტი ფიზიკური პირი ან რეზიდენტი იურიდიული პირი (საქართველოს საწარმო ან საქართველოს ორგანიზაცია).

როიალტი: ა) სასარგებლო წიაღისეულის მოპოვებისა და ტექნოგენური წარმონაქმნების გადამუშავების პროცესში წიაღით სარგებლობის უფლების საფასური; ბ) საავტორო უფლების, პროგრამული უზრუნველყოფის, პატენტის, ნახაზის, მოდელის, სავაჭრო ნიშნის ან სხვა ინტელექტუალური საკუთრების გამოყენებისათვის ან გამოყენების უფლების სხვა პირისთვის გადაცემისათვის მიღებული შემოსავალი; გ) სამრეწველო, სავაჭრო ან სამეცნიერო-კვლევითი მოწყობილობის გამოყენებისათვის ან გამოყენების უფლების სხვა პირისთვის გადაცემისათვის მიღებული შემოსავალი; დ) ნოუ-ჰაუს გამოყენებისათვის მიღებული შემოსავალი. როიალტი ზოგადად მიუთითებს სხვის საკუთრებაში არსებული არამატერიალური ობიექტით სარგებლობის საფასურს. ცნების მოქმედების არეალში ექცევა ძირითადი საშუალების იჯარით გაცემით მიღებული შემოსავალიც.

სააღრიცხვო დოკუმენტაცია – პირველადი დოკუმენტები - პირველადი საგადასახადო დოკუმენტები, ბუღალტრული აღრიცხვის რეგისტრები და სხვა დოკუმენტები, რომელთა საფუძველზედაც განისაზღვრება გადასახადებით დაბეგვრის და დაბეგვრასთან დაკავშირებული ობიექტები და დგინდება საგადასახადო ვალდებულებები. სააღრიცხვო დოკუმენტაციას განეკუთვნება: საბუღალტრო რეგისტრები, შესრულებული ორმაგი ჩანაწერის ფორმით ან ასეთი ჩანაწერის გარეშე; პირველადი დოკუმენტები — ჩეკები, საგადასახადო ან არასაგადასახადო ანგარიშ-ფაქტურები, ე.წ. ინვოისები, სასაქონლო ზედნადებები, სალაროს ან საწყობის შემოსავალ-გასავალის ორდერები; საგადასახადო დეკლარაციები, მიმოწერა მესამე პირებთან, ხელშეკრულება-შეთანხმებები, დირექტორის ბრძანებები, საინვენტარიზაციო კომისიის ოქმები და ა.შ.

საგადასახადო დავალიანება – სხვაობა გადასახადის გადამხდელის მიერ დადგენილ ვადაში გადაუხდელი გადასახადების ან/და სანქციების თანხასა და ზედმეტად გადახდილი გადასახადების ან/და სანქციების თანხას შორის.

კონკრეტული თარიღის მდგომარეობით საგადასახადო დავალიანება სახეზეა როდესაც გადასახადის გადამხდელზე დაკისრებული გადასახადებისა და სანქციების

ჯამი აღემატება გადასახადის გადამხდელის მიერ გადასახადებისა და სანქციების მიხედვით გადახდილ თანხებს. სხვაობის თანხა წარმოადგენს საგადასახადო დავალიანების ოდენობას. **მაგალითად:** თუ პირს აქვს გადაუხდელი გადასახადის თანხა 150ლარი, ხოლო ზედმეტად გადახდილი თანხა 130ლარი, ასეთ შემთხვევაში საგადასახადო დავალიანება იქნება 20 ლარი.

საგარეო-ეკონომიკური საქმიანობის სასაქონლო ნომენკლატურა

(სეს ესნ)სასაქონლო კლასიფიკაციის კოდების სისტემა, რომელიც მიღებულია „საქონლის აღწერილობისა და კოდირების სისტემის ჰარმონიზაციის შესახებ“ საერთაშორისო კონვენციის შესაბამისად.

საგარეო-ეკონომიკური საქმიანობის სასაქონლო ეროვნული ნომენკლატურა (სეს ესნ)შედგებაკარის, ჯგუფის, პოზიციისა და სუბპოზიციისაგან. აღნიშნულ ნომენკლატურაში საქონლის კოდები მოცემულია თერთმეტ ციფრიანი რიცხვებით ეროვნული ეკონომიკის სპეციფიკის გათვალისწინებით. სეს ესნ გამოიყენება საგარეო-ეკონომიკური საქმიანობის სატარიფო და არასატარიფო რეგულირების ღონისძიებათა განსახორციელებლად, კონკრეტულ საქონელს შეესაბამება კონკრეტული რიცხვი-კოდი.

სასაქონლო-მატერიალური ფასეულობა – პირის მიერ ჩვეულებრივი სამეურნეო საქმიანობის პროცესში გამოყენებული ნედლეული, მასალა, ნახევარფაბრიკატები, სამარაგო ნაწილები, ტარა და მზა პროდუქცია (საქონელი)ბასს-ის მიხედვით.

ნედლეულის, მასალის, ნახევარფაბრიკატების, სამარაგო ნაწილების, ტარისა და მზა პროდუქციის დასახასიათებლად უნდა გამოვიყენოთ ჩვეულებრივად მიჩნეული წარმოდგენები საბუღალტრო აღრიცხვასა და, ზოგადად, ეკონომიკაში.

უიმედო ვალი – საქონლის ან/და მომსახურების რეალიზაციის ან აღნიშნულის ფარგლებში წინასწარი გადახდის შედეგად გადასახადის გადამხდელის მიერ აღიარებული მოთხოვნა ან მისი ნაწილი, რომლის გადახდის ვადა გასულია და რომელიც არ იქნა ანაზღაურებული მიმდინარე საგადასახადო წლის ბოლომდე, ამასთანავე, არსებობს ერთ-ერთი შემდეგი დოკუმენტი: სასამართლოს კანონიერ ძალაში შესული გადაწყვეტილება მოთხოვნის დაკმაყოფილებაზე უარის თქმის შესახებ; ცნობა სააღსრულებო დაწესებულებიდან სააღსრულებო ფურცლის აღსასრულებლად მიქცევის შედეგად მოვალის მიერ სასამართლოს გადაწყვეტილებით კუთვნილი თანხის მიუღებლობის ან ნაწილობრივ მიღების თაობაზე; სასამართლოს კანონიერ ძალაში შესული განჩინება შესაბამისი პირის მიმართ გადახდისუუნარობის თაობაზე განცხადების წარმოებაში მიღების ან გაკოტრების საქმის წარმოების დაწყების ან/და რეაბილიტაციის დაწყების შესახებ, ცნობა მეწარმეთა და არასამეწარმეოიურიდიული პირების რეესტრიდან რეგისტრაციის გაუქმების შესახებ ან გარდაცვალების ცნობა.

ქონება-ყველა ნივთი და არამატერიალური ქონებრივი სიკეთე, რომელთა შეუზღუდავად შეძენა, ფლობა, განკარგვა და სარგებლობა შეუძლიათ პირებს.

საგადასახადო კოდექსი ხშირად იყენებს ტერმინს უძრავი/მოდრავი ქონება. მათში მოიაზრება მხოლოდ და მხოლოდ ნივთები.

წარმომადგენლობითი ხარჯი – პირის მიერ ეკონომიკური საქმიანობის ფარგლებში გაწეული ხარჯი, რომელიც მოიცავს: პირის სახელით გამართული ღონისძიებებისათვის (პრეზენტაციები,მიღებები) გათვალისწინებულ (წვენები, მინერალური წყლები, გამაგრებელი სასმელები, ჩაი, ყავა, ბანკეტი) ხარჯებს; საექსკურსიო და კულტურულ-სანახაობითი ღონისძიებების ხარჯებს; სუვენირების

შემენის ხარჯებს; სტუმრების მომსახურების უზრუნველყოფის ხარჯებს, მათ შორის: საკონსულო მომსახურების (ვიზების გაფორმება, ვადის გაგრძელება) ხარჯებს; აეროპორტში დახვედრისა და გაცილების (VIP-დარბაზის მომსახურება) ხარჯებს; სატრანსპორტო მომსახურების ხარჯებს; სასტუმრო მომსახურების (ადგილების დაჯავშნა, ცხოვრების ღირებულება).

საკუთარი მუშაკებისათვის გამართული ღონისძიება (მაგალითად, საახალწლო წვეულება) წარმომადგენლობითის კატეგორიაში არ ხვდება, ვინაიდან ღონისძიებაზე ყოფნისას მუშაკი სხვა პირს არ

წმინდა აქტივები – სხვაობა პირის აქტივებსა და მის ვალდებულებებს შორის.

საზოგადოდ, თანხობრივ გამოხატულებაში საწარმოს ყველა აქტივსა და ყველა ვალდებულებას შორის სხვაობას უწოდებენ საწარმოს *საკუთარ კაპიტალს*. კოდექსი ამ სხვაობას არქმევს *წმინდა აქტივს*.

ვირტუალური ზონის პირი – იურიდიული პირი, რომელიც ახორციელებს საინფორმაციო ტექნოლოგიურ საქმიანობას და მინიჭებული აქვს შესაბამისი სტატუსი.

ტურისტული ზონის მეწარმე სუბიექტი – პირი (მეწარმე სუბიექტი-ინვესტორი), რომელიც „თავისუფალი ტურისტული ზონების განვითარების ხელშეწყობის შესახებ“ კანონით დადგენილი წესით აშენებს სასტუმროს და უზრუნველყოფს მის ფუნქციონირებას. ასეთი პირი შეიძლება იყოს როგორც მეწარმე იურიდიული პირი, ასევე — მეწარმე ფიზიკური პირიც. ამ პირის საკუთრებას უნდა წარმოადგენდეს თავისუფალ ტურისტულ ზონაში (მაგ. ქობულეთის, ანაკლიის, ტურისტული ზონების) მიწის ნაკვეთი მშენებარე/აშენებული საშუალო/მაღალი კლასის სასტუმროთი, რომლის მშენებლობისათვის დახარჯულია ან იქნება 1 000 000 ლარი მაინც. გარდა სასტუმროს ჩვეულებრივი საქმიანობისა, სხვა საქმიანობის განხორციელების უფლება ამ პირს- ინვესტორს არ აქვს. ის განთავისუფლებულია ქონებისა და მოგების გადასახადებისაგან 2026 წლამდე.

საქონელი- არის მატერიალური ან არამატერიალური ქონება, მათ შორის, ელექტრო- და თბოენერგია, გაზი და წყალი. დამატებული ღირებულების გადასახადის მიზნებისათვის საქონელს არ მიეკუთვნება ფული.

ქონება არის ყველა ნივთი და არამატერიალური ქონებრივი სიკეთე, რომელთა შეუზღუდავადფლობა, განკარგვა და სარგებლობა შეუძლიათ პირებს. ქონებას განეკუთვნება ფულიც.

დეპოზიტი განიმარტება „ეროვნული ბანკის შესახებ“ ორგანული კანონის მიხედვით, ხოლო ანაბარი „არასაბანკო სადეპოზიტო დაწესებულებების-საკრედიტო კავშირების შესახებ“ კანონისა და სამოქალაქო კოდექსის მიხედვით. ამ განმარტებებით დეპოზიტი და ანაბარი ერთიდაიგივე მნიშვნელობისაა და ნიშნავს პირის მიერ საკრედიტო დაწესებულებაში შეტანილ ფულად სახსრებს ან გადახდის სხვა საშუალებებს, რომლებზედაც საკუთრების უფლებას იძენს საკრედიტო დაწესებულება, ხოლო პირს კი წარმოეშება მოთხოვნის უფლება საკრედიტო დაწესებულების მიმართ

საქმიანობის სახეები

ეკონომიკურ საქმიანობად ითვლება ნებისმიერი საქმიანობა, რომელიც ხორციელდება მოგების, შემოსავლის ან კომპენსაციის მისაღებად, მიუხედავად ასეთი საქმიანობის შედეგებისა, თუ კოდექსით სხვა რამ არ არის გათვალისწინებული. ეკონომიკურ საქმიანობას არ მიეკუთვნება: სახელმწიფო

ხელისუფლების, დამოუკიდებელი ეროვნული მარეგულირებელი და ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანოების საქმიანობა, რომელიც უშუალოდ არის დაკავშირებული მათთვის საქართველოს კანონმდებლობით მინიჭებული ფუნქციების შესრულებასთან, გარდა ხელშეკრულების საფუძველზე ფასიანი მომსახურების გაწევისა; საქველმოქმედო საქმიანობა; რელიგიური საქმიანობა; დაქირავებით მუშაობა; ფიზიკური პირის მიერ ფულადი სახსრების განთავსება ბანკებსა და სხვა საკრედიტო დაწესებულებებში დეპოზიტებსა და ანაბრებზე; საქმიანობის ან/და ოპერაციების სახეები ან/და ოპერაციების ერთობლიობა, რომლებიც განისაზღვრება ფინანსთა მინისტრის ბრძანებით, პარლამენტის საფინანსო-საბიუჯეტო კომიტეტთან შეთანხმებით.

კოდექსი ეკონომიკურ საქმიანობას უწოდებს ისეთ საქმიანობას, რომლის მოტივიც მოგების, შემოსავლის ან კომპენსაციის მიღებაა. *შემოსავლის* ცნება მოიცავს *მოგებას* და *კომპენსაციასაც*. ეკონომიკური საქმიანობის განმარტება შეიცავს ფრაზას „*მიუხედავად ასეთი საქმიანობის შედეგებისა*“. ამ ფრაზაში უპირველეს ყოვლისა არ იგულისხმება პირის სურვილი მიეღწია ამ შედეგისათვის. ანუ, თუ პირმა შემოსავალი ვერ ნახა იმ საქმიანობით, რომელიც დაიწყო ნივთის შეძენით, ეს არ ნიშნავს იმას, რომ ეს საქმიანობა არის არაეკონომიკური. მთავარი არის მიზანი, რისთვისაც საქმიანობა ხორციელდება, ხოლო უშუალოდ ნივთის განადგურება ან დაბალი ფასით გაყიდვა კი წარმოადგენს საქმიანობის ერთ-ერთ შემადგენელ ნაწილს.

იმ სუბიექტებს, რომელთა საქმიანობაც მართლზომიერი და არაერთჯერადია, ამასთან ხორციელდება მოგების მიზნით, დამოუკიდებლად და ორგანიზებულად, „*მეწარმეთა შესახებ*“ კანონი უწოდებს *მეწარმე სუბიექტებს*. ამგვარად, მეწარმე სუბიექტებისათვის თავიდანვე იგულისხმება, რომ ისინი სწორედ მოგების მიზნით არიან შექმნილნი. თუ კერძო სამართლის იურიდიული პირის ძირითად მიზანს მოგების მიღება არ წარმოადგენს, ის უნდა დარეგისტრირებულიყო როგორც არასამეწარმეო ურიდული პირი. მეწარმე სუბიექტს შეუძლია ეწეოდეს არაეკონომიკურ საქმიანობას.

მაგალითი: თუ შპს-მ ქველმოქმედების მიზნით შეიძინა და შემდგომ ბავშვთა სახლს გადასცა 1000 ლარიანი კომპიუტერი, აღნიშნული საქმიანობა არ უკავშირდება მოგების მიღების მიზანს, შესაბამისად, არ წარმოადგენს ეკონომიკურ საქმიანობას, თუმცა კოდექსის მიზნებისათვის შპს-ს 1000 ლარი ჩაეთვლება *ეკონომიკური საქმიანობით მიღებულ შემოსავლად*. მსგავსი სიტუაცია იქნებოდა, როდესაც შპს-მ შემდგომი გაყიდვის მიზნით კი შეიძინა კომპიუტერი, მაგრამ შემდგომ შეუცვალა მას დანიშნულება და გადაწყვიტა კომპიუტერი ქველმოქმედებისათვის გამოეყენებინა, რაც გამოიხატა მისი ბავშვთა სახლისათვის გადაცემაში. ეს საქმიანობა დაიწყო მოგების მიზნით და დამთავრდა ამ მიზნის გარეშე. *ეკონომიკურ საქმიანობას* არ განეკუთვნება ფიზიკური პირის მიერ ყოველი უწყვეტი 48 თვის განმავლობაში მის საკუთრებაში არსებული 4 საცხოვრებელი ბინის (სახლის) მასზე დამაგრებული მიწით რეალიზაცია.

საქველმოქმედო საქმიანობად ითვლება: დახმარების უშუალოდ ან მესამე პირის მეშვეობით, ნებაყოფლობით და უანგაროდ გაწევა იმ პირებისათვის, რომლებიც ამ დახმარებას საჭიროებენ, მათ შორის: იმ ფიზიკური პირებისათვის, რომლებიც საჭიროებენ სოციალურ დაცვას, სამედიცინო დახმარებას, აგრეთვე ხელმოკლე ფიზიკური პირებისათვის, მათ შორის: ინვალიდებისათვის, მოხუცებულებისათვის, ობოლი ბავშვებისათვის, მარჩენალ დაკარგულებისათვის, ლტოლვილებისა და

იმულებით გადაადგილებული პირებისათვის – ავადმყოფებისათვის, მრავალშვილიანი ოჯახებისა და მათი წევრებისათვის, ომების, შეიარაღებული კონფლიქტების, ავარიების, სტიქიური უბედურებების, კატასტროფების, ეპიდემიების ან/და ეპიზოოტიების შედეგად დაზარალებულებისათვის; ბავშვთა, მოხუცებულთა და ინვალიდთა მომვლელი ან მომსახურე ორგანიზაციებისათვის, მათ შორის: ბავშვთა სახლებისათვის, სკოლა-ინტერნატებისათვის, ინტერნატებისათვის, სკოლამდელი და სხვა საბავშვო დაწესებულებებისათვის, მოხუცებულთა სახლებისათვის, უფასო სასადილოებისათვის, სამედიცინო დაწესებულებებისათვის, სარეაბილიტაციო ცენტრებისათვის; საქველმოქმედო ორგანიზაციებისათვის; რელიგიური ორგანიზაციებისათვის; განსაკუთრებული ნიჭით დაჯილდოებული ფიზიკური პირებისათვის – მათი ტალანტის განვითარების მიზნით; პატიმრობისა და თავისუფლების აღკვეთის დაწესებულებებისათვის – მათში მოთავსებულ პირთა მოვლის ან სამედიცინო მომსახურების პირობების გაუმჯობესების მიზნით. ორგანიზაციების მიერ საზოგადოებისათვის სასარგებლო საქმიანობის განხორციელება შემდეგ სფეროებში: ადამიანის უფლებების დაცვა, გარემოს დაცვა, დემოკრატიისა და სამოქალაქო საზოგადოების განვითარება, კულტურა, განათლება, მეცნიერება, ჯანმრთელობის დაცვა, სოციალური დაცვა, ფიზიკური აღზრდა და სამოყვარულო სპორტი, ხელოვნება. ქველმოქმედებას არ მიეკუთვნება აღნიშნული საქმიანობა: ა) განხორციელებული სახელმწიფო ხელისუფლების და ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანოთა მიერ; ბ) განხორციელებული საწარმოს, პოლიტიკური პარტიის ან არჩევნებში მონაწილე სხვა საარჩევნო სუბიექტის მხარდასაჭერად; გ) განხორციელებული ფიზიკური პირის მიერ საკუთარი ნათესავებისათვის ან იურიდიული პირის მიერ თავისი მმართველობის ორგანოთა ხელმძღვანელებისათვის და მათი ნათესავებისათვის; დ) თუ ის „რეკლამის შესახებ“ საქართველოს კანონით სპონსორობად ითვლება.

ქველმოქმედების გამწევი საწარმო ამ საქმიანობიდან რაიმე საგადასახადო შეღავათს არ ღებულობს. ეს არ ეხება ქველმოქმედების იმ სახეს, რომელიც გულისმობს საქველმოქმედო ორგანიზაციებისათვის თანხის გაცემას, ასეთ შემთხვევაში მოგების/საშემოსავლო გადასახადის მიზნებისათვის მეწარმე სუბიექტის მიერ ერთობლივი შემოსავლიდან გამოიქვითება საქველმოქმედო ორგანიზაციებზე გაცემული თანხის გარკვეული ნაწილი.

მაგალითი: ვთქვათ, მოხუცების მომვლელმა ერთ-ერთმა არასაქველმოქმედო ორგანიზაცია A-მ გადაწყვიტა მოეწყო უფასო სასადილო მოხუცებისათვის. შესაბამისი ფართის არქონის გამო მან თხოვნით მიმართა მეორე არასაქველმოქმედო ორგანიზაცია B-ს. ორგანიზაცია B-მ, რომელიც არ ეწევა ეკონომიკურ საქმიანობას და არ არის რეგისტრირებული დღგ-ს გადამხდელად, მთხოვნელ ორგანიზაცია A-ს მიაწოდა 110 000 ლარის საბაზრო ღირებულების მიწა შენობითურთ. ვინაიდან ორგანიზაცია B-ს მიერ განხორციელებული ოპერაცია-საქმიანობა არ განეკუთვნება ეკონომიკურს, ამიტომ აღნიშნული მიწოდებიდან გამომდინარე ორგანიზაცია B-ს არ ეკისრება დღგ-ს გადამხდელად რეგისტრაციის ვალდებულება.

რელიგიურ საქმიანობად ითვლება დადგენილი წესით რეგისტრირებული რელიგიური ორგანიზაციის საქმიანობა, რომლის მიზანია აღმსარებლობისა და სარწმუნოების გავრცელება, მათ შორის, ისეთი გზით, როგორიცაა: რელიგიური წეს-ჩვეულებების, ცერემონიების, ლოცვების, სხვა საკულტო მოქმედებათა ორგანიზება

და ჩატარება; მორწმუნეთათვის შესაძლებლობის მიცემა, ჰქონდეთ ან გამოიყენონ სამლოცველო შენობები და სარიტუალო ნაგებობები რელიგიურ მოთხოვნათა როგორც ერთობლივად, ისე ინდივიდუალურად დასაკმაყოფილებლად რელიგიური დელეგაციების, მომლოცველების, სხვადასხვა კონფესიის წარმომადგენლების მიღებისა და გამგზავრების ორგანიზება, ეროვნული და საერთაშორისო რელიგიური თათბირების, ყრილობების, სემინარების ორგანიზება, ამ ღონისძიებათა ჩატარების პერიოდში მათი მონაწილეების სასტუმროებით, ტრანსპორტით, კვებითა და კულტურული მომსახურებით უზრუნველყოფა; მონასტრების, სამონასტრო ეკლესიების, სასულიერო-სასწავლო დაწესებულებების შენახვა, ამ სასულიერო-სასწავლო დაწესებულებების მოსწავლეთა და მსმენელთა სწავლება, საქველმოქმედო ორგანიზაციების (საავადმყოფოები, თავშესაფრები, მოხუცებულთა და ინვალიდთა სახლები) შენახვა, აგრეთვე კანონიკური წესებით განპირობებული სხვა ანალოგიური საწესდებო საქმიანობა. რელიგიურ საქმიანობას უთანაბრდება იმ რელიგიური ორგანიზაციებისა წარმოთა საქმიანობა, რომლებიც გამოსცემენ რელიგიურ (საღვთისმსახურო) ლიტერატურას ან აწარმოებენ რელიგიური დანიშნულების საგნებს; ამ ორგანიზაციების ან მათი საწარმოების საქმიანობა, რომელიც დაკავშირებულია რელიგიური ლიტერატურის ან რელიგიური დანიშნულების საგნების რეალიზაციასთან; აგრეთვე ასეთი საქმიანობით მიღებული ფულადი სახსრების გამოყენება რელიგიური საქმიანობის განსახორციელებლად.

ამგვარად, რელიგიურ საქმიანობას შეიძლება ეწეოდეს მხოლოდ რელიგიური ორგანიზაცია. რელიგიური ორგანიზაციის კი წარმოადგენს რელიგიური საქმიანობის განმახორციელებელი ორგანიზაცია, რომელიც რეგისტრირებულია ასეთად.

დაქირავებით მუშაობად ითვლება: ფიზიკური პირის მიერ ვალდებულების შესრულება იმ ურთიერთობათა ფარგლებში, რომლებიც რეგულირდება საქართველოს ან/და უცხო ქვეყნის შრომის კანონმდებლობით; ფიზიკური პირის მიერ იმ ვალდებულების შესრულება, რომელიც დაკავშირებულია საქართველოს შეიარაღებულ ძალებში, სამართალდამცავ და მასთან გათანაბრებულ ორგანოებში მის სამსახურთან; ფიზიკური პირის მიერ საწარმოს ან ორგანიზაციის ხელმძღვანელად ყოფნა ან ხელმძღვანელის მოვალეობის შესრულება. დაქირავებით მომუშავე ფიზიკური პირი იწოდება დაქირავებულად, პირი, რომელიც ანაზღაურებს ასეთი ფიზიკური პირის მიერ შესრულებულ სამუშაოს, დამქირავებლად, ხოლო ასეთი ანაზღაურება – ხელფასად.

საგადასახადო კოდექსი განმარტავს თუ რა ითვლება, კოდექსის მიზნებისთვის, დაქირავებით მუშაობად. კერძოდ სუბიექტთან მიმართებით ფიზიკური პირის რა სახის ურთიერთობა წარმოშობს ამ ფიზიკური პირის დაქირავებით მუშაობას. ეს ურთიერთობები შემდეგ ჯგუფებად შეიძლება დაიყოს:

საქართველოს შრომის კანონმდებლობით რეგულირებული ურთიერთობები;
 უცხო ქვეყნის შრომის კანონმდებლობით რეგულირებული ურთიერთობები;
 ურთიერთობები რომლის ფარგლებშიც ფიზიკური პირი წარმოადგენს საწარმოს/ორგანიზაციის ხელმძღვანელს (დირექტორს).

მომსახურებად ითვლება საქმიანობა, რომელიც არ არის საქონლის მიწოდება. თუ საქართველოს საგადასახადო კანონმდებლობით სხვა რამ არ არის გათვალისწინებული, მომსახურებას მიეკუთვნება შემდეგი საქმიანობა: სამშენებლო-სამონტაჟო; სარემონტო; სარესტავრაციო; საცდელ-საკონსტრუქტორო; ე) გეოლოგიურ-სადიებო; სატრანსპორტო, მათ შორის, გაზის, ნავთობის,

ნავთობპროდუქტების, ელექტრო- და თბოენერგიის ტრანსპორტირება; ქონების გადაცემა ქირით ან იჯარით; საშუამავლო; ი) პერსონალის შერჩევა; პატენტების, მოწმობების, ლიცენზიების, სავაჭრო ნიშნების, მომსახურების ნიშნების, ინტელექტუალური საკუთრებისა და სხვა პირადი არაქონებრივი უფლების გამოყენებაზე უფლების გადაცემა; ვალდებულების შესრულება – მოქმედება ან მოქმედებისაგან თავის შეკავება; კავშირგაბმულობის მომსახურება, საყოფაცხოვრებო და საბინაო- კომუნალური მომსახურება; სარეკლამო მომსახურება; საინოვაციო მომსახურება; ფინანსური ოპერაციები ან/და ფინანსური მომსახურება; სადაზღვევო მომსახურება; საკონსულტაციო, იურიდიული, ბუღალტრული, აუდიტორული, მარკეტინგული მომსახურება; მონაცემთა დამუშავებისა და საინფორმაციო უზრუნველყოფის მომსახურება; საქონლის სარეალიზაციოდ მომზადების მომსახურება, მათ შორის, პარტიის დანაწილება, გასაგზავნად ფორმირება, დახარისხება, შეფუთვა, გადაფუთვა, ჩამოსხმა; საქონლის ან სხვა ქონების შენახვის მომსახურება; ფ) დაცვის მომსახურება; საჰაერო ხომალდების მომსახურება, მათ შორის, საქართველოს აეროპორტებში, საჰაერო სივრცესა და კოსმოსურ სივრცეში გაწეული აერონავიგაციის მომსახურება; სხვა მომსახურება.

დამკვეთის ნედლეულით (მასალით) საქონლის წარმოება ითვლება საქონლის ნებისმიერი წარმოება, მათ შორის, მისი დამზადება, გადამუშავება, დამუშავება, ან აღნიშნული ნედლეულის სხვაგვარი ტრანსფორმაცია, რომლის პროცესშიც როგორც ნედლეულის, ისე საბოლოო პროდუქტის მესაკუთრე არის პირი, რომელმაც მიაწოდა ნედლეული და ფულადი ან ნატურალური ფორმით აანაზღაურა ამ ნედლეულით საქონლის წარმოებასთან დაკავშირებული მომსახურების ღირებულება.

ფინანსური ინსტრუმენტი, ფინანსური ინსტრუმენტი არის ნებისმიერი შეთანხმება (ხელშეკრულება), რომელიც წარმოშობს როგორც ერთი პირის ფინანსურ აქტივს, ისე მეორე პირის ფინანსურ ვალდებულებას. იგი მოიცავს: ფულად სახსრებს (ნაღდი და უნაღდო ფორმით), სესხებს, სასესხო ვალდებულებებს, თამასუქებსა და ფასიან ქაღალდებს, მათ შორის: კაპიტალში წილებს, აქციებს, ობლიგაციებს და ისეთ წარმოებულ ფასიან ქაღალდებს, როგორებიცაა: ოფციონი, ფიუჩერსი, ფორვარდი, სვოპი და სხვა. ფინანსური ინსტრუმენტი აგრეთვე მოიცავს ფულადი გამოსახვის მქონე, კანონმდებლობით დაშვებულ ნებისმიერ შეთანხმებას ორ სუბიექტს შორის. (კაპიტალში წილი არის პაი, ანუ პირის მიერ საწარმოს მთელი კაპიტალის ნაწილის ფლობის უფლება, აქცია არის არამატერიალიზებული სახელობითი ფასიანი ქაღალდი, რომელიც ადასტურებს აქციონერის მიმართ სააქციო საზოგადოების ვალდებულებებს და რომელიც იძლევა დივიდენდის მიღების უფლებას, ობლიგაცია არის ფასიანი ქარალდი, რომელიც ადასტურებს ობლიგაციის გამცემის მიერ სესხის აღების ფაქტს და ობლიგაციის მფლობელის უფლებას დაიბრუნოს ვალი განსაზღვრული პროცენტით. ოფციონი არის ვალდებულების შესრულების საშუალების, ფორმის, მოცულობის ამორჩევის უფლება, რომელიც ხელშეკრულების პირობებით ენიჭება ერთ-ერთ მხარეს.

ფინანსურ ოპერაციას მიეკუთვნება: ყველა სახის ანგარიშის (მათ შორის, საანგარიშსწორებო, სადეპოზიტო, საბროკერო და სხვა ანგარიშის) გახსნა, განკარგვა, დახურვა, აგრეთვე ნებისმიერი საგადახდო ინსტრუმენტით სარგებლობა, მათ შორის, კლირინგი და ანგარიშსწორება ნაღდი ან უნაღდო ფორმით (მათ შორის, საინკასაციო მომსახურება); ფინანსური ინსტრუმენტის მიმოქცევა და მიმოქცევასთან დაკავშირებული ოპერაციები ნაღდი და უნაღდო ფორმით და ნებისმიერი

საგადახდო ინსტრუმენტით სარგებლობა; კრედიტის (სესხის) აღება/გაცემა/გადაცემა, სინდიცირება, სტრუქტურირება, მართვა და განკარგვა, მათ შორის, კრედიტის (სესხის) უზრუნველსაყოფად განხორციელებული ქმედებები (ქონების/აქტივის დაგირავება, საკრედიტო რისკის მესამე პირზე ნაწილობრივ ან მთლიანად გადაყიდვა, გარანტიების ან ანალოგიური შინაარსის ფინანსური ინსტრუმენტების გაცემა/ დამოწმება/ მართვა /განკარგვა ან ასეთი ინსტრუმენტის შეძენა/მის ბენეფიციარად ყოფნა), აგრეთვე კრედიტის (სესხის) მომსახურება და კრედიტზე (სესხზე) საპროცენტო სარგებლისა და კრედიტის დაფარვის მიღება, ფაქტორინგი; კაპიტალში წილების, აქციების, ობლიგაციების, სერტიფიკატების, თამასუქებისა და სხვა ფასიანი ქაღალდების გამოშვებასთან, შეძენასთან, მიმოქცევასთან და მიწოდებასთან დაკავშირებული ოპერაციები, დაზღვევა ან/და გადაზღვევა.

ფინანსურ მომსახურებას მიეკუთვნება ფინანსურ ინსტრუმენტებთან ან/და ფინანსურ ოპერაციებთან დაკავშირებული მომსახურება. მაგალითად კლირინგი არის ფინანსური ოპერაცია (უნაღდო ანგარიშსწორებებისას მოთხოვნათა და ვალდებულებათა ურთიერთჩათვლა), თუ ამ დროს ხდება საქონლის მიწოდება ვალის სანაცვლოდ მაშინ ამ საქონლის მიწოდებასთან დაკავშირებული მომსახურება-მისი ტრანსპორტირება, დასაწყობება და სხვა მიეკუთვნება ფინანსურ მომსახურებას.

საქონლის მიწოდებად ითვლება პირის მიერ სხვა პირისათვის საქონელზე საკუთრების უფლების გადაცემა სასყიდლით (მათ შორის, საქონლის რეალიზაცია, გაცვლა, ხელფასის ან ნატურალური ფორმით ანაზღაურება) ან უსასყიდლოდ. **მომსახურების გაწევად ითვლება** პირის მიერ სხვა პირისათვის მისივე ნებით, კომპენსაციის მიზნით ან უსასყიდლოდ ისეთი მოქმედების შესრულება, რომელიც არ არის საქონლის მიწოდება. მაგ. მიწოდებად ითვლება საქონლის გაყიდვა, საქონლის გადაცემა ხელფასის ნაცვლად, ბარტერული გაცვლა, ჩუქება და ნებისმიერი ფორმით საქონლის უსასყიდლოდ გადაცემა.

მომსახურების გაწევა — ეს არის მოქმედების შესრულება, მაგრამ ისეთის, რომელიც მიმართულია სხვა პირის სურვილების დასაკმაყოფილებლად, ამასთან ეს სურვილები გამოხატული უნდა იყოს ამ სხვა პირის ნების გამოვლენით. საქონლის მიწოდების მსგავსად, აქაც მნიშვნელობა არ აქვს მოქმედება სასყიდლიანია თუ უსასყიდლო. მომსახურება ისეთი ქმედებაა, რომელიც არ არის საკუთრების გადაცემა. **მაგალითად:** მესაკუთრემ ხელოსანს შეუკვეთა ავტომანქანის დაზიანებული ნაწილის მონტაჟი, რომელიც ხელოსანმა შეასრულას საკუთარი მასალით. დამონტაჟებული მასალა ავტომანქანის არსებითი შემადგენელი ნაწილი გახდა, შესაბამისად ადგილი ჰქონდა ნივთზე საკუთრების უფლების გადაცემას, ანუ საქონლის მიწოდებას.

ლიზინგი: თუ პირი ერთ წელზე მეტი ვადით ლიზინგით გასცემს ამორტიზაციას დაქვემდებარებულ ძირითად საშუალებას, ამ კოდექსის მიზნებისათვის ოპერაცია ითვლება მომსახურების გაწევად. ქონების იჯარა არის ლიზინგი, თუ არსებობს ერთ-ერთი შემდეგი პირობა: იჯარის ვადის დასრულების შემდეგ გათვალისწინებულია ქონებაზე საკუთრების უფლების გადაცემა ან იჯარის მიმღებს უფლება ექნება, შეიძინოს ქონება ფიქსირებული ან იჯარის ხელშეკრულებით განსაზღვრული ფასით; იჯარის ვადა აღემატება ძირითადი საშუალების ეკონომიკური სამსახურის ვადის 75 პროცენტს. (მაგ თუ საქონლის ეკონომიკური სამსახურის ვადა არის 10 წელი იჯარის ვადა უნდა იყოს 7,5 წელი ან მეტი.) ეკონომიკური სამსახურის ვადა განისაზღვრება ფინანსური ანგარიშგების

საერთაშორისო სტანდარტების პრინციპების შესაბამისად; იჯარით აღებული ქონების მოსალოდნელი ნარჩენი ღირებულება იჯარის ვადის დასრულებისას არ აღემატება ამ ვადის დასაწყისში ქონების საბალანსო ღირებულების 15 პროცენტს.

საქონლის/მომსახურების ფასის განსაზღვრის პრინციპები

გადასახადებით დაბეგვრის მიზნებისათვის გამოიყენება გარიგებაში საქონლის/მომსახურების ფაქტობრივი ფასი, თუ საბაზრო ფასის ან სხვა ღირებულების გამოყენება არ არის საქონლის/მომსახურების საბაზრო ფასად ითვლება ფასი, რომელიც ყალიბდება საქონლის/მომსახურების ბაზარზე იდენტური(მისი არარსებობის შემთხვევაში -მსგავსი) საქონლის/მომსახურების მოთხოვნისა და მიწოდების ურთიერთ-ზემოქმედების შედეგად და შესაბამის ბაზარზე იმ პირებს შორის დადებული გარიგების საფუძველზე, რომლებიც არ არიან ურთიერთდამოკიდებული პირები.

იდენტური საქონელი არის სხვადასხვა საქონელი, რომლებსაც აქვთ ერთნაირი მახასიათებლები, კერძოდ, ფიზიკური მახასიათებლები, ხარისხი, რეპუტაცია ბაზარზე, წარმოშობის ქვეყანა ან/და მწარმოებელი. მსგავსი საქონელი არის სხვადასხვა საქონელი, რომლებიც არ არიან იდენტური, მაგრამ აქვთ მსგავსი მახასიათებლები და შედეგებიან მსგავსი კომპონენტებისაგან, რაც მათ საშუალებას აძლევს, განახორციელონ ერთი და იგივე ფუნქციები და იყვნენ კომერციულად ურთიერთშემცვლელი.

ფასების კლასიფიკაცია შემდეგია: განცხადებული, ფაქტობრივი, საბაზრო და სხვაგვარად გამოთვლილი.

ფასი განცხადებულად უნდა ჩაითვალოს, თუ მესამე პირისათვის ის ცნობილი შეიძლება გახდეს დოკუმენტურად დადასტურებული ფორმით, მხარეთა ზეპირი განცხადებით ან კანონმდებლობის საფუძველზე. კანონმდებლობის საფუძველზე ფასების დადგენის მაგალითია სსიპ შემოსავლების სამსახურის მიერ გაწეული მომსახურებისათვის დადგენილი ტარიფები.

ფასი ფაქტობრივად უნდა ჩაითვალოს, თუ რეალურად ამ ფასით განხორციელდა საქონლის/მომსახურების მიწოდება. ვინაიდან რთულია ფაქტობრივი ფასის დადგენა, რომელიც ხელეწიფებათ საგამოძიებო სამსახურებსა და საგადასახადო ორგანოებს მათ დადგენამდე იგულისხმება, რომ განცხადებული ფასი ფაქტობრივი ფასის ტოლია. საბითუმო ფასი არის საწარმოს საქონლის/მომსახურების გასაცემი ფასი და მოიცავს: საწარმოს დანახარჯებს, მოგებასა და კანონმდებლობით დაწესებულ საგადასახადო განაკვეთებს. საცალო ფასი არის სავაჭრო ქსელში სარეალიზაციო ანუ საბოლოო მოხმარებისათვის გამიზნული ფასი, რომელიც მოიცავს საწარმოს საბითუმო ფასსა და სავაჭრო (საშუამავლო) ფასნამატს.

საბაზრო ფასი ყალიბდება საქონელზე/მომსახურებაზე მოთხოვნისა და მათი მიწოდების ურთიერთზემოქმედების შედეგად, იგი დამოკიდებულია მრავალ ფაქტორზე. პირველ რიგში, არსებული ინფორმაციის საფუძველზე უნდა გაირკვეს არსებობდა თუ არა მიწოდების მომენტში დადებული სხვა გარიგებები. თუ არსებობდა, მაშინ საბაზრო ფასი დგინდება ამ გარიგებების გამოყენებით. სხვა მომენტებში დადებული გარიგებები მხედველობაში არ მიიღება. თუ მიწოდების მომენტისათვის არ არსებობდა გარიგებები, ან არსებობდა, მაგრამ მხარეთა ურთიერთდამოკიდებულებამ გავლენა მოახდინა გარიგების ფასზე, მაშინ აიღება დროით ყველაზე უფრო ახლოს მყოფი გარიგებები. აღსანიშნავია, რომ კოდექსი საბაზრო ფასის დასადგენად არ განიხილავს 30 დღეზე მეტით დაცილებულ

გარიგებებს. როგორც ჩანს კონკრეტული მიწოდების ფასის მათი ფასებით შეფასება განსაკუთრებით არასაიმედოა.

მაგალითად: უნდა განისაზღვროს მეწარმის მიერ შემოტანილი ფქვილის მიწოდების ფასი, რომელიც მან შემოიტანა 10 იანვარს. თუ ამ დღეს არცერთ მეწარმეს ასეთი საქონელი არ მიუწოდებია მაშინ მიწოდების ფასი უნდა ვეძებოთ 10 იანვრიდან 10 თებერვლამდე, ან უკან 10 იანვრიდან 10 დეკემბრამდე პერიოდში. ამ პერიოდში ყველაზე ახლოს 10 იანვართან მდგომი ფასი იქნება საბაზრო ფასი.

ურთიერთდამოკიდებული პირები

ურთიერთდამოკიდებულ პირებად ითვლებიან ის პირები, რომელთა შორის განსაკუთრებულ ურთიერთობათა არსებობამ შეიძლება გავლენა მოახდინოს მათი ან მათ მიერ წარმოდგენილი პირების საქმიანობის პირობებზე ან ეკონომიკურ შედეგებზე. განსაკუთრებულ ურთიერთობებს მიეკუთვნება ურთიერთობები, რომელთა დროსაც: პირები არიან ერთი საწარმოს დამფუძნებლები (მონაწილეები), თუ მათი ჯამური წილი არანაკლებ 20 პროცენტია; ერთი პირი პირდაპირ ან არაპირდაპირ მონაწილეობს მეორე პირ საწარმოში, თუ ასეთი მონაწილეობის წილი არანაკლებ 20 პროცენტია; პირი ახორციელებს საწარმოს კონტროლს; ფიზიკური პირი თანამდებობრივად ექვემდებარება სხვა ფიზიკურ პირს; ერთი პირი პირდაპირ ან არაპირდაპირ აკონტროლებს მეორე პირს; პირებს პირდაპირ ან არაპირდაპირ აკონტროლებს მესამე პირი; პირები ერთად, პირდაპირ ან არაპირდაპირ აკონტროლებენ მესამე პირს; პირები ნათესავები ან ამხანაგობის წევრები არიან.

საქართველოს საგადასახადო კანონმდებლობის მიზნებისათვის ფიზიკური პირის ნათესავებად ითვლებიან: ნათესავების პირველი შტო: მეუღლე, მშობელი, შვილი, და, ძმა; ნათესავების მეორე შტო: პირველი შტოს თითოეული ნათესავის მეუღლე, მშობელი, შვილი, და, ძმა, გარდა იმ ფიზიკური პირისა, რომელიც უკვე მიეკუთვნა პირველ შტოს; პირები, რომლებიც ხანგრძლივი მეურვეობის შედეგად ერთმანეთთან დაკავშირებული არიან, როგორც მშობლები და შვილები. ნათესაობის განსაზღვრისას გერი დები (ძმები) გათანაბრებული არიან ღვიძლ დებთან (ძმებთან), ხოლო შვილად აყვანილები ღვიძლ შვილებთან.

მაგალითი: აკაკი არის სს „აისის“ 20% ხმის უფლების მქონე ჩვეულებრივი აქციის მფლობელი, კოტე — ამავე სს-ს სამეთვალყურეო საბჭოს წევრი, ხოლო გოგი დირექტორი. აკაკი, კოტე და გოგი, როგორც ერთობლივად, ასევე წყვილ-წყვილად, წარმოადგენენ ურთიერთდამოკიდებულ პირებს. დიანა, ინდირა და დალი არიან ძმების — რევაზის, თენგიზისა და თამაზის მეუღლეები. აღნიშნული ქალბატონები ერთად და წყვილ-წყვილად წარმოადგენენ ურთიერთდამოკიდებულ პირებს. დიანა და ლევანი, რომელიც რევაზის ბიძაშვილია, არ წარმოადგენენ ურთიერთდამოკიდებულ პირებს. ურთიერთდამოკიდებული პირების ცნება გამოიყენება პირებს შორის საქონლის/მომსახურების მიწოდების დროს ფაქტობრივი (რეალური) ფასის განსაზღვრის მიზნებისთვის, რაც თავის მხრივ განსაზღვრავს გადასახადების ოდენობას.

გადასახადის გადამხდელი, საგადასახადო აგენტი, საწარმო, ორგანიზაცია,

გადასახადის გადამხდელი არის პირი, რომელსაც აქვს კოდექსით დადგენილი გადასახადის გადახდის ვალდებულება. საგადასახადო აგენტი არის პირი, რომელმაც ამ კოდექსით დადგენილ შემთხვევაში და დადგენილი წესით უნდა შეასრულოს

გადასახადის გადამხდელის საგადასახადო ვალდებულება. ამ კოდექსის მიზნების საგადასახადო აგენტი გათანაბრებულია გადასახადის გადამხდელთან. კერძოდ იგი ვალდებულია გადასახადის გადამხდელის ნაცვლადთვითონ შეასრულოს საგადასახადო ვალდებულებები, სწორად და დროულად გაიანგარიშოს დააკავოს და ბიუჯეტში ჩარიცხოს გადასახადები, აღრიცხოს დარიცხული, დაკავებული და ბიუჯეტში გადარიცხული თანხები, საგადასახადო ორგანოს თანამშრომლებს მოთხოვნისთანავე წარუდგინოს დოკუმენტები და სხვ.

თუ პირი ახორციელებს ისეთ ქმედებებს ან ფლობს ისეთ ქონებას, რომელმაც შეიძლება წარმოშვას გადასახადის გადახდის ვალდებულება, სწორედ ეს პირი მოიაზრება გადასახადის გადამხდელად. სავსებით შესაძლებელია, რომ პირი ახორციელებდეს საქონლის მიწოდებას, მაგრამ საანგარიშო წელს არ წარმოექმნას მოგების გადასახადის გადახდის ვალდებულება. ეს პირი მაინც ჩაითვლება მოგების გადასახადის გადამხდელად. ის შპს, რომელსაც დაფუძნების შემდგომ არც არაფერი გაუკეთებია ეკონომიკური საქმიანობის ფარგლებში, შეიძლება ჩავთვალოთ მოგების გადასახადის გადამხდელად იმის გათვალისწინებით, რომ მისი შექმნის მიზანი სწორედ მოგების მიღება იყო. თუ პირი რეგისტრირებულია დღგ-ს გადამხდელად, მას რომც არ ჰქონდეს დღგ-ით დასაბეგრი ოპერაციები, ითვლება დღგ-ს გადამხდელად. ფიზიკური პირი, რომელიც დაქირავებულია, ითვლება საშემოსავლო გადასახადის გადამხდელად, ვინაიდან ახორციელებს ამ გადასახადით დასაბეგრ საქმიანობას. საერთოდ, ნებისმიერი ფიზიკური პირი შეიძლება განვიხილოთ კიდევ საშემოსავლო გადასახადის გადამხდელად, როგორც რაღაც სახის მაინც სარგებლის მიმღები. ასეთი სარგებლის გარეშე, ფიზიკური პირი, როგორც წესი, არსებობას შეწყვეტდა. ამიტომაც რეზიდენტი ფიზიკური პირი თავიდანვე ითვლება საშემოსავლო გადასახადის გადამხდელად.

რეგისტრაცია არ არის აუცილებელი პირობა გადასახადის გადამხდელად ყოფნისა. იმ შემთხვევაში, როდესაც გამიჯნულია გადასახადის გადახდის ვალდებულება და მისი შესრულება, ამ შესრულებას კოდექსი ავალებს საგადასახადო აგენტს. საგადასახადო აგენტი გვხვდება როგორც საშემოსავლო და მოგების გადასახადებთან მიმართებაში, ასევე — დღგ-ს შემთხვევაშიც. საგადასახადო აგენტი არ არის გადასახადის გადამხდელის წარმომადგენელი. ის თავისი სახელით, რისკით და კოდექსით დადგენილი წესით იხდის სხვის მიერ წარმოქმნილ გადასახადს ბიუჯეტში. საგადასახადო აგენტად ყოფნა წარმოქმნილია არა სახელშეკრულებო ურთიერთობიდან, არამედ კანონის ძალით. საგადასახადო აგენტისა და გადასახადის გადამხდელის გათანაბრებაში პირველ რიგში იგულისხმება საგადასახადო აგენტისათვის იმ უფლებების მინიჭება და ვალდებულებების დაკისრება, რომლებიც კოდექსის საფუძველზე გადასახადის გადამხდელს აქვს.

საწარმო: საწარმოდ ითვლება შემდეგი წარმონაქმნები, რომლებიც ახორციელებენ ეკონომიკურ საქმიანობას ან შექმნილი არიან ეკონომიკური საქმიანობის განსახორციელებლად: საქართველოს კანონმდებლობის შესაბამისად შექმნილი იურიდიული პირები; უცხო ქვეყნის კანონმდებლობის შესაბამისად შექმნილი კორპორაციები, კომპანიები, ფირმები და სხვა მსგავსი წარმონაქმნები, მიუხედავად იმისა, აქვთ თუ არა იურიდიული პირის სტატუსი, აგრეთვე უცხოური საწარმოს მუდმივი დაწესებულება; გაერთიანებები, ამხანაგობები და სხვა მსგავსი წარმონაქმნები, საწარმოს არ მიეკუთვნება ინდივიდუალური მეწარმე. იგი არის ფიზიკური პირი. თუ ეს პირი „მწარმეთა შესახებ საქართველოს კანონის შესაბამისად

არის ინდემწარმე, მაშინ მისი უფლება-მოვალეობები წარმოიშვება მხოლოდ მეწარმეთა და არასამეწარმეო იურიდიული პირების რეესტრში რეგისტრაციის მომენტიდან. ამავე დროს ინდემწარმე თავისი სამეწარმეო საქმიანობიდან წარმოშობილი ვალდებულებებისათვის კრედიტორების წინაშე პასუხს აგებს პირადად, მთელი თავისი ქონებით.

საქართველოს საწარმოდ ითვლება საწარმო, რომლის საქმიანობის ან/და მართვის ადგილი საქართველოშია. უცხოურ საწარმოდ ითვლება საწარმო, რომელიც არ არის საქართველოს საწარმო.

საწარმოს საქმიანობის ადგილად ითვლება საწარმოს სახელმწიფო რეგისტრაციის ადგილი, ხოლო ასეთის არარსებობის შემთხვევაში – იურიდიული მისამართი, რომელიც მითითებულია საწარმოს სადამფუძნებლო დოკუმენტებში (წესდებაში, ხელშეკრულებაში). თუ საწარმო საქმიანობას ახორციელებს სახელმწიფო რეგისტრაციის გარეშე და მის სადამფუძნებლო დოკუმენტებში არ არის მითითებული საწარმოს საქმიანობის ადგილი, საწარმოს საქმიანობის ადგილად ითვლება მისი ძირითადი საქმიანობის განხორციელების ადგილი. საწარმოს ძირითადი საქმიანობის განხორციელების ადგილს განსაზღვრავს საგადასახადო ორგანო საწარმოს მიერ წარდგენილი მონაცემების საფუძველზე, ხოლო ასეთი მონაცემების წარუდგენლობის ან საეჭვო მონაცემების წარდგენის შემთხვევაში – არსებული ინფორმაციის საფუძველზე. სათანადო ინფორმაციის არარსებობისა და საწარმოს ძირითადი საქმიანობის ადგილის განსაზღვრის შეუძლებლობის შემთხვევაში საწარმოს საქმიანობის ადგილად ითვლება საწარმოს მართვის ადგილი.

საწარმოს საქმიანობის ადგილად ითვლება ხელშეკრულების მონაწილე იმ პირის საქმიანობის ადგილი, რომელსაც ერთობლივი საქმიანობის ხელშეკრულებით აკისრია საქმეების მართვა. თუ ხელშეკრულების ერთ-ერთი მონაწილე არის საქართველოს საწარმო ან რეზიდენტი ფიზიკური პირი, ერთობლივი საქმიანობის შედეგების აღრიცხვა გადასახადებით დაბეგვრის მიზნით მან უნდა აწარმოოს, მიუხედავად იმისა, ვის აკისრია საქმეების მართვა. თუ საქმეების მართვა არ აკისრია ერთობლივი საქმიანობის ხელშეკრულების ერთ ან რამდენიმე მონაწილეს და ხელშეკრულების მონაწილეები ერთად უძღვებიან საქმეებს, საწარმო საქმიანობის ადგილად ითვლება ერთობლივი საქმიანობის ხელშეკრულების მონაწილე საქართველოს საწარმოს საქმიანობის ადგილი. თუ ერთობლივი საქმიანობის ხელშეკრულების მონაწილეები მხოლოდ რეზიდენტი ფიზიკური პირები არიან და ისინი ერთად უძღვებიან საქმეებს, საწარმოს საქმიანობის ადგილს განსაზღვრავს საგადასახადო ორგანო ერთობლივი საქმიანობის ხელშეკრულების მონაწილეების მიერ წარდგენილი მონაცემების საფუძველზე, ხოლო ასეთი მონაცემების წარუდგენლობის ან საეჭვო მონაცემების წარდგენის შემთხვევაში – არსებული ინფორმაციის საფუძველზე.

საწარმოს მართვის ადგილად ითვლება საწარმოს ფაქტობრივი მართვის ადგილი, ანუ ადგილი, სადაც საწარმოს სადამფუძნებლო დოკუმენტების (წესდების, ხელშეკრულების, დებულების) შესაბამისად საწარმოს დირექტორატი (მმართველობის სხვა ორგანო) ასრულებს მმართველობით ფუნქციას, ამ საწარმოს უმაღლესი მაკონტროლებელი ორგანოების საქმიანობის ადგილისა და საქმიანობის განხორციელებით შემოსავლების მიღების ადგილის მიუხედავად საწარმოს მართვის ადგილად ითვლება მისი საქმიანობის ადგილი. თუ საწარმოს მართავს მმართველი (სხვა საწარმო ან ფიზიკური პირი), რომელიც მოქმედებს ხელშეკრულების ან

დანიშვნის შესახებ გადაწყვეტილების თანახმად, საწარმოს მართვის ადგილად შესაბამისად ითვლება მმართველი საწარმოს საქმიანობის ადგილი ან მმართველი ფიზიკური პირის საცხოვრებელი ადგილი.

თუ საწარმოს არ აქვს მმართველობის ორგანო, ან საწარმოს მმართველობის ორგანოს არ აქვს საქმიანობის მუდმივი ადგილი, ან მმართველი უშუალოდ არ მართავს საწარმოს, საწარმოს მართვის ადგილად ითვლება საწარმოს მმართველობის ორგანოს (ადმინისტრაცია, დირექცია, გამგეობა, ცენტრალური ბუღალტერია ან სხვა მსგავსი ორგანო).

საწარმოს საქმიანობის ან მართვის ადგილის განსაზღვრა საჭიროა რეზიდენტი იურიდიული პირის დასადგენად. რეგისტრაცია არის მეწარმეთა, არასამეწარმეო, (არაკომერციულ) იურიდიულ პირთა უცხო ქვეყნის საწარმოს და არასამეწარმეო იურიდიული პირის ფილიალის და ინდივიდუალური მეწარმის წარმოშობის რეგისტრირებულ მონაცემებსა და სარეგისტრაციო დოკუმენტებში ცვლილების, ლიკვიდაციის პროცესის დაწყების, საწარმოსთვის ხარვეზის გამოსასწორებლად ვადის განსაზღვრის და რეგისტრაციის შეწყვეტის შესახებ ინფორმაციის აღრიცხვა მეწარმეთა და არასამეწარმეო იურიდიულ პირთა რეესტრში, შესაბამისი გადაწყვეტილების მიღებით. მას ახორციელებს იუსტიციის სამინისტროს საჯარო სამართლის იურიდიული პირი-საჯარო რეესტრის ეროვნული სააგენტო. მეწარმე სუბიექტის რეგისტრაცია მოიცავს როგორც სახელმწიფო ისე საგადასახადო რეგისტრაციას.

ფინანსური ინსტიტუტები არიან იურიდიული პირები, რომელთა საქმიანობაა ფინანსური მომსახურების განხორციელება და რომლებიც მოქმედებენ კომერციული ბანკის, სადაზღვევო ორგანიზაციის, გადამზღვეველი კომპანიის, საინვესტიციო ბანკის, საფონდო ბირჟის, ცენტრალური დეპოზიტარის, საბროკერო კომპანიის, მიკროსაფინანსო ორგანიზაციის, საკრედიტო კავშირის, საინვესტიციო ფონდის ან/და ფინანსური მომსახურების განმახორციელებელი სხვა ორგანიზაციის სახით. საქართველოს ეროვნულ ბანკს შეუძლია გააფართოოს და განმარტოს ფინანსური ინსტიტუტების ჩამონათვალი. ფინანსურ ინსტიტუტებად გვევლინება მხოლოდ ჩამოთვლილი კონკრეტული ორგანიზაციული სახის სუბიექტები. ამ სუბიექტების უმეტესობას, საქართველოში შესაბამისი საქმიანობისათვის სჭირდებათ ლიცენზია.

ფინანსურ ინსტიტუტებს მკაცრად შეზღუდული აქვთ საქმიანობის სახეები. მათი ძირითადი საქმიანობა სწორედ ის ფინანსური მომსახურებაა, რომელიც მოცემულია საგადასახადო კოდექსით ასე, მაგალითად, საკრედიტო კავშირს უფლება აქვთ განახორციელოს მხოლოდ შემდეგი სახის მომსახურება: ა) მიიღოს ანაზრები მხოლოდ თავისი წევრებისაგან; ბ) გასცეს სესხები მხოლოდ თავის წევრებზე; გ) განახორციელოს ინვესტიციები კანონით დადგენილი წესის შესაბამისად; და ა.შ.

საერთაშორისო ფინანსური კომპანია არის ფინანსური ინსტიტუტი, რომელსაც თავისი უფლებამოსილი წარმომადგენლის განცხადების საფუძველზე მომავალი კალენდარული წლებისათვის, ხოლო ასეთი საწარმოების სახელმწიფო რეგისტრაციის შემთხვევაში – რეგისტრაციასთან ერთად მიმდინარე და მომავალი კალენდარული წლებისათვის ენიჭება საერთაშორისო ფინანსური კომპანიის სტატუსი და გაიცემა ამ სტატუსის დამადასტურებელი სერტიფიკატი. ამასთანავე, საერთაშორისო ფინანსური კომპანიის სტატუსი უქმდება იმ კალენდარული წლისათვის, რომელსაც ფინანსური ინსტიტუტის უფლებამოსილი წარმომადგენელი მიუთითებს განცხადებაში საერთაშორისო ფინანსური კომპანიის სტატუსის გაუქმების თაობაზე.

საერთაშორისო ფინანსური კომპანიის სტატუსს ანიჭებს საგადასახადო ორგანო. მინიჭების წესი განისაზღვრება ფინანსთა მინისტრის ბრძანებით საერთაშორისო ფინანსური კომპანია იქმნება თავისუფალი ინდუსტრიული ზონის გარეთ.

მიზანი, რამაც საერთაშორისო ფინანსური კომპანიის სტატუსის შემოღება განაპირობა, არის იმ საწარმოების ფინანსური საქმიანობის საქართველოში განხორციელება, შესაბამისად, ინვესტიციების მოზიდვაც, რომლებიც ძირითადად უცხოეთში საქმიანობებენ. საერთაშორისო ფინანსური კომპანია შეიძლება იყოს დაფუძნებული, როგორც უცხოეთში, ასევე — საქართველოშიც. ისინი სახელმწიფოსაგან გადასახადების ნაწილში იღებენ გარკვეულ შეღავათებს. კერძოდ გადასახადებისაგან გათავისუფლებულია: მათ მიერ გამოშვებული ფასიანი ქაღალდების რეალიზაციის შედეგად მიღებული მოგება ამ კომპანიის აქციებიდან /წილიდან მიღებული დივიდენდები.

საერთაშორისო საწარმო არის თავისუფალი ინდუსტრიული ზონის საწარმო, რომელსაც კოდექსით გათვალისწინებული გადასახადისაგან განთავისუფლების მიზნით მინიჭებული აქვს საერთაშორისო საწარმოს სტატუსი. უფლებამოსილი წარმომადგენლის განცხადების საფუძველზე თავისუფალი ინდუსტრიული ზონის საწარმოს მომავალი კალენდარული წლებისათვის, ხოლო ასეთი საწარმოების სახელმწიფო რეგისტრაციის შემთხვევაში – რეგისტრაციასთან ერთად მიმდინარე და მომავალი კალენდარული წლებისათვის ენიჭება საერთაშორისო საწარმოს სტატუსი და გაიცემა ამ სტატუსის დამადასტურებელი სერტიფიკატი, გარდა იმ შემთხვევისა, როდესაც საერთაშორისო საწარმოს სტატუსი ექვემდებარება გაუქმებას. საწარმოს საერთაშორისო საწარმოს სტატუსი უქმდება იმ საანგარიშო წლისათვის, როდესაც:

ამ საწარმოს უფლებამოსილი წარმომადგენელი წარადგენს განცხადებას საერთაშორისო საწარმოს სტატუსის გაუქმების თაობაზე; ამ საწარმომ თავისუფალი ინდუსტრიული ზონიდან საქონლის/მომსახურების მიწოდება განახორციელა თავისუფალი ინდუსტრიული ზონის გარეთ, საქართველოს ტერიტორიაზე; ამ საწარმომ საქონლის/მომსახურების მიწოდება განახორციელა თავისუფალ ინდუსტრიულ ზონაში საერთაშორისო საწარმოს სტატუსის არმქონე პირზე.

საქართველოს მთავრობას უფლება აქვს, განსაზღვროს საქონლის ჩამონათვალი, რომლის საერთაშორისო საწარმოს სტატუსის არმქონე და საქართველოს კანონმდებლობით რეგისტრირებული გადასახადის გადამხდელის მიერ საერთაშორისო საწარმოსთვის მიწოდებაც შეზღუდულია და გამოიწვევს ამ საერთაშორისო საწარმოს სტატუსის გაუქმებას. საერთაშორისო საწარმოთა ფუნქციონირების და საინვესტიციო პროექტების განხორციელების ხელშეწყობის მიზნით პრემიერ -მინისტრი ქმნის სამთავრობო საბჭოს, რომელიც შეიმუშავებს წინადადებას საერთაშორისო საწარმოსათვის საერთაშორისო საწარმოს სტატუსის გაუქმების გარეშე საქართველოს კანონმდებლობით შეზღუდული საქმიანობის უფლების მიცემის მიზანშეწონილობის შესახებ. სამთავრობო საბჭოს საქმიანობის წესი განისაზღვრება საქართველოს მთავრობის დადგენილებით. თავისუფალი ინდუსტრიული ზონის საწარმოს გადამხდელად რეგისტრაციისა და სტატუსის მინიჭების წესი განისაზღვრება საქართველოს ფინანსთა მინისტრის ბრძანებით.

თავისუფალი ინდუსტრიული ზონა არის თავისუფალი ზონის ნაირსახეობა, სადაც საქართველოს საქონლის მოთავსებისას გამოიყენება საქონლის ექსპორტში მოქცევის ანალოგიური დებულებები. ამ ზონაში უცხოური საქონლის შემოტანა არ ითვლება იმპორტად და მასზე არ გადაიხდევინება იმპორტის გადასახდელები

საწარმო თავისუფალი ინდუსტრიული ზონის საწარმოა, თუ ის საქართველოს კანონმდებლობის საფუძველზე რეგისტრირებულია თავისუფალ ინდუსტრიულ ზონაში. ამ ზონაში საქმიანობას ეწევიან მხოლოდ თავისუფალი ინდუსტრიული ზონის საწარმოები და სხვა საწარმოების ზონაში რეგისტრირებული მუდმივი დაწესებულებები. თავისუფალი ინდუსტრიული ზონის საწარმოების სურვილის შემთხვევაში, მათ სერთიფიკატის საფუძველზე მიენიჭებათ საერთაშორისო საწარმოს სტატუსი, საგადასახადო შეღავათების მიღების მიზნით. მთავარი შეღავათები შემდეგია:

ა) მოგების გადასახადისაგან გათავისუფლებულია საერთაშორისო საწარმოს მიერ თავისუფალ ინდუსტრიულ ზონაში ნებადართული საქმიანობიდან მიღებული მოგება;

ბ) დღგ-ისგან, ჩათვლის უფლების გარეშე გათავისუფლებულია საერთაშორისო საწარმოებს შორის საქონლის/მომსახურების მიწოდება;

გ) ქონების გადასახადისაგან გათავისუფლებულია თავისუფალ ინდუსტრიულ ზონაში არსებული ქონება.

მიზანი, რის საფუძველზეც შემოღებულ იქნა აღნიშნული სტატუსი, არის საქართველოს გარკვეული ტერიტორიების საქონლის/მომსახურების წარმოებისა და ყიდვა-გაყიდვის საერთაშორისო ცენტრებად ჩამოყალიბება.

სპეციალური სავაჭრო ზონის სტატუსი შეიძლება მიენიჭოს იურიდიულ პირს, რომელიც საქართველოში ეწევა ვაჭრობის ორგანიზებას. სპეციალური სავაჭრო ზონის სტატუსი იურიდიულ პირს შეიძლება მიენიჭოს საკუთარი ინიციატივით ან საქართველოს მთავრობის გადაწყვეტილებით. ვაჭრობის ორგანიზება არის პირის ან/და პირთა ჯგუფის საკუთრებაში/ მფლობელობაში არსებული ბაზრის ან/და შენობა-ნაგებობის ტერიტორიაზე განლაგებული სავაჭრო ობიექტებისა და სავაჭრო ადგილების გაქირავება პირზე. იურიდიულ პირს, რომელიც ეწევა ვაჭრობის ორგანიზებას, მომავალი კალენდარული წლებისათვის, ხოლო ასეთი საწარმოების სახელმწიფო რეგისტრაციის შემთხვევაში – რეგისტრაციასთან ერთად მიმდინარე და მომავალი კალენდარული წლებისათვის ენიჭება სპეციალური სავაჭრო ზონის სტატუსი. +სპეციალური სავაჭრო ზონის სტატუსის მინიჭების, გაუქმებისა და სერთიფიკატის გაცემის წესი განისაზღვრება საქართველოს მთავრობის დადგენილებით. სპეციალური სავაჭრო ზონის ტერიტორიაზე საქმიანობის განმახორციელებელ ფიზიკურ პირს უფლება აქვს, ისარგებლოს მიკრო ან მცირე ბიზნესის სტატუსით ამ კოდექსით დადგენილი წესების შესაბამისად. სპეციალური სავაჭრო ზონის სტატუსის მქონე იურიდიული პირი ასრულებს სავაჭრო ობიექტების ან/და სავაჭრო ადგილების დამქირავებელი გადასახადის გადამხდელის საგადასახადო ვალდებულებას. სპეციალური სავაჭრო ზონის სტატუსის მქონე იურიდიული პირი ვალდებულია: საგადასახადო აღრიცხვის ადგილის მიხედვით საგადასახადო ორგანოს წარუდგინოს სავაჭრო ობიექტების ან/და სავაჭრო ადგილების დამქირავებელი გადასახადის გადამხდელის დეკლარაციები, სპეციალური სავაჭრო ზონის ტერიტორიაზე საქმიანობის ნაწილში; დადგენილ ვადაში გადაიხადოს სავაჭრო ობიექტების ან/და სავაჭრო ადგილების დამქირავებელი გადასახადის გადამხდელის კუთვნილი გადასახადები, სპეციალური სავაჭრო ზონის ტერიტორიაზე საქმიანობის ნაწილში. ეს დებულებები არ ვრცელდება ქონების გადასახადზე. სპეციალური სავაჭრო ზონის ტერიტორიაზე გამოვლენილი სავაჭრო ადგილების დამქირავებელი გადასახადის გადამხდელის

საგადასახადო სამართალდარღვევისათვის ამ კოდექსით გათვალისწინებული სანქცია ეკისრებათ სოლიდარულად სპეციალური სავაჭრო ზონის სტატუსის მქონე იურიდიულ პირს და სავაჭრო ადგილების დამქირავებელ გადასახადის გადამხდელს. სპეციალური სავაჭრო ზონის ფუნქციონირების წესი განისაზღვრება საქართველოს მთავრობის დადგენილებით, რომელსაც მთავრობა ათანხმებს საქართველოს პარლამენტის საფინანსო-საბიუჯეტო კომიტეტთან.

მთავარი მომენტი ასეთი სტატუსისა არის მისი მფლობელის ვალდებულება — მოიჯარე პირების ნაცვლად გადაიხადოს მათი კუთვნილი გადასახადები საქმიანობის მხოლოდ იმ ნაწილში, რომელიც ხორციელდება სსზ-ში. სსზ-ს სტატუსის მფლობელის აღნიშნული ვალდებულება ეხება მხოლოდ მოიჯარე პირის კუთვნილ მოგებისა და საშემოსავლო გადასახადს. რაც შეეხება სხვა გადასახადების გადახდის ვალდებულებას (მაგალითად, დღგ, ქონების გადასახადი), მოიჯარე თვითონ ასრულებს მათ. მოიჯარე ასევე ვალდებულია შეასრულოს საგადასახადო აგენტის ის მოვალეობები, რომლებიც მითითებულია კოდექსში. საშემოსავლო/მოგების გადასახადების ნაწილში სსზ-ის სტატუსის მქონე იურიდიული პირი წარმოადგენს მოიჯარე პირების საგადასახადო აგენტს, რის გამოც ამ პირს მინიჭებული აქვს მოიჯარე პირების კოდექსითვე განსაზღვრული უფლებები და ვალდებულებები.

ამგვარი სტატუსის შემოღებით ნათლად იკვეთება სახელმწიფოს ინტერესი — მრავალრიცხოვანი მოვაჭრეებიდან გაიმარტივოს გადასახადების ადმინისტრირება და ეს ფუნქცია დააკისროს ერთ პირს-ფართის მეიჯარეს.

მუდმივი დაწესებულება

საქართველოში უცხოური საწარმოს ან არარეზიდენტი ფიზიკური პირის მუდმივ დაწესებულებად ითვლება განსაზღვრული ადგილი, რომლის გამოყენებითაც ეს პირი ნაწილობრივ ან მთლიანად ახორციელებს ეკონომიკურ საქმიანობას საქართველოში, რწმუნებული პირის საქმიანობის ჩათვლით. მუდმივი დაწესებულება შეიძლება ვთქვათ, რომ არის საქართველოში არარეზიდენტი პირის წარმომადგენლობა საქართველოში. იგი არ არის იურიდიული პირი და განიხილება როგორც საქართველოს სწარმო. მუდმივ დაწესებულებას უთანაბრდება: სამშენებლო მოედანი, სამონტაჟო ან საამწყობო ობიექტი, აგრეთვე მათთან დაკავშირებული საკონტროლო საქმიანობის განხორციელება; დანადგარი ან კონსტრუქცია, საბურღი დანადგარი ან ხომალდი, რომლებიც გამოიყენება ბუნებრივი რესურსების დასაზვერად, აგრეთვე მათთან დაკავშირებული საკონტროლო საქმიანობის განხორციელება; მუდმივი ბაზა, სადაც არარეზიდენტი ფიზიკური პირი ახორციელებს ეკონომიკურ საქმიანობას; უცხოური საწარმოს მართვის ადგილი, ფილიალი, წარმომადგენლობა, განყოფილება, ბიურო, ოფისი, სააგენტო, სამქრო, საბადო, კარიერი, ბუნებრივი რესურსების მოპოვების სხვა ადგილი, ნებისმიერი სხვა ქვედანაყოფი ან ამ საწარმოს საქმიანობის სხვა ადგილი. საქართველოში უცხოური საწარმოს მუდმივ დაწესებულებად ითვლება ამ საწარმოს სახელით ან/და მისი ინტერესების შესაბამისად სხვა პირის მიერ ამ საწარმოს 3 თვეზე მეტი ხნით მართვა, თუ უცხოური საწარმო ან არარეზიდენტი ფიზიკური პირი საქართველოში ახორციელებს ეკონომიკურ საქმიანობას კანონმდებლობით განსაზღვრული პროფესიონალური სტატუსის მქონე შუამავლის, აგენტის ან ბროკერის მეშვეობით, რომელიც უფლებამოსილი არ არის, აწარმოოს მოლაპარაკებები ან ხელი მოაწეროს ხელშეკრულებას ამ უცხოური საწარმოს ან არარეზიდენტი ფიზიკური პირის

სახელით, მაშინ შუამავლის, აგენტის ან ბროკერის საქმიანობა არ წარმოშობს ამ უცხოური საწარმოს ან არარეზიდენტი ფიზიკური პირის მუდმივ დაწესებულებას საქართველოში. უცხოური საწარმოს ან არარეზიდენტი ფიზიკური პირის მიერ საქართველოს საწარმოების ფასიანი ქაღალდების, კაპიტალის წილების, ასევე საქართველოს ტერიტორიაზე საკუთრების მხოლოდ ფლობის ფაქტი მუდმივი დაწესებულების ნიშნების არქონის შემთხვევაში არ წარმოშობს ამ უცხოური საწარმოს ან არარეზიდენტი ფიზიკური პირის მუდმივ დაწესებულებას საქართველოში. უცხოური საწარმოს მიერ საქართველოს ტერიტორიაზე არსებულ სხვა საწარმოში ან ორგანიზაციაში სამუშაოდ საკუთარი თანამშრომლების მხოლოდ მივლინების ფაქტი არ წარმოშობს ამ უცხოური საწარმოს მუდმივ დაწესებულებას საქართველოში, თუ ეს თანამშრომლები იმყოფებიან იმ საწარმოს ან ორგანიზაციის კონტროლის ქვეშ, რომელშიც ისინი იქნენ მივლინებული.

უცხოური საწარმოს ან არარეზიდენტი ფიზიკური პირის მიერ საქართველოს საწარმოს ან საქართველოს ორგანიზაციის მხოლოდ კონტროლირების ფაქტი არ წარმოშობს ამ უცხოური საწარმოს ან არარეზიდენტი ფიზიკური პირის მუდმივ დაწესებულებას საქართველოში. უცხოური საწარმოს ან არარეზიდენტი ფიზიკური პირის მუდმივ დაწესებულებას საქართველოში არ მიეკუთვნება საქართველოს ტერიტორიაზე არსებული დაწესებულება, რომელიც გამოიყენება მხოლოდ: ამ უცხოური საწარმოს ან არარეზიდენტი ფიზიკური პირის კუთვნილი საქონლის შენახვის ან დემონსტრირების მიზნით; ამ უცხოური საწარმოს ან არარეზიდენტი ფიზიკური პირის კუთვნილი საქონლის მარაგის შესანახად – სხვა პირის მიერ მისი გადამუშავების მიზნით; ამ უცხოური საწარმოსათვის ან არარეზიდენტი ფიზიკური პირისათვის საქონლის შესყიდვის ან ინფორმაციის შეგროვების მიზნით; ამ უცხოური საწარმოს ან არარეზიდენტი ფიზიკური პირის ინტერესებიდან გამომდინარე მოსამზადებელი ან დამხმარე ხასიათის ნებისმიერი სხვა საქმიანობის განხორციელების მიზნით; ამ უცხოური საწარმოს ან არარეზიდენტი ფიზიკური პირის სახელით სესხების გაცემასთან, საქონლის მიწოდებასთან ან ტექნიკური ხასიათის მომსახურების გაწევასთან დაკავშირებული ხელშეკრულებების მომზადების ან/და ხელმოწერის მიზნით; უცხოური საწარმოს ან არარეზიდენტი ფიზიკური პირის მუდმივი დაწესებულება საქართველოში ასეთად ითვლება მისი რეგისტრაციის, მისთვის შესაბამისი უფლებამოსილებების მინდობის ან მის მიერ წარმომადგენლობითი საქმიანობის განხორციელების დაწყების მომენტიდან. საქართველოში უცხოური საწარმოს ან არარეზიდენტი ფიზიკური პირის მუდმივი დაწესებულების რეგისტრაციის ვალდებულება ეკისრება საგადასახადო ორგანოს, რომელიც აწარმოებს შესაბამის რეესტრს. რეგისტრაციისა და რეესტრის წარმოების წესს განსაზღვრავს საქართველოს ფინანსთა მინისტრი. უცხოური საწარმოს მიერ საქართველოს ტერიტორიაზე ქონების მხოლოდ ლიზინგით, უზუფრუქტით, იჯარით, ქირით ან/და სხვა ამგვარი ფორმით გაცემა არ წარმოშობს ამ უცხოური საწარმოს მუდმივ დაწესებულებას საქართველოში.

მუდმივი დაწესებულების კონცეფცია საერთაშორისო დაბეგვრის პრაქტიკაში გამოიყენება, როგორც განმსაზღვრელი ფაქტორი ქვეყნის უფლებისა დაბეგვრის უცხო ქვეყნის საწარმოს მოგება. ამ პრინციპის მიხედვით უცხო ქვეყნის საწარმოს მოგება ექვემდებარება დაბეგვრას მეორე ქვეყანაში თუ:

- უცხო ქვეყნის საწარმოს მეორე ქვეყანაში გააჩნია მუდმივი დაწესებულება
- მოგება მიეკუთვნება ამ მუდმივ დაწესებულებას.

საგადასახადო კოდექსი მუდმივი დაწესებულების ცნების შემოღებით არსებითად იმეორებს საერთაშორისო დაბეგვრაში მიღებულ პრაქტიკას.

მაგალითი: უცხო ქვეყნის რეზიდენტმა A კომპანიამ გახსნა საქართველოში წარმომადგენლობა, რომლის ფუნქციებში შედის მხოლოდ: A კომპანიის მიერ უცხო ქვეყანაში წარმოებული პროდუქციის რეკლამირება საქართველოს ტერიტორიაზე და ასევე მარკეტინგული ხასიათის სამუშაოების ჩატარება საქართველოს ტერიტორიაზე აღნიშნული საქმიანობა ფინანსდება უშუალოდ A კომპანიის მიერ. თავის მხრივ, A კომპანიის პროდუქცია იყიდება საქართველოში საქართველოს რეზიდენტი პირის B კომპანიის მეშვეობით მოცემულ შემთხვევაში მიუხედავად საქმიანობის მუდმივი ადგილის არსებობისა, კომპანიის წარმომადგენლობა არ უნდა იქნეს განხილული მუდმივ დაწესებულებად. მუდმივი დაწესებულების საგადასახადო ორგანოში რეგისტრაციის წესი დადგენილია საქართველო ფინანსთა მინისტრის ინსტრუქციით.

ორგანიზაცია

ორგანიზაციად ითვლება შემდეგი წარმონაქმნები: არასამეწარმეო იურიდიული პირები, აგრეთვე საზოგადოებრივი ან რელიგიური ორგანიზაციები დაწესებულებები, რომლებიც არიან საქართველოს კანონმდებლობის შესაბამისად შექმნილი არასამეწარმეო იურიდიული პირები ან შექმნილი არიან და მოქმედებენ უცხო ქვეყნის კანონმდებლობის შესაბამისად, აგრეთვე უცხო ქვეყნის კანონმდებლობის შესაბამისად შექმნილი ორგანიზაციების საქართველოში არსებული ფილიალები და სხვა ანალოგიური ქვედანაყოფები, რომელთა მეშვეობითაც ისინი მთლიანად ან ნაწილობრივ ახორციელებენ საქმიანობას. ასევე საბიუჯეტო ორგანიზაციები, საჯარო სამართლის იურიდიული პირები, კორპორაციები, დაწესებულებები; საერთაშორისო (სახელმწიფოთაშორისი, სამთავრობათაშორისო, დიპლომატიური) ორგანიზაციები – საერთაშორისო სამართლით რეგულირებული ორგანიზაციები, საელჩოები, საკონსულოები, წარმომადგენლობები, უცხოური არასამეწარმეო ორგანიზაციები. ორგანიზაციის საქმიანობის ადგილი და ორგანიზაციის მართვის ადგილი განისაზღვრება საწარმოსათვის კოდექსით დადგენილი წესით. ორგანიზაციის საქართველოს ორგანიზაციისათვის ან უცხოური ორგანიზაციისათვის მიკუთვნება ხდება საწარმოსათვის კოდექსით დადგენილი წესით. თუ ორგანიზაცია ახორციელებს ეკონომიკურ საქმიანობას, მისი ქონებისა და საქმიანობის ნაწილი, რომელიც უშუალოდ დაკავშირებულია მის ეკონომიკურ საქმიანობასთან, ითვლება საწარმოს ქონებად და საქმიანობად, ხოლო იმ ნაწილში, სადაც ამის გამიჯვნა შეუძლებელია, ეკონომიკურ საქმიანობასთან დაკავშირებული ქონებისა და საქმიანობის გამომწარმოების მიზნით გამოიყენება ორგანიზაციის მიერ მიღებულ შემოსავალში ეკონომიკური საქმიანობით მიღებული შემოსავლის ხვედრითი წილი.

საწარმოსაგან განსხვავებით, რომელიც იქმნება კომერციული მიზნებისათვის, ორგანიზაციის შექმნის მიზანი – არაკომერციული, იდეალურია. შესაბამისად, ორგანიზაციად ითვლება არაკომერციული, იდეალური მიზნის მქონე წარმონაქმნები. ორგანიზაციები შეიძლება იყვნენ როგორც კერძო, ასევე საჯარო სამართლის.

ორგანიზაციებს ძირითადად განეკუთვნებიან:

- არასამეწარმეო(არაკომერციული) იურიდიული პირები;
- უცხო ქვეყნის არასამეწარმეო იურიდიული პირის ფილიალები;
- საჯარო სამართლის იურიდიული პირები;
- საერთაშორისო (სახელმწიფოთაშორისი, სამთავრობათაშორისო,

დიპლომატიური ორგანიზაციები.)

ამასთან, საერთაშორისო ორგანიზაციებს განეკუთვნებიან საერთაშორისო სამართლით რეგულირებული ორგანიზაციები, საელჩოები, საკონსულოები, წარმომადგენლობები, უცხოური არასამეწარმეო ორგანიზაციები. ორგანიზაციები შეიძლება წარმოდგენილი იყოს საზოგადოებრივი ორგანიზაციების, რელიგიური ორგანიზაციების, საბიუჯეტო ორგანიზაციების, კორპორაციების, დაწესებულებების და ა. შ. სახით.

საქართველოს ორგანიზაციად (რეზიდენტად) ითვლება ორგანიზაცია, რომლის საქმიანობის ან/და მართვის ადგილი საქართველოშია.

ორგანიზაციის საქმიანობის ადგილად ითვლება ორგანიზაციის სახელმწიფო რეგისტრაციის ადგილი, ხოლო ასეთის არარსებობის შემთხვევაში – იურიდიული მისამართი, რომელიც მითითებულია ორგანიზაციის სადამფუძნებლო დოკუმენტში (წესდებაში, დამფუძნებელთა/წევრთა შეთანხმებაში, დებულებაში). ორგანიზაციის მართვის ადგილად ითვლება ორგანიზაციის ფაქტობრივი მართვის ადგილი,

საქართველოს ორგანიზაციებს ეკისრებათ სრული საგადასახადო ვალდებულება ანუ საქართველოს ორგანიზაციის ერთობლივი შემოსავალი შედგება საქართველოში არსებული წყაროდან და მის ფარგლების გარეთ მიღებული შემოსავლებისაგან.

უცხოურ ორგანიზაციად (არარეზიდენტად) ითვლება ორგანიზაცია, რომელიც საგადასახადო კოდექსის მიხედვით არ არის საქართველოს ორგანიზაცია ანუ რომლის არც საქმიანობის და არც მართვის ადგილი არ არის საქართველოში. უცხოური ორგანიზაციებს, როგორც გადასახადის გადამხდელს, განეკუთვნებიან უცხო ქვეყნის კანონმდებლობის შესაბამისად შექმნილი ორგანიზაციების საქართველოში არსებული ფილიალები და სხვა ანალოგიური ქვედანაყოფები, რომელთა მეშვეობითაც ისინი მთლიანად ან ნაწილობრივ ახორციელებენ საქმიანობას (რწმუნებული პირის საქმიანობის ჩათვლით). უცხოურ ორგანიზაციებს ეკისრებათ შეზღუდული საგადასახადო ვალდებულება ანუ უცხოური ორგანიზაციის ერთობლივი შემოსავალი შედგება მხოლოდ საქართველოში არსებული წყაროებიდან მიღებული შემოსავლებისაგან. არაკომერციული, იდეალური მიზნის მიუხედავად, ორგანიზაციას უფლება აქვს განახორციელოს დამხმარე ეკონომიკური საქმიანობა.

მაგალითი: ორგანიზაციის შენობიდან, რომლის საერთო ფართია 2000კვ.მ და საბალანსო ღირებულება – 1000000 ლარი, იჯარით გაცემული ანუ ეკონომიკური საქმიანობისათვის გამოყენებული აქვს შენობის ნაწილი-450კვ.მ ფართით. ამ შემთხვევაში, დასაბეგრი ქონების (შენობის) ღირებულება შეადგენს 225000 ლარს $[(450 / 2000) \times 1000000]$. ამასთან, თუ ორგანიზაციის ქონების შემადგენლობიდან ეკონომიკური საქმიანობისათვის გამოყენებული ქონების ცალკე გამოყოფა (გამიჯვნა) შეუძლებელია, ქონების გადასახადით დაბეგვრის მიზნით, დასაბეგრი ქონების ღირებულება განისაზღვრება ორგანიზაციის მიერ მიღებულ შემოსავლებში ეკონომიკური საქმიანობით მიღებული შემოსავლის ხვედრითი წილის პროპორციულად. საგადასახადო კოდექსი ითვალისწინებს მთელ რიგ საგადასახადო შეღავათებს ორგანიზაციებისათვის. მაგალითად, მოგების გადასახადით დაბეგვრისაგან თავისუფლება, როგორც საბიუჯეტო, საერთაშორისო ან/და საქველმოქმედო ორგანიზაციების მოგება (გარდა ეკონომიკური საქმიანობით მიღებული მოგებისა), ასევე ორგანიზაციის მიერ მიღებული გრანტები, საწევრო შენატანები და შემოწირულობები.

საჯარო სამართლის იურიდიული პირი

საჯარო სამართლის იურიდიული პირი არის შესაბამისი კანონით, საქართველოს პრეზიდენტის ბრძანებულებით, ან კანონის საფუძველზე სახელმწიფო მმართველობის ორგანოს ადმინისტრაციული აქტით შექმნილი სახელმწიფო მმართველობის ორგანოებისაგან განცალკევებული ორგანიზაცია, რომელიც სახელმწიფოს კონტროლით, დამოუკიდებლად ახორციელებს პოლიტიკურ, სახელმწიფოებრივ, სოციალურ, საგანმანათლებლო, კულტურულ და სხვა საჯარო საქმიანობას. **მაგალითად:** პოლიტიკური პარტია არის საჯარო სამართლის იურიდიული პირი, ანუ ორგანიზაცია. ასევე საჯარო სკოლები, ბაღები კულტურული დაწესებულებები და სხვ. თუ პოლიტიკური პარტია, რომელიც საჯარო სამართლის იურიდიული პირია. თავისი ოფისის გარკვეულ ნაწილს გააქირავებს და მიიღებს შემოსავალს იგი ამ ნაწილის მიხედვით იქნება საწარმოს ქონების გადასახადის გადამხდელი, მაგრამ თუ მას მიღებული აქვს შემოწირულობა ან სხვა თანხები, რომლებიც არ განეკუთვნება ეკონომიკურ საქმიანობას ის არ დაიბეგრება.

არასამეწარმეო(არაკომერციული) იურიდიული პირი

არასამეწარმეო(არაკომერციული) იურიდიული პირი არის იურიდიული პირი, რომლის შექმნისა და საქმიანობის მიზანი არ არის სამეწარმეო საქმიანობა ე. ი მოგების მიღება იგი უფლებამოსილია ეწეოდეს დამხმარე ხასიათის სამეწარმეო საქმიანობას, რომლიდანაც მიღებული მოგება უნდა მოხმარდეს არასამეწარმეო იურიდიული პირის მიზნების განხორციელებასეთი საქმიანობის შედეგად მიღებული მოგების განაწილება არასამეწარმეო(არაკომერციული) იურიდიული პირის დამფუძნებლებს, წევრებს, ხელმძღვანელობას ან შემომწირველებს შორის დაუშვებელია.

საბიუჯეტო ორგანიზაცია

საბიუჯეტო ორგანიზაციად ითვლება ბიუჯეტის დაფინანსებაზე მყოფი ორგანიზაცია, რომლისთვისაც ბიუჯეტით გათვალისწინებულია ასიგნება და რომელიც პასუხისმგებელია მისი მართვისთვის, ასევე ახორციელებს საკუთარი ბიუჯეტის პროექტის მომზადებას, ბიუჯეტის შესრულებასა და ანგარიშგებას დადგენილი ნორმების, პროცედურებისა და წესების შესაბამისად.

საბიუჯეტო ორგანიზაციას განეკუთვნება მხარჯავი დაწესებულება. მხარჯავი დაწესებულება წარმოადგენს ბიუჯეტის ორგანიზაციული კლასიფიკაციის მიხედვით პირველი თანრიგის საბიუჯეტო ორგანიზაციას, რომლისთვისაც ბიუჯეტით გათვალისწინებულია ასიგნება ან საშემოსავლო პროგნოზი და იგი პასუხისმგებელია ხარჯებისა და შემოსავლების მართვაზე.

საბიუჯეტო ორგანიზაციისთვის ბიუჯეტით გათვალისწინებულია ასიგნება ანუ საბიუჯეტო წლის განმავლობაში ბიუჯეტით გათვალისწინებული მოცულობის ფარგლებში გადახდის განხორციელების უფლებამოსილება. საბიუჯეტო ორგანიზაცია პასუხისმგებელია ბიუჯეტით გათვალისწინებული ასიგნების მართვისთვის. საბიუჯეტო ორგანიზაცია ახორციელებს საკუთარი ბიუჯეტის პროექტის მომზადებას, ბიუჯეტის შესრულებასა და ანგარიშგებას დადგენილი ნორმების, პროცედურებისა და წესების შესაბამისად. საბიუჯეტო ორგანიზაციები პასუხისმგებელი არიან ასიგნებების შესაბამისად გადახდების განხორციელებისათვის და თავიანთი კომპეტენციის ფარგლებში შემოსავლების აკრეფისათვის. საგადასახადო კოდექსის თანახმად, საბიუჯეტო ორგანიზაციის მოგება თავისუფლდება მოგების გადასახადისაგან. საბიუჯეტო ორგანიზაციის

ქონება (გარდა ეკონომიკური საქმიანობისათვის გამოყენებულისა) და სახელმწიფო საკუთრებაში არსებული მიწის ნაკვეთი, (გარდა ეკონომიკური საქმიანობისათვის გამოყენებული მიწისა) თავისუფლდება ქონების გადასახადისაგან.

საქველმოქმედო ორგანიზაცია

საქველმოქმედო ორგანიზაციად ითვლება ორგანიზაცია, რომელსაც შესაბამისად მინიჭებული აქვს საქველმოქმედო ორგანიზაციის სტატუსი. საქველმოქმედო ორგანიზაციის სტატუსი ენიჭება ორგანიზაციას, რომელიც შექმნილია საქველმოქმედო საქმიანობის განსახორციელებლად, რეგისტრირებულია კანონმდებლობით დადგენილი წესით, აქვს საქველმოქმედო საქმიანობის არანაკლებ¹ წლის გამოცდილება და აკმაყოფილებს მოთხოვნებს. დამხმარე ეკონომიკური საქმიანობა, რომელიც ემსახურება ორგანიზაციის ძირითად მიზნებს, არ ცვლის მის საქველმოქმედო ხასიათს. საქველმოქმედო ორგანიზაციის სტატუსის მინიჭებას, გაუქმებასა და ჩამორთმევას შესაბამისი საგადასახადო ორგანოს წარდგინებით ახორციელებს შემოსავლების სამსახურის უფროსი საქართველოს ფინანსთა მინისტრთან, შეთანხმებით. საქველმოქმედო ორგანიზაციის სტატუსის მინიჭება ხდება ორგანიზაციის წერილობითი განცხადების საფუძველზე. განცხადებაში უნდა მიეთითოს ორგანიზაციის: სახელწოდება; ორგანიზაციულ-სამართლებრივი ფორმა; ძირითადი მიზნები; ბოლო წლის საქმიანობის ძირითადი მიმართულებები; ხელმძღვანელი ორგანოს და ფილიალების მისამართები. განცხადებას უნდა დაერთოს: ორგანიზაციის წესდების ასლი; სახელმწიფო ან/და საგადასახადო რეგისტრაციის მოწმობის ასლი; ბოლო წლის საქმიანობის ანგარიში, რომელიც უნდა შეიცავდეს საქმიანობის (პროექტების, მომსახურების) აღწერას; დამოუკიდებელი აუდიტორის მიერ დადასტურებული ბოლო წლის ფინანსური დოკუმენტები (ბალანსი და მოგება-ზარალის ანგარიში). განცხადების თაობაზე შემოსავლების სამსახურის უფროსი 1 თვის ვადაში იღებს მოტივირებულ გადაწყვეტილებას. თუ ამ ვადაში გადაწყვეტილება არ იქნება მიღებული, სტატუსი მინიჭებულად ჩაითვლება. სტატუსი ენიჭება უვადოდ. სტატუსი ძალაში შედის მინიჭებისთანავე ორგანიზაციას, რომელსაც მიენიჭა სტატუსი, გადაეცემა სტატუსის დამადასტურებელი მოწმობა. მასში აღინიშნება: ორგანიზაციის სახელწოდება, ორგანიზაციულ-სამართლებრივი ფორმა; სტატუსი; ხელმძღვანელი ორგანოს მისამართი; სტატუსის მინიჭების თარიღი და ნომერი; ორგანიზაციის საიდენტიფიკაციო ნომერი. სტატუსის მიღებასთან ერთად ორგანიზაციას ეკისრება ამ კოდექსით გათვალისწინებული დამატებითი ვალდებულებები და პასუხისმგებლობა. კერძოდ, საქველმოქმედო ორგანიზაციამ შესაბამის საგადასახადო ორგანოს ყოველი წლის 1 აპრილამდე უნდა წარუდგინოს: ბოლო წლის საქმიანობის პროგრამული ანგარიში, რომელიც უნდა შეიცავდეს საქმიანობის (მათ შორის, ეკონომიკურის) აღწერას; ფინანსური ანგარიში მიღებული შემოსავლების შესახებ, წყაროებისა და გაწეული ხარჯების მიზნობრიობის მითითებით; დამოუკიდებელი აუდიტორის მიერ დადასტურებული ბოლო წლის ფინანსური დოკუმენტები (ბალანსი და მოგება-ზარალის ანგარიში). ბოლო წლის საქმიანობის პროგრამული ანგარიში და ფინანსური დოკუმენტები (ბალანსი და მოგება-ზარალის ანგარიში) უნდა გამოქვეყნდეს და ხელმისაწვდომი უნდა იყოს ყველა დაინტერესებული პირისათვის. დაუშვებელია საქველმოქმედო ორგანიზაციის მოგებისა და აქტივების განაწილება ორგანიზაციის წევრებს, დამფუძნებლებს, გამგეობისა და კურატორიუმის წევრებს შორის. საქველმოქმედო ორგანიზაციის ლიკვიდაციის

შემდეგ მისი ქონება უფლებამოსილი ორგანოს ან პირის გადაწყვეტილებით გადაეცემა მსგავსი მიზნების მქონე საქველმოქმედო ორგანიზაციას, ხოლო ასეთის არარსებობის შემთხვევაში – სხვა საქველმოქმედო ორგანიზაციას. საქველმოქმედო ორგანიზაციის სტატუსის მქონე, სახელმწიფო ქონების საფუძველზე შექმნილი საჯარო სამართლის იურიდიული პირის ლიკვიდაციის შედეგად დარჩენილი ქონება გადადის სახელმწიფოს საკუთრებაში. საქველმოქმედო ორგანიზაციას სტატუსი უუქმდება: ორგანიზაციის ინიციატივით; მისი ჩამორთმევის შემთხვევაში. საქველმოქმედო ორგანიზაციას სტატუსი ჩამოერთმევა, თუ: დაარღვია ამ კოდექსის მოთხოვნები; გაუუქმდა სახელმწიფო ან/და საგადასახადო რეგისტრაცია. კოდექსის მოთხოვნათა დარღვევის გამო სტატუსის ჩამორთმევის შემთხვევაში საქველმოქმედო ორგანიზაცია ვალდებულია დააბრუნოს სტატუსიდან გამომდინარე საგადასახადო შეღავათებით მიღებული სარგებლის ის ნაწილი, რომელიც დაკავშირებულია აღნიშნული მოთხოვნების დარღვევასთან. საქველმოქმედო ორგანიზაციის მიერ მოთხოვნათა დარღვევის შემთხვევაში საგადასახადო ორგანო შემოსავლების სამსახურის უფროსისთვის საქველმოქმედო ორგანიზაციისათვის სტატუსის ჩამორთმევის შესახებ წარდგინების მომზადებამდე საქველმოქმედო ორგანიზაციას უგზავნის შეტყობინებას და განუსაზღვრავს დამატებით, ერთთვიან ვადას ამ კოდექსის მოთხოვნების შესასრულებლად. საქველმოქმედო ორგანიზაციას, რომელსაც ჩამოერთვა სტატუსი, უფლებააქვს, მისი აღდგენის თაობაზე განცხადება შეიტანოს სტატუსის ჩამორთმევის მიზეზის აღმოფხვრიდან არა უადრეს 1 წლისა. შემოსავლების სამსახური აწარმოებს საქველმოქმედო ორგანიზაციების ერთიან რეესტრს. რეესტრში შეიტანება შემდეგი მონაცემები: ორგანიზაციის სახელწოდება; ხელმძღვანელი ორგანოს, ფილიალებისა და წარმომადგენლობების მისამართები; ძირითადი მიზნები; სტატუსის მინიჭების თარიღი და ნომერი; მმართველობის უმაღლესი ორგანოს ყველა წევრის ვინაობა და მისამართები. საქველმოქმედო ორგანიზაციების ერთიან რეესტრში შეტანილი ნებისმიერი მონაცემის ცვლილების შემთხვევაში ორგანიზაცია ვალდებულია ცვლილებისთანავე წერილობით აცნობოს შესაბამის საგადასახადო ორგანოს ამ ცვლილების შესახებ. საქველმოქმედო ორგანიზაციების ერთიანი რეესტრი ხელმისაწვდომი უნდა იყოს ყველა დაინტერესებული პირისათვის.

საქველმოქმედო ორგანიზაციის სტატუსის მინიჭებას, შესაბამისი საგადასახადო ორგანოს წარდგინებით, ახორციელებს შემოსავლების სამსახურის უფროსი საქართველოს ფინანსთა მინისტრთან შეთანხმებით. საგადასახადო კოდექსი ითვალისწინებს მთელ რიგ საგადასახადო შეღავათებს საქველმოქმედო ორგანიზაციისათვის. კერძოდ, მოგების გადასახადით დაბეგვრისაგან თავისუფლება, როგორც საქველმოქმედო ორგანიზაციების მოგება (გარდა ეკონომიკური საქმიანობით მიღებული მოგებისა), ასევე საქველმოქმედო ორგანიზაციის მიერ მიღებული გრანტები, საწევრო შენატანები და შემოწირულებები. საგადასახადო კოდექსის თანახმად, გადასახადისაგან თავისუფლება ასევე საქველმოქმედო ორგანიზაციის ქონება, გარდა მიწისა და ეკონომიკური საქმიანობისათვის გამოყენებული ქონებისა.

რელიგიურ ორგანიზაციად ითვლება ორგანიზაცია, რომელიც შექმნილია რელიგიური საქმიანობის განსახორციელებლად და ასეთად რეგისტრირებულია კანონმდებლობით დადგენილი წესით. იგი არასამეწარმეო (არაკომერციული) იურიდიული პირია.

ორგანიზაცია მიიჩნევა რელიგიურ ორგანიზაციად, თუ იგი ახორციელებს რელიგიური საქმიანობას და რეგისტრირებულია ასეთად დადგენილი წესით. რელიგიურ საქმიანობად ითვლება დადგენილი წესით რეგისტრირებული რელიგიური ორგანიზაციის (გაერთიანების) საქმიანობა, რომლის მიზანია აღმსარებლობისა და სარწმუნოების გავრცელება. რელიგიური ორგანიზაციების (გაერთიანებების) რეგისტრაციის წესი დადგენილია საგადასახადო კოდექსით. რელიგიური ორგანიზაციების (გაერთიანებების) რეგისტრაციას ახორციელებს საჯარო რეესტრის ეროვნული სააგენტო. ამასთან, საჯარო რეესტრის ეროვნულ სააგენტოს უფლება აქვს საჯარო სამართლის იურიდიულ პირად დაარეგისტრიროს მხოლოდ:

- საქართველოსთან ისტორიული კავშირის მქონე რელიგიური მიმდინარეობა;
- რელიგიური მიმდინარეობა, რომელიც ევროპის საბჭოს წევრ ქვეყნებში კანონმდებლობით მიჩნეულია რელიგიად.

რელიგიური ორგანიზაციების (გაერთიანებების) რეგისტრაციის მიმართ მოქმედებს არასამეწარმეო (არაკომერციული) იურიდიული პირების რეგისტრაციისთვის დადგენილი წესი და მათი უფლებამოსილება განისაზღვრება სამოქალაქო კოდექსით.

საგადასახადო კოდექსი ითვალისწინებს საგადასახადო შეღავათებს რელიგიური ორგანიზაციებისათვის. საგადასახადო კოდექსის თანახმად, რელიგიური ორგანიზაციის მიერ მიღებული გრანტები, საწევრო შენატანები და შემოწირულებები თავისუფლდება მოგების გადასახადისაგან. საგადასახადო კოდექსის თანახმად, გადასახადისაგან თავისუფლდება ასევე რელიგიური ორგანიზაციის ქონება, გარდა მიწისა და ეკონომიკური საქმიანობისათვის გამოყენებული ქონება.

საქართველოს რეზიდენტი და არარეზიდენტი ფიზიკური პირები

ფიზიკურ პირებად ითვლებიან: ა) საქართველოს მოქალაქეები; ბ) უცხო ქვეყნის მოქალაქეები; გ) მოქალაქეობის არმქონე პირები.

საქართველოს რეზიდენტად, მთელი მიმდინარე საგადასახადო წლის განმავლობაში, ითვლება ფიზიკური პირი, რომელიც ფაქტობრივად იმყოფება საქართველოს ტერიტორიაზე 183 დღე ან მეტ ხანს ნებისმიერი უწყვეტი 12კალენდარული თვის პერიოდში, რომელიც მთავრდება ამ საგადასახადო წელსან ფიზიკური პირი, რომელიც ამ საგადასახადო წლის განმავლობაში იმყოფებოდა უცხო ქვეყანაში საქართველოს სახელმწიფო სამსახურში.

მაგალითად: ა) უცხოელი პირი ჩამოფრინდა საქართველოში 2011 წლის 1 იანვარს და საქართველოში უწყვეტად იმყოფებოდა 183 დღე. იგი რეზიდენტად ჩაითვლება მთელი მიმდინარე საგადასახადო წელს ე. ი. 2011 წლის 1 იანვრიდან 2012 წლის 1 იანვრამდე; ბ) უცხოელი პირი ჩამოფრინდა საქართველოში 2010 წლის 1 იანვარს და საქართველოში იმყოფებოდა 2011 წლის 1 იანვრამდე წყვეტილად, ისე რომ 1 სექტემბერს მას მოუსრულდა საქართველოში ყოფნის 183 დღე. ამ დღიდან მისი რეზიდენტობა გვრცელდება წინა თარიღიდან 2010 წლის 1 იანვრიდან 2011 წლის 1 იანვრამდე. გ) უცხოელი პირი საქართველოში ჩამოფრინდა 2011 წლის 1 სექტემბერს და საქართველოში იმყოფებოდა (უწყვეტად თუ წყვეტილად მნიშვნელობა არ აქვს) 183 დღე, რომელიც მას შეუსრულდა 2012 წლის 2 მარტს, მისი რეზიდენტობა გავრცელდება 2012 წლის 1 იანვრიდან.

საქართველოს ტერიტორიაზე ფაქტობრივად ყოფნის დროდ ითვლება დრო, რომლის განმავლობაშიც ფიზიკური პირი იმყოფებოდა საქართველოში, აგრეთვე

დრო, რომლითაც იგი გავიდა საქართველოს ფარგლების გარეთ სპეციალურად სამკურნალოდ, დასასვენებლად, მივლინებით ან სასწავლებლად. საქართველოს ტერიტორიაზე ფაქტობრივად ყოფნის დროს არ მიეკუთვნება დრო, რომლის განმავლობაშიც ფიზიკური პირი იმყოფებოდა საქართველოში: როგორც დიპლომატიური ან საკონსულო სტატუსის მქონე პირი ან ასეთი პირის ოჯახის წევრი; როგორც საქართველოს საერთაშორისო ხელშეკრულების შესაბამისად მოქმედი საერთაშორისო ორგანიზაციის თანამშრომელი, ან როგორც საქართველოში უცხო ქვეყნის სახელმწიფო სამსახურში მყოფი პირი ან ასეთი პირის ოჯახის წევრი, გარდა საქართველოს მოქალაქისა; ერთი უცხო ქვეყნიდან მეორეში საქართველოს ტერიტორიის გავლით გადაადგილებისას; სამკურნალოდ ან დასასვენებლად.

საქართველოს ტერიტორიაზე ფაქტობრივად ყოფნის დღედ ითვლება დღე, რომლის განმავლობაშიც ფიზიკური პირი იმყოფებოდა საქართველოში, მიუხედავად ამ ყოფნის ხანგრძლივობისა. საქართველოს რეზიდენტობა, შეიძლება მიენიჭოს მნიშვნელოვანი ქონებით უზრუნველყოფილ პირს საქართველოს ფინანსთა და იუსტიციის მინისტრების მიერ განსაზღვრული წესითა და პირობებით.

მნიშვნელოვანი ქონებით უზრუნველყოფილი პირი არის „ფასიანი ქაღალდების ბაზრის შესახებ“ საქართველოს კანონით განსაზღვრული პირი.

საქართველოს არარეზიდენტად ითვლება ფიზიკური პირი, რომელიც არ არის რეზიდენტი. რეზიდენტის ან არარეზიდენტის სტატუსი დგინდება ყოველი საგადასახადო პერიოდისათვის. ამასთანავე, ის დღეები, რომელთა მიხედვითაც ფიზიკური პირი წინა საგადასახადო პერიოდში ჩაითვალია რეზიდენტად, არ გაითვალისწინება მომდევნო საგადასახადო პერიოდში რეზიდენტობის დადგენისას.

ფიზიკური პირის საცხოვრებელი ადგილი დაფაქტობრივად ყოფნის ადგილი ფიზიკური პირის საცხოვრებელ ადგილად ითვლება ადგილი, რომელსაც იგი, ჩვეულებრივ, საცხოვრებლად ირჩევს, ან მისი ფაქტობრივად ყოფნის ადგილი, არასრულწლოვნის საცხოვრებელ ადგილად ითვლება მშობლის უფლებისმქონე პირის საცხოვრებელი ადგილი, ხოლო იმ პირის საცხოვრებელ ადგილად, რომელსაც ჰყავს მეურვე ან მზრუნველი, ითვლება მეურვის ან მზრუნველის საცხოვრებელი ადგილი.

ფიზიკური პირის ფაქტობრივად ყოფნის ადგილად ითვლება მისიდროებით საცხოვრებელი ადგილი, თუ კოდექსით სხვა რამ არ არის გათვალისწინებული. სამხედრო მოსამსახურის, აგრეთვე სამუშაოს ხასიათიდან და პირობებიდან გამომდინარე მუდმივად გადაადგილებადი ფიზიკური პირის ფაქტობრივად ყოფნის ადგილად ითვლება ადგილი, სადაც იგი ფაქტობრივად ცხოვრობს ან რეგისტრირებულია დადგენილი წესით (მათ შორის, სამხედრო ნაწილის დისლოკაციის ან შესაბამისი საწარმოს მდებარეობის ადგილი). თუ ფიზიკურ პირს რამდენიმე საცხოვრებელი (ბინა ან სხვა საცხოვრებელი) აქვს, მის საცხოვრებელ ადგილს ან ფაქტობრივად ყოფნის ადგილს განსაზღვრავს საგადასახადო ორგანო ამ ფიზიკურ პირთან შეთანხმებით.

საგადასახადო კოდექსი გადასახადის გადამხდელ ფიზიკურ პირებს ყოფს ორ კატეგორიად. შესაბამისად მათ განეკუთვნებიან:

- საქართველოს რეზიდენტი ფიზიკური პირები;
- საქართველოს არარეზიდენტი ფიზიკური პირები.

ფიზიკური პირების ამგვარი დაყოფა კლასიკური მოდელის საგადასახადო კოდექსებისთვის ტრადიციულია. გადასახადის გადამხდელთა ეს ორი კატეგორია

მნიშვნელოვნად განსხვავდება ერთმანეთისაგან. გადასახადებით დაბეგვრას ექვემდებარება რეზიდენტი გადასახადის გადამხდელის, როგორც საქართველოში, ასევე საქართველოს ფარგლებს გარეთ არსებული წყაროებიდან მიღებული შემოსავლები ხოლო არარეზიდენტი გადასახადის გადამხდელის – მხოლოდ საქართველოში არსებული წყაროებიდან მიღებული შემოსავლები, შემოსავლის წყაროში იგულისხმება პირის საქმიანობა ანდა აქტივები, რომელსაც მოაქვს შემოსავალი (დაქირავებით მუშაობა, ეკონომიკური საქმიანობა, ქონება და ა.შ.).

გადასახადის გადამხდელი ფიზიკური პირებისა და საწარმოების რეზიდენტობის განსაზღვრის კრიტერიუმები არსებითად განსხვავდება ერთმანეთისაგან.

ფიზიკური პირის რეზიდენტობა არ უკავშირდება ამ პირის მოქალაქეობას. რეზიდენტი შეიძლება იყოს, როგორც საქართველოს მოქალაქე, ასევე უცხო ქვეყნის მოქალაქე ან მოქალაქეობის არმქონე პირი. საგადასახადო რეზიდენტის სტატუსი განისაზღვრება ყოველი საგადასახადო პერიოდისათვის ანუ ყოველი საგადასახადო წლისათვის. ამასთან, ის დღეები, რომელთა მიხედვითაც ფიზიკური პირი წინა საგადასახადო პერიოდში ჩაითვალა რეზიდენტად, არ გაითვალისწინება მომდევნო საგადასახადო პერიოდში რეზიდენტობის დადგენისას.

მაგალითად, თუ პირი ჩამოფრინდა საქართველოში 2011 წლის 6 აგვისტოს 23.15 საათზე და გაფრინდა საქართველოდან 8 აგვისტოს 00.25 საათზე, ითვლება, რომ ფიზიკური პირი იმყოფებოდა საქართველოს ტერიტორიაზე 3 დღის განმავლობაში.

ამრიგად, თუ ფიზიკური პირი გვევლინება ორი სახელმწიფოს რეზიდენტად, ის ჩაითვლება იმ სახელმწიფოს რეზიდენტად, სადაც მას გააჩნია მუდმივი საცხოვრებელი ადგილი. თუ ფიზიკურ პირს მუდმივი საცხოვრებელი ადგილი გააჩნია ორივე სახელმწიფოში, ის ჩაითვლება იმ სახელმწიფოს რეზიდენტად, სადაც მას გააჩნია მჭიდრო პირადი და ეკონომიკური კავშირები. თუ მას მუდმივი საცხოვრებელი ადგილი არც ერთ სახელმწიფოში არ გააჩნია, ის ჩაითვლება იმ სახელმწიფოს რეზიდენტად, რომელშიც მას გააჩნია ჩვეულებრივი საცხოვრებელი ადგილი.

საგადასახადო კოდექსის თანახმად, საქართველოს რეზიდენტობა შეიძლება ასევე მიენიჭოს „ფასიანი ქაღალდების ბაზრის შესახებ“ საქართველოს კანონით განსაზღვრულ მნიშვნელოვანი ქონებით უზრუნველყოფილ პირს.

ფიზიკურ პირს საქართველოს რეზიდენტობა შეიძლება მიენიჭოს იმ შემთხვევებში, თუ: ფიზიკური პირი მნიშვნელოვანი ქონებით უზრუნველყოფილი პირია და აქვს ბინადრობის ნებართვა/საქართველოს მოქალაქის პირადობის მოწმობა; ან ფიზიკური პირი მნიშვნელოვანი ქონებით უზრუნველყოფილი პირია და ადასტურებს, რომ საქართველოში არსებული წყაროდან იღებს საგადასახადო წლის განმავლობაში 25 000 ლარის, ან მეტი ოდენობის შემოსავალს.

ამასთან, მნიშვნელოვანი ქონებით უზრუნველყოფილი ფიზიკურ პირს განეკუთვნება ფიზიკური პირი (საქართველოს მოქალაქე, უცხო ქვეყნის მოქალაქე და მოქალაქეობის არმქონე პირი) რომლის დადასტურებული ქონება აღემატება 3 მილიონ ლარს ან წლიური შემოსავალი ბოლო 3 წლის განმავლობაში აღემატება 200 000 ლარს. ზემოაღნიშნულ შემთხვევაში საქართველოს რეზიდენტობის მოსაპოვებლად ფიზიკური პირი საქართველოს ფინანსთა სამინისტროს მომსახურების სააგენტოს მეშვეობით, განცხადებით მიმართავს შემოსავლების სამსახურს. მნიშვნელოვანი ქონებით უზრუნველყოფილი ფიზიკური პირებისთვის

საქართველოს რეზიდენტობის მინიჭების შესახებ განცხადებას განიხილავს შემოსავლების სამსახური, ხოლო საქართველოს რეზიდენტობის მინიჭებას შემოსავლების სამსახურის წარდგინებით ახორციელებს ფინანსთა მინისტრი. საქართველოს რეზიდენტობა ფიზიკურ პირს შეიძლება მიენიჭოს ყოველი საგადასახადო პერიოდის მიხედვით.

ფიზიკური პირის საცხოვრებელ ადგილად ითვლება ადგილი, რომელსაც იგი, ჩვეულებრივ, საცხოვრებლად ირჩევს, ან მისი ფაქტობრივად ყოფნის ადგილი, თუ ამ მუხლით სხვა რამ არ არის გათვალისწინებული. არასრულწლოვნის საცხოვრებელ ადგილად ითვლება მშობლის უფლების მქონე პირის საცხოვრებელი ადგილი, ხოლო იმ პირის საცხოვრებელ ადგილად, რომელსაც ჰყავს მეურვე ან მზრუნველი, ითვლება მეურვის ან მზრუნველის საცხოვრებელი ადგილი. ფიზიკური პირის ფაქტობრივად ყოფნის ადგილად ითვლება მისი დროებით საცხოვრებელი ადგილი, თუ ამ მუხლით სხვა რამ არ არის გათვალისწინებულ სამხედრო მოსამსახურის, აგრეთვე სამუშაოს ხასიათიდან და პირობებიდან გამომდინარე მუდმივად გადაადგილებადი ფიზიკური პირის ფაქტობრივად ყოფნის ადგილად ითვლება ადგილი, სადაც იგი ფაქტობრივად ცხოვრობს ან რეგისტრირებულია დადგენილი წესით. თუ ფიზიკურ პირს რამდენიმე საცხოვრებელი აქვს, მის საცხოვრებელ ადგილს ან ფაქტობრივად ყოფნის ადგილს განსაზღვრავს საგადასახადო ორგანო ამ ფიზიკურ პირთან შეთანხმებით.

კოდექსის თანახმად, არასრულწლოვნის საცხოვრებელ ადგილად ითვლება მშობლის უფლების მქონე პირის საცხოვრებელი ადგილი, ხოლო იმ პირის საცხოვრებელ ადგილად, რომელსაც ჰყავს მეურვე ან მზრუნველი, ითვლება მეურვის ან მზრუნველის საცხოვრებელი ადგილი.

მეწარმე ფიზიკური პირი და მისი საქმიანობის ადგილი: მეწარმე ფიზიკურ პირად ითვლება: ა) ინდივიდუალური მეწარმე – ფიზიკური პირი, თუ ის „მეწარმეთა შესახებ“ საქართველოს კანონის მიხედვით არის ინდივიდუალური მეწარმე;

საგადასახადო კოდექსის მიზნებისათვის მეწარმე ფიზიკურ პირად ითვლება ფიზიკური პირი, თუ ის „მეწარმეთა შესახებ“ საქართველოს კანონის მიხედვით არის ინდივიდუალური მეწარმე. მეწარმეთა და არასამეწარმეო (არაკომერციული) იურიდიული პირების რეესტრში ინდივიდუალური მეწარმის რეგისტრაცია სავალდებულოა. ინდივიდუალური მეწარმე წარმოიშობა მხოლოდ მეწარმეთა და არასამეწარმეო (არაკომერციული) იურიდიული პირების რეესტრში რეგისტრაციის მომენტიდან. ინდივიდუალური მეწარმე თავისი საქმიანობიდან წარმოშობილი ვალდებულებებისათვის კრედიტორების წინაშე პასუხს აგებს პირადად, მთელი თავისი ქონებით. ინდივიდუალური მეწარმის რეგისტრაციას ახორციელებს საქართველოს საჯარო რეესტრის ეროვნული სააგენტო. ამასთან, ინდივიდუალური მეწარმის რეგისტრაცია მოიცავს როგორც სახელმწიფო, ისე საგადასახადო რეგისტრაციას.

უცხო ქვეყნის მოქალაქის საქართველოში ინდივიდუალურ მეწარმედ რეგისტრაციისას მან უნდა წარადგინოს სარეგისტრაციო განცხადება, რომელიც უნდა შეიცავდეს ზემოაღნიშნული მონაცემების ეკვივალენტურ მონაცემებს.

საგადასახადო კოდექსის მიზნებისათვის მეწარმე ფიზიკურ პირად ითვლება აგრეთვე ფიზიკური პირი, თუ ის ახორციელებს **სახელოვნებო, სამეცნიერო, სამედიცინო, არქიტექტურულ, საადვოკატო ან სანოტარო, სააუდიტო, საკონსულტაციო სასოფლო-სამეურნეო ან სატყეო-სამეურნეო საქმიანობას.**

ფიზიკური პირის მიერ ეკონომიკური საქმიანობის რეგისტრაციის, ლიცენზიის ან ნებართვის გარეშე განხორციელება არ არის ამ ფიზიკური პირის დაბეგვრის მიზნით მისი მეწარმე ფიზიკურ პირად არცნობის საფუძველი. მეწარმე ფიზიკური პირის საქმიანობის ადგილად ითვლება ეკონომიკური საქმიანობის ადგილი.

აღნიშნულ მეწარმე ფიზიკურ პირთა საგადასახადო რეგისტრაციას (აღრიცხვას) ახორციელებს – შემოსავლების სამსახური.

საქართველოს მოქალაქე ფიზიკურ პირს საიდენტიფიკაციო ნომრად ენიჭება ამავე პირის მოქალაქის პირადობის მოწმობაში აღნიშნული პირადი ნომერი, ხოლო უცხო ქვეყნის მოქალაქესა და მოქალაქეობის არმქონე ფიზიკურ პირს - ცხრანიშნა საიდენტიფიკაციო ნომერი.

გადასახადის გადამხდელად აღრიცხვა

გადასახადის გადამხდელად აღრიცხვა მოიცავს გადასახადის გადამხდელისთვის საიდენტიფიკაციო კოდის მინიჭებას და რეგისტრირებული მონაცემების ერთიან კომპიუტერულ ბაზაში (რეესტრში) შეტანას. საქართველოს მოქალაქე ფიზიკური პირი, ვალდებულია ეკონომიკური საქმიანობის დაწყებამდე განცხადებით მიმართოს საგადასახადო ორგანოს მისთვის საიდენტიფიკაციო ნომრის მინიჭების მიზნით. გადასახადის გადამხდელთა საგადასახადო რეგისტრაციას, გარდა იმ პირებისა, რომელთა რეგისტრაციას საქართველოს კანონმდებლობის შესაბამისად ახორციელებს საქართველოს იუსტიციის სამინისტროს მმართველობის სფეროში მოქმედი საჯარო სამართლის იურიდიული პირი – საჯარო რეესტრის ეროვნული სააგენტო, ახორციელებენ საგადასახადო ორგანოები ფინანსთა მინისტრის მიერ დადგენილი წესით. უცხოური საწარმოს ფილიალის, რომელიც ექვემდებარება მეწარმეთა და არასამეწარმეო იურიდიული პირების რეესტრში რეგისტრაციას, საგადასახადო აღრიცხვაზე აყვანა და საიდენტიფიკაციო ნომრის მინიჭება ხორციელდება საჯარო რეესტრის ეროვნული სააგენტოს მიერ ამ ფილიალის რეგისტრაციასთან ერთად. ამასთანავე, თუ აღნიშნული უცხოური საწარმო იმყოფებოდა საგადასახადო აღრიცხვაზე ფილიალის რეგისტრაციამდე და საგადასახადო ორგანოს მიერ მინიჭებული ჰქონდა საიდენტიფიკაციო ნომერი ან თუ ორი და ორზე მეტი ფილიალი დარეგისტრირდა, პირველად მინიჭებული საიდენტიფიკაციო ნომერი უცვლელი რჩება. საქართველოს მოქალაქე ფიზიკური პირი უფლებამოსილია საქართველოში გადასახადის გადახდის ან/და დეკლარირების ვალდებულების დადგომისას, საგადასახადო ორგანოში საგადასახადო აღრიცხვის პროცედურების გავლის გარეშე, მოქალაქის პირადობის მოწმობაში აღნიშნული პირადი ნომერი მიუთითოს წარმოშობილი საგადასახადო ვალდებულებების დეკლარირებისას და საბანკო დაწესებულებებში გადასახადის გადახდისას. ამ ფიზიკური პირის საგადასახადო აღრიცხვა ხორციელდება მისი საგადასახადო დეკლარაციის ან/და ბანკში წარდგენილი, გადასახადის გადახდის დამადასტურებელი საგადახდო დავალების მონაცემების საფუძველზე. საქართველოს მოქალაქე ფიზიკურ პირს (მათ შორის, მეწარმე ფიზიკურ პირს) საიდენტიფიკაციო ნომრად მიენიჭება ამავე პირის მოქალაქის პირადობის მოწმობაში აღნიშნული პირადი ნომერი. საქართველოს მოქალაქეობის არმქონე ფიზიკური პირის საიდენტიფიკაციო ნომერია საქართველოს კანონმდებლობით განსაზღვრული ორგანოს მიერ მინიჭებული 9-ნიშნა საიდენტიფიკაციო ნომერი. საიდენტიფიკაციო ნომერი მუდმივია და მისი შეცვლა ან განმეორება აკრძალულია, თუ კანონმდებლობით სხვა რამ არ არის გათვალისწინებული. საწარმოს/ორგანიზაციის,

მეწარმე სუბიექტისა და არასამეწარმეო (არაკომერციული) იურიდიული პირის საგადასახადო რეგისტრაცია (აღრიცხვა) ხორციელდება იურიდიული მისამართის მიხედვით, ხოლო ფიზიკური პირისა – მის მიერ განცხადებული საცხოვრებელი/საქმიანობის ადგილის მიხედვით.

საგადასახადო კოდექსის თანახმად, საქართველოში გადასახადის გადამხდელთა საგადასახადო რეგისტრაციას (აღრიცხვას) ახორციელებენ:

1) საქართველოს იუსტიციის სამინისტროს მმართველობის სფეროში მოქმედი საჯარო სამართლის იურიდიული პირი – საჯარო რეესტრის ეროვნული სააგენტო;

2) საქართველოს ფინანსთა სამინისტროს მმართველობის სფეროში მოქმედი საჯარო სამართლის იურიდიული პირი – შემოსავლების სამსახური.

საჯარო რეესტრის ეროვნული სააგენტოს მიერ გადასახადის გადამხდელად აღრიცხვას ექვემდებარება:

- მეწარმე სუბიექტი (ინდ. მეწარმე), სოლიდარული პასუხისმგებლობის საზოგადოება (სპს), კომანდიტური საზოგადოება (კს), შეზღუდული პასუხისმგებლობის საზოგადოება (შპს), სააქციო საზოგადოება (სს, კორპორაცია) და კოოპერატივი;

- უცხო ქვეყნის საწარმოს ფილიალი (მუდმივი დაწესებულება);

- არასამეწარმეო (არაკომერციული) იურიდიული პირი;

მეწარმე სუბიექტის და უცხო ქვეყნის საწარმოს ფილიალის სახელმწიფო და საგადასახადო რეგისტრაცია ხორციელდება „მეწარმეთა შესახებ“ საქართველოს კანონით დადგენილი წესით, ხოლო არასამეწარმეო (არაკომერციული) იურიდიული პირის და უცხო ქვეყნის არასამეწარმეო იურიდიული პირის ფილიალის რეგისტრაცია –სამოქალაქო კოდექსით დადგენილი წესით.

შემოსავლების სამსახურის მიერ გადასახადის გადამხდელად აღრიცხვას ექვემდებარება:

- საქართველოს მოქალაქე ფიზიკური პირი;

- უცხო ქვეყნის მოქალაქე, საქართველოს მოქალაქეობის არმქონე ფიზიკური პირი;

- გაერთიანება, ამხანაგობა და სხვა მსგავსი წარმონაქმნი, რომელსაც შეიძლება წარმოემვას საგადასახადო ვალდებულება;

- საჯარო სამართლის იურიდიული პირი;

- საბიუჯეტო ორგანიზაცია;

- უცხოური საწარმო (ორგანიზაცია), მისი მუდმივი დაწესებულება, არარეზიდენტი ფიზიკური პირის მუდმივი დაწესებულება;

- პოლიტიკური პარტია (ორგანიზაცია);

- დიპლომატიური სტატუსის მქონე ორგანიზაცია.

საქართველოს მოქალაქე ფიზიკური პირი ვალდებულია ეკონომიკური საქმიანობის დაწყებამდე საგადასახადო აღრიცხვის შესახებ განცხადებით მიმართოს შემოსავლების სამსახურს მისთვის საიდენტიფიკაციო ნომრის მინიჭების მიზნით.

უცხო ქვეყნის მოქალაქეს, აგრეთვე საქართველოს მოქალაქეობის არმქონე ფიზიკურ პირს ენიჭება ცხრანიშნა საიდენტიფიკაციო ნომერი.

გაერთიანება, ამხანაგობა და სხვა მსგავსი წარმონაქმნი ვალდებულია ეკონომიკური საქმიანობის დაწყებამდე საგადასახადო აღრიცხვის შესახებ განცხადებით მიმართოს შემოსავლების სამსახურს.

უცხოურ საწარმოს, რომელსაც საქართველოში არ გააჩნია მუდმივი დაწესებულება, საგადასახადო აღრიცხვის მიზნით შეუძლია მიმართოს შემოსავლების სამსახურს. ამასთან, საგადასახადო აღრიცხვის შესახებ განცხადების ფორმაში, სხვა რეკვიზიტებთან ერთად, მიეთითება მისი უცხოეთში ადგილსამყოფლის მისამართი.

პოლიტიკური პარტია (ორგანიზაცია) ვალდებულია ეკონომიკური საქმიანობის დაწყებამდე საგადასახადო აღრიცხვის შესახებ განცხადებით მიმართოს შემოსავლების სამსახურს.

დიპლომატიური სტატუსის მქონე ორგანიზაცია ვალდებულია ეკონომიკური საქმიანობის დაწყებამდე საგადასახადო აღრიცხვის შესახებ განცხადებით მიმართოს შემოსავლების სამსახურს.

საგადასახადო აღრიცხვის შესახებ განცხადების მონაცემები შემოსავლების სამსახურის მიერ შეიტანება რეგისტრირებული მონაცემების ერთიან კომპიუტერულ ბაზაში-რეესტრში და გადასახადის გადამხდელის მოწმობაში, რომელიც საგადასახადო აღრიცხვის შემდეგ გაიცემა გადასახადის გადამხდელზე. გადასახადის გადამხდელს შემოსავლების სამსახურის უფროსის ბრძანებით შეიძლება მიენიჭოს მსხვილი გადამხდელის სტატუსი თუ: ა) მისი წლიური ბრუნვა აღემატება 3 მლნ. ლარს; ბ) საგადასახადო ვალდებულების ოდენობა შეადგენს 150 ათას ლარს; გ) აქციზის გადამხდელისათვის გადამხდელის წლიური ბრუნვის მოცულობა არემატება 1,5 მლნ. ლარს; დ) აქციზის გადამხდელისათვის საგადასახადო ვალდებულების ოდენობა არის არანაკლებ 100 ათასი ლარი.

თუ გადასახადის გადამხდელი ერთი საგადასახადო ორგანოდან გადადის სხვა საგადასახადო ორგანოში, მაშინ შემოსავლების სამსახურის მიერ საგადასახადო აღრიცხვის ერთიან რეესტრში ხორციელდება სააღრიცხვო მონაცემების ცვლილება. კერძოდ გაიცემა ახალი საგადასახადო მოწმობა. გადასახადის გადამხდელს მისი საქმიანობიდან გამომდინარე ენიჭება შემდეგი ერთ-ერთი სტატუსი: აქტიური გადამხდელი; პასიური გადამხდელი; ლიკვიდირებული/გარდაცვლილი გადამხდელი. ასეთი მინიჭება ხორციელდება 3 თვეში ერთხელ სპეციალური პროგრამის მეშვეობით.

გადასახადის გადამხდელის წარმომადგენელი

გადასახადის გადამხდელს უფლება აქვს, საგადასახადო ურთიერთობებში მონაწილეობა მიიღოს თავისი კანონიერი ან უფლებამოსილი წარმომადგენლის მეშვეობით. საგადასახადო ურთიერთობებში გადასახადის გადამხდელის პირადად მონაწილეობა არ ართმევს მას უფლებას, ჰყავდეს წარმომადგენელი, ისევე, როგორც წარმომადგენლის მონაწილეობა არ ართმევს მას უფლებას, პირადად მიიღოს მონაწილეობა აღნიშნულ ურთიერთობებში. საწარმოს/ორგანიზაციის კანონიერ წარმომადგენლებად ითვლებიან მისი ორგანოები ან/და საქართველოს საკანონმდებლო აქტებითა და ამ საწარმოს/ორგანიზაციის სადამფუძნებლო დოკუმენტებით უფლებამოსილი სხვა პირები. ფიზიკური პირის კანონიერ წარმომადგენლად ითვლება პირი, რომელიც ამ კოდექსისა და საქართველოს სხვა საკანონმდებლო აქტების საფუძველზე ახორციელებს შესაბამის უფლებამოსილებას.

გადასახადის გადამხდელის კანონიერი წარმომადგენლის ქმედება, რომელიც დაკავშირებულია საგადასახადო ურთიერთობებში ზემოაღნიშნული პირის

მონაწილეობასთან, ითვლება თვით ამ პირის ქმედებად. გადასახადის გადამხდელის უფლებამოსილ წარმომადგენლად ითვლება პირი, რომელიც ზემოაღნიშნული პირის რწმუნებით უფლებამოსილია წარმოადგინოს მისი ინტერესები საგადასახადო ორგანოებთან ან/და საგადასახადო ურთიერთობების სხვა მონაწილეებთან ურთიერთობებში, აგრეთვე სასამართლოში.

საწარმოს/ორგანიზაციის უფლებამოსილი წარმომადგენელი მოქმედებს ამ საწარმოს/ ორგანიზაციის მიერ გაცემული მინდობილობის საფუძველზე, ხოლო ფიზიკური პირის უფლებამოსილი წარმომადგენელი – ამ ფიზიკური პირის მიერ გაცემული და სანოტარო წესით დადასტურებული მინდობილობის ან მინდობილობასთან გათანაბრებული სხვა დოკუმენტის საფუძველზე.

გადასახადის გადამხდელს უფლება აქვს, საგადასახადო ორგანოებისაგან მიიღოს ინფორმაცია საქართველოს საგადასახადო კანონმდებლობის გამოყენების, გადასახადის გადამხდელის უფლებების დაცვის შესახებ, კანონით დადგენილი წესით გაეცნოს მის შესახებ საგადასახადო ორგანოებში არსებულ ინფორმაციას. გადასახადის გადამხდელს უფლება აქვს, სამართალდამცავ და სხვა მაკონტროლებელ ორგანოებს, გარდა საგადასახადო ორგანოებისა, არ წარუდგინოს დოკუმენტები, რომლებიც დაკავშირებულია გადასახადებით დაბეგვრის ობიექტების განსაზღვრასთან, გადასახადების გამოანგარიშებასთან და გადახდასთან, გარდა იმ შემთხვევებისა, როდესაც ასეთი უფლებამოსილება გაცემული აქვს სხვა ორგანოებს. საგადასახადო ორგანოს მიერ გადასახადის გადამხდელის შესახებ მიღებული ნებისმიერი ინფორმაცია, გარდა გადასახადის გადამხდელის სტატუსისა, სახელწოდებისა, მისამართისა, საიდენტიფიკაციო ნომრისა და მეწარმეთა და არასამეწარმეო იურიდიული პირების რეესტრში რეგისტრირებული საჯარო ინფორმაციისა, მისი საგადასახადო აღრიცხვაზე აყვანის მომენტიდან განეკუთვნება საგადასახადო საიდუმლოებას. საგადასახადო ორგანო, მისი თანამშრომელი, მოწვეული სპეციალისტი ან/და ექსპერტი ვალდებულია დაიცვას გადასახადის გადამხდელის შესახებ ინფორმაციის საიდუმლოება, რომელიც მისთვის ცნობილი გახდა სამსახურებრივი მოვალეობის შესრულებისას. მას უფლება აქვს, ცალკეული გადასახადის გადამხდელის შესახებ იდენტიფიცირებული ინფორმაცია გადასცეს მხოლოდ შემდეგ პირებს:

- ა) საქართველოს ფინანსთა სამინისტროს სისტემის თანამშრომლებს და ფინანსთა სამინისტროსთან არსებული დავების განხილვის საბჭოს წევრებს – ამ პირთა მიერ სამსახურებრივი მოვალეობის შესრულების მიზნით;
- ბ) სამართალდამცავ ორგანოებს – იმ პირთა შესახებ, რომელთა მიმართაც მიმდინარეობს სისხლისსამართლებრივი დევნა;
- გ) სასამართლოს – სასამართლოს წარმოებაში არსებულ საქმესთან დაკავშირებით, გადასახადის გადამხდელის საგადასახადო ვალდებულებების ან პასუხისმგებლობის განსაზღვრის მიზნით;
- დ) სხვა სახელმწიფოთა საგადასახადო ორგანოებს – საქართველოს საერთაშორისო ხელშეკრულებათა შესაბამისად;
- ე) აღმასრულებელს – „სააღსრულებო წარმოებათა შესახებ“ საქართველოს კანონით გათვალისწინებული გადაწყვეტილებების აღსრულების პროცესში;
- ვ) საქართველოს სტატისტიკის ეროვნულ სამსახურს – საქართველოს მთავრობის მიერ დადგენილი წესის შესაბამისად;

ზ) საქართველოს კონტროლის პალატას – მოსამართლის ბრძანების საფუძველზე, „საქართველოს კონტროლის პალატის შესახებ“ საქართველოს კანონით დადგენილი უფლებამოსილების განხორციელების მიზნით.

საგადასახადო ორგანოს თანამშრომელი ვალდებულია დაიცვას სამსახურებრივი მოვალეობის შესრულების დროს მიღებული ინფორმაციის საიდუმლოება, არ გამოიყენოს იგი პირადი მიზნებისათვის ან არ გადასცეს სხვა პირს, რაც ითვლება საგადასახადო საიდუმლოების გახმაურებად. საგადასახადო ორგანოში არსებულ, საგადასახადო საიდუმლოების შემცველი ინფორმაციას აქვს შენახვისა და დამუშავების სპეციალური რეჟიმი. საგადასახადო საიდუმლოების შემცველ ინფორმაციასთან შეიძლება დაშვებულ იქნენ მხოლოდ ფინანსთა მინისტრის მიერ განსაზღვრული უფლებამოსილი პირები ფინანსთა მინისტრის მიერვე დადგენილი წესის შესაბამისად. გადასახადის გადამხდელის წერილობითი ნებართვის შემთხვევაში გადასახადის გადამხდელის შესახებ ინფორმაცია შეიძლება გადაეცეს სხვა პირს. გადასახადის გადამხდელის მიერ თავისი საგადასახადო ინფორმაციის საჯაროდ, მასობრივი ინფორმაციის საშუალებებში გამოქვეყნება ან/და გავრცელება ჩაითვლება ამ გადასახადის გადამხდელის ნებართვად აღნიშნული საგადასახადო ინფორმაციის ფარგლებში საგადასახადო ორგანოს მიერ მესამე პირისათვის ინფორმაციის გადაცემაზე.

გადასახადის გადამხდელს უფლება აქვს, საგადასახადო ორგანოებისაგან მიიღოს ინფორმაცია საქართველოს საგადასახადო კანონმდებლობის გამოყენების, გადასახადის გადამხდელის უფლებების დაცვის შესახებ, კანონით დადგენილი წესით გაეცნოს მის შესახებ საგადასახადო ორგანოებში არსებულ ინფორმაციას სამართალდამცავ და სხვა მაკონტროლებელ ორგანოებს, გარდა საგადასახადო ორგანოებისა, არ წარუდგინოს დოკუმენტები, რომლებიც დაკავშირებულია გადასახადებით დაბეგვრის ობიექტების განსაზღვრასთან, გადასახადების გამოანგარიშებასთან და გადახდასთან, გარდა იმ შემთხვევებისა, როდესაც ასეთი უფლებამოსილება გადაცემული აქვს სხვა ორგანოებს.

საგადასახადო კოდექსის თანახმად, გადასახადის გადამხდელს უფლება აქვს საგადასახადო ორგანოებისაგან მიიღოს ინფორმაცია, როგორც საქართველოს საგადასახადო კანონმდებლობის გამოყენების შესახებ, ასევე გადასახადის გადამხდელის უფლებების დაცვის შესახებ. ნებისმიერ გადასახადის გადამხდელს უფლება აქვს საგადასახადო ორგანოებისაგან მიიღოს ინფორმაცია საგადასახადო კანონმდებლობის გამოყენების შესახებ. საგადასახადო ორგანოს უარი განმარტოს საგადასახადო კანონმდებლობის გამოყენების წესი შეიძლება გასაჩივრებული იქნეს გადასახადის გადამხდელის მიერ კანონით დადგენილი წესით.

გადასახადის გადამხდელს უფლება აქვს თავის შეხედულებისამებრ ისარგებლოს საგადასახადო კანონმდებლობის გამოყენების შესახებ საგადასახადო ორგანოს წერილობითი განმარტებით.

გადასახადის გადამხდელს უფლება აქვს, საგადასახადო კოდექსით დადგენილი წესით, შემოსავლების სამსახურს მოსთხოვოს წინასწარი გადაწყვეტილება განსახორციელებელი ან განხორციელებული ოპერაციის მიხედვით საგადასახადო ანგარიშგების წესების ან/და შესასრულებელი საგადასახადო ვალდებულებების თაობაზე. გადასახადის გადამხდელს უფლება აქვს კანონით დადგენილი წესით გაეცნოს მის შესახებ საგადასახადო ორგანოებში არსებულ ინფორმაციას.

დაუშვებელია საგადასახადო ორგანოში გადასახადის გადამხდელზე არსებული ინფორმაციის გასაიდუმლოება თვით ამ პირისათვის.

საგადასახადო კონტროლს გადასახადის გადამხდელის მიერ გადასახადების გამოანგარიშების სისწორესა და დროულად გადახდაზე, ისევე როგორც გადასახადების ადმინისტრირებისა და მოკრების ყველა ასპექტზე, ახორციელებს მხოლოდ საგადასახადო ორგანო. ამასთან, სხვა მაკონტროლებელ და სამართალდამცავ ორგანოებს ეკრძალებათ პირის საქმიანობის საგადასახადო კონტროლის განხორციელება. შესაბამისად, გადასახადის გადამხდელს უფლება აქვს, სამართალდამცავ და სხვა მაკონტროლებელ ორგანოებს, გარდა საგადასახადო ორგანოებისა, არ წარუდგინოს დოკუმენტები, რომლებიც დაკავშირებულია დაბეგვრის ობიექტების განსაზღვრასთან, გადასახადების გამოანგარიშებასთან და გადახდასთან, გარდა იმ შემთხვევებისა, როდესაც საგადასახადო კოდექსით ასეთი უფლებამოსილება გადაცემული აქვს სხვა ორგანოებს. კოდექსი ითვალისწინებს გადამხდელის ორ უმნიშვნელოვანეს უფლებას:

- საქართველოს საგადასახადო კანონმდებლობით დადგენილი საფუძვლებითა და წესით ისარგებლოს საგადასახადო შეღავათებით, (გათავისუფლდეს გადასახადებისაგან);
- საქართველოს კანონმდებლობით დადგენილ ვადაში დაიბრუნოს ან/და მომავალი გადასახადების ვალდებულებათა ანგარიშში ჩაითვალოს ზედმეტად გადახდილი გადასახადის ან/და სანქციის თანხა.

აღნიშნული უფლების რეალიზაციის მიზნით, გადასახადის გადამხდელს უფლება აქვს საგადასახადო ორგანოს წარუდგინოს საგადასახადო შეღავათით სარგებლობის უფლების დამადასტურებელი დოკუმენტები. საგადასახადო ორგანოს უფლება არა აქვს გადასახადის გადამხდელს უარი განუცხადოს წარდგენილი დოკუმენტების საფუძველზე საგადასახადო შეღავათის რეალიზაციაზე, თუმცა უფლება აქვს გადაამოწმოს წარდგენილი დოკუმენტების, აგრეთვე საგადასახადო შეღავათით სარგებლობის კანონიერება. გადასახადის გადამხდელის მნიშვნელოვანი უფლება დადგენილ ვადაში დაიბრუნოს ან/და მომავალი გადასახადების ვალდებულებათა ანგარიშში ჩაითვალოს ზედმეტად გადახდილი გადასახადის ან/და სანქციის თანხა, უზრუნველყოფილია საგადასახადო ორგანოების ვალდებულებით.

გადასახადის გადამხდელს უფლება აქვს პირადად ან/და თავისი წარმომადგენლის მეშვეობით წარმოადგინოს საკუთარი ინტერესები საგადასახადო ორგანოებთან ურთიერთობებში. ამასთან, მას უფლება აქვს საგადასახადო ურთიერთობისას ნებისმიერ დროს შეცვალოს თავისი წარმომადგენელი.

აღნიშნულ უნივერსალურ უფლებასთან დაკავშირებით საგადასახადო კოდექსით შემოღებულია გადასახადის გადამხდელის წარმომადგენლის ინსტიტუტი. გადასახადის გადამხდელს უფლება აქვს კანონით დადგენილი წესით გაასაჩივროს მისთვის წარდგენილი საგადასახადო მოთხოვნა, აგრეთვე საგადასახადო ორგანოს და მისი უფლებამოსილი პირის სხვა გადაწყვეტილებები და ქმედებები.

აღნიშნული უფლება გადასახადის გადამხდელის უფლებების დაცვის ძირითად გარანტიაა. გადასახადის გადამხდელს უფლება აქვს გაასაჩივროს მისთვის წარდგენილი საგადასახადო მოთხოვნა, აგრეთვე საგადასახადო ორგანოს და მისი უფლებამოსილი პირის სხვა გადაწყვეტილებები და ქმედებები ადმინისტრაციული და სასამართლო წესით საგადასახადო კოდექსით დადგენილი პროცესუალური ნორმების შესაბამისად. გადასახადის გადამხდელს უფლება აქვს დაესწროს მის

მიმართ ჩატარებულ გასვლით საგადასახადო შემოწმებას ანუ შემმოწმებლების მიერ გასვლითი საგადასახადო შემოწმების პროცესში განხორციელებულ ყველა მოქმედებას, მათ შორის ინვენტარიზაციას, დათვალიერებას, დოკუმენტების ამოღებას და ა.შ. გადასახადის გადამხდელს უფლება არა აქვს ჩაერიოს შემმოწმებელთა მოქმედებებში, თუმცა უფლება აქვს შემოწმების მიმდინარეობისას გამოთქვას შენიშვნები და მოითხოვოს მათი შეტანა ოქმში, აგრეთვე დაიცვას თავისი ქონებრივი და არაქონებრივი უფლებები კანონმდებლობით დადგენილი წესით.

გადასახადის გადამხდელს ასევე უფლება აქვს მიიღოს საგადასახადო შემოწმების აქტისა და საგადასახადო ორგანოს გადაწყვეტილების დედანი ან დამოწმებული ასლი, აგრეთვე საგადასახადო მოთხოვნა. საგადასახადო ორგანოები ვალდებული არიან საგადასახადო კოდექსითა და საქართველოს საგადასახადო კანონმდებლობის სხვა აქტებით გათვალისწინებული წესით და დადგენილ ვადებში გადასცენ გადასახადის გადამხდელს ან მის წარმომადგენელს საგადასახადო შემოწმების აქტები.

გადასახადის გადამხდელს უფლება აქვს საგადასახადო ორგანოს უფლებამოსილ პირს მოთხოვოს კანონმდებლობის დაცვა საგადასახადო შემოწმების, დათვალიერების, ქრონომეტრაჟის, ინვენტარიზაციის და ა. შ. ჩატარების პროცესში. უფლება აქვს მოითხოვოს საგადასახადო საიდუმლოების დაცვა, საგადასახადო ორგანოებისაგან განმარტებითი სამუშაოს წარმოება, კორექტული და ყურადღებიანი დამოკიდებულება, პატივისა და ღირსების პატივისცემა და ა. შ. გადასახადის გადამხდელის მოთხოვნა შეიძლება გამოიხატოს, როგორც ზეპირი, ასევე წერილობითი ფორმით. გადასახადის გადამხდელის წერილობითი მოთხოვნა ექვემდებარება განხილვას საგადასახადო ორგანოს მიერ გადასახადის გადამხდელისათვის წერილობითი პასუხის გაგზავნით.

კოდექსის თანახმად გადასახადის გადამხდელს უფლება აქვს საგადასახადო ორგანოს და მის თანამდებობის პირებს წარუდგინოს ახსნა-განმარტებები ჩატარებული საგადასახადო შემოწმების, აგრეთვე გადასახადების გამოანგარიშებისა და გადახდის თაობაზე. საგადასახადო სამართალდარღვევის გამო გადასახადის გადამხდელს შეიძლება დაეკისროს პასუხისმგებლობა მხოლოდ საგადასახადო კოდექსით დადგენილი საფუძვლით და წესით. საგადასახადო სამართალდარღვევის გამო პირს ეკისრება საგადასახადო სანქცია ანუ პასუხისმგებლობის ზომა ჩადენილი საგადასახადო სამართალდარღვევისათვის. საქართველოში საგადასახადო სანქცია გამოიყენება გაფრთხილების, საურავის, ფულადი ჯარიმის, საქართველოს ეკონომიკური საზღვრის გადაკვეთის უფლების შეზღუდვის, სამართალდარღვევის საქონლის ან/და სატრანსპორტო საშუალების უსასყიდლოდ ჩამორთმევის სახით.

ამასთან, საგადასახადო კოდექსი ითვალისწინებს პირის პასუხისმგებლობისაგან გათავისუფლების ორ დამოუკიდებელ საფუძველს. მაგალითად, პირს საგადასახადო დეკლარაციაში-გადასახადის შემცირებისათვის საგადასახადო კოდექსით გათვალისწინებული ჯარიმა არ დაეკისრება, თუ იგი საგადასახადო ორგანოს წარუდგინს შესწორებულ დეკლარაციას -გაანგარიშებას:

- საგადასახადო შემოწმების ჩატარების შესახებ სასამართლოს შესაბამისი გადაწყვეტილების ჩაბარებამდე;
- საგადასახადო შემოწმების ჩატარების შესახებ საგადასახადო ორგანოს შესაბამისი გადაწყვეტილების ჩაბარებამდე;
- პირის ქმედებას ზიანი არ მიუყენებია სახელმწიფო ბიუჯეტისთვის;

- სამართალდარღვევა გამოწვეული იყო გადამხდელის შეცდომით (არცოდნით).

გადასახადის გადამხდელს უფლება აქვს განაცხადოს საგადასახადო შეღავათებით სარგებლობის, მათ შორის, გადასახადებისაგან გათავისუფლების შესახებ და საგადასახადო აღრიცხვის ადგილის მიხედვით საგადასახადო ორგანოს ან საგადასახადო აგენტს წარუდგინოს საგადასახადო შეღავათებით სარგებლობის უფლების დამადასტურებელი დოკუმენტები. საგადასახადო შეღავათებით სარგებლობა, მათ შორის, გადასახადებისაგან გათავისუფლება - გადასახადის გადამხდელის უფლებაა. აღნიშნული უფლების რეალიზაციის მიზნით, გადასახადის გადამხდელმა საგადასახადო ორგანოს ან საგადასახადო აგენტს უნდა წარუდგინოს საგადასახადო შეღავათებით სარგებლობის უფლების დამადასტურებელი დოკუმენტები; არ შეასრულოს საგადასახადო ორგანოს თანამშრომელთა საგადასახადო კოდექსთან და საქართველოს სხვა კანონებთან შეუსაბამო აქტები და მოთხოვნები. გადასახადის გადამხდელის ნებისმიერი გადაწყვეტილება საგადასახადო ორგანოს თანამშრომელთა აქტებისა და მოთხოვნების შეუსრულებლობის შესახებ უნდა იყოს დასაბუთებული და ამასთან, უნდა ითვალისწინებდეს შესაძლო შედეგებს; კანონით დადგენილი წესით მოითხოვოს და მიიღოს საგადასახადო ორგანოს თანამშრომელთა უკანონო გადაწყვეტილებების ან ქმედებების შედეგად მიყენებული ზიანის ანაზღაურება. გადასახადის გადამხდელის აღნიშნული უფლება გარანტირებულია არა მხოლოდ საგადასახადო კოდექსით, არამედ საქართველოს კონსტიტუციითა და სხვა საკანონმდებლო აქტებით.

საგადასახადო ორგანოს, აგრეთვე მისი თანამდებობის პირის მიერ სამსახურებრივი მოვალეობის განხორციელებისას მიყენებული ზიანისათვის პასუხისმგებელია სახელმწიფო. გადასახადის გადამხდელისათვის მიყენებული ზიანის ანაზღაურების უფლება გარანტირებულია ადმინისტრაციული და სასამართლო წესით. საგადასახადო კოდექსი ადგენს გადასახადის გადამხდელის მიერ თავისი უფლებებისა და ინტერესების ადმინისტრაციული და სასამართლო წესით დაცვის უფლებას.

საგადასახადო ომბუდსმენი

საგადასახადო ომბუდსმენი ზედამხედველობას უწევს საქართველოს ტერიტორიაზე გადასახადის გადამხდელთა უფლებებისა და კანონიერი ინტერესების დაცვას, ავლენს მათი დარღვევის ფაქტებს, ხელს უწყობს დარღვეული უფლებების აღდგენას.

- საგადასახადო ომბუდსმენი განიხილავს პირთა განცხადებებსა და საჩივრებს, რომლებიც შეეხება საგადასახადო და სხვა სახელმწიფო ორგანოების მიერ გადასახადის გადამხდელთა უფლებების დარღვევის ფაქტებს.
- საგადასახადო ომბუდსმენი თავის საქმიანობაში ხელმძღვანელობს საქართველოს კონსტიტუციით, საქართველოს სხვა კანონებით, საქართველოს საერთაშორისო ხელშეკრულებებითა და შეთანხმებებით, საერთაშორისო სამართლის საყოველთაოდ აღიარებული პრინციპებითა და ნორმებით.
- საგადასახადო ომბუდსმენს უფლება აქვს, საგადასახადო ორგანოდან მიიღოს განმარტება გადასახადის გადამხდელის განცხადებასთან ან/და საჩივართან დაკავშირებულ საკითხზე.
- გადასახადის გადამხდელის უფლებების დარღვევის ფაქტის გამოვლენის შემთხვევაში საგადასახადო ომბუდსმენი მიმართავს შესაბამის ორგანოს და

აძლევს რეკომენდაციას ამ უფლებების აღდგენის ღონისძიებათა განხორციელების შესახებ.

- საგადასახადო ომბუდსმენს უფლება აქვს, არ გასცეს ინფორმაცია იმ ფაქტზე, რომელიც მას გააჩნდეს, როგორც გადასახადის გადამხდელთა უფლებების დამცველს.
- საგადასახადო ომბუდსმენი საქართველოს პარლამენტის საფინანსო-საბიუჯეტო კომიტეტს წელიწადში ერთხელ წარუდგენს ანგარიშს გადასახადის გადამხდელთა უფლებების დაცვის მდგომარეობის შესახებ.
- საგადასახადო ომბუდსმენის ანგარიში უნდა შეიცავდეს ქვეყანაში გადასახადის გადამხდელთა უფლებებისა და თავისუფლებების უზრუნველყოფის ზოგად შეფასებებს, დასკვნებსა და რეკომენდაციებს.
- საგადასახადო ომბუდსმენს ნიშნავს საქართველოს პრემიერ-მინისტრი საქართველოს პარლამენტის თავმჯდომარესთან შეთანხმებით.
- საგადასახადო ომბუდსმენის უფლებამოსილება, მისი საქმიანობის ძირითადი პრინციპები და ფორმები განისაზღვრება საქართველოს მთავრობის დადგენილებით.

ომბუდსმენი შვედური წარმოშობის სიტყვაა, რაც წარმომადგენელს ნიშნავს. პირველად „საპარლამენტო ომბუდსმენის“ ინსტიტუტი 1809 წელს შვედეთის პარლამენტის მიერ იქნა შემოღებული.

გადასახადის გადამხდელთა უფლებების დაცვის მიზნით, ახალი საგადასახადო კოდექსით შემოღებული იქნა საგადასახადო ომბუდსმენის ინსტიტუტი. საგადასახადო ომბუდსმენის ინსტიტუტი, როგორც წესი, უზრუნველყოფს საგადასახადო ორგანოების პასუხისმგებლობის ამაღლებასა და გადასახადის გადამხდელთა მომსახურების გაუმჯობესებას. აღნიშნული ინსტიტუტი გადასახადის გადამხდელების სამართლიანად და პატივისცემით მოპყრობის დამატებით გარანტიას.

კოდექსის თანახმად, საგადასახადო ომბუდსმენი საქართველოს ტერიტორიაზე:

- ზედამხედველობას უწევს გადასახადის გადამხდელთა უფლებებისა და კანონიერი ინტერესების დაცვას;
- ავლენს გადასახადის გადამხდელთა უფლებებისა და კანონიერი ინტერესების დარღვევის ფაქტებს;
- ხელს უწყობს გადასახადის გადამხდელთა დარღვეული უფლებების აღდგენას.

საგადასახადო ომბუდსმენს თავისი საქმიანობის განხორციელების პროცესში უფლება აქვს, კანონმდებლობით დადგენილი წესით, სახელმწიფო ორგანოებიდან მოითხოვოს და მიიღოს საგადასახადო საიდუმლოების შემცველი ინფორმაცია (დოკუმენტაცია).

საგადასახადო ომბუდსმენი თავის საქმიანობაში ხელმძღვანელობს საქართველოს კონსტიტუციით, საქართველოს სხვა კანონებით, საერთაშორისო ხელშეკრულებებითა და შეთანხმებებით, საერთაშორისო სამართლის საყოველთაოდ აღიარებული პრინციპებითა და ნორმებით.

გადასახადის გადამხდელთა უფლებების დარღვევის ფაქტის გამოვლენის შემთხვევაში საგადასახადო ომბუდსმენი მიმართავს შესაბამის ორგანოს და აძლევს რეკომენდაციას ამ უფლებების აღდგენის ღონისძიებათა განხორციელების შესახებ. საჩივრის განხილვის შედეგების შესახებ ეცნობება მომჩივანს. საგადასახადო

ომბუდსმენი ახორციელებს მონიტორინგს თავის მიერ გაგზავნილი რეკომენდაციის შესრულებაზე, რისთვისაც გამოითხოვს ინფორმაციას სახელმწიფო ორგანოდან.

კანონმდებლობის სრულყოფის მიზნით საგადასახადო ომბუდსმენს უფლება აქვს შექმნას სამუშაო ჯგუფები, რომელშიც შესაძლოა ჩართული იყვნენ როგორც სახელმწიფო ორგანოს, ისე კერძო სექტორის წარმომადგენლები. ომბუდსმენს უფლება აქვს მიიღოს ზეპირი ან წერილობითი განმარტებები იმ ორგანოს წარმომადგენლისგან, რომლის ქმედებაც შესაძლოა ლახავდეს გადამხდელთა უფლებებს. პრაქტიკაში არსებული ნაკლოვანებების აღმოფხვრის მიზნით საგადასახადო ომბუდსმენი წერილობითი რეკომენდაციით მიმართავს სათანადო სახელმწიფო ორგანოს. გადამხდელთა უფლებების დარღვევის პრევენციის მიზნით საგადასახადო ომბუდსმენი ახორციელებს საგანმანათლებლო საქმიანობას, მათ შორის, სემინარების, სასწავლო ვიზიტებისა და ექსპერტების მოწვევის საშუალებით.

საგადასახადო ომბუდსმენი ამზადებს ყოველწლიურ ანგარიშს, რომელსაც წარუდგენს საქართველოს პარლამენტის საფინანსო-საბიუჯეტო კომიტეტს.

საგადასახადო ომბუდსმენი შეიძლება იყოს მხოლოდ საქართველოს მოქალაქე, რომელსაც აქვს უმაღლესი იურიდიული ან ეკონომიკური განათლება. გადასახადის გადამხდელთა უფლებების დამცველს თანამდებობაზე ნიშნავს საქართველოს პრემიერ-მინისტრი საქართველოს პარლამენტის თავმჯდომარესთან შეთანხმებით.+

საგადასახადო ომბუდსმენი არ შეიძლება ასრულებდეს სხვა ანაზღაურებად საქმიანობას, გარდა სამეცნიერო და პედაგოგიური საქმიანობისა. ამასთან, საგადასახადო ომბუდსმენი არ შეიძლება იყოს რომელიმე პოლიტიკური პარტიის წევრი. საგადასახადო ომბუდსმენის აპარატის დაფინანსების წყაროა სახელმწიფო

პირადი საგადასახადო აგენტი

საგადასახადო კოდექსით დადგენილ უფლებათა განხორციელებისას და დაწესებულ ვალდებულებათა შესრულებისას საგადასახადო ორგანოსთან ურთიერთობის ხელშეწყობის მიზნით გადასახადის გადამხდელი უფლებამოსილია ისარგებლოს პირადი საგადასახადო აგენტის მომსახურებით. პირადი საგადასახადო აგენტი არის საგადასახადო ორგანოს თანამშრომელი, რომელიც გადასახადის გადამხდელს უწევს ხელშეკრულებით გათვალისწინებულ მომსახურებას. პირადი საგადასახადო აგენტის მომსახურება არ ითვალისწინებს გადასახადის გადამხდელის საგადასახადო ვალდებულების თანხობრივი ოდენობის განსაზღვრას. გადასახადის გადამხდელსა და პირად საგადასახადო აგენტს შორის ურთიერთობა, პირადი საგადასახადო აგენტის მომსახურებით სარგებლობის წესი და პირობები, მომსახურების ფარგლები და სახეები განისაზღვრება გადასახადის გადამხდელსა და საგადასახადო ორგანოს შორის დადებული ხელშეკრულებით. პირადი საგადასახადო აგენტის მიერ გადასახადის გადამხდელისათვის გასაწევი მომსახურების სახეების ჩამონათვალს განსაზღვრავს ფინანსთა მინისტრი.

გადამხდელის სურვილის შემთხვევაში, მასსა და შემოსავლების სამსახურს შორის იდება ადმინისტრაციული ხელშეკრულება პირადი საგადასახადო აგენტით მომსახურების შესახებ. ეს თანამშრომელი ფაქტიურად იქნება საკონტაქტო პირი გადამხდელსა და საგადასახადო ორგანოს შორის და მრავალი სახის რუტინული, ბიუროკრატიული, ტექნიკური და წვრილმანი საკითხების მოგვარებაში ხელს შეუწყობს გადამხდელს. პირადი საგადასახადო აგენტი მომსახურებას გაუწევს არა გადამხდელს, არამედ — შეასრულებს თავის ვალდებულებებს დამქირავებლის-შემოსავლების სამსახურის წინაშე. შესაბამისად, გადამხდელის ვალდებულება არ

არის ფიზიკური პირი აგენტისთვის საშემოსავლო გადასახადის დაკავება. ამ მომსახურებით შემოსავლების სამსახურს გადასახადების თანხობრივი ოდენობის განსაზღვრა არ ევალება. პირადი საგადასახადო აგენტის საშუალებით შემოსავლების სამსახურის მოვალეობაა: საგადასახადო კანონმდებლობაში ცვლილებებისა და დამატებების თაობაზე გადასახადის გადამხდელის ინფორმირება და მისთვის კონსულტაციის გაწევა; საგადასახადო ანგარიშების ფორმების შევსების საკითხებზე დახმარების გაწევა; გადასახადის გადამხდელის ინტერესების დაცვა საგადასახადო ორგანოსთან ურთიერთობისას ახსნა-განმარტების წარდგენის გზით, მათ შორის, გადასახადის გადამხდელის მიმართ შედგენილი სამართალდარღვევის ოქმებისა და შემოწმების აქტების განხილვისას; გადასახადის გადამხდელისთვის საინტერესო საკითხებზე საგადასახადო ორგანოს პოზიციის მიწოდება; გადასახადის გადამხდელისთვის საგადასახადო ორგანოში მის შესახებ არსებული ინფორმაციის გაცნობა; კომპეტენციის ფარგლებში, საჯარო ინფორმაციის მოძიებაში დახმარების გაწევა; საგადასახადო მოთხოვნის მიღება/ჩაბარება; საგადასახადო ანგარიშების ფორმების საგადასახადო ორგანოსათვის წარდგენა; გადასახადის გადამხდელის ინფორმირება კუთვნილი საგადასახადო შეღავათის შესახებ და შესაბამისი მტკიცებულებების საგადასახადო ორგანოსათვის წარდგენა; გადასახადის გადამხდელის მიერ საგადასახადო ანგარიშების ასევე, საგადასახადო ანგარიშ-ფაქტურების წარდგენის და დროული განხორციელების გაკონტროლება; გადასახადის გადამხდელის მიერ შესრულებული საგადასახადო ვალდებულების გადასახადის გადამხდელის პირადი აღრიცხვის ბარათზე დროულად და სრულად ასახვის გაკონტროლება, მათ შორის: გადასახადის გადამხდელის მოთხოვნის წარდგენა ზედმეტად გადახდილი თანხის დაბრუნების, მომავალი საგადასახადო ვალდებულებების ანგარიშში ჩათვლის ან სხვა გადასახადების გადახდის ანგარიშების გადატანის თაობაზე; გადასახადის გადამხდელის წერილობით შეკითხვებზე პასუხის დროულად და სრულყოფილად გაცემის ხელშეწყობა; საგადასახადო ორგანოდან საგადასახადო ანგარიშების ფორმების, ასევე საგადასახადო ანგარიშ-ფაქტურების, ჩეკთან გათანაბრებული დოკუმენტების და აქციზური მარკების მიღების ან/და რეგისტრაციის პროცედურების განხორციელება; საწარმოს ლიკვიდაციის ან/და რეორგანიზაციის შემთხვევაში, გასატარებელი პროცედურების დროული განხორციელების ხელშეწყობა; ზედმეტად გადახდილი გადასახადების დაბრუნებისა და დროულად ჩათვლის მიზნით სათანადო ქმედებების განხორციელება.

გადასახადის გადამხდელის ვალდებულებები

გადასახადის გადამხდელი ვალდებულია: შეასრულოს საგადასახადო ვალდებულებები საქართველოს საგადასახადო კანონმდებლობით დადგენილი წესითა და პირობებით; აღრიცხვაზე დადგეს შესაბამის საგადასახადო ორგანოში ან დარეგისტრირდეს მეწარმეთა და არასამეწარმეო იურიდიული პირების რეესტრში; საგადასახადო ორგანოს საქართველოს კანონმდებლობით დადგენილი წესით წარუდგინოს საგადასახადო დეკლარაციები, გაანგარიშებები და სააღრიცხვო დოკუმენტები; საგადასახადო შემოწმების ჩატარებისას ან კოდექსით გათვალისწინებულ სხვა შემთხვევებში საგადასახადო ორგანოს და მის უფლებამოსილ პირს წარუდგინოს გადასახადების გამოსაანგარიშებლად და გადასახდელად საჭირო დოკუმენტები (ცნობები); შეასრულოს საგადასახადო ორგანოს და მისი უფლებამოსილი პირის კანონიერი მოთხოვნები საქართველოს

საგადასახადო კანონმდებლობის გამოვლენილი დარღვევების აღმოფხვრასთან დაკავშირებით, აგრეთვე ხელი არ შეუშალოს ამ თანამდებობის პირს სამსახურებრივი უფლებამოსილების განხორციელებისას; უზრუნველყოს იმ დოკუმენტის შენახვა 6 წლის ვადით: +რომლის საფუძველზედაც ხდება გადასახადებით დაბეგვრის ობიექტების აღრიცხვა და საგადასახადო დეკლარაციების შედგენა, აგრეთვე შემოსავლის/ მოგების მიღების, გაწეული ხარჯებისა და გადახდილი ან/და დაკავებული გადასახადების დადასტურება; რომელიც აღნიშნულია სასაქონლო დეკლარაციაში და რომლის შემოსავლების სამსახურისთვის წარდგენა საქონლის დეკლარირებისას სავალდებულო არ არის; გადასახადის გადამხდელის მოწმობის ასლი და საცალო ვაჭრობისას ფასის მაჩვენებლები განათავსოს მომხმარებელთათვის თვალსაჩინო ადგილზე; შეასრულოს საქართველოს საგადასახადო კანონმდებლობით დადგენილისხვა ვალდებულებები. საქართველოს საწარმო, საქართველოს ორგანიზაცია და მეწარმე ფიზიკური პირი ვალდებული არიან საგადასახადო აღრიცხვის ადგილის მიხედვით საგადასახადო ორგანოს წარუდგინონ ინფორმაცია საქართველოს ფარგლების გარეთ საბანკო ანგარიშების გარდა საანაბრო ანგარიშებისა, გახსნის შესახებ ასეთი ანგარიშების გახსნიდან 5 სამუშაო დღის ვადაში. გადასახადის გადამხდელი ინფორმაციას საგადასახადო ორგანოს წარუდგენს ფინანსთა მინისტრის მიერ დამტკიცებული ფორმით. ვალდებულებათა შეუსრულებლობის ან არაჯეროვნად შესრულების შემთხვევაში გადასახადის გადამხდელს ეკისრება კოდექსით გათვალისწინებული პასუხისმგებლობა.

გადასახადის გადამხდელი ვალდებულია შეასრულოს საგადასახადო ვალდებულებები საგადასახადო კანონმდებლობით დადგენილი წესითა და პირობებით.

საგადასახადო კონტროლის განხორციელების მიზნით, გადასახადის გადამხდელი ვალდებულია დადგეს აღრიცხვაზე შესაბამის საგადასახადო ორგანოში ან დარეგისტრირდეს მეწარმეთა და არასამეწარმეო იურიდიული პირების რეესტრში. გადასახადის გადამხდელად აღრიცხვის წესის დარღვევა იწვევს საგადასახადო პასუხისმგებლობას საგადასახადო კოდექსის შესაბამისად.

კოდექსი ასევე ითვალისწინებს გადასახადის გადამხდელის ვალდებულებას საგადასახადო ორგანოს წარუდგინოს საგადასახადო დეკლარაციები, გაანგარიშებები და სააღრიცხვო დოკუმენტები. საგადასახადო დეკლარაციის წარდგენის ვადის დარღვევისათვის საგადასახადო კოდექსი ითვალისწინებს გადასახადის გადამხდელის საგადასახადო პასუხისმგებლობას.

თუ გადასახადის გადამხდელი საგადასახადო კონტროლის განსახორციელებლად საგადასახადო ორგანოებსა და მათ თანამდებობის პირებს არ წარუდგენს საჭირო სააღრიცხვო დოკუმენტაციას, საგადასახადო ორგანოებს უფლება აქვთ დამოუკიდებლად განსაზღვროს გადასახადის გადამხდელის საგადასახადო ვალდებულების მოცულობა საგადასახადო ორგანოში არსებული ინფორმაციით ან შედარების მეთოდით სხვა ამგვარი გადასახადის გადამხდელების შესახებ ინფორმაციის ანალიზის საფუძველზე.

საგადასახადო აღიკვთის შემდეგ, გადასახადის გადამხდელზე გაიცემა გადასახადის გადამხდელის მოწმობა. გადასახადის გადამხდელი ვალდებულია 6 წლის ვადით უზრუნველყოს იმ დოკუმენტის შენახვა, რომლის საფუძველზედაც ხდება გადასახადებით დაბეგვრის ობიექტების აღრიცხვა და საგადასახადო დეკლარაციების შედგენა, აგრეთვე შემოსავლის/ მოგების მიღების, გაწეული

ხარჯებისა და გადახდილი ან/და დაკავებული გადასახადების დადასტურება. ამავე ვადით უნდა იქნეს შენახული ის დოკუმენტებიც, რომელიც აღნიშნულია სასაქონლო დეკლარაციაში და რომლის შემოსავლების სამსახურისთვის წარდგენა საქონლის დეკლარირებისას სავალდებულო არ არის. საწარმოები, ორგანიზაციები და მეწარმე ფიზიკური პირები ვალდებული არიან საგადასახადო აღრიცხვის ადგილის მიხედვით საგადასახადო ორგანოს, საქართველოს ფინანსთა მინისტრის მიერ დამტკიცებული ფორმით, მკაცრად განსაზღვრულ ვადაში (5 სამუშაო დღე) წარუდგინონ ინფორმაცია საქართველოს ფარგლების გარეთ გახსნილი საბანკო ანგარიშების შესახებ. აღნიშნული ვალდებულება არ წარმოიშობა საანაბრო (ვადიანი) ანგარიშების გახსნის შემთხვევაში. გადასახადის გადამხდელი ვალდებულია გადასახადების გამოანგარიშებისა და გადახდის მიზნით აღრიცხოს შემოსავლები, ხარჯები და გადასახადებით დაბეგვრის ობიექტები, გადასახადის გადახდის ვადის დადგომამდე შესაბამის საბანკო დაწესებულებაში წარადგინოს საგადასახადო დავალება საბანკო ანგარიშიდან გადასახადის ბიუჯეტში ჩარიცხვის თაობაზე, მყიდველის მოთხოვნისას გასცეს სასაქონლო ზედნადები და სხვა.

საგადასახადო ორგანოს მიერ გადასახადის გადამხდელისათვის გასაგზავნი ნებისმიერი შეტყობინება ან სხვა დოკუმენტი შედგენილი უნდა იყოს წერილობითი ან ელექტრონული ფორმით. დოკუმენტი/წერილი ჩაბარებულად ითვლება, თუ იგი გაიგზავნა დაზღვეული საფოსტო გზავნილით (ასეთ შემთხვევაში დოკუმენტის/წერილის ჩაბარების თარიღად ითვლება ადრესატის მიერ საფოსტო გზავნილით დოკუმენტის/წერილის მიღების თარიღი) ან პირადად გადაეცა გადასახადის გადამხდელს ან მის კანონიერ ან/და უფლებამოსილ წარმომადგენელს.

საგადასახადო ორგანოს უფლება აქვს, მატერიალური ან/და ელექტრონული დოკუმენტის სახით შექმნას, მიიღოს, გაგზავნოს, შეინახოს და გასცეს ნებისმიერი დოკუმენტი, რომელსაც შეიძლება მოჰყვეს სამართლებრივი შედეგები, აგრეთვე გამოიყენოს ელექტრონული დოკუმენტბრუნვის სისტემა და ელექტრონული ხელმოწერა. ელექტრონულ დოკუმენტს და მის ამონაბეჭდს აქვს ისეთივე იურიდიული ძალა, როგორიც წერილობით დოკუმენტს. საგადასახადო ორგანო უფლებამოსილია გადასახადის გადამხდელს გაუგზავნოს წერილობითი განმარტება, რომელიც გამოხატავს მის პოზიციას პირის მიერ შესრულებული ან შესასრულებელი სამეურნეო ოპერაციის განხორციელებისას საქართველოს საგადასახადო კანონმდებლობის გამოყენების შესახებ. აღნიშნული განმარტება არის რეკომენდაცია. საჯარო გადაწყვეტილების გამოცემის წესს განსაზღვრავს ფინანსთა მინისტრი.

ინტერნეტის საშუალებით პირადად ჩაბარება შესაძლებელი გახდა „ელექტრონული ხელმოწერისა და ელექტრონული დოკუმენტის შესახებ“ კანონის საფუძველზე. მისი მეშვეობით შეტყობინების ჩაბარება ხორციელდება შემოსავლების სამსახურის ოფიციალური ვებგვერდის გამოყენებით იმ გადამხდელისათვის, რომლებმაც თავიანთი სურვილით გაიარეს ავტორიზაცია ამ ვებგვერდზე.

წინასწარი გადაწყვეტილება ---

შემოსავლების სამსახური პირის მიმართვის საფუძველზე უფლებამოსილია გამოსცეს წინასწარი გადაწყვეტილება განსახორციელებელი ან განხორციელებული ოპერაციის მიხედვით საგადასახადო ანგარიშების წესების ან/და შესასრულებელი საგადასახადო ვალდებულებების თაობაზე წინასწარი გადაწყვეტილება უნდა გამოიცეს მოთხოვნის წარდგენიდან არა უგვიანეს 60 დღისა. წინასწარი გადაწყვეტილება ვრცელდება მხოლოდ იმ პირზე, რომლის მიმართაც ის იქნა

გამოცემული. ამასთანავე, წინასწარ გადაწყვეტილებაში უნდა მიეთითოს საქართველოს კანონმდებლობის ის ნორმა, რომლის საფუძველზედაც იქნა მიღებული გადაწყვეტილება. სხვადასხვა პირის მიერ განხორციელებული იდენტური ოპერაციების მიხედვით არ შეიძლება გამოიცეს განსხვავებული წინასწარი გადაწყვეტილება.

თუ პირი მოქმედებს წინასწარი გადაწყვეტილების შესაბამისად, დაუშვებელია საგადასახადო ორგანოს მიერ წინასწარი გადაწყვეტილების საწინააღმდეგო გადაწყვეტილების მიღება და გადასახადის ან/და სანქციის დარიცხვა. დაინტერესებული პირის მიმართვის საფუძველზე, შემოსავლების სამსახური უფლებამოსილია გამოსცეს წინასწარი გადაწყვეტილება: რომელიც გამოიცემა საქონლის მიმართ საგარეო-ეკონომიკური საქმიანობის ეროვნული სასაქონლო ნომენკლატურის შესაბამისად სასაქონლო კოდის ან წარმოშობის ქვეყნის განსაზღვრის შესახებ; რომელიც მოქმედებს 3 წლის განმავლობაში. პირის მიერ წინასწარი გადაწყვეტილების მოთხოვნაში წარმოდგენილი ინფორმაცია განეკუთვნება საგადასახადო საიდუმლოებას. თუ პირი არ ეთანხმება საგადასახადო ორგანოს წინასწარ გადაწყვეტილებას, მას უფლება აქვს, გაასაჩივროს იგი ამ კოდექსით დადგენილი წესით. წინასწარი გადაწყვეტილება საჭიროებს ფინანსთა მინისტრთან შეთანხმებას, პირის მოთხოვნის საფუძველზე და დამატებითი ან შესწორებული ინფორმაციის წარმოდგენის შემთხვევაში შესაძლებელია შემოსავლების სამსახურმა თავის მიერ გამოცემულ წინასწარ გადაწყვეტილებაში შეიტანოს ცვლილება და დამატება, თუ პირს არ გამოუყენებია ცვლილებისა და დამატების შეტანამდე გამოცემული წინასწარი გადაწყვეტილება იმ ოპერაციის მიმართ, რომლის მიხედვითაც ეს გადაწყვეტილება იყო გამოცემული. წინასწარი გადაწყვეტილების გამოცემის წესი განისაზღვრება ფინანსთა მინისტრის ბრძანებით.

წინასწარი გადაწყვეტილება *ფასიანია*. მისი ოდენობა დამოკიდებულია გადამხდელის წლიური ბრუნვისა და კაპიტალის სიდიდეზე,

წინასწარი გადაწყვეტილება *ერთჯერადია* და განკუთვნილია მხოლოდ კონკრეტული გადამხდელისათვის. თუ გადამხდელი მოქმედებს წინასწარი გადაწყვეტილების შესაბამისად, მას არ დაეკისრება სანქციები, ადმინისტრაციული აქტი შემდგომში რომც აღმოჩნდეს არარა, ბათილი ან ძალადაკარგული.

საქართველოს საგადასახადო ორგანოების სისტემა

საგადასახადო ორგანოები ქმნიან სახელმწიფო კონტროლის ერთიან, დამოუკიდებელ და ცენტრალიზებულ სისტემას. შესაბამისად, საქართველოს საგადასახადო ორგანოები ორგანიზებულია ერთიანობის, დამოუკიდებლობის და ცენტრალიზაციის პრინციპებზე. საქართველოს საგადასახადო ორგანოები ახორციელებს თავის უფლებამოსილებას, როგორც საერთო-სახელმწიფოებრივი, ასევე ადგილობრივი გადასახადების მიმართ.

საქართველოს საგადასახადო ორგანოები წარმოადგენენ ცენტრალიზებულ სისტემას. საქართველოს საგადასახადო ორგანოებს განეკუთვნება: შემოსავლების სამსახური და შემოსავლების სამსახურის შემადგენლობაში შემავალი სტრუქტურული ერთეულები. შემოსავლების სამსახურის შემადგენლობაში შემავალ საგადასახადო ორგანოებს განეკუთვნება: აუდიტის დეპარტამენტი; მომსახურების დეპარტამენტი; საგადასახადო პრევენციის დეპარტამენტი; გაფორმების დეპარტამენტი; ეკონომიკური საზღვრის დაცვის დეპარტამენტი.

გადასახადების ადმინისტრირება ხორციელდება საგადასახადო ორგანოების მიერ საგადასახადო კანონმდებლობით რეგულირებული კონკრეტული პროცედურების დაცვით. საქართველოს საგადასახადო ორგანოებს გააჩნიათ სხვადასხვა ფუნქციები. ყველა საგადასახადო ორგანოს გააჩნია საერთო მახასიათებელიც, ვინაიდან ყველა მათგანი ახორციელებს უშუალო კონტროლს გადასახადის გადამხდელთა მიერ საგადასახადო კანონმდებლობის დაცვაზე.

საგადასახადო ორგანოების იერარქიაში უმაღლესი საფეხური **შემოსავლების სამსახურს** უჭირავს. იგი არის ფინანსთა სამინისტროს მმართველობის სფეროში შემავალი საჯარო სამართლის იურიდიული პირი, რომელიც შექმნილია „შემოსავლების სამსახურის შესახებ“ საქართველოს კანონის შესაბამისად. შემოსავლების სამსახური-სახელმწიფო კონტროლის განმახორციელებელი ცენტრალური საგადასახადო ორგანო, თავის უფლებამოსილებას ახორციელებს საქართველოს მთელ ტერიტორიაზე. შემოსავლების სამსახურს გააჩნია სიმბოლიკა, ბეჭედი საქართველოს სახელმწიფო გერბის გამოსახულებით და საკუთარი დასახელებით, დამოუკიდებელი ბალანსი, ანგარიშები კომერციულ ბანკებსა და სახელმწიფო ხაზინაში.

შემოსავლების სამსახურის საქმიანობის სამართლებრივი საფუძვლებია საქართველოს კონსტიტუცია, საქართველოს საერთაშორისო ხელშეკრულებები და შეთანხმებები, „შემოსავლების სამსახურის შესახებ“ საქართველოს კანონი, სამსახურის დებულება და სხვა სამართლებრივი აქტები.

შემოსავლების სამსახურის ძირითადი ფუნქციებია:

- გადასახადის (გადასახდელის) გადამხდელისათვის მისი უფლებებისა და მოვალეობების შესახებ ინფორმაციის მიწოდება; გადასახადების, აგრეთვე შესაბამისი მოსაკრებლების ადმინისტრირება; გადასახადით დაბეგვრის საკითხებზე სამართლებრივი აქტების, მათ შორის, საერთაშორისო ხელშეკრულებებისა და შეთანხმებების პროექტების მომზადებაში მონაწილეობის მიღება; საქართველოს კანონმდებლობის დაცვისა და შესრულების კონტროლი; სამართალდარღვევათა პრევენცია და გამოვლენა;

შემოსავლების სამსახური თავისი კომპეტენციის ფარგლებში უზრუნველყოფს:

- საქართველოს კანონმდებლობის დაცვისა და შესრულების კონტროლს;
- საქართველოს ეკონომიკური საზღვრის გადაკვეთისას სამგზავრო დოკუმენტებში შესაბამისი აღნიშვნების განხორციელებას;
- სამართალდარღვევების გამოვლენას, სამართალდარღვევის ოქმის შედგენას, სამართალდარღვევის საქმეების განხილვას და შესაბამის რეაგირებას;

შემოსავლების სამსახური თავისი კომპეტენციის ფარგლებში ახორციელებს:

- გადასახადების, აგრეთვე მოსაკრებლების ადმინისტრირებას;
- საგადასახადო კონტროლს;
- საქართველოს ეკონომიკური საზღვრის გადაკვეთასთან და საქონლის გაფორმებასთან დაკავშირებულ სახელმწიფო კონტროლს და სახელმწიფო ზედამხედველობას;
- სახელმწიფო ფიტოსანიტარიულ სასაზღვრო-საკარანტინო, სახელმწიფო ვეტერინარულ სასაზღვრო-საკარანტინო, სანიტარიულ- კონტროლს;
- არასატარიფო ღონისძიებებს;
- საქონლის რაოდენობის, შემადგენლობის და ძირითადი მახასიათებლების დადგენას, საქონლის საბაზრო ღირებულების და კანონმდებლობით

გათვალისწინებულ შემთხვევებში, საქონლის სატარიფო ღირებულების განსაზღვრას;

- სახელმწიფო საიდუმლოებას მიკუთვნებული კორესპონდენციის მიღებას, შესაბამის რეაგირებასა და შენახვას;
- გადასახადის გადამხდელთა მომსახურებას, ასევე სასაქონლო ოპერაციებთან დაკავშირებულ მომსახურებას;
- სალიცენზიო პირობების შესრულებაზე კონტროლს;
- კანონმდებლობით დაკისრებულ სხვა უფლება-მოვალეობებს.

შემოსავლების სამსახური თავისი კომპეტენციის ფარგლებში გასცემს:

- საქართველოს ეკონომიკური ტერიტორიიდან გასატან საქონელზე საქონლის წარმოშობის სერტიფიკატებს;
- ლუქების გამოყენებით ტვირთის გადაზიდვაზე ავტოსატრანსპორტო საშუალების დაშვების სერტიფიკატს.
- შემოსავლების სამსახური თავისი კომპეტენციის ფარგლებში იხილავს:
- საჩივრებს და მონაწილეობს სასამართლოში საქმეთა განხილვაში;
- საიმპორტო საქონლისათვის გრანტის ან ჰუმანიტარული დახმარების სტატუსის მინიჭების საკითხს და იღებს სათანადო გადაწყვეტილებას.

შემოსავლების სამსახური თავისი კომპეტენციის ფარგლებში მონაწილეობს გადასახადით დაბეგვრასთან, სასაქონლო ოპერაციების განხორციელებასა და კომპეტენციას მიკუთვნებულ სხვა საკითხებთან დაკავშირებული სამართლებრივი აქტების პროექტების, აგრეთვე საერთაშორისო ხელშეკრულებების პროექტების მომზადებაში; თანამშრომლობს უცხო სახელმწიფოების შესაბამის სამსახურებთან და საერთაშორისო ორგანიზაციებთან; შეიმუშავებს ერთობლივ ღონისძიებებს შესაბამის სამართალდამცავ ორგანოებთან ერთად, მასზე დაკისრებული ამოცანების შესრულების უზრუნველსაყოფად; ასრულებს საგადასახადო სფეროში საერთაშორისო ხელშეკრულებით გათვალისწინებული წესით უცხო სახელმწიფოების უფლებამოსილი ორგანოების შუამდგომლობას.

შემოსავლების სამსახურის სტრუქტურული სქემა, საგადასახადო ორგანოების გარდა, საქმიანობის მიმართულებების მიხედვით მოიცავს რვა სტრუქტურულ ქვედანაყოფს (დეპარტამენტს).

შემოსავლების სამსახურს ხელმძღვანელობს სამსახურის უფროსი, რომელსაც თანამდებობაზე ნიშნავს და თანამდებობიდან ათავისუფლებს პრემიერ-მინისტრი ფინანსთა მინისტრის წარდგინებით. შემოსავლების სამსახურს უფროსი იმავდროულად არის საქართველოს ფინანსთა მინისტრის მოადგილე.

შემოსავლების სამსახურის დაფინანსების წყაროებია:

- საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტიდან გამოყოფილი სახსრები;
- სამსახურის მიერ მომსახურების გაწევისათვის დადგენილი საფასური;
- საქართველოს კანონმდებლობით ნებადართული სხვა შემოსავლები.

შემოსავლების სამსახურის სახელმწიფო კონტროლს ახორციელებს ფინანსთა სამინისტრო. შემოსავლების სამსახური ვალდებულია კონტროლის განსახორციელებლად ფინანსთა მინისტრს მოთხოვნისთანავე წარუდგინოს შესაბამისი ინფორმაცია. შემოსავლების სამსახურის შემადგენლობაში შემავალი საგადასახადო ორგანოები თავიანთი ფუნქციების განხორციელებისას მოქმედებენ სახელმწიფოს სახელით. ისინი თავიანთ მოვალეობას ასრულებენ დამოუკიდებლად და თანამშრომლობენ სახელმწიფო ხელისუფლების შესაბამის ორგანოებთან.

საქართველოს საგადასახადო კოდექსით გათვალისწინებული საგადასახადო სამართალდარღვევის გამოვლენისა და აღკვეთის მიზნით, საგადასახადო პრევენციის დეპარტამენტის უფლებამოსილ თანამშრომელს უფლება აქვს, გააჩეროს პირი და სატრანსპორტო საშუალება, მოსთხოვოს მოქალაქეს პირადობის დამადასტურებელი საბუთი, სატრანსპორტო საშუალებისა და საქონლის თანმხლები საბუთები, მოახდინოს სატრანსპორტო საშუალების ვიზუალური დათვალიერება. შესაბამისი პირისა და სატრანსპორტო საშუალების დაუმორჩილებლობის შემთხვევაში, დეპარტამენტის უფლებამოსილ თანამშრომელს უფლება აქვს, გამოიყენოს საქართველოს კანონმდებლობით გათვალისწინებული შესაბამისი ღონისძიებები. შემოსავლების სამსახურის შესაბამის თანამშრომელს სამსახურებრივი მოვალეობის შესრულებისას მინიჭებული აქვს ფიზიკური იძულების, სპეციალური საშუალებების, ცეცხლსასროლი იარაღის გამოყენების უფლება.

შემოსავლების სამსახურის შესაბამის თანამშრომელი ვალდებულია ფიზიკური იძულების, სპეციალური საშუალებების და ცეცხლსასროლი იარაღის გამოყენების შესახებ წინასწარ გააფრთხილოს პირი, მისცეს საკმარისი დრო, რათა მან შეასრულოს შემოსავლების სამსახურის თანამშრომლის კანონიერი მოთხოვნა გარდა იმ შემთხვევისა, როდესაც დაყოვნებამ შეიძლება გამოიწვიოს მოქალაქის ან/და მისი სიცოცხლისა და ჯანმრთელობის ხელყოფა, სხვა მძიმე შედეგი, ან თუ შექმნილ სიტუაციაში შეუძლებელია ასეთი გაფრთხილების გაკეთება. ამასთან, სპეციალური საშუალების სახე, ფიზიკური იძულების ინტენსიურობა განისაზღვრება კონკრეტული სიტუაციის, სამართალდარღვევის ხასიათისა და სამართალდამრღვევის ინდივიდუალური თავისებურების გათვალისწინებით.

სამსახურებრივი მოვალეობის განხორციელებისას, შემოსავლების სამსახურის შესაბამის თანამშრომელს უფლება აქვს გამოიყენოს სპეციალური საშუალებები: ხელბორკილი ან შებორკვის სხვა საშუალება, რეზინის ხელკეტი, ტრანსპორტის იძულებითი გაჩერების საშუალება, სპეციალური საღებავი, სასამსახურო ძაღლი და ცხენები, ელექტროშოკური მოწყობილობა.

შემოსავლების სამსახურის შესაბამის თანამშრომელს უფლება აქვს შეინახოს, ატაროს და გამოიყენოს სამსახურებრივ-სამტატო იარაღი „პოლიციის შესახებ“ საქართველოს კანონით გათვალისწინებულ შემთხვევაში და წესით.

შემოსავლების სამსახურის თანამშრომლის განკარგულებაში არსებული სპეციალური საშუალებების შენახვის, ტარებისა და გამოყენების, ცეცხლსასროლი იარაღის შენახვისა და ტარების წესები დადგენილია ფინანსთა მინისტრის მიერ, ხოლო შემოსავლების სამსახურის შეიარაღებაში არსებული ცეცხლსასროლი იარაღისა და საბრძოლო მასალების ნუსხა - პრეზიდენტის ბრძანებულებით.

შემოსავლების სამსახურის თანამშრომლის მიერ სამსახურებრივ მოვალეობათა სანიმუშოდ შესრულებისათვის, ხანგრძლივი და კეთილსინდისიერი სამსახურისათვის, განსაკუთრებული სირთულის ან მნიშვნელობის დავალების შესრულებისათვის სამსახურის უფროსი უფლებამოსილია მის მიმართ გამოიყენოს წახალისების შემდეგი ფორმები: მადლობის გამოცხადება; პრემიის გაცემა ან ფასიანი საჩუქრით დაჯილდოება; დამატებითი შვებულების მიცემა 10 დღის ვადით; დისციპლინური პასუხისმგებლობის ვადამდე მოხსნა; საქართველოს სახელმწიფო ჯილდოზე წარდგენა.

შემოსავლების სამსახურის თანამშრომლის მიერ სამსახურებრივი დისციპლინის დარღვევისა და მისთვის დაკისრებული მოვალეობების არაჯეროვნად შესრულების

შემთხვევაში სამსახურის უფროსი უფლებამოსილია მის მიმართ გამოიყენოს დისციპლინური პასუხისმგებლობის შემდეგი ზომები: შენიშვნა; გაფრთხილება; არა უმეტეს 10 სამუშაო დღის ხელფასის დაკავება; სამსახურიდან გათავისუფლება.

სამსახურებრივი მოვალეობის შესრულებასთან დაკავშირებით შემოსავლების სამსახურის თანამშრომლის დაღუპვის შემთხვევაში დაღუპულის მეუღლეს, შვილებსა და შრომისუუნარო მშობლებს, საქართველოს ფინანსთა მინისტრის ბრძანებით დადგენილი წესით, პროპორციულად მიეცემათ ერთჯერადი დახმარება 15 000 ლარის ოდენობით. თუ ერთჯერადი დახმარების მიღების უფლება მხოლოდ მშობლებს აქვთ, მათ დახმარება ყველა შემთხვევაში მიეცემათ.

შემოსავლების სამსახურის თანამშრომელს, რომელიც სამსახურებრივი მოვალეობის შესრულებასთან დაკავშირებით დასახიჩრდა ან რომელსაც დაუდგინდა შეზღუდული შესაძლებლობის სტატუსი, სხეულის დაზიანების სიმძიმის ხარისხის შესაბამისად, ფინანსთა მინისტრის ბრძანებით დადგენილი წესით, მიეცემა ერთჯერადი დახმარება არა უმეტეს 7 000 ლარისა.

შემოსავლების სამსახურის თანამშრომელს ეკრძალება:

პროფესიული ვალდებულებების შესრულება იმ პირის მიმართ, რომელიც საქართველოს საგადასახადო კოდექსის შესაბამისად ითვლება მის ნათესავად ანდა რომლის მიმართაც მას ან მის ნათესავს აქვს პირდაპირი ან არაპირდაპირი ფინანსური ინტერესი; პირადი, კომერციული, პროფესიული ან/და სახელმწიფო საიდუმლოებისთვის მიკუთვნებული, აგრეთვე კანონით დაცული სხვა ინფორმაციის გამჟღავნება, გარდა კანონით გათვალისწინებული შემთხვევებისა; საგადასახადო კონტროლის განხორციელება იმ პირის მიმართ, რომელსაც იგი ხელშეკრულების საფუძველზე უწევს მომსახურებას, გარდა კანონით გათვალისწინებული შემთხვევებისა.

შემოსავლების სამსახურში თანამშრომელთა მიღებისა და ატესტაციის ჩატარების წესს ამტკიცებს ფინანსთა მინისტრი.

საქართველოში საგადასახადო კონტროლს ახორციელებენ მხოლოდ საგადასახადო ორგანოები. ამასთან, საგადასახადო კოდექსით გათვალისწინებულ შემთხვევებში საგადასახადო კონტროლი შესაძლებელია განხორციელონ სხვა ორგანოებმაც, აგრეთვე საგადასახადო კონტროლის ცალკეული სახეები, საგადასახადო ორგანოს გადაწყვეტილებით, შესაძლებელია განხორციელოს სხვა ფიზიკურმა პირმაც. აღნიშნულ პირს „მიმდინარე კონტროლის პროცედურების ჩატარების, სასაქონლო-მატერიალურ ფასეულობათა ჩამოწერის, საგადასახადო დავალიანების გადახდევინების უზრუნველყოფის ღონისძიებების განხორციელების, სამართალდაღვევათა საქმის წარმოების წესის დამტკიცების თაობაზე“ ფინანსთა მინისტრის 2010 წლის №994 ბრძანებით დამტკიცებული ინსტრუქციის შესაბამისად კერძო საგადასახადო ინსპექტორი ეწოდება. კერძო საგადასახადო ინსპექტორს შემოსავლების სამსახურთან გაფორმებული ხელშეკრულების საფუძველზე უფლება აქვს განხორციელოს საქონლოს საკონტროლო შესყიდვა. ამასთან, კერძო საგადასახადო ინსპექტორს უფლება აქვს განხორციელოს საკონტროლო შესყიდვა შემდეგი საგადასახადო სამართალ დარღვევების გამოვლენის მიზნით: მომხმარებელთან ნაღდი ფულით ანგარიშსწორებისას საკონტროლო-საღარო აპარატის გარეშე მუშაობა; მომხმარებელთან ნაღდი ფულით ანგარიშსწორებისას საკონტროლო-საღარო აპარატის გამოუყენებლობა; ჩეკში ფაქტობრივად გადახდილზე ნაკლები თანხის ჩვენება; გადასახადის გადამხდელად აღრიცხვის

კანონმდებლობით დადგენილი წესის დარღვევა. კერძო საგადასახადო ინსპექტორის შერჩევა ხორციელდება შემოსავლების სამსახურში ამ მიზნით შექმნილი კომისიის მიერ. კომისიის წინადადების საფუძველზე, კერძო საგადასახადო ინსპექტორთან ხელშეკრულების გაფორმების შესახებ გადაწყვეტილებას იღებს შემოსავლების სამსახურის უფროსი.

საგადასახადო ორგანოთა უფლებები

საგადასახადო ორგანოებს თავიანთი კომპეტენციის ფარგლებში და საქართველოს კანონმდებლობით დადგენილი წესით უფლება აქვთ: შეამოწმონ გადასახადის გადამხდელის ეკონომიკურ საქმიანობასთან დაკავშირებული ფინანსური დოკუმენტები, საბუღალტრო წიგნი, ანგარიში, ხარჯთაღრიცხვა, ფინანსური სახსრები, ფასიანი ქაღალდები და სხვა ფასეულობანი, გაანგარიშებები, დეკლარაციები, გადასახადების გაანგარიშებისა და გადახდის სხვა დოკუმენტები; გადასახადის გადამხდელისაგან ან/და მისი წარმომადგენლისაგან მიიღონ გადასახადების გამოანგარიშებასა და გადახდასთან დაკავშირებული დოკუმენტები, აგრეთვე წერილობითი და სიტყვიერი განმარტებები საგადასახადო შემოწმების დროს წამოჭრილ საკითხებზე; გამოიკვლიონ საწარმოთა, ორგანიზაციათა და მეწარმე ფიზიკურ პირთა საწარმოო, სასაწყობო, სავაჭრო და სხვა სათავსები, შექმნან საგადასახადო საგუშაგოები, ინვენტარიზაციით აღრიცხონ საქონლის მარაგები, ჩაატარონ დაკვირვება ქრონომეტრაჟის ან სხვა მეთოდის გამოყენებით და განსაზღვრონ დასაბეგრი ობიექტების რაოდენობა, ჩაატარონ საგადასახადო შემოწმება, უზრუნველყონ გადასახადის გადამხდელის მიერ საკონტროლო-სალარო აპარატების გამოყენების წესების დაცვის კონტროლი და მათი დარღვევის შემთხვევაში შესაბამისი პირების მიმართ გაატარონ საქართველოს კანონმდებლობით დადგენილი პასუხისმგებლობის ზომები; გადასახადის გადამხდელი გამოიძახონ საგადასახადო ორგანოში; დამოუკიდებლად განსაზღვრონ გადასახადის გადამხდელის საგადასახადო ვალდებულების მოცულობა საგადასახადო ორგანოში არსებული ინფორმაციით, ან შედარების მეთოდით სხვა ამგვარი გადასახადის გადამხდელების შესახებ ინფორმაციის ანალიზის საფუძველზე, თუ გადასახადის გადამხდელი არ წარადგენს საგადასახადო კონტროლის განსახორციელებლად საჭირო სააღრიცხვო დოკუმენტაციას ან დადგენილი წესის დარღვევით აწარმოებს ბუღალტერიას, აგრეთვე ამ კოდექსით გათვალისწინებულ სხვა შემთხვევებში; გამოიყენონ სანქცია იმ გადასახადის გადამხდელის მიმართ, რომელმაც დაარღვია საქართველოს საგადასახადო კანონმდებლობა; გადასახადის გადამხდელისაგან საგადასახადო ვალდებულების შესრულების უზრუნველყოფის ღონისძიებებით დადგენილ ვადაში ამოიღონ გადაუხდელი გადასახადი ან/და სანქციის სახით დაკისრებული თანხა; საქართველოს საგადასახადო კანონმდებლობის დარღვევის ფაქტებზე სამართალდამრღვევთა მიმართ შეადგინონ ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა ოქმები და მიიღონ დადგენილებები ადმინისტრაციული სახდელების დაკისრების შესახებ; დასაბეგრი ობიექტის სრულად განსაზღვრის მიზნით განახორციელონ გადასახადის გადამხდელისაგან საქონლის /მომსახურების საკონტროლო შესყიდვა; გადასახადების ადმინისტრირების მიზნით მოიწვიონ სპეციალისტები ანექსპერტები; სამსახურებრივი მიზნებისათვის სახელმწიფო და ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანოებისაგან უსასყიდლოდ მიიღონ მონაცემები, ცნობები, დოკუმენტები და სხვა საჭირო ინფორმაცია. საჭიროების შემთხვევაში სახელმწიფო ორგანოებს შორის ინფორმაციის გაცვლის წესი

განისაზღვრება საქართველოს მთავრობის დადგენილებით; დააყენონ მრიცხველები ან/და აიღონ მათი მაჩვენებლები, დადგენილი წესით დალუქონ დოკუმენტები ან სხვა მასალები.

საგადასახადო ორგანოთა ვალდებულებები

საგადასახადო ორგანოები ვალდებული არიან თავიანთი კომპეტენციის ფარგლებში დაიცვან საქართველოს საგადასახადო კანონმდებლობა, იმოქმედონ ამკოდექსისა და საქართველოს საგადასახადო კანონმდებლობის სხვა აქტების მოთხოვნათა შესაბამისად და მონაწილეობა მიიღონ სახელმწიფო საგადასახადო პოლიტიკის განხორციელებაში; დაიცვან გადასახადის გადამხდელთა უფლებები და სახელმწიფოს ინტერესები გააკონტროლონ გადასახადების გამოანგარიშების სისწორე და სისრულე და მათი დროულად გადახდა, ჩაატარონ საგადასახადო შემოწმებები ამ კოდექსით დადგენილი წესით და ამ შემოწმებათა ჩატარებისას გააცნონ გადასახადის გადამხდელს თავისი უფლებები და ვალდებულებები; უზრუნველყონ გადასახადის გადამხდელთა დროულად აღრიცხვა; განახორციელონ დარიცხული და ბიუჯეტებში გადახდილი გადასახადების აღრიცხვა და შეადგინონ ანგარიშგება გადახდილი გადასახადების შესახებ; გადასახადის გადამხდელს დაუბრუნონ ზედმეტად გადახდილი თანხა კოდექსით დადგენილი წესით; დაიცვან გადასახადის გადამხდელის შესახებ ინფორმაციის საიდუმლოება და ინფორმაციის შენახვის წესები ამ კოდექსის შესაბამისად; შეიმუშაონ დეკლარაციებისა და გადასახადების გამოანგარიშებასთან და გადახდასთან დაკავშირებული სხვა დოკუმენტების ფორმები და უზრუნველყონ გადასახადის გადამხდელისათვის ინფორმაციის მიწოდება; განახორციელონ საქართველოს საგადასახადო კანონმდებლობის დარღვევის ფაქტების შესწავლა, ანალიზი და შეფასება და დასახონ შესაბამისი ღონისძიებები საგადასახადო სამართალდარღვევათა გამომწვევი მიზეზებისა და პირობების აღმოსაფხვრელად; გამოავლინონ ფიზიკური და იურიდიული პირები, რომლებიც თავს არიდებენ გადასახადების გადახდას, და აღკვეთონ საგადასახადო სამართალდარღვევები, აწარმოონ საგადასახადო სამართალდარღვევათა საქმეები და გამოიყენონ პასუხისმგებლობის ზომები; აწარმოონ მომხმარებლებთან ნაღდი ფულით ანგარიშსწორებისათვის დასაშვები საკონტროლო-სალარო აპარატების მოდელის სახელმწიფო რეესტრი, განახორციელონ საკონტროლო-სალარო აპარატების რეგისტრაცია და დალუქვა, გააკონტროლონ საკონტროლო-სალარო აპარატების გამოყენების წესების დაცვა; მიიღონ საქართველოს საგადასახადო კანონმდებლობის დარღვევის ფაქტებზე განცხადებები, შეტყობინებები და სხვა ინფორმაცია და კანონით დადგენილი წესით შეამოწმონ ისინი; დადგენილი წესით განიხილონ გადასახადის გადამხდელის წერილები, საჩივრები და შეკითხვები, საჭიროების შემთხვევაში უსასყიდლოდ მიაწოდონ მას ინფორმაცია მოქმედი გადასახადების, მათი გამოანგარიშებისა და გადახდის წესის შესახებ, აგრეთვე გადასახადის გადამხდელის უფლებებისა და ვალდებულებების თაობაზე; ჩაატარონ განმარტებითი მუშაობა საქართველოს საგადასახადო კანონმდებლობის გამოყენებასთან დაკავშირებით, გამოსცენ მეთოდური მითითებები, სახელმძღვანელოები და ბროშურები, მასობრივი ინფორმაციის საშუალებებში გამოაქვეყნონ კონსულტაციები და განმარტებები;

საგადასახადო ორგანო ვალდებულია გადასახადის გადამხდელის მოთხოვნის მიღებიდან არა უგვიანეს 10 კალენდარული დღისა გადასცეს მას ამონაწერი

მოთხოვნაში მითითებულ პერიოდში მისი საგადასახადო ვალდებულებების ცვლილებებისა და შესრულების მდგომარეობის შესახებ. საგადასახადო ორგანოს უფროსს შეუძლია ნებისმიერ თანამშრომელს მიაწოდოს კონკრეტული უფლებამოსილება.

საგადასახადო მოთხოვნა

საგადასახადო მოთხოვნა არის საგადასახადო ორგანოს ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი, რომლის შესრულებაც სავალდებულოა ამ კოდექსით დადგენილი წესით. საგადასახადო ორგანო ვალდებულია პირს წარუდგინოს საგადასახადო მოთხოვნა, თუ არსებობს მისი წარდგენის ერთ-ერთი შემდეგი საფუძველი: ა) გადასახადის დარიცხვა, რომლის გაანგარიშება საგადასახადო ორგანოს ვალდებულებაა; ბ) გადასახადის დარიცხვის ან/და სანქციის დაკისრების შესახებ საგადასახადო ორგანოს გადაწყვეტილება; გ) მესამე პირზე გადახდევინების მიქცევის შესახებ გადაწყვეტილება. წარდგენის კონკრეტული საფუძველით პირს წარედგინება მხოლოდ ერთი საგადასახადო მოთხოვნა. საგადასახადო მოთხოვნა შესრულებულად ითვლება პირის მიერ საგადასახადო მოთხოვნაში აღნიშნული თანხის გადახდის მომენტიდან. საგადასახადო მოთხოვნის გამოცემის წესი განისაზღვრება საქართველოს ფინანსთა მინისტრის №996 ბრძანებით დამტკიცებული ინსტრუქციით. საგადასახადო ორგანოს მიერ პირისთვის წარდგენილ საგადასახადო მოთხოვნაში აღინიშნება:

- საგადასახადო მოთხოვნის გამომცემი საგადასახადო ორგანო და მისი მისამართი;
- საგადასახადო მოთხოვნის გამოცემის თარიღი და ნომერი;
- პირის რეკვიზიტები – სახელი გვარი/, საიდენტიფიკაციო ნომერი, მისამართი;
- საგადასახადო მოთხოვნის წარდგენის საფუძველი, საგადასახადო კანონმდებლობის აქტის ის ნორმა, რომლის თანახმადაც მოხდა გადასახადის დარიცხვა ან/და საგადასახადო სანქციის დაკისრება;
- საგადასახადო მოთხოვნის შინაარსი – დარიცხული გადასახადის, საურავისა და ჯარიმის ოდენობა, საგადასახადო მოთხოვნის შესრულების ვადა და წესი, შეფარდებული სანქციის სახე;
- პირის უფლებები და ვალდებულებები, მათ შორის, საგადასახადო მოთხოვნის გასაჩივრების ვადა და წესი;
- საგადასახადო დავალიანების გადახდევინების უზრუნველყოფის ღონისძიებები, რომლებიც პირის მიმართ გამოიყენება საგადასახადო მოთხოვნის შეუსრულებლობის შემთხვევაში;
- საგადასახადო ორგანოს უფლებამოსილი პირის ხელმოწერა და ბეჭედი.

საგადასახადო ორგანოს საგადასახადო მოთხოვნა შეიძლება მოიცავდეს: გადასახადის გადახდის მოთხოვნას; გადასახადისა და სანქციის გადახდის მოთხოვნას; სანქციის გადახდის მოთხოვნას.

საგადასახადო ორგანო პირს წარუდგენს საგადასახადო მოთხოვნას, თუ არსებობს მისი წარდგენის ერთ-ერთი შემდეგი საფუძველი: გადასახადის დარიცხვა, რომლის გაანგარიშება საგადასახადო ორგანოს ვალდებულებაა. საგადასახადო ორგანო ვალდებულია ფიზიკური პირის მიერ წარდგენილი დეკლარაციის საფუძველზე გამოიანგარიშოს ფიზიკური პირის ქონების გადასახადი და დარიცხული გადასახადის შესახებ ფიზიკურ პირს წარუდგინოს საგადასახადო მოთხოვნა; გადასახადის დარიცხვის ან/და სანქციის დაკისრების შესახებ საგადასახადო

ორგანოს გადაწყვეტილება.

საგადასახადო კოდექსის თანახმად, თუ საგადასახადო შემოწმების აქტის საფუძველზე საგადასახადო ორგანოს უფლებამოსილი პირი მიიღებს გადაწყვეტილებას გადასახადების ან/და სანქციების დარიცხვის შესახებ, გადაწყვეტილების ასლი საგადასახადო მოთხოვნასთან ერთად წარედგინება გადასახადის გამომხდელს. საგადასახადო ორგანოს უფლებამოსილი პირი საგადასახადო სამართალდარღვევის საქმეზე გამოსცემს ბრძანებას, რომლის საფუძველზე გამოცემული საგადასახადო მოთხოვნა წარედგინება გადასახადის გამომხდელს.

საგადასახადო ორგანო გადასახადის გამომხდელს გამოვლენილ საგადასახადო სამართალდარღვევაზე ან საგადასახადო შემოწმების მასალებზე თანხების დარიცხვის შესახებ საგადასახადო მოთხოვნას უგზავნის საგადასახადო ორგანოს უფროსის მიერ გადაწყვეტილების მიღების დღიდან 5 სამუშაო დღის განმავლობაში. გადასახადის გამომხდელის აღიარებული საგადასახადო დავალიანების გადახდევინების მიზნით საგადასახადო ორგანოს უფლება აქვს, მესამე პირს წარუდგინოს საგადასახადო მოთხოვნა და მისი ქონებიდან უზრუნველყოს გადასახადის გადახდევინება. საგადასახადო მოთხოვნა პირმა უნდა შეასრულოს ნებაყოფლობით, მისი მიღებიდან 20 კალენდარული დღის ვადაში.

საგადასახადო მოთხოვნის შეუსრულებლობის შემთხვევაში, პირის მიმართ გამოიყენება საგადასახადო დავალიანების უზრუნველყოფის ღონისძიებები.

საგადასახადო მოთხოვნა შეიძლება გაასაჩივროს პირმა საგადასახადო კოდექსით დადგენილი წესით, საგადასახადო მოთხოვნის ჩაბარებიდან 20 კალენდარული დღის ვადაში, ფინანსთა სამინისტროს სისტემაში წერილობითი ან ელექტრონული ფორმით საჩივრის წარდგენით, აგრეთვე, სასამართლოში კანონმდებლობით დადგენილი წესით.

გადასახადის გამომხდელის მოთხოვნა

გადასახადის გამომხდელის მოთხოვნა არის პირის მიერ საგადასახადო ორგანოსათვის წარდგენილი მოთხოვნა გადასახადების ან/და სანქციების ზედმეტად გადახდილი თანხის დაბრუნების შესახებ, რომლის შესრულებაც სავალდებულოა საგადასახადო ორგანოსათვის ამ კოდექსით განსაზღვრულ შემთხვევებში და დადგენილი წესით. გადასახადის გამომხდელის მოთხოვნის წარდგენის საფუძველია გადასახადების ან/და სანქციების ზედმეტად გადახდილი თანხა. გადასახადის გამომხდელის მოთხოვნა შესრულებულად ითვლება მოთხოვნილი თანხის გადახდის მომენტიდან. თუ საგადასახადო ორგანო მიიჩნევს, რომ გადასახადის გამომხდელის მოთხოვნა უსაფუძვლოა, იგი ვალდებულია მოთხოვნის მიღებიდან 20 დღის ვადაში გადასახადის გამომხდელს წარუდგინოს დასაბუთებული შესაგებელი. პირს უფლება აქვს, საგადასახადო ორგანოს შესაგებელი გაასაჩივროს მისთვის ჩაბარებიდან 20 დღის ვადაში კოდექსით დადგენილი წესით.

საგადასახადო კოდექსი განსაზღვრავს გადასახადის გამომხდელის მოთხოვნის საგადასახადო ორგანოსათვის წარდგენის საფუძველებს:

- გადასახადების ან/და სანქციების ზედმეტად გადახდილი თანხა;
- გადასახადების ზედმეტად გადახდილი თანხა;
- სანქციების ზედმეტად გადახდილი თანხა.

გადასახადების ან/და სანქციების თანხები ზედმეტად შეიძლება ჩაირიცხოს ბიუჯეტში სხვადასხვა მიზეზის გამო. როგორც წესი, ასეთ მიზეზებს განეკუთვნება:

გადასახადის გადამხდელის მიერ გადასახადის, მათ შორის გადასახადის მიმდინარე გადასახდელის არასწორად გამოანგარიშება, გადასახადის გადამხდელის მიერ გამოუყენებელი საგადასახადო შეღავათის რეალიზაცია, საგადასახადო ორგანოს მიერ გადასახადის არასწორად დარიცხვა და სხვა.

გადასახადის გადამხდელის მოთხოვნა საგადასახადო ორგანოს შეიძლება წარედგინოს წერილობითი ფორმით, რომელიც ხელმოწერილი უნდა იყოს პირის კანონიერი ან უფლებამოსილი წარმომადგენლის მიერ და დამოწმებული უნდა იყოს ბეჭდით. საგადასახადო ორგანოს უნდა გადაეცეს გადასახადის გადამხდელის მოთხოვნის დედანი ან დამოწმებული ასლი.

გადასახადის გადამხდელის მოთხოვნა საგადასახადო ორგანოსათვის გადაცემულად ითვლება, თუ იგი ჩაჰბარდა ადრესატს უშუალოდ ან დაზღვეული საფოსტო გზავნილით. გადასახადის გადამხდელის მოთხოვნაში უნდა აღინიშნოს: საგადასახადო ორგანო, რომელსაც წარედგინა გადამხდელის მოთხოვნა; პირის რეკვიზიტები - სახელი და გვარი, საიდენტიფიკაციო ნომერი, მისამართი; გადასახადის გადამხდელის მოთხოვნის წარდგენის საფუძველი; გადასახადის გადამხდელის მოთხოვნის შინაარსი; გადასახადის გადამხდელის მოთხოვნის წარდგენის თარიღი და ხელმოწერა.

პირის მიერ საგადასახადო ორგანოსთვის წარდგენილი გადასახადის გადამხდელის მოთხოვნა ელექტრონული ფორმით აღირიცხება გადასახადის გადამხდელის მოთხოვნის სარეგისტრაციო ჟურნალში. გადასახადის გადამხდელის მოთხოვნა შესრულებულად ითვლება მოთხოვნილი თანხის სრული მოცულობით დაბრუნების მომენტიდან.

საგადასახადო ვალდებულება და მისი შესრულება

საგადასახადო ვალდებულებად ითვლება პირის ვალდებულება, გადაიხადოს ამ კოდექსით დაწესებული და ადგილობრივი თვითმმართველობის წარმომადგენლობითი ორგანოს მიერ შემოღებული გადასახადი. პირს საგადასახადო ვალდებულება ეკისრება საქართველოს საგადასახადო კანონმდებლობით დადგენილ იმ გარემოებათა წარმოქმნის მომენტიდან, რომლებიც ითვალისწინებს გადასახადის გადახდას. საგადასახადო ვალდებულების შესრულებად ითვლება გადასახადის თანხის დადგენილ ვადაში გადახდა. საგადასახადო ვალდებულებას ასრულებს უშუალოდ გადასახადის გადამხდელი, თუ საქართველოს კანონმდებლობით სხვა რამ არ არის გათვალისწინებული. გადასახადის გადამხდელის საგადასახადო ვალდებულება შეიძლება შეასრულოს სხვა პირმა საქართველოს ეროვნული ბანკის მიერ დადგენილი წესით. ამ კოდექსით გათვალისწინებულ შემთხვევებში დასაშვებია საგადასახადო ვალდებულების შესრულების წესის ან/და ვადის შეცვლა. გადასახადის გადახდის დღედ ითვლება გადასახადის თანხის ბიუჯეტის შესაბამის ანგარიშზე ჩარიცხვის დღე, თუ საქართველოს საგადასახადო კანონმდებლობით სხვა რამ არ არის დადგენილი გადასახადის გადამხდელი გადასახადს იხდის საგადასახადო აღრიცხვის ადგილის მიხედვით, გარდა არამეწარმე ფიზიკური პირისა, რომელიც გადასახადს იხდის საცხოვრებელი ადგილის მიხედვით.

საბანკო დაწესებულება ვალდებულია, პირველ რიგში, შეასრულოს გადასახადის გადამხდელის საგადახდო დავალება გადასახადის გადახდის თაობაზე და საგადასახადო ორგანოს საინკასო დავალება საბანკო ანგარიშიდან გადასახადის თანხის ჩამოწერის თაობაზე შემდეგი თანამიმდევრობით: საგადასახადო ორგანოს საინკასო დავალება; გადასახადის გადამხდელის საგადახდო დავალება. პირის

საბანკო ანგარიშზე თანხის არსებობის შემთხვევაში ბანკი საგადახდო ან საინკასო დავალებას ასრულებს არა უგვიანეს აღნიშნული დავალების მიღების დღის მომდევნო საოპერაციო დღისა, საინკასო დავალების მომსახურების ხარჯების ანაზღაურება ეკისრება გადასახადის გადამხდელს. თუ პირის საბანკო ანგარიშზე არსებული თანხა არასაკმარისია საგადახდო ან საინკასო დავალების შესასრულებლად, მათი შესრულება ხორციელდება ამ ანგარიშზე თანხის ჩარიცხვიდან არა უგვიანეს მომდევნო საოპერაციო დღისა.

საგადასახადო ვალდებულება და მისი შესრულება გადასახადის გადამხდელის ძირითადი და ყველაზე მნიშვნელოვანი იურიდიული ვალდებულებაა. საგადასახადო კანონმდებლობით გათვალისწინებულ შემთხვევებში საგადასახადო ვალდებულება შეიძლება დაეკისროს ასევე საგადასახადო აგენტს ან სხვა ვალდებულ პირს.

საგადასახადო ვალდებულება ორი დამოუკიდებელი, მაგრამ ამავდროულად თანამიმდევრული და ურთიერთდაკავშირებული სტადიისაგან შედგება:

- გადასახადის გამოანგარიშება;
- გადასახადის გადახდა.

გადასახადის გამოანგარიშება საგადასახადო ვალდებულებისა და მისი შესრულების პირველი სტადიაა. გადასახადის გამოანგარიშება გულისხმობს პირის მოქმედებას ან მოქმედებათა ერთობლიობას, რომელიც დაკავშირებულია გადასახადის თანხის გადასახადის გამოანგარიშების ვალდებულება შეიძლება დაეკისროს გადასახადის გადამხდელს, საგადასახადო აგენტს, საგადასახადო ორგანოს ან სხვა ვალდებულ პირს.

საგადასახადო კოდექსით განსაზღვრულ შემთხვევებში გადასახადის გამოანგარიშების ვალდებულება შეიძლება დაეკისროს საგადასახადო ორგანოს. ფიზიკური პირის მიერ წარდგენილი დეკლარაციის საფუძველზე ფიზიკური პირის ქონების გადასახადს გამოიანგარიშებს საგადასახადო ორგანო. საგადასახადო ვალდებულება უნდა შესრულდეს საგადასახადო კანონმდებლობით დადგენილ ვადაში. ამასთან, პირს უფლება აქვს საგადასახადო ვალდებულება შეასრულოს ვადამდეც.

გადასახადის გადახდა საგადასახადო ვალდებულების შესრულების მეორე სტადიაა. გადასახადის გადახდა გულისხმობს პირის მოქმედებას ან მოქმედებათა ერთობლიობას, რომელიც დაკავშირებულია გადასახადის თანხის ბიუჯეტში გადახდასთან.

საგადასახადო ვალდებულების შესრულების წესის ან/და ვადის შეცვლა დასაშვებია მხოლოდ საგადასახადო კოდექსით გათვალისწინებულ შემთხვევებში. მაგალითად, საგადასახადო ვალდებულების შესრულების ვადები შეიძლება შეიცვალოს საომარი და საგანგებო მდგომარეობის გამოცხადებისას განსაკუთრებული პირობების შემთხვევით.

საგადასახადო კანონმდებლობით გათვალისწინებულ შემთხვევებში საგადასახადო ვალდებულების შესრულება შეიძლება დაეკისროს ასევე სხვა ვალდებულ პირს. მაგალითად, საგადასახადო აგენტი ვალდებულია გადახდის წყაროსთან დააკავოს გადასახადი და გადარიცხოს ბიუჯეტში პირისათვის თანხის გადახდისთანავე,

საგადასახადო ვალდებულება შეიძლება შეასრულოს გადასახადის გადამხდელის კანონიერმა წარმომადგენელმა (მშობელი, მშვილებელი, მეურვე ან ფიზიკური პირის

სხვა კანონიერი წარმომადგენელი), მემკვიდრემ და სხვა პირმა. მაგალითად, გადასახადის გადამხდელის საგადასახადო ვალდებულება შეიძლება შეასრულოს შესაბამისი უფლებამოსილების მქონე წარმომადგენელმა. ამასთან, უნდა აღინიშნოს, რომ ამ შემთხვევაში გადასახადის გადახდა უნდა წარმოებდეს მხოლოდ გადასახადის გადამხდელის სახსრების ხარჯზე. როგორც წესი, საგადასახადო ვალდებულება სრულდება ეროვნული ვალუტით ლარებით, როგორც ნაღდი, ისე უნაღდო ანგარიშსწორების გზით. გადასახადის გადახდა წარმოებს გადასახადის გადამხდელის საგადასახადო აღრიცხვის ადგილის ან საცხოვრებელი ადგილის მიხედვით. გადასახადის გადამხდელი გადასახადს იხდის საგადასახადო აღრიცხვის ადგილის მიხედვით. არამეწარმე ფიზიკური პირი გადასახადს იხდის საცხოვრებელი ადგილის მიხედვით. საგადახდო ან საინკასო დავალების შესრულების ვადა შეესაბამება საგადასახადო კოდექსით გათვალისწინებულ სამუშაო დღეს.

საწარმოს/ორგანიზაციის ლიკვიდაციისას საგადასახადო ვალდებულებას ასრულებს და საგადასახადო დავალიანებას იხდის ამ საწარმოს/ორგანიზაციის სალიკვიდაციო კომისია, თუ ამ მუხლით სხვა რამ არ არის გათვალისწინებული. საწარმოს ლიკვიდაციისას/საქმიანობის შეწყვეტისას საგადასახადო ვალდებულების შესრულებას და საგადასახადო დავალიანების გადახდას სოლიდარულად ახორციელებენ ამ საწარმოს პარტნიორები/მონაწილეები. საწარმოს/ორგანიზაციის ლიკვიდაციისას ზედმეტად გადახდილ თანხას საგადასახადო ორგანო ამ კოდექსით დადგენილი წესით უბრუნებს საწარმოს/ორგანიზაციის სალიკვიდაციო კომისიას.

ლიკვიდაციის შემთხვევაში საწარმო/ორგანიზაცია წყვეტს არსებობას. ლიკვიდაცია, როგორც წესი, გულისხმობს საწარმოს/ორგანიზაციის ამოშლას მეწარმეთა და არასამეწარმეო იურიდიული პირების რეესტრიდან. ლიკვიდაცია არ არის ერთჯერადი აქტი. ესაა პროცესი, რომელიც გრძელდება ამ საწარმოს/ორგანიზაციის კრედიტორების დაკმაყოფილებამდე და მიმდინარე საქმეების დასრულებამდე. ლიკვიდაციისას ინიშნება სალიკვიდაციო კომისია, დგინდება კრედიტორთა მოთხოვნები, დებიტორები, საწარმო ჩვეულებრივ განაგრძობს ფუნქციონირებას და მიმდინარე საქმეების დასრულების, ყველა მოთხოვნის დადგენისა და ვალდებულებების, მ.შ. საგადასახადო ვალდებულების, შესრულების შემდეგ მარეგისტრირებული ორგანო ამოშლის მას მეწარმეთა და არასამეწარმეო იურიდიული პირების რეესტრიდან.

საწარმოს ან ორგანიზაციის ლიკვიდაციისას საგადასახადო ვალდებულებას ასრულებს და საგადასახადო დავალიანებას იხდის შესაბამისად ამ საწარმოს ან ორგანიზაციის სალიკვიდაციო კომისია. გაერთიანებების, ამხანაგობებისა და სხვა მსგავსი წარმონაქმნების ლიკვიდაციისას ან საქმიანობის შეწყვეტისას საგადასახადო ვალდებულების შესრულებას და საგადასახადო დავალიანების გადახდას სოლიდარულად ახორციელებენ ამ საწარმოს პარტნიორები.

იურიდიული პირის ლიკვიდაციის შესახებ სალიკვიდაციო კომისია ან გადასახადის გადამხდელი დაუყოვნებლივ წერილობით აცნობებს საგადასახადო ორგანოს. იურიდიული პირის ლიკვიდაციის თაობაზე გადაწყვეტილების მიღებიდან 15 დღის ვადაში სალიკვიდაციო კომისია ვალდებულია წარუდგინოს მოგებისა და ქონების გადასახადების დეკლარაციები შესაბამის საგადასახადო ორგანოს.

საწარმოს/ორგანიზაციის ლიკვიდაციისას საგადასახადო ორგანო საწარმოს/ორგანიზაციის სალიკვიდაციო კომისიას უბრუნებს ზედმეტად გადახდილ თანხას,

გადასახადის გადამხდელის მოთხოვნის წარდგენიდან არა უგვიანეს 3 თვისა, საგადასახადო კოდექსით დადგენილი წესით.

რეორგანიზებული საწარმოს/ორგანიზაციის საგადასახადო ვალდებულებას ასრულებს და საგადასახადო დავალიანებას გადაიხდის მისი უფლებამონაცვლე კოდექსით დადგენილი წესით. რამდენიმე საწარმოს/ორგანიზაციის შერწყმისას თითოეულის საგადასახადო ვალდებულების შესრულების უფლებამონაცვლედ ითვლება შერწყმის შედეგად წარმოქმნილი საწარმო/ორგანიზაცია. ერთი საწარმოს/ორგანიზაციის მეორე საწარმოსთან/ორგანიზაციასთან მიერთებისას მიერთებული საწარმოს/ორგანიზაციის საგადასახადო ვალდებულების/დავალიანების შესრულების უფლებამონაცვლედ ითვლება საწარმო/ორგანიზაცია, რომელსაც მიუერთდა ეს საწარმო/ორგანიზაცია.

საწარმოს /ორგანიზაციის რამდენიმე საწარმოდ/ორგანიზაციად გაყოფისას თავდაპირველი საწარმოს/ორგანიზაციის საგადასახადო ვალდებულების/დავალიანების შესრულების უფლებამონაცვლეებად ითვლებიან გაყოფის შედეგად წარმოქმნილი საწარმოები/ორგანიზაციები. რამდენიმე უფლებამონაცვლის არსებობისას რეორგანიზებული საწარმოს/ორგანიზაციის საგადასახადო ვალდებულების /დავალიანების შესრულებაში თითოეული მათგანის წილი განისაზღვრება გამყოფი ბალანსით ან სხვა გადამცემი აქტით. ახლად წარმოქმნილ საწარმოებს/ორგანიზაციებს ეკისრებათ სოლიდარული პასუხისმგებლობა რეორგანიზებული საწარმოს/ორგანიზაციის საგადასახადო ვალდებულების/დავალიანების ან მისი შესაბამისი ნაწილის შესრულებისათვის. საწარმოს/ორგანიზაციის ორგანიზაციულ-სამართლებრივი ფორმის შეცვლისას მისი საგადასახადო ვალდებულების /დავალიანების შესრულების უფლებამონაცვლედ ითვლება ასეთი რეორგანიზაციის შედეგად წარმოქმნილი საწარმო/ორგანიზაცია. საწარმოს/ორგანიზაციის რეორგანიზაციამდე ზედმეტად გადახდილ თანხას საგადასახადო ორგანო ჩათვლის ამ საწარმოს/ორგანიზაციის უფლებამონაცვლის რეორგანიზებული საწარმოს/ორგანიზაციის მომავალ საგადასახადო ვალდებულებათა ანგარიშში საერთო თანხის პროპორციულად ან უბრუნებს უფლებამონაცვლეს/უფლებამონაცვლეებს დადგენილი წესით.

საწარმოს/ორგანიზაციის რეორგანიზაცია ხშირად იწვევს ახალი საწარმოების/ორგანიზაციების წარმოქმნას. რეორგანიზაციის სხვადასხვა სახეებისა და მათი მოდიფიკაციებიდან, საგადასახადო კოდექსის თვალთახედვის არეალში ხვდება მხოლოდ ისინი, რომლებიც საინტერესოა უფლებამონაცვლეობის თვალსაზრისით. ასეთებს კი განეკუთვნება პირთა შერწყმა (გაერთიანება, მიერთება), გაყოფა (დაყოფა, გამოყოფა) და გარდაქმნა (სამართლებრივი ფორმის

გარდაცვლილი პირის საგადასახადო დავალიანებას გადაიხდის მისი მემკვიდრე სამკვიდრო ქონებაში მისი წილის პროპორციულად, მემკვიდრეობის მიღების დღიდან. საგადასახადო ორგანო ვალდებულია გარდაცვლილი პირის მემკვიდრეს გაუგზავნოს შეტყობინება, რომ გარდაცვლილი პირის მაგივრად გადაიხადოს საგადასახადო დავალიანება. გარდაცვლილი პირის მემკვიდრის არარსებობის ან მემკვიდრის მიერ მემკვიდრეობის მიღებაზე უარის თქმის შემთხვევაში, ან თუ გარდაცვლილი პირის საგადასახადო დავალიანების მოცულობა აღემატება მემკვიდრეობით მიღებული ქონების ღირებულებას, საგადასახადო დავალიანების დარჩენილი თანხა ითვლება უიმედო საგადასახადო დავალიანებად და ჩამოიწერება კოდექსით დადგენილი წესით. თუ პირი აგრძელებს იმავე სამეწარმეო საქმიანობას,

რომელსაც ახორციელებდა გარდაცვლილი მეწარმე ფიზიკური პირი, და ფაქტობრივად ფლობს მის ქონებას, იგი ვალდებულია ამის შესახებ აცნობოს საგადასახადო ორგანოს და გარდაცვლილი პირის მაგივრად გადაიხადოს საგადასახადო დავალიანება, მიუხედავად იმისა, მიიღებს თუ არა ამ ქონებას მემკვიდრეობით, აგრეთვე შეასრულოს გადასახადის გადამხდელის ამ კოდექსით გათვალისწინებული ყველა ვალდებულება. გარდაცვლილი პირის საგადასახადო დავალიანება არის მისი გარდაცვალების თარიღის მიხედვით არსებული საგადასახადო დავალიანება. გარდაცვლილი პირის საგადასახადო დავალიანება უნდა შესრულდეს მემკვიდრეობის მიღების დღიდან. გარდაცვლილი პირის საგადასახადო დავალიანება არის მისი გარდაცვალების თარიღის მიხედვით დადგენილ ვადაში გადაუხდელი გადასახადების ან/და სანქციების თანხასა და ზედმეტად გადახდილი გადასახადების ან/და სანქციების თანხას შორის სხვაობა.

საგადასახადო კოდექსი განსაზღვრავს საგადასახადო ორგანოს ვალდებულებას გარდაცვლილი პირის მემკვიდრეს გაუგზავნოს შეტყობინება გარდაცვლილი პირის მაგივრად საგადასახადო დავალიანების შესრულების შესახებ. მემკვიდრემ (მემკვიდრეებმა) გარდაცვლილი პირის საგადასახადო დავალიანება უნდა შეასრულოს საგადასახადო მოთხოვნის მიღებიდან 20 კალენდარული დღის ვადაში.

საგადასახადო კოდექსის თანახმად, გარდაცვლილი პირის საგადასახადო დავალიანების თანხა ჩაითვლება უიმედო საგადასახადო დავალიანებად და ჩამოიწერება საგადასახადო კოდექსით დადგენილი წესით:

- გარდაცვლილი პირის მემკვიდრის არარსებობის შემთხვევაში;
- მემკვიდრის მიერ მემკვიდრეობის მიღებაზე უარის თქმის შემთხვევაში.

იმ შემთხვევაში, თუ გარდაცვლილი პირის საგადასახადო დავალიანების მოცულობა აღემატება მემკვიდრეობით მიღებული ქონების ღირებულებას, მემკვიდრეობით მიღებული ქონების ღირებულების ფარგლებში დაიფარება გარდაცვლილი პირის საგადასახადო დავალიანება, ხოლო საგადასახადო დავალიანების დარჩენილი თანხა ასევე ჩაითვლება უიმედო საგადასახადო დავალიანებად და ჩამოიწერება საგადასახადო კოდექსით დადგენილი წესით.

სასამართლოს მიერ უგზო-უკვლოდ დაკარგულად აღიარებული პირის საგადასახადო დავალიანებას გადაიხდის პირი, რომელიც მეურვეობისა და მზრუნველობის ორგანოს მიერ უფლებამოსილია, მართოს უგზო-უკვლოდ დაკარგული პირის ქონება მისი უგზო-უკვლოდ დაკარგულად აღიარებიდან 3 თვის განმავლობაში, უგზო-უკვლოდ დაკარგული პირის ქონების ხარჯზე. საგადასახადო ორგანო ვალდებულია პირს, რომელიც მეურვეობისა და მზრუნველობის ორგანოს მიერ უფლებამოსილია, მართოს უგზო-უკვლოდ დაკარგული პირის ქონება, გაუგზავნოს შეტყობინება, რომ უგზო-უკვლოდ დაკარგული პირის მაგივრად დადგენილი წესით გადაიხადოს საგადასახადო დავალიანება. სასამართლოს მიერ ქმედუუნაროდ აღიარებული პირის საგადასახადო ვალდებულებას ასრულებს მისი მეურვე ქმედუუნარო პირის ქონების ხარჯზე. სასამართლოს მიერ ქმედუუნაროდ აღიარებული ფიზიკური პირის საგადასახადო დავალიანებას იხდის მისი მეურვე. სასამართლოს მიერ უგზო-უკვლოდ დაკარგულად ან ქმედუუნაროდ აღიარებული ფიზიკური პირის საგადასახადო დავალიანება ითვლება უიმედო საგადასახადო დავალიანებად და ჩამოიწერება იმ შემთხვევაში, თუ მისი ქონება არასაკმარისია საგადასახადო დავალიანების დასაფარავად. პირის უგზო-უკვლოდ დაკარგულად ან ქმედუუნაროდ აღიარების გაუქმების შესახებ გადაწყვეტილების მიღების დღიდან

აღდგება ჩამოწერილი საგადასახადო დავალიანება. უგზო-უკვლოდ დაკარგული ან ქმედუუნარო ფიზიკური პირის საგადასახადო დავალიანება არის მისი უგზო-უკვლოდ დაკარგულად ან ქმედუუნაროდ აღიარების თარიღის მიხედვით არსებული საგადასახადო დავალიანება.

ფიზიკური პირის უგზო-უკვლოდ დაკარგულად აღიარება უნდა მოხდეს დაინტერესებული პირის განცხადების საფუძველზე სასამართლოს გადაწყვეტილებით ორი გარემოების არსებობისას: პირის ადგილსამყოფელი დაინტერესებული პირისათვის (მეუღლე, შვილები, კრედიტორები და ა.შ.) უნდა იყოს უცნობი და ორი წლის მანძილზე თავის საცხოვრებელ ადგილას იგი არ უნდა იყოს გამოჩენილი.

კოდექსი ადგენს *ქმედუუნაროდ აღიარებული* პირის მეურვის ვალდებულების ფარგლებს. ფიზიკური პირის მეურვე ვალდებულია შეასრულოს ქმედუუნაროდ აღიარებული ფიზიკური პირის საგადასახადო დავალიანება, რაც მოიცავს პირის ქმედუუნაროდ აღიარების თარიღის მიხედვით დადგენილ ვადაში გადაუხდელი გადასახადების ან/და სანქციების თანხასა და ზედმეტად გადახდილი გადასახადების ან/და სანქციების თანხას შორის სხვაობას. შესაბამისად, თუ ქმედუუნაროდ აღიარებულ ფიზიკურ პირს მისი ქმედუუნაროდ აღიარების თარიღის მიხედვით გააჩნდა საგადასახადო დავალიანება, მეურვე ვალდებულია ქმედუუნარო პირის ქონების ხარჯზე შეასრულოს ფიზიკური პირის საგადასახადო დავალიანება.

ფიზიკური პირის ქმედუუნაროდ აღიარება არ ათავისუფლებს მას ქმედუუნაროდ აღიარებამდე ჩადენილი სამართალდარღვევებისათვის საგადასახადო პასუხისმგებლობისაგან. შესაბამისად, მეურვე ვალდებულია გადაიხადოს პირის ქმედუუნაროდ აღიარების თარიღის მიხედვით როგორც გადაუხდელი გადასახადების, ასევე სანქციის თანხა. საგადასახადო კოდექსის თანახმად, *უგზო-უკვლოდ დაკარგული* ან ქმედუუნარო ფიზიკური პირის ჩამოწერილი უიმედო საგადასახადო დავალიანება აღდგება, პირის უგზო-უკვლოდ დაკარგულად ან ქმედუუნაროდ აღიარების გაუქმების შესახებ სასამართლოს მიერ გადაწყვეტილების მიღების დღიდან.

საგადასახადო პერიოდი

საგადასახადო პერიოდი არის დროის მონაკვეთი, რომლითაც განისაზღვრება პირის საგადასახადო ვალდებულება კონკრეტული გადასახადის მიხედვით. საგადასახადო პერიოდი შეიძლება დაიყოს რამდენიმესაანგარიშო პერიოდებად, რომელთა შედეგებზეც პირს ეკისრება გადასახადის მიმდინარე გადასახდელების გადახდის ვალდებულებასხვაგვარად საგადასახადო პერიოდი არის დრო ერთი საგადასახადო ვალდებულების წარმოშობიდან მეორე საგადასადადო ვალდებულების წარმოშობამდე. თუ საწარმო/ორგანიზაცია დაფუძნდა კალენდარული წლის დაწყების შემდეგ ამ წლის 1 დეკემბრამდე, მისთვის პირველი საგადასახადო პერიოდია დროის მონაკვეთი მისი დაფუძნების დღიდან ამ წლის ბოლომდე. საწარმოს დაფუძნების დღედ ითვლება ერთობლივი საქმიანობის შესახებ ხელშეკრულების დადების დღე. თუ საწარმო/ორგანიზაცია დაფუძნდა 1 დეკემბრიდან 31 დეკემბრის ჩათვლით, მისთვის პირველი საგადასახადო პერიოდია დროის მონაკვეთი დაფუძნების დღიდან მომდევნო წლის ბოლომდე.

თუ საწარმოს/ორგანიზაციის ლიკვიდაცია /რეორგანიზაცია განხორციელდა კალენდარული წლის დამთავრებამდე, მისთვის უკანასკნელი საგადასახადო პერიოდია დროის მონაკვეთი ამ წლის დასაწყისიდან მისი ლიკვიდაციის/

რეორგანიზაციის დასრულების დღემდე. თუ საწარმო/ორგანიზაცია დაფუძნდა მისი ლიკვიდაციის/ რეორგანიზაციის წლის წინა წლის 30 ნოემბრის შემდეგ, მისთვის პირველი და უკანასკნელი საგადასახადო პერიოდებია დროის მონაკვეთი დაფუძნების დღიდან ლიკვიდაციის / რეორგანიზაციის დასრულების დღემდე. ეს წესები არ გამოიყენება იმ საწარმოების/ორგანიზაციების მიმართ, რომლებსაც გამოეყო ან მიუერთდა ერთი ან რამდენიმე საწარმო/ორგანიზაცია.

თუ საგადასახადო პერიოდის განმავლობაში საქართველოს საწარმო ორგანიზაცია იძენს უცხოური საწარმოს სტატუსს ან, პირიქით, უცხოური საწარმო – საქართველოს საწარმოს სტატუსს, საგადასახადო პერიოდი იყოფა ორ ნაწილად: პირველ ნაწილში საწარმო/ორგანიზაცია გადასახადის გადამხდელია თავდაპირველი სტატუსის შესაბამისად, ხოლო მეორეში – შემენილი სტატუსის შესაბამისად. ეს წესები არ გამოიყენება იმ გადასახადის მიმართ, რომლის საგადასახადო პერიოდი არ არის კალენდარული წელი.

აუცილებელია საგადასახადო პერიოდი გავმიჯნოთ საანგარიშო პერიოდისაგან. საანგარიშო პერიოდი შედეგების დაჯამების, საგადასახადო ანგარიშების შედგენისა და საგადასახადო ორგანოში წარდგენის პერიოდია. როგორც წესი, საგადასახადო პერიოდი და საანგარიშო პერიოდი ერთმანეთს არ ემთხვევა. საგადასახადო პერიოდი კონკრეტულ გადასახადთან მიმართებაში განსაზღვრულია საგადასახადო კოდექსით.

საერთო წესის შესაბამისად, *მოგების, საშემოსავლო და ქონების* გადასახადების საგადასახადო პერიოდად ითვლება კალენდარული წელი ანუ დროის მონაკვეთი ერთი წლის 1 იანვრიდან 31 დეკემბრის ჩათვლით. მაგალითად, თუ საწარმომ სახელმწიფო რეგისტრაცია გაიარა 2012 წლის 5 აგვისტოს, მისთვის პირველ საგადასახადო პერიოდია დროის მონაკვეთი 2012 წლის 5 აგვისტოდან 2012 წლის 31 დეკემბრის ჩათვლით.

პირველ საგადასახადო პერიოდთან ერთად, საგადასახადო კოდექსი განსაზღვრავს საწარმოს უკანასკნელ საგადასახადო პერიოდს. თუ საწარმოს ლიკვიდაცია განხორციელდა კალენდარული წლის დამთავრებამდე, მისთვის უკანასკნელი საგადასახადო პერიოდია დროის მონაკვეთი ამ წლის დასაწყისიდან მისი ლიკვიდაციის (რეორგანიზაციის) დასრულების დღემდე. მაგალითად, თუ საწარმოს ლიკვიდაცია დასრულდა 2011 წლის 25 აგვისტოს, მისთვის უკანასკნელ საგადასახადო პერიოდს წარმოადგენს დროის მონაკვეთი 2011 წლის 1 იანვრიდან 2011 წლის 25 აგვისტომდე. ამასთან, თუ საწარმო დაფუძნდა მისი ლიკვიდაციის წლის წინა წლის 30 ნოემბრის შემდეგ (ანუ 1 დეკემბრიდან 31 დეკემბრის ჩათვლით), მისთვის პირველი და უკანასკნელი საგადასახადო პერიოდებია დროის მონაკვეთი დაფუძნების დღიდან ლიკვიდაციის (რეორგანიზაციის) დასრულების დღემდე. მაგალითად, თუ საწარმომ სახელმწიფო რეგისტრაცია გაიარა 2011 წლის 10 დეკემბერს, ხოლო მისი ლიკვიდაცია დასრულდა 2012 წლის 17 ოქტომბერს, მისთვის პირველ და უკანასკნელ საგადასახადო პერიოდებს წარმოადგენს დროის მონაკვეთი 2011 წლის 10 დეკემბრიდან 2012 წლის 17 ოქტომბრამდე. საგადასახადო პერიოდის განსაზღვრის ზემოაღნიშნული წესები გამოიყენება მხოლოდ იმ გადასახადის მიმართ, რომლის საგადასახადო პერიოდია კალენდარული წელი (მოგების, საშემოსავლო და ქონების გადასახადები) და არ გამოიყენება იმ გადასახადის მიმართ, რომლის საგადასახადო პერიოდია თვე ან კვარტალი (დღგ, აქციზი, იმპორტის გადასახადი).

საგადასახადო შეღავათი

საგადასახადო შეღავათად ითვლება სხვა გადასახადის გადამხდელებთან შედარებით ცალკეული კატეგორიის გადასახადის გადამხდელებისათვის მინიჭებული უპირატესობა, კერძოდ, შესაძლებლობა, გადაიხადონ გადასახადი ნაკლები ოდენობით ან გათავისუფლდნენ გადასახადის გადახდისაგან. ადგილობრივი გადასახადის გადახდისათვის საგადასახადო შეღავათი დგინდება შესაბამის ნორმატიულ აქტში ცვლილების შეტანით. აკრძალულია ინდივიდუალური ხასიათის საგადასახადო შეღავათის დაწესება და ცალკეული პირის გათავისუფლება გადასახადისაგან. გადასახადის გადამხდელს უფლება აქვს, ისარგებლოს საგადასახადო შეღავათით.

საგადასახადო კოდექსით გათვალისწინებული საერთო-სახელმწიფოებრივი ან ადგილობრივი გადასახადისაგან გათავისუფლება შეიძლება მხოლოდ საგადასახადო კოდექსში ცვლილებისა და დამატების შეტანით. შესაბამისად, ცალკეული კატეგორიის გადასახადის გადამხდელებისათვის მინიჭებული უპირატესობა, შესაძლებლობა გათავისუფლდეს გადასახადის გადახდისაგან დასაშვებია მხოლოდ საგადასახადო კოდექსით. გადასახადისაგან განთავისუფლების გარდა საგადასახადო კოდექსი ითვალისწინებს სხვა საგადასახადო შეღავათებს. საგადასახადო შეღავათად ითვლება სხვა გადასახადის გადამხდელებთან შედარებით ცალკეული კატეგორიის გადასახადის გადამხდელებისათვის მინიჭებული უპირატესობა, გადაიხადონ გადასახადი ნაკლები ოდენობით. საერთო-სახელმწიფოებრივ გადასახადებზე საგადასახადო შეღავათები დგინდება მხოლოდ საგადასახადო კოდექსით, ხოლო ადგილობრივ გადასახადზე, როგორც საგადასახადო კოდექსით, ასევე ადგილობრივი თვითმმართველობის ნორმატიული აქტებით. სხვა სამართლებრივი აქტებით საგადასახადო შეღავათების დაწესება ასევე აკრძალულია.

საგადასახადო შეღავათად ითვლება ცალკეული კატეგორიის გადასახადის გადამხდელებისათვის მინიჭებული უპირატესობა სხვა გადამხდელებთან შედარებით:

- გადაიხადონ გადასახადი ნაკლები ოდენობით;
- გათავისუფლდნენ გადასახადის გადახდისაგან.

ცალკეული კატეგორიის გადასახადის გადამხდელების გადასახადისაგან გათავისუფლების კერძო შემთხვევას საგადასახადო იმუნიტეტი წარმოადგენს. სახელმწიფოები ნაცვალგების საფუძველზე ანიჭებენ საგადასახადო იმუნიტეტს აგრეთვე დიპლომატიური და საკონსულო დაწესებულებების თანამშრომლებსა და მათი ოჯახის წევრებს, თუ ისინი უცხო ქვეყნის მოქალაქეები არ

გადასახადის დარიცხვა

გადასახადის დარიცხვა გულისხმობს საგადასახადო ორგანოს მიერ კონკრეტული საგადასახადო პერიოდისათვის გადასახადის თანხის აღრიცხვასა და ასახვას გადასახადის გადამხდელის პირადი აღრიცხვის ბარათზე, რომლის წარმოების წესს განსაზღვრავს საქართველოს ფინანსთა მინისტრი. გადასახადის დარიცხვის საფუძველია: საგადასახადო დეკლარაცია; ინფორმაცია გადახდილი თანხების შესახებ საგადასახადო შემოწმების აქტი; საგადასახადო ორგანოსათვის სხვა მაკონტროლებელი ან სამართალდამცავი ორგანოების მიერ მიწოდებული ინფორმაცია პირის საგადასახადო ვალდებულების შესახებ. საგადასახადო ორგანო უფლებამოსილია პირს დაარიცხოს გადასახადი თავის ხელთ არსებული ინფორმაციის საფუძველზე, თუ პირი მას არ წარუდგენს გადასახადის დასარიცხად

საჭირო ინფორმაციას. გადასახადის, აგრეთვე გადასახადის მიმდინარე გადასახდელების გადახდის ვადა დგინდება თითოეული გადასახადის მიხედვით. თუ განსაზღვრული არ არის გადასახადის გადახდის ვადა, მისი გადახდა ხორციელდება დეკლარაციის წარდგენისათვის დადგენილ ვადაში, ხოლო სხვა შემთხვევაში – საგადასახადო მოთხოვნის მიღებიდან 20 დღის ვადაში. თუ გადასახადის გადამხდელის გადასახადების ან/და სანქციების გადახდილი თანხა აღემატება დარიცხული გადასახადების ან/და სანქციების თანხას, საგადასახადო ორგანო: გადასახადის გადამხდელის მიმართვის საფუძველზე ზედმეტად გადახდილ თანხას ჩაუთვლის მომავალი საგადასახადო ვალდებულების ანგარიშში; გადასახადის გადამხდელის მოთხოვნის წარდგენის საფუძველზე ამმოთხოვნის წარდგენიდან არა უგვიანეს 3 თვისა უბრუნებს გადასახადის გადამხდელს ზედმეტად გადახდილ თანხას. გადასახადის გადამხდელის მიმართვის საფუძველზე ცალკეული გადასახადის/ სანქციის მიხედვით ზედმეტად გადახდილი თანხა გადაიტანება სხვა სახის გადასახადში/სანქციაში საგადასახადო ორგანოს მიერ ან საქართველოს ფინანსთა მინისტრის გადაწყვეტილებით. ზედმეტად გადახდილი დამატებული ღირებულების გადასახადის თანხა გადასახადის გადამხდელს უბრუნდება საგადასახადო ორგანოში განცხადების წარდგენიდან არა უგვიანეს 1 თვისა: დამატებული ღირებულების გადასახადის გადამხდელის მიერ განხორციელებული საქონლის ექსპორტისას ან/დ კოდექსის შესაბამისად ამორტიზაციას დაქვემდებარებული ძირითადი საშუალების შემენისას ან/და იმპორტისას; ჩასათვლელი თანხის გადამეტება საანგარიშო პერიოდში დარიცხულ დამატებული ღირებულების გადასახადის თანხაზე ჩაითვლება დამატებული ღირებულების გადასახადის შემდგომი პერიოდების გადასახდელებში ან 3 თვის შემდეგ ბრუნდება დადგენილი პირობებისა და ვადის დაცვით. გრანტის მიმღებ პირს, რომელიც საქართველოს კანონმდებლობის შესაბამისად ყიდულობს გრანტის ხელშეკრულების პირობებით გათვალისწინებულ საქონელს ან/და ამავე საწყისებზე იღებს მომსახურებას, უფლება აქვს, დადგენილი წესით ჩაითვალოს ან დაიბრუნოს ამ საქონლისათვის/მომსახურებისათვის გადახდილი დამატებული ღირებულების გადასახადი საგადასახადო ორგანოში საგადასახადო ანგარიშ-ფაქტურის ან უკუდაბეგვრისას ბიუჯეტში დამატებული ღირებულების გადასახადის გადახდის დამადასტურებელი დოკუმენტის წარდგენის საფუძველზე. დამატებული ღირებულების გადასახადის ჩათვლა ან დაბრუნება ხდება მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ განცხადება საგადასახადო ორგანოს წარედგინება დასაბეგრი ოპერაციის განხორციელებიდან 3 თვეში. ზედმეტად გადახდილი თანხა, რომელიც წარმოიშვა საგადასახადო ორგანოს საინკასო დავალებით გადასახადის გადამხდელის საბანკო ანგარიშიდან გადასახადის თანხის არასწორად ჩამოწერის, მათ შორის, ორი ან რამდენიმე საბანკო დაწესებულების მიერ საგადასახადო ორგანოს საინკასო დავალების ერთდროულად შესრულების შედეგად, გადასახადის გადამხდელს უბრუნდება საგადასახადო ორგანოსთვის განცხადების წარდგენიდან არა უგვიანეს 15 დღისა. გადასახადის გადამხდელის ზედმეტად გადახდილი თანხის დაბრუნებისათვის თანხების აკუმულირებისა და დაბრუნების წესს განსაზღვრავს ფინანსთა მინისტრი. ცალკეულ შემთხვევაში, იმ გადასახადის გადამხდელის მიმართ, რომელიც ახორციელებს ელექტრონულ დეკლარირებას, შესაძლებელია განხორციელდეს ზედმეტად გადახდილი გადასახადის თანხის ავტომატური

დაბრუნება. ზედმეტად გადახდილი გადასახადის თანხის ავტომატური დაბრუნების წესსა და პირობებს განსაზღვრავს საქართველოს ფინანსთა მინისტრი.

გადასახადის გადამხდელის პირადი აღრიცხვის ბარათს საგადასახადო ორგანოები აწარმოებენ ელექტრონული ფორმით. გადასახადის გადამხდელის პირადი აღრიცხვის ბარათზე აისახება გადასახადის გადამხდელის მიერ დეკლარირებული და გადახდილი თანხები, აგრეთვე საგადასახადო და სხვა უფლებამოსილი ორგანოების მიერ საქართველოს კანონმდებლობით გათვალისწინებული გადასახდელად დარიცხული ან შემცირებული თანხები, ზედმეტად გადახდილი, უკან დაბრუნებული ან სხვა გადასახადების გადახდის ანგარიშებში გადატანილი თანხები, ვადაგადაცილებული საგადასახადო დავალიანებები, საგადასახადო სანქციები, ჩათვლის უფლებით გათავისუფლებული ოპერაციები, სასაქონლო დეკლარირების განხორციელების დროს გადახდილი ექსპორტის და იმპორტის გადასახდელი თანხები.

გადასახადის გადამხდელის პირადი აღრიცხვის ბარათის წარმოება გულისხმობს მისი გახსნის, მონაცემების შეტანის, გაერთიანების, გაყოფის, დახურვის პროცედურებს.

გადასახადის გადამხდელის პირადი აღრიცხვის ბარათს აწარმოებენ საგადასახადო ორგანოს უფროსის (მოადგილის) ბრძანებით განსაზღვრული უფლებამოსილი პირები. ყველა აქტიური გადამხდელისთვის ბარათი იხსნება ყოველი საგადასახადო წლის დასაწყისში. ბარათში მიეთითება გადასახადის გადამხდელის სრული დასახელება, საიდენტიფიკაციო ნომერი, გადასახდელის დასახელება და საგადასახადო წელი, ხოლო იმ გადასახადის გადამხდელთა ბარათზე, რომლებიც იყენებენ დაბეგვრის სპეციალურ რეჟიმებს, ბარათზე მიეთითება აგრეთვე იმ სპეციალური დაბეგვრის რეჟიმის სახე, რომელსაც იყენებს გადასახადის გადამხდელი.

გადასახადის გადამხდელის პირადი აღრიცხვის ბარათზე მონაცემთა შეტანის საფუძველს წარმოადგენს: გადასახადის გადამხდელის მიერ წარმოდგენილი საგადასახადო და სასაქონლო დეკლარაციები, მათ შორის, დაზუსტებული დეკლარაციები; საგადასახადო ორგანოსა და სხვა უფლებამოსილი ორგანოების შემოწმების მასალები და სხვა სათანადო ინფორმაცია; საგადასახადო ორგანოს მიერ გაფორმებული დასკვნები; გადახდილი თანხების შესახებ ინფორმაცია; კანონიერ ძალაში შესული სასამართლოს გადაწყვეტილებები; სამართალდარღვევის ოქმები; სახელმწიფო ხაზინიდან და ბანკებიდან მიღებული ამონაწერები;

საგადასახადო კოდექსი ადგენს გადასახადის დარიცხვის საფუძვლებს. ასეთ საფუძვლებს განეკუთვნება:

- საგადასახადო დეკლარაცია;
- საგადასახადო აგენტის ინფორმაცია გადახდილი თანხებისა და გადახდის წყაროსთან განხორციელებული განაცემების დაბეგვრის შესახებ;
- საგადასახადო შემოწმების აქტი;
- საგადასახადო ორგანოსათვის მაკონტროლებელი ან სამართალდამცავი ორგანოების მიერ მიწოდებული ინფორმაცია საგადასახადო ვალდებულების შესახებ.

გადასახადის გადახდის ვადა

გადასახადის, აგრეთვე გადასახადის მიმდინარე გადასახდელების გადახდის ვადა დგინდება თითოეული გადასახადის მიხედვით. მისი გადახდა ხორციელდება

დეკლარაციის წარდგენისათვის დადგენილ ვადაში, ხოლო სხვა შემთხვევაში – საგადასახადო მოთხოვნის მიღებიდან 30 დღის ვადაში.

საგადასახადო კანონმდებლობით დადგენილ ვადაში გადასახადის გადასახდელი თანხის გადაუხდელობის შემთხვევაში პირს საგადასახადო სანქციის სახით ეკისრება საურავი, დადგენილი ოდენობით. ცალკეულ შემთხვევებში გადასახადის გადახდა წარმოებს დაბეგვრის ობიექტის წარმოშობის მომენტიდან განსაზღვრული ვადის განმავლობაში. მაგ. მე-3 და მე-4 რიგის მემკვიდრეების მიერ საგადასახადო წლის განმავლობაში 150 000 ლარის ან მეტი ღირებულების ქონების ჩუქებით ან/და მემკვიდრეობით მიღების შემთხვევაში საშემოსავლო გადასახადი ექვემდებარება გადახდას 2 კალენდარული წლის განმავლობაში. ცალკეულ შემთხვევებში გადასახადის გადახდა წარმოებს კალენდარულად დადგენილი განსაზღვრული ვადის განმავლობაში. აღნიშნული გადასახადები შეიძლება დავყოთ *ყოველთვიურ, ყოველკვარტალურ და ყოველწლიურ გადასახადებად*. ყოველთვიური გადასახადების გადახდა წარმოებს თვეში ერთხელ. მაგალითად, ის გადასახადის გადამხდელები, რომლებიც არ გადავლენ კვარტალურ დეკლარირებაზე და გადასახადის გადახდაზე დამატებული ღირებულების გადასახადს იხდიან ყოველთვიურად, არა უგვიანეს კალენდარული თვის მომდევნო თვის 15 რიცხვისა. ყოველკვარტალური გადასახადების გადახდა წარმოებს კვარტალში ერთხელ. მაგალითად აქციზი, გარდა საგადასახადო კოდექსით გათვალისწინებული შემთხვევებისა, ექვემდებარება გადახდას ყოველკვარტალურად, არა უგვიანეს კვარტალის მომდევნო თვის 15 რიცხვისა.

ყოველწლიური გადასახადების გადახდა წარმოებს წელიწადში ერთხელ. ყოველწლიურს განეკუთვნება საშემოსავლო, მოგებისა და ქონების გადასახადები. აღნიშნული გადასახადები ექვემდებარება გადახდას ყოველწლიურად, საანგარიშო წლის მომდევნო წლის 1 აპრილამდე.

როგორც წესი, გადასახადის გადამხდელი კანონმდებლობით დადგენილ ვადაში საგადასახადო პერიოდის კუთვნილ გადასახადს იხდის გადასახადის მთლიანი თანხის ერთჯერადი გადახდით. ამასთან, ცალკეულ გადასახადებთან მიმართებაში საგადასახადო კოდექსი ითვალისწინებს გადასახადის გადახდის განსხვავებულ წესს. ამ შემთხვევაში გადასახადის გადახდა ხორციელდება საგადასახადო პერიოდის განმავლობაში გადასახადის მიმდინარე გადასახდელების დადგენილ ვადებში გადახდითა და საგადასახადო პერიოდის დამთავრებისას საბოლოოდ გამოანგარიშებული გადასახადის თანხის გადახდით.

ამრიგად, ცალკეულ გადასახადებთან მიმართებაში კანონმდებლობა ითვალისწინებს გადასახადის მიმდინარე გადასახდელებს. ამ შემთხვევაში კანონმდებელი საგადასახადო პერიოდს ყოფს რამდენიმე საანგარიშო პერიოდად, რომელთა შედეგებზედაც პირს ეკისრება გადასახადის მიმდინარე გადასახდელების გადახდის ვალდებულება. ამასთან, გადასახადის მიმდინარე გადასახდელებში იგულისხმება შუალედური შენატანები, რომელთა გადახდა ხორციელდება საგადასახადო პერიოდის დამთავრებამდე. შესაბამისად, გადასახადის მიმდინარე გადასახდელი გადასახადის გადახდის საშუალებაა. ამ შემთხვევაში ბიუჯეტში გადასახდელი გადასახადის თანხის გადახდა წარმოებს გადასახადის გადახდის ვადის დადგომამდე, დადგენილი წესით.

გადასახადის მიმდინარე გადასახდელი ფაქტობრივად მომავალი საგადასახადო ვალდებულების შესრულების უზრუნველყოფის საშუალებაა. ამ შემთხვევაში

გადასახადის გადამხდელი გადასახადის გადახდის ვადის დადგომამდე იხდის ე.წ. შუალედურ შენატანს, რომელიც საბოლოო ჯამში უზრუნველყოფს საგადასახადო ვალდებულების შესრულებას. დღეისათვის გადასახადის მიმდინარე გადასახდელი დადგენილია სამ გადასახადთან მიმართებაში:

საშემოსავლო, მოგების და საწარმოებისათვის ქონების გადასახადი.

გადასახადის მიმდინარე გადასახდელის ოდენობა განისაზღვრება გასული საგადასახადო წლის წლიური გადასახადის თანხის მიხედვით. მაგალითად, ეკონომიკური საქმიანობის განმახორციელებელი საწარმოები და მეწარმე ფიზიკური პირები ვალდებული არიან მოგებისა და საშემოსავლო გადასახადების მიმდინარე გადასახდელის თანხები შეიტანონ ბიუჯეტში გასული საგადასახადო წლის წლიური გადასახადის მიხედვით. ანალოგიურად, საწარმო (ორგანიზაცია) ქონებაზე გადასახადს იხდის მიმდინარე გადასახდელის სახით, გასული საგადასახადო წლის წლიური გადასახადის ოდენობით. შესაბამისად, თუ გადასახადის გადამხდელს გასული საგადასახადო წლის განმავლობაში არ გააჩნდა დაბეგვრის ობიექტი, იგი მიმდინარე საგადასახადო პერიოდში გადასახადის მიმდინარე გადასახდელებს არ გადაიხდის.

საგადასახადო კოდექსით დადგენილია გადასახადის მიმდინარე გადასახდელების გადახდის ვადები. საწარმოები და მეწარმე ფიზიკური პირები, რომლებიც ახორციელებენ ეკონომიკურ საქმიანობას, ვალდებული არიან მოგებისა და საშემოსავლო გადასახადების მიმდინარე გადასახდელების თანხები ბიუჯეტში შეიტანონ *ოთხ თანხარ* წილად არა უგვიანეს 15 მაისისა, 15 ივლისისა, 15 სექტემბრისა და 15 დეკემბრისა. საწარმო (ორგანიზაცია) ვალდებულია ქონებაზე მიმდინარე გადასახდელის თანხა ბიუჯეტში შეიტანოს არა უგვიანეს საგადასახადო წლის 15 ივნისისა.

გადასახადი, როგორც წესი, ექვემდებარება გადახდას საგადასახადო კოდექსით განსაზღვრულ ვადაში. ამ საერთო წესიდან საგადასახადო კოდექსი უშვებს გამონაკლისებს. იმ შემთხვევაში, თუ საგადასახადო კოდექსით განსაზღვრული არ არის გადასახადის გადახდის ვადა, მისი გადახდა ხორციელდება დეკლარაციის წარდგენისათვის დადგენილ ვადაში. ამასთან, სხვა შემთხვევაში გადასახადის გადახდა წარმოებს პირის მიერ საგადასახადო მოთხოვნის მიღებიდან 30 კალენდარული დღეში.

გადასახადის გადახდა წარმოებს ლარებში ნაღდი ან უნაღდო ანგარიშსწორებით საბანკო დაწესებულების მეშვეობით. გადასახადის გადამხდელი ვალდებულია გადასახადის გადახდის ვადის დადგომამდე საბანკო დაწესებულებას წარუდგინოს *საგადასახადო დავალება* მისი საბანკო ანგარიშიდან ბიუჯეტის შესაბამის ანგარიშზე ფულადი სახსრების გადარიცხვის თაობაზე.

საგადასახადო ანგარიშგება

საგადასახადო დეკლარაცია არის პირის ანგარიშგება დადგენილი გადასახადის გამოანგარიშების შესახებ. საგადასახადო დეკლარაციაში ჯამური საგადასახადო ვალდებულების თანხის გაანგარიშება ხორციელდება სრულ ლარებში. ამ მიზნით 1 ლარამდე საგადასახადო ვალდებულება ნულდება. პირს უფლება აქვს, პირადად წარადგინოს საგადასახადო დეკლარაცია საგადასახადო ორგანოში, აგრეთვე გაგზავნოს იგი დაზღვეული საფოსტო გზავნილით ან ელექტრონული ფორმით. თუ პირი არ წარადგენს საგადასახადო დეკლარაციას, ითვლება, რომ მან წარადგინა დეკლარაცია, რომლის საფუძველზე დასარიცხი გადასახადის თანხა

ნულის ტოლია. ამ საანგარიშო პერიოდზე შემდგომ წარდგენილი საგადასახადო დეკლარაცია დაგვიანებულად წარდგენილად ჩაითვლება. **მაგალითად:** პირმა არ წარადგინა საშემოსავლო გადასახადის დეკლარაცია 1 აპრილამდე, ე.ი. ამით მან კონკლექტურად(ზეპირად) განაცხადა, რომ მისი დასაბეგრი შემოსავალი არის ნულის ტოლი, მაგრამ თუ ამ პირმა მოგვიანებით აღმოაჩინა, რომ მას სინამდვილეში ჰქონია დასაბეგრი შემოსავალი შესაბამისი საანგარიშო პერიოდისათვის და ის შეადგენდა 500ლარს, და მან დეკლარაცია წარადგინა დაგვიანებით 4 აპრილს, მაშინ დეკლარაცია დაგვიანებულად არის წარდგენილი. მაგრამ თუ პირმა 1 აპრილამდე გადაიხადა საშემოსავლო გადასახადი მაგრამ გარკვეული მიზეზების გამო ვერ ასწრებს დეკლარაციის წარდგენას, მაშინ მას შეუძლია საგადასახადოში წარადგინოს განცხადება დეკლარაციის წარდგენის გადავადების თაობაზე, ეს კი გახდება სანქციის დაუკისრებლობის საფუძველი. თუ პირმა 25 მარტს წარადგინა დეკლარაცია და დასაბეგრი შემოსავალი მიუთითა 6000 ლარი, 30 მარტს კი აღმოაჩინა, რომ შემოსავალი არის 7000 ლარი, ის წარადგენს 31 მარტს საგადასახადო ორგანოში შესწორებულ დეკლარაციას, რომელიც ითვლება თავდაპირველად წარდგენილად, რადგან მას ვადა (1 აპრილი) არ დაურღვევია.

საგადასახადო დეკლარაციის ფორმებს, შევსებისა და ელექტრონული დეკლარირების წესს განსაზღვრავს ფინანსთა მინისტრი. საგადასახადო დეკლარაციის შედგენითა და წარდგენით პირი სახელმწიფოს ამცნობს იმ თანხების სახეებსა და ოდენობას, რომელიც სახელმწიფოს ამ პირისაგან, როგორც კონკრეტული გადასახადის გადამხდელისაგან, ეკუთვნის გადასახადების სახით. ამ მოქმედების შესრულება გადამხდელის ვალდებულებაა.

საგადასახადო ორგანოს უფლებამოსილ პირს უფლება აქვს გადასახადის გადახდელს მოსთხოვოს სააღრიცხვო დოკუმენტაციის, ან დაბეგვრასთან დაკავშირებული ინფორმაციის წარდგენა წერილობით ან ელექტრონულად. მაგ, დაავალდებულოს პირი წარმოადგინოს მისი ქონების ნუსხა. ეს მოთხოვნა არის უპირობო, თუ არ მიაწვდის გადამხდელი საგადასახადო ორგანოს ინფორმაციას დადგენილ ვადაში, ის დაჯარიმდება.

პირველადი საგადასახადო დოკუმენტი: პირველადი საგადასახადო დოკუმენტი არის წერილობითი დოკუმენტი, რომლითაც შესაძლებელია სამეურნეო ოპერაციის მონაწილე მხარეთა იდენტიფიცირება, აქვს თარიღი, მოიცავს მიწოდებული საქონლის/გაწეული მომსახურების ჩამონათვალსა და ღირებულებას. პირველადი საგადასახადო დოკუმენტი დგება არანაკლებ ორ იდენტურ ეგზემპლარად, რომლებიც რჩება სამეურნეო ოპერაციის მონაწილე მხარეებთან. პირი ვალდებულია პირველადი საგადასახადო დოკუმენტი შეინახოს იმ კალენდარული წლის დამთავრებიდან, რომელსაც იგი მიეკუთვნება, არანაკლებ 6 წლის განმავლობაში.

საბანკო დაწესებულება ვალდებულია: მეწარმე ფიზიკურ პირს ან/და საწარმოს/ორგანიზაციას გაუხსნას საბანკო ანგარიში მხოლოდ საგადასახადო ან შესაბამისი ორგანოს მიერ გაცემული, გადასახადის გადამხდელის საიდენტიფიკაციო ნომრის მინიჭების დამადასტურებელი დოკუმენტის საფუძველზე. უცხოური საწარმოსათვის საბანკო ანგარიშის პირველად გახსნისას ან ამ საწარმოსათვის ბოლო ანგარიშის დახურვისას აღნიშნულის თაობაზე 3 სამუშაო დღის ვადაში აცნობოს შემოსავლების სამსახურს და სამსახურის მიერ ამ ინფორმაციის მიღებამდე უცხოური საწარმოს ანგარიშიდან არ განახორციელოს გასავლის ოპერაციები. გარდა იმ შემთხვევისა, როდესაც გასავლის ოპერაცია უკავშირდება ბიუჯეტში გადასახადის

თანხის გადახდას. გარდა ამისა, იგი უცხოური საწარმოს მიერ მიწოდებული ინფორმაციის საფუძველზე შემოსავლების სამსახურს წარუდგენს ინფორმაციას უცხოური საწარმოს საიდენტიფიკაციო ნომრის ან/და მუდმივი დაწესებულების ფაქტობრივი მისამართის შესახებ. თუ შემოსავლების სამსახურსა და საბანკო დაწესებულებას შორის დადებულია ხელშეკრულება ინფორმაციის (მათ შორის, საინკასო დავალების) ელექტრონული ფორმით გაცვლის შესახებ, ვადები განისაზღვრება ხელშეკრულების პირობების შესაბამისად. მითითებული პირების საბანკო ანგარიშიდან არ განახორციელოს გასავლის ოპერაციები (ბანკის მომსახურების საზღაურის გარდა, თუ ეს ოპერაციები არ უკავშირდება ბანკის სისტემის გარეთ საანგარიშსწორებო ოპერაციებს) გადასახადის გადამხდელის საიდენტიფიკაციო ნომრის მითითების გარეშე; შემოსავლების სამსახურს მასთან დადებული ხელშეკრულებით განსაზღვრულ შემთხვევებში და ამავე ხელშეკრულებით დადგენილი ვადისა და პირობების დაცვით აცნობოს გათვალისწინებული პირების ანგარიშების გახსნის ან/და დახურვის შესახებ და საგადასახადო ორგანოს მიერ ამ პირების საიდენტიფიკაციო ნომრების მითითებით გამოწერილი საინკასო დავალება, დადებული ყადაღა ან საბანკო ანგარიშზე ოპერაციების შეჩერება ავტომატურად გაავრცელოს ბანკში არსებულ მათ ყველა ანგარიშზე; შემოსავლების სამსახურს ამ ინფორმაციის მოთხოვნის უფლება აქვს კოდექსით გათვალისწინებული ხანდაზმულობის ვადის ფარგლებში, რომელიც აითვლება ანგარიშის გახსნიდან/დახურვიდან, ხოლო სხვა შემთხვევაში ინფორმაცია შესაძლებელია გამოთხოვილ იქნეს სასამართლოს გადაწყვეტილების საფუძველზე. (ავლნიშნავთ, რომ საგადასახადო ორგანოს შეუძლია გამოითხოვოს მხოლოდ გადამხდელის შესახებ ინფორმაცია მათ მიერ ანგარიშის გახსნასა და დახურათან დაკავშირებით, ხოლო სხვა სახის ინფორმაციის გამოთხოვა შეიძლება მხოლოდ სასამართლოს გადაწყვეტილებით).

თუ გადასახადის გადამხდელის გადასახადების ან/და სანქციების გადახდილი თანხა აღემატება დარიცხული გადასახადების ან/და სანქციების თანხას, მაშინ საგადასახადო ორგანო: ა) გადასახადის გადამხდელის მიმართვის საფუძველზე **ზედმეტად გადახდილ** თანხას ჩაუთვლის მომავალი საგადასახადო ვალდებულების ანგარიშში; ბ) გადასახადის გადამხდელის მოთხოვნის წარდგენის საფუძველზე არა უგვიანეს 3 თვისა უბრუნებს გადასახადის გადამხდელს ზედმეტად გადახდილ თანხას. გ) გადასახადის გადამხდელის მიმართვის საფუძველზე ზედმეტად გადახდილი თანხა გადაიტანება სხვა სახის გადასახადში/სანქციაში საგადასახადო ორგანოს მიერ ან ფინანსთა მინისტრის გადაწყვეტილებით. ზედმეტად გადახდილი დღგ-ს თანხა გადამხდელს უბრუნდება საგადასახადო ორგანოში განცხადების წარდგენიდან არა უგვიანეს 1 თვისა. ზედმეტად გადახდილი თანხის დაბრუნება წარმოებს ხაზინის ერთიანი ანგარიშის დაბრუნების ქვეანგარიშიდან საგადასახადო ორგანოს მიერ საგადახდო დავალების საფუძველზე.

საშემოსავლო გადასახადი

საშემოსავლო გადასახადის გადამხდელია: რეზიდენტი ფიზიკური პირი; არარეზიდენტი ფიზიკური პირი, რომელიც შემოსავალს იღებს საქართველოში არსებული წყაროდან. რეზიდენტი ფიზიკური პირის საშემოსავლო გადასახადით დაბეგვრის ობიექტია დასაბეგრი შემოსავალი, რომელიც განისაზღვრება, როგორც სხვაობა კალენდარული წლის განმავლობაში მიღებულ ერთობლივ შემოსავალსა და

ამ პერიოდისათვის კოდექსით გათვალისწინებული გამოქვითვების თანხებს შორის. საქართველოში არსებული მუდმივი დაწესებულების მემშვეობით საქმიანობის განმახორციელებელი არარეზიდენტი ფიზიკური პირის საშემოსავლო გადასახადით დაბეგვრის ობიექტია დასაბეგრი შემოსავალი, რომელიც განისაზღვრება, როგორც სხვაობა კალენდარული წლის განმავლობაში მუდმივ დაწესებულებასთან დაკავშირებულ, საქართველოში არსებული წყაროდან მიღებულ ერთობლივ შემოსავალსა და ამ პერიოდისათვის კოდექსით გათვალისწინებული გამოქვითვების თანხებს შორის. არარეზიდენტი ფიზიკური პირის ერთობლივი შემოსავალი, რომელიც დაკავშირებული არ არის საქართველოში მის მუდმივ დაწესებულებასთან, იბეგრება გადახდის წყაროსთან გამოქვითვების გარეშე, გარდა გათვალისწინებული შემთხვევისა. არარეზიდენტი ფიზიკური პირი, რომელიც შემოსავალს იღებს ქონების რეალიზაციით, არის საშემოსავლო გადასახადის გადამხდელი კალენდარული წლის განმავლობაში საქართველოში არსებული წყაროდან მიღებული ერთობლივი შემოსავლიდან, რომელიც მცირდება ამ პერიოდისათვის ასეთი შემოსავლის მიღებასთან დაკავშირებული გამოქვითვების თანხებით. ქონების რეალიზაციით მიღებულ შემოსავლებს განეკუთვნება: რეზიდენტი იურიდიული პირის ჩვეულებრივი აქციების ან პარტნიორის წილის რეალიზაციით მიღებული ნამეტი; აქტივების მიწოდებით მიღებული ნამეტი შემოსავალი; ეკონომიკური საქმიანობისათვის გამოყენებული ქონების რეალიზაციით მიღებული ნამეტი; სხვა ქონების რეალიზაციით მიღებული ნამეტი. ერთობლივი შემოსავალი არის ნებისმიერი ფორმით ან/და საქმიანობით მირებული შემოსავალი.

საგადასახადო კოდექსი განსაზღვრავს საშემოსავლო გადასახადის სუბიექტს – გადასახადის გადამხდელს ანუ პირს, რომელსაც ეკისრება საგადასახადო ვალდებულება კონკრეტულ დაბეგვრის ობიექტთან დაკავშირებით. საშემოსავლო გადასახადის გადამხდელს წარმოადგენს მხოლოდ ფიზიკური პირი. გადასახადის მიზნებისთვის ფიზიკური პირები იყოფა ორ კატეგორიად – რეზიდენტ და არარეზიდენტ ფიზიკურ პირებად. არარეზიდენტი ფიზიკური პირი გადასახადის გადამხდელს წარმოადგენს მხოლოდ საქართველოში არსებული წყაროდან მიღებულ შემოსავლებთან მიმართებით. გადასახადის გადამხდელის ცნება ასევე მოიცავს პირებსაც, რომლებსაც უშუალოდ არ აკისრიათ საშემოსავლო გადასახადის გადახდა, მაგალითად როდესაც დაქირავებული პირის კუთვნილი საშემოსავლო გადასახადი გადაიხდება დაქირავებულის (საგადასახადო აგენტის) მემშვეობით, გადასახადის გადამხდელს კვლავ დაქირავებული პირი წარმოადგენს.

კოდექსი განსაზღვრავს საშემოსავლო გადასახადის ისეთ აუცილებელ ელემენტს, როგორიცაა დაბეგვრის ობიექტი, ანუ ობიექტი რომლის არსებობის შემთხვევეშიც გადასახადის გადამხდელს ჩვეულებრივ წარმოეშევა საგადასახადო ვალდებულება. შემოსავლების გადასახადით დაბეგვრისას საერთაშორისო პრაქტიკაში გამოიყენება დაბეგვრის ორი პრინციპი; პირველი ითვალისწინებს შემოსავლის კავშირ ურთიერთობის ხასიათს მოცემულ ქვეყანასთან მეორე, გადასახადის გადამხდელის ურთიერთობის ხასიათს მოცემულ ქვეყანასთან. შემოსავლების წარმოშობის ადგილის აღსანიშნავად გამოიყენება ტერმინი “წყარო” მსგავსად ამისა, პირთა ამა თუ იმ ქვეყანაზე მიკუთვნებადობის თვალსაზრისით იყენებენ ტერმინს ადგილსამყოფელი შესაბამისად ამ ადგილსამყოფელთან მიმართებით პირის აღსანიშნავად იყენებენ ტერმინს რეზიდენტი ან არარეზიდენტი. საგადასახადო კოდექსი შემოსავლების გადასახადით დაბეგვრისას ორივე პრინციპს ერთდროულად

იყენებს, რაც გულისხმობს ქვეყნის რეზიდენტთა დაბეგვრას მათი მთლიანი შემოსავლებიდან, ხოლო არარეზიდენტების დაბეგვრას ქვეყნის არსებული წყაროდ მიღებული შემოსავლებიდან.

რეზიდენტი ფიზიკური პირისთვის დაბეგვრის ობიექტს წარმოადგენს დასაბეგრი შემოსავალი, რომელიც განისაზღვრება საგადასახადო პერიოდში მიღებულ ერთობლივ შემოსავლებსა და შესაბამის გამოქვითვებს შორის სხვაობის თანხით. არარეზიდენტი ფიზიკური პირისთვის დაბეგვრის ობიექტს წარმოადგენს საქართველოში არსებული მუდმივი დაწესებულების მეშვეობით მიღებული დასაბეგრი შემოსავალი. როდესაც არარეზიდენტი ფიზიკური პირი საქართველოში არსებული წყაროდან ქონების რეალიზაციით იღებს შემოსავალს, რომელიც არ არის დაკავშირებული საქართველოში მის მუდმივ დაწესებულებასთან, საშემოსავლო გადასახადით დაბეგვრის ობიექტს წარმოადგენს ქონების რეალიზაციიდან მიღებული ერთობლივი შემოსავალი შემცირებული ამ შემოსავლის მიღებასთან დაკავშირებული გამოქვითვების თანხით. კოდექსი ადგენს თუ რომელი ქონების რეალიზაციით მიღებულ შემოსავლები იგულისხმება ამ მიზნებისთვის. როდესაც არარეზიდენტი ფიზიკური პირი საქართველოში არსებული წყაროდან იღებს საქართველოში მუდმივ დაწესებულებასთან დაუკავშირებელ სხვა შემოსავალს საშემოსავლო გადასახადით დაბეგვრის ობიექტს წარმოადგენს ერთობლივი შემოსავალი გამოქვითვების გარეშე. ეს შემოსავალი ექვემდებარება დაბეგვრას გადახდის წყაროსთან რა დროსაც გადასახადი გადაიხდება საგადასახადო აგენტის მეშვეობით.

ფიზიკური პირის დასაბეგრი შემოსავალი იხეგრება **20 პროცენტით**.

გადასახადისაგან გათავისუფლება: საშემოსავლო გადასახადით დაბეგვრისაგან თავისუფლდება ფიზიკურ პირთა შემოსავლების შემდეგი სახეები: არარეზიდენტის მიერ საქართველოს ტერიტორიაზე უცხოეთის დიპლომატიურ და მათთან გათანაბრებულ დაწესებულებებში დაქირავებით მუშაობით მიღებული შემოსავლები; მიღებული გრანტი, სახელმწიფო პენსია, სახელმწიფო კომპენსაცია, სახელმწიფო აკადემიური სტიპენდია, მაგროვებადი და დაბრუნებადი ხასიათის არასახელმწიფო საპენსიო სქემიდან მიღებული პენსია განხორციელებული შენატანების ოდენობით, სახელმწიფო სტიპენდია, დახმარებებისა და ერთჯერადი გასაცემლების მიზნით ბიუჯეტით გათვალისწინებული ასიგნებებიდან ან/და ბიუჯეტის სარეზერვო ფონდებიდან მიღებული თანხები; ოლიმპიურ თამაშებში, მსოფლიო ან/და ევროპის ჩემპიონატებში გამარჯვებისათვის ან/და საპრიზო ადგილების დაკავებისათვის სპორტსმენებისა და მათი მწვრთნელების მიერ მიღებული ფულადი და სხვა სახის ჯილდოები; ალიმენტი; განქორწინების საფუძველზე მიღებული ქონების ღირებულება (შემოსავალი); ფიზიკური პირის მიერ: 2 წელზე მეტი ვადით საკუთრებაში არსებული საცხოვრებელი ბინის (სახლის) მასზე დამაგრებული მიწით რეალიზაციით მიღებული ნამეტი; საკუთრების უფლების რეგისტრაციიდან 6 თვეზე მეტი ვადით საკუთრებაში არსებული ავტოსატრანსპორტო საშუალების რეალიზაციით მიღებული ნამეტი; საგადასახადო წლის განმავლობაში I და II რიგის მემკვიდრეების მიერ ჩუქებით ან მემკვიდრეობით მიღებული ქონების ღირებულება; საგადასახადო წლის განმავლობაში 1000 ლარამდე ჩუქებით მიღებული ქონების ღირებულება, გარდა დაქირავებულის მიერ დამქირავებლისაგან ჩუქებით მიღებული ქონების ღირებულებისა; საგადასახადო წლის განმავლობაში III და IV რიგის მემკვიდრეების მიერ 150 000 ლარამდე

ღირებულების, ჩუქებით ან მემკვიდრეობით მიღებული ქონების ღირებულება; 2014 წლის 1 იანვრამდე სასოფლო-სამეურნეო წარმოებაში დასაქმებული ფიზიკური პირის მიერ საქართველოში წარმოებული სოფლის მეურნეობის პროდუქციის პირველადი მიწოდებით მიღებული შემოსავალი, თუ კალენდარული წლის განმავლობაში ამ ფიზიკური პირის მიერ აღნიშნული მიწოდებით მიღებული ერთობლივი შემოსავალი არ აღემატება 200 000 ლარს; პრივატიზების წესით (უსასყიდლოდ), ასევე მიწისძვრითა და სხვა სტიქიური მოვლენების შედეგად დაზარალებულთა მიერ დაზიანებული ბინების სანაცვლოდ იმავე დასახლებულ პუნქტში ან ეკომიგრანტების მიერ სხვა დასახლებულ პუნქტში უსასყიდლოდ მიღებული ბინების ღირებულება; სახელმწიფოს ან საქართველოს ეროვნული ბანკის სასესხო ფასიანი ქაღალდებიდან პროცენტის სახით მიღებული შემოსავალი; სახელმწიფოს ან საქართველოს ეროვნული ბანკის სასესხო ფასიანი ქაღალდების რეალიზაციით მიღებული ნამეტი შემოსავალი და ეროვნულ ბანკში ანგარიშებზე განთავსებულ სახსრებზე დარიცხული პროცენტებიდან მიღებული შემოსავალი; სამსახურებრივი მოვალეობის შესრულებისას დასახიჩრებული ან/ და დაინვალიდებული საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს მოსამსახურისათვის ან სამხედრო მოსამსახურისათვის, აგრეთვე დაღუპვის შემთხვევაში მათ ოჯახზე დამქირავებლის მიერ გაცემული დახმარება; ლატარიიდან მიღებული მოგება, რომლის ღირებულება არ აღემატება 1000 ლარს;

საშემოსავლო გადასახადით არ იბეგრება შემდეგ ფიზიკურ პირთა მიერ კალენდარული წლის განმავლობაში მიღებული დასაბეგრი შემოსავალი 3000 ლარამდე: ბავშვობიდან შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირის, აგრეთვე მკვეთრად და მნიშვნელოვნად გამოხატული შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირების; მეორე მსოფლიო ომისა და საქართველოს ტერიტორიული მთლიანობისათვის ბრძოლების მონაწილე საქართველოს მოქალაქეების; პირის, რომელსაც მინიჭებული აქვს „ქართველის დედის“ საპატიო წოდება; მარტოხელა დედის; პირის, რომელმაც იშვილა ბავშვი (შვილად აყვანიდან 1 წლის განმავლობაში); პირის, რომელმაც მიწოდებით აღსაზრდელად აიყვანა ბავშვი; მაღალმთიან რეგიონში მცხოვრები მრავალშვილიანი პირის (რომლის კმაყოფაზეა 18 წლამდე ასაკის სამი ან სამზე მეტი შვილი) მიერ აღნიშნულ რეგიონში საქმიანობით კალენდარული წლის განმავლობაში მიღებული დასაბეგრი შემოსავალი, ხოლო მაღალმთიან რეგიონში მცხოვრებ ერთ- ან ორშვილიან პირს (რომლის კმაყოფაზეა 18 წლამდე ასაკის ერთი ან ორი შვილი) აღნიშნულ რეგიონში საქმიანობით კალენდარული წლის განმავლობაში მიღებულ 3000 ლარამდე დასაბეგრ შემოსავალზე გადასახდელი საშემოსავლო გადასახადი უმცირდება 50 პროცენტით. თუ საშემოსავლო გადასახადის გადამხდელს წარმოექმნება ერთზე მეტი საგადასახადო შეღავათის უფლება, მასზე გავრცელდება მათგან ერთი, უმაღლესი.

საშემოსავლო გადასახადის სპეციალური დაბეგვრის რეჟიმები

სპეციალური დაბეგვრის რეჟიმები ვრცელდება: მიკრო ბიზნესის სტატუსის მქონე ფიზიკურ პირებზე; მცირე ბიზნესის სტატუსის მქონე მეწარმე ფიზიკურ პირებზე; ფიქსირებული გადასახადის გადამხდელის სტატუსის მქონე პირებზე.

მიკრო ბიზნესის სტატუსი შეიძლება მიენიჭოს ფიზიკურ პირს, რომელიც არ იყენებს დაქირავებულ პირთა შრომას და დამოუკიდებლად ეწევა ეკონომიკურ საქმიანობას, რომლიდანაც მის მიერ მისაღები ჯამური ერთობლივი შემოსავალი კალენდარული წლის განმავლობაში არ აღემატება 30 000 ლარს. დადგენილი 30 000-

ლარიანი ზღვარი არ ვრცელდება საქართველოს პარლამენტის საფინანსო-საბიუჯეტო კომიტეტთან შეთანხმებით საქართველოს მთავრობის მიერ განსაზღვრულ საქმიანობის სახეებზე. საქართველოს პარლამენტის საფინანსო-საბიუჯეტო კომიტეტთან შეთანხმებით, საქართველოს მთავრობას უფლება აქვს, აკრძალოს ცალკეული საქმიანობის განხორციელება, რომლის ფარგლებშიც მიკრო ბიზნესის სტატუსი არ შეიძლება მიენიჭოს ფიზიკურ პირს. პარლამენტის საფინანსო-საბიუჯეტო კომიტეტთან შეთანხმებით, საქართველოს მთავრობას უფლება აქვს, განსაზღვროს შემოსავლის სახეები, რომლებიც არ დაიბეგრება სპეციალური დაბეგვრის რეჟიმით და არ გაითვალისწინება ერთობლივ შემოსავალში. მიკრო ბიზნესის სტატუსის მინიჭება, გაუქმება და მიკრო ბიზნესის სერტიფიკატის გაცემა ხდება ფინანსთა მინისტრის მიერ დადგენილი წესით.

ფიზიკური პირი, რომელიც აკმაყოფილებს დადგენილ პირობებს, უფლებამოსილია მიკრო ბიზნესის სტატუსის მინიჭების მიზნით მიმართოს საგადასახადო ორგანოს საგადასახადო აღრიცხვის ადგილის მიხედვით, რისთვისაც გაიცემა მიკრო ბიზნესის სერტიფიკატი. მიკრო ბიზნესის სტატუსი მიმდინარე საგადასახადო წელს უქმდება, თუ: ფიზიკურმა პირმა საგადასახადო ორგანოს მიმართა მიკრო ბიზნესის სტატუსის გაუქმების ან მცირე ბიზნესის სტატუსის მინიჭების მოთხოვნით; საგადასახადო ორგანოს მიერ ჩატარებული ინვენტარიზაციის შედეგად დადგინდა, რომ მიკრო ბიზნესის სტატუსის მქონე ფიზიკური პირის სასაქონლო- მატერიალური მარაგების ნაშთი აღემატება 45 000 ლარს. თუ მიკრო ბიზნესის სტატუსის მქონე ფიზიკური პირი დადგენილი მოთხოვნის (ერთობლივი შემოსავლის ოდენობის შეზღუდვა) დარღვევიდან 15 დღის ვადაში არ მიმართავს საგადასახადო ორგანოს მცირე ბიზნესის სტატუსის მინიჭების მიზნით, მას გაუქმდება მიკრო ბიზნესის სტატუსი და გამოვა სპეციალური დაბეგვრის რეჟიმიდან. საგადასახადო ორგანოს მიერ მიკრო ბიზნესის სტატუსის გაუქმების და სპეციალური დაბეგვრის რეჟიმიდან გამოსვლის საფუძველია ფიზიკური პირის მიერ მოთხოვნის დარღვევა. ფიზიკური პირისათვის მინიჭებული მიკრო ბიზნესის სტატუსის გაუქმების შემთხვევაში ამ მომენტისთვის ფიზიკური პირის შემოსავალი ექვემდებარება დაბეგვრას სტატუსის გაუქმების თაობაზე გადაწყვეტილების მიღებიდან 30 კალენდარული დღის ვადაში; მცირე ბიზნესის სტატუსის მიღების შემთხვევაში – მცირე ბიზნესისთვის დადგენილი წესის შესაბამისად. მიკრო ბიზნესის სტატუსის მქონე ფიზიკური პირი არ იხდის საშემოსავლო გადასახადს. მიკრო ბიზნესის სტატუსის მქონე პირი პირველადი საგადასახადო დოკუმენტის გამოწერისას ვალდებულია დოკუმენტში მიუთითოს თავისი სტატუსის შესახებ და სტატუსის სერტიფიკატის ნომერი.

ფიზიკური პირი შეიძლება ეწეოდეს მრავალი სახის საქმიანობას. თუ ამ საქმიანობათაგან ერთ-ერთი მაინც მოცემულია №415-ე დადგენილების შესაბამის დანართით (№2), მაშინ მას არ შეიძლება მიენიჭოს მიკრო ბიზნესის სტატუსი, ხოლო ქონისას-ჩამოერთმევა. ასეთი საქმიანობის სახეებს განეკუთვნება, საკონსულტაციო, სამედიცინო, სააუდიტო და საადვოკატო საქმიანობები. თუ საქმიანობა საჭიროებს ლიცენზიას/ნებართვას ან გამოიხატება ნივთების ყიდვა-გაყიდვაში, საგადასახადო ორგანო მაძიებელს უარს ეტყვის სტატუსის მინიჭებაზე. უარის თქმის საფუძველია ასევე ისეთი საქმიანობის განხორციელებაც, რომელიც, საქმიანობის კონკრეტული ადგილის, საბაზრო მოგების მარჯის ან სხვა მიზეზით, იძლევა 30 000 ლარის გადაჭარბების დიდ ალბათობას. ზოგიერთ საქმიანობაზე არ მოქმედებს 30 000

ლარიანი შეზღუდვა. ასეთი საქმიანობის მაგალითია მრავალი სახის საყოფაცხოვრებო პროდუქციის წარმოება და რემონტი (ტანსაცმლისა და ფეხსაცმლის რემონტი და გადაკეთება, თეთრეულის რეცხვა და ა.შ.), ანუ ფიზიკური პირის ამდაგვარი საქმიანობით მიღებულმა შემოსავალმა შეიძლება გადააჭარბოს №415-ე დადგენილების შესაბამის დანართით (№1)-ით მოცემულ შემოსავალს. თუ სტატუსის მქონე პირმა ჯაგრისების წარმოებითა და რეალიზაციით კალენდარულ წელს მიიღო 80 000 ლარის შემოსავალი, მას არათუ არ ჩამოერთმევა მიკრო ბიზნესის სტატუსი, არამედ ეს 80 000 ლარი სრულად განთავისუფლებულია საშემოსავლო გადასახადისაგან. №415-ე დადგენილების შესაბამისი დანართით (№3) მოცემულია შემოსავლის ის სახეები, რომლებიც გავლენას არ ახდენენ 30 000 ლარიან ზღვარზე, მაგრამ საშემოსავლო გადასახადით იბეგრებიან ჩვეულებრივი წესით. მაგ. იჯარის ან ქირავნობის ხელშეკრულების საფუძველზე მიღებული ქირა, გაცემული სესხიდან მიღებული პროცენტი, უძრავი ქონებისა და ავტოსატრანსპორტო საშუალებების რეალიზაციით მიღებული ნამეტი თანხა, დივიდენდები და ა.შ. არ მონაწილეობს 30 000 ლარიან ზღვარზე და იბეგრება ჩვეულებრივი წესით.

მაგალითი: ვთქვათ, მიკრო ბიზნესის სტატუსის მქონე გოგिता 2011 წელს მალაზია „ენძელა“-ში მუშაობს დაქირავებულ გამყიდველად (წლიური ხელფასი — 6000ლ.), ანაზრის სახით ბანკში შეტანილი და კიდევ გივისათვის გაცემული სესხებით იღებს პროცენტებს (წლიური 1000 ლ.), ამასთან ის თავისუფალ დროს დაკავებულია ფეხსაცმელების რემონტითა (წლიური 31 000 ლ.) და აკორდეონის წარმოებით (წლიური 5000 ლ.), ხოლო ხანდახან ის ახორციელებს აკორდეონზე დაკვრის სწავლების მომსახურებას (წლიური 10 000 ლ.). ჩამოთვლილი ყველა საქმიანობა გოგიტას აძლევს იმის საშუალებას, რომ მან შეინარჩუნოს მიკრო ბიზნესის სტატუსი ფეხსაცმლის რემონტის, აკორდეონის წარმოებისა და მასზე დაკვრის სწავლების მომსახურების მიმართ. მიკრო ბიზნესის სტატუსისათვის შემოსავლების 30 000 ლარიანი ზღვარის შედარებისათვის მონაწილეობას მიიღებს მხოლოდ 10 000 ლ. (სწავლების მომსახურება), ხოლო მიკრო ბიზნესის სტატუსის გამო საშემოსავლო გადასახადით არ დაიბეგრება 46 000ლ.(=31000+5000+10000). თუ დაკვრის სწავლებისათვის საჭირო იქნებოდა ლიცენზია, მაშინ მას უფლება არ ექნებოდა საქმიანობა გაეგრძელებინა მიკრო ბიზნესის სტატუსით.

მიკრო ბიზნესის სტატუსი უქმდება: ფიზიკური პირის შესაბამისი განცხადებით. განცხადება შეიძლება ეხებოდეს მცირე ბიზნესის სტატუსის მინიჭებასაც; თუ ინვენტარიზაციით დადგინდა, რომ ფიზიკური პირის სასაქონლო-მატერიალური მარაგების ნაშთი აღემატება 45 000 ლარს. სტატუსის მქონეს შეიძლება არ ჰქონდეს შეძენის დამადასტურებელი დოკუმენტაცია, შესაბამისად, შეუძლებელი იქნება მარაგების თვითღირებულებით შეფასება. ფიზიკური პირი დარეგისტრირდა დღგ-ს გადამხდელად. რეგისტრაცია კი შეიძლება მოინდომოს როგორც ფიზიკურმა პირმა, ასევე საგადასახადო ორგანომაც თუმცა კი სავსებით შესაძლებელია პირი დღგ-ს გადამხდელს წარმოადგენდეს დღგ-ს გადამხდელად რეგისტრაციამდეც. თუ ფიზიკური პირმა დაარღვია მიკრო ბიზნესის სტატუსის მიმნიჭებელი მოთხოვნები: განახორციელა №415-ე დადგენილების შესაბამის დანართით გათვალისწინებული საქმიანობა (დან. №2), მაგალითად, დაკავდა ყიდვა-გაყიდვით; მისი ერობლივი შემოსავლის იმ ნაწილმა, რომელიც მონაწილეობას იღებს 30 000 ლარის ფორმირებაში, გადააჭარბა მას. ამ დროს პირს შეუძლია მოითხოვოს მცირე ბიზნესის სტატუსი; ფიზიკურმა პირმა გამოიყენა შრომის კანონმდებლობის საფუძველზე

დაქირავებული ფიზიკური პირი. ამ დროს პირს შეუძლია მოითხოვოს მცირე ბიზნესის სტატუსი; თუ პირს გაუუქმდა მიკრო ბიზნესის სტატუსი, ზოგადი წესით ის ვალდებულია გაუქმების კალენდარული წლის მომდევნო წლის 1 აპრილამდე საგადასახადო ორგანოს წარუდგინოს ინსტრუქციით შემოღებული დეკლარაცია, რომელშიც აისახება კალენდარული წლის დასაწყისიდან სტატუსის გაუქმების თარიღამდე მიღებული ერთობლივი შემოსავალი და მისი დაბეგვრა.

მაგალითი: ვთქვათ, მზიამ 2011 წელს მიიღო 40 000 ლარი შემოსავალი თეთრეულის რეცხვით, 29 000 ლარი — იჯარით აღებული მიწის ნაკვეთზე მოწეული კარტოფილის რეალიზაციით, ხოლო 20 000 ლარი — ამ ნაკვეთის გარკვეული ნაწილის ქვეიჯარით გაცემის გზით. მას ამ საქმიანობაში ეხმარებოდა მეუღლე და შვილები. ამ პირობებში, მზიას მიერ ქვეიჯარით მიღებული შემოსავალი (20 000 ლ.) დაიბეგრება 20%-იანი განაკვეთით, ხოლო დანარჩენი კი (40 000ლ. და 29 000ლ.) გათავისუფლებულია დაბეგვრისაგან.

თუ მიკრო ბიზნესის სტატუსის მქონე პირი საქმიანობს სსზ-ის ტერიტორიაზე და ეწევა ინსტრუქციით აუკრძალავ საქმიანობას (მაგ. ყიდის საკუთარი წარმოების ტანსაცმელს), მაშინ სსზ-ის სტატუსის მქონე პირი მას სავალდებულო წესით დაუკავებს საშემოსავლო გადასახადს. მიკრო ბიზნესის სტატუსის მქონე პირი მის მიერ გამოწერილ პირველად საგადასახადო დოკუმენტში უთითებს როგორც სტატუსს, ასევე სტატუსის სერტიფიკატის ნომერს. ამგვარ პირველად საგადასახადო დოკუმენტს შეიძლება წარმოადგენდეს, სასაქონლო ზედნადები, საქონლის/მომსახურების მიღება-ჩაბარების აქტი, ასევე დღგ-ს საგადასახადო ანგარიშ-ფაქტურა. მიკრო ბიზნესის სტატუსის მქონე პირი ვალდებულია 6 წლის განმავლობაში შეინახოს მიღებული ან გაცემული პირველადი საგადასახადო დოკუმენტაცია.

მცირე ბიზნესი

მცირე ბიზნესის სტატუსი შეიძლება მიენიჭოს მეწარმე ფიზიკურ პირს, რომლის მიერ ეკონომიკური საქმიანობიდან მიღებული ერთობლივი შემოსავალი კალენდარული წლის განმავლობაში არ აღემატება 100 000 ლარს. პარლამენტის საფინანსო-საბიუჯეტო კომიტეტთან შეთანხმებით, მთავრობას უფლება აქვს, აკრძალოს ცალკეული საქმიანობის განხორციელება, რომლის ფარგლებშიც მცირე ბიზნესის სტატუსი არ შეიძლება მიენიჭოს მეწარმე ფიზიკურ პირს. პარლამენტის საფინანსო-საბიუჯეტო კომიტეტთან შეთანხმებით, საქართველოს მთავრობას უფლება აქვს, განსაზღვროს შემოსავლის სახეები, რომლებიც არ დაიბეგრება სპეციალური დაბეგვრის რეჟიმით და რომელიც არ გაითვალისწინება ერთობლივ შემოსავალში.

ფიზიკური პირი, რომელიც აკმაყოფილებს მოთხოვნებს, უფლებამოსილია მცირე ბიზნესის სტატუსის მინიჭების მიზნით მიმართოს საგადასახადო ორგანოს საგადასახადო აღრიცხვის ადგილის მიხედვით. მცირე ბიზნესის სტატუსი მიმდინარე საგადასახადო წელს უქმდება, თუ: მეწარმე ფიზიკურმა პირმა საგადასახადო აღრიცხვის ადგილის მიხედვით საგადასახადო ორგანოს არა უგვიანეს საგადასახადო წლის დასრულებისა მიმართა მცირე ბიზნესის სტატუსის გაუქმების მოთხოვნით; დაირღვა მოთხოვნა ერთობლივი შემოსავლის ოდენობის შეზღუდვა; მეწარმე ფიზიკურ პირს წარმოეშვა დამატებული ღირებულების გადასახადის გადამხდელად სავალდებულო რეგისტრაციაზე დადგომის ვალდებულება; საგადასახადო ორგანოს მიერ ჩატარებული ინვენტარიზაციის შედეგად გამოვლინდა,

რომ მცირე ბიზნესის სტატუსის მქონე მეწარმე ფიზიკური პირის სასაქონლო-მატერიალური მარაგების ნაშთი აღემატება 150 000 ლარს. საგადასახადო ორგანოს მიერ მცირე ბიზნესის სტატუსის გაუქმების და სპეციალური დაბეგვრის რეჟიმიდან გამოსვლის საფუძველია: მეწარმე ფიზიკური პირის მიერ გათვალისწინებული საქმიანობის განხორციელება; მეწარმე ფიზიკური პირისთვის საკონტროლო-სალარო აპარატების გამოუყენებლობისათვის სანქციის კალენდარული წლის განმავლობაში 3-ჯერ დაკისრება. თუ მცირე ბიზნესის სტატუსის მქონე მეწარმე ფიზიკური პირის ერთობლივი შემოსავალი კალენდარული წლის განმავლობაში გადააჭარბებს 100 000 ლარს და მოეხსნება სტატუსი, მას უფლება აქვს, კვლავ მიიღოს სტატუსი ყველა შემდეგი პირობის დაკმაყოფილების შემთხვევაში: თუ სტატუსის გაუქმებიდან მომავალი 12 კალენდარული თვის განმავლობაში განხორციელებული დასაბეგრი ოპერაციების საერთო თანხა არ აღემატება 100 000 ლარს; სტატუსის გაუქმებიდან 12 კალენდარული თვის მომდევნო წლიდან, თუ პირი არ არის დამატებული ღირებულების გადასახადის გადამხდელი.

მცირე ბიზნესის დასაბეგრი შემოსავალი, გარდა გათვალისწინებული შემთხვევისა, იბეგრება 5 პროცენტით. მცირე ბიზნესის დასაბეგრი შემოსავალი იბეგრება 3 პროცენტით, თუ: მცირე ბიზნესის სტატუსის მქონე მეწარმე ფიზიკურ პირს აქვს ერთობლივი შემოსავლის მიღებასთან დაკავშირებული ერთობლივი შემოსავლის 60 პროცენტის ოდენობის ხარჯების (გარდა დაქირავებულზე დარიცხული ხელფასის ხარჯისა) დამადასტურებელი დოკუმენტები;

მცირე ბიზნესის სტატუსის მქონე მეწარმე ფიზიკური პირი საქმიანობს მხოლოდ სპეციალური სავაჭრო ზონის ტერიტორიაზე. მცირე ბიზნესის დასაბეგრი შემოსავალი შედგება საქართველოში არსებული წყაროდან მიღებული ერთობლივი შემოსავლებისაგან, გარდა ხელფასის სახით მიღებული შემოსავლებისა. მცირე ბიზნესის სტატუსის მქონე მეწარმე ფიზიკურ პირს უფლება აქვს, არ აღრიცხოს შემოსავლები და ხარჯები. მცირე ბიზნესის სტატუსის მქონე მეწარმე ფიზიკური პირის მიერ ხარჯების დადასტურება ხდება კოდექსის შესაბამისად მცირე ბიზნესის სტატუსის მქონე მეწარმე ფიზიკური პირი მისთვის ან მის მიერ პირველადი საგადასახადო დოკუმენტის გამოწერის შემთხვევაში ვალდებულია შეინახოს აღნიშნული დოკუმენტი. მცირე ბიზნესის სტატუსის მქონე მეწარმე ფიზიკური პირი ვალდებულია დამატებული ღირებულების გადასახადის გადამხდელად სავალდებულო რეგისტრაციაზე დადგომის ვალდებულების წარმოშობის მომენტიდან კოდექსით დადგენილი წესით აღრიცხოს შემოსავლები და ხარჯები. მცირე ბიზნესის სტატუსის მქონე მეწარმე ფიზიკურ პირს სტატუსის გაუქმებისას: უფლება აქვს, ამ მომენტისთვის არსებული სასაქონლო ნაშთები აღრიცხოს შესაბამის დოკუმენტში, რომელიც მომავალში, არ ჩაითვლება ხარჯის დამადასტურებელ დოკუმენტად, მაგრამ საქონელი ითვლება აღრიცხულად; ვალდებულება აქვს, აღრიცხული სასაქონლო-მატერიალური მარაგის ნაშთის საერთო ღირებულების თანხით გაზარდოს მცირე ბიზნესის სტატუსის გაუქმებისას არსებული დასაბეგრი შემოსავალი. მცირე ბიზნესის სტატუსის მქონე მეწარმე ფიზიკურმა პირმა უნდა აწარმოოს ხარჯების აღრიცხვის სპეციალური ჟურნალი, რომლის წესები რეგულირდება ფინანსთა მინისტრის ბრძანებით. მცირე ბიზნესის სტატუსის მქონე მეწარმე ფიზიკური პირი, რომელსაც დაუდგა დამატებული ღირებულების გადასახადის გადამხდელის სავალდებულო რეგისტრაციის ვალდებულება, ვალდებულია გატარდეს რეგისტრაციაში და გამოდის სპეციალური დაბეგვრის

რეჟიმიდან. მცირე ბიზნესის სტატუსის მქონე მეწარმე ფიზიკური პირი დამატებული ღირებულების გადასახადის გადამხდელად რეგისტრაციის ვალდებულების დადგომისას ვალდებულია აღრიცხოს ამ მომენტისთვის არსებული სასაქონლო-მატერიალური მარაგების ნაშთი.

თუ მიკრო ბიზნესის სტატუსი შეიძლება მინიჭებოდა არამეწარმე ფიზიკურ პირს, მცირე ბიზნესის სტატუსი შეიძლება მიენიჭოს მხოლოდ იმ ფიზიკურ პირს, რომელიც მეწარმეა საგადასახადო კოდექსის მიხედვით, ზოგიერთი გამონაკლისის გარდა. ამასთან, ეს პირი უნდა იმყოფებოდეს საგადასახადო აღრიცხვაზე.

თუ მიკრო ბიზნესის სტატუსისთვის ეკონომიკური საქმიანობით მიღებული ერთობლივი შემოსავლების ზღვარი იყო 30 000 ლარი, მცირე ბიზნესისთვის ეს ზღვარია 100 000 ლარი. მცირე ბიზნესის სტატუსი მქონე პირს, სტატუსის გაუქმების გარეშე, შეუძლია გამოიყენოს როგორც მომსახურების ხელშეკრულების საფუძველზე მიღებული შესრულებები, ასევე — შრომის კანონმდებლობით დაქირავებული შრომაც. ისევე, როგორც მიკრო ბიზნესის სტატუსის შემთხვევაში, მცირე ბიზნესის სტატუსზეც მოქმედებს №415-ე დადგენილების შესაბამის დან. №4. გათვალისწინებული აკრძალული საქმიანობის განხორციელება. თუ მეწარმე ფიზიკური პირი ეწევა ან გასწევს აკრძალულ საქმიანობას, მაშინ მას არ მიენიჭება, ხოლო მინიჭების შემთხვევაში გაუქმდება, მცირე ბიზნესის სტატუსი. მიკრო ბიზნესისაგან განსხვავებით, მცირე ბიზნესის სტატუსის მქონეს, სტატუსის გაუქმების გარეშე, შეუძლია განახორციელოს საქონლის ყიდვა-გაყიდვა (ვაჭრობა). სამაგიეროდ მისი ისეთი საქმიანობა, როგორიცაა სამედიცინო, არქიტექტურული, საადვოკატო ან სანოტარო, სააუდიტო, საკონსულტაციო, კვლავ ითვლება სტატუსის გაუქმების საფუძველად. ეს ისეთი საქმიანობებია, რომელთა განხორციელებისას ფიზიკური პირი ითვლება მეწარმედ. გამომდინარე აქედან, თუ ფიზიკური პირი ეწევა სახელოვნებო, სამეცნიერო, სასოფლო-სამეურნეო საქმიანობას, ის ჩაითვლება მეწარმედ და შეუძლია მიმართოს საგადასახადო ორგანოს მცირე ბიზნესის სტატუსის მინიჭებისათვის.

მეწარმე ფიზიკურ პირს მცირე ბიზნესის სტატუსს ანიჭებს საგადასახადო ორგანო სერტიფიკატის გაცემით ინსტრუქციით მოცემული წესების შესაბამისად. სტატუსს პირი კი იძენს მიმართვიდან 2 დღეში, მაგრამ სტატუსიდან გამომდინარე დაბეგვრის სპეციალური რეჟიმი პირისათვის მოქმედებს სტატუსის მინიჭების კალენდარული წლის დასაწყისიდან სტატუსის გაუქმებამდე. ამასთან, სტატუსი ძალაშია შემდგომი კალენდარული წლებისათვისაც, თუ ის არ გაუქმდა. სტატუსის გაუქმების საფუძველი, გარდა მცირე ბიზნესისათვის დადგენილი მოთხოვნების დარღვევისა, შეიძლება იყოს პირის განცხადება სტატუსზე უარის თქმის შესახებ, ასევე დღგ-ს გადამხდელად ფიზიკური პირის რეგისტრაცია, თუმცა კი რეგისტრაციის თარიღმდეგ პირი შეიძლება წარმოადგენდეს დღგ-ს გადამხდელს სტატუსის გაუქმებას ასევე იწვევს ინვენტარიზაციით გამოვლენილი 150 000 ლარზე მეტი ღირებულების სასაქონლო-მატერიალური მარაგების ნაშთის არსებობა და საკონტროლო-სალარო აპარატების გამოუყენებლობისათვის სანქციის კალენდარული წლის განმავლობაში 3-ჯერ მაინც დაკისრება. თუ სტატუსის მქონე პირის შემოსავალია 100 ლ., ხოლო მასთან დაკავშირებული ხარჯი 40 ლ., მაშინ, 5%-ის შემთხვევაში, მისი საშემოსავლო გადასახადი იქნება 5 ლ. სტატუსის არქონისას პირის საშემოსავლო გადასახადი იქნებოდა 12 ლ. $(100-40) \times 20\%$).

მაგალითი. ვთქვათ, მცირე ბიზნესის სტატუსის მქონე ლიას 2011 წლის ერთობლივი შემოსავალი შედგება შემოსავლების შემდეგი სახეებისაგან: ა) საიჯარო ქირა-100 ლ.; ბ) უცხოეთში მიღებული ხელფასი- 200 ლ.; გ) საქართველოში დაქირავებით მიღებული ხელფასი -300 ლ.; დ) განძის პოვნა- 80 000 ლ.; ე) ცოცხების წარმოება და რეალიზაცია - 5 000 ლ.; ვ) კერამიკის ნაწარმის დამზადება და რეალიზაცია - 10 000 ლ. ამ პირობებში 5%-იანი განაკვეთით იბეგრება მხოლოდ 95 000 ლ.(=80000+5000+10000); საიჯარო ქირა-100 ლ. და საქართველოში მიღებული ხელფასი 300 ლ. დაიბეგრება 20%-ით, ხოლო უცხოეთში მიღებული ხელფასი 200ლ. კი დაიბეგრებოდა ჩვეულებრივი რეჟიმით, მაგრამ იგი გათავისუფლებულია საშემოსავლო გადასახადისაგან.

კოდექსით განსაზღვრულია ის კერძო შემთხვევა, როდესაც მცირე ბიზნესის სტატუსისას საშემოსავლო გადასახადის საპროცენტო განაკვეთია 3%. იგი ითვალისწინებს პირობას, რომლის მიხედვით პირს უნდა გააჩნდეს ერთობლივი შემოსავლის მიღებასთან დაკავშირებული ხარჯების (გარდა გასაცემი/გაცემული ხელფასისა) 60%-ის დამადასტურებელი დოკუმენტაცია. თუ ეს პირობა სრულდება, ინსტრუქციის თანახმად, მცირე ბიზნესის სტატუსის მქონე პირი გამოიყენებს საშემოსავლო გადასახადის 3%-იან განაკვეთს.

თუ მცირე ბიზნესის სტატუსის მქონე პირი საქმიანობს სსზ-ის ტერიტორიაზე, მაშინ ამ ტერიტორიაზე მიღებული და სსზ-ის სტატუსის მქონე პირის, როგორც საგადასახადო აგენტის, მიერ დაბეგრული შემოსავალი არ ჩაირთვება მის ერთობლივ შემოსავალში. მცირე ბიზნესის სტატუსის მქონე პირს არ მოეთხოვება შემოსავლების რაიმე წესით ან ფორმით აღრიცხვა. მისი შემოსავლები, მაგალითად, დასტურდება და აღრიცხულია, პირველადი საგადასახადო დოკუმენტებით, საბანკო ანგარიშიდან ამონაწერებითა და საკონტროლო-საღარიბო აპარატების ჩეკებით. რაც შეეხება ხარჯების აღრიცხვას, სტატუსის მქონემ უნდა აწარმოოს ინსტრუქციით დამტკიცებული ხარჯების აღრიცხვის სპეციალური ჟურნალი.

როდესაც პირი წყვეტს ეკონომიკური საქმიანობას, მსგავსად ჩვეულებრივი დაბეგვრის რეჟიმისა, მას ევალება საგადასახადო ორგანოს წარუდგინოს დეკლარაცია 30 სამუშაო დღის ვადაში. მცირე ბიზნესის შემთხვევისას პირი მიმდინარე გადასახდელებს გასული წლის მიხედვით იხდის ჩვეულებრივად დადგენილი წესით, თუ გადასახადი წინა კალენდარულ წელს პირს არ ეკისრებოდა, ის არც იხდის მიმდინარე გადასახდელებს.

ფიქსირებული გადასახადის გადამხდელი

ფიქსირებული გადასახადის გადამხდელი შეიძლება იყოს პირი, რომელიც არ არის დამატებული ღირებულების გადასახადის გადამხდელი და ახორციელებს ფიქსირებული გადასახადით დასაბეგრ ერთ ან ერთზე მეტ საქმიანობას. ფიქსირებული გადასახადით დასაბეგრი საქმიანობის სახეებს განსაზღვრავს საქართველოს მთავრობა.

ფიქსირებული გადასახადის განაკვეთი საქართველოს მთავრობის მიერ განსაზღვრული საქმიანობის სახეების მიხედვით შეიძლება იყოს:

- ა) დაბეგვრის ობიექტზე – 1 ლარიდან 2000 ლარის ფარგლებში;
- ბ) დასაბეგრი საქმიანობიდან მიღებული შემოსავლის 3 პროცენტი.

პირი, რომელიც აკმაყოფილებს კოდექსით დადგენილ მოთხოვნებს, უფლებამოსილია ფიქსირებული გადასახადის გადამხდელის სტატუსის მინიჭების მიზნით განცხადებით მიმართოს საგადასახადო ორგანოს და გადავიდეს

ფიქსირებული გადასახადით დაბეგვრის რეჟიმზე, რისთვისაც გაიცემა ფიქსირებული გადასახადის გადამხდელის სერტიფიკატი. პირს უფლება აქვს, გადავიდეს ფიქსირებული გადასახადით დაბეგვრის რეჟიმზე საანგარიშო წლის ნებისმიერ თვეს. ამასთანავე, პირი ფიქსირებული გადასახადის გადამხდელად ითვლება ფიქსირებული გადასახადის გადამხდელის სტატუსის მინიჭების თვის მომდევნო თვის პირველი რიცხვიდან. ფიქსირებული გადასახადის გადამხდელის სტატუსის მინიჭებისა და გაუქმების, ფიქსირებული გადასახადის გადამხდელის სერტიფიკატის გაცემის წესი განისაზღვრება ფინანსთა მინისტრის ბრძანებით.

ფიქსირებული გადასახადით დასაბეგრი საქმიანობიდან მიღებული შემოსავალი არ ჩაირთვება ფიქსირებული გადასახადის გადამხდელის ერთობლივ შემოსავალში და შემდგომ დაბეგვრას არ ექვემდებარება. ფიქსირებული გადასახადის გადამხდელი არ იხდის მიმდინარე გადასახდელებს ფიქსირებული გადასახადის მიხედვით. ფიქსირებული გადასახადის გადახდისა და ანგარიშგების წესი განისაზღვრება საქართველოს ფინანსთა მინისტრის ბრძანებით.

ფიქსირებული გადასახადის გადამხდელის სტატუსი უქმდება, თუ: პირი წყვეტს ფიქსირებული გადასახადით დასაბეგრ საქმიანობას; პირი საგადასახადო ორგანოს მიმართავს ფიქსირებული გადასახადის გადამხდელის სტატუსის გაუქმების მოთხოვნით; პირი ახორციელებს საქართველოს მთავრობის მიერ ფიქსირებული გადასახადის გადამხდელისთვის ნებადართული დამატებითი საქმიანობისგან განსხვავებულ საქმიანობა. საქართველოს მთავრობის მიერ ფიქსირებული გადასახადის გადამხდელისთვის ნებადართული დამატებითი საქმიანობის ნაწილში პირს წარმოეშვა დამატებული ღირებულების გადასახადის გადამხდელად რეგისტრაციის ვალდებულება ან ნებაყოფლობით გატარდა დამატებული ღირებულების გადასახადის გადამხდელად რეგისტრაციაში.

ფიქსირებული გადასახადის გადამხდელის სტატუსის გაუქმების ერთ-ერთი პირობის დადგომისას პირი ვალდებულია ფიქსირებული გადასახადის გადამხდელის სტატუსის გაუქმების მიზნით განცხადებით მიმართოს საგადასახადო ორგანოს შესაბამისი პირობის დადგომიდან არა უგვიანეს 10 სამუშაო დღისა.

მოგების გადასახადი:

მოგების გადასახადის გადამხდელია: რეზიდენტი საწარმო; არარეზიდენტი საწარმო, რომელიც საქართველოში საქმიანობას ახორციელებს მუდმივი დაწესებულების მეშვეობით ან/და შემოსავალს იღებს საქართველოში არსებული წყაროდან. თუ არარეზიდენტი პირი არ არის ფიზიკური პირი, ეკონომიკურ საქმიანობას ახორციელებს საქართველოში და არ დაასაბუთებს თავის თანამფლობელობას იგი იბეგრება, როგორც არარეზიდენტი საწარმოს მუდმივი დაწესებულება. მოგების გადასახადის მიზნებისთვის საწარმოები იყოფა ორ კატეგორიად – რეზიდენტ და არარეზიდენტ საწარმოებად. უნდა ვივარაუდოთ რომ რეზიდენტ საწარმოს წარმოადგენს საქართველოს საწარმო, ხოლო ყველა დანარჩენ საწარმოს – არარეზიდენტი საწარმო. არარეზიდენტი საწარმო გადასახადის გადამხდელს წარმოადგენს მხოლოდ საქართველოში არსებული წყაროდან მიღებულ შემოსავლებთან მიმართებით. მოგების გადასახადის გადამხდელის ცნება ასევე მოიცავს პირებსაც, რომლებსაც უშუალოდ არ აკისრიათ გადასახადის გადახდა; მაგალითად, როდესაც არარეზიდენტი პირის კუთვნილი გადასახადი გადაიხდება გადახდის წყაროსთან დაკავების წესით შემოსავლის გადამხდელის (საგადასახადო აგენტის) მიერ, გადასახადის გადამხდელს კვლავ ეს არარეზიდენტი პირი

წარმოადგენს. ამხანაგობა და სხვა ანალოგიური წარმონაქმნი კოდექსის მიზნებისთვის განიხილება საწარმოდ.

კოდექსი განსაზღვრავს მოგების გადასახადის ისეთ აუცილებელ ელემენტს, როგორიცაა *დაბეგვრის ობიექტი*, ანუ ობიექტი რომლის არსებობის შემთხვევებშიც საწარმოს ჩვეულებრივ წარმოქმნა საგადასახადო ვალდებულება. რეზიდენტი საწარმოსთვის დაბეგვრის ობიექტს წარმოადგენს დასაბეგრი მოგება, რომელიც განისაზღვრება საგადასახადო პერიოდში მიღებულ *ერთობლივ შემოსავლებს* და შესაბამის *გამოქვითვებს* შორის სხვაობის თანხით. არარეზიდენტი საწარმო (გარდა საავიაციო ტრანსპორტით მგზავრთა საერთაშორისო გადაყვანისა და ტვირთების საერთაშორისო გადატანის განმახორციელებლისა), რომელიც საქართველოში საქმიანობას ახორციელებს მუდმივი დაწესებულების მეშვეობით, არის მოგების გადასახადის გადამხდელი მუდმივ დაწესებულებასთან დაკავშირებული საქართველოში არსებული წყაროდან მიღებული ერთობლივი შემოსავლის მიხედვით, რომელიც მცირდება საგადასახადო კოდექსით გათვალისწინებული გამოქვითვების თანხებით. არარეზიდენტი საწარმოს ერთობლივი შემოსავალი, რომელიც დაკავშირებული არ არის მის მუდმივ დაწესებულებასთან, იბეგრება საგადასახადო კოდექსის შესაბამისად გადახდის წყაროსთან გამოქვითვების გარეშე. არარეზიდენტი საწარმო, რომელიც ქონების რეალიზაციით იღებს შემოსავალს, რომელიც დაკავშირებული არ არის საქართველოში მის მუდმივ დაწესებულებასთან, არის მოგების გადასახადის გადამხდელი კალენდარული წლის განმავლობაში საქართველოში არსებული წყაროდან მიღებული ერთობლივი შემოსავლიდან, რომელიც მცირდება ამ პერიოდისათვის ასეთი შემოსავლის მიღებასთან დაკავშირებული გამოქვითვების თანხებით.

საავიაციო ტრანსპორტით მგზავრთა საერთაშორისო გადაყვანისა და ტვირთების საერთაშორისო გადატანის განმახორციელებელი არარეზიდენტი საწარმოს, რომელიც საქართველოში საქმიანობას ახორციელებს მუდმივი დაწესებულების მეშვეობით, დასაბეგრი მოგება განისაზღვრება საქართველოში მუდმივი დაწესებულების მეშვეობით კალენდარული წლის განმავლობაში საქართველოში არსებული წყაროდან მიღებული შემოსავლის მიხედვით, რომელიც იყოფა მის მიერ საქართველოში და საქართველოს ფარგლების გარეთ საგადასახადო წლის განმავლობაში მიღებულ ერთობლივ (მთლიან) შემოსავალზე და მრავლდება მის მიერ მიღებულ დასაბეგრ მოგებაზე.

მოგების გადასახადის განაკვეთი საწარმოს დასაბეგრი მოგება იბეგრება 15 პროცენტით, გარდა კოდექსით გათვალისწინებული შემთხვევისა.

„ნავთობისა და გაზის შესახებ“ საქართველოს კანონით განსაზღვრული „არსებული ხელშეკრულებების“ განხორციელების შედეგად ნავთობისა და გაზის ოპერაციებით მიღებული მოგება იბეგრება 10 პროცენტით, თუ ეს ხელშეკრულებები დადებულია 1998 წლის 1 იანვრამდე.

მოგების გადასახადით დაბეგვრისაგან თავისუფლდება: საბიუჯეტო, საერთაშორისო ან/და საქველმოქმედო ორგანიზაციების მოგება, ეკონომიკური საქმიანობით მიღებული მოგების გარდა; ორგანიზაციის მიერ მიღებული გრანტები, საწევრო შენატანები და შემოწირულებები; საქართველოს ეროვნული ბანკის მოგება; საქართველოს საპატრიარქოს მიერ რელიგიური დანიშნულებით გამოყენებული ჯვრების, სანთლების, წიგნებისა და კალენდრების რეალიზაციით მიღებული მოგება; 2014 წლის 1 იანვრამდე სასოფლო-სამეურნეო წარმოებაში

დასაქმებული პირის მიერ საქართველოში წარმოებული სოფლის მეურნეობის პროდუქციის სამრეწველო გადამამუშავებამდე (სასაქონლო კოდის შეცვლამდე) პირველადი მიწოდებით მიღებული მოგება, თუ კალენდარული წლის განმავლობაში ამ პირის მიერ აღნიშნული მიწოდებით მიღებული ერთობლივი შემოსავალი არ აღემატება 200 000 ლარს; 2014 წლის 1 იანვრამდე სასოფლო-სამეურნეო საქმიანობიდან მიღებული მოგების ის ნაწილი, რომლის რეინვესტირებაც ხდება ამ საქმიანობის ფარგლებში; საერთაშორისო ფინანსური კომპანიის მიერ ფინანსური ოპერაციებიდან ან/და ფინანსური მომსახურებიდან ან/და საქართველოს არარეზიდენტის მიერ გამოშვებული ფასიანი ქაღალდების რეალიზაციით მიღებული მოგება; საერთაშორისო ფინანსური კომპანიის მიერ გამოშვებული ფასიანი ქაღალდების რეალიზაციით მიღებული მოგება; თავისუფლად მიმოქცევადი ფასიანი ქაღალდის რეალიზაციით მიღებული მოგება; არარეზიდენტის მიერ ქონების ლიზინგით გაცემიდან მიღებული შემოსავალი, რომელიც არ მიეკუთვნება საქართველოში არარეზიდენტის მუდმივ დაწესებულებას; სახელმწიფოს ან საქართველოს ეროვნული ბანკის სასესხო ფასიანი ქაღალდების რეალიზაციითა და აღნიშნული ფასიანი ქაღალდებიდან პროცენტის სახით მიღებული მოგება და ეროვნულ ბანკში ანგარიშებზე განთავსებულ სახსრებზე დარიცხული პროცენტებიდან მიღებული მოგება; სამედიცინო დაწესებულებების (მიუხედავად მათი ორგანიზაციულ-სამართლებრივი ფორმისა) სამედიცინო საქმიანობიდან მიღებული მოგების ის ნაწილი, რომელიც მოხმარდება რეინვესტირებას (დაწესებულების რეაბილიტაცია, ტექნიკური ბაზის უზრუნველყოფა); 2026 წლის 1 იანვრამდე ტურისტული ზონის მეწარმე სუბიექტის მიერ სასტუმრო მომსახურების გაწევით მიღებული მოგება; ტურისტული ზონის მეწარმე სუბიექტის მიერ მიღებული მიწის ნაკვეთის ღირებულება. განათლებისა და მეცნიერების მინისტრის მიერ დადგენილი წესით ავტორიზებული საჯარო სკოლის მიერ ზოგადსაგანმანათლებლო საქმიანობიდან მიღებული მოგება.

მაგალითი: თუ ეკონომიკურ საქმიანობის მიმდევარ ე.წ. „ია“-ს მიზნობრივი გამოყენების მითითების გარეშე აჩუქეს ფული ან სხვა ქონება, მიღებული ქონების საბაზრო ფასი მისთვის მოგების გადასახადით დაბეგვრადია. მაგრამ აღნიშნული ფასი დაბეგვრადი არ იქნება, თუ ჩუქება განხორციელდა გრანტის ან შეწირულობის სახით, თუნდაც ჩუქების ხელშეკრულების საფუძველზე ქონება გამოიყენებოდეს ეკონომიკურ საქმიანობაში. მაგალითად, თუ ორგანიზაციას შეწირულობის სახით აჩუქეს შენობა, სადაც ის ეწევა ვაჭრობას, რომლისგანაც მიღებულ შემოსავლებს იგი ახმარს თავის ძირითად საქმიანობას, მაშინ მისთვის შენობის საბაზრო ფასი გათავისუფლებულია მოგების გადასახადისაგან.

ერთობლივი შემოსავალი

რეზიდენტის ერთობლივი შემოსავალი შედგება საქართველოში არსებული წყაროდან და საქართველოს ფარგლების გარეთ მიღებული შემოსავლებისაგან. არარეზიდენტის ერთობლივი შემოსავალი შედგება საქართველოში არსებული წყაროებიდან მიღებული შემოსავლებისაგან. ერთობლივ შემოსავალს განეკუთვნება ნებისმიერი ფორმით ან/და საქმიანობით მიღებული შემოსავალი, კერძოდ: ხელფასის სახით მიღებული შემოსავლები; ეკონომიკური საქმიანობით მიღებული შემოსავლები, რომლებიც დაკავშირებული არ არის დაქირავებით მუშაობასთან; სხვა შემოსავლები, რომლებიც დაკავშირებული არ არის დაქირავებით მუშაობასთან და ეკონომიკურ საქმიანობასთან. ერთობლივ შემოსავალში ასახვას არ ექვემდებარება:

სახელმწიფოსთვის ან/და ადგილობრივი თვითმმართველობისათვის იმ საწარმოს კაპიტალიდან აქტივების გამოტანა, რომლის წილის/აქციების 50 პროცენტზე მეტი სახელმწიფოს ან/და ადგილობრივი თვითმმართველობის საკუთრებაშია; სახელმწიფოსთვის ან/და ადგილობრივი თვითმმართველობისათვის საქონლის უსასყიდლოდ გადაცემა ან/და მომსახურების უსასყიდლოდ გაწევა; მცირე ბიზნესის სტატუსის მქონე მეწარმე ფიზიკური პირის მიერ დაქირავებულისთვის გადახდილი ხელფასი, ძირითადი საშუალების მეიჯარისთვის დაბრუნება.

ხელფასის სახით მიღებული შემოსავლები: ხელფასის სახით მიღებულ შემოსავლებს განეკუთვნება ფიზიკური პირის მიერ დაქირავებით მუშაობის შედეგად მიღებული ნებისმიერი საზღაური ან სარგებელი, მათ შორის, წინა სამუშაო ადგილიდან პენსიის ან სხვა სახით მიღებული შემოსავალი, ან შემოსავალი მომავალი სამუშაო ადგილიდან, დამქირავებლის მიერ დაქირავებულისათვის საცხოვრებლის სარგებლობაში გადაცემისას – საიჯარო ქირის წლიური საბაზრო ღირებულება; დამქირავებლის მიერ დაქირავებულისთვის ან მის კმაყოფაზე მყოფთათვის განათლების მისაღებად დახმარების გაწევისას დამქირავებლის მიერ განათლების მისაღებად გაწეული დახმარების ღირებულება; დამქირავებლის მიერ დაქირავებულისათვის ხარჯების ანაზღაურებისას ანაზღაურების თანხა; დამქირავებლის მიერ დაქირავებულისათვის ვალის ან ვალდებულების პატიებისას – ვალის ან ვალდებულების თანხა და სხვა. ხელფასის სახით მიღებულ შემოსავლებში არ შედის წარმომადგენლობითი ხარჯების ანაზღაურება და სამივლინებო ხარჯების ანაზღაურება ფინანსთა მინისტრის დადგენილი ნორმების ფარგლებში.

ხელფასის სახით მიღებულ შემოსავლად კვალიფიციირების მიზნით საკმარის და ამავდროულად აუცილებელ პირობას წარმოადგენს, რომ ეს შემოსავალი მიღებული იყოს დაქირავებით მუშაობის შედეგად. ნებისმიერი შემოსავალი, რომელიც ფიზიკურმა პირმა შესაძლოა მიიღოს სუბიექტისგან, რომელთანაც მას აკავშირებს დაქირავებითი ურთიერთობა, არ განიხილება ხელფასის სახით მიღებულ შემოსავლად. მაგალითად, ჩვეულებრივი საბაზრო პირობებით ასეთი ფიზიკური პირის მიერ საქონლის მიყიდვა დამქირავებლისთვის ვერ იქნება განხილული როგორც დაქირავებით ურთიერთობის ფარგლებში განხორციელებული ოპერაცია და შესაბამისად მიღებული შემოსავალი, როგორც დაქირავებით მუშაობის შედეგად მიღებული საზღაური; ასეთი შემოსავალი არ წარმოადგენს ხელფასს, არამედ იგი ექცევა ეკონომიკური საქმიანობით მიღებული შემოსავლების კატეგორიაში. მეორეს მხრივ წინა სამუშაო ადგილიდან ან მომავალი სამუშაო ადგილიდან დაქირავებით მუშაობის შედეგად მიღებული შემოსავალი წარმოადგენს ხელფასს.

კოდექსით მოცემულია ხელფასის სახით მიღებული შემოსავლის ოდენობის გაანგარიშების წესი ისეთი შემთხვევებისთვის, როდესაც უშუალოდ თანხის გადახდას დაქირავებულისთვის ადგილი არ აქვს, ან როდესაც თანხის გადახდა დაკავშირებულია დაქირავებულის მიერ გაწეული ხარჯების ანაზღაურებასთან. ასეთი ტიპის შემოსავალი მოიხსენიება როგორც *სარგებელი* ხოლო მისი ოდენობა განისაზღვრება სარგებლის ღირებულებას გამოკლებული დაქირავებულის მიერ ამ სარგებლის მიღებასთან დაკავშირებით დაქირავებულისთვის გადახდილი თანხა. სარგებელი არის პირის მიერ უსასყიდლოდ მიღებული ნებისმიერი მატერიალური ან არამატერიალური სიკეთე. **მაგ:** დაქირავებულს გადასახდელი აქვს კომუნალური გადასახდელები, რომელსაც უხდის დამქირავებელი-ეს თანხა განიხილება სარგებლად.

მაგალითი: 2011 წლის 1 აპრილს დამქირავებელმა დაქირავებულზე 8 თვის ვადით გასცა უპროცენტო სესხი 1500 ლარის ოდენობით. დაქირავებულმა სესხი დაფარა ერთიანად 2011 წლის 30 ნოემბერს. მოცემულ შემთხვევაში იმის გათვალისწინებით, რომ ფინანსთა მინისტრის მიერ დადგენილი წლიური საპროცენტო განაკვეთი შეადგენს 20% და ეს განაკვეთი არ შეცვლილა, დაქირავებულის მიერ ხელფასის სახით მიღებული შემოსავლის ოდენობას ყოველი თვისთვის წარმოადგენს 25 ლარს ($1500 \cdot 20\% / 12$)

ხელფასის სახით მიღებულ შემოსავალში არ შედის: დაქირავებულისათვის გადახდილი სამივლინებო ხარჯების ანაზღაურება ფინანსთა სამინისტროს მიერ განსაზღვრული ნორმის ფარგლებში; წარმომადგენლობითი ხარჯების ანაზღაურება. ფინანსთა მინისტრი ვალდებულია ყოველკვარტალურად, კვარტალის დაწყებამდე განსაზღვროს საპროცენტო განაკვეთი ეროვნული ბანკის მიერ გამოქვეყნებული მონაცემების საფუძველზე.

ეკონომიკური საქმიანობით მიღებული შემოსავლები: ეკონომიკური საქმიანობით მიღებულ შემოსავლებს განეკუთვნება: საქონლის/მომსახურების მიწოდებით მიღებული შემოსავლები; აქტივების რეალიზაციით მიღებული ნამეტი შემოსავალი; ეკონომიკური საქმიანობის შეზღუდვის ან/და საწარმოს დახურვის შედეგად მიღებული შემოსავლები; ძირითად საშუალებათა რეალიზაციით მიღებული თანხები, გარდა ფიზიკური პირის მიერ ბანკებსა და სხვა საკრედიტო დაწესებულებებში დეპოზიტებსა და ანაზღაურებზე ფულადი სახსრების განთავსებიდან პროცენტის სახით მიღებული შემოსავლისა; დივიდენდი; როიალტი; პირისთვის ვალის ჩამოწერით მიღებული სარგებელი; ლიზინგით, უზუფრუქტით, იჯარით, ქირით ან სხვა ამგვარი ფორმით გაცემული ქონებიდან მიღებული შემოსავლები; სხვა ეკონომიკური საქმიანობით მიღებული შემოსავალი.

საქონლის/მომსახურების უსასყიდლოდ მიწოდებისას ერთობლივ შემოსავალში ასახვას ექვემდებარება ამ საქონლის/მომსახურების საბაზრო ფასი.

შემოსავლები, რომლებიც არ არის დაკავშირებული დაქირავებით მუშაობასთან და ეკონომიკურ საქმიანობასთან: შემოსავლებს, რომლებიც არ არის დაკავშირებული დაქირავებით მუშაობასთან და ეკონომიკურ საქმიანობასთან, განეკუთვნება ნებისმიერი შემოსავალი ან სარგებელი, გარდა: პარტნიორთა შენატანებისა, რომლებიც ზრდიან იმ საწარმოს წმინდა აქტივს, რომელთა პარტნიორებიც არიან შენატანების განმახორციელებელი პირები; დაზღვევის ხელშეკრულების მიხედვით: ჯანმრთელობის დაზღვევის ხელშეკრულების საფუძველზე სადაზღვევო შემთხვევის დადგომისას მზღვეველის მიერ დაზღვეული ფიზიკური პირისათვის გადახდილი სადაზღვევო თანხა. პირის მიერ სხვა პირისაგან ქონების ან სარგებლის მიღების შემთხვევაში ერთობლივ შემოსავალში შესატანი ქონების ან სარგებლის ღირებულება განისაზღვრება კოდექსის დადგენილი წესით.

საქართველოში არსებული წყაროდან მიღებული შემოსავალი: კოდექსში მოცემულია, თუ რა ნიშნები უნდა ახასიათებდეს მომსახურებას იმისათვის რომ იგი ჩაითვალოს საქართველოში გაწეულად. არარეზიდენტის მიერ მომსახურების გაწევა საქართველოში არსებული მისი მუდმივი დაწესებულების ან საქართველოში მის მიერ დაქირავებული პირის მეშვეობით ან „სხვაგვარად“ ითვლება საქართველოში გაწეულ მომსახურებად მიუხედავად მომსახურების მიმღების ადგილსამყოფელისა.

საქართველოში არსებული წყაროდან მიღებულ შემოსავალს განეკუთვნება: საქართველოში დაქირავებით მუშაობით მიღებული შემოსავალი; საქართველოს

ტერიტორიაზე საქონლის მიწოდებით მიღებული შემოსავალი ან სარგებელი; საქართველოში მომსახურების გაწევით მიღებული შემოსავალი.

მომსახურება საქართველოში გაწეულად ითვლება, თუ: მომსახურება ფაქტობრივად გაიწევა საქართველოს ტერიტორიაზე; მომსახურება დაკავშირებულია უშუალოდ უძრავ ქონებასთან, რომელიც მდებარეობს საქართველოში; მომსახურება დაკავშირებულია უშუალოდ მოძრავ ქონებასთან, რომელიც მდებარეობს საქართველოში; მომსახურება დაკავშირებულია საქართველოს რეზიდენტის მიერ გამოშვებულ ფასიან ქაღალდებთან; მომსახურების ფაქტობრივად გაწევის ადგილი არის საქართველო და მომსახურება გაიწევა კულტურის, ხელოვნების, განათლების, ტურიზმის, დასვენების, ფიზიკური კულტურისა და სპორტის სფეროებში; მომსახურების გაწევა დაკავშირებულია ტვირთების გადატანასთან ან მგზავრთა გადაყვანასთან და ტრანსპორტირების დაწყებისა და დასრულების ადგილი არის საქართველო; მომსახურების გამწევი და მომსახურების მიმღები სხვადასხვა სახელმწიფოში არიან და მომსახურების გამწევი საქართველოს რეზიდენტია, გარდა იმ შემთხვევისა, როდესაც მომსახურების გამწევის მიერ მომსახურების გაწევა ხორციელდება სხვა ქვეყანაში მისი მუდმივი დაწესებულების მეშვეობით; აგრეთვე შემოსავალი საქართველოში გაწეული მომსახურებიდან, რომელიც მუდმივი დაწესებულების მიერ გაწეული მომსახურების იდენტურია ან მსგავსია. რეზიდენტი იურიდიული პირისაგან მიღებული დივიდენდი, რეზიდენტი იურიდიული პირის აქციის ან/და იურიდიულ პირში პარტნიორის წილის რეალიზაციით მიღებული შემოსავალი, პროცენტი, თუ პროცენტის გადამხდელი არის საქართველოს რეზიდენტი. მიუხედავად იმისა, არის თუ არა პროცენტის გადამხდელი საქართველოს რეზიდენტი.

პროცენტი ჩაითვლება საქართველოში არსებული წყაროდან მიღებულ შემოსავლად, თუ არარეზიდენტ პირს საქართველოში აქვს მუდმივი დაწესებულება, რომელსაც უკავშირდება არარეზიდენტი პირის სავალო ვალდებულება, და ამ სავალო ვალდებულებასთან დაკავშირებული პროცენტის ხარჯი მიეკუთვნება მუდმივი დაწესებულების ხარჯებს, მიუხედავად იმისა, ეს ხარჯი ამ მუდმივი დაწესებულების მიერ არის გაწეული თუ არა; პროცენტი არ ჩაითვლება საქართველოში არსებული წყაროდან მიღებულ შემოსავლად, თუ რეზიდენტი პირი დაადასტურებს, რომ უცხო ქვეყანაში აქვს მუდმივი დაწესებულება, რომელსაც უკავშირდება რეზიდენტი პირის სავალო ვალდებულება, და ამ სავალო ვალდებულებასთან დაკავშირებული პროცენტის ხარჯი მიეკუთვნება მუდმივი დაწესებულების ხარჯებს, მიუხედავად იმისა, ეს ხარჯი ამ მუდმივი დაწესებულების მიერ არის გაწეული თუ არა; რეზიდენტის მიერ გადახდილი პენსია; როიალტი, თუ როიალტის გადამხდელი საქართველოს რეზიდენტია. ამასთანავე, მიუხედავად იმისა, არის თუ არა როიალტის გადამხდელი საქართველოს რეზიდენტი: როიალტი ჩაითვლება საქართველოში არსებული წყაროდან მიღებულ შემოსავლად, თუ არარეზიდენტს საქართველოში აქვს მუდმივი დაწესებულება, რომელთან დაკავშირებითაც წარმოიშვა როიალტის გადახდის ვალდებულება, მიუხედავად იმისა, ეს ხარჯი ამ მუდმივი დაწესებულების მიერ არის გაწეული თუ არა; როიალტი არ ჩაითვლება საქართველოში არსებული წყაროდან მიღებულ შემოსავლად, თუ რეზიდენტი დაადასტურებს, რომ უცხო ქვეყანაში აქვს მუდმივი დაწესებულება, რომელთან დაკავშირებითაც წარმოიშვა როიალტის გადახდის ვალდებულება, მიუხედავად იმისა, ეს ხარჯი ამ მუდმივი დაწესებულების მიერ არის გაწეული თუ

არა; საქართველოში არსებული და ეკონომიკური საქმიანობისათვის გამოყენებული უძრავი ქონებით მიღებული შემოსავალი, მათ შორის, ასეთ ქონებაში პარტნიორის წილის რეალიზაციით მიღებული შემოსავალი; საქართველოსა და უცხო ქვეყნებს შორის საერთაშორისო გადაზიდვებში სატრანსპორტო მომსახურებით ან საერთაშორისო ტელესაკომუნიკაციო მომსახურებით მიღებული შემოსავალი; საქართველოში საქმიანობით მიღებული სხვა შემოსავალი.

შემოსავლის მიღებასთან დაკავშირებული ხარჯები ერთობლივი შემოსავლიდან გამოიქვითება ყველა ხარჯი, რომელიც დაკავშირებულია მის მიღებასთან, გარდა იმ ხარჯებისა, რომლებიც კოდექსის თანახმად გამოქვითვას არ ექვემდებარება. ყველა ხარჯი დოკუმენტურად უნდა იყოს დადასტურებული. ძირითად საშუალებათა შეძენის, დადგმისა და სხვა კაპიტალიზებადი ხარჯები გამოიქვითება ეტაპობრივად, ამორტიზაციის ანარიცხების სახით, გარდა გადასახადის გადამხდელის მიერ საამორტიზაციო ანარიცხების სრული გამოქვითვის უფლების გამოყენების შემთხვევისა. გადასახადის გადამხდელს უფლება აქვს, გამოქვითოს მისთვის საქონლის/ მომსახურების უსასყიდლოდ მიწოდების შედეგად წარმოშობილი სარგებელი ერთობლივი შემოსავლიდან, შეზღუდვების გათვალისწინებით, იმ საანგარიშო წელს, როდესაც ეს საქონელი ან მომსახურება გამოყენებული იქნება ეკონომიკურ საქმიანობაში. ფინანსთა მინისტრს უფლება აქვს, განსაზღვროს ცალკეული შემთხვევები, როდესაც ხარჯის დოკუმენტურად დადასტურება სავალდებულო არ არის.

ხარჯები, რომლებიც არ გამოიქვითება: ერთობლივი შემოსავლიდან არ გამოიქვითება ის ხარჯები, რომლებიც არ არის დაკავშირებული ეკონომიკურ საქმიანობასთან, გარდა კოდექსით გათვალისწინებული შემთხვევისა; გართობაზე გაწეული ხარჯები, გარდა იმ შემთხვევისა, როდესაც გადასახადის გადამხდელი ახორციელებს გართობითი ხასიათის ეკონომიკურ საქმიანობას და ხარჯები გაწეულია ასეთი საქმიანობის ფარგლებში; ფიზიკური პირის მიერ პირადი მოხმარებისათვის გაწეული ხარჯები, ლატარიებიდან, კაზინოებიდან, აზარტული ან სხვა მომგებიანი თამაშობებიდან მიღებულ მოგებებთან დაკავშირებული ხარჯები ან ხელფასის სახით შემოსავლის მიღებასთან დაკავშირებული ხარჯები; მოგების გადასახადის ან საშემოსავლო გადასახადის გადახდისაგან განთავისუფლებული შემოსავლების მიღებასთან დაკავშირებული ხარჯები; მიკრო ბიზნესის სტატუსის მქონე ფიზიკური პირისგან შეძენილ საქონელზე/მომსახურებაზე გაწეული ხარჯი.

დამატებული ღირებულების გადასახადი

დღგ-ს გადამხდელი შეიძლება იყოს კოდექსით გათვალისწინებული ნებისმიერი სუბიექტი: ფიზიკური პირი, საწარმო ან ორგანიზაცია, გარდა მუდმივი დაწესებულებისა.

კოდექსით შემოღებულ სხვა გადასახადებთან შედარებით, დღგ ყველაზე მნიშვნელოვან გადასახადად ითვლება სახელმწიფო ბიუჯეტის შევსების კუთხით. ის წარმოადგენს არაპირდაპირ გადასახადს, რაც ნიშნავს იმას, რომ მისი გადახდის სიმძიმის საბოლოო მატარებელია არა გამყიდველი, არამედ საქონლისა თუ მომსახურების საბოლოო მომხმარებელი. თუმცა გადასახადის სახელწოდებაში ფიგურირებს „დამატებული ღირებულება“, პრაქტიკულად ის უფრო მსგავსია ისეთი გადასახადის, როდესაც ყოველი გამყიდველი მის მიერ გამოწერილ ანგარიშ-ფაქტურაში ამატებს გადასახადს და აწარმოებს შეგროვებული გადასახადის აღრიცხვას ინფორმაციის საგადასახადო ორგანოსათვის შემდგომი მიწოდების

მიზნით. თუმცა მყიდველს უფლება აქვს გამოქივიტოს აღნიშნული გადასახადი მისთვის გამოწერილი ანგარიშ-ფაქტურების მიხედვით. დაბეგვრის ამგვარი სისტემა ჩათვლის გამოყენებით შექმნილია იმისათვის, რომ გამოირიცხოს გადასახადიდან გადასახადის გადახდა, რასაც ადგილი ექნებოდა იმ მიზეზით, რომ საბოლოო მომხმარებლის მიერ მიღებამდე საქონელი და მომსახურება გაივლის სხვადასხვაგვარი დამუშავების მრავალ სტადიას.

პირველად დღგ შემოღებულ იქნა საფრანგეთში 1958 წლიდან და მისი ავტორი გახლდათ ფრანგი ეკონომისტი მორის ლორე. ამჟამად დღგ შემოღებულია დაახლოებით 137 სახელმწიფოში, თუმცა განვითარებული ქვეყნებიდან მათში არ შედის აშშ და იაპონია, სადაც დღგ-ს ნაცვლად მოქმედებს გადასახადი გაყიდვებიდან (3%-დან 15%-ის ოდენობით).

კოდექსი ეფუძნება დღგ-ს გამოანგარიშების ე.წ. ჩათვლის მეთოდს. ეს მეთოდი, სხვა მეთოდებისაგან განსხვავებით გაცილებით მოსახერხებელია გამოსაყენებლად, ვინაიდან არ საჭიროებს საწარმოს ბალანსის გაცნობას და სახელმწიფოს შესაძლებლობას ამღევს შემოიღოს დიფერენცირებული გადასახადის განაკვეთი. ამასთან, ის მოსახერხებელია ყოველკვირეული, ყოველთვიური, ყოველკვარტალური თუ ყოველწლიური საგადასახადო ვალდებულებების დასადგენად.

საქონლის მოძრაობის მთლიანი ციკლის განმავლობაში მის გაყიდვამდე დღგ-ს შემგროვებლად გვევლინება ყოველი გამყიდველი. ამონაგებ დღგ-ს გამყიდველი აკლებს (ანუ ითვლის) იმ დღგ-ს, რომელიც მან გადაიხდა საქონლის შესყიდვისას. ამ ორ გადასახადს შორის სხვაობას გამყიდველი უხდის სახელმწიფოს. ამ სისტემის აზრი იმაში მდგომარეობს, რომ დაბეგვრის ტვირთი ნაბიჯ-ნაბიჯ გადაეცეს საბოლოო მომხმარებელს, რომელსაც უკვე აღარ აქვს შესაძლებლობა სახელმწიფოსაგან მიიღოს კომპენსაცია. გამომდინარე აქედან, დღგ წარმოადგენს უფრო *მოხმარების* გადასახადს.

დამატებული ღირებულების გადასახადის (შემდგომში დღგ) გადამხდელად ითვლება: ა) პირი, რომელიც რეგისტრირებულია დღგ-ის გადამხდელად; ბ) პირი, რომელიც ვალდებულია გატარდეს რეგისტრაციაში დღგ-ის გადამხდელად; გ) პირი, რომელიც ახორციელებს საქონლის იმპორტს ან დროებით შემოტანას საქართველოში, მხოლოდ ამ იმპორტზე ან დროებით შემოტანაზე, რეგისტრაციის ვალდებულების გარეშე; დ) არარეზიდენტი (გარდა საქართველოს მოქალაქე ფიზიკური პირისა), რომელიც ეწევა მომსახურებას საქართველოში დღგ-ის გადამხდელად რეგისტრაციისა და მუდმივი დაწესებულების გარეშე, მხოლოდ ამ მომსახურებაზე და ექვემდებარება უკუდაბეგვრას. პირი, რომელიც ეწევა ეკონომიკურ საქმიანობას და მის მიერ ნებისმიერი უწყვეტი 12 კალენდარული თვის განმავლობაში განხორციელებული, დღგ-ით დასაბეგრი ოპერაციების საერთო თანხა აღემატება 100 000 ლარს, ვალდებულია დღგ-ის გადამხდელად რეგისტრაციისათვის მიმართოს საგადასახადო ორგანოს დასაბეგრი ოპერაციების საერთო თანხის 100 000 ლარზე გადაჭარბების დღიდან არა უგვიანეს 2 სამუშაო დღისა; პირი, რომელიც აწარმოებს აქციზურ საქონელს საქართველოში, ვალდებულია დღგ-ის გადამხდელად რეგისტრაციისათვის მიმართოს საგადასახადო ორგანოს აქციზური საქონლის მიწოდებამდე. პირი, რომელიც ახორციელებს აქციზური საქონლის იმპორტს საქართველოში, გარდა იმ შემთხვევისა, როდესაც აქციზური საქონლის საქართველოში იმპორტი გათავისუფლებულია დღგ-ის გადახდისაგან, ვალდებულია დღგ-ის გადამხდელად რეგისტრაციისათვის მიმართოს საგადასახადო ორგანოს

საქართველოში აქციური საქონლის მიწოდებამდე. პირი ვალდებულია ეკონომიკური საქმიანობის ფარგლებში დასაბეგრი ოპერაციის განხორციელებამდე მიმართოს საგადასახადო ორგანოს დღგ-ის გადამხდელად რეგისტრაციისათვის, თუ მოსალოდნელი ერთჯერადი ოპერაციის შედეგად ან ერთ დღეში დღგ-ით დასაბეგრი ოპერაციის თანხა აღემატება 100 000ლარს. რეორგანიზაციის შედეგად შექმნილი პირი, თუ რეორგანიზაციის ერთ-ერთი მხარე არის დღგ-ის გადამხდელი, ვალდებულია დღგ-ის გადამხდელად რეგისტრაციისათვის მიმართოს საგადასახადო ორგანოს დღგ-ით დასაბეგრი ოპერაციის განხორციელებამდე, მაგრამ რეორგანიზაციის დასრულებიდან არაუგვიანეს 10 კალენდარული დღისა. დღგ-ის გადამხდელი პარტნიორისაგან/წევრისაგან შენატანის სახით საქონლის /მომსახურების მიღების შემთხვევაში საწარმო/ამხანაგობა ვალდებულია დღგ-ის გადამხდელად რეგისტრაციისათვის მიმართოს საგადასახადო ორგანოს დღგ-ით დასაბეგრი ოპერაციის განხორციელებამდე, მაგრამ შენატანის განხორციელებიდან არა უგვიანეს 10 კალენდარული დღისა. დღგ-ის გადამხდელად სავალდებულო რეგისტრაციას დაქვემდებარებული პირის რეგისტრაციის გარეშე გამოვლენისას საგადასახადო ორგანო ატარებს ამ პირს რეგისტრაციაში დღგ-ის გადამხდელად. ამასთანავე, პირი დღგ-ის გადამხდელად ითვლება რეგისტრაციის ვალდებულების წარმოშობის მომენტიდან. სავალდებულო რეგისტრაციის ვალდებულების განსაზღვრისას არ გაითვალისწინება: ა) ჩათვლის უფლების გარეშე გათავისუფლებული დასაბეგრი ოპერაციები; ბ) ჩათვლის უფლებით გათავისუფლებული დასაბეგრი ოპერაციები.

დღგ-ის გადამხდელად არარეზიდენტის სავალდებულო რეგისტრაციის მიზნით, მისი დასაბეგრი ოპერაციების საერთო თანხის განსაზღვრისას, მხედველობაში მიიღება მხოლოდ საქართველოში მუდმივი დაწესებულების მეშვეობით განხორციელებული საქონლის მიწოდება და მომსახურების გაწევა. პირს შეუძლია ნებაყოფლობით გატარდეს რეგისტრაციაში დღგ-ის გადამხდელად. იგი დღგ-ის გადამხდელად ითვლება საგადასახადო ორგანოსთვის მიმართვის დღიდან, მაგრამ არა უგვიანეს სავალდებულო რეგისტრაციისთვის განსაზღვრული ვადისა. დღგ-ის გადამხდელის, მათ შორის, საქართველოში არარეზიდენტის მუდმივი დაწესებულების, დღგ-ის გადამხდელად რეგისტრაცია უქმდება: ა) საწარმოს /ორგანიზაციის ლიკვიდაციისას; ბ) ფიზიკური პირის გარდაცვალებისას; გ) იმ ერთჯერადი მიწოდების ოპერაციის განხორციელებლობისას, რომელმაც წარმოშვა მისი რეგისტრაციის ვალდებულება. თუ გადასახადის გადამხდელის მიერ ბოლო 12 კალენდარული თვის განმავლობაში განხორციელებული დასაბეგრი ოპერაციების საერთო თანხა დღგ-ის გარეშე არ აღემატება 100 000 ლარს და მისი დღგ-ის გადამხდელად უკანასკნელი რეგისტრაციის თარიღიდან გასულია 1 წელი: გადასახადის გადამხდელს შეუძლია მიმართოს შესაბამის საგადასახადო ორგანოს დღგ-ის გადამხდელად რეგისტრაციის გაუქმების მოთხოვნით; საგადასახადო ორგანოს უფლება აქვს, წერილობით მიმართოს დღგ-ის გადამხდელს რეგისტრაციის გაუქმების თაობაზე და მისი თანხმობის შემთხვევაში გაუუქმოს რეგისტრაცია. რეგისტრაცია უქმდება: შესაბამისი მოთხოვნით მიმართვის ან/და დღგ-ის გადამხდელად რეგისტრაციის გაუქმების ვალდებულების წარმოშობის საანგარიშო პერიოდის მომდევნო თვის პირველი რიცხვიდან; საგადასახადო ორგანოს შესაბამის წერილობით მიმართვაზე დღგ-ის გადამხდელის თანხმობის შემთხვევაში

საანგარიშო პერიოდის მომდევნო თვის პირველი რიცხვიდან. დღგ-ის გადამხდელად რეგისტრაციისა და მისი გაუქმების წესს განსაზღვრავს ფინანსთა მინისტრი.

დღგ-ით დაბეგვრის ობიექტია: ა) დასაბეგრი ოპერაცია; ბ) იმპორტი; გ) ექსპორტი; დ) დროებითი შემოტანა. დღგ-ით **დასაბეგრი ოპერაციებია:** ა) საქართველოს ტერიტორიაზე განხორციელებული საქონლის მიწოდება ან/და მომსახურების გაწევა, რომლის დროსაც: დასაბეგრი ოპერაციის თანხა განისაზღვრება დღგ-ის გადამხდელის მიერ მიღებული ან მისაღები კომპენსაციის თანხის მიხედვით (გადასახადების, მოსაკრებლებისა და სხვა გადასახდელების ჩათვლით) დღგ-ის ან/და პირგასამტეხლოს გარეშე, დასაბეგრი ოპერაციის განხორციელების დროდ ითვლება საქონლის მიწოდების ან მომსახურების გაწევის მომენტი, მაგრამ: არა უგვიანეს მიმწოდებლის მიერ განხორციელებული საქონლის მიწოდებისათვის ან მომსახურების გაწევისათვის ანაზღაურების მოთხოვნის წარდგენის ან/და თანხის გადახდის ვალდებულების მომენტისა; არა უგვიანეს ყოველი საანგარიშო პერიოდის ბოლო დღისა, თუ საქონლის მიწოდება ხდება რეგულარულად ან უწყვეტად. ბ) დღგ-ით შემენილი საქონლის/ მომსახურების გამოყენება არაეკონომიკური საქმიანობისათვის, თუ ამ საქონელზე მომსახურებაზე გადამხდელმა მიიღო დღგ-ის ჩათვლა, რომლის დროსაც: დასაბეგრი ოპერაციის თანხა განისაზღვრება საქონლის/მომსახურების საბაზრო ფასით (გადასახადების, მოსაკრებლების ჩათვლით) დღგ-ის გარეშე; დასაბეგრი ოპერაციის განხორციელების დროდ ითვლება საქონლის/მომსახურების გამოყენების დაწყების მომენტი. დასაბეგრი ოპერაციის **მომენტად** ითვლება არა უგვიანეს ყოველი წლის **დეკემბერი**.

დღგ-ისგან გათავისუფლების მარეგულირებელი წესები. დღგ-ისგან გათავისუფლება არსებობს **ჩათვლის უფლებით და ჩათვლის უფლების გარეშე**. ოპერაციის გათავისუფლება ჩათვლის უფლებით გულისხმობს, რომ ოპერაცია არ ექვემდებარება დღგ-ის დარიცხვას (არ იბეგრება) და გამოიყენება ჩათვლის უფლება. ოპერაციის გათავისუფლება ჩათვლის უფლების გარეშე გულისხმობს, რომ ოპერაცია არ ექვემდებარება დღგ-ის დარიცხვას (არ იბეგრება) და არ გამოიყენება ჩათვლის უფლება. გადასახადის გადამხდელს უფლება აქვს, დასაბეგრი ოპერაციების მიმართ არ გამოიყენოს ჩათვლის უფლების გარეშე დღგ-ისგან გათავისუფლება, რაც გულისხმობს, რომ დასაბეგრი ოპერაცია ექვემდებარება დღგ-ის დარიცხვას და მიიღება ჩათვლა. აღნიშნული უფლების გამოყენება გადასახადის გადამხდელს შეუძლია: საგადასახადო ორგანოსთვის მიმართვის შემდეგი საანგარიშო პერიოდის პირველი რიცხვიდან; უფლების გამოყენების დღიდან 12 თვის განმავლობაში, ყველა დასაბეგრი ოპერაციის მიმართ. აღნიშნული უფლების გამოყენების შემთხვევაში: საგადასახადო ორგანო ვალდებულია გადასახადის გადამხდელი გაატაროს რეგისტრაციაში; დღგ-ისგან გათავისუფლების გამოყენების წესი განისაზღვრება ფინანსთა მინისტრის ბრძანებით.

ჩათვლის უფლების გარეშე დღგ-ისგან გათავისუფლებულია შემდეგი საქონლის მიწოდება, იმპორტი ან დროებითი შემოტანა: ა) ეროვნული ან/და უცხოური ვალუტის ფასიანი ქაღალდების მიწოდება ან/და იმპორტი; ბ) საქართველოს ეროვნული ბანკისათვის გადასაცემი ოქროსა და ოქროს ზოდების იმპორტი; გ) განმეულობის, ჩამორთმეული ან/და უპატრონო საქონლის, აგრეთვე სახელმწიფოსთვის მემკვიდრეობით მიღებული საქონლის მიწოდება ან/და იმპორტი, რომელთა რეალიზაციით მიღებული შემოსავლები შეიტანება ბიუჯეტში; დ) სახელმწიფო ქონების მიწოდება პრივატიზაციის პროგრამის მიხედვით; ე)

საქონლის იმპორტი გარდა თავისუფალი ინდუსტრიული ზონიდან ან თავისუფალი საწყობიდან საქონლის იმპორტისა; ეტლების, რენტგენის ფირების, ინსულინის შპრიცების (ნემსების), სამედიცინო დანიშნულების სადიაგნოსტიკო ტესტ-სისტემების, და მათი ტესტ-სისტემების მიწოდება ან/და იმპორტი; საქართველოს შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის მინისტრისა და საქართველოს ფინანსთა მინისტრის ერთობლივი ბრძანებით დადგენილი ნუსხის მიხედვით ჩვილ ბავშვთა კვების პროდუქტების ან/და ბავშვთა ჰიგიენის ნაწარმის მიწოდება ან/და იმპორტი, რომლებიც მარკირებულია ასეთად მიწოდებისას; დიაბეტური პურის მიწოდება ან/და იმპორტი, რომელიც მარკირებულია ასეთად; სამოქალაქო ავიაციისათვის განკუთვნილი საქონლის იმპორტი;

ჩათვლის უფლების გარეშე დღგ-ისგან გათავისუფლებულია შემდეგი სახის მომსახურების გაწევა: ფინანსური ოპერაციების განხორციელება ან/და ფინანსური მომსახურების გაწევა; საქართველოს საპატრიარქოს დაკვეთით ტაძრებისა და ეკლესიების მშენებლობა, რესტავრაცია და მოხატვა; პირის მიერ საქართველოს კულტურისა და ძეგლთა დაცვის სამინისტროსთან შეთანხმებით მსოფლიო მემკვიდრეობის ნუსხაში შეტანილი, ეროვნული მნიშვნელობის კატეგორიის ან/და საკულტო-რელიგიური დანიშნულების კულტურული მემკვიდრეობის ძეგლების სარესტავრაციო, სარეაბილიტაციო, საპროექტო და კვლევითი სამუშაოების შესრულება; დაკრძალვასთან დაკავშირებული სარიტუალო მომსახურების გაწევა; სამედიცინო მომსახურების გაწევა სააღმზრდელო ან/და სკოლამდელ დაწესებულებებში ბავშვთა მოვლა-პატრონობის მომსახურების გაწევა ან/და ავადმყოფთა, შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირთა და 60 წლის და მეტი ასაკის პირთა მოვლა-პატრონობის მომსახურების გაწევა; ლატარიებით, კაზინოებით, აზარტული და სხვა მომგებიანი თამაშობებით მომსახურების გაწევა; 18 წლამდე ასაკის ფიზიკური პირის სახელოვნებო და სასპორტო სწავლების მომსახურების გაწევა; საგანმანათლებლო დაწესებულებათა მიერ გაწეული განათლების მომსახურება. საქონლის დროებითი შემოტანა; დაბრუნებული საქონლის იმპორტი; გრანტის შესახებ ხელშეკრულებით გათვალისწინებული საქონლის იმპორტი გრანტის გამცემი ან მიმღები პირის მიერ მომსახურების გაწევა ხელშეკრულებების საფუძველზე, რომელთაც სტიქიური უბედურების, ავარიისა და კატასტროფის ლიკვიდაციისთვის, ჰუმანიტარული დახმარების მიზნით აფინანსებს უცხოური ორგანიზაცია და რომელთა მონაწილე ერთ-ერთი მხარეა საქართველოს აღმასრულებელი ხელისუფლების შესაბამისი ორგანო; სტიქიური უბედურების, ავარიისა და კატასტროფის ლიკვიდაციისთვის, ჰუმანიტარული დახმარების მიზნით საქართველოს სახელმწიფო ან/და საზოგადოებრივი ორგანიზაციებისთვის გადასაცემი საქონლის იმპორტი; იმ საქონლის იმპორტი ან დროებითი შემოტანა, რომელიც განკუთვნილია უცხოეთის დიპლომატიურ და მათთან გათანაბრებულ წარმომადგენლობათა ოფიციალური სარგებლობისათვის, უცხოეთში საქართველოს დიპლომატიურ წარმომადგენლობათა ქონების იმპორტი.

ჩათვლის უფლებით დღგ-ისგან გათავისუფლებულია: საქონლის ექსპორტი მხოლოდ იმ საანგარიშო პერიოდისათვის, რომელშიც განხორციელებულია დეკლარირება საქონლის ექსპორტში გაშვების შესახებ; საქონლის მიწოდება ან/და მომსახურების გაწევა, რომელიც განკუთვნილია უცხოეთის დიპლომატიურ და მათთან გათანაბრებულ წარმომადგენლობათა ოფიციალური სარგებლობისათვის, და რომლის გამოყენების წესს განსაზღვრავს ფინანსთა მინისტრი; ექსპორტში ან

ტრანზიტში მოქცეული საქონლის გადაზიდვა და ამ გადაზიდვასთან უშუალოდ დაკავშირებული მომსახურების გაწევა. ამასთანავე, ასეთ გადაზიდვასთან უშუალოდ დაკავშირებულ მომსახურებას განეკუთვნება: გადაზიდვებისას ტვირთის ან/და სატრანსპორტო და გადაზიდვის საშუალების გაგზავნასთან მიღებასთან დაკავშირებული მომსახურება, აგრეთვე აეროპორტების, ნავსადგურების, სარკინიგზო და საავტომობილო ვაგზლების მიერ გაწეული მომსახურება; აერო- ან საზღვაო სანავიგაციო, სადისპეტჩერო ან/და საინფორმაციო მომსახურება; საერთაშორისო საავიაციო და საერთაშორისო საზღვაო რეისების განსახორციელებლად ბორტზე მისაწოდებლად განკუთვნილი საავიაციო საწვავის, საპოხი და სხვა დამხმარე საშუალებების იმპორტი ან/და მიწოდება; ეროვნული ბანკისათვის ოქროს მიწოდება.

გადასახადის გამოანგარიშების, დეკლარირებისა და გადახდის წესი: დღგ-ის განაკვეთი შეადგენს: დასაბეგრი ბრუნვის ან საქონლის იმპორტის თანხის 18 პროცენტს; საქონლის დროებითი შემოტანისას სატარიფო ღირებულების 0.54 პროცენტს ამ საქონლის საქართველოს ეკონომიკურ ტერიტორიაზე ყოფნის ყოველ სრულ და არასრულ კალენდარულ თვეზე, მაგრამ არა უმეტეს საქონლის დროებითი შემოტანისას სატარიფო ღირებულების 18 პროცენტისა; უკუდაბეგვრის წესით დასაბეგრი ოპერაციის თანხის 18 პროცენტს. დასაბეგრი ბრუნვა არის საანგარიშო პერიოდში განხორციელებული დასაბეგრი ოპერაციებისა და საქონლის ექსპორტის თანხის ჯამი. ბიუჯეტში შესატანი დღგ მოიცავს: დასაბეგრი ბრუნვიდან ბიუჯეტში შესატან დღგ-ის თანხას, რომელიც განისაზღვრება, როგორც სხვაობა დასაბეგრი ბრუნვაზე დარიცხულ დღგ-ის თანხასა და ჩასათვლელ დღგ-ის თანხებს შორის; საქონლის იმპორტისას ბიუჯეტში შესატან დღგ-ის თანხას; საქონლის დროებითი შემოტანისას ბიუჯეტში შესატან დღგ-ის თანხას; უკუდაბეგვრის წესით დასაბეგრი ოპერაციიდან ბიუჯეტში შესატან დღგ-ის თანხას.

დღგ-ის გადამხდელად რეგისტრირებული პირი ვალდებულია შესაბამის საგადასახადო ორგანოში წარადგინოს დღგ-ის დეკლარაცია ყოველ საანგარიშო პერიოდზე არა უგვიანეს ამ პერიოდის მომდევნო თვის 15 რიცხვისა და ამავე ვადაში გადაიხადოს დღგ. საქონლის დროებითი შემოტანისას დარიცხული დღგ-ის თანხა გადახდილი უნდა იქნეს არა უგვიანეს ყოველი თვის მომდევნო თვის 15 რიცხვისა, ხოლო ბოლო გადახდა უნდა განხორციელდეს საქონლის დროებითი შემოტანის სასაქონლო ოპერაციის დასრულების დღეს. დეკლარანტს უფლება აქვს, მთელი გადასახდელი თანხა ერთდროულად გადაიხადოს. პირი, რომელიც დღგ-ის გადამხდელად ითვლება მხოლოდ საქონლის იმპორტზე, გადასახადს იხდის საქონლის იმპორტის განხორციელების დროს. უკუდაბეგვრისას საგადასახადო აგენტი ვალდებულია დარიცხული დღგ-ის თანხა გადაიხადოს ფინანსთა მინისტრის მიერ დადგენილი წესით, არა უგვიანეს საანგარიშო პერიოდის მომდევნო თვის 15 რიცხვისა.

დღგ-ის საანგარიშო პერიოდია კვარტალი და კალენდარული თვე . დღგ-ის ჩათვლა არის დღგ-ის გადამხდელად რეგისტრირებული პირის უფლება, შეიმციროს გადასახდელი დღგ-ის თანხა მიღებული ჩათვლის დოკუმენტების საფუძველზე.

ჩათვლის დოკუმენტებია: საგადასახადო ანგარიშ-ფაქტურა; სასაქონლო დეკლარაცია; უკუდაბეგვრისას ბიუჯეტში დღგ-ის თანხის გადახდის დამადასტურებელი დოკუმენტი; დროებითი შემოტანისას ბიუჯეტში დღგ-ის თანხის გადახდის დამადასტურებელი დოკუმენტი; მთავრობის დადგენილებით

განსაზღვრული საჯარო სამართლის იურიდიული პირების მიერ გაწეული მომსახურების საფასურის გადახდის დამადასტურებელი დოკუმენტი.

დღგ-ის ჩასათვლედი თანხა არის: დღგ-ის თანხა, რომელიც გადახდილია ან გადასახდელია ჩათვლის დოკუმენტების მიხედვით საქონლის შეძენისას, მომსახურების მიღებისას, საქონლის იმპორტისას ან/და საქონლის დროებითი შემოტანისას. დღგ-ის ჩათვლა ხორციელდება მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ: საქონელი ან/და მომსახურება გამოიყენება ან გამოყენებული იქნება: დასაბეგრი ოპერაციებში, გარდა ჩათვლის უფლების გარეშე გათავისუფლებული დასაბეგრი ოპერაციებისა; საქონლის ექსპორტში; საქართველოს ტერიტორიის გარეთ მომსახურების გაწევისათვის; საქონელი ან/და მომსახურება გამოიყენება საქონლის წარმოებისათვის ან/და მომსახურების გაწევისათვის.

დღგ-ის ჩათვლა არ ხორციელდება: პირის მიერ სოციალური მიზნით, გასართობი ღონისძიებებისათვის გაწეულ ხარჯზე ან წარმომადგენლობით ხარჯზე გადახდილ დღგ-ის თანხებზე; იმ საგადასახადო ანგარიშ-ფაქტურებით, რომლებიც არ იძლევა საქონლის/მომსახურების გამყიდველის იდენტიფიცირების საშუალებას.

თუ არარეზიდენტს საქართველოში გააჩნია მუდმივი დაწესებულება, რომლის მეშვეობით განხორციელებული საქმიანობის მიხედვით ის რეგისტრირებულია დღგ-ს გადამხდელად, მაშინ არათუ მუდმივი დაწესებულების მეშვეობით განხორციელებულ საქმიანობაზე, არამედ მისი გვერდის ავლით საქართველოში საქონლისა თუ მომსახურების მიწოდებისას ეს არარეზიდენტი ასევე წარმოადგენს დღგ-ს გადამხდელს. არარეზიდენტი პირი დღგ-ს გადამხდელი იქნება ასევე საქართველოში სხვა მუდმივი დაწესებულების მიერ განხორციელებული საქმიანობისათვისაც. დღგ-ს გადამხდელად რეგისტრირებული არარეზიდენტი არ ექვემდებარება უკუდაბეგვრას.

მაგალითი. პირის საქმიანობაა მხოლოდ კონსერვების წარმოება და გაყიდვა. გაყიდვა მან დაიწყო 20.08.2011წ.–დან. ამ თარიღიდან 31.08.2011წ.–მდე გაყიდული ჰქონდა 10 000 ლარის (ანუ ამონაგები) კონსერვები, ხოლო 01.09.2011წ. – 20.06.2012წ. პერიოდში — 80 000 ლ.–ის პროდუქცია. 21.06.2012წ.–ს პირმა დადო მხოლოდ ორი ცალი ნასყიდობის ხელშეკრულება საერთო თანხით 10 001 ლ.: პირველად ერთი 9 998 ლარზე, ხოლო შემდეგ მეორე 3 ლ.–ზე. ამ მეორე ხელშეკრულებით პირმა კონტრაქტს მიაწოდა 3 ცალი კონსერვი: თითო 1 ლ. მაგალითის მიხედვით ჩანს, რომ აგვისტო-ივნისის თვეების (11 უწყვეტი კალენდარული თვე) მიხედვით პირმა 21 ივნისის გადააჭარბა დასაბეგრი ოპერაციების 100 000 ლარიან ზღვარს. შესაბამისად, არაუგვიანეს 2012 წლის 23 ივნისისა მან საგადასახადო ორგანოს უნდა მიმართოს რეგისტრაციის მოთხოვნით თუმცა, მიუხედავად იმისა, თუ როდის მიენიჭება და რა თარიღიდან დღგ-ს გადამხდელის სტატუსი, ის დღგ-ს გადამხდელად ითვლება იმ მომენტიდან, როდესაც დასაბეგრი ოპერაციის თანხამ გადააჭარბა 100 000 ლარიან ზღვარს. მაგალითის პირობებისას ეს მომენტი 21 ივნისის დადებული მეორე ხელშეკრულებით განხორციელებული 3 ცალი კონსერვის საკუთრებაში გადაცემის მომენტი ამასთან, ამ მომენტში განხორციელებული ოპერაციისა და ნებისმიერი შემდგომი ოპერაციების მიხედვით პირი ექვემდებარება დღგ-ით დაბეგვრას. მხოლოდ საქართველოში განხორციელებული დასაბეგრი ოპერაციაა დღგ-ით დაბეგვრის ობიექტი.

საგადასახადო ანგარიშ-ფაქტურა:

საგადასახადო ანგარიშ-ფაქტურა არის ფინანსთა მინისტრის მიერ დადგენილი ფორმის მკაცრი აღრიცხვის დოკუმენტი, რომლის გამოწერისა და წარდგენის წესს განსაზღვრავს ფინანსთა მინისტრი.

დღგ-ის გადამხდელად რეგისტრირებული პირი უფლებამოსილია საგადასახადო ანგარიშ-ფაქტურა გამოწეროს და საქონლის/მომსახურების მიმღებს წარუდგინოს მხოლოდ დასაბეგრი ოპერაციის განხორციელებისას. ამასთანავე, თუ პირი საქონლის (ელექტრო- ან თბოენერგიის, გაზის ან წყლის) მიწოდებას აღრიცხავს ციკლური დარიცხვებით, როდესაც მომხმარებლებთან ანგარიშსწორება ხორციელდება არა კალენდარული თვის, არამედ გარკვეული პერიოდის განმავლობაში მიწოდებული საქონლის ოდენობის მიხედვით, რომელიც შეიძლება მოიცავდეს როგორც საანგარიშო პერიოდს, ისე საანგარიშოს წინა პერიოდს, საგადასახადო ანგარიშ-ფაქტურა შეიძლება გამოიწეროს ასეთი პერიოდის მიხედვით, მიუხედავად იმისა, რომ ასეთ შემთხვევაში კოდექსით დასაბეგრი ოპერაციის განხორციელების დროდ ითვლება არა უგვიანეს ყოველი საანგარიშო პერიოდის ბოლო დღე.

დღგ-ის გადამხდელად რეგისტრირებული პირი ვალდებულია საქონლის/მომსახურების მიმღების მოთხოვნისას მოთხოვნიდან არა უგვიანეს 30 კალენდარული დღისა გამოწეროს საგადასახადო ანგარიშ-ფაქტურა და წარუდგინოს საქონლის /მომსახურების მიმღებს კოდექსის პირობების დაცვით. ამასთანავე, საგადასახადო ანგარიშ-ფაქტურის გამოწერის ვალდებულება არ წარმოიშობა იმ ფიზიკური პირის მიმართ, რომელიც არ არის რეგისტრირებული გადასახადის გადამხდელად, გარდა ფინანსთა მინისტრის ბრძანებით დადგენილი შემთხვევისა.

ფინანსთა მინისტრს უფლება აქვს: ცალკეულ საქონელზე/მომსახურებაზე, აგრეთვე ცალკეული კატეგორიის მყიდველებისათვის შემოიღოს განსხვავებული ფორმის სპეციალური საგადასახადო ანგარიშ-ფაქტურა და განსაზღვროს მისი გაცემის, აღრიცხვისა და გამოყენების წესი;

ცალკეული დღგ-ის გადამხდელებისათვის შემოიღოს კომპიუტერული წესით ამობეჭდილი საგადასახადო ანგარიშ-ფაქტურა და განსაზღვროს მისი გაცემის, აღრიცხვისა და გამოყენების წესი.

ფინანსთა სამინისტრომ კანონზე დაყრდნობით დაამტკიცა მკაცრი აღრიცხვის ფორმების სახეები, რომლებსაც სხვა სახის დოკუმენტებთან და ბლანკებთან ერთად მიაკუთვნა საგადასახადო ანგარიშ-ფაქტურა, კორექტირების საგადასახადო ანგარიშ-ფაქტურა და სპეციალური საგადასახადო ანგარიშ-ფაქტურა (გარდა ელექტრონულისა). ჩამოთვლილი ფაქტურების სახეებიდან მხოლოდ კომპიუტერული წესით ამობეჭდილი საგადასახადო ანგარიშ-ფაქტურა არ წარმოადგენს მკაცრი აღრიცხვის ფორმას. პრაქტიკაში მკაცრი აღრიცხვის ფაქტურების ადგილს იკავებს ელექტრონული სახის ფაქტურები, მათი იდენტიფიცირება ხორციელდება საგადასახადო ორგანოს მიერ, ხოლო კონტრაპენტისათვის წარდგენა კი ვებ-პორტალის მეშვეობით.

მაგალითი. ინდ.მეწარმე ერეკლემ საანგარიშო თვეში: ა) მიაწოდა მაგიდები (დასაბეგრი ოპერაციის თანხაა 100 ლ.); ბ) დაიწყო საკუთარი წარმოების ნაგებობის ძირითად საშუალებად გამოყენება (ნაგებობის ღირებულებაა 200 ლ.); გ) ექსპორტზე გაიტანა ჩარხები (სატარიფო ღირებულებაა 300 ლ.); დ) იმპორტით შემოიტანა სკამები (იმპორტის თანხაა 1000 ლ.); ე) გაცემული სესხიდან მიიღო პროცენტები (500 ლ.); ვ) შრომითი კონტრაქტის საფუძველზე მოემსახურა სხვა პირს (ხელფასია 600 ლ.); ზ)

სხვის სასარგებლოდ დააგირავა საკუთარი ა/მ (მომსახურების თანხაა 50 ლ.); თ) დროებითი შემოტანის სასაქონლო ოპერაციაში 36 თვით მოაქცია გენერატორი (ამ საქონელზე იმპორტის თანხა იქნებოდა 900 ლ.); ი) მიიღო არარეზიდენტი პირის საკონსულტაციო მომსახურება (მომსახურების თანხაა 100 ლ.) ამ პირობებით დასაბეგრი ბრუნვა იქნება ა), ბ), გ), ე) და ზ) პუნქტებით გათვალისწინებული ობიექტების თანხათა ჯამი, რომელიც უდრის 1150 ლ.-ს ($=100+200+300+500+50$). მხოლოდ სპეციალური დაშვების წყალობით სესხის პროცენტები ჩართულ იქნა დასაბეგრი ბრუნვის თანხაში. რაც შეეხება გირავნობის მომსახურებით მიღებულ შემოსავალს, ის არ არის დაკავშირებული ფულზე საკუთრების უფლების გადაცემასთან, წარმოადგენს ფინანსურ მომსახურებას და, შესაბამისად, მონაწილეობას მიიღებს დასაბეგრი ბრუნვის ფორმირებაში. დასაბეგრ ბრუნვაში ასევე არ შევიდა ხელფასიც, ვინაიდან დღგ-ს მიზნებისათვის ის არ წარმოადგენს დასაბეგრ ოპერაციას. ვინაიდან ექსპორტი და გირავნობა გათავისუფლებული ოპერაციებია, ამიტომ დასაბეგრი ბრუნვის კუთვნილი დღგ იქნება 54 ლ. ($=(100+200) \times 18\%$), ხოლო იმპორტისა კი 180 ლ. ($=1000 \times 18\%$). დროებითი შემოტანისას პირმა მოისურვა მთლიანად გადაეხადა დღგ, ამიტომ შესაბამისი დღგ იქნებოდა ≈ 175 ლ. ($=36 \times 900 \times 0,54\%$), მაგრამ ვინაიდან დროებითი შემოტანისას დღგ მეტი არ უნდა იყოს დროებითი შემოტანის თანხის 18%-ზე ($=162=900 \times 18\%$), ამიტომ დროებითი შემოტანის დღგ იქნება 162 ლ. არარეზიდენტისგან მიღებული მომსახურების კუთვნილი დღგ იქნება 18 ლ. ($=100 \times 18\%$). საბოლოოდ, მოცემულ საანგარიშო თვეში პირის მიერ გადასახდელი დღგ იქნება 414 ლ. ($=54+180+162+18$).

სპეციალური წესები -უკუდაბეგვრა

დღგ-ით უკუდაბეგვრას ექვემდებარება:

ა) არარეზიდენტი ფიზიკური პირის (გარდა საქართველოს მოქალაქე ფიზიკური პირისა) ან არარეზიდენტი საწარმოს მიერ საგადასახადო აგენტისათვის საქართველოს ტერიტორიაზე გაწეული მომსახურება;

ბ) პირის მიერ სახელშეკრულებო ვალდებულების შესრულების უზრუნველყოფის ღონისძიების ფარგლებში მოთხოვნის უზრუნველყოფის საგნის (საქონლის) კრედიტორისათვის საკუთრებაში გადაცემა;

გ) საგადასახადო აგენტისათვის საქართველოს ტერიტორიის გარეთ გაწეული მომსახურების ან/და საქონლის პროდუქტის (საპროექტო დოკუმენტაცია, ტექნიკური დოკუმენტაცია, ტექნოლოგიური სქემა, პროგრამა და სხვა) მიწოდება ინტერნეტით ან ელექტრონული კომუნიკაციის სხვაგვარი საშუალებით, თუ იგი არ კვეთს საქართველოს ეკონომიკურ საზღვარს ინტეგრირებული სქემის ან სხვა სახის ინფორმაციის მატარებლის საშუალებით.

საგადასახადო აგენტად ითვლება:

ა) ნებისმიერი გადასახადის გადამხდელი რეზიდენტი და არარეზიდენტის მუდმივი დაწესებულება;

ბ) პირი (კრედიტორი), რომელიც სახელშეკრულებო ვალდებულების შესრულების უზრუნველყოფის ღონისძიების ფარგლებში საკუთრებაში იღებს მოთხოვნის უზრუნველყოფის საგანს (საქონელს).

კოდექსით გათვალისწინებულ შემთხვევაში საგადასახადო აგენტი აწარმოებს დღგ-ის დარიცხვას მომსახურებისათვის გასაცემ თანხაზე; საკუთრებაში მიღებული მოთხოვნის უზრუნველყოფის საგნის (საქონლის) საბაზრო ფასზე, დღგ-ის გარეშე;

საგადასახადო აგენტის მიერ საგადასახადო ორგანოში ანგარიშგების წარდგენისა და დარიცხული გადასახადის ბიუჯეტში გადახდის წესს ადგენს ფინანსთა მინისტრი.

დღგ-ით უკუდაბეგვრას არ ექვემდებარება:

საქონლის მიწოდება ან მომსახურების გაწევა, რომელიც გათავისუფლებულია დღგ-ისგან; ფიზიკური პირის საკუთრებაში არსებული საცხოვრებელი ბინის და მასზე დამაგრებული მიწის ნაკვეთის გადაცემა.

მაგალითი. საქართველოს მოქალაქე არარეზიდენტმა ფიზიკურმა პირმა საკონსულტაციო მომსახურება გაუწია არარეზიდენტ იურიდიულ პირს, რომელსაც საქართველოში აქვს მუდმივი დაწესებულება. კონსულტაციები დაკავშირებული იყო უშუალოდ საქართველოში ამ მუდმივი დაწესებულების საქმიანობასთან. არარეზიდენტ იურიდიულ პირს არ ეკისრება საგადასახადო აგენტის მოვალეობა.

მაგალითი. არარეზიდენტსა და რეზიდენტ მეწარმე ფიზ.პირს შორის დაიდო იჯარის ხელშეკრულება, რომლის მიხედვითაც იჯარის საგანს წარმოადგენდა საქართველოში მდებარე არარეზიდენტის შენობა. ხელშეკრულების მიხედვით მოიჯარეს ყოველი თვის დასაწყისში უნდა გადაეხადა მიმდინარე თვის ქირა, რომელიც შეადგენდა 100 ლარს. იჯარის ვადა შეადგენდა 3 თვეს (ივნისი, ივლისი, აგვისტო), ამასთან 1-ლი თვის მომსახურება იყო უფასო, რაც აღნიშნული იყო ხელშეკრულებაში. მოიჯარემ 100-100 ლარი გადაიხადა 2 ივლისსა და 16 აგვისტოს. ამ პირობებით ცხადია, რომ საიჯარო მომსახურება გაწეულია საქართველოში, ხოლო დასაბეგრი ოპერაციის დროა არაუგვიანეს ყოველი თვის ბოლო რიცხვისა (30.06, 31.07, 31.08). რაც შეეხება დასაბეგრ ბაზას, ივნისის თვისათვის მას წარმოადგენს იჯარის საბაზრო ღირებულება, ხოლო ივლის-აგვისტოსათვის კი — 20-20 ლ. (= $(100+11,(1)) \times 18\%$). დღგ-ს გამოთვალში მონაწილეობა მიიღო დასაკავებელმა მოგების/საშემოსავლო (11,(1)ლ.) გადასახადმაც, მოიჯარემ 16.07, 16.08 და 16.09-მდე საგადასახადო ორგანოს უნდა წარუდგინოს უკუდაბეგვრის წესით დარიცხული დღგ-ს გაანგარიშება.

აქციზი

აქციზის გადამხდელია პირი, რომელიც: ა) აწარმოებს აქციზურ საქონელს საქართველოში; ბ) ახორციელებს აქციზური საქონლის იმპორტს საქართველოში; გ) ახორციელებს აქციზური საქონლის ექსპორტს; დ) ახორციელებს ბუნებრივი აიროვანი კონდენსატის ან/და ბუნებრივი აირის ავტოსატრანსპორტო საშუალებებისათვის მიწოდებას; ე) ახორციელებს მობილური საკომუნიკაციო მომსახურების გაწევას.

დამკვეთის ნედლეულით საქართველოში წარმოებულ საქონელზე აქციზის გადამხდელად ითვლება საქონლის მწარმოებელი.

აქციზით დაბეგვრის ობიექტია:

ა) დასაბეგრი ოპერაცია; ბ) აქციზური საქონლის იმპორტი; გ) აქციზური საქონლის ექსპორტი. აქციზით დასაბეგრი ოპერაციები და დასაბეგრი ოპერაციების განხორციელების მომენტი: მწარმოებლის მიერ საქართველოში წარმოებული აქციზური საქონლის მიწოდების ან/და საწარმოს საწყობიდან სარეალიზაციოდ გატანის მომენტი; მწარმოებლის მიერ დამკვეთის ნედლეულით საქართველოში წარმოებული აქციზური საქონლის დამკვეთისათვის გადაცემის მომენტი; აქციზით დასაბეგრი ოპერაციის, აქციზური საქონლის იმპორტისა და აქციზური საქონლის ექსპორტის თანხა განისაზღვრება: ა) შავი ან/და ფერადი ლითონების ჯართისათვის – ჯართის წონით; ბ) ალკოჰოლიანი სასმელისათვის – ალკოჰოლიანი სასმელის

მოცულობით; თამბაქოს ნაწარმისათვის თამბაქოს ნაწარმის რაოდენობით ან წონით; ნავთობპროდუქტისათვის – ნავთობპროდუქტის წონით (მოცულობით); მსუბუქი ავტომობილისათვის – მსუბუქი ავტომობილის წლოვანებითა და ძრავის მოცულობით; ბუნებრივი აიროვანი კონდენსატისათვის ან/და ბუნებრივი აირისათვის – აირის მოცულობი მობილური საკომუნიკაციო მომსახურების გაწევის შემთხვევაში – მიღებული ან მისაღები კომპენსაციის თანხის მიხედვით (გადასახადების, მოსაკრებლებისა და სხვა გადასახდელების ჩათვლით) აქციზის, დღგ-ის ან/და პირგასამტეხლოს გარეშე. საერთაშორისო მობილური საკომუნიკაციო მომსახურებისას დასაბეგრი ოპერაციის თანხაში არ გაითვალისწინება არარეზიდენტი საწარმოსათვის გაწეული ასეთი მომსახურებიდან მიღებული თანხა.

აქციზის განაკვეთები მსუბუქი ავტომობილები (დასაბეგრი ოპერაციის განხორციელების წელსა და მსუბუქი ავტომობილის გამოშვების წელს შორის სხვაობის მიხედვით, ხოლო იმპორტის შემთხვევაში – სასაქონლო დეკლარაციის რეგისტრაციის წელსა და მსუბუქი ავტომობილის გამოშვების წელს შორის სხვაობის მიხედვით): მობილური საკომუნიკაციო მომსახურების განაკვეთი შეადგენს დასაბეგრი ოპერაციის თანხის 10 პროცენტს. ამასთანავე, საქართველოს მთავრობას უფლება აქვს, ყოველი შემდგომი კალენდარული წლისათვის საქართველოს პარლამენტს საქართველოს საბიუჯეტო კოდექსის შესაბამისად განსაზღვრულ ვადაში, სახელმწიფო ბიუჯეტის პროექტთან ერთად წარუდგინოს დასამტკიცებლად განსხვავებული აქციზის განაკვეთი ნული პროცენტიდან 10 პროცენტამდე ოდენობის ფარგლებში, რომელსაც პარლამენტი ამტკიცებს შესაბამისი დადგენილებით. მობილური საკომუნიკაციო მომსახურების გამწევი პირისთვის დასაბეგრი ბრუნვა არის საანგარიშო პერიოდში გაწეული მობილური საკომუნიკაციო მომსახურების თანხების ჯამი.

აქციზის ჩათვლა პირს, რომელიც ახორციელებს დასაბეგრი ოპერაციას ან აქციზური საქონლის ექსპორტს, უფლება აქვს, მიიღოს საგადასახადო ჩათვლა მიწოდებული აქციზური საქონლის საწარმოებლად გამოყენებულ სხვა აქციზურ საქონელზე (ნედლეულზე) გადახდილი ან გადასახდელი აქციზის ოდენობით ან დაიბრუნოს აქციზი ზედმეტად გადახდილი თანხის დაბრუნებისათვის დადგენილი წესის შესაბამისად, მაგრამ არა უმეტეს მისგან წარმოებულ აქციზურ საქონელზე გამოანგარიშებული აქციზისა. აქციზის ჩათვლის ან დაბრუნების წესი გამოიყენება აქციზური საქონლის საწარმოებლად მწარმოებლის მიერ იმპორტირებული სხვა აქციზური საქონლის (ნედლეულის) მიმართ. აქციზის ჩათვლა ან დაბრუნება ხორციელდება მწარმოებლის მიერ ანგარიშ-ფაქტურის ან/და სასაქონლო დეკლარაციის წარდგენის შემთხვევაში, რომელიც ადასტურებს მის მიერ აქციზის გადახდას აქციზური საქონლის მწარმოებლისათვის ან/და აქციზური საქონლის (ნედლეულის) იმპორტისას.

თუ აქციზური საქონლიდან (ნედლეულიდან) ერთდროულად იწარმოება სხვა აქციზური და არააქციზური საქონელი, ჩათვლა ხორციელდება წარმოებული აქციზური საქონლის რაოდენობის პროპორციულად, მაგრამ არა უმეტეს ასეთ აქციზურ საქონელზე გამოანგარიშებული აქციზისა. დასავარგებელი აქციზური საქონლის იმპორტის ან შემენის შემთხვევაში პირს უფლება აქვს, მიიღოს საგადასახადო ჩათვლა ამ აქციზურ საქონელზე გადახდილი ან გადასახდელი აქციზის ოდენობით ან დაიბრუნოს აქციზი ზედმეტად გადახდილი თანხის დაბრუნებისათვის დადგენილი წესის შესაბამისად. მობილური საკომუნიკაციო

მომსახურების გამწევი პირისთვის აქციზის ჩათვლა არის დარიცხული აქციზის თანხის შემცირების უფლება, რომელიც ხორციელდება დარიცხული აქციზის თანხიდან მომსახურებაზე გადახდილი აქციზის თანხის გამოქვითვის გზით.

აქციზის გადახდის წესი: აქციზის საანგარიშო პერიოდია კვარტალი.

აქციზი გადახდას ექვემდებარება არა უგვიანეს დასაბეგრი ოპერაციის განხორციელების საანგარიშო პერიოდის მომდევნო თვის 15 რიცხვისა, საქონლის იმპორტისას ან შავი ან/და ფერადი ლითონების ექსპორტისას აქციზი გადაიხდება იმპორტის/ექსპორტის გადასახდელისათვის დადგენილი წესის შესაბამისად. საქართველოს ტერიტორიაზე აქციზური მარკებით სავალდებულო ნიშანდებას დაქვემდებარებული საქონლის მწარმოებლები და იმპორტიორები (დეკლარანტები) აქციზური მარკის შეძენისას იხდიან აქციზს და აქციზური მარკის ნომინალურ ღირებულებას სრული ოდენობით. ნომინალის ღირებულება განისაზღვრება ფინანსთა მინისტრის ბრძანებით.

დეკლარაციის წარდგენა: არა უგვიანეს საანგარიშო პერიოდის მომდევნო თვის 15 რიცხვისა აქციზური საქონლის მწარმოებელმა და აქციზის გადამხდელმა ყოველი საანგარიშო პერიოდის მიხედვით უნდა წარადგინონ აქციზის დეკლარაცია განხორციელებული დასაბეგრი ოპერაციების აღნიშვნით. აქციზის დეკლარაციის წარდგენის წესს და დეკლარაციის ფორმას განსაზღვრავს ფინანსთა მინისტრი.

აქციზური მარკები : აქციზით დასაბეგრი ოპერაციის ან/და საქონლის იმპორტის განხორციელებამდე აქციზური მარკებით სავალდებულო ნიშანდებას ექვემდებარება: აქციზით დასაბეგრი ალკოჰოლიანი სასმელები, რომლებშიც ალკოჰოლის შემცველობა აღემატება 1,15 გრადუსს; თამბაქოს ნაწარმი.

აქციზური მარკებით სავალდებულო ნიშანდებისაგან თავისუფლდება: ექსპორტისთვის განკუთვნილი ადგილობრივი წარმოების საქონელი; თავისუფალი ვაჭრობის პუნქტში მისაწოდებელი საქონელი; ცხოეთის დიპლომატიურ და მათთან გათანაბრებულ წარმომადგენლობათა ოფიციალური სარგებლობისათვის, ამ წარმომადგენლობათა დიპლომატიური და ადმინისტრაციულ-ტექნიკური პერსონალის (მათთან მცხოვრებ ოჯახის წევრთა ჩათვლით) პირადი სარგებლობისათვის განკუთვნილი იმპორტში მოქცეული საქონელი; საქართველოს საერთაშორისო ხელშეკრულებებით გათვალისწინებული ვალდებულებების (ბაქო-თბილისი-ჯეიჰანის და ბაქო-თბილისი-ერზრუმის მილსადენების მშენებლობაში) შესრულების უზრუნველსაყოფად დასაქმებული უცხო ქვეყნის მოქალაქეების (მათთან მცხოვრებ ოჯახის წევრთა ჩათვლით) პირადი სარგებლობისათვის განკუთვნილი იმპორტში მოქცეული საქონელი; დაბრუნებული, აქციზური მარკებით სავალდებულო ნიშანდებას დაქვემდებარებული საქონელი; 50 გრამის ან მასზე ნაკლები ტევადობის და 10 ლიტრზე მეტი მოცულობის ჭურჭელში ჩასხმული ალკოჰოლიანი სასმელი; ფიზიკური პირის მიერ იმპორტირებული 4 ლიტრამდე ალკოჰოლიანი სასმელი; მოსაწევი თამბაქო; ფიზიკური პირის მიერ იმპორტირებული 200 ღერი სიგარეტი ან 50 სიგარა ან 50 სიგარილა ან 250 გრამი თამბაქოს სხვა ნაწარმი.

აკრძალულია: აქციზური მარკით ნიშანდების გარეშე, მარკირებას დაქვემდებარებული საქონლით დასაბეგრი ოპერაციის ან/და იმპორტის განხორციელება; ჩამოსახმელი ან/და 10 ლიტრზე მეტი მოცულობის ჭურჭელში ჩამოსხმული აქციზური ალკოჰოლიანი სასმელის (გარდა ლუდისა) საცალო ქსელში მიწოდება. აქციზური მარკით სავალდებულო ნიშანდებას დაქვემდებარებული

აქციზური საქონლის ნიშანდება ხორციელდება ფინანსთა მინისტრის მიერ დადგენილი წესით. საგადასახადო ორგანოები დადგენილი წესით ახორციელებენ აქციზური მარკის გარეშე, წესების დარღვევით შემოტანილი ან გასაყიდად მიღებული აქციზური მარკებით სავალდებულო ნიშანდებას დაქვემდებარებული საქონლის ჩამორთმევას. ჩამორთმევის მომენტიდან საქონელი სახელმწიფო საკუთრებად ითვლება და მისი რეალიზაცია ან განადგურება ხორციელდება ფინანსთა მინისტრის მიერ დადგენილი წესით. აქციზური მარკების დანაკლისი ნებისმიერი ფორმით (ფორსმაჟორული შემთხვევების გარდა) ითვლება იმპორტიორის მიერ შესაბამისი ოდენობის საქონლის იმპორტად და მიწოდებად, ხოლო ადგილობრივი მწარმოებლის მხრიდან – მის მიერ საქონლის მიწოდებად და იბეგრება საქართველოს კანონმდებლობის შესაბამისად. იმპორტიორების მიერ აქციზური მარკების მიღებიდან 6 თვეში საქონლის იმპორტის განუხორციელებლობის შემთხვევაში აქციზური მარკები ექვემდებარება დაბრუნებას. 6-თვიანი პერიოდის გასვლიდან მეორე დღესვე აქციზური მარკების დაუბრუნებლობა ამ კარის მიზნებისთვის ითვლება აქციზური მარკების სავალდებულო ნიშანდებას დაქვემდებარებული საქონლის ქვეყნის შიგნით მიწოდებად და შესაბამისად დაიბეგრება აქციზით, ხოლო შემდგომ პერიოდში, დაუბრუნებელი აქციზური მარკებით ნიშანდებული საქონლის იმპორტისას, მოხდება გადასახდელად დარიცხული აქციზის გადაანგარიშება ფაქტობრივად განხორციელებული იმპორტის ოდენობის პროპორციულად. დაუშვებელია აქციზური მარკების სხვა პირისათვის გადაცემა, გარდა იმ შემთხვევისა, როდესაც აქციზური მარკებით სავალდებულო ნიშანდებას დაქვემდებარებული საქონლის იმპორტიორი აქციზურ მარკებს საქონელზე დასატანად გადასცემს აქციზური საქონლის უცხოურ მწარმოებელს. აქციზური საქონლის რეალიზაციისას აქციზის გადამხდელი ვალდებულია საქონლის მიმღებს, მოთხოვნის შემთხვევაში, გამოუწეროს და გადასცეს საგადასახადო ანგარიშ-ფაქტურა.

აქციზისაგან გათავისუფლება არსებობს ჩათვლის უფლებით და ჩათვლის უფლების გარეშე. ოპერაციის გათავისუფლება ჩათვლის უფლებით ნიშნავს, რომ ოპერაცია არ ექვემდებარება აქციზის დარიცხვას (არ იბეგრება) და გამოიყენება ჩათვლის უფლება. ოპერაციის გათავისუფლება ჩათვლის უფლების გარეშე ნიშნავს, რომ ოპერაცია არ ექვემდებარება აქციზის დარიცხვას (არ იბეგრება) და არ გამოიყენება ჩათვლის უფლება. აქციზისაგან გათავისუფლების გამოყენების წესი განისაზღვრება საქართველოს ფინანსთა მინისტრის ბრძანებით.

ჩათვლის უფლების გარეშე აქციზისაგან გათავისუფლებულია: ფიზიკური პირის მიერ საკუთარი მოხმარებისათვის წარმოებული ლკოპოლიანი სასმელები; ფიზიკური პირის მიერ საკუთარ ტრანსპორტით შემოტანის შემთხვევაში ერთი კალენდარული დღის, ხოლო სხვა შემთხვევაში – 30 კალენდარული დღის განმავლობაში 200 ლერი სიგარეტის ან 50 სიგარის ან 50 სიგარილას ან 250 გრამი თამბაქოს სხვა ნაწარმის იმპორტი; ასევე 4 ლიტრი ალკოპოლიანი სასმელის იმპორტი; საქართველოში ავტოსატრანსპორტო საშუალებით შემომსვლელი პირის ავტოსატრანსპორტო საშუალების იმ სტანდარტულ ავზში არსებული საწვავი; საქონლის იმპორტი; საერთაშორისო საავიაციო და საერთაშორისო საზღვაო რეისების განსახორციელებლად ბორტზე მისაწოდებლად განკუთვნილი საავიაციო საწვავის, საპოხი და სხვა დამხმარე საშუალებების იმპორტი ან/და მიწოდება; უცხოეთში საქართველოს დიპლომატიურ წარმომადგენლობათა ქონების იმპორტი;

ჩათვლის უფლებით აქციზისაგან გათავისუფლებულია: აქციზური საქონლის ექსპორტი, გარდა შავი ან/და ფერადი ლითონების ჯართის ექსპორტისა, მხოლოდ იმ საანგარიშო პერიოდისათვის, რომლისთვისაც გადასახადის გადამხდელი საგადასახადო ორგანოს წარუდგენს შემდეგ დოკუმენტებს: საგადასახადო ანგარიშ-ფაქტურას და საგადასახადო ანგარიშ-ფაქტურაში აღნიშნული აქციზის თანხის მომწოდებლისათვის გადახდის დამადასტურებელ დოკუმენტს (იმ შემთხვევაში, თუ ექსპორტირებული აქციზური საქონლის წარმოებისათვის გამოყენებულ იქნა სხვა პირის მიერ წარმოებული სხვა აქციზური საქონელი (ნედლეული); სასაქონლო დეკლარაციას საქონლის ექსპორტში გაშვების შესახებ საქართველოს საქონლის მიწოდება თავისუფალი ვაჭრობის პუნქტში რეალიზაციისათვის.

მაგალითი: ვთქვათ მეწარმე A-მ, განხორციელა რა ა/ს-ს იმპორტი, შემდგომ ის გაყიდა B პირზე. თავის მხრივ, B-მ ის გადაყიდა C-ზე. ასეთ შემთხვევაში აქციზის გადამხდელი იქნება მხოლოდ A და ისიც მის მიერ განხორციელებულ იმპორტზე. A-სა და B-ს მიერ განხორციელებული მიწოდებები აქციზით დაბეგრას არ ექვემდებარება.

- მაგალითი. მეწარმე A-მ შეიძინა ხილი და მისგან გამოხადა სპირტი, რომელიც შემდგომ გადაუხიდა მეწარმე B-ს ლიქიორის დასამზადებლად. B-მ დამზადებული ლიქიორი გადაუხიდა A-ს, რომელმაც ის შემდგომ გაყიდა. ამ შემთხვევაში, აქციზით იბეგრება მხოლოდ B. ოღონდ B-თვის დასაბეგრი ოპერაცია განხორციელდა მაშინ, როდესაც ლიქიორი ჩააბარა A-ს. A-ს მიერ დამზადებული სპირტის საწყობიდან გატანა და B-თვის გადაცემა არ დაიბეგრება, ვინაიდან არ მომხდარა საქონლის მიწოდება და საწყობიდან გატანის მიზანი რეალიზაცია არ იყო. A-ს მიერ ლიქიორის გაყიდვაც არ დაიბეგრება აქციზით, ვინაიდან ლიქიორის, და არა — სპირტის, მწარმოებლად წარმოდგება B.

ყურძნის ნატურალური ღვინოები, რომელებიც მოქცეულია სეს ესნ 2204-ე სასაქონლო პოზიციაში, არ იბეგრება აქციზით.

მობილური საკომუნიკაციო მომსახურების განკვეთია დასაბეგრი ოპერაციის თანხის 10%. ამგვარი მომსახურების გამწვევისას აქციზით დასაბეგრია დასაბეგრი ოპერაცია. დასაბეგრ ოპერაციას კი წარმოადგენს მობილური საკომუნიკაციო მომსახურების გაწევა.

გადახდილი აქციზის ჩათვლის ან დაბრუნების უფლება აქვს მხოლოდ იმ პირს, რომელიც ან აქციზური საქონლის მწარმოებელია, ან ახორციელებს მობილური საკომუნიკაციო მომსახურების მიწოდებას. საქონლის მწარმოებელი პირისათვის კი აქციზით დასაბეგრია როგორც დასაბეგრი ოპერაცია, ასევე — აქციზური საქონლის ექსპორტი. ეს უკანასკნელი გათავისუფლებულია აქციზისაგან ჩათვლის უფლებით.

იმისათვის, რომ მწარმოებელმა პირმა ჩაითვალოს მის მიერ სხვა პირისათვის გადახდილი აქციზი, აუცილებელია რომ შეძენილი აქციზური საქონელი გამოიყენებოდეს აქციზური საქონლის წარმოებაში ან აქციზური საქონელი იმპორტირებული იყოს მის მიერ. სხვა შემთხვევაში გადახდილი/გადასახდელი აქციზი ჩათვლას არ ექვემდებარება. ჩათვლისათვის გამოიყენება მხოლოდ აქციზურის საქონლის მწარმოებლისაგან მიღებული ანგარიშ-ფაქტურა ან სასაქონლო დეკლარაცია, იმპორტის შემთხვევაში.

მაგალითი. მეწარმე A-მ შეიძინა ხილი, ბოთლები და ეტიკეტი. ბოთლები და ეტიკეტი მას მიაწოდეს საგადასახადო ანგარიშ-ფაქტურით. მეწარმემ ხილისგან

გამოხადა სპირტი. ამ შემთხვევაში მეწარმეს არ აქვს მესამე პირისათვის გადახდილი აქციზი. შესაბამისად, ის აქციზის ჩათვლას ვერ განახორციელებს.

მაგალითი. მეწარმე A-მ შეიძინა ხილი და მისგან გამოხადა სპირტი. მან გამოხდილი სპირტი გადასცა B-ს არაყის დასამზადებლად (აქციზი 100ლ.). დამზადებული არაყი B-მ გადასცა მეწარმე (შემკვეთ) A-ს და მას გამოუწერა ანგარიშ-ფაქტურა, სადაც მიუთითა დღგ, და არა — აქციზი მ.193-ის მიხედვით. ამ შემთხვევაში მეწარმის მიერ სპირტის წარმოება არ დაიბეგრება აქციზით, ვინაიდან მას არ განუხორციელებია არც სპირტის მიწოდება, და არც — სარეალიზაციოდ საწყობიდან გატანა. B დაიბეგრება აქციზით (100ლ.). მეწარმე A-მ რომც აწარმოოს რაიმე აქციზური საქონელი მიღებული არაყიდან, ის B-თვის გადახდილ აქციზს (100 ლ.), რომელიც ჩართული იქნება მომსახურების ფასში, ვერ ჩაითვლის, ვინაიდან მას აქციზი გამოყოფილი არ აქვს B-ს მიერ მისთვის მოცემულ ფაქტურაში.

აქციზის გადამხდელის მიერ საგადასახადო ანგარიშ-ფაქტურის გამოწერისა და მიმღებისათვის წარდგენისათვის აუცილებელია, რომ სავალდებულო/ნებაყოფლობითი წესით ის იყოს დღგ-ს გადამხდელად რეგისტრირებული.

ისევე როგორც დღგ-ს შემთხვევაში, მხოლოდ საქონლის მიმღების მოთხოვნისას წარმოექმნება აქციზის გადამხდელს ანგარიშ-ფაქტურის გამოწერისა და წარდგენის ვალდებულება. ამასთან, ანგარიშ-ფაქტურა დაკავშირებული უნდა იყოს საქონლის, და არა მომსახურების, რეალიზაციასთან. აქციზის დასაბეგრი ზოგიერთი ობიექტი დაკავშირებულია მომსახურებასთან. ასეთია მობილური საკომუნიკაციო მომსახურების გაწევა და შემკვეთის მასალით აქციზური საქონლის წარმოება.

ისევე როგორც დღგ-ს შემთხვევაში, აქციზისთვისაც გათვალისწინებულია მისგან გათავისუფლება ჩათვლის უფლებით და ჩათვლის უფლების გარეშე.

საერთაშორისო საავიაციო რეისების განსახორციელებლად ბორტზე მისაწოდებელი საავიაციო საწვავის, საპოხი და სხვა დამხმარე საშუალებების საქართველოს ტერიტორიაზე იმპორტისას გადაიხდებინება აქციზი ან საგადასახადო ორგანოს წარედგინება არა ნაკლებ აქციზის თანხის შესაბამისი საბანკო გარანტია. იმპორტიორს უბრუნდება გადახდილი აქციზი ან უუქმდება გადასახდელი აქციზის საბანკო გარანტია საერთაშორისო საავიაციო რეისების განსახორციელებლად ბორტზე ფაქტობრივად მიწოდებული ამ საქონლის მოცულობის მიხედვით.

იმპორტის გადასახადი

იმპორტის გადასახადის გადამხდელია პირი, რომელიც საქართველოს ეკონომიკურ საზღვარზე გადაადგილებს საქონელს, გარდა ექსპორტისა.

იმპორტის გადასახადით *დაბეგვრის ობიექტია* საქართველოს ეკონომიკური საზღვრის გადმოკვეთისას საქონლის სატარიფო ღირებულება, თუ კოდექსით სხვა რამ არ არის დადგენილი.

არსებობს იმპორტის გადასახადის 5%-იანი, 12%-იანი და $\frac{\text{euro}}{\% \text{vol/HL}}$ განაკვეთები. *იმპორტის გადასახადის 12-პროცენტთან* განაკვეთით იბეგრება შემდეგი საქონლის სატარიფო ღირებულება: შინაური ფრინველი ცოცხალი, ანუ შინაური ქათამი, იხვები, ბატები, ინდაურები და ციცრები ხორცი მსხვილფეხა რქოსანი პირუტყვისა, ახალი ან გაცივებული ხორცი და საკვები სუბპროდუქტები შესქელებული ან ბოსტნეული, კაკალი ახალი ან ხმელი, ახალი საიუველირო ნაკეთობები და მათი ნაწილები ძვირფასი ლითონებისაგან ან ძვირფასი ლითონებით

მიტკეცილი ლითონებისაგან ნაკეთობები ბუნებრივი ან კულტივირებული მარგალიტის, ძვირფასი ან ნახევრად ძვირფასი ქვებისაგან.

იმპორტის გადასახადის 5-პროცენტთან განაკვეთით იბეგრება შემდეგი საქონლის სატარიფო ღირებულება: ხორცი ღორისა, ახალი, გაცივებული ან გაყინული ყველი და ხაჭო, თმის საშუალებები...

კოდექსით დადგენილი საქონელი იბეგრება იმპორტის გადასახადის შემდეგი განაკვეთებით (euro/%vol/HL), რაც ნიშნავს, რომ ერთ ჰექტოლიტრზე (100ლიტრზე) გადასახდელი იმპორტის გადასახადის თანხა შეადგენს იმპორტის გადასახადის განაკვეთის ნამრავლს მოცემულ საქონელში ალკოჰოლის პროცენტული შემცველობის მაჩვენებელზე): ღვინოები ცქრიალა 1,5 euro/lit ყურძნის ტკბილი, დანარჩენი 0,2 euro/lit ეთილის სპირტი, ეთილის სპირტი და სხვა 3 euro/lit...

საქართველოს ეკონომიკურ ტერიტორიაზე დროებით შემოტანილი საქონელი სასაქონლო დეკლარაციის რეგისტრაციის დღიდან საქართველოს ეკონომიკურ ტერიტორიაზე ყოფნის ყოველ სრულ და არასრულ კალენდარულ თვეზე იბეგრება იმპორტის გადასახადის იმ თანხის 3 პროცენტით, რომელიც გადაიხდებოდა დროებითი შემოტანის სასაქონლო დეკლარაციის რეგისტრაციის დღეს ამ საქონლის იმპორტში მოქცევისას. აღნიშნული თანხა გადახდილი უნდა იქნეს არა უგვიანეს ყოველი თვის მომდევნო თვის 15 რიცხვისა, ხოლო ბოლო გადახდა უნდა განხორციელდეს საქონლის დროებითი შემოტანის სასაქონლო ოპერაციის დასრულების დღეს. დეკლარანტს უფლება აქვს, მთელი გადასახდელი თანხა ერთდროულად გადაიხადოს. გადახდას დაქვემდებარებული თანხების ჯამური ოდენობა არ უნდა აღემატებოდეს იმპორტის გადასახადის იმ თანხას, რომელიც გადაიხდებოდა დროებითი შემოტანის სასაქონლო დეკლარაციის რეგისტრაციის დღეს ამ საქონლის იმპორტში მოქცევისას. საგარეო-ეკონომიკური საქმიანობის ეროვნული სასაქონლო ნომენკლატურის 8703 სასაქონლო პოზიციაში აღნიშნული მსუბუქი ავტომობილის იმპორტში მოქცევისას იმპორტის გადასახადის განაკვეთია 0,05 ლარი ავტომობილის ძრავის მოცულობის ყოველ კუბურ სანტიმეტრზე დამატებული იმპორტის გადასახადის თანხის 5 პროცენტი ავტომობილის ექსპლუატაციაში ყოფნის ყოველი წლისათვის. იმპორტის გადასახადის დარიცხვა ხორციელდება საქონლის სატარიფო ღირებულების მიხედვით, დარიცხული იმპორტის გადასახადის გადახდა ხორციელდება სასაქონლო ოპერაციების შესაბამისად საგადასახადო ორგანოს მიერ რეგისტრირებული სასაქონლო დეკლარაციის საფუძველზე.

იმპორტის გადასახადისაგან გათავისუფლებულია: საქონლის იმპორტი სტიქიური უბედურებისა და კატასტროფის ლიკვიდაციის, აგრეთვე ჰუმანიტარული დახმარების მიზნით; იმ საქონლის იმპორტი, რომელიც გათვალისწინებულია გრანტის შესახებ ხელშეკრულებით, საქართველოს პრეზიდენტის ბრძანებულების შესაბამისად განსაზღვრული წესით; იმ საქონლის იმპორტი, რომელიც ფინანსდება გრანტებით ან უცხო ქვეყნის სახელმწიფო ორგანოს ან/და საერთაშორისო ორგანიზაციის მიერ გაცემული შეღავათიანი კრედიტით, რომელიც არანაკლებ 25 პროცენტის ოდენობით შეიცავს გრანტის ელემენტს; ფიზიკური პირის მიერ: კალენდარულ დღეში ერთხელ საგარეო-ეკონომიკური საქმიანობის ეროვნული სასაქონლო ნომენკლატურის სასაქონლო პოზიციების შესაბამისი ჯამური თანხით 500 ლარამდე ღირებულების, 30 კგ-მდე საერთო წონის კვების პროდუქტების იმპორტი (მათ შორის, საფოსტო გზავნილის შემთხვევაში), რომელიც არ არის

განკუთვნილი ეკონომიკური საქმიანობისათვის; 30 კალენდარულ დღეში ერთხელ საგარეო-ეკონომიკური საქმიანობის ეროვნული სასაქონლო ნომენკლატურით გათვალისწინებული 500 ლარამდე ღირებულების, 30 კგ-მდე საერთო წონის საქონლის იმპორტი, რომელიც არ არის განკუთვნილი ეკონომიკური საქმიანობისათვის; საჰაერო ტრანსპორტით შემოტანის შემთხვევაში ერთი კალენდარული დღის, დასახელებული ნაწარმის საერთო წონით 250 გრამის იმპორტი; ასევე 4-ლიტრი ყველა სახის ალკოჰოლიანი სასმელის იმპორტი; უცხოეთში ყოველ 6 თვეზე მეტი ხნით ყოფნის შემდეგ საქართველოში შემოსული ფიზიკური პირის მიერ 15 000 ლარის ღირებულების საქონლის იმპორტი, რომელიც არ არის განკუთვნილი ეკონომიკური საქმიანობისათვის, ხოლო უცხო ქვეყანაში საქართველოს დიპლომატიური წარმომადგენლობიდან ან საკონსულო დაწესებულებიდან როტაციის წესით სამუშაო მივლინებიდან გამოწვეული დიპლომატიური თანამდებობის პირისათვის – დამატებით მის მიერ პირადი სარგებლობისათვის განკუთვნილი საქონლის (ოჯახზე თითო სატრანსპორტო საშუალების, მაცივრის, კომპიუტერისა და ტელევიზორის) იმპორტი; საქართველოში მუდმივად საცხოვრებლად შემოსვლისას (რაც დასტურდება საქართველოს იუსტიციის სამინისტროს მიერ დადგენილი წესით—გაცემული შესაბამისი დოკუმენტით) საქონლის (მათ შორის, ავეჯის, საყოფაცხოვრებო დანიშნულების საქონლის, ოჯახზე ერთი სატრანსპორტო საშუალების) იმპორტი, რომელიც არ არის განკუთვნილი ეკონომიკური საქმიანობისათვის; საფოსტო გზავნილის შემთხვევაში სეს ესნ-ს 28-ე-97-ე ჯგუფების შესაბამისი 300 ლარამდე ღირებულების, 30 კგ-მდე საერთო წონის საქონლის იმპორტი, რომელიც არ არის განკუთვნილი ეკონომიკური საქმიანობისათვის; საჰაერო ტრანსპორტით შემოტანის შემთხვევაში 28-ე-97-ე ჯგუფების შესაბამისი 3 000 ლარამდე ღირებულების, 30 კგ-მდე საერთო წონის საქონლის იმპორტი, რომელიც არ არის განკუთვნილი ეკონომიკური საქმიანობისათვის; ბავშვთა კვების პროდუქტებისა და დიაბეტური კვების იმპორტის პროდუქტების იმპორტი, რომლებიც მარკირებულია ასეთად საბითუმო და საცალო წესით მიწოდებისათვის; რენტგენის ფირების, ინსულინის შპრიცების (ნემსების), გლუკომეტრების, საერთაშორისო სავაიაციო და საერთაშორისო საზღვაო რეისების განსახორციელებლად ბორტზე მისაწოდებლად განკუთვნილი სავაიაციო საწვავის, საპოხი და სხვა დამხმარე საშუალებების იმპორტი; საფოსტო გზავნილის შემთხვევაში საგარეო-ეკონომიკური საქმიანობის ეროვნული სასაქონლო ნომენკლატურის შესაბამისი 300 ლარამდე ღირებულების, 30 კგ-მდე საერთო წონის საქონლის იმპორტი;

იმპორტი წარმოადგენს სასაქონლო ოპერაციას. სასაქონლო ოპერაციაში საქონლის მოქცევა ხორციელდება დეკლარირების საფუძველზე, რაც წარმოშობს კუთვნილი გადასახადების (იმპორტის გადასახადის, დღგ-ს, აქციზის) გადახდის ვალდებულებას. „იბეგრება იმპორტის გადასახადით“ ნიშნავს დეკლარირების საფუძველზე იმპორტის გადასახადის გადახდის ვალდებულების წარმოშობას. თავის მხრივ დეკლარირების მომენტი შეიძლება არ ემთხვეოდეს დეკლარაციის შევსებისა და საგადასაადო ორგანოსათვის წარდგენის მომენტს. მაგალითად, თუ დეკლარანტი ან მისი წარმომადგენელი საქონლის საქართველოს ეკონომიკურ ტერიტორიაზე შემოტანამდე თხოვნით მიმართავს საგადასახადო ორგანოს გაფორმების ეკონომიკურ ზონაში დეკლარაციის შევსების თაობაზე, მას შეუძლია სასაქონლო ოპერაციისათვის აუცილებელი დოკუმენტების წარდგენა ელექტრონულად. დოკუმენტების

ელექტრონულად წარდგენის მომენტიდან საქონელი ჩაითვლება გაცხადებულ სასაქონლო ოპერაციაში დეკლარირებულად, თუმცა დეკლარაცია ჯერ კიდევ არ არის შევსებული.

ადგილობრივი გადასახადი-ქონების გადასახადი

ქონება – დასაბეგრი ქონება და მიწა. მიწა – სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების, არასასოფლო-სამეურნეო დანიშნულებისა და ტყის მიწები. სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მიწა: სახნავი, მრავალწლიანი ნარგავებით დაკავებული მიწა, ბუნებრივი და გაკულტურებული სათიბები და სამოვრები; საქართველოს კანონმდებლობით დადგენილი წესის მიხედვით სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულებით გამოყენებული ან გამოსაყენებლად ნებადართული წყლის ფონდისა და ტყის ფონდის მიწები; საკარმიდამო, საბაღე, საბოსტნე და სააგარაკო ნაკვეთები; დასახლებული პუნქტების ფარგლების გარეთ მდებარე მრეწველობის, ტრანსპორტის, კავშირგაბმულობის, ენერგეტიკის, თავდაცვის, დაცული ტერიტორიებისა და სხვა არასასოფლო-სამეურნეო მიწის ის ნაკვეთები, რომლებიც სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულებით გამოიყენება; ქალაქის, დაბის, სოფლის, კურორტისა და სხვა ტიპის დასახლებათა ფარგლებში მდებარე მიწის ის ნაკვეთები, რომელთა მიზნობრივი დანიშნულება არ არის შეცვლილი და რომელთა სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულებით გამოყენება ნებადართულია საქართველოს კანონმდებლობით დადგენილი წესით; სამელიორაციო ქსლებით დაკავებული მიწები; სხვა მიწა, რომელიც „სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მიწის საკუთრების შესახებ“ კანონის შესაბამისად ითვლება სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მიწად.

არასასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მიწა – მიწა, რომელიც არ არის სასოფლო სამეურნეო დანიშნულების მიწა. ყოფილი საკოლმეურნეო და საბჭოთა მეურნეობის ტყეები – მიწები ტყეებით ან მათ გარეშე, რომლებიც გამოიყენება სოფლის მეურნეობის დამხმარე საქმიანობაში. ახალასათვისებელი სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მიწა: არასასოფლო-სამეურნეო სავარგული, რომელიც ტრანსფორმირდება სასოფლო-სამეურნეო სავარგულად. ასეთ მიწებს განეკუთვნება: ყამირი მიწები; მელიორაციის (სარწყავი და დაშრობის) საშუალებით ასათვისებელი მიწები; გაკაფვა-ამოძირკვის საშუალებით ასათვისებელი, ბუჩქნარით დაკავებული მიწები; დატერასების საშუალებით ასათვისებელი ფერდობები; წიაღისეულის მოპოვებისა და მშენებლობის დროს დარღვეული სარეკულტივაციო მიწები დაჭაობებული და დამლაშებული მიწები.

ქონების გადასახადის გადამხდელი და დაბეგვრის ობიექტი ქონების გადასახადის გადამხდელია: რეზიდენტი საწარმო/ორგანიზაცია – მის ბალანსზე ძირითად საშუალებად აღრიცხულ აქტივებზე, დაუმონტაჟებელ მოწყობილობებზე, დაუმთავრებელ მშენებლობაზე და არამატერიალურ აქტივებზე, აგრეთვე მის მიერ ლიზინგით გაცემულ ქონებაზე; არარეზიდენტი საწარმო – საქართველოს ტერიტორიაზე არსებულ განსაზღვრულ ქონებაზე; ფიზიკური პირი: საკუთრებაში არსებულ უძრავ ქონებაზე (მათ შორის, დაუმთავრებელ მშენებლობაზე, შენობა-ნაგებობაზე ან მათ ნაწილზე), იახტებზე (კატარღებზე), შვეულმფრენებზე, თვითმფრინავებზე; არარეზიდენტისაგან ლიზინგით მიღებულ ქონებაზე; ეკონომიკური საქმიანობის განხორციელების შემთხვევაში, მის ბალანსზე ძირითად საშუალებად აღრიცხულ აქტივებზე, დაუმონტაჟებელ მოწყობილობებზე და არამატერიალურ აქტივებზე, აგრეთვე მის მიერ ლიზინგით გაცემულ ქონებაზე. პირი ქონების გადასახადის გადამხდელია მფლობელობაში ან/და სარგებლობაში

არსებულ, გარდაცვლილი პირის სახელზე რეგისტრირებულ ქონების გადასახადით დაბეგვრის ობიექტზე, გარდა იმ შემთხვევისა, როდესაც ქონებით სარგებლობა ხორციელდება იჯარის, ქირის, უზუფრუქტის ან სხვა ამგვარი სახის ხელშეკრულების საფუძველზე.

ქონებაზე გადასახადის განაკვეთი საწარმოსთვის /ორგანიზაციისთვის ქონების გადასახადის წლიური განაკვეთი განისაზღვრება დასაბეგრი ქონების ღირებულების არა უმეტეს 1 პროცენტის ოდენობით. დასაბეგრი ქონების ღირებულება არის საშუალო წლიური საბალანსო ნარჩენი ღირებულება. საწარმოსთვის /ორგანიზაციისთვის ლიზინგით გაცემულ დასაბეგრ ქონებაზე გადასახადის წლიური განაკვეთი განისაზღვრება დასაბეგრი ქონების საშუალო წლიური საბალანსო ნარჩენი ღირებულების (გამოიანგარიშება კალენდარული წლის დასაწყისისა და ბოლოსთვის აქტივების საშუალო ღირებულების მიხედვით) არა უმეტეს 1 პროცენტის ოდენობით. საგადასახადო ორგანო უფლებამოსილია გადასახადის საგადასახადო შემოწმებისას დასაბეგრი ქონების საშუალო წლიური საბალანსო ნარჩენი ღირებულება განუსაზღვროს საბაზრო ფასით, ხოლო გადასახადის გადამხდელს უფლება აქვს, გაასაჩივროს საგადასახადო ორგანოს მიერ საბაზრო ფასის ოდენობასთან დაკავშირებით მიღებული გადაწყვეტილება. თუ დადგინდა, რომ დასაბეგრი ქონების საბაზრო ფასი აღემატება მის საბალანსო ღირებულებას, პირი ვალდებულია გადაიხადოს მოცემულ სხვაობაზე დარიცხული ქონების გადასახადი; ამასთანავე, პირს სხვაობაზე დარიცხული ქონების გადასახადის აღიარებამდე პერიოდზე გათვალისწინებული სანქცია არ დაეკისრება და იგი ვალდებულია შესაბამისი დასაბეგრი ქონების მიმართ აღნიშნული საბაზრო ფასი გამოიყენოს შემდგომი 3 საგადასახადო წლის განმავლობაში. ამასთანავე,

ფიზიკური პირის დასაბეგრ ქონებაზე გადასახადის წლიური განაკვეთი დიფერენცირებულია გადასახადის გადამხდელის ოჯახის მიერ საგადასახადო წლის განმავლობაში მიღებული შემოსავლების მიხედვით და განისაზღვრება შემდეგი ოდენობით: 100 000 ლარამდე შემოსავლის მქონე ოჯახებისათვის – საგადასახადო პერიოდის ბოლოსთვის დასაბეგრი ქონების საბაზრო ღირებულების არანაკლებ 0.05 პროცენტისა და არა უმეტეს 0.2 პროცენტისა; 100 000 ლარის ან მეტი შემოსავლის მქონე ოჯახებისათვის – საგადასახადო პერიოდის ბოლოსთვის დასაბეგრი ქონების საბაზრო ღირებულების არანაკლებ 0.8 პროცენტისა და არა უმეტეს 1 პროცენტისა.

ფიზიკური პირის ოჯახის მიერ საგადასახადო წლის განმავლობაში მიღებულ შემოსავლებში შეიტანება ყველა შემოსავალი, მათ შორის, სარგებელი საგადასახადო შეღავათების გაუთვალისწინებლად, კერძოდ: ა) ეკონომიკური საქმიანობით მიღებული დასაბეგრი შემოსავალი; ბ) ნებისმიერი შემოსავალი, მათ შორის, სარგებელი, რომელიც დაკავშირებული არ არის ეკონომიკურ საქმიანობასთან; გ) დარიცხული ხელფასი. შემოსავლებში არ შეიტანება ოჯახის წევრებისაგან მემკვიდრეობით, ჩუქებით ან განქორწინების საფუძველზე მიღებული ქონების ღირებულება; ფიზიკური პირის მიერ 2 წელზე მეტი ვადით მის საკუთრებაში არსებული საცხოვრებელი ბინის (სახლის) რეალიზაციით მიღებული შემოსავალი; საქართველოს მოქალაქე არარეზიდენტ ფიზიკურ პირთან მიმართებით შემოსავლები განისაზღვრება საქართველოში არსებული წყაროდან მიღებული შემოსავლების მიხედვით. შემოსავლებში არ შეიტანება ამ კოდექსით გათვალისწინებული ქონების თავდაპირველი რეალიზაციით მიღებული შემოსავალი. დასაბეგრ ქონებაზე

საგადასახადო ვალდებულება განისაზღვრება საგადასახადო წლის 31 დეკემბრისათვის მოქმედი განაკვეთით.

მიწაზე ქონების გადასახადის გადამხდელი და დაბეგვრის ობიექტი: მიწაზე ქონების გადასახადის გადამხდელია პირი საგადასახადო წლის 1 აპრილის მდგომარეობით: ა) მის საკუთრებაში არსებულ მიწაზე; ბ) სახელმწიფო საკუთრებაში არსებულ მიწაზე, რომლითაც სარგებლობს ან რომელსაც ფლობს იგი; გ) მის მფლობელობაში ან/და სარგებლობაში არსებულ, გარდაცვლილი პირის სახელზე რეგისტრირებულ მიწის ნაკვეთზე, გარდა იმ შემთხვევისა, როდესაც მიწის ნაკვეთით სარგებლობა ხორციელდება იჯარის, ქირის, უზუფრუქტის ან სხვა ამგვარი სახის ხელშეკრულების საფუძველზე. მიწაზე ქონების გადასახადის განაკვეთი სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მიწაზე ქონების გადასახადის განაკვეთი გაიანგარიშება შემდეგი წესით: წლიურ საბაზისო განაკვეთს ლარებში ერთ ჰექტარზე გაანგარიშებით ადგენს საქართველოს მთავრობა: სათიბებისა და საძოვრებისათვის – ტერიტორიული ერთეულებისა და მიწის სახეობების მიხედვით, 1.5 ლარიდან 20 ლარამდე ზღვრული ოდენობის ფარგლებში; სხვა მიწებისათვის – ტერიტორიული ერთეულებისა და მიწის ხარისხის მიხედვით, 50 ლარიდან 100 ლარამდე ზღვრული ოდენობის ფარგლებში ადგილობრივი თვითმმართველობის წარმომადგენლობითი ორგანოს გადაწყვეტილებით განისაზღვრება გადასახადის განაკვეთი, რომლის ოდენობა არ უნდა აღემატებოდეს საქართველოს მთავრობის მიერ დადგენილი წლიური საბაზისო განაკვეთის 150 პროცენტს. ყოფილი საკოლმეურნეო და საბჭოთა მეურნეობის ტყეების მიწებზე ქონების გადასახადის განაკვეთი გაიანგარიშება შემდეგი წესით: წლიურ საბაზისო განაკვეთს ლარებში ერთ ჰექტარზე გაანგარიშებით ადგენს საქართველოს მთავრობა ტერიტორიული ერთეულების მიხედვით, 20 ლარიდან 50 ლარამდე ზღვრული ოდენობის ფარგლებში; ადგილობრივი თვითმმართველობის წარმომადგენლობითი ორგანოს გადაწყვეტილებით განისაზღვრება გადასახადის განაკვეთი, რომლის ოდენობა არ უნდა აღემატებოდეს საქართველოს მთავრობის მიერ დადგენილი წლიური საბაზისო განაკვეთის 50 პროცენტს.

არასასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მიწაზე ქონების გადასახადის განაკვეთები კონკრეტული მიწის ნაკვეთისათვის, მიწის ნაკვეთის ადგილმდებარეობის გათვალისწინებით, გაიანგარიშება შემდეგი წესით: გადასახადის საბაზისო განაკვეთი დგინდება წელიწადში მიწის ერთ კვადრატულ მეტრზე 0.24 ლარის ოდენობით; ადგილობრივი თვითმმართველობის წარმომადგენლობითი ორგანოს გადაწყვეტილებით, შესაბამისი საბაზისო განაკვეთი მრავლდება ტერიტორიულ კოეფიციენტზე. ამასთანავე, ტერიტორიული კოეფიციენტი არ შეიძლება იყოს 1,5-ზე მეტი. ბუნებრივი რესურსებით მოსარგებლე პირისათვის შესაბამისი ლიცენზიის გაცემის საფუძველზე გამოყოფილი მიწა იბეგრება სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მიწისათვის საქართველოს მთავრობის მიერ ერთ ჰექტარზე 3 ლარამდე ზღვრული ოდენობის ფარგლებში დადგენილი წლიური საბაზისო განაკვეთის შესაბამისად განსაზღვრული გადასახადის განაკვეთით.

მიწაზე საგადასახადო ვალდებულება განისაზღვრება საგადასახადო წლის 1 აპრილისათვის მოქმედი განაკვეთების მიხედვით. ქონების გადასახადით დაბეგვრის მიზნებისათვის საჯარო რეესტრის ეროვნული სააგენტოს, სხვა მარეგისტრირებელი ორგანოების, ასევე ადგილობრივი თვითმმართველობების მიერ საგადასახადო

ორგანოში წარსადგენი ინფორმაციის ჩამონათვალს და ამ ინფორმაციის საგადასახადო ორგანოში წარდგენის წესს ადგენს საქართველოს მთავრობა.

ქონების გადასახადის გამოანგარიშება და გადახდა: ქონების გადასახადის საგადასახადო პერიოდად ითვლება კალენდარული წელი. საწარმო/ორგანიზაცია ქონების გადასახადის დეკლარაციას შესაბამის საგადასახადო ორგანოს წარუდგენს არა უგვიანეს კალენდარული წლის 1 აპრილისა და ამავე ვადაში იხდის ქონების გადასახადს, გარდაკოდექსით გათვალისწინებული შემთხვევისა. დეკლარაციაში მონაცემები დასაბეგრი ქონების შესახებ შეიტანება გასული საგადასახადო წლის მიხედვით, ხოლო დასაბეგრი მიწის შესახებ – მიმდინარე საგადასახადო წლის მიხედვით. საწარმო/ორგანიზაცია ქონებაზე გადასახადს იხდის მიმდინარე გადასახდელის სახით, გასული საგადასახადო წლის წლიური გადასახადის ოდენობით, არა უგვიანეს საგადასახადო წლის 15 ივნისისა. თუ წინა საგადასახადო პერიოდთან შედარებით იცვლება გადასახადის განაკვეთი, გადასახადის გადამხდელს უფლება აქვს, მიმდინარე გადასახდელი გადაიხადოს მიმდინარე წლისთვის მოქმედი განაკვეთის მიხედვით. საწარმო/ორგანიზაცია მიწაზე ქონების გადასახადს იხდის არა უგვიანეს კალენდარული წლის 15 ნოემბრისა. თუ გადასახადის გადამხდელი საწარმო /ორგანიზაცია მხოლოდ არასრული კალენდარული წლის განმავლობაში არსებობს, იგი ქონებაზე გადასახადს იხდის ამ პერიოდის პროპორციულად. თუ იურიდიული პირი კალენდარული წლის დაწყების შემდეგ დაფუძნდა, მას შესაბამისი საგადასახადო პერიოდის მიხედვით მიმდინარე გადასახდელის გადახდის ვალდებულება არ ეკისრება. ფიზიკური პირის

ქონების გადასახადს გამოიანგარიშებს საგადასახადო ორგანო წარდგენილი დეკლარაციის საფუძველზე. ფიზიკური პირი ქონების გადასახადის დეკლარაციას საგადასახადო ორგანოს წარუდგენს არა უგვიანეს კალენდარული წლის 1 ფიზიკურ პირს უფლება აქვს, არ წარადგინოს ქონების გადასახადის დეკლარაცია, თუ: ამ კოდექსით გათვალისწინებული შეღავათების გათვალისწინებით მას საგადასახადო პერიოდის მიხედვით საგადასახადო ვალდებულება არ წარმოეშობა. ამასთანავე, თუ ფიზიკური პირი გასული საგადასახადო წლის მიხედვით იყო ქონების გადასახადის მიხედვით დეკლარანტი, იგი დეკლარაციის არწარდგენის შესახებ გადაწყვეტილებას საგადასახადო ორგანოს აცნობებს საქართველოს ფინანსთა მინისტრის მიერ დადგენილი ფორმით, არა უგვიანეს საგადასახადო წლის 15 მაისისა.

ფიზიკური პირი ქონებაზე და მიწაზე ქონების გადასახადს იხდის არაუგვიანეს კალენდარული წლის 15 ნოემბრისა. ქონების გადასახადის გამოანგარიშებისა და გადახდის წესს განსაზღვრას ფინანსთა მინისტრი.

გადასახადისგან გათავისუფლება -შესაბამისი დაბეგვრის ობიექტის მიხედვით ქონების გადასახადისაგან გათავისუფლებულია: ფიზიკური პირის დასაბეგრი ქონება (გარდა მიწისა), თუ ამ პირის ოჯახის მიერ მიმდინარე კალენდარული წლის წინა წლის განმავლობაში მიღებული შემოსავლები არ აღემატება 40 000 ლარს; მრავალბინიან სახლში მცხოვრები ფიზიკური პირის თანასაკუთრებაში არსებული ფართობის პროპორციულად განსაზღვრული დაბეგვრის ობიექტი, რომლის ფართობი არ აღემატება 50 კვადრატულ მეტრს; მიმოსვლის გზები, საჰაერო და საკაბელო საკომუნიკაციო ხაზები, მათშორის, ელექტროგადამცემი და კავშირგაბმულობის ხაზები; ორგანიზაციის ქონება, გარდა მიწისა და ეკონომიკური საქმიანობისათვის გამოყენებული ქონებისა; სახელმწიფო საკუთრებაში არსებული მიწის ნაკვეთის ის ნაწილი, რომელიც გადაცემული აქვს საბიუჯეტო ორგანიზაციას,

გარდა ეკონომიკური საქმიანობისათვის გამოყენებული მიწისა; ბუნებისა და ისტორიული ძეგლების დაცვის ორგანიზაციების მიწის ფართობები, რომლებზედაც განლაგებულია სახელმწიფოს მიერ ისტორიულ, კულტურულ ან/და არქიტექტურულ ძეგლებად მიჩნეული ნაგებობები, თუ ისინი არ გამოიყენება ეკონომიკური საქმიანობისათვის, რომელშიც არ იგულისხმება შესასვლელი ბილეთების რეალიზაცია; ქალაქის წყალსაცავები და მათი აკვატორიები; ფიზიკური და იურიდიული პირები, რომლებმაც მიიღეს ახალსათვისებელი სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მიწები, – მიღებიდან 5წლის განმავლობაში; 2004 წლის 1 მარტის მდგომარეობით ფიზიკური პირის საკუთრებაში არსებული 5 ჰექტარამდე ფართობის სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მიწის ნაკვეთები; მეორე მსოფლიო ომის ინვალიდები და მათთან გათანაბრებული პირები პრივატიზების წესით მიღებულ მიწის ნაკვეთებზე; ბავშვთა სააღმზრდელო დაწესებულებების, სპეციალური სკოლა-ინტერნატების, ბავშვთა სოფლებისა და საბავშვო ბაღების მიერ, რომლებიც უსასყიდლოდ ეწევიან ბავშვთა მოვლა-აღზრდას და მათთვის განათლების მიცემას, თუ ისინი არ გამოიყენება ეკონომიკური საქმიანობისათვის;

მიწაზე ქონების გადასახადისაგან გათავისუფლების საფუძველია ადგილობრივი თვითმმართველობის წარმომადგენლობითი ორგანოს გადაწყვეტილება, რომელიც მიიღება სოფლის მეურნეობის სამინისტროს შესაბამის ტერიტორიულ ორგანოსთან საქართველოს რეზიდენტისგან ლიზინგით მიღებული ქონება; სამედიცინო საქმიანობისათვის გამოყენებული, სამედიცინო დაწესებულებათა საკუთრებაში არსებული ქონება, გარდა მიწისა; სამედიცინო საქმიანობისათვის გამოყენებული, სამედიცინო დაწესებულებებზე დამაგრებული მიწის ნაკვეთები. 2026 წლის 1 იანვრამდე ტურისტული ზონის მეწარმე სუბიექტის სასტუმრო მომსახურებასთან დაკავშირებული ქონება.

არარეზიდენტი საწარმო ქონების გადასახადის გადამხდელს წარმოადგენს საქართველოს ტერიტორიაზე არსებულ ქონებასთან მიმართებით. ეკონომიკური საქმიანობის განხორციელების შემთხვევაში ფიზიკური პირი გადასახადის გადამხდელს წარმოადგენს მის ბალანსზე აღრიცხულ აქტივებთან მიმართებით.

ფიზიკური პირის დასაბეგ ქონებაზე გადასახადის ზღვრული განაკვეთები დამოკიდებულია ამ პირის ოჯახის მიერ საგადასახადო პერიოდში მიღებული შემოსავლების ოდენობაზე.

საწარმოს/ორგანიზაციის დასაბეგ ქონებასთან მიმართებით საგადასახადო დეკლარაცია საგადასახადო ორგანოს წარედგინება და შესაბამისი გადასახადი გადახდას ექვემდებარება არაუგვიანეს საგადასახადო პერიოდის მომდევნო კალენდარული წლის 1 აპრილისა. დასაბეგ მიწასთან მიმართებით საგადასახადო დეკლარაცია წარედგინება მიმდინარე საგადასახადო პერიოდში არაუგვიანეს 1 აპრილისა, ხოლო გადასახადი გადახდას ექვემდებარება არაუგვიანეს ამავე წლის 15 ნოემბრისა. დასაბეგ ქონებასა და მიწაზე წარედგინება ერთი დეკლარაცია.

მიმდინარე გადასახდელის გადახდის ვალდებულება დგება მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ წინა საგადასახადო პერიოდის შედეგების მიხედვით პირს წარმოეშვა საგადასახადო ვალდებულება დასაბეგ ქონებასთან მიმართებით. შესაბამისად პირებს რომლებსაც წინა საგადასახადო პერიოდის მიხედვით არ უფიქსირდებათ ქონების გადასახადი, ქონებაზე არ წარმოეშვებათ ამ გადასახდელის გადახდის ვალდებულება.

ფიზიკური პირის ქონების მიმდინარე გადასახდელის გადახდის ვალდებულება არ აქვს. ფიზიკური პირის შემთხვევაში დასაბეგრ ქონებასთან მიმართებით საგადასახადო დეკლარაცია საგადასახადო ორგანოს წარედგინება არაუგვიანეს საგადასახადო პერიოდის მომდევნო კალენდარული წლის 1 ნოემბრისა, ხოლო დასაბეგრ მიწასთან მიმართებით - მიმდინარე საგადასახადო პერიოდში არაუგვიანეს 1 ნოემბრისა. დასაბეგრ ქონებასა და მიწაზე წარედგინება ერთი დეკლარაცია. ფიზიკური პირის ქონების გადასახადს გამოიანგარიშებს საგადასახადო ორგანო დეკლარაციაში ასახული მონაცემების საფუძველზე გამოანგარიშებულ გადასახადზე გადასახდის ფიზიკურ პირს უნდა წარედგინოს საგადასახადო მოთხოვნა.

ქონების გადასახადი გადახდას ექვემდებარება არა უგვიანეს 15 ნოემბრისა.

საგადასახადო დავალიანების გადახდევინების უზრუნველყოფა

საგადასახადო ვალდებულების შესრულება ყველა გადასახადის გადამხდელის კონსტიტუციური მოვალეობაა. სხვადასხვა მიზეზების გამო გადასახადის გადამხდელს ზოგჯერ არა აქვს შესაძლებლობა სახელმწიფოს წინაშე სათანადოდ შეასრულოს თავისი საგადასახადო ვალდებულება. ამასთან, ცალკეული სუბიექტები ხშირად შეგნებულადაც თავს არიდებენ საგადასახადო ვალდებულების სათანადოდ შესრულებას. აღნიშნულთან დაკავშირებით, სახელმწიფო იძულებულია გადასახადის გადამხდელის ქონების მიმართ გამოიყენოს დამცავი ხასიათის ღონისძიებები, რათა უზრუნველყოს საგადასახადო დავალიანების შესრულება. საგადასახადო დავალიანების გადახდევინების უზრუნველყოფის ღონისძიებებსა და მათი გამოყენების წესებს ეძღვნება საგადასახადო კოდექსის მე-15 თავი.

საგადასახადო დავალიანების გადახდევინების უზრუნველყოფის ღონისძიებები მიზნად ისახავს პირის მიერ საგადასახადო ვალდებულების სათანადოდ შესრულებას, აგრეთვე საგადასახადო ვალდებულების შეუსრულებლობის ან არაჯეროვანი შესრულების შემთხვევაში არასასურველი შედეგების თავიდან აცილებას ან შემცირებას.

საგადასახადო დავალიანების გადახდევინების უზრუნველყოფის ღონისძიებები ხორციელდება უფლებამოსილი საგადასახადო ორგანოს გადაწყვეტილებით. საგადასახადო დავალიანების გადახდევინების უზრუნველყოფის ღონისძიებების განხორციელების რიგითობას თავისი შეხედულებისამებრ ირჩევს საგადასახადო ორგანო. თუ საგადასახადო დავალიანების გადახდევინების უზრუნველყოფის ღონისძიება სრულად ვერ უზრუნველყოფს საგადასახადო დავალიანების გადახდევინებას, შემდგომი ღონისძიებების გატარების მიზანშეწონილობის საკითხს განსაზღვრავს შესაბამისი საგადასახადო ორგანო.

საგადასახადო ორგანოს უფლება აქვს, საგადასახადო დავალიანების გადახდევინების უზრუნველყოფად განახორციელოს შემდეგი ღონისძიებები:

- ა) საგადასახადო გირავნობა/იპოთეკა;
- ბ) მესამე პირზე გადახდევინების მიქცევა;
- გ) ქონებაზე ყადაღის დადება;
- დ) ყადაღადადებული ქონების რეალიზაცია;
- ე) საბანკო ანგარიშზე საინკასო დავალების წარდგენა;
- ვ) გადასახადის გადამხდელის სალაროდან ნაღდი ფულის ამოღება;

საგადასახადო დავალიანების გადახდევინების უზრუნველყოფის ღონისძიებების განხორციელების რიგითობას ირჩევს საგადასახადო ორგანო, ღონისძიებების განხორციელების წესი განისაზღვრება ფინანსთა მინისტრის ბრძანებით. თუ

შემოსავლების სამსახურსა და მარეგისტრირებელ ორგანოს ან/და საბანკო დაწესებულებას შორის დადებულია ხელშეკრულება ინფორმაციის (მათ შორის, საგადასახადო დავალიანების გადახდევის უზრუნველყოფის ღონისძიებების თაობაზე) ელექტრონულად გაცვლის შესახებ, დასაშვებია კოდექსით გათვალისწინებული ღონისძიებები განხორციელდეს ელექტრონულ - ტექნოლოგიური საშუალებების გამოყენებით, ხელშეკრულებით განსაზღვრული პირობებით. ასეთ შემთხვევაში ელექტრონულ დოკუმენტზე ნებისმიერ ელექტრონულ ხელმოწერას ამ პირებისათვის აქვს მატერიალურ დოკუმენტზე პირადი ხელმოწერის თანაბარი იურიდიული ძალა. „გადახდისუუნარობის საქმის წარმოების შესახებ“ საქართველოს კანონის შესაბამისად საქმის წარმოებისას კოდექსით გათვალისწინებული ღონისძიებები საწარმოთა მიმართ გამოიყენება მხოლოდ გადახდისუუნარობის შესახებ განცხადების წარმოებაში მიღების თაობაზე კანონიერ ძალაში შესული სასამართლო გადაწყვეტილების შემდეგ წარმოშობილი საგადასახადო დავალიანების გადახდევის მიზნით.

საგადასახადო დავალიანების გაუქმებასთან ერთად უქმდება მისი გადახდევის უზრუნველსაყოფად დაწყებული ამ თავით გათვალისწინებული ნებისმიერი ღონისძიება. საგადასახადო ორგანოს უფროსის გადაწყვეტილებით, ამ თავით გათვალისწინებული ღონისძიებები შეიძლება შეჩერდეს არა უმეტეს ერთი წლით, თუ გადასახადის გამომდებლის საგადასახადო დავალიანების უზრუნველსაყოფად გაფორმებულია თავდებობის ხელშეკრულება ან წარდგენილია საბანკო გარანტია. საგადასახადო დავალიანების გადახდევის უზრუნველყოფის ღონისძიებების შეჩერების თაობაზე გადასახადის გამომდებელთან ფორმდება ხელშეკრულება, რომელშიც აისახება საგადასახადო ვალდებულებების შესრულების ვადები და პირობები. თუ გადასახადის გამომდებელმა არ შეასრულა ხელშეკრულების მოქმედების პერიოდში წარმოშობილი საგადასახადო ვალდებულებები, საგადასახადო ორგანოს გადაწყვეტილება საგადასახადო დავალიანების გადახდევის უზრუნველყოფის ღონისძიებების შეჩერების თაობაზე გაუქმებულად ითვლება. საგადასახადო დავალიანების რესტრუქტურირაცია ხორციელდება საქართველოს მთავრობის გადაწყვეტილებით, „საგადასახადო დავალიანებებისა და სახელმწიფო სესხების რესტრუქტურირაციის შესახებ“ კანონით განსაზღვრული წესით.

საგადასახადო გირავნობა/იპოთეკა

საგადასახადო გირავნობა/იპოთეკა არის სახელმწიფოს უფლება, საგადასახადო დავალიანების გადახდევის უზრუნველყოფის გადასახადის გამომდებლის, სხვა ვალდებული პირის ქონებიდან. საგადასახადო გირავნობის/იპოთეკის რეგისტრაციის უფლება წარმოიშობა საგადასახადო დავალიანების წარმოშობასთან ერთად და მარეგისტრირებელ ორგანოში რეგისტრაციის მომენტიდან და ვრცელდება საგადასახადო დავალიანების ფარგლებში, პირის საკუთრებაში არსებულ ან/და მის ბალანსზე რიცხულ ქონებაზე (გარდა ლიზინგით მიღებულისა), საგადასახადო დავალიანების წარმოქმნის შემდეგ შეძენილი ქონების ჩათვლით. საგადასახადო გირავნობის/იპოთეკის უფლების გამოყენება შესაძლებელია ამ კოდექსის 265-ე მუხლით გათვალისწინებულ შემთხვევაში. საგადასახადო გირავნობის/იპოთეკის უფლების გამოყენების შესახებ შეტყობინება ეგზავნება გადასახადის გამომდებელს/ვალდებულ პირს და შესაბამის მარეგისტრირებელ ორგანოს, რომელიც ვალდებულია არა უგვიანეს შეტყობინების მიღების დღის მომდევნო სამუშაო დღისა

რეგისტრაციაში გაატაროს საგადასახადო გირავნობის/იპოთეკის უფლება. საგადასახადო გირავნობით/იპოთეკით დატვირთული ქონების საქართველოს კანონმდებლობით დადგენილი წესით რეალიზაციის შედეგად უქმდება საგადასახადო გირავნობის/იპოთეკის რეგისტრაციის შემდეგ წარმოშობილი ყველა სანივთო უფლება, ხოლო საგადასახადო გირავნობის /იპოთეკის რეგისტრაციამდე რეგისტრირებული სხვა გირავნობის/იპოთეკის უფლებები ძალაში რჩება. თუ საგადასახადო გირავნობით/იპოთეკით დატვირთული ქონება გაიყიდება ან რაიმე გზით გადაეცემა სხვა მფლობელს საგადასახადო გირავნობის /იპოთეკის უფლების გაუქმების გარეშე, საგადასახადო გირავნობის/ იპოთეკის უფლება კვლავ გავრცელდება ამ ქონებაზე მისი ახალიმფლობელის მიმართ. აღნიშნულ ქონებაზე ყადაღის დადება და მისი რეალიზაციახორციელდება კოდექსის შესაბამისად. თუ საგადასახადო გირავნობის/იპოთეკის რეგისტრაციამდე პირის ქონების მიმართ რეგისტრირებულია კომერციული ბანკების, მიკროსაფინანსო ორგანიზაციების, სადაზღვევო ორგანიზაციების, საერთაშორისო და „კომერციული ბანკების საქმიანობის შესახებ“ საქართველოს კანონის შესაბამისად განსაზღვრული განვითარებული ქვეყნების საფინანსო ინსტიტუტების გირავნობის/იპოთეკის უფლება და ხდება ამ ქონების რეალიზაცია, ამოღებული თანხით პირველ რიგში დაკმაყოფილება ზემოთ აღნიშნული ფინანსური ინსტიტუტების მოთხოვნა საგადასახადო გირავნობის/ იპოთეკის რეგისტრაციამდე წარმოშობილი ვალდებულების ნაწილში, ხოლო შემდეგ ხდება საგადასახადო დავალიანების მოთხოვნის დაკმაყოფილება. ამ ქონების ახალი მფლობელის მიმართ საგადასახადო გირავნობა/ იპოთეკა არ გავრცელდება. თუ დარჩენილი თანხით სრულად არ იფარება საგადასახადო დავალიანება, შეუსრულებელი საგადასახადო დავალიანება ძალაში რჩება იმ პირის მიმართ, რომლის ქონებაც დატვირთული იყო საგადასახადო გირავნობით/ იპოთეკით. საგადასახადო გირავნობის/იპოთეკის მოთხოვნის უპირატესობა „გადახდისუუნარობის საქმის წარმოების შესახებ“ საქართველოს კანონის შესაბამისად საქმის წარმოების ან რესტრუქტურიზაციის რეჟიმის დასრულების შემდეგ განისაზღვრება იმავე წესით, რომელიც არსებობდა „გადახდისუუნარობის საქმის წარმოების შესახებ“ კანონის შესაბამისად საქმის წარმოების ან რესტრუქტურიზაციის რეჟიმის დაწყებამდე. საგადასახადო გირავნობის/იპოთეკის ხანდაზმულობის ვადაა 6 წელი, რომლის დენაც ჩერდება:

- ა) გაკოტრების საქმის წარმოების პერიოდში;
- ბ) საწარმოს რესტრუქტურიზაციის რეჟიმში ყოფნის პერიოდში;
- გ) საგადასახადო დავის მიმდინარეობისას.

საგადასახადო გირავნობის/იპოთეკის უფლება უქმდება: კოდექსით განსაზღვრული უფლებამოსილი ორგანოს მიერ საგადასახადო გირავნობით/იპოთეკით დატვირთული ქონების რეალიზაციის შემთხვევაში; თუ საგადასახადოს გამამხდელმა საგადასახადო ორგანოს წერილობითი თანხმობით განახორციელა ქონების ან მისი ნაწილის რეალიზაცია და ამონაგები თანხა სრულად მიმართა საგადასახადო დავალიანების დასაფარავად; საქართველოს კანონმდებლობით დადგენილი წესით ქონების სახელმწიფო საკუთრებაში მიქცევის შემთხვევაში; „გადახდისუუნარობის საქმის წარმოების შესახებ“ საქართველოს კანონის შესაბამისად საგადასახადო გირავნობით/იპოთეკით დატვირთული ქონების რეალიზაციის შემთხვევაში; თუ გასულია ამ მუხლით გათვალისწინებული ხანდაზმულობის ვადა; კოდექსით გათვალისწინებულ სხვა შემთხვევებში.

საგადასახადო ორგანოს, კომპეტენციის ფარგლებში და კანონმდებლობით დადგენილი წესით, უფლება აქვს გადასახადის გადამხდელის ქონება დატვირთოს საგადასახადო გირავნობით (იპოთეკით). საგადასახადო გირავნობის (იპოთეკის) შემთხვევაში საგადასახადო ორგანო იძენს უფლებას საგადასახადო გირავნობით (იპოთეკით) დატვირთული ქონების რეალიზაციით უზრუნველყოს გადასახადის გადამხდელის საგადასახადო დავალიანების შესრულება.

საგადასახადო გირავნობის (იპოთეკის) საგანი შეიძლება იყოს ქონება, რომლის მიმართ შეიძლება გამოყენებული იქნეს გირავნობის (იპოთეკის) უფლება. საგადასახადო გირავნობის (იპოთეკის) ერთ-ერთ არსებით ნიშანს წარმოადგენს საგადასახადო გირავნობით (იპოთეკით) დატვირთული ქონების რეალიზაცია. შესაბამისად, ფულადი სახსრები, მათი ბუნებიდან გამომდინარე, არ შეიძლება იყოს საგადასახადო გირავნობის (იპოთეკის) საგანი.

საგადასახადო გირავნობის შემთხვევაში გადასახადის გადამხდელის მოძრავი ნივთი ან/და არამატერიალური ქონებრივი სიკეთე, რომლის სხვა პირთათვის გადაცემა დასაშვებია, შეიძლება გამოყენებული იქნეს საგადასახადო დავალიანების შესრულების უზრუნველყოფის საშუალებად. ამ შემთხვევაში, საგადასახადო ორგანო იძენს უფლებას, უზრუნველყოს საგადასახადო დავალიანების დაფარვა საგადასახადო გირავნობით დატვირთული ქონების რეალიზაციით.

საგადასახადო იპოთეკის შემთხვევაში გადასახადის გადამხდელის უძრავი ნივთი შეიძლება გამოყენებული იქნეს საგადასახადო დავალიანების შესრულების უზრუნველყოფის საშუალებად. ამ შემთხვევაში, საგადასახადო ორგანო იძენს უფლებას, უზრუნველყოს საგადასახადო დავალიანების დაფარვა საგადასახადო იპოთეკით დატვირთული ქონების რეალიზაციით.

საგადასახადო გირავნობის (იპოთეკის) რეგისტრაციის უფლება საგადასახადო ორგანოს წარმოიშობა საგადასახადო დავალიანების წარმოშობასთან ერთად და მარეგისტრირებელ ორგანოში რეგისტრაციის მომენტიდან. საგადასახადო გირავნობის, ისევე როგორც იპოთეკის უფლების რეგისტრაცია წარმოებს საჯარო რეესტრის ეროვნულ სააგენტოში, ხოლო მექანიკურ სატრანსპორტო საშუალებაზე საგადასახადო გირავნობის უფლების რეგისტრაცია – შინაგან საქმეთა სამინისტროს მომსახურების სააგენტოში.

საგადასახადო გირავნობის (იპოთეკის) უფლება ვრცელდება მხოლოდ საგადასახადო დავალიანების ფარგლებში:

გადასახადის გადამხდელის საკუთრებაში არსებულ ქონებაზე;

გადასახადის გადამხდელის ბალანსზე რიცხულ ქონებაზე;

საგადასახადო დავალიანების წარმოქმნის შემდეგ გადასახადის გადამხდელის მიერ შეძენილ ქონებაზე.

საგადასახადო გირავნობის (იპოთეკის) უფლება არ ვრცელდება გადასახადის გადამხდელის ბალანსზე რიცხულ ლიზინგით მიღებულ ქონებაზე.

საგადასახადო გირავნობის (იპოთეკის) უფლების გამოყენების შესახებ საგადასახადო ორგანო გამოსცემს შეტყობინებას. შეტყობინება ეგზავნება გადასახადის გადამხდელს (სხვა ვალდებულ პირს) და შესაბამის მარეგისტრირებელ ორგანოს. შეტყობინება იგზავნება ასევე საგადასახადო გირავნობის (იპოთეკის) გაუქმების შემთხვევაშიც.

მარეგისტრირებული ორგანო ვალდებულია არა უგვიანეს შეტყობინების მიღების დღის მომდევნო სამუშაო დღისა რეგისტრაციაში გაატაროს საგადასახადო გირავნობის (იპოთეკის) უფლება. გადასახადის გადამხდელის მიერ შეტყობინების მიღებაზე უარის შემთხვევაში, წარმდგენი პირი მასზე აკეთებს შესაბამის აღნიშვნას. ასეთ შემთხვევაში შეტყობინება ჩაბარებულად ითვლება. გადასახადის გადამხდელს უფლება აქვს ფლობდეს და სარგებლობდეს საგადასახადო გირავნობით (იპოთეკით) დატვირთული ქონებით. ამასთან, ამ ქონების ან მისი ნაწილის რეალიზაცია გადასახადის გადამხდელს შეუძლია მხოლოდ საგადასახადო ორგანოს წერილობითი თანხმობით. ასეთი თანხმობა გადასახადის გადამხდელმა შეიძლება მიიღოს მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ ამონაგებ თანხას სრულად მიმართავს საგადასახადო დავალიანების დასაფარავად.

საგადასახადო გირავნობის (იპოთეკის) უფლების გაუქმების გარეშე გადასახადის გადამხდელს მიერ საგადასახადო გირავნობით (იპოთეკით) დატვირთული ქონების ან მისი ნაწილის რეალიზაციის ან რაიმე გზით სხვა მფლობელზე გადაცემის შემთხვევაში, საგადასახადო გირავნობის (იპოთეკის) უფლება კვლავ გავრცელდება ამ ქონებაზე მისი ახალი მფლობელის მიმართ. ამასთან, შესაძლებელია აღნიშნულ ქონებაზე ყადაღის დადება და მისი რეალიზაცია საგადასახადო კოდექსით დადგენილი წესით.

საერთო წესის შესაბამისად, უფლებამოსილი ორგანოს მიერ, საგადასახადო გირავნობით (იპოთეკით) დატვირთული ქონების საგადასახადო დავალიანების დაფარვის მიზნით რეალიზაციის შემთხვევაში, უქმდება საგადასახადო გირავნობის (იპოთეკის) რეგისტრაციის შემდეგ წარმოშობილი ყველა სანივთო უფლება. ამასთან, საგადასახადო გირავნობის (იპოთეკის) რეგისტრაციამდე რეგისტრირებული სხვა გირავნობის (იპოთეკის) უფლებები ძალაში რჩება.

საგადასახადო გირავნობით (იპოთეკით) დატვირთული ქონების საგადასახადო დავალიანების დაფარვის მიზნით რეალიზაციის შემთხვევაში, პირველ რიგში დაკმაყოფილება კომერციული ბანკების, მიკროსაფინანსო ორგანიზაციების, სადაზღვევო ორგანიზაციების, საერთაშორისო და განვითარებული ქვეყნების საფინანსო ინსტიტუტების გირავნობის (იპოთეკის) უფლება, გირავნობის (იპოთეკის) რეგისტრაციამდე წარმოშობილი ვალდებულებების ნაწილში, ხოლო შემდეგ მოხდება საგადასახადო დავალიანების მოთხოვნის დაკმაყოფილება, თუ საგადასახადო გირავნობის (იპოთეკის) რეგისტრაციამდე პირის ქონების მიმართ რეგისტრირებული იყო აღნიშნული ფინანსური ინსტიტუტების გირავნობის (იპოთეკის) უფლება. ამასთან, ამ ქონების ახალი მფლობელის მიმართ საგადასახადო გირავნობა (იპოთეკა) არ გავრცელდება. თუ დარჩენილი თანხით სრულად ვერ დაიფარება საგადასახადო დავალიანება, შეუსრულებელი საგადასახადო დავალიანება ძალაში დარჩება იმ პირის მიმართ, რომლის ქონებაც დატვირთული იყო საგადასახადო გირავნობით (იპოთეკით).

კოდექსი ითვალისწინებს საგადასახადო გირავნობის (იპოთეკის) უფლების გაუქმების საფუძვლებს. საგადასახადო გირავნობის (იპოთეკის) უფლება უქმდება: უფლებამოსილი ორგანოს მიერ საგადასახადო გირავნობით (იპოთეკით) დატვირთული ქონების რეალიზაციის შემთხვევაში;

თუ გადასახადის გადამხდელმა საგადასახადო ორგანოს წერილობითი თანხმობით განახორციელა ქონების ან მისი ნაწილის რეალიზაცია და ამონაგები თანხა სრულად მიმართა საგადასახადო დავალიანების დასაფარავად;

საქართველოს კანონმდებლობით დადგენილი წესით ქონების სახელმწიფო საკუთრებაში მიქცევის შემთხვევაში;

„გადახდისუუნარობის საქმის წარმოების შესახებ“ საქართველოს კანონის შესაბამისად საგადასახადო გირავნობით (იპოთეკით) დატვირთული ქონების რეალიზაციის შემთხვევაში;

თუ გადაუდებელი გასვლითი საგადასახადო შემოწმების პროცედურების განხორციელებით არ წარმოიშობა საგადასახადო დავალიანება;

თუ გასულია 6 წლიანი ხანდაზმულობის ვადა;

საგადასახადო კოდექსით გათვალისწინებულ სხვა შემთხვევებში.

მესამე პირზე გადახდევინების მიქცევა

გადასახადის გადამხდელის აღიარებული საგადასახადო დავალიანების გადახდევინების მიზნით საგადასახადო ორგანოს უფლება აქვს, მესამე პირს წარუდგინოს საგადასახადო მოთხოვნა და მისი ქონებიდან უზრუნველყოს გადასახადის გადახდევინება, თუ გადასახადის გადამხდელის ქონება იმდენად მცირეა, რომ საგადასახადო ორგანოს მიერ საგადასახადო დავალიანების გადახდევინების უზრუნველყოფის სხვა ღონისძიებების განხორციელებამ ვერ უზრუნველყო აღიარებული საგადასახადო დავალიანების დაფარვა და სასამართლოს გადაწყვეტილებით ან სხვა მტკიცებულებების საფუძველზე დადგენილია, რომ მესამე პირს აქვს გადასახადის გადამხდელის დავალიანება, რომლის გადახდის ვადაც დამდგარია. მოთხოვნის სრულად ან ნაწილობრივ შესრულებისთანავე გადასახადის გადამხდელის საგადასახადო დავალიანება შესაბამისად უქმდება ან მცირდება. მესამე პირის მიერ საგადასახადო მოთხოვნის მიღებიდან 20 დღის ვადაში შეუსრულებლობის შემთხვევაში საგადასახადო ორგანოს უფლება აქვს, ამ პირის მიმართ განახორციელოს კოდექსით გათვალისწინებული ღონისძიებები. მესამე პირის მიმართ საგადასახადო დავალიანების გადახდევინების უზრუნველყოფის ღონისძიებების განხორციელების რიგითობას ირჩევს საგადასახადო ორგანო.

საგადასახადო კოდექსი განსაზღვრავს გადასახადის გადამხდელის აღიარებული საგადასახადო დავალიანების გადახდევინების მიზნით *მესამე პირზე გადახდევინების მიქცევის შინაარსსა და გამოყენების წესს*. მესამე პირზე გადახდევინების მიქცევა გადასახადის გადამხდელის საგადასახადო დავალიანების შესრულების უზრუნველყოფის ერთ-ერთი საშუალებაა. საგადასახადო ორგანოს უფლება აქვს, მესამე პირს წარუდგინოს საგადასახადო მოთხოვნა და მისი ქონებიდან უზრუნველყოს გადასახადის გადახდევინება მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ არსებობს ორი პირობა:

გადასახადის გადამხდელის ქონება იმდენად მცირეა, რომ საგადასახადო ორგანოს მიერ საგადასახადო დავალიანების გადახდევინების უზრუნველყოფის სხვა ღონისძიებების განხორციელებამ ვერ უზრუნველყო აღიარებული საგადასახადო დავალიანების დაფარვა;

სასამართლოს გადაწყვეტილებით ან სხვა მტკიცებულებების საფუძველზე დადგენილია, რომ მესამე პირს აქვს გადასახადის გადამხდელის დავალიანება, რომლის გადახდის ვადაც დამდგარია.

მესამე პირზე (გადასახადის გადამხდელის დებიტორზე) გადახდევინების მიქცევის შესახებ გადაწყვეტილების მიღების შემთხვევაში, საგადასახადო ორგანო მესამე პირს წარუდგენს საგადასახადო მოთხოვნას, რომელიც არის საგადასახადო

ორგანოს ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი და რომლის შესრულებაც მესამე პირის მიერ სავალდებულოა.

მესამე პირისათვის საგადასახადო მოთხოვნის წარდგენა დასაშვებია მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ სასამართლოს გადაწყვეტილებით ან სხვა მტკიცებულებებით დადგენილია, რომ მესამე პირს გააჩნია გადასახადის გადამხდელის დავალიანება და ამ დავალიანების გადახდის ვადა დამდგარია.

მესამე პირზე გადახდევინების მიქცევის შესახებ საგადასახადო ორგანოს საგადასახადო მოთხოვნა შეიძლება წარედგინოს გადამხდელის ერთ ან რამდენიმე დებიტორს. მესამე პირზე გადახდევინების მიქცევის შესახებ საგადასახადო ორგანოს საგადასახადო მოთხოვნა უნდა შეიცავდეს გადასახადის გადამხდელის დებიტორის დასახელებას და გადახდევინებას დაქვემდებარებულ თანხას, რომელიც არ შეიძლება აღემატებოდეს გადასახადის გადამხდელის მიმართ მესამე პირის დებიტორული დავალიანების თანხას. საგადასახადო ორგანოს უფლება არა აქვს მესამე პირს წარუდგინოს საგადასახადო მოთხოვნა, რომელიც სცილდება გადასახადის გადამხდელის მიმართ მესამე პირის დავალიანების ფარგლებს.

მესამე პირი ვალდებულია საგადასახადო მოთხოვნის მიღებიდან 20 კალენდარული დღის ვადაში შეასრულოს საგადასახადო ორგანოს საგადასახადო მოთხოვნა ან გაასაჩივროს იგი კანონით დადგენილი წესით. საგადასახადო მოთხოვნის შეუსრულებლობის ან კანონით დადგენილი წესით გაუსაჩივრებლობის შემთხვევაში, საგადასახადო ორგანოს უფლება აქვს, ამ პირის მიმართ განახორციელოს საგადასახადო დავალიანების გადახდევინების უზრუნველყოფის შემდეგი ღონისძიებები:

- საგადასახადო გირავნობა/იპოთეკა;
- ქონებაზე ყადაღის დადება;
- ყადაღადადებული ქონების რეალიზაცია;
- საბანკო ანგარიშზე საინკასო დავალების წარდგენა;
- მესამე პირის სალაროდან ნაღდი ფულის ამოღება.

ქონებაზე ყადაღის დადება

საგადასახადო ორგანოს უფლება აქვს, სასამართლოს გადაწყვეტილების გარეშე დაადოს ყადაღა პირის საკუთრებაში არსებულ ან/და მის ბალანსზე რიცხულ ნებისმიერ ქონებას, აღიარებული საგადასახადო დავალიანების მოცულობის ფარგლებში. ქონებაზე ყადაღის დადების თაობაზე საგადასახადო ორგანოს უფლებამოსილი პირი გამოსცემს ინდივიდუალურ ადმინისტრაციულ-სამართლებრივ აქტს.

ქონებაზე ყადაღის დადება ითვლება საგადასახადო ორგანოს მოქმედება, რომელიც ზღუდავს გადასახადის გადამხდელის ქონებრივ უფლებას მის საკუთრებაში არსებულ ან/და მის ბალანსზე რიცხულ ნებისმიერ ქონებასთან მიმართებაში. ამასთან, ქონებრივი უფლების შეზღუდვის ხარისხი მდგომარეობს იმაში, რომ პირს ეკრძალება ყადაღადადებული ქონების განკარგვა, კერძოდ, ქონების ნებისმიერი ფორმით გასხვისება, დაგირავება, იპოთეკით, უზუფრუქტით, სერვიტუტით ან აღნაგობით დატვირთვა, თხოვების, ქირავნობისა და იჯარის ხელშეკრულებების დადება, სხვისთვის დროებით ან მუდმივ მფლობელობაში გადაცემა.

ქონებაზე ყადაღის დადება გულისხმობს გადასახადის გადამხდელის (სხვა ვალდებული პირის) ქონების აღწერას და ამ ქონების განკარგვის აკრძალვას.

ქონებაზე ყადაღის დადების ძირითადი დანიშნულებაა გადასახადის გადამხდელს შეუქმნას ბარიერები, რათა მან ვერ შესძლოს ქონების გასხვისება ან სხვა გზით მისი გადამალვა.

მთლიანობაში, ქონებაზე ყადაღის დადება საგადასახადო დავალიანების შესრულების უზრუნველყოფის ყველაზე მკაცრი საშუალებაა. საგადასახადო ორგანოს წარმომადგენელი ყადაღადადებულ ნივთებს აღნუსხავს ქონებაზე ყადაღის დადების აქტში საგადასახადო ორგანოს წერილობითი თანხმობით დასაშვებია, პირმა განკარგოს ყადაღადადებული ქონება, თუ ამონაგები თანხა სრულად იქნება მიმართული საგადასახადო დავალიანების დასაფარავად. თუ საგადასახადო ორგანოს თანხმობით განხორციელდა ქონების ან მისი ნაწილის რეალიზაცია და ამონაგები თანხა სრულად იქნა მიმართული საგადასახადო დავალიანების დასაფარავად, ქონებაზე დადებული ყადაღა უქმდება. ქონებაზე ყადაღის დადების აქტს ხელს აწერენ საგადასახადო ორგანოს წარმომადგენელი, ქონების შემნახველი, გადასახადის გადამხდელი/ვალდებული პირი და სხვა პირები, რომლებიც ესწრებოდნენ ქონებაზე ყადაღის დადებას. თუ ამ პირებმა უარი განაცხადეს ხელმოწერაზე, აქტში კეთდება შესაბამისი აღნიშვნა. ქონებაზე ყადაღის დადების შესახებ აქტს საგადასახადო ორგანო დაუყოვნებლივ უგზავნის შესაბამის მარეგისტრირებელ ორგანოს. ყადაღადადებული ქონების შეფასებისას შესაძლებელია მოწვეულ იქნეს ექსპერტი ან აუდიტორი.

თუ არსებობს პირის მიერ ქონების გასხვისების საშიშროება, რაც გააძნელებს ან შეუძლებელს გახდის საგადასახადო დავალიანების გადახდევინებას, საგადასახადო ორგანოს უფლება აქვს, დაუყოვნებლივ დაადოს ყადაღა ქონებას (მათ შორის, საბანკო ანგარიშებს), მიუხედავად იმისა, აღიარებულია თუ არა საგადასახადო დავალიანება. ამ შემთხვევაში ყადაღის დადება შესაძლებელია განხორციელდეს დალუქვით. გათვალისწინებულ შემთხვევაში საგადასახადო ორგანომ ყადაღის დადებიდან 48 საათში სასამართლოს უნდა წარუდგინოს შუამდგომლობა პირის ქონებაზე (მათ შორის, საბანკო ანგარიშებზე) ყადაღის დადების დადასტურების შესახებ. სასამართლო ვალდებულია მომდევნო 48 საათის განმავლობაში მიიღოს განჩინება შუამდგომლობის სრულად ან ნაწილობრივ დაკმაყოფილების თაობაზე ან უარყოფის შესახებ. თუ აღნიშნულ ვადაში საგადასახადო ორგანო სასამართლოში არ წარადგენს შუამდგომლობას ან სასამართლო არ მიიღებს განჩინებას ქონებაზე (მათ შორის, საბანკო ანგარიშებზე) ყადაღის დადების დადასტურების შესახებ, ყადაღა გაუქმებულად ჩაითვლება, ხოლო ქონებაზე დადებული ლუქი იხსნება.

ქონებაზე დადებული ყადაღა უქმდება, თუ გაუქმდა ამ ქონებაზე საგადასახადო გირავნობის/იპოთეკის უფლება და პირმა სრულად აანაზღაურა საგადასახადო ორგანოს მიერ ქონებაზე ყადაღის დადებისთვის გაწეული ხარჯები. საბანკო ანგარიშზე ყადაღის დადება გულისხმობს საგადასახადო ორგანოს მიერ შეზღუდვას პირის უფლებისა, განკარგოს თავის საბანკო ანგარიშზე არსებული ან ჩარიცხული ფულადი სახსრები ყადაღის მოცულობის ფარგლებში, გარდა იმ შემთხვევისა, როცა პირი ამ კოდექსით გათვალისწინებულ გადასახადს იხდის ბიუჯეტში. გადასახადის გადამხდელის საბანკო ანგარიშზე ყადაღის დადების შესახებ საგადასახადო ორგანოს გადაწყვეტილებაში მიეთითება პირის საიდენტიფიკაციო ნომერი და თანხის ოდენობა. გათვალისწინებულ შემთხვევაში პირს უფლება არ აქვს, გახსნას საბანკო ანგარიში იმავე ან სხვა საბანკო დაწესებულებაში.

თავისი სამართლებრივი ბუნებით ქონებაზე ყადაღის დადება წარმოადგენს პროცესუალურ მოქმედებას საგადასახადო ორგანოს (აღსრულების ეროვნული ბიუროს) უფლებამოსილი პირების, გადასახადის გადამხდელის, ექსპერტის ან აუდიტორის მონაწილეობით. კოდექსი ითვალისწინებს ქონებაზე ყადაღის დადების ორ დამოუკიდებელ საფუძველს:

გადასახადის გადამხდელს გააჩნია აღიარებული საგადასახადო დავალიანება;

არსებობს გადასახადის გადამხდელის მიერ ქონების გასხვისების საშიშროება, რაც გააძნელებს ან შეუძლებელს გახდის საგადასახადო დავალიანების გადახდევინებას.

ამასთან, თუ არ არსებობს ქონებაზე ყადაღის დადების ერთ-ერთი საფუძველი ან დარღვეულია ქონებაზე ყადაღის დადების პროცესუალური წესი, გადასახადის გადამხდელს სრული უფლება აქვს გაასაჩივროს საგადასახადო ორგანოს მოქმედება კანონით დადგენილი წესით.

იმ შემთხვევაში, თუ გადასახადის გადამხდელს გააჩნია აღიარებული საგადასახადო დავალიანება, ქონებაზე ყადაღის დადება წარმოებს საგადასახადო ორგანოს მიერ, სასამართლოს გადაწყვეტილების გარეშე. ყადაღა შეიძლება დაედოს მხოლოდ პირის საკუთრებაში არსებულ ან/და მის ბალანსზე რიცხულ ნებისმიერ ქონებას, გარდა ლიზინგით მიღებული ქონებისა. საერთო წესის შესაბამისად, საგადასახადო ორგანოს უფლება აქვს ყადაღა დაადოს გადასახადის გადამხდელის ნებისმიერ ქონებას, მხოლოდ აღიარებული საგადასახადო დავალიანების შესრულების უზრუნველყოფის მოცულობის ფარგლებში.

საგადასახადო კოდექსი საკმაოდ დეტალურად არეგულირებს გადასახადის გადამხდელის (სხვა ვალდებული პირის) ქონებაზე ყადაღის დადების პროცედურას.

გადასახადის გადამხდელის (სხვა ვალდებულ პირის) ქონებაზე ყადაღის დადების შესახებ გადაწყვეტილებას იღებს საგადასახადო ორგანოს უფროსი (მოადგილე), რაც ფორმდება ქონებაზე ყადაღის დადების შესახებ ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტით. ქონებაზე ყადაღის დადების პროცედურა იწყება საგადასახადო ორგანოს უფლებამოსილი პირის მიერ გადასახადის გადამხდელისათვის, მისი კანონიერი ან უფლებამოსილი წარმომადგენლისათვის პირადობის დამადასტურებელი მოწმობისა და ქონებაზე ყადაღის დადების შესახებ საგადასახადო ორგანოს უფლებამოსილი პირის ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის წარდგენით. აქტის გამოცემა და გადასახადის გადამხდელისთვის წარდგენა შესაძლებელია განხორციელდეს ელექტრონული ფორმით. ელექტრონულად გამოცემულ აქტს და მის ამონაბეჭდს აქვს წერილობითი დოკუმენტის თანაბარი იურიდიული ძალა.

გადასახადის გადამხდელისთვის ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის კანონმდებლობით დადგენილი წესით გაცნობისთანავე, ბათილია ქონებაზე ყადაღის დადების შემდეგ ნებისმიერი ფორმის გარიგება (ქონების ნებისმიერი ფორმით გასხვისება, დაგირავება, იპოთეკით, უზუფრუქტით, სერვიტუტით ან აღნაგობით დატვირთვა, თხოვების, ქირავნობისა და იჯარის ხელშეკრულებების დადება, სხვისთვის დროებით ან მუდმივ მფლობელობაში გადაცემა).

ქონებაზე ყადაღის დადების შესახებ ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის ჩაბარების შემდეგ გადასახადის გადამხდელი ან/და მისი წარმომადგენელი ვალდებულია საგადასახადო ორგანოს უფლებამოსილ პირებს

სრულად წარუდგინოს მის საკუთრებაში არსებული ან/და ბალანსზე რიცხული ქონების ნუსხა, რომელშიც უნდა მიუთითოს ის ქონებაც, რომელიც მას სხვებისაგან ეკუთვნის. ამასთან, საგადასახადო ორგანოს უფლებამოსილი პირი უზრუნველყოფს მარეგისტრირებელი ორგანოებიდან გადასახადის გადამხდელის ქონების შესახებ ინფორმაციის მიღებას.

საგადასახადო ორგანოს უფლებამოსილი პირი გადასახადის გადამხდელის მიერ წარმოდგენილი, მარეგისტრირებელი ორგანოებიდან მიღებული და საგადასახადო ორგანოში არსებული მონაცემების შესწავლის საფუძველზე ახორციელებს ქონებაზე ყადაღის დადებას. ქონებაზე ყადაღის დადებისას დგება ქონებაზე ყადაღის დადების შესახებ აქტი. საგადასახადო ორგანოს წარმომადგენელი ყადაღადადებულ ქონებას აღნუსხავს ქონებაზე ყადაღის დადების შესახებ აქტში საგნების დასახელების, რაოდენობის, მათი ინდივიდუალური ნიშნების, აგრეთვე თითოეული ერთეულისა და ყადაღადადებული ქონების საერთო ღირებულების ზუსტი მითითებით. აქტი დგება იმ შემთხვევაშიც, თუ ვერ ხერხდება პირის ქონებაზე ყადაღის დადება.

ქონებაზე ყადაღის დადების შესახებ აქტში შეტანილი ქონება შესაძლებელია შეფასდეს ქონებაზე ყადაღის დადების პროცედურის განმახორციელებელი უფლებამოსილი პირების მიერ საბაზრო ფასებით. ამასთან, თუ ყადაღადადებული ქონების შეფასებისას, ცალკეული საგნების შეფასება ვერ ხერხდება, შესაძლებელია ქონების შეფასების მიზნით მოწვეულ იქნეს **ექსპერტი ან აუდიტორი**. ქონების შეფასების შესახებ დასკვნაში მითითებული უნდა იყოს თითოეული ყადაღადადებული ქონების საბაზრო ღირებულება, ასევე ყადაღადადებული ქონების საერთო ღირებულება. დასკვნა ქონების შეფასების შესახებ თან დაერთვის ქონებაზე ყადაღის დადების შესახებ აქტს, რომელიც მისი განუყოფელი ნაწილია.

ქონებაზე ყადაღის (აღწერის) დადების დროს იგულისხმება, რომ ნივთები, რომლებიც გადასახადის გადამხდელთანაა, მას ეკუთვნის. ამასთან, თუ მესამე პირი განაცხადებს ყადაღადადებულ ქონებაზე საკუთრების უფლებას, იგი მაინც შეიტანება ქონებაზე ყადაღის დადების აქტში და კეთდება შესაბამისი აღნიშვნა. საგადასახადო ორგანო უფლებამოსილია მესამე პირის შუამდგომლობის საფუძველზე, რომელსაც დაერთვის საკუთრების უფლების დამადასტურებელი მტკიცებულებები ამორიცხოს მესამე პირის ქონება ქონებაზე ყადაღის დადების აქტიდან.

პირის ქონებაზე ყადაღის დადების პროცედურა წყდება, თუ გადასახადის გადამხდელი საგადასახადო ორგანოს უფლებამოსილ პირს წარუდგენს აღიარებული საგადასახადო დავალიანების გადახდის დამადასტურებელ დოკუმენტს.

ქონებაზე ყადაღის დადების შესახებ აქტი დგება სამ ეგზემპლარად, ერთი ეგზემპლარი წარედგინება გადასახადის გადამხდელს (მის წარმომადგენელს), მეორე რჩება საგადასახადო ორგანოს უფლებამოსილ პირს, ხოლო მესამე – დაუყოვნებლივ ეგზავნება შესაბამის მარეგისტრირებელ ორგანოს რეგისტრაციისთვის. ქონებაზე ყადაღის დადების შესახებ აქტს ხელს აწერენ საგადასახადო ორგანოს წარმომადგენელი, ქონების შემნახველი, გადასახადის გადამხდელი (ვალდებული პირი) და სხვა პირები, რომლებიც ესწრებოდნენ ქონებაზე ყადაღის დადებას. თუ აღნიშნული პირები უარს აცხადებენ აქტის ხელმოწერაზე, აქტში კეთდება შესაბამისი ჩანაწერი.

გადასახადის გადამხდელს უფლება აქვს გაასაჩივროს ქონებაზე ყადაღის დადების შესახებ აქტი, კოდექსით დადგენილი წესით, მისი ჩაბარებიდან *ოცი დღის*

გადაში, შემოსავლების სამსახურში წერილობითი ან ელექტრონული საჩივრის წარდგენის გზით, აგრეთვე სასამართლოში კანონმდებლობით დადგენილი წესით.

აღწერილი (ყადაღადადებული) ქონება ხელწერილით შესანახად გადაცემა გადასახადის გადამხდელს, მის კანონიერ ან უფლებამოსილ წარმომადგენელს ან სხვა პირს. გადასახადის გადამხდელს უფლება არა აქვს საგადასახადო ორგანოს ნებართვის გარეშე განკარგოს ყადაღადადებული ქონება. პირმა ამისთვის აუცილებლად უნდა მიიღოს საგადასახადო ორგანოს წერილობითი თანხმობა. ყადაღადადებული ქონების გაფლანგვა, გასხვისება, დამალვა ან უკანონოდ გადაცემა იწვევს სისხლის სამართლებრივ პასუხისმგებლობას.

ყადაღადადებული ქონების რეალიზაცია

საგადასახადო ორგანოს შუამდგომლობას პირის ყადაღადადებული ქონების რეალიზაციის ან პირდაპირ სახელმწიფოს საკუთრებაში გადაცემის თაობაზე სასამართლო განიხილავს საქართველოს ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსით დადგენილი წესით. საგადასახადო ორგანო უფლებამოსილია მოითხოვოს მოვალის ყადაღადადებული ქონების პირდაპირ სახელმწიფოს საკუთრებაში გადაცემა მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ აღიარებული საგადასახადო დავალიანება ქონების საბაზრო ღირებულების ტოლია ან აღემატება მას. საჯარო შეტყობინების შედეგად აღიარებული საგადასახადო დავალიანების შემთხვევაში საგადასახადო ორგანო პირის ყადაღადადებული ქონების რეალიზაციის თაობაზე შუამდგომლობით მიმართავს სასამართლოს საგადასახადო მოთხოვნის გასაჩივრების ვადის გასვლიდან 10 დღის შემდეგ. მოვალის საგადასახადო გირავნობით/იპოთეკით დატვირთული დაყადაღადადებული ქონების აუქციონის წესით რეალიზაციას ახორციელებს იუსტიციის სამინისტროს მმართველობის სფეროში შემავალი საჯარო სამართლის იურიდიული პირი – აღსრულების ეროვნული ბიურო მოსამართლის ბრძანების საფუძველზე, „სააღსრულებო წარმოებათა შესახებ“ საქართველოს კანონით დადგენილი წესით, გარდა გათვალისწინებული ქონებისა, რომლის რეალიზაციასაც ახორციელებს საგადასახადო ორგანო.

ყადაღადადებული მალფუჭებადი საქონლის რეალიზაცია შეიძლება განხორციელდეს დაუყოვნებლივ. მალფუჭებად საქონელზე ყადაღის დადება და მისი რეალიზაცია ხორციელდება სასამართლო გადაწყვეტილების გარეშე. ქონების გაყიდვის შედეგად მიღებული შემოსავლით პირველ რიგში დაიფარება: აღსრულების საფასური და აღსრულების ხარჯი საჯარო სამართლის იურიდიული პირის – აღსრულების ეროვნული ბიუროს მიერ ქონების რეალიზაციის შემთხვევაში; ქონების ამოღებასთან და შენახვასთან დაკავშირებული ხარჯები, ხოლო ქონების რეალიზაციის შემთხვევაში – აგრეთვე ქონების რეალიზაციასთან დაკავშირებული თანხები; გადასახადის თანხები; ჯარიმისა და საურავის თანხები.

ქონების გაყიდვის შედეგად მიღებული შემოსავლით პირველ რიგში დაფარული თანხების შემდეგ დარჩენილი სახსრები 5 სამუშაო დღის ვადაში უბრუნდება გადასახადის გადამხდელს. მოვალის ყადაღადადებული ქონების გათვალისწინებული წესით რეალიზაციის შესახებ დაუყოვნებლივ ეცნობება შესაბამის საგადასახადო ორგანოს და წარედგინება მისი რეალიზაციის დამადასტურებელი დოკუმენტაცია, რის შემდეგაც საგადასახადო ორგანო უბრუნველყოფს კოდექსით გათვალისწინებული სათანადო ღონისძიებების განხორციელებას გადასახადის გადამხდელის (მოვალის) და რეალიზებული ქონების ახალი მესაკუთრის მიმართ.

საგადასახადო კოდექსი განსაზღვრავს ყადაღადადებული ქონების რეალიზაციის ან პირდაპირ სახელმწიფოს საკუთრებაში გადაცემის წესს.

პირის ყადაღადადებული ქონების რეალიზაციის ან პირდაპირ სახელმწიფოს საკუთრებაში გადაცემის თაობაზე საგადასახადო ორგანო შუამდგომლობით მიმართავს რაიონულ (საქალაქო) სასამართლოს გადასახადის გადამხდელის ადგილსამყოფლის მიხედვით (საგადასახადო აღრიცხვის მიხედვით). შუამდგომლობა პირის ყადაღადადებული ქონების რეალიზაციის ან პირდაპირ სახელმწიფოს საკუთრებაში გადაცემის თაობაზე რაიონულ (საქალაქო) სასამართლოს წარედგინება ქონებაზე ყადაღის დადების შესახებ აქტის შედგენიდან ერთი თვის ვადაში. ამასთან, საჯარო შეტყობინების შედეგად აღიარებული საგადასახადო დავალიანების შემთხვევაში, საგადასახადო ორგანო პირის ყადაღადადებული ქონების რეალიზაციის თაობაზე სასამართლოს შუამდგომლობით მიმართავს საგადასახადო მოთხოვნის გასაჩივრების ვადის გასვლიდან 10 კალენდარული დღის შემდეგ.

აღსრულების ეროვნული ბიუროს მიერ ქონებაზე ყადაღის დადების პროცედურების განხორციელების შემთხვევაში, გადასახადის გადამხდელის ყადაღადადებული ქონების რეალიზაციის ან პირდაპირ სახელმწიფოს საკუთრებაში გადაცემის თაობაზე რაიონულ (საქალაქო) სასამართლოს შუამდგომლობით მიმართავს უშუალოდ აღსრულების ეროვნული ბიუროს.

ამასთან, საგადასახადო ორგანოს/აღსრულების ეროვნული ბიუროს უფლება აქვს მოითხოვოს მოვალის ყადაღადადებული ქონების პირდაპირ სახელმწიფოს საკუთრებაში გადაცემა მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ აღიარებული საგადასახადო დავალიანება ქონების საბაზრო ღირებულების ტოლია ან აღემატება მას. შესაბამისად, თუ მოვალის ყადაღადადებული ქონების საბაზრო ღირებულება ნაკლებია აღიარებულ საგადასახადო დავალიანებაზე, ყადაღადადებული ქონების პირდაპირ სახელმწიფოს საკუთრებაში გადაცემის მოთხოვნა დაუშვებელია.

საგადასახადო ორგანოს/აღსრულების ეროვნული ბიუროს შუამდგომლობაში უნდა მიეთითოს ქონების რეალიზაციის საკითხის გადაწყვეტისათვის შესაძლო მნიშვნელობის მქონე ყველა გარემოება. ამასთან, საგადასახადო ორგანოს შუამდგომლობა უნდა იყოს დასაბუთებული და მასში უნდა იყოს მითებული გადასახადის გადამხდელის ზუსტი მონაცემები.

შუამდგომლობას პირის ყადაღადადებული ქონების რეალიზაციის ან პირდაპირ სახელმწიფოს საკუთრებაში გადაცემის თაობაზე განიხილავს რაიონული (საქალაქო) სასამართლო გადასახადის გადამხდელის ადგილსამყოფლის მიხედვით, საქართველოს ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსით დადგენილი წესით.

საგადასახადო ორგანოს/აღსრულების ეროვნული ბიუროს შუამდგომლობის საფუძველზე გადასახადის გადამხდელის ყადაღადადებული ქონების რეალიზაციის ან პირდაპირ სახელმწიფოს საკუთრებაში გადაცემის თაობაზე ბრძანებას გამოსცემს რაიონული (საქალაქო) სასამართლო მოსამართლე შუამდგომლობის წარდგენიდან 14 დღის ვადაში. ამასთან, მოსამართლე საგადასახადო ორგანოს/აღსრულების ეროვნული ბიუროს შუამდგომლობას განიხილავს ერთპიროვნულად. სასამართლო სხდომაზე შუამდგომლობის განხილვაში მონაწილეობენ საგადასახადო ორგანოს/აღსრულების ეროვნული

ბიუროს წარმომადგენელი და ის გადასახადის გადამხდელი ან მისი წარმომადგენელი, რომლის ყადაღადადებული ქონების რეალიზაციის თაობაზე ბრძანების გამოცემასაც ითხოვს საგადასახადო ორგანო მხარეთა გამოუცხადებლობა არ იწვევს საგადასახადო ორგანოს/ აღსრულების ბიუროს შუამდგომლობის განხილვის გადადებას.

საგადასახადო ორგანოს/აღსრულების ეროვნული ბიუროს შუამდგომლობის დასაბუთებულობის შემოწმების შემდეგ მოსამართლე გამოსცემს ბრძანებას გადასახადის გადამხდელის ყადაღადადებული ქონების რეალიზაციის ან პირდაპირ სახელმწიფოს საკუთრებაში გადაცემის თაობაზე შუამდგომლობის დაკმაყოფილების ან არდაკმაყოფილების შესახებ.

მოსამართლის ბრძანება დგება სამ ცალად. ერთი ეგზემპლარი ეგზავნება შუამდგომლობის წარმდგენ საგადასახადო ორგანოს/ აღსრულების ეროვნულ ბიუროს, მეორე – გადასახადის გადამხდელს, ხოლო მესამე – რჩება სასამართლოში.

მოსამართლის ბრძანება ყადაღადადებული ქონების რეალიზაციის ან პირდაპირ სახელმწიფოს საკუთრებაში გადაცემის ნაწილში ძალაში შედის ბრძანების გასაჩივრების ვადის ამოწურვის შემდეგ. ამასთან, ბრძანების გასაჩივრება აჩერებს ბრძანების მოქმედებას. საჩივარი მოსამართლის ბრძანების გაუქმების თაობაზე შეიტანება ბრძანების გამომცემ სასამართლოში, მხარისათვის ბრძანების ეგზემპლარის გადაცემიდან 48 საათში. მოსამართლე საჩივარს საქმის მასალებთან ერთად უგზავნის სააპელაციო ინსტანციის სასამართლოს. საჩივარი სააპელაციო ინსტანციის სასამართლოში განიხილება შეტანიდან 10 დღის ვადაში. სააპელაციო ინსტანციის სასამართლოს ბრძანება საბოლოოა და გასაჩივრებას არ ექვემდებარება.

საერთო წესის შესაბამისად, ყადაღადადებული ქონების რეალიზაციის შესახებ მოსამართლის ბრძანების საფუძველზე გადასახადის გადამხდელის ყადაღადადებული ქონების *აუქციონის წესით* რეალიზაციას ახორციელებს – აღსრულების ეროვნული ბიურო, „სააღსრულებო წარმოებათა შესახებ“ კანონით დადგენილი წესით.

გადასახადის გადამხდელის ყადაღადადებული ქონების აუქციონის წესით რეალიზაციის მიზნით, მოსამართლის ბრძანების საფუძველზე გაცემული სააღსრულებო ფურცლის მიღებიდან 3 სამუშაო დღის ვადაში, საგადასახადო ორგანო წერილობით მიმართავს უგზავნის აღსრულების ეროვნულ ბიუროს.

კოდექსი ადგენს *ყადაღადადებული მალფუჭებადი* საქონლის რეალიზაციის წესს. მალფუჭებად საქონლად ითვლება ის საქონელი, რომლის შენახვის ვადის გასვლამდე დარჩენილია 30 კალენდარულ დღეზე ნაკლები. მალფუჭებად საქონელზე ყადაღის დადება მიზანშეწონილია განხორციელდეს მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ მისი შენახვის ვადის გათვალისწინებით, შესაძლებელია მითითებულ ვადაში რეალიზაციისათვის აუცილებელი პროცედურების ჩატარების ორგანიზება. მალფუჭებადი საქონლის რეალიზაცია შესაძლებელია განხორციელდეს: აუქციონის წესით; პირდაპირი მიყიდვის წესით.

ყადაღადადებული მალფუჭებადი საქონლის რეალიზაციის შესახებ გადაწყვეტილება უნდა გაფორმდეს საგადასახადო ორგანოს უფროსის (მოადგილის) ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტით.

ყადაღადადებული მალფუჭებადი საქონლის აუქციონის წესით რეალიზაციის შესახებ განცხადება დაუყოვნებლივ უნდა გამოქვეყნდეს საქართველოს ფინანსთა სამინისტროს ან/და შემოსავლების სამსახურის ვებ-გვერდზე ან/და მასობრივი ინფორმაციის საშუალებებით.

მალფუჭებადი საქონლის რეალიზაციის მიზნით პირველი აუქციონი უნდა ჩატარდეს განცხადების გამოქვეყნებდან არა უგვიანეს 7 კალენდარული დღის ვადაში. თუ პირველ აუქციონზე ვერ მოხერხდება მალფუჭებადი საქონლის რეალიზაცია, საგადასახადო ორგანო ატარებს განმეორებითი აუქციონს. ამასთან, მალფუჭებადი საქონლის რეალიზაციის მიზნით, განმეორებითი აუქციონის გამოცხადების, ჩატარების თარიღისა და რაოდენობის მიზანშეწონილობას განსაზღვრავს საგადასახადო ორგანო.

მალფუჭებადი საქონლის რეალიზაციის მიზნით, გამოცხადებულ აუქციონში მონაწილეობის მსურველი პირი ვალდებულია, აუქციონის დაწყებამდე ხაზინის სადეპოზიტო ანგარიშზე შეიტანოს თანხა, რომელიც არის სარეალიზაციოდ გამოტანილი იმ მალფუჭებადი საქონლის საწყისი ღირებულების არანაკლებ 10%, რომლის შემქნასაც აპირებს და რომელიც გამარჯვების შემთხვევაში ჩაითვლება გადახდილი თანხის ანგარიშში. აუქციონს ატარებს შესაბამისი საგადასახადო ორგანოს უფლებამოსილი პირი, რომელიც აუქციონს გახსნილად აცხადებს და სთავაზობს საწყის ფასს. აუქციონის ფორმით მალფუჭებადი საქონლის რეალიზაციის დროს გამარჯვებულად ითვლება პირი, რომლის მიერ შეთავაზებული იქნება ყველაზე მაღალი ფასი. საგადასახადო ორგანოს უფლებამოსილმა პირმა უნდა გამოაცხადოს გამარჯვებული და აუქციონი ცხადდება დასრულებულად.

აუქციონში გამარჯვებული პირი ვალდებულია აუქციონის დასრულებიდან არა უგვიანეს მომდევნო სამუშაო დღისა გადაიხადოს შესაბამისი თანხა.

პირს, რომელიც ვერ გაიმარჯვებს აუქციონში, სადეპოზიტო ანგარიშზე შეტანილი თანხა დაუბრუნდება აუქციონის დასრულებიდან 5 სამუშაო დღის ვადაში. თანხის სრულად დაფარვამდე აუქციონში გამარჯვებულ პირს არ გააჩნია მალფუჭებადი საქონლის განკარგვის უფლება. თუ აუქციონში გამარჯვებული პირი დადგენილ ვადაში სრულად არ გადაიხდის შესაბამის თანხას, ის კარგავს ყოველგვარ უფლებას შემენილ მალფუჭებად საქონელზე და დეპოზიტზე განთავსებულ თანხაზე. თუ განმეორებით აუქციონზე ვერ განხორციელდა მალფუჭებადი საქონლის რეალიზაცია, შესაძლებელია იგი დაუბრუნდეს გადასახადის გადამხდელს.

საბანკო ანგარიშზე საინკასო დავალების წარდგენა

საგადასახადო ორგანოს უფლება აქვს, აღიარებული საგადასახადო დავალიანების ფარგლებში პირის საბანკო ანგარიშებიდან (გარდა საანაბრო (ვალიანი) ანგარიშისა) საინკასო დავალებით ჩამოწეროს გადასახადის, საურავისა და ჯარიმის თანხები და ჩარიცხოს ისინი შესაბამის ბიუჯეტში. საგადასახადო ორგანოს გადაწყვეტილება პირის საბანკო ანგარიშიდან გადასახადისა და სანქციის თანხების ჩამოწერის შესახებ წარედგინება ამ პირს. საგადასახადო ორგანოს საინკასო დავალებაში მიეთითება პირის საიდენტიფიკაციო ნომერი და ჩამოსაწერი თანხის ოდენობა. აღიარებული საგადასახადო დავალიანების გაზრდის ან შემცირების შემთხვევაში საგადასახადო ორგანოს უფლება აქვს, საბანკო დაწესებულებაში წარდგენილ საინკასო დავალებაში განახორციელოს თანხის შესაბამისი კორექტირება.

კოდექსით ასევე დადგენილია გადასახადის გადამხდელის (სხვა ვალდებული პირის) საბანკო ანგარიშებზე ყადაღის დადების წესი. გადასახადის გადამხდელის (სხვა ვალდებული პირის) საბანკო ანგარიშებზე ყადაღის დადება ნიშნავს ბანკის მიერ აღნიშნული ანგარიშების მიხედვით ყველა **გასავლის ოპერაციის** შეწყვეტას, გარდა პირის მიერ ბიუჯეტში გადახდილი გადასახადებისა. მთლიანობაში, საბანკო ანგარიშზე ყადაღის დადება გულისხმობს საგადასახადო ორგანოს მიერ გადასახადის გადამხდელის უფლების შეზღუდვას, განკარგოს თავის საბანკო ანგარიშზე არსებული ან ჩარიცხული ფულადი სახსრები ყადაღის მოცულობის ფარგლებში. გადაწყვეტილებას გადასახადის გადამხდელის საბანკო ანგარიშზე ყადაღის დადების შესახებ იღებს საგადასახადო ორგანოს უფროსი (მოადგილე). საგადასახადო ორგანოს გადაწყვეტილებაში უნდა მიეთითოს პირის საიდენტიფიკაციო ნომერი და თანხა.

საგადასახადო ორგანო ვალდებულია გადასახადის გადამხდელის (სხვა ვალდებული პირის) საბანკო ანგარიშებზე ყადაღის დადებადან 48 საათში სასამართლოს წარუდგინოს შუამდგომლობა პირის საბანკო ანგარიშებზე ყადაღის დადების დადასტურების შესახებ, ხოლო სასამართლო ვალდებულია მომდევნო 48 საათის განმავლობაში გამოიტანოს განჩინება შუამდგომლობის სრულად ან ნაწილობრივ დაკმაყოფილების თაობაზე ან უარყოფის შესახებ.

საბანკო ანგარიშებზე ყადაღის დადების შემთხვევაში გადასახადის გადამხდელის (სხვა ვალდებული პირის) უფლება არა აქვს გახსნას საბანკო ანგარიში იმავე ან სხვა საბანკო დაწესებულებაში. გადასახადის გადამხდელის ქონებაზე (გარდა საბანკო ანგარიშებისა) ყადაღის დადების პროცედურების განხორციელება საგადასახადო ორგანომ შეიძლება დაავალოს აღსრულების ეროვნულ ბიუროს, თუ საგადასახადო ორგანოსა და აღსრულების ეროვნულ ბიუროს შორის დადებული შესაბამისი ხელშეკრულება. ამ შემთხვევაში საგადასახადო ორგანო ქონებაზე ყადაღის დადების შესახებ გამოცემულ ინდივიდუალურ ადმინისტრაციულ-სამართლებრივ აქტს, მასში მითითებული პირის ქონებაზე ყადაღის დადების უზრუნველყოფის მიზნით, უგზავნის აღსრულების ეროვნულ ბიუროს, რომელიც კანონმდებლობით დადგენილი წესით უზრუნველყოფს ქონებაზე ყადაღის დადების პროცედურების განხორციელებას.

საბანკო ანგარიშზე საინკასო დავალების წარდგენა საგადასახადო დავალიანების შესრულების იძულებითი მექანიზმია.

საგადასახადო კოდექსის 243-ე მუხლის გამოყენებისას მხედველობაში უნდა მივიღოთ შემდეგი გარემოებები: საბანკო ანგარიშზე საინკასო დავალების წარდგენა დასაშვებია მხოლოდ აღიარებული საგადასახადო დავალიანების შემთხვევაში და აღიარებული საგადასახადო დავალიანების მოცულობის ფარგლებში; საბანკო ანგარიშზე საინკასო დავალების წარდგენა შეუძლია მხოლოდ საგადასახადო ორგანოს; პირის საანაბრო (ვადიან) ანგარიშზე საინკასო დავალების წარდგენა დაუშვებელია.

პირის საბანკო ანგარიშებიდან საინკასო დავალებით შეიძლება ჩამოიწეროს მხოლოდ გადასახადის, საურავისა და ჯარიმის თანხები. შესაბამისად, საინკასო დავალების საფუძველზე პირის საბანკო ანგარიშებიდან სხვა შენატანების, მაგალითად, მოსაკრებლების თანხების, ჩამოწერა დაუშვებელია.

საბანკო ანგარიშებიდან საინკასო დავალებით გადასახადის, საურავისა და ჯარიმის თანხების ჩამოწერის წესი შეიძლება გავრცელდეს არა მხოლოდ გადასახადის გადამხდელზე, არამედ საგადასახადო აგენტზეც.

საბანკო ანგარიშებიდან საინკასო დავალებით გადასახადის, საურავისა და ჯარიმის თანხების ჩამოწერის პროცედურა ოთხი ეტაპისაგან შედგება.

პირველ ეტაპზე, საბანკო ანგარიშზე საინკასო დავალების წარდგენის შესახებ გადაწყვეტილება უნდა გაფორმდეს საგადასახადო ორგანოს უფროსის ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტით, ასეთი გადაწყვეტილება მიიღება მხოლოდ საგადასახადო დავალიანების არსებობის შემთხვევაში.

საბანკო ანგარიშზე საინკასო დავალების წარდგენის შესახებ საგადასახადო ორგანოს უფროსის (მოადგილის) ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი უნდა შეიცავდეს: აქტის გამომცემი საგადასახადო ორგანოს დასახელებას; აქტის გამომცემი ორგანოს მიერ მინიჭებულ სარეგისტრაციო ნომერს; აქტის გამომცემის თარიღსა და ადგილს; აქტის სათაურს; იმ ნორმატიული აქტის დასახელებას, რის საფუძველზეც მოხდა აქტის გამოცემა; პროცედურის განმახორციელებელი საგადასახადო ორგანოს უფლებამოსილ პირთა თანამდებობას, სახელს და გვარს; გადასახადის გადამხდელის დასახელებას/სახელს და გვარს, საიდენტიფიკაციო/პირად ნომერს, იურიდიულ ან/და ფაქტობრივ მისამართს; იმ ორგანოს დასახელებას, რომელშიც შეიძლება აქტის გასაჩივრება, მის მისამართს, საჩივრის წარდგენის ვადას და წესს; საგადასახადო ორგანოს თანამდებობის პირის გვარს, სახელსა და ხელმოწერას;

მეორე ეტაპზე, საბანკო ანგარიშზე საინკასო დავალების წარდგენის შესახებ ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი კანონმდებლობით დადგენილი წესით უნდა წარედგინოს გადასახადის გადამხდელს.

მესამე ეტაპზე, საინკასო დავალება საბანკო ანგარიშებიდან გადასახადის, საურავისა და ჯარიმის თანხების ჩამოწერის შესახებ საგადასახადო ორგანოს უფლებამოსილი პირის მიერ წარედგინება იმ საბანკო დაწესებულების ქვედანაყოფს, რომელშიც გადასახადის გადამხდელს გახსნილი აქვს საბანკო ანგარიში. საინკასო დავალების წარმდგენი პირის (პირების) სამსახურებრივი უფლებამოსილების დადგენას საბანკო დაწესებულება ახდენს პირადობის დამადასტურებელი საბუთის საფუძველზე, რომელიც გაცემული უნდა იყოს საინკასო დავალების წარმომდგენი საგადასახადო ორგანოს მიერ. საინკასო დავალების წარმომდგენის ვინაობის დადგენის გარეშე საბანკო დაწესებულება საინკასო დავალებას შესასრულებლად არ იღებს. საგადასახადო ორგანოს საინკასო დავალებაში აუცილებლად უნდა მიეთითოს პირის საიდენტიფიკაციო ნომერი და ჩამოსაწერი თანხის ოდენობა, აგრეთვე იმ ნორმატიული აქტის სახელწოდება და მუხლი (პუნქტი), რომლის საფუძველზეც შესაძლებელია სახსრების საინკასო დავალებით ჩამოწერა. საინკასო დავალებაში დასაშვებია ერთსა და იმავე საბანკო დაწესებულებაში გახსნილი გადასახადის გადამხდელის რამდენიმე ანგარიშის ერთდროულად მითითება (მათ შორის უცხოური ვალუტით).

საბანკო დაწესებულების უფლებამოსილი პირი ადასტურებს ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის და საინკასო დავალების მიღებას საინკასო დავალების ასლებზე ხელმოწერით და ბეჭდის დასმით, თარიღისა და დროის მითითებით. იმ შემთხვევაში, თუ ცენტრალურ (სათავო) საბანკო დაწესებულებას აქვს მონაცემთა ბაზების ცენტრალიზებული დამუშავების ელექტრონული სისტემა, საინკასო დავალების წარდგენა ხდება საბანკო დაწესებულების ცენტრალურ (სათავო) ოფისში ან უშუალოდ იმ ფილიალში, სადაც მოვალეს გახსნილი აქვს საბანკო ანგარიში. მონაცემთა ბაზების ცენტრალიზებული დამუშავების

ელექტრონული სისტემის არარსებობის შემთხვევაში კი საინკასო დავალების წარდგენა ხდება უშუალოდ იმ საბანკო დაწესებულებაში, სადაც მოვალეს გახსნილი აქვს საბანკო ანგარიში.

შემოსავლების სამსახურსა და საბანკო დაწესებულებას შორის დადებული ხელშეკრულებით გათვალისწინებულ შემთხვევაში, საბანკო დაწესებულება საინკასო დავალების მიღების შემდეგ საგადასახადო ორგანოს ელექტრონული შეტყობინებით აცნობებს მისი შესრულების შესაძლებლობის შესახებ და საგადასახადო ორგანოდან მიღებული საპასუხო შეტყობინების მიხედვით სრულად ან ნაწილობრივ ასრულებს საინკასო დავალებას, რის შესახებაც აცნობებს საგადასახადო ორგანოს, ხელშეკრულებით განსაზღვრული წესისა და პირობების შესაბამისად.

მეოთხე ეტაპზე საბანკო დაწესებულების მიერ წარმოებს გადასახადის გადამხდელის საბანკო ანგარიშებიდან გადასახადის, საურავისა და ჯარიმის თანხების ჩამოწერა და მათი შესაბამის ბიუჯეტში ჩარიცხვა. საბანკო დაწესებულება ვალდებულია უპირობოდ შეასრულოს საგადასახადო ორგანოს საინკასო დავალება. პირის საბანკო ანგარიშზე თანხის არსებობის შემთხვევაში ბანკი საინკასო დავალებას ასრულებს არა უგვიანეს აღნიშნული დავალების მიღების დღის მომდევნო საოპერაციო დღისა. ამასთან, საინკასო დავალების მომსახურების ხარჯების ანაზღაურება ეკისრება გადასახადის გადამხდელს.

საინკასო დავალებაში მითითებული თანხის ჩამოწერა წარმოებს გადამხდელის მხოლოდ იმ ანგარიშებიდან, რომლებიც მითითებულია საინკასო დავალებაში. დაუშვებელია ბანკმა საინკასო დავალებაში მითითებული სახსრების ჩამოწერა განახორციელოს გადასახადის გადამხდელის სხვა ანგარიშიდან, რომელიც მითითებული არ ყოფილა საინკასო დავალებაში. საინკასო დავალებაში გადასახადის გადამხდელის რამდენიმე ანგარიშის მითითების მიუხედავად, საინკასო დავალებით წარდგენილი მთლიანი თანხა უდავო წესით ჩამოიწერება ერთხელ. თანხის ერთჯერადი ჩამოწერა შესაძლებელია როგორც ერთი რომელიმე ანგარიშიდან, ისე საინკასო დავალებაში მითითებული ანგარიშებიდან ჯამურად.

საინკასო დავალება, რომელშიც მითითებულია გადასახადის გადამხდელის რამდენიმე ანგარიში, პირველ რიგში, შესრულდება (განაღდება) იმ ანგარიშიდან, რა ვალუტითაც არის წარდგენილი უდავო წესით გადასახდელი გადასახადის, საურავისა და ჯარიმის თანხა. იმ შემთხვევაში, თუ შესაბამის ანგარიშზე წარდგენილი ვალუტით არ არის საკმარისი თანხა, საინკასო დავალება შესრულდება ბანკის მიერ შერჩეული ანგარიშიდან (ანგარიშებიდან). ამასთან, სხვა ვალუტით გახსნილი ანგარიშიდან თანხების ჩამოწერისას, კონვერტაცია წარმოებს საქართველოს ეროვნული ბანკის მიერ დადგენილი კურსით, ხოლო ბანკსა და კლიენტს შორის ანგარიშსწორების საკომისიო განისაზღვრება ბანკის მიერ დადგენილი ტარიფებით.

საგადასახადო ორგანოს საინკასო დავალებას ბანკი იღებს შესასრულებლად გადასახადის გადამხდელის საბანკო ანგარიშზე სახსრების არსებობის მიუხედავად. საბანკო ანგარიშზე სახსრების უკმარისობის შემთხვევაში საინკასო დავალება აღირიცხება ვადაზე გაუნაღდებელი საბუთების კარტოთეკაში და განაღდება მოხდება სახსრების შემოსვლის კვალობაზე, მთლიანად ან ნაწილობრივ, ამ ანგარიშზე თანხის ჩარიცხვიდან არა უგვიანეს მომდევნო საოპერაციო დღისა.

საინკასო დავალების შეუსრულებლობის ან არასათანადოდ შესრულების შემთხვევაში ბანკს ეკისრება საგადასახადო პასუხისმგებლობა.

საინკასო დავალებით გადასახადის, საურავისა და ჯარიმის თანხების გადახდევინების საფუძვლიანობისა და სამართლიანობისათვის პასუხისმგებლობა ეკისრება საგადასახადო ორგანოს და ამდენად ბანკი არ განიხილავს გადამხდელის პრეტენზიებს სახსრების უდავო წესით ჩამოწერის თაობაზე.

პირის სალაროდან ნაღდი ფულის ამოღება

თუ აღიარებული საგადასახადო დავალიანების დასაფარავად არასაკმარისია გათვალისწინებული ღონისძიება, საგადასახადო ორგანოს უფლება აქვს, მოსამართლის ბრძანების გარეშე განახორციელოს გადასახადის გადამხდელის/სხვა ვალდებული პირის სალაროდან (ნაღდი ფულის შენახვის ადგილიდან) ნაღდი ფულის ამოღება აღიარებული საგადასახადო დავალიანების დასაფარავად აუცილებელი ოდენობით. პირის სალაროდან ან სხვა სათავსიდან ამოღებული ნაღდი ფული იმავე დღეს შეიტანება საბანკო დაწესებულებაში ბიუჯეტის შესაბამის ანგარიშზე, ხოლო თუ ეს შეუძლებელია – უახლოეს სამუშაო დღეს. ათვალისწინებული ღონისძიების განხორციელება ფიზიკური პირის საცხოვრებელ ბინაში დაუშვებელია მოსამართლის ბრძანების გარეშე.

კოდექსი ადგენს გადასახადის გადამხდელის ან სხვა ვალდებული პირის სალაროდან ნაღდი ფულის ამოღების წესს. საგადასახადო დავალიანის შესრულების უზრუნველყოფის აღნიშნული ღონისძიება გამოიყენება მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ საბანკო ანგარიშზე საინკასო დავალების წარდგენა ვერ უზრუნველყოფს აღიარებული საგადასახადო დავალიანების დაფარვას. ეს ნიშნავს, რომ საგადასახადო ორგანოს უფლება არა აქვს განახორციელოს გადასახადის გადამხდელის ან სხვა ვალდებული პირის სალაროდან ნაღდი ფულის ამოღება, თუ მას წინ არ უსწრებდა საბანკო ანგარიშზე საინკასო დავალების წარდგენა.

ამ წესის გამოყენებისას მხედველობაში უნდა მივიღოთ შემდეგი გარემოებები:

გადასახადის გადამხდელის ან სხვა ვალდებული პირის სალაროდან ნაღდი ფულის ამოღება დასაშვებია მხოლოდ აღიარებული საგადასახადო დავალიანების შემთხვევაში და აღიარებული საგადასახადო დავალიანების დასაფარავად აუცილებელი ოდენობის ფარგლებში; გადასახადის გადამხდელის ან სხვა ვალდებული პირის სალაროდან ნაღდი ფულის ამოღება შეუძლია მხოლოდ საგადასახადო ორგანოს; გადასახადის გადამხდელის ან სხვა ვალდებული პირის სალაროდან ნაღდი ფულის ამოღება დაუშვებელია, თუ აღიარებული საგადასახადო დავალიანების დასაფარავად ამ ღონისძიების გამოყენებამდე პირის საბანკო ანგარიშებზე არ იყო წარდგენილი საინკასო დავალება; გადასახადის გადამხდელის ან სხვა ვალდებული პირის სალაროდან შეიძლება ამოღებული იქნეს მხოლოდ დადგენილ ვადაში გადაუხდელი გადასახადების ან/და სანქციების თანხები.

აღნიშნული ღონისძიების განხორციელება ფიზიკური პირის საცხოვრებელ ბინაში დასაშვებია მხოლოდ მოსამართლის ბრძანების საფუძველზე.

სალაროდან ნაღდი ფულის ამოღების შესახებ გადაწყვეტილება უნდა გაფორმდეს საგადასახადო ორგანოს უფროსის ან მოადგილის ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტით.

საგადასახადო ორგანოს უფლებამოსილი პირი, გადასახადის გადამხდელს ან/და მის წარმომადგენელს ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის ჩაბარების შემდეგ აძლევს წინადადებას ნებაყოფლობით წარმოადგინოს მასთან არსებული ნაღდი ფულადი სახსრები. არსებული ფულის ოდენობის რეალობის დადგენის მიზნით საგადასახადო ორგანოს წარმომადგენელი უფლებამოსილია

მოსთხოვოს გადასახადის გადამხდელს ან/და მის წარმომადგენელს საბუღალტრო აღრიცხვის და საკონტროლო სალარო აპარატის მაჩვენებლების წარმოდგენა, ასევე შესაბამისი წერილობითი განმარტება ფულადი სახსრების წარმომავლობის შესახებ.

სალაროდან ნაღდი ფულის ამოღება მოიცავს სეიფის, კარადის, უჯრის და ყველა სხვა მსგავსი სათავსის დათვალიერებას (გარდა ფიზიკური პირის საცხოვრებელი ბინისა) და ფულადი სახსრების ამოღებას. ამოღებული ნაღდი ფულის რაოდენობის განსაზღვრა ხდება საგადასახადო ორგანოს უფლებამოსილი პირის მიერ გადასახადის გადამხდელის ან/და მისი წარმომადგენლის და დამსწრეების თანდასწრებით. საგადასახადო ორგანოს წარმომადგენელს უფლება აქვს ნაღდი ფულის სახით ამოიღოს როგორც ეროვნული, ასევე უცხოური ვალუტა.

სალაროდან ნაღდი ფულის ამოღებისთანავე საგადასახადო ორგანოს წარმომადგენელი ადგენს სალაროდან ნაღდი ფულის ამოღების შესახებ ოქმს, რომელიც გასაცნობად და ხელმოსაწერად წარედგინება პროცედურის განხორციელებაში მონაწილე ყველა პირს. აღნიშნულ პირებს უფლება აქვთ ოქმში შენიშვნის სახით დააფიქსირონ გამოვლენილი განსაკუთრებული ფაქტები და გარემოებები, რომლებსაც არსებითი მნიშვნელობა შეიძლება ჰქონდეს საქმესთან დაკავშირებით. იმ შემთხვევაში, თუ პირი უარს განაცხადებს სალაროდან ნაღდი ფულის ამოღების შესახებ ოქმზე ხელის მოწერაზე, ოქმში შენიშვნის სახით კეთდეს შესაბამისი ჩანაწერი.

სალაროდან ნაღდი ფულის ამოღების შესახებ ოქმი უნდა შედგეს 2 ეგზემპლარად. ამასთან, ოქმის ერთი ეგზემპლარი წარედგინება გადასახადის გადამხდელს (მის წარმომადგენელს), ხოლო მეორე დარჩება საგადასახადო ორგანოს უფლებამოსილ პირს. სალაროდან ნაღდი ფულის ამოღების შესახებ ოქმი დგება იმ შემთხვევაშიც, თუ ვერ მოხერხდა ნაღდი ფულის ამოღება.

იმ შემთხვევაში, თუ საგადასახადო დავალიანების მოცულობის ფარგლებში სრულად ვერ მოხერხდა ნაღდი ფულის ამოღება, სალაროდან ნაღდი ფულის ამოღების შესახებ ოქმის შედგენის შემდეგ, საგადასახადო ორგანოს უფლებამოსილი პირი ახორციელებს გადასახადის გადამხდელის საქმიანობის პროცესში შემოსული თანხების ამოღებას პერიოდულად. ასეთ შემთხვევაში ოქმი დგება პერიოდულად, ნაღდი ფულის გარკვეული ოდენობით ამოღების ყოველ ეტაპზე.

სალაროდან ნაღდი ფულის ამოღების პროცედურა წყდება, თუ გადასახადის გადამხდელი საგადასახადო ორგანოს უფლებამოსილ პირს წარუდგენს აღიარებული საგადასახადო დავალიანების გადახდის დამადასტურებელ დოკუმენტს.

სალაროდან ამოღებული ნაღდი ფული ბიუჯეტში ჩარიცხვის მიზნით, იმავე დღეს უნდა იქნეს შეტანილი საბანკო დაწესებულებაში გადასახადის გადამხდელის ანგარიშსწორების ანგარიშზე, საიდანაც საინკასო დავალების მეშვეობით უზრუნველყოფილი იქნება გადასახადის, საურავისა და ჯარიმის თანხების ჩამოწერა და მათი შესაბამის ბიუჯეტში ჩარიცხვა. იმ შემთხვევაში, თუ იმავე დღეს ფულის შეტანა საბანკო დაწესებულებაში შეუძლებელია, იგი შეტანილ უნდა იქნეს მომდევნო სამუშაო დღეს. ფულის შეტანა საბანკო დაწესებულებაში ხორციელდება გადასახადის გადამხდელის ან/და მისი წარმომადგენლის მიერ საგადასახადო ორგანოს უფლებამოსილი პირის თანდასწრებით. ამასთან, თუ გადასახადის გადამხდელი ან/და მისი წარმომადგენელი უარს განაცხადებს საბანკო დაწესებულებაში ფულის შეტანაზე, აღნიშნული პროცედურა განხორციელდება საგადასახადო ორგანოს უფლებამოსილი პირის მიერ. საბანკო დაწესებულებაში

თანხის შეტანის დამადასტურებელ დოკუმენტთა ასლები უნდა დაერთვის სალაროდან ნაღდი ფულის ამოღების ოქმს.

ცრუმაგიერი მფლობელობა

თუ სასამართლო დაადგენს, რომ პრაქტიკულად შეუძლებელია გადასახადის გადამხდელის განსხვავება სხვა პირისგან და ეს პირი გამოყენებულია გადასახადის გადახდევინების უზრუნველყოფის ღონისძიებებისთვის თავის არიდების მიზნით, ითვლება, რომ აღნიშნული პირები არიან ერთიმეორის ცრუმაგიერი პირები. გადასახადის გადამხდელის აღიარებული საგადასახადო დავალიანების გადახდევინების მიზნით, საგადასახადო ორგანოს უფლება აქვს, ცრუმაგიერი პირის მიმართ განახორციელოს საგადასახადო დავალიანების გადახდევინების უზრუნველყოფის ღონისძიებები.

ცრუმაგიერი პირების დადგენა სასამართლოს პრეროგატივაა. ამასთან, სასამართლომ უნდა დაადგინოს, რომ გადასახადის გადამხდელი წარმოადგენს სხვა პირის ცრუმაგიერ პირს, ვინაიდან მისი გამიჯვნა ამ სხვა პირისაგან მთელი რიგი ფაქტორების გამო პრაქტიკულად შეუძლებელია და გადასახადის გადამხდელი ამ სხვა პირის მიერ გამოყენებულია გადასახადის გადახდევინების უზრუნველყოფის ღონისძიებებისთვის თავის არიდების მიზნით. ამ სამართლებრივი ინსტრუმენტის მიზანია დაიცვას საგადასახადო ორგანოს, როგორც კრედიტორის, უფლებები.

საგადასახადო საქმეებზე სასამართლო განხილვის პროცესში უტყუარად უნდა დადგინდეს გადასახადის გადახდევინების უზრუნველყოფის ღონისძიებებისთვის თავის არიდების მიზნით სხვა პირის (დამფუძნებლის) მიერ იურიდიული პირის კონსტრუქციის გამოყენების ფაქტი. ასეთ შემთხვევაში სასამართლო „მოხსნის საფარს“ კომპანიას და მის დამფუძნებლებს დააკისრებს გადასახადის გადამხდელის საგადასახადო დავალიანებას.

იმ შემთხვევაში, თუ სასამართლო დაადგენს, რომ პირები ერთიმეორის ცრუმაგიერი პირები არიან და იურიდიული პირის კონსტრუქცია გამოყენებულია მხოლოდ გადასახადის გადახდევინების უზრუნველყოფის ღონისძიებებისთვის თავის არიდების მიზნით, სასამართლომ შესაძლებელია:

მიიღოს გადაწყვეტილება იმ გარიგების ბათილად ცნობის შესახებ, რომლის საფუძველზეც აქტივი იურიდიულ პირს საკუთრებაში გადაეცა. იურიდიული პირის არადამოუკიდებელი, ხშირად ფიქტიური ხასიათი დამატებითი საფუძველია იმისათვის, რომ დამტკიცდეს გარიგების „არაკეთილსინდისიერი“ ხასიათი, რომელიც მიმართულია კრედიტორების მოტყუებაზე;

სათანადო კორპორაციული პროცედურების გვერდის ავლით მიიღოს გადაწყვეტილება კომპანიის მავნებლობებზე პირად, კომპანიის „ჩრდილოვან დირექტორად“ პირის აღიარების და მასზე კომპანიის საგადასახადო ვალდებულების დაკისრების შესახებ;

მიიღოს გადაწყვეტილება ქონებაზე, რომელიც ფორმალურად ეკუთვნის არა მოპასუხეს, არამედ სხვა პირს, საგადასახადო დავალიანების გადახდევინების უზრუნველყოფის ღონისძიებების მიქცევის შესახებ, ვინაიდან ქონება ფაქტობრივად მოპასუხეს ეკუთვნის, ხოლო ამ სხვა პირს არ გააჩნია დამოუკიდებელი ნება და თავისი არსით ფიქტიურია.

შემოსავლის ბენეფიციური მფლობელი

თუ პირი იღებს შემოსავალს ქონებიდან, რომელიც მას ოფიციალურად არ ეკუთვნის (შემოსავლის ბენეფიციური მფლობელი), და ამ შემოსავალზე დაწესებული

გადასახადებისაგან თავის არიდების მიზნით იყენებს ფიქტიურ პირს ან პირებს, საგადასახადო ორგანოს უფლება აქვს, ნებისმიერი ასეთი პირის საგადასახადო დავალიანების გადახდევინება უზრუნველყოს სოლიდარულად მათი ქონებიდან.

ბენეფიციური (ფაქტობრივი) მფლობელის კონცეფცია სიახლეა საგადასახადო კანონმდებლობისათვის. შემოსავლის ბენეფიციური (ფაქტობრივი) მფლობელი (მიმღები) არის პირი, რომელიც სარგებლობს მესაკუთრის უფლებებით, თუმცა მფლობელობის იურიდიული უფლება ეკუთვნის სხვა პირს. იმ შემთხვევაში, თუ ფასიანი ქაღალდების ბროკერის მიერ ფასიანი ქაღალდები შეიტანება რეესტრში ნომინალური მფლობელის სახელზე, მათ რეალურ მფლობელად ითვლება ბენეფიციური მფლობელი, მიუხედავად იმისა, რომ ამ ფასიან ქაღალდებზე საკუთრების იურიდიული უფლება ეკუთვნის ბროკერს. შემოსავლის მომტანი აქტივის მფლობელობის იურიდიულ უფლებას ბენეფიციური მფლობელის განსაზღვრისას მნიშვნელობა არა აქვს.

შემოსავლის ბენეფიციური (ფაქტობრივი) მფლობელი არის პირი, რომელიც გააჩნია შემოსავლის მიღებისა და მიღებული შემოსავლის განკარგვის შეუზღუდავი უფლება. შემოსავლის ბენეფიციური მფლობელი არ შეიძლება იყოს აგენტი, შემოსავლის ნომინალური მფლობელი, შეზღუდული უფლებების მქონე მზრუნველი ან შუამავალი.

შემოსავლის ბენეფიციურ მფლობელად ითვლება პირი, რომელიც სხვა პირისაგან ფაქტობრივად იღებს შემოსავალს, მიუხედავად იმისა, რომ ეს პირი მის აგენტს არ წარმოადგენს. აღნიშნულიდან გამომდინარე, შემოსავლის ფაქტობრივ მფლობელად არ შეიძლება ჩაითვალოს მისი ფორმალური მესაკუთრე, რომელსაც შემოსავალთან მიმართებაში პრაქტიკულად გააჩნია უკიდურესად შეზღუდული უფლებამოსილება და მოქმედებს უფრო როგორც ადმინისტრატორი ან სხვა დაინტერესებული პირის წარმომადგენელი.

საგადასახადო ვალდებულების შესრულების უზრუნველყოფა გადასახადის გადამხდელის მიერ

გადასახადის გადამხდელის მიერ საგადასახადო დავალიანების შესრულების უზრუნველყოფის საშუალებებია: ა) თავდებობა; ბ) საბანკო გარანტია; გ) მთავრობის დადგენილებით განსაზღვრული პირების მიერ გაცემული დაზღვევის პოლისი. ფინანსთა მინისტრს უფლება აქვს, იმპორტის ან ექსპორტის გადასახდელების გადახდის უზრუნველყოფის მიზნით, საჭიროების შემთხვევაში, განსაზღვროს გარანტიის სხვა სახეები, გარანტიის წარდგენისა და გამოყენების და გარანტიის წარდგენისაგან გათავისუფლების შემთხვევები, ასევე საგარანტიო თანხის განსაზღვრის წესები.

თავდებობა: თავდებობის ხელშეკრულებით თავდები სოლიდარულად კისრულობს ვალდებულებას, სრული მოცულობით დაფაროს გადასახადის გადამხდელის საგადასახადო დავალიანება, თუ გადასახადის გადამხდელი დადგენილ ვადაში არ გადაიხდის გადასახადის კუთვნილ თანხას და შესაბამის სანქციას. თავდებობა ფორმდება თავდებსა და საგადასახადო ორგანოს შორის დადებული ხელშეკრულებით. თავდები შეიძლება იყოს როგორც იურიდიული, ისე ფიზიკური პირი. ერთი და იმავე ვალდებულების თავდები შეიძლება იყოს რამდენიმე პირი. ასეთ შემთხვევაში ისინი პასუხს აგებენ, როგორც სოლიდარული მოვალეები, მაშინაც კი, თუ მათ თავდებობა ერთობლივად არ უკისრიათ. თავდების მიერ თავისი მოვალეობების შეუსრულებლობის შემთხვევაში საგადასახადო ორგანოს უფლება

აქვს, მოსთხოვოს თავდებობის ხელშეკრულების ნებისმიერ მონაწილეს გადასახადის კუთვნილი თანხისა და შესაბამისი სანქციის გადახდა და გადახდევინების მიზნით გამოიყენოს ამ კოდექსით გათვალისწინებული საგადასახადო დავალიანების გადახდევინების უზრუნველყოფის ღონისძიებები. განსაზღვრული სამართლებრივი ურთიერთობების მიმართ გამოიყენება საქართველოს სამოქალაქო კანონმდებლობის დებულებები, თუ საგადასახადო კანონმდებლობით სხვა რამ არ არის დადგენილი.

დაზღვევის პოლისი არის გარანტია იმისა, რომ გადასახადის გადამხდელი დროულად შეასრულებს საგადასახადო ვალდებულებას, რომელიც წარმოეშობა მას საქმიანობის განხორციელების შემთხვევაში. გადასახადის გადამხდელის საგადასახადო ვალდებულების შეუსრულებლობის დაზღვევის შემთხვევაში მთავრობის დადგენილებით განსაზღვრული პირი (გარანტორი) გადასახადის გადამხდელის თხოვნით კისრულობს ვალდებულებას, პოლისით უზრუნველყოფილი გადასახადების გადაუხდელობის შემთხვევაში, საგადასახადო ორგანოს წერილობითი მოთხოვნისთანავე შესაბამისი თანხა ჩარიცხოს ბიუჯეტში. როგორც წესი, გარანტორს უფლება არა აქვს უკან გაითხოვოს პოლისი, თუ შესრულებული არ არის საგადასახადო ვალდებულება ან არ არსებობს სხვა პოლისი. პოლისით გათვალისწინებული გარანტორის ვალდებულება საგადასახადო ორგანოს მიმართ შემოიფარგლება მხოლოდ იმ თანხის გადახდით, რომელზეც გაიცა პოლისი. თანხის გადახდის შემდეგ წყდება საგადასახადო ორგანოს მიმართ გარანტორის ვალდებულება.

იმპორტის ან ექსპორტის გადასახდელების გადახდის უზრუნველყოფის მიზნით ფინანსთა მინისტრს უფლება აქვს განსაზღვროს გარანტიის სხვა სახეები. საგადასახადო ორგანოს უფროსის გადაწყვეტილებით საგადასახადო დავალიანების გადახდევინების გადავადებისა და გადასახადის გადამხდელის მიმართ ამ თავით გათვალისწინებული საგადასახადო დავალიანების გადახდევინების უზრუნველყოფის ღონისძიებების შეჩერების შემთხვევაში, საგადასახადო დავალიანების შესრულება შესაძლებელია უზრუნველყოფილი იქნეს *თავდებობით*. თავდებობის უზრუნველყოფითი ფუნქციის ძალით გადასახადის გადამხდელის საგადასახადო დავალიანების შესრულება სრული მოცულობით ეკისრება მესამე პირს, თუ გადასახადის გადამხდელი დადგენილ ვადაში არ გადაიხდის გადასახადის კუთვნილ თანხას და შესაბამისი სანქციას. თავდებობის დადგენისას წარმოშობილი სამართლებრივი ურთიერთობების მიმართ გამოიყენება სამოქალაქო კანონმდებლობის დებულებები, თუ საგადასახადო კანონმდებლობით სხვა რამ არ არის დადგენილი.

იმ შემთხვევაში, თუ გადასახადის გადამხდელი დადგენილ ვადაში არ დაფარავს თავდებობის ხელშეკრულებით უზრუნველყოფილ საგადასახადო დავალიანებას, თავდებსა და გადასახადის გადამხდელს დაეკისრებათ სოლიდარული პასუხისმგებლობა. შესაბამისად, თუ გადასახადის გადამხდელის მიერ საგადასახადო დავალიანება არ იქნება დაფარული დადგენილ ვადაში, საგადასახადო ორგანოს უფლება აქვს საგადასახადო დავალიანების თანხაზე მოთხოვნა წარუდგინოს უშუალოდ თავდებს. დადებული ხელშეკრულების შესაბამისად თავდების მიერ ნაკისრი ვალდებულების შესრულების შემთხვევაში, მასზე გადადის საგადასახადო ორგანოს მოთხოვნა გადასახადის გადამხდელის მიმართ (რეგრესული მოთხოვნა).

იმ შემთხვევაში, თუ თავდები არ შეასრულებს თავდებობის ხელშეკრულებით ნაკისრ ვალდებულებას, საგადასახადო ორგანოს უფლება აქვს, მოსთხოვოს

თავდებობის ხელშეკრულების ნებისმიერ მონაწილეს გადასახადის კუთვნილი თანხისა და შესაბამისი სანქციის გადახდა და გადახდევინების მიზნით გამოიყენოს საგადასახადო კოდექსით გათვალისწინებული საგადასახადო დავალიანების გადახდევინების უზრუნველყოფის ღონისძიებები.

საგადასახადო ორგანოს უფროსის გადაწყვეტილებით საგადასახადო დავალიანების გადახდევინების გადავადებისა და გადასახადის გადამხდელის მიმართ ამ თავით გათვალისწინებული საგადასახადო დავალიანების გადახდევინების უზრუნველყოფის ღონისძიებების შეჩერების შემთხვევაში, საგადასახადო დავალიანების შესრულება შესაძლებელია უზრუნველყოფილი იქნეს საბანკო გარანტიით.

საბანკო გარანტიის ძალით საბანკო დაწესებულება გადასახადის გადამხდელის თხოვნით კისრულობს წერილობით ვალდებულებას, რომ საგადასახადო ორგანოს წერილობითი მოთხოვნის საფუძველზე ნაკისრი ვალდებულების ფარგლებში დაფარავს გადასახადის გადამხდელის საგადასახადო დავალიანებას.

საბანკო გარანტიასთან დაკავშირებით წარმოშობილი სამართლებრივი ურთიერთობების მიმართ გამოიყენება სამოქალაქო კანონმდებლობის დებულებები, თუ საქართველოს საგადასახადო კანონმდებლობით სხვა რამ არ არის დადგენილი.

საბანკო გარანტია უზრუნველყოფს გადასახადის გადამხდელის მიერ საგადასახადო ორგანოს მიმართ საგადასახადო დავალიანებას სათანადო შესრულებას. საბანკო გარანტიის მიცემისათვის გადასახადის გადამხდელი საბანკო დაწესებულებას უხდის შეთანხმებულ საზღაურს.

საბანკო გარანტია, როგორც წესი, ძალაში შედის მისი გაცემის დღიდან. ამასთან, საბანკო გარანტია არ შეიძლება უკან იქნეს გამოთხოვილი საბანკო დაწესებულების მიერ. საბანკო გარანტიით გათვალისწინებული გარანტის ვალდებულება საგადასახადო ორგანოს მიმართ შემოიფარგლება მხოლოდ ნაკისრი ვალდებულების ფარგლებში ანუ იმ თანხის გადახდით, რომელზედაც გაიცა გარანტია.

საგადასახადო ორგანოს წერილობითი მიმართვის საფუძველზე ნაკისრი ვალდებულების შესრულების შემთხვევაში, გარანტს უფლება აქვს, გადასახადის გადამხდელს რეგრესის წესით მოსთხოვოს იმ თანხის გადახდა, რომელიც აუნაზღაურა საგადასახადო ორგანოს საბანკო გარანტიით. ამასთან, გარანტის მიერ საბანკო გარანტიის ძალით ნაკისრი ვალდებულებების შეუსრულებლობის შემთხვევაში საგადასახადო ორგანოს უფლება აქვს, მოსთხოვოს საბანკო გარანტიის ხელშეკრულების ნებისმიერ მონაწილეს გადასახადის კუთვნილი თანხისა და შესაბამისი სანქციის გადახდა და გადახდევინების მიზნით გამოიყენოს საგადასახადო კოდექსით გათვალისწინებული საგადასახადო დავალიანების გადახდევინების უზრუნველყოფის ღონისძიებები.

საგადასახადო კოდექსი არეგულირებს *იმპორტისა ან ექსპორტის* გადასახდელების გადახდის უზრუნველყოფასთან დაკავშირებულ საკითხებს. იმპორტის გადასახდელებში იგულისხმება იმპორტის გადასახადი, აქციზი, დღგ, რომელთა გადახდის ვალდებულება წარმოიშობა საქართველოს ეკონომიკურ ტერიტორიაზე საქონლის შემოტანასთან დაკავშირებით, ხოლო ექსპორტის

გადასახდელებში – გადასახადი, რომლის გადახდის ვალდებულება წარმოიშობა საქართველოს ეკონომიკური ტერიტორიიდან საქონლის გატანასთან დაკავშირებით.

ამასთან, წარდგენილი გარანტია ვალდებული პირის მიერ საგადასახადო ორგანოში წარდგენილი განცხადების საფუძველზე ნაწილობრივ უქმდება, თუ საგადასახადო დავალიანება ნაწილობრივ დაფარულია.

დადგენილ ვადაში გადასახდელების თანხის გადაუხდელობის შემთხვევაში, საგადასახადო ორგანოს უფლება აქვს, სასამართლოს გადაწყვეტილების გარეშე მოსთხოვოს პირს წარდგენილი გარანტიის შესრულება გადასახდელების თანხისა და ვალდებულების წარმოშობის დღიდან დარიცხული საურავის გადახდით.

გარანტიის წარდგენა სავალდებულო არ არის, თუ საქონელი გადაადგილდება: საჰაერო ან საზღვაო ტრანსპორტით; მილსადენით ან ელექტროგადამცემი ხაზით; სარკინიგზო ტრანსპორტით.

იმ შემთხვევებში, როდესაც გარანტიის წარმდგენა არ არის სავალდებულო, საქონლის გადაადგილებისას წარმოშობილი საგადასახადო ვალდებულებების შესრულებაზე პასუხისმგებლობა ტრანზიტის დროს ეკისრება საქონლის გამადადგილებელი სატრანსპორტო საშუალების მფლობელს, ხოლო სხვა შემთხვევაში - საქონლისა და სატრანსპორტო საშუალების მფლობელებს სოლიდარულად.

ზემოაღნიშნული საფუძვლებით საგადასახადო დავალიანების ჩამოწერის მიზნით, ის საგადასახადო ორგანო, სადაც გადასახადის გამამხდელი იმყოფება საგადასახადო აღრიცხვაზე, წერილობით მიმართავს შემოსავლების სამსახურს და წარუდგენს შესაბამის დოკუმენტაციას და დასკვნას საგადასახადო დავალიანების ჩამოწერის მიზანშეწონილობის შესახებ. საგადასახადო ორგანოდან წარმოდგენილ დოკუმენტაციას შემოსავლების სამსახური განიხილავს ერთი თვის ვადაში. დადებითი გადაწყვეტილების მიღების შემთხვევაში, საგადასახადო დავალიანების ჩამოწერის შესახებ გადაწყვეტილებას იღებს შემოსავლების სამსახურის უფროსი. საგადასახადო დავალიანება ჩამოწერილად ითვლება შემოსავლების სამსახურის უფროსის ინდივიდუალურ ადმინისტრაციულ-სამართლებრივ აქტში მითითებული თარიღიდან.

საქართველოს მთავრობის გადაწყვეტილებით საგადასახადო დავალიანების შეიძლება ჩამოეწეროს საბიუჯეტო ორგანიზაციას, გარდა საბიუჯეტო ორგანიზაციის ლიკვიდაციის შემთხვევისა, როდესაც საგადასახადო დავალიანება ჩამოიწერება შემოსავლების სამსახურის უფროსის ბრძანებით. თუ პირი, რომელსაც ჩამოეწერა საგადასახადო დავალიანება, აგრძელებს ეკონომიკურ საქმიანობას, ან/და დადგინდა, რომ აქვს ქონება, მაშინ ამ პირის მიმართ განახლდება ჩამოწერილი საგადასახადო დავალიანების დარიცხვა ამასთან, პირის უგზო-უკვლოდ დაკარგულად ან ქმედუუნაროდ აღიარების შესახებ გადაწყვეტილების გაუქმების მიღების დღიდან აღდგება ჩამოწერილი საგადასახადო დავალიანება.

დადგენილ ვადაში გადაუხდელი გადასახადის თანხის დაფარვის შემდეგ იფარება საგადასახადო სანქციის სახით დაკისრებული ჯარიმის თანხა. საგადასახადო სანქციის სახით დაკისრებული ჯარიმის თანხას საურავი არ ერიცხება. დადგენილ ვადაში გადაუხდელი გადასახადის თანხისა და საგადასახადო სანქციის სახით დაკისრებული ჯარიმის თანხის დაფარვის შემდეგ იფარება საგადასახადო კანონმდებლობით დადგენილ ვადაში გადასახადის საგადასახადო სანქციის სახით დაკისრებული საურავის თანხა. როგორც

ავლნიშნეთ, საურავის დარიცხვა ხორციელდება მხოლოდ გადასახადის თანხაზე და ფულადი ჯარიმის მსგავსად საურავს საურავი არ ერიცხება.

საგადასახადო დავის დაწყება აჩერებს სადავო საგადასახადო დავალიანების აღსრულებას.

საგადასახადო დავალიანების დაფარვის წესი

საგადასახადო დავალიანების დაფარვა ხორციელდება შემდეგი თანამიმდევრობით: ა) გადასახადის თანხა; ბ) ჯარიმა; გ) საურავი.

საგადასახადო დავის პერიოდში გადასახადის გადამხდელის საგადასახადო დავალიანების უზრუნველსაყოფად შესაძლებელია გამოყენებულ იქნეს შემდეგი ღონისძიებები:

ა) საგადასახადო იპოთეკა/გირავნობა;

ბ) ქონებაზე (მათ შორის, საბანკო ანგარიშებზე) ყადაღის დადება.

საგადასახადო დავის პერიოდში პირის მიმართ გათვალისწინებული ღონისძიებები არ გამოიყენება, თუ საგადასახადო დავის პერიოდში პირის საგადასახადო დავალიანების უზრუნველსაყოფად გაფორმებულია თავდებობის ხელშეკრულება, წარდგენილია საბანკო გარანტია ან მთავრობის დადგენილებით განსაზღვრული პირების მიერ გაცემული დაზღვევის პოლისი; პირის მიერ საგადასახადო გირავნობით/იპოთეკით დასატვირთად წარდგენილია ქონება, რომლის ღირებულება უზრუნველყოფს სადავო საგადასახადო დავალიანების გადახდევენებას.

ფინანსთა მინისტრს, ფინანსთა მინისტრის მიერ განსაზღვრულ უფლებამოსილ პირს, აგრეთვე შემოსავლების სამსახურის უფროსს უფლება აქვს გააუქმოს საგადასახადო დავალიანების გადახდევენების უზრუნველყოფის ღონისძიებები. ამასთან, საგადასახადო ორგანოს უფროსს უფლება აქვს, არა უმეტეს ერთი წლით, შეაჩეროს საგადასახადო დავალიანების გადახდევენების უზრუნველყოფის ღონისძიებები, თუ გადასახადის გადამხდელის საგადასახადო დავალიანების უზრუნველსაყოფად: გაფორმებულია თავდებობის ხელშეკრულება; წარდგენილია საბანკო გარანტია; წარდგენილია საქართველოს მთავრობის დადგენილებით განსაზღვრული პირების მიერ გაცემული დაზღვევის პოლისი.

საერთო წესის შესაბამისად, საგადასახადო დავალიანების გადახდევენების გადავადება არ აჩერებს საურავის დარიცხვას.

საგადასახადო დავალიანების გადახდევენების უზრუნველყოფის ღონისძიებების შეჩერების მიზნით პირი შესაბამის საგადასახადო ორგანოს წარუდგენს განცხადებას, რომელიც უნდა შეიცავდეს შემდეგ მონაცემებს: პირის დასახელებას (სახელს და გვარს), საიდენტიფიკაციო ნომერს, საგადასახადო დავალიანების თანხის ოდენობას, რომლის მიმართაც უნდა შეჩერდეს საგადასახადო დავალიანების გადახდევენების უზრუნველყოფის ღონისძიებები; საგადასახადო დავალიანების გადახდევენების უზრუნველყოფის ღონისძიებების შეჩერების პერიოდს.

საგადასახადო ორგანო, განიხილავს პირის მიერ საგადასახადო დავალიანების გადახდევენების უზრუნველყოფის ღონისძიებების შეჩერების მიზნით წარდგენილ განცხადებას, განცხადებაზე თანდართულ დოკუმენტაციას და თუ განცხადება პასუხობს დადგენილ მოთხოვნებს, განცხადებას დანართებთან ერთად უგზავნის შემოსავლების სამსახურს. იმ შემთხვევაში, თუ საგადასახადო დავალიანების გადახდევენების უზრუნველყოფის ღონისძიებების შეჩერების ვადა აღემატება ერთ წელს, გადაწყვეტილებას საგადასახადო დავალიანების გადახდევენების

უზრუნველყოფის ღონისძიებების შეჩერების შესახებ იღებს შემოსავლების სამსახურის უფროსი ან მასალები ეგზავნება ფინანსთა სამინისტროს. საგადასახადო ორგანოდან მიღებული მასალების შესწავლის შემდეგ, ფინანსთა მინისტრი, შემოსავლების სამსახური უფროსი ან საგადასახადო ორგანოს უფროსი იღებს გადაწყვეტილებას საგადასახადო დავალიანების გადახდევინების უზრუნველყოფის ღონისძიებების შეჩერების შესახებ, რომელიც ფორმდება ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტით. გადაწყვეტილება საგადასახადო დავალიანების გადახდევინების უზრუნველყოფის ღონისძიებების შეჩერების შესახებ ეგზავნება პირს და შესაბამის საგადასახადო ორგანოს.

თუ გადასახადის გადამხდელმა არ შეასრულა ხელშეკრულების მოქმედების პერიოდში წარმოშობილი საგადასახადო ვალდებულებები და დაარღვია გრაფიკით გათვალისწინებული პირობები საგადასახადო ორგანოს უფლება აქვს, გარანტიის ვადის ამოწურვამდე, გარანტორს მოსთხოვოს არა უგვიანეს 3 სამუშაო დღის განმავლობაში საგარანტიო თანხის ბიუჯეტის შესაბამის ანგარიშზე განთავსება. გარანტორი ვალდებულია უპირობოდ შეასრულოს საგადასახადო ორგანოს მოთხოვნა. იმ შემთხვევაში, თუ პირი ვადის ამოწურვამდე სრულად გადაიხდის საგადასახადო დავალიანების თანხებს და შესაბამის საურავს, დადგენილი წესით გაუქმდება საგადასახადო დავალიანების გადახდევინების უზრუნველყოფის ღონისძიებები.

საგადასახადო დავალიანებების **რესტრუქტურიზაცია** გულისხმობს საგადასახადო დავალიანების გაყინვას ან/და გადავადებას კანონით დადგენილი წესით. ამასთან, დავალიანების გაყინვა გულისხმობს ვადაგადაცილებული საგადასახადო დავალიანების გადახდის ვალდებულების შეჩერებას განსაზღვრული ვადით საგადასახადო დავალიანების რესტრუქტურიზაცია ხორციელდება მთავრობის განკარგულებით და მიზნად ისახავს გადასახადის გადამხდელის საფინანსო-ეკონომიკური მდგომარეობის გაუმჯობესებასა და გადახდისუნარიანობის ამაღლებას.

საგადასახადო კონტროლი

საგადასახადო კონტროლი - ეს სპეციალიზირებული ზეუწყებრივი სახელმწიფო კონტროლია. საგადასახადო კონტროლი უზრუნველყოფს საგადასახადო კანონმდებლობის დაცვას, გადასახადების სწორად გამოანგარიშებას, ბიუჯეტში მათ სრულად და დროულად გადახდას.

საგადასახადო კონტროლი გულისხმობს საგადასახადო ორგანოების უფლებამოსილი პირების მიერ, თავიანთი კომპეტენციის ფარგლებში, საგადასახადო კოდექსით გათვალისწინებული პროცედურებით განხორციელებულ საქმიანობას. საგადასახადო კონტროლის მიზანია გადასახადებით დაბეგვრის სრულყოფილი სისტემის შექმნა, საგადასახადო სამართალდარღვევების გამოვლენა, მათი გამომწვევი მიზეზების თავიდან აცილება და საგადასახადო კანონმდებლობის დაცვა.

საგადასახადო კოდექსი განსაზღვრავს საგადასახადო კონტროლის განმახორციელებელ სუბიექტთა წრეს. გადასახადებით დაბეგვრის სფეროში საგადასახადო კონტროლის პროცედურების განმახორციელებელი უფლებით აღჭურვილი სახელმწიფო ორგანოების შემადგენლობა შეზღუდულია. საგადასახადო კონტროლს ახორციელებს მხოლოდ საგადასახადო ორგანო. როგორც წესი, სხვა მაკონტროლებელ და სამართალდამცავ ორგანოებს ეკრძალებათ გადასახადის

გადამხდელის, საგადასახადო აგენტის ან სხვა ვალდებული პირის საქმიანობის საგადასახადო კონტროლი.

საგადასახადო კანონმდებლობა ითვალისწინებს საგადასახადო ორგანოების მაკონტროლებელი საქმიანობის შეზღუდვებს. შეზღუდვები, თავისი არსით, გადასახადის გადამხდელების, საგადასახადო აგენტების, აგრეთვე სხვა ვალდებული პირების უფლებების დაცვის გარანტიებია. საგადასახადო კონტროლის პროცედურებმა გონივრულ ფარგლებში არ უნდა დაარღვიოს გადასახადის გადამხდელის საქმიანობის ჩვეული რიტმი და არ გააჩეროს მისი ეკონომიკური საქმიანობის პროცესი

საგადასახადო კონტროლის პროცედურები ხორციელდება კონტროლის პროცედურის განხორციელების თაობაზე საგადასახადო ორგანოს უფლებამოსილი პირის ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის საფუძველზე. ამასთან, საგადასახადო კოდექსით პირდაპირ გათვალისწინებულ შემთხვევებში საგადასახადო კონტროლის ცალკეული პროცედურები შეიძლება განხორციელდეს მოსამართლის ბრძანებით. მაგალითად, მოსამართლის ბრძანების გარეშე აკრძალულია გადასახადის გადამხდელის, საგადასახადო აგენტის ან სხვა ვალდებული პირის საქმიანობის უკვე შემოწმებული საკითხის იმავე პერიოდის ხელახალი შემოწმება, გარდა იმ საკითხებისა, რომელთა მიხედვითაც პირი უკვე შემოწმებულ პერიოდზე საგადასახადო ორგანოს წარუდგენს შესწორებულ საგადასახადო დეკლარაციას. საგადასახადო ორგანოს შუამდგომლობას პირის საქმიანობის უკვე შემოწმებული საკითხის იმავე პერიოდის ხელახალი შემოწმების თაობაზე სასამართლო განიხილავს საქართველოს ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსით დადგენილი წესით.

მოსამართლის ბრძანების გარეშე ასევე აკრძალულია გადაუდებელი გასვლითი საგადასახადო შემოწმების ჩატარება. იმ შემთხვევაში, თუ მოსამართლე არ გასცემს ბრძანებას საგადასახადო კონტროლის ცალკეული პროცედურების განხორციელების თაობაზე, გადასახადის გადამხდელის, საგადასახადო აგენტის ან სხვა ვალდებული პირის მიმართ აღნიშნული პროცედურების განხორციელება დაუშვებელია.

საჭიროების შემთხვევაში, საგადასახადო კონტროლის კონკრეტული მოქმედების განხორციელების მიზნით შესაძლებელია მოწვეულ იქნეს **სპეციალისტი ან ექსპერტი**.

სპეციალისტის სტატუსი უნდა გავმიჯნოთ ექსპერტის სტატუსისაგან. სპეციალისტი მონაწილეობს საგადასახადო კონტროლის კონკრეტული მოქმედებების განხორციელების პროცესში (დათვალიერება, ამოღება, საგადასახადო კონტროლის პროცედურებისას განხორციელებული სხვა მოქმედებები), ექსპერტი კონკრეტულ მოქმედებებში, გარდა ექსპერტიზისა, მონაწილეობას არ ღებულობს. ექსპერტისაგან განსხვავებით სპეციალისტი დასკვნას არ იძლევა.

საგადასახადო კოდექსის თანახმად, საგადასახადო კონტროლის სახეებია **მიმდინარე კონტროლი და საგადასახადო შემოწმება**. მიმდინარე კონტროლის პროცედურებს *განეკუთვნება* ქრონომეტრაჟი, საკონტროლო შესყიდვა, საკონტროლო-სალარო აპარატების გამოყენების წესების დაცვის კონტროლი, დათვალიერება და ინვენტარიზაცია. ამასთან, საგადასახადო შემოწმება, რომელსაც ატარებს საგადასახადო ორგანო შეიძლება იყოს *კამერალური და გასვლითი*.

საგადასახადო კოდექსით გათვალისწინებული მიმდინარე კონტროლის პროცედურები გამოიყენება ყველა გადასახადის გადამხდელის, საგადასახადო აგენტის ან სხვა ვალდებული პირის მიმართ. მიმდინარე კონტროლის პროცედურები

ხორციელდება უფლებამოსილი საგადასახადო ორგანოს მიერ. მიმდინარე კონტროლის პროცედურა შესაძლებელია ჩატარდეს, როგორც დამოუკიდებელი პროცედურის სახით, ასევე საგადასახადო შემოწმებასთან ერთად.

მიმდინარე კონტროლის პროცედურები ხორციელდება გადასახადის გადამხდელის, საგადასახადო აგენტის ან სხვა ვალდებული პირის წინასწარი შეტყობინების გარეშე, საგადასახადო ორგანოს უფლებამოსილი პირის ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის (ბრძანების) საფუძველზე. მიმდინარე კონტროლის პროცედურების განხორციელების თაობაზე საგადასახადო ორგანოს უფლებამოსილი პირის ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი უნდა შეიცავდეს კანონმდებლობით გათვალისწინებულ რეკვიზიტებს, მათ შორის, პროცედურის განმახორციელებელი საგადასახადო ორგანოს უფლებამოსილ პირთა თანამდებობას, სახელს და გვარს, პროცედურის ჩატარების პერიოდს, იმ ორგანოს დასახელებას, რომელშიც შეიძლება ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გასაჩივრება, მის მისამართს, საჩივრის წარდგენის ვადას და წესს. საგადასახადო ორგანოს უფლება აქვს, მიმდინარე კონტროლის პროცედურების დაფიქსირების მიზნით გამოიყენოს ტექნიკური საშუალებები. ამ შემთხვევაში, ინდივიდუალურ ადმინისტრაციულ-სამართლებრივ აქტში აუცილებლად უნდა მიეთითოს მიმდინარე კონტროლის პროცედურების განხორციელებისას გამოსაყენებელი ტექნიკური საშუალებების თაობაზე. მიმდინარე კონტროლის პროცედურების განხორციელების თაობაზე საგადასახადო ორგანოს უფლებამოსილი პირის ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი შეიძლება გამოიცეს, როგორც ერთი კონკრეტული გადასახადის გადამხდელის, ასევე რამდენიმე გადასახადის გადამხდელის ან კონკრეტულ სამოქმედო ტერიტორიაზე მოქმედ გადასახადის გადამხდელთა მიმართ. მიმდინარე კონტროლის პროცედურები შეიძლება განხორციელდეს მხოლოდ გადასახადის გადამხდელის, საგადასახადო აგენტის ან სხვა ვალდებული პირის სამუშაო საათებში. პირს უფლება აქვს დაესწროს მის მიმართ განხორციელებულ მიმდინარე კონტროლის პროცედურებს.

მიმდინარე კონტროლის პროცედურები ხორციელდება საგადასახადო ორგანოს არა ნაკლებ ორი უფლებამოსილი პირის მიერ. ამასთან, საგადასახადო ორგანოს უფლებამოსილი პირი ვალდებულია გადასახადის გადამხდელს წარუდგინოს თავისი პირადობის დამადასტურებელი (სამსახურებრივი) მოწმობა და საგადასახადო ორგანოს უფლებამოსილი პირის ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი მიმდინარე კონტროლის კონკრეტული პროცედურის განხორციელების თაობაზე. აქტის მიღებაზე გადასახადის გადამხდელის მიერ უარის გაცხადების შემთხვევაში, საგადასახადო ორგანოს უფლებამოსილი პირი ინდივიდუალურ ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტზე აკეთებს შესაბამის აღნიშვნას. ასეთ შემთხვევაში აქტი ჩაბარებულად ითვლება. სამართლებრივი აქტის გადასახადის გადამხდელს შესაძლებელია წარედგინოს ასევე ელექტრონული ფორმით.

მიმდინარე კონტროლის პროცედურების შედეგების ფიქსაციის მიზნით პროცედურის განმახორციელებელი საგადასახადო ორგანოს უფლებამოსილი პირი ადგენს ოქმს, რომელშიც აღინიშნება ოქმის დასახელება, კონკრეტული პროცედურის ჩატარების ადგილი, თარიღი და დრო. ოქმის აღწერილობით ნაწილში აუცილებლად უნდა აღინიშნოს მიმდინარე კონტროლის პროცედურების ჩატარებისას

განხორციელებული მოქმედებების შინაარსი და მათი ჩატარების თანამიმდევრობა, აგრეთვე საკონტროლო მოქმედებათა განხორციელებისას გამოვლენილი განსაკუთრებული ფაქტები და გარემოებები. ოქმი გასაცნობად უნდა წარედგინოს საგადასახადო კონტროლის პროცედურაში მონაწილე ყველა პირს, რომლებსაც უფლება აქვთ ოქმში დააფიქსირონ გამოვლენილი განსაკუთრებული ფაქტები და გარემოებები. ოქმს ხელს აწერენ საგადასახადო კონტროლის პროცედურების განმახორციელებელი საგადასახადო ორგანოს უფლებამოსილი პირი და გადასახადის გადამხდელი ან მისი წარმომადგენელი, აგრეთვე ამ პროცედურებში მონაწილე სხვა პირი (მაგ, მოწვეული სპეციალისტი). ოქმი დგება ორ ეგზემპლარად. ერთი ეგზემპლარი წარედგინება გადასახადის გადამხდელს (მის წარმომადგენელს), ხოლო მეორე – რჩება საგადასახადო ორგანოს უფლებამოსილ პირს. მიმდინარე კონტროლის პროცედურების განხორციელებისას გადასახადის გადამხდელს უფლება აქვს წარუდგინოს საგადასახადო ორგანოს მტკიცებულებები, ხოლო საგადასახადო ორგანოს საკმარისი საფუძვლის არსებობისას უფლება აქვს გაითვალისწინოს წარმოდგენილი მტკიცებულებები. უნდა აღინიშნოს, მიმდინარე კონტროლის პროცედურების შედეგების ფიქსაციის მიზნით შედგენილ ოქმს გააჩნია მტკიცებულების ძალა საგადასახადო სამართალდარღვევების შესახებ საქმეთა წარმოებისას, აგრეთვე სასამართლო ორგანოებში საქმეთა განხილვისას.

საგადასახადო ორგანოს შუამდგომლობას კოდექსით განსაზღვრული საკითხის თაობაზე სასამართლო განიხილავს საქართველოს ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსით დადგენილი წესით. სისხლის სამართლის საქმეზე საქართველოს სისხლის სამართლის საპროცესო კანონმდებლობის შესაბამისად უფლებამოსილი პირის გადაწყვეტილებით/დავალებით ბიუჯეტთან ანგარიშსწორების შემოწმების ან ბუღალტრული რევიზიის აქტი ითვლება საგადასახადო შემოწმების აქტად. გადასახადის გადამხდელის ინიციატივით საგადასახადო შემოწმების ჩატარებისას საგადასახადო კონტროლი ხორციელდება მოსამართლის ბრძანების გარეშე.

მიმდინარე კონტროლის პროცედურები: პირის საქმიანობის მიმდინარე კონტროლის პროცედურები ხორციელდება წინასწარი შეტყობინების გარეშე, საგადასახადო ორგანოს უფლებამოსილი პირის ბრძანების საფუძველზე. საგადასახადო ორგანოს უფლება აქვს, მიმდინარე კონტროლის პროცედურების დაფიქსირების მიზნით გამოიყენოს ტექნიკური საშუალებები. პირის საქმიანობის მიმდინარე კონტროლი ხორციელდება სამუშაო საათებში ან ფაქტობრივ მუშაობის დროს. პირი უფლებამოსილია დაესწროს მის მიმართ განხორციელებულ მიმდინარე კონტროლის პროცედურებს.

მიმდინარე კონტროლის პროცედურების შედეგების შესახებ დგება ოქმი, რომელსაც ხელს აწერენ მიმდინარე კონტროლის პროცედურების განმახორციელებელი საგადასახადო ორგანოს უფლებამოსილი პირი და გადასახადის გადამხდელი/მისი წარმომადგენელი, აგრეთვე ამ პროცედურებში მონაწილე სხვა პირი. პირის მიერ ოქმზე ხელის მოწერაზე უარის შემთხვევაში ოქმში კეთდება შესაბამისი ჩანაწერი. მიმდინარე კონტროლის პროცედურების განხორციელების წესს განსაზღვრავს ფინანსთა მინისტრი.

ქრონომეტრაჟი: ქრონომეტრაჟი ფაქტობრივი კონტროლის პროცედურაა. ქრონომეტრაჟი ხორციელდება გადასახადის გადამხდელის წინასწარი შეტყობინების გარეშე, საგადასახადო ორგანოს უფლებამოსილი პირის ბრძანების საფუძველზე. ბრძანებაში აუცილებელ უნდა მიეთითოს აღნიშნული პროცედურის ჩატარების

პერიოდი (მისი დაწყებისა და დასრულების ვადები) და პროცედურების განმახორციელებელი საგადასახადო ორგანოს უფლებამოსილ პირთა ჩამონათვალი. საგადასახადო ორგანოს უფლება აქვს, დროის გარკვეულ პერიოდში გადასახადის გადამხდელის შემოსავლების, საქონლის/მომსახურების მიწოდების მოცულობისა და დაქირავებულ ფიზიკურ პირთა რაოდენობის დადგენის მიზნით განახორციელოს გადასახადის გადამხდელის ეკონომიკურ საქმიანობაზე დაკვირვება და ქრონომეტრაჟის ჩატარების გზით ამ საქმიანობის გამოკვლევა. ქრონომეტრაჟი ტარდება დღე-ღამის განმავლობაში გადასახადის გადამხდელის მიერ წარმოებული ან/და მიწოდებული საქონლის /მომსახურების მოცულობის შესახებ უწყვეტი ჩანაწერების წარმოებით. საჭიროების შემთხვევაში, საგადასახადო ორგანოს უფლებამოსილ პირს უფლება აქვს, დააყენოს მრიცხველები და სხვა საზომი ხელსაწყოები და ქრონომეტრაჟის ჩატარების ყოველი დღის ბოლოს განახორციელოს მათი მაჩვენებლების რეგისტრაცია. ქრონომეტრაჟი ტარდება არანაკლებ 7 დღის განმავლობაში. საგადასახადო ორგანომ შეიძლება მიიღოს გადაწყვეტილება გადასახადის გადამხდელის ეკონომიკური საქმიანობის ობიექტზე დაკვირვების მიზნით საგადასახადო საგუშაგოს შემოღების თაობაზე.

ქრონომეტრაჟის მიზანია დროის გარკვეულ პერიოდში გადასახადის გადამხდელის: შემოსავლების დადგენა; საქონლის/მომსახურების მიწოდების მოცულობის დადგენა; დაქირავებულ ფიზიკურ პირთა რაოდენობის დადგენა.

საგადასახადო ორგანოს უფლებამოსილი პირი ქრონომეტრაჟის განხორციელებამდე გადასახადის გადამხდელს წარუდგენს თავისი პირადობის დამადასტურებელ (სამსახურებრივ) მოწმობას და ქრონომეტრაჟის ჩატარების თაობაზე საგადასახადო ორგანოს უფროსის (მოადგილის) ინდივიდუალურ ადმინისტრაციულ-სამართლებრივ აქტს. აღნიშნული პროცედურის შემდეგ საგადასახადო ორგანოს უფლებამოსილი პირი გადასახადის გადამხდელისგან ცნობის სახით იღებს ინფორმაციას ეკონომიკური საქმიანობისათვის განკუთვნილი ადგილების მდებარეობის, ფართის მფლობელის, აგრეთვე საკონტროლო-სალარო აპარატების, მრიცხველების ან სხვა ტექნიკური საშუალებების განთავსების ადგილების შესახებ, ასევე სხვა ინფორმაციას, რომელიც საჭიროა ქრონომეტრაჟის პროცედურის განხორციელებისათვის.

ქრონომეტრაჟის ჩატარებისას საგადასახადო ორგანოს უფლებამოსილი პირი ახორციელებს გადასახადის გადამხდელის მიერ სამუშაო დღის განმავლობაში წარმოებული ან/და მიწოდებული საქონლის (მომსახურების) მოცულობის შესახებ უწყვეტი ჩანაწერების წარმოებას. საჭიროების შემთხვევაში, ქრონომეტრაჟის ჩატარებისას დასაშვებია აგრეთვე მრიცხველი და სხვა საზომი ხელსაწყოების დაყენება. ქრონომეტრაჟის დაწყებისა და დასრულების ვადები შესაძლებელია განისაზღვროს როგორც კონკრეტული კალენდარული თარიღით, ასევე კონტროლს დაქვემდებარებული ოპერაციის შესრულების ვადით. ქრონომეტრაჟის ჩატარების დღეებს შორის ინტერვალს განსაზღვრავს საგადასახადო ორგანო. ქრონომეტრაჟის ჩატარებისას, საჭიროების შემთხვევაში, საგადასახადო ორგანოს უფლება აქვს გადასახადის გადამხდელის არასამუშაო საათებში დალუქოს ეკონომიკური საქმიანობის განხორციელების ადგილზე არსებული შენობები და/ან სათავსოები.

საგადასახადო ორგანოს უფროსს ან მის მოადგილეს უფლება აქვს გადასახადის გადამხდელის ეკონომიკური საქმიანობის დაკვირვების მიზნით მიიღოს გადაწყვეტილება *საგადასახადო საგუშაგოს* შემოღების თაობაზე.

გადასახადის გადამხდელს ან მის წარმომადგენელს უფლება აქვს დაესწროს ქრონომეტრაჟის პროცედურას. ქრონომეტრაჟის ჩატარებისას, საჭიროების შემთხვევაში, შესაძლებელია მოწვეული იქნეს ექსპერტი ან სპეციალისტი. ქრონომეტრაჟის მიმდინარეობისას საგადასახადო ორგანოს უფლებამოსილი პირი ადგენს ყოველდღიურ ან/და შემაჯამებელ ოქმს. ქრონომეტრაჟის შედეგების შესახებ ოქმის შენიშვნაში დამატებით აღინიშნება ქრონომეტრაჟისას გამოვლენილი ფაქტები და გარემოებები, რომლებსაც არსებითი მნიშვნელობა შეიძლება ჰქონდეს საქმესთან დაკავშირებით, ასევე ოქმზე თანდართული მტკიცებულებების ჩამონათვალი (საგადასახადო დოკუმენტები, საკონტროლო-სალარო აპარატის ჩეკები, ქვითარი, ანგარიში, სასაქონლო ზედნადები, საგადასახადო ანგარიშ-ფაქტურა, მოწვეული სპეციალისტის დასკვნა და სხვ.).

ქრონომეტრაჟის შედეგებში უნდა იქნეს გათვალისწინებული მხოლოდ სრული სამუშაო დღის (ცვლის, პერიოდის) მიხედვით დაფიქსირებული მონაცემები.

საკონტროლო შესყიდვა საგადასახადო კონტროლის საკმაოდ ეფექტური ფორმაა. საკონტროლო შესყიდვა გულისხმობს საგადასახადო ორგანოს უფლებამოსილი პირის მიერ საქონლის, მომსახურების შეძენის ხელოვნურად შექმნილ სიტუაციას, შეძენილი საქონლის (მომსახურების) მოხმარების ან შემდგომი მიწოდების მიზნის გარეშე. საქონლის/მომსახურების საკონტროლო შესყიდვის მიზანია გადასახადის გადამხდელის მიერ საქონლის მიწოდებით ან/და მომსახურების გაწევით მიღებული შემოსავლების რეალური მოცულობის დადგენა ან/და საქართველოს კანონმდებლობის დარღვევის ფაქტის გამოვლენა. საგადასახადო ორგანოს უფლება აქვს, განახორციელოს გადასახადის გადამხდელისაგან საქონლის/ მომსახურების საკონტროლო შესყიდვა ან/და დაადგინოს საქონლის/მომსახურების ფასი. საკონტროლო შესყიდვის შეთავაზებით ან/და საქართველოს საგადასახადო კანონმდებლობის დარღვევის ფაქტის გამოვლენის მიზნით გადასახადის გადამხდელს შესაძენად შესთავაზოს საქონელი/მომსახურება. საგადასახადო ორგანოს უფლებამოსილი პირი საკონტროლო შესყიდვის ან/და საკონტროლო შესყიდვის შეთავაზების პროცედურის განხორციელებისას შესაძლებელია გამოვიდეს, როგორც ფსევდომომხმარებელი. საგადასახადო ორგანოს უფროსი უფლებამოსილია ამ მიზნით მიმდინარე კონტროლის განმახორციელებელ პირზე გასცეს **ფსევდოდოკუმენტები**. საგადასახადო ორგანოს უფლება აქვს, გადასახადის გადამხდელისაგან საქონლის/მომსახურების საკონტროლო შესყიდვის ან/და საკონტროლო შესყიდვის შეთავაზების პროცედურის განხორციელებისას მოსამართლის ბრძანების გარეშე გამოიყენოს პროცედურის დაფიქსირების ტექნიკური საშუალებები. თუ საკონტროლო შესყიდვით შესყიდული საქონელი არ ტოვებს სავაჭრო ობიექტის ტერიტორიას და მისი სახე და შეფუთვა არ დაზიანებულა, მაშინ საკონტროლო შესყიდვის ოქმის საფუძველზე ოპერაცია ექვემდებარება გაუქმებას (შესყიდული საქონელი უბრუნდება გამყიდველს, ხოლო გადახდილი ფული –მყიდველს).

საქონლის, მომსახურების საკონტროლო შესყიდვის მიზანია გადასახადის გადამხდელის მიერ: საქონლის მიწოდებით ან/და მომსახურების გაწევით მიღებული შემოსავლების რეალური მოცულობის დადგენა; საქართველოს კანონმდებლობის დარღვევის ფაქტის გამოვლენა (მათ შორის: მომხმარებლებთან ნაღდი ფულით ანგარიშსწორებისას საკონტროლო-სალარო აპარატების გამოყენების წესების დარღვევა; საქართველოს ტერიტორიაზე ეროვნული ვალუტის გამოყენების წესების

დარღვევის გამოვლენა; საგადასახადო ორგანოში გადასახდის გადამხდელად აღრიცხვის წესის დარღვევის ფაქტის დადგენა და სხვ.).

საქონლის, მომსახურების საკონტროლო შესყიდვა წარმოებს საგადასახადო ორგანოს არანაკლებ ორი უფლებამოსილი პირის მიერ. საკონტროლო შესყიდვის დასრულების შემდეგ საგადასახადო ორგანოს უფლებამოსილი პირი გადასახდის გადამხდელს ან მის წარმომადგენელს უცხადებს ასეთი შესყიდვის ჩატარების შესახებ და აფორმებს საკონტროლო შესყიდვის ოქმს დადგენილი ფორმით. საკონტროლო შესყიდვისას გადახდის საშუალებად გამოიყენება ეროვნული ვალუტა. იმ შემთხვევაში, როდესაც გადასახდის გადამხდელის რეალური შემოსავლების დადგენასთან ერთად, საკონტროლო შესყიდვის მიზანია ეროვნული ვალუტის გამოყენების წესების დარღვევის გამოვლენა, დაშვებულია უცხოური ვალუტის გამოყენებაც.

საგადასახადო ორგანო წინასწარ განსაზღვრავს საკონტროლო შესყიდვის განხორციელებისთვის სავარაუდოდ საჭირო ფულადი სახსრების ოდენობას და მისი დაფინანსების წყაროს. საკონტროლო შესყიდვის განსახორციელებლად საჭირო ფულადი თანხები გამოიყოფა სახელმწიფო ბიუჯეტით გათვალისწინებული საკონტროლო შესყიდვებისათვის გამოყოფილი ასიგნებებიდან. საკონტროლო შესყიდვა შესაძლებელია განხორციელდეს როგორც ნაღდი, ასევე უნაღდო ანგარიშსწორებით. საკონტროლო შესყიდვა ხორციელდება საგადასახადო ორგანოს უფროსის (მოადგილის) ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტით განსაზღვრული ფულადი სახსრების მოცულობის ფარგლებში. საკონტროლო შესყიდვის განხორციელებისას შესაძლებელია პროცედურის განხორციელება შეწყდეს შეთავაზებით, თუ ამ ეტაპზე საქონლის (მომსახურების) ფასი დადგენილია ან/და მოპოვებულია შესაბამისი მტკიცებულებები. საგადასახადო ორგანოს უფლებამოსილი პირი საკონტროლო შესყიდვის განხორციელებისთანავე გადასახდის გადამხდელს წარუდგენს თავისი პირადობის დამადასტურებელ (სამსახურებრივ) მოწმობას და საკონტროლო შესყიდვის ჩატარების შესახებ საგადასახადო ორგანოს უფლებამოსილი პირის ინდივიდუალურ ადმინისტრაციულ-სამართლებრივ აქტს. საკონტროლო შესყიდვის შედეგების მიხედვით საგადასახადო ორგანოს უფლებამოსილი პირი ადგენს საკონტროლო შესყიდვის შედეგების ოქმს.

საკონტროლო შესყიდვა მიზნად არ ისახავს შემენილი საქონლის მოხმარებას. შესაბამისად, თუ საკონტროლო შესყიდვით შესყიდული საქონელი არ ტოვებს სავაჭრო ობიექტის ტერიტორიას და მისი სახე და შეფუთვა არ დაზიანებულია, საკონტროლო შესყიდვის ოქმის საფუძველზე ოპერაცია ექვემდებარება გაუქმებას ანუ საკონტროლო შესყიდვისას საქონლის შესაძენად გადახდილი ფულადი სახსრები უბრუნდება საკონტროლო შესყიდვის განმახორციელებელ საგადასახადო ორგანოს უფლებამოსილ პირს (ფსევდომომხმარებელს), ხოლო შესყიდული საქონელი უბრუნდება გადასახდის გადამხდელს ან მის წარმომადგენელს.

ოპერაციის გაუქმების თაობაზე გადაწყვეტილებას იღებს საკონტროლო შესყიდვის განმახორციელებელი საგადასახადო ორგანოს უფლებამოსილი პირი (საქონლის მყიდველი), რაც ფორმდება საკონტროლო შესყიდვის ოქმის საფუძველზე, ამავე ოქმის შესაბამის გრაფებში სათანადო ჩანაწერების დაფიქსირებით. აღნიშნული ოქმი გადასახდის გადამხდელისთვის წარმოდგენს ოპერაციის გაუქმების საფუძველს.

ნაღდი ფულით ანგარიშსწორების შემთხვევაში გაუქმებულ ოპერაციაზე გადახდილი ფულადი სახსრების დაბრუნება ხორციელდება ოპერაციის

განხორციელების ადგილზე საქონლის საკონტროლო შესყიდვის განმახორციელებელი საგადასახადო ორგანოს უფლებამოსილი პირისათვის. უნაღდო ანგარიშსწორების შემთხვევაში გადახდილი თანხის დაბრუნება ხორციელდება შესაბამის ანგარიშზე თანხის გადარიცხვით, დადგენილი წესის შესაბამისად.

საკონტროლო შესყიდვისას გადასახადის გამხდელის მიერ გამოწერილი შესაბამისი დოკუმენტაცია (საგადასახადო ანგარიშ-ფაქტურა, სასაქონლო ზედნადები, საკონტროლო-სალარო აპარატით ამობეჭდილი ჩეკი და სხვა) ოპერაციის გაუქმებისა და თანხის უკან დაბრუნების შემდეგ უქმდება კანონმდებლობით დადგენილი წესით. ოპერაციის გაუქმების თაობაზე გადაწყვეტილება არ მიიღება ანუ ოპერაცია გაუქმებას არ ექვემდებარება: მომსახურების შესყიდვის შემთხვევაში; იმ საქონელზე, რომელიც არ უბრუნდება საგადასახადო კოდექსის საფუძველზე,

საკონტროლო-სალარო აპარატების გამოყენების წესების დაცვის კონტროლი ხორციელდება გადასახადის გადამხდელის წინასწარი შეტყობინების გარეშე, საგადასახადო ორგანოს უფლებამოსილი პირის ბრძანების საფუძველზე. საგადასახადო ორგანოს უფლებამოსილი პირის ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემა დასაშვებია კონკრეტულ სამოქმედო ტერიტორიაზე საკონტროლო-სალარო აპარატების გამოყენების წესების დაცვის კონტროლის სისტემატურად განხორციელების მიზნით.

საკონტროლო-სალარო აპარატი განკუთვნილია მომხმარებლებთან ნაღდი ფულით ანგარიშსწორებისას მიწოდებული საქონლის (მომსახურების) რეგისტრაციისათვის და შესაბამისი მონაცემების აღრიცხვისათვის. საქართველოში საკონტროლო-სალარო აპარატი წარმოადგენს სახელმწიფოს კონტროლის ინსტრუმენტს ნაღდი ფულის ბრუნვაზე და გადასახადის გადამხდელის მიერ მომხმარებლებთან ნაღდი ფულით ანგარიშსწორებისას შესაბამისი მონაცემების თავისდროულად აღრიცხვაზე.

საკონტროლო-სალარო აპარატი გამოიყენება საქონლის/მომსახურების მიწოდების დროს მომხმარებლებთან ნაღდი ფულით ანგარიშსწორებისას. საკონტროლო-სალარო აპარატის ძირითადი ამოცანაა ქაღალდზე (სალარო ჩეკზე) დააფიქსიროს ყიდვა-გაყიდვის გარიგება.

საგადასახადო ორგანოს უფლებამოსილ პირს უფლება აქვთ სასამართლოს გადაწყვეტილების გარეშე, განახორციელოს საკონტროლო-სალარო აპარატების გამოყენების წესების დაცვის კონტროლი.

საკონტროლო-სალარო აპარატის გამოყენების წესების დაცვის კონტროლის განხორციელებისას საგადასახადო ორგანოს უფლებამოსილ პირს უფლება აქვს საგადასახადო სამართლდარღვევის ფაქტის დაფიქსირებამდე არ გაამჟღავნოს თავისი სამსახურებრივი მიზანი (გამოვიდეს ფსევდომომხმარებლის როლში) და მოახდინოს დაკვირვება მოლარის მიერ ფულის მიღებისას საკონტროლო-სალარო აპარატის გამოყენების და ქვითრის (ჩეკის) მომხმარებელზე გაცემის პროცედურაზე. იმ შემთხვევაში, თუ დაფიქსირდა საკონტროლო-სალარო აპარატის გამოუყენებლობის ან მომხმარებელზე ამობეჭდილი ქვითრის (ჩეკის) წარუდგენლობის ფაქტი, საგადასახადო ორგანოს უფლებამოსილი პირი ადგენს შესაბამისი სამართალდარღვევის ოქმს.

საკონტროლო-სალარო აპარატის სახელმწიფო რეესტრის წარმოების, აპარატის ექსპლუატაციის, საგადასახადო ორგანოში რეგისტრაციის და დალუქვის (აგრეთვე ავტოგასამართ სადგურებში მადოზირებელი და მრიცხველი მექანიზმების) და

ჩვეთან გათანაბრებული დოკუმენტის წარმოების წესები, აგრეთვე სალაროს ჩეკში შესატანი აუცილებელი რეკვიზიტები დადგენილია ფინანსთა მინისტრის 2010 წლის №994 ბრძანებით დამტკიცებული ინსტრუქციით.

საგადასახადო ორგანოები თავიანთი კომპეტენციის ფარგლებში ვალდებული არიან აწარმოონ მომხმარებლებთან ნაღდი ფულით ანგარიშსწორებისათვის დასაშვები საკონტროლო-სალარო აპარატების მოდელის სახელმწიფო რეესტრი, საკონტროლო-სალარო აპარატების მოდელი რეესტრში შეიტანება 3 წლის ვადით.

საგადასახადო ორგანოები თავიანთი კომპეტენციის ფარგლებში ვალდებული არიან განახორციელონ საკონტროლო-სალარო აპარატების რეგისტრაცია.

საკონტროლო-სალარო აპარატების გარდა დალუქვას ექვემდებარება აგრეთვე ავტოგასამართ სადგურებში მარიგებელი სვეტების მადოზირებელი და მრიცხველი მექანიზმები. საკონტროლო-სალარო აპარატების გამოყენების ვალდებულებისაგან თავისუფლდება პირი მომხმარებელთან ანგარიშსწორების იმ ნაწილში, სადაც გამოიყენება ნაღდი ფულით ანგარიშსწორების ფაქტის დამადასტურებელი, კანონმდებლობით დადგენილი წესით დამტკიცებული მკაცრი აღრიცხვის დოკუმენტი. საკონტროლო-სალარო აპარატების გამოყენების ვალდებულებისაგან თავისუფლდება პირი მომხმარებელთან ანგარიშსწორების იმ ნაწილში, სადაც საქონლის მიწოდებისათვის ან/და მომსახურების გაწევისათვის გამოიწერება საგადასახადო ანგარიშ-ფაქტურა.

საკონტროლო-სალარო აპარატების გამოყენების ვალდებულებისაგან თავისუფლდება ფიზიკური პირი, თუ იგი: არ იყენებს დაქირავებულ პირთა შრომას; ახდენს პირად ან საოჯახო მეურნეობაში მიღებული სოფლის მეურნეობის პროდუქციის ან მისგან წარმოებული (გადამუშავებული) საქონლის რეალიზაციას.

საკონტროლო-სალარო აპარატების გამოყენების ვალდებულებისაგან თავისუფლდება აგრეთვე მიკრო ბიზნესის სტატუსის მქონე ფიზიკური პირი.

საკონტროლო-სალარო აპარატების გამოყენების ვალდებულებისაგან არ თავისუფლდება მიკრო ბიზნესის სტატუსის მქონე ფიზიკური პირი, თუ იგი ახორციელებს მთავრობის მიერ განსაზღვრული საქმიანობის სახეებს ან საქმიანობას ახორციელებს ცალკეული ადგილობრივი თვითმმართველი ერთეულის ტერიტორიაზე.

საკონტროლო-სალარო აპარატების გამოყენების ვალდებულებისაგან თავისუფლდება ეკონომიკური საქმიანობის განმახორციელებელი ფიზიკური პირი, რომელსაც არ აქვს მეწარმე ფიზიკურ პირად რეგისტრაციის ვალდებულება.

საკონტროლო-სალარო აპარატების გამოყენების ვალდებულებისაგან თავისუფლდება აგრეთვე: მეწარმე ფიზიკური პირი, რომელიც ახორციელებს ქუჩაში დატარების ფორმით საცალო ვაჭრობას, გაზეთებისა და ჟურნალების გაყიდვას ქუჩაში დადგმული სტენდიდან/მაგიდიდან, საქმიანობის ამ ნაწილში; ბანკი და მიკროსაფინანსო ორგანიზაცია.

საგადასახადო ორგანოს უფლებამოსილ პირებს უფლება აქვთ, სასამართლოს გადაწყვეტილების გარეშე, ფინანსთა მინისტრის მიერ დადგენილი წესით განახორციელონ საკონტროლო-სალარო აპარატების გამოყენების წესების დაცვის კონტროლი. ეკონომიკური საქმიანობის განმახორციელებელი პირის მიერ საქონლის/მომსახურების მიწოდების დროს მომხმარებლებთან ნაღდი ფულით ანგარიშსწორებისას შესაბამისი მონაცემები აღირიცხება საკონტროლო-სალარო აპარატის გამოყენებით. მომხმარებელად ჩაითვლება პირი, რომელიც ნაღდი ფულით

ახორციელებს ანგარიშსწორებას მისთვის მიწოდებულ/მისაწოდებელ საქონელზე/მომსახურებაზე. საკონტროლო-სალარო აპარატის სახელმწიფო რეესტრის წარმოების, აპარატის ექსპლუატაციის, საგადასახადო ორგანოში რეგისტრაციის და დალუქვის (აგრეთვე ავტოგასამართ სადგურებში მადოზირებელი და მრიცხველი მექანიზმების) და ჩვეთან გათანაბრებული დოკუმენტის წარმოების წესებს, აგრეთვე სალაროს ჩეკშიშესატან აუცილებელ რეკვიზიტებს ადგენს საქართველოს ფინანსთა მინისტრი. საკონტროლო-სალარო აპარატების გამოყენების ვალდებულებისაგან თავისუფლდება: პირი მომხმარებელთან ანგარიშსწორების იმ ნაწილში, სადაც: გამოიყენება ნაღდი ფულით ანგარიშსწორების ფაქტის დამადასტურებელი, საქართველოს კანონმდებლობით დადგენილი წესით დამტკიცებული მკაცრი აღრიცხვის დოკუმენტი; საქონლის მიწოდებისათვის ან/და მომსახურების გაწევისათვის გამოიწერება საგადასახადო ანგარიშ-ფაქტურა; ფიზიკური პირი, რომელიც არ იყენებს დაქირავებულ პირთა შრომას და ახდენს პირად ან საოჯახო მეურნეობაში მიღებული სოფლის მეურნეობის პროდუქციის ან მისგან წარმოებული (გადამუშავებული) საქონლის რეალიზაციას, – საქმიანობის ამ ნაწილში; მიკრო ბიზნესის სტატუსის მქონე ფიზიკური პირი, გარდა საქართველოს მთავრობის მიერ განსაზღვრული ცალკეული საქმიანობის განმახორციელებელი ან ცალკეული ადგილობრივი თვითმმართველი ერთეულის ტერიტორიაზე საქმიანობის განმახორციელებელი მიკრო ბიზნესის სტატუსის მქონე ფიზიკური პირებისა; ეკონომიკური საქმიანობის განმახორციელებელი ფიზიკური პირი, რომელსაც არ აქვს მეწარმე ფიზიკურ პირად რეგისტრაციის ვალდებულება; პირი, რომელიც საქონლის/ მომსახურების მიწოდებას და ნაღდი ფულის მიღებას ახორციელებს მომხმარებლების ტერიტორიაზე (სახლებში, ორგანიზაციებში, საწარმოებში), – საქმიანობის ამ ნაწილში, ჩვეთან გათანაბრებული დოკუმენტის გაცემის პირობით; პირი, რომელიც საქონლის/მომსახურების მიწოდებას და ნაღდი ფულის მიღებას ახორციელებს ავტომატიზებული ან მექანიკური მოწყობილობების მეშვეობით, – საქმიანობის ამ ნაწილში; მეწარმე ფიზიკური პირი, რომელიც ახორციელებს ქუჩაში დატარების ფორმით საცალო ვაჭრობას, გახეთქისა და ჟურნალების გაყიდვას ქუჩაში დადგმული სტენდიდან/მაგიდიდან, – საქმიანობის ამ ნაწილში; პირი – ამ კოდექსით განსაზღვრული საქმიანობის ნაწილში; ბანკი და მიკროსაფინანსო ორგანიზაცია.

დათვალიერება: საგადასახადო ორგანოს უფლება აქვს გამოიკვლიოს საწარმოთა, ორგანიზაციათა და მეწარმე ფიზიკურ პირთა საწარმოო, სასაწყობო, სავაჭრო და სხვა სათავსები. გამოკვლევა გულისხმობს მხოლოდ გადასახადის გადამხდელის მიერ ეკონომიკური საქმიანობისათვის გამოყენებული ნებისმიერი საწარმოო, სასაწყობო, სავაჭრო და სხვა ტერიტორიებისა და შენობა-ნაგებობების ვიზუალურ დათვალიერებას და იგი არ მოიცავს სეიფის, კარადის, უჯრისა და სხვა მსგავსი სათავსის შიგთავსის ვიზუალურ დათვალიერებასა და შემოწმებას. საგადასახადო ორგანოს უფლებამოსილ პირს უფლება აქვს, საგადასახადო კონტროლის განხორციელების მიზნით ჩაატაროს პირის ტერიტორიებისა და შენობა-ნაგებობების ვიზუალური დათვალიერება. ფიზიკური პირის საცხოვრებელი ბინისდათვალიერება დასაშვებია მხოლოდ სასამართლოს გადაწყვეტილების საფუძველზე დათვალიერებისას აკრძალულია გადასახადის გადამხდელის დოკუმენტაციისა და სასაქონლო-მატერიალური ფასეულობების შემოწმება. დათვალიერების პროცედურა არ მოიცავს სეიფის, კარადის, უჯრისა და სხვა მსგავსი სათავსის შიგთავსის

ვიზუალურ დათვალიერებასა და შემოწმებას. დათვალიერების პროცედურა, როგორც წესი, ხორციელდება გადასახადის გადამხდელის, საგადასახადო აგენტის ან სხვა ვალდებული პირის წინასწარი შეტყობინების გარეშე, საგადასახადო ორგანოს უფლებამოსილი პირის (უფროსის, მოადგილის) ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის (ბრძანების) საფუძველზე, გარდა ფიზიკური პირის საცხოვრებელი ბინისა, რომლის დათვალიერება დასაშვებია მხოლოდ სასამართლოს გადაწყვეტილების საფუძველზე.

საგადასახადო ორგანოს უფლებამოსილი პირი ვალდებულია დათვალიერების განხორციელებამდე გადასახადის გადამხდელს წარუდგინოს პირადობის დამადასტურებელი (სამსახურებრივი) მოწმობა და საგადასახადო ორგანოს უფროსის (მოადგილის) ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი დათვალიერების ჩატარების თაობაზე, რის შემდეგაც უფლება აქვს გადასახადის გადამხდელისგან ცნობის სახით მიიღოს ინფორმაცია ეკონომიკური საქმიანობისათვის განკუთვნილი ადგილების მდებარეობის, ფართის მფლობელის, აგრეთვე საკონტროლო-სალარო აპარატების, მრიცხველების ან სხვა ტექნიკური საშუალებების განთავსების ადგილების შესახებ, ასევე სხვა ინფორმაცია, რომელიც საჭიროა დათვალიერების პროცედურის განხორციელებისათვის.

საგადასახადო ორგანოს უფლებამოსილ პირს უფლება აქვს, დათვალიერების პროცედურის დაფიქსირების მიზნით გამოიყენოს ტექნიკური საშუალებები. დათვალიერების შედეგებზე საგადასახადო ორგანოს უფლებამოსილი პირი ადგენს დათვალიერების შედეგების შესახებ ოქმს, რომელშიც აღინიშნება დათვალიერებისას გამოვლენილი არსებითი მნიშვნელობის მქონე ფაქტები და გარემოებები, აგრეთვე ოქმზე თანდართული მტკიცებულებების ჩამონათვალი (მოწვეული ექსპერტის დასკვნა, დათვალიერების პროცედურის დაფიქსირების ტექნიკური საშუალებებით მოპოვებული ინფორმაცია (ასეთის არსებობისას) და სხვ.).

საგადასახადო ორგანოს უფლებამოსილი პირისათვის წინააღმდეგობის გაწევა, საგადასახადო კოდექსით დადგენილი წესით შევიდეს და დაათვალიეროს გადასახადის გადამხდელის ეკონომიკურ საქმიანობასთან დაკავშირებული ტერიტორიები და შენობა-ნაგებობები, წარმოადგენს საგადასახადო სამართალდარღვევას და იწვევს საგადასახადო პასუხისმგებლობას საგადასახადო კოდექსის 277-ე მუხლის შესაბამისად.

ინვენტარიზაცია: საგადასახადო ორგანოს უფროსს უფლება აქვს, სასამართლოს გადაწყვეტილების გარეშე გამოსცეს აქციზური საქონლის მფლობელი პირის სასაქონლო-მატერიალური ფასეულობის ინვენტარიზაციის ჩატარების ბრძანება (საგადასახადო ორგანოს უფროსს უფლება აქვს, არააქციზური საქონლის მფლობელი პირის სასაქონლო-მატერიალური ფასეულობის ინვენტარიზაციის ჩატარების ბრძანება გამოსცეს კალენდარული წლის განმავლობაში არა უმეტეს 2-ჯერ, ხოლო მე-3-ჯერ ინვენტარიზაცია შესაძლებელია ჩატარდეს შემოსავლების სამსახურის უფროსის/მისი მოადგილის ბრძანებით). გადასახადის გადამხდელის ხელმძღვანელმა (დირექტორმა) ინვენტარიზაციის გონივრულ ვადაში ჩატარების მიზნით, ბრძანების ჩაბარებიდან 2 სამუშაო დღის ვადაში უნდა შექმნას საინვენტარიზაციო კომისია. საინვენტარიზაციო კომისიაში შეყვანილი უნდა იქნენ ის პირები, რომლებიც კარგად იცნობენ საინვენტარიზაციო ქონებას, იციან მისი ფასი და პირველადი აღრიცხვა, აგრეთვე საგადასახადო ორგანოს მოთხოვნის შემთხვევაში – საგადასახადო ორგანოს თანამშრომლები ან/და მის მიერ მოწვეული

სპეციალისტები. საინვენტარიზაციო კომისია ვალდებულია სრულად და დროულად აღრიცხოს სასაქონლო-მატერიალური ფასეულობები წარმოებისა და შენახვის ადგილზე, შეუდაროს აღრიცხვის შედეგები ბუღალტრული აღრიცხვის შესაბამის მონაცემებს და ყოველივე ეს შეიტანოს სასაქონლო-მატერიალური ფასეულობების აღწერის ოქმში. საგადასახადო ორგანოს უფროსს უფლება აქვს, ინვენტარიზაციის ჩატარების ბრძანებით თავად შექმნას საინვენტარიზაციო კომისია და განსაზღვროს მისი შემადგენლობა, აგრეთვე, აუცილებლობის შემთხვევაში, მათ შორის, დადგენილ ვადაში საინვენტარიზაციო კომისიის შექმნის თაობაზე გადასახადის გადამხდელის ხელმძღვანელის (დირექტორის) მიერ ბრძანების გამოუცემლობისას, გამოსცეს საინვენტარიზაციო კომისიის შექმნის ბრძანება. ამ ნაწილის შესაბამისად საინვენტარიზაციო კომისიის შემადგენლობის განსაზღვრისას გათვალისწინებული უნდა იქნეს მასში გადამხდელის წარმომადგენლის/წარმომადგენლების შეყვანა.

საგადასახადო ორგანოებს უფლება აქვთ ინვენტარიზაციით აღრიცხონ გადასახადის გადამხდელის სასაქონლო-მატერიალური ფასეულობები. ინვენტარიზაციის პროცედურა ტარდება სასამართლოს გადაწყვეტილების გარეშე საგადასახადო ორგანოს უფლებამოსილი პირის ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის (ბრძანების) საფუძველზე. არააქციური საქონლის მფლობელ პირთან სასაქონლო-მატერიალური ფასეულობის ინვენტარიზაცია კალენდარული წლის განმავლობაში შეიძლება ჩატარდეს მაქსიმუმ სამჯერ. ამასთან, საგადასახადო ორგანოს უფროსს უფლება აქვს, არააქციური საქონლის მფლობელი პირის სასაქონლო-მატერიალური ფასეულობის ინვენტარიზაციის ჩატარების ბრძანება გამოსცეს კალენდარული წლის განმავლობაში არა უმეტეს 2-ჯერ, ხოლო მე-3-ჯერ ინვენტარიზაცია შესაძლებელია ჩატარდეს შემოსავლების სამსახურის უფროსის (მისი მოადგილის) ბრძანებით.

ინვენტარიზაციის ძირითადი მიზანია გადასახადის გადამხდელის მფლობელობაში არსებული სასაქონლო-მატერიალური ფასეულობების ნაშთების ფაქტობრივი მდგომარეობის სააღრიცხვო დოკუმენტაციაში აღრიცხულ ნაშთებთან შედარება, აგრეთვე სააღრიცხვო დოკუმენტაციაში აღურიცხავი გადასახადით დასაბეგრი ობიექტების გამოვლენა. ინვენტარიზაცია შეიძლება ჩატარდეს მხოლოდ ისეთი სასაქონლო-მატერიალური ფასეულობების სახეობების მიმართ, რომელთა დასაწყობება და შესაბამისად, დათვლა, აწონვა და აზომვა ფიზიკურად შესაძლებელია. ინვენტარიზაციას ექვემდებარება: გადასახადის გადამხდელის მფლობელობაში და მის ტერიტორიებზე არსებული სასაქონლო-მატერიალური ფასეულობები; გადასახადის გადამხდელის მიერ შესანახად, იჯარით სარგებლობისათვის, გადასამუშავებლად ან სხვა დანიშნულებით მიღებული სასაქონლო-მატერიალური ფასეულობები; გადასახადის გადამხდელის მიერ შესაბამის ბუღალტრულ ანგარიშებზე აღრიცხული გზაში მყოფი, გადატვირთული, სხვა გადასახადის გადამხდელთან გადასამუშავებლად ან/და საწყობებში შესანახად გადაცემული სასაქონლო-მატერიალური ფასეულობები.

ინვენტარიზაციას ატარებს საინვენტარიზაციო კომისია, რომელსაც ქმნის გადასახადის გადამხდელის ხელმძღვანელი (დირექტორი), სასაქონლო-მატერიალური ფასეულობის ინვენტარიზაციის ჩატარების შესახებ საგადასახადო ორგანოს უფროსის ბრძანების ჩაბარებიდან ორი სამუშაო დღის ვადაში. საინვენტარიზაციო კომისიაში შეყვანილი უნდა იქნენ ის პირები, რომლებიც კარგად იცნობენ საინვენტარიზაციო ქონებას, იციან მისი ფასი და პირველადი აღრიცხვა.

საგადასახადო ორგანოს მოთხოვნის შემთხვევაში საინვენტარიზაციო კომისიაში შეყვანილი უნდა იქნენ აგრეთვე საგადასახადო ორგანოს თანამშრომლები ან/და მის მიერ მოწვეული სპეციალისტები.

საგადასახადო ორგანოს უფროსს უფლება აქვს თავადაც შექმნას საინვენტარიზაციო კომისია და განსაზღვროს მისი შემადგენლობა. ამ შემთხვევაში, საინვენტარიზაციო კომისიის შემადგენლობის განსაზღვრისას გათვალისწინებული უნდა იქნეს მასში გადამხდელის წარმომადგენლის/წარმომადგენლების შეყვანა.

საინვენტარიზაციო კომისია ვალდებულია სრულად და დროულად აღრიცხოს სასაქონლო-მატერიალური ფასეულობები წარმოებისა და შენახვის ადგილზე და შეუდაროს აღრიცხვის შედეგები ბუღალტრული აღრიცხვის შესაბამის მონაცემებს.

სასაქონლო-მატერიალური ფასეულობების ფაქტობრივი მდგომარეობის აღრიცხვამდე საინვენტარიზაციო კომისიამ სააღრიცხვო დოკუმენტების მონაცემების საფუძველზე უნდა დაადგინოს სასაქონლო-მატერიალური ფასეულობების ნაშთი.

სასაქონლო-მატერიალური ფასეულობების ფაქტობრივი მდგომარეობის აღრიცხვა უნდა განხორციელდეს მათი ადგილმდებარეობის მიხედვითა და საწარმოში სასაქონლო-მატერიალური ფასეულობების შენახვაზე პასუხისმგებელი პირების მონაწილეობით. ამასთან, სასაქონლო-მატერიალურ ფასეულობათა ფაქტობრივი არსებობა უნდა დადგინდეს აუცილებელი დათვლის, აწონვის და აზომვის გზით.

სასაქონლო-მატერიალური ფასეულობების ინვენტარიზაციის ბოლო ეტაპი მოიცავს ფაქტობრივი და სააღრიცხვო (საბუღალტრო) მონაცემების ურთიერთშედარებასა და შედეგების გამოყვანას. საინვენტარიზაციო კომისიის მუშაობა ფორმდება ოქმით, რომელშიც აისახება ინვენტარიზაციის შედეგები.

კოდექსი ითვალისწინებს *შერჩევითი ინვენტარიზაციის* ჩატარების წესს. შერჩევითი ინვენტარიზაცია ტარდება სასაქონლო-მატერიალური ფასეულობების ცალკეული სახეობების ინვენტარიზაციის თაობაზე საგადასახადო ორგანოს უფროსის ბრძანებით.

საგადასახადო შემოწმება

საგადასახადო შემოწმება შეიძლება იყოს კამერალური და გასვლითი. კამერალური საგადასახადო შემოწმება ტარდება საგადასახადო ორგანოს უფლებამოსილი პირის ბრძანების საფუძველზე, ამ ბრძანებით განსაზღვრულ კონკრეტულ საკითხზე. კამერალური საგადასახადო შემოწმების ჩატარებისას საგადასახადო ორგანოს უფლება აქვს, ამ კოდექსით დადგენილი წესით მოითხოვოს სააღრიცხვო დოკუმენტაციის ან/და დაბეგვრასთან დაკავშირებული ინფორმაციის წარდგენა. კამერალური საგადასახადო შემოწმება ტარდება პირის საქმიანობის ადგილზე გაუსვლელად, საგადასახადო ორგანოში არსებული პირის დაბეგვრასთან დაკავშირებული ინფორმაციის, აგრეთვე გადასახადის გადამხდელისაგან მიღებული ახსნა-განმარტებისა და სააღრიცხვო დოკუმენტაციის საფუძველზე. თუ კამერალური საგადასახადო შემოწმების შედეგად გამოვლენილი შეცდომები იწვევს გადასახადის თანხის ცვლილებას, კამერალური საგადასახადო შემოწმების განმახორციელებელი უფლებამოსილი პირი ადგენს საგადასახადო შემოწმების აქტს. საგადასახადო ორგანოს უფლებამოსილი პირის გადაწყვეტილების საფუძველზე გადასახადის გადამხდელს შემოწმების დაწყებამდე არანაკლებ 10 სამუშაო დღისა ეგზავნება წერილობითი შეტყობინება.

კამერალური საგადასახადო შემოწმება ტარდება უშუალოდ საგადასახადო ორგანოში გადასახადის გადამხდელის საქმიანობის ადგილზე გაუსვლელად, ხოლო

გასვლითი საგადასახადო შემოწმება - გადასახადის გადამხდელის საქმიანობის ადგილზე.

კამერალური საგადასახადო შემოწმება გულისხმობს გადასახადის გადამხდელის მიერ საგადასახადო ორგანოში წარდგენილი საგადასახადო დეკლარაციების, გადასახადების გამოსაანგარიშებლად და გადასახდელად საჭირო სხვა სააღრიცხვო დოკუმენტების, აგრეთვე გადასახადის გადამხდელის საქმიანობის შესახებ საგადასახადო ორგანოში არსებული სხვა ინფორმაციის შემოწმებას.

კამერალური საგადასახადო შემოწმების მიზანია:

გადასახადის გადამხდელის მიერ საგადასახადო კანონმდებლობის დაცვის კონტროლი; საგადასახადო სამართალდარღვევების გამოვლენა და აღკვეთა; გამოვლენილ დარღვევებზე გადაუხდელი გადასახდების დარიცხვა; სამართალდარღვევისათვის ბრალეულ პირთა მიმართ საგადასახადო სანქციის გამოყენება; გასვლითი საგადასახადო შემოწმებების და ადმინისტრირების ღონისძიებების დაგეგმვა და ოპტიმიზაცია; გასვლითი საგადასახადო შემოწმებების ჩასატარებლად გადასახადის გადამხდელთა რაციონალური შერჩევის უზრუნველსაყოფად ინფორმაციის მომზადება. გასვლითი საგადასახადო შემოწმებისაგან განსხვავებით კამერალური საგადასახადო შემოწმება ტარდება გადასახადის გადამხდელის საქმიანობის ადგილზე გაუსვლელად, საგადასახადო ორგანოში, რაც ამარტივებს შემოწმების ჩატარების პროცესს.

კამერალური საგადასახადო შემოწმება უწყვეტი და ეფექტური კონტროლის ერთ-ერთ ძირითადი საშუალებაა. კამერალური საგადასახადო შემოწმება ტარდება საგადასახადო ორგანოს უფლებამოსილი პირის ბრძანების საფუძველზე, ამ ბრძანებით განსაზღვრულ კონკრეტულ საკითხზე. კამერალური საგადასახადო შემოწმების დაწყების შესახებ გადასახადის გადამხდელს შეტყობინება არ ეგზავნება.

კამერალური საგადასახადო შემოწმების ჩატარებისას, საგადასახადო ორგანოებს უფლება აქვთ გადასახადის გადამხდელისაგან ან/და მისი წარმომადგენლისაგან მიიღონ გადასახადების გამოანგარიშებასა და გადახდასთან დაკავშირებული დოკუმენტები, აგრეთვე წერილობითი და სიტყვიერი განმარტებები საგადასახადო შემოწმების დროს წამოჭრილ საკითხებზე. საგადასახადო ორგანოს მოთხოვნის შემთხვევაში სააღრიცხვო დოკუმენტაციის ან/და დაბეგვრასთან დაკავშირებული ინფორმაციის წარუდგენლობა, იწვევს გადასახადის გადამხდელის დაჯარიმებას კოდექსის შესაბამისად.

კამერალური საგადასახადო შემოწმება არ უნდა გადაიზარდოს გადასახადის გადამხდელის საფინანსო-ეკონომიკური საქმიანობის დოკუმენტურ შემოწმებად. კამერალურმა საგადასახადო შემოწმებამ უნდა მოიცვას მხოლოდ გადასახადის გადამხდელის მიერ საგადასახადო ორგანოში წარდგენილი სააღრიცხვო დოკუმენტაცია, გადასახადის გადამხდელის დაბეგვრასთან დაკავშირებული საგადასახადო ორგანოში არსებული სხვა ინფორმაცია, აგრეთვე გადასახადის გადამხდელისაგან მოთხოვნილი და მიღებული გადასახადების გამოანგარიშებასა და გადახდასთან დაკავშირებული სხვა პირველადი სააღრიცხვო დოკუმენტები.

კამერალური საგადასახადო შემოწმების განმახორციელებელი უფლებამოსილი პირი კამერალური საგადასახადო შემოწმების შედეგებზე ადგენს საგადასახადო შემოწმების აქტს. საგადასახადო შემოწმების აქტი დგება მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ კამერალური საგადასახადო შემოწმების შედეგად გამოვლენილი შეცდომები

იწვევს გადასახადის თანხის ცვლილებას. თუ კამერალური საგადასახადო შემოწმებისას არ იქნა გამოვლენილი შეცდომები აქტი არ დგება.

კამერალური საგადასახადო შემოწმებისაგან განსხვავებით გასვლითი საგადასახადო შემოწმება ტარდება საგადასახადო ორგანოს უფლებამოსილი პირის გადაწყვეტილების საფუძველზე, გადასახადის გადამხდელის საქმიანობის ადგილზე, გადასახადის გამომწვევების დაკავშირებული დოკუმენტების სრული ან შერჩევითი შემოწმების გზით. გასვლითი საგადასახადო შემოწმება შეიძლება ჩატარდეს როგორც გადასახადის გადამხდელთან, ასევე საგადასახადო აგენტთან.

გასვლითი საგადასახადო შემოწმება:

გასვლითი საგადასახადო შემოწმება საგადასახადო კონტროლის განსაკუთრებით ეფექტური ფორმაა. მთელი რიგი საგადასახადო სამართალდარღვევები შეიძლება გამოვლინდეს სწორედ ასეთი შემოწმების პროცესში. ამავდროულად, საგადასახადო კონტროლის ეს ფორმა განსაკუთრებით შრომატევადია. გასვლითი საგადასახადო შემოწმება საგადასახადო ორგანოების უფლებამოსილ პირთა სამუშაო დროის მნიშვნელოვან დანახარჯებს და ამ პირთა მაღალ კვალიფიკაციას მოითხოვს. სწორედ ამიტომ, გასვლითი საგადასახადო შემოწმების ჩატარება მიზანშეწონილია იმ შემთხვევაში, თუ შემოწმების შედეგად დამატებით დარიცხული გადასახადის თანხები მნიშვნელოვნად აღემატება მასზე გაწეულ დანახარჯებს.

გასვლითი საგადასახადო შემოწმების ძირითადი ამოცანებია:

გადასახადის გადამხდელის საფინანსო-ეკონომიკური საქმიანობის ყოველმხრივი და სრული გამოკვლევის გზით გადასახადების სწორად გამომწვევებისა და ბიუჯეტში მათი სრულად და დროულად გადახდის შესახებ დასკვნების ფორმირება გამოსაკვლევ დოკუმენტებში არასწორი მონაცემების, საბუღალტრო და საგადასახადო აღრიცხვის წარმოების წესის დარღვევის ფაქტების, აგრეთვე საგადასახადო ანგარიშებისა და დეკლარაციების შედგენის წესის დარღვევის ფაქტების გამოვლენა; გამოვლენილი დარღვევების ზეგავლენის ანალიზი სხვადასხვა გადასახადის საგადასახადო ბაზის ფორმირებაზე; გამოვლენილი საგადასახადო სამართალდარღვევების ფაქტებზე მტკიცებითი ბაზის ფორმირება და სამართალდარღვევების დოკუმენტური ასახვის უზრუნველყოფა; გადასახადის გადამხდელის მიერ გადასახადის არასწორად გამომწვევების შედეგად არასრულად გადახდილი ან გადაუხდელი გადასახადის თანხების დარიცხვა; გამოვლენილი დარღვევების აღმოფხვრის შესახებ წინადადებათა ფორმირება და გამოვლენილი სამართალდარღვევებისათვის გადასახადის გადამხდელისათვის შესაბამისი პასუხისმგებლობის ზომის დაკისრება. გასვლითი საგადასახადო შემოწმების მომზადებისა და ჩატარების მთელი პროცესი შეიძლება დაიყოს რამდენიმე საკმაოდ მკაფიოდ გამოხატულ სტადიად.

გასვლითი საგადასახადო შემოწმების დაგეგმვისა და მომზადების სტადია ერთ-ერთი განსაკუთრებით მნიშვნელოვანი სტადიაა. გასვლითი საგადასახადო შემოწმების ჩასატარებლად გადასახადის გადამხდელთან მიზანმიმართული შერჩევა შეიძლება უზრუნველყოფილი იქნეს შერჩევის სხვადასხვა მეთოდის კომპლექსური გამოყენების გზით. გადასახადის გადამხდელთან შერჩევის მეთოდები უნდა ეფუძნებოდეს საგადასახადო ორგანოში გადამხდელის შესახებ არსებული ინფორმაციის ანალიზს.

გასვლითი საგადასახადო შემოწმების დაწყებას წინ უნდა უსწრებდეს საგადასახადო ორგანოში გადასახადის გადამხდელის შესახებ არსებული

ინფორმაციის დეტალური ანალიზი, რომლის საფუძველზე საგადასახადო ორგანოს უფლებამოსილი პირი შეიქმნის ზოგად წარმოდგენას გადასახადის გადამხდელის, მისი დამფუძნებლების, ფილიალების, წარმომადგენლობების და სხვა განცალკევებული ქვედანაყოფების, გადასახადის გადამხდელის საბანკო ანგარიშების და ა.შ. შესახებ. გადასახადის გადამხდელის შესახებ საგადასახადო ორგანოში არსებული ინფორმაციის ანალიზის საფუძველზე საგადასახადო ორგანოს უფლებამოსილ პირს საშუალება ეძლევა შეაფასოს გადასახადის გადამხდელის საფინანსო-ეკონომიკური საქმიანობის მასშტაბები, მისი ძირითადი მიმართულებები და გამოყოს საქმიანობის ის სფეროები, სადაც შესაძლებელია საგადასახადო სამართალდარღვევათა გამოვლენა. გასვლითი საგადასახადო შემოწმების დაწყებამდე ასევე უნდა დადგინდეს გადასახადის გადამხდელის მიერ გადასახადების სრულად და დროულად გადახდის მდგომარეობა.

გადასახადის გადამხდელის შესახებ საგადასახადო ორგანოში არსებული ინფორმაციის საფუძველზე უნდა გადაწყდეს მთელი რიგი საკითხები, კერძოდ: შეფასდეს შესასრულებელი სამუშაოს სავარაუდო მოცულობა და განისაზღვროს საგადასახადო შემოწმების ჯგუფის რაოდენობრივი და პერსონალური შემადგენლობა; განისაზღვროს შემოწმების მიმდინარეობისას ძირითადად შესასწავლი საკითხები და უნდა განაწილდეს საგადასახადო შემოწმების ჯგუფის წევრებს შორის მოვალეობები; განისაზღვროს გადასახადის გადამხდელის საფინანსო-ეკონომიკური საქმიანობის შესამოწმებელი პერიოდი და შემოწმების სახე (სრული ან თემატური) განისაზღვროს შემოწმების ჩატარების მეთოდები, გადასახადის გადამხდელის ქონების ინვენტარიზაციის ჩატარების მიზანშეწონილება კანონმდებლობით დადგენილ ვადებში შემოწმების წარმატებით ჩატარების მიზნით, აუცილებელია შემუშავდეს შემოწმების პროგრამა. გასვლითი საგადასახადო შემოწმების საფუძველია საგადასახადო ორგანოს უფლებამოსილი პირის ბრძანება.

საგადასახადო კოდექსი ადგენს გასვლითი საგადასახადო შემოწმების ჩატარების საკმაოდ მკაცრ სამართლებრივ შეზღუდვებს. შემოწმების დაწყებამდე **არანაკლებ 10** სამუშაო დღით ადრე გადასახადის გადამხდელს უნდა გაეგზავნოს წერილობითი შეტყობინება. ამასთან, შემოწმება უნდა დაიწყოს გადასახადის გადამხდელისათვის შეტყობინების ჩაბარებიდან არა უგვიანეს 30 დღისა. თუ აღნიშნულ ვადაში შემოწმება ვერ დაიწყო, შეტყობინება ძალადაკარგულად ითვლება. გასვლითი საგადასახადო შემოწმების ვადა შეიძლება გაგრძელდეს არა უმეტეს 3 თვისა.

ამრიგად, გასვლითი საგადასახადო შემოწმების ვადა განსაზღვრულია დროის მონაკვეთით, რომელიც გამოიანგარიშება თვეებით. გასვლითი საგადასახადო შემოწმების ვადის ათვლა იწყება გასვლითი საგადასახადო შემოწმების დანიშვნის შესახებ საგადასახადო ორგანოს უფლებამოსილი პირის ბრძანების გადასახადის გადამხდელისათვის წარდგენის დღის მომდევნო დღიდან და მთავრდება ვადის ბოლო თვის შესაბამის რიცხვში. მაგალითად, თუ გასვლითი საგადასახადო შემოწმების დანიშვნის შესახებ საგადასახადო ორგანოს უფლებამოსილი პირის ბრძანება გადასახადის გადამხდელს წარედგინა 2012 წლის 14 ივლისს, ამ შემთხვევაში ვადის ათვლა დაიწყება 2012 წლის 15 ივლისიდან და დამთავრდება 2012 წლის 15 სექტემბერს. ამასთან, თუ 15 სექტემბერი ემთხვევა არასამუშაო დღეს (მაგ., კვირა), ვადა გრძელდება შემდეგი სამუშაო დღის დამთავრებამდე (16 სექტემბერს).

გასვლითი საგადასახადო შემოწმების ვადა შესაძლებელია (3 თვე) გაგრძელდეს საჭიროების შემთხვევაში, შემოსავლების სამსახურის უფროსთან შეთანხმებით შესაძლებელია შემოწმების ვადის დამატებით გაგრძელება არა უმეტეს 2 თვისა.

საგადასახადო ორგანოს უფლებამოსილ პირს უფლება აქვს მიიღოს გადაწყვეტილება საგადასახადო შემოწმების შეჩერების შესახებ თუ დაუძლეველი ძალის ან სხვა ობიექტური და სუბიექტური გარემოებების გამო დაწყებული საგადასახადო შემოწმების გაგრძელება ვერ ხერხდება. ამ შემთხვევაში საგადასახადო შემოწმება განახლდება დაუძლეველი ძალის ან სხვა გარემოების აღმოფხვრისთანავე. შესამოწმებელი საკითხების მოცულობით გასვლითი საგადასახადო შემოწმება შეიძლება იყოს სრული (კომპლექსური) ან თემატური.

სრული (კომპლექსური) გასვლითი საგადასახადო შემოწმება გულისხმობს დროის გარკვეული პერიოდის მიხედვით გადასახადის გადამხდელის საფინანსო-ეკონომიკური საქმიანობის შემოწმებას საგადასახადო კანონმდებლობის დაცვის ყველა საკითხზე.

თემატური გასვლითი საგადასახადო შემოწმება გულისხმობს გადასახადის გადამხდელის საფინანსო-ეკონომიკური საქმიანობის ცალკეული საკითხების შემოწმებას (მაგალითად, მოგების გადასახადის, დღგ-ის, ქონების გადასახადის და სხვა გადასახადების სწორად გამოანგარიშებისა და გადახდის შემოწმება). ასეთი შემოწმებები, როგორც წესი ტარდება საგადასახადო ორგანოს უფლებამოსილი პირის მიერ განსაზღვრული საჭიროებიდან გამომდინარე.

გასვლითი საგადასახადო შემოწმებისას საგადასახადო ორგანოს უფლებამოსილი პირი მისთვის მინიჭებული უფლებების ფარგლებში ვალდებულია დაიცვას საგადასახადო კანონმდებლობა, იმოქმედოს საგადასახადო კანონმდებლობის მოთხოვნათა შესაბამისად, დაიცვას გადასახადის გადამხდელთა უფლებები, დაიცვას გადასახადის გადამხდელის შესახებ ინფორმაციის საიდუმლოება, საგადასახადო კანონმდებლობით გათვალისწინებული წესითა და დადგენილ ვადებში გადასცეს გადასახადის გადამხდელს საგადასახადო შემოწმების აქტები და სხვა.

გასვლითი საგადასახადო შემოწმება შეიძლება მოიცავდეს გადასახადის გადამხდელის საქმიანობის მიმდინარე კონტროლის პროცედურებსაც. გასვლითი საგადასახადო შემოწმების ჩატარებისას საგადასახადო ორგანოს უფლებამოსილ პირებს უფლება აქვთ: შეამოწმონ გადასახადის გადამხდელის ეკონომიკურ საქმიანობასთან დაკავშირებული ფინანსური დოკუმენტები, საბუღალტრო წიგნი, ანგარიში, ხარჯთაღრიცხვა, ფინანსური სახსრები, ფასიანი ქაღალდები და სხვა ფასეულობანი, გაანგარიშებები, დეკლარაციები, დოკუმენტები გადასახადის გადამხდელისაგან ან/და მისი წარმომადგენლისაგან მიიღონ გადასახადების გამოანგარიშებასა და გადახდასთან დაკავშირებული დოკუმენტები, წერილობითი და სიტყვიერი განმარტებები შემოწმების დროს წამოჭრილ საკითხებზე დაათვალიერონ (გამოიკვლიოს) გადასახადის გადამხდელის საწარმოო, სასაწყობო, სავაჭრო და სხვა სათავსები; ინვენტარიზაციით აღრიცხონ გადასახადის გადამხდელის საქონლის მარაგები; ჩაატარონ დაკვირვება ქრონომეტრაჟის ან სხვა მეთოდის გამოყენებით და განსაზღვრონ დასაბეგრი ობიექტების რაოდენობა; დამოუკიდებლად განსაზღვრონ გადასახადის გადამხდელის საგადასახადო ვალდებულების მოცულობა საგადასახადო ორგანოში არსებული ინფორმაციით ან შედარების მეთოდით, საქართველოს საგადასახადო კანონმდებლობის დარღვევის

ფაქტებზე შეადგინონ ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა ოქმები; დასაბეგრი ობიექტის სრულად განსაზღვრის მიზნით განხორციელონ გადასახადის გადამხდელისაგან საქონლის/მომსახურების საკონტროლო შესყიდვა; გადასახადების ადმინისტრირების მიზნით მოიწვიონ სპეციალისტები ან ექსპერტები; მოითხოვონ და მიიღონ გადასახადის გადამხდელის მიერ დამოწმებული სააღრიცხვო დოკუმენტაციის ასლი; დააყენონ მრიცხველები ან/და აიღონ მათი მაჩვენებლები; დადგენილი წესით დალუქონ დოკუმენტები ან სხვა მასალები.

გასვლითი საგადასახადო შემოწმების ჩატარებისას გადასახადის გადამხდელს გააჩნია მთელი რიგი უფლებები. კერძოდ, გადასახადის გადამხდელს უფლება აქვს: დაესწროს მის მიმართ ჩატარებულ გასვლით საგადასახადო შემოწმებას, მიიღოს საგადასახადო შემოწმების აქტისა და საგადასახადო ორგანოს გადაწყვეტილების დედნები ან დამოწმებული ასლები საკონტროლო მოქმედებების განხორციელებისას საგადასახადო ორგანოების უფლებამოსილ პირებს მოსთხოვოს საქართველოს კანონმდებლობის დაცვა, საგადასახადო ორგანოს და მის თანამდებობის პირებს წარუდგინოს ახსნა-განმარტებები ჩატარებული საგადასახადო შემოწმების თაობაზე, გასვლითი საგადასახადო შემოწმების დაწყებამდე საგადასახადო ორგანოს მოსთხოვოს ინფორმაცია საგადასახადო შემოწმების ჩატარების საფუძვლების შესახებ; არ შეასრულოს საგადასახადო ორგანოს თანამშრომელთა საგადასახადო კოდექსთან და საქართველოს სხვა კანონებთან შეუსაბამო აქტები და მოთხოვნები; კანონით დადგენილი წესით მოითხოვოს და მიიღოს საგადასახადო ორგანოს თანამშრომელთა უკანონო გადაწყვეტილებების ან ქმედებების შედეგად მიყენებული ზიანის ანაზღაურება; კანონით დადგენილი წესით გაასაჩივროს საგადასახადო ორგანოს და მისი უფლებამოსილი პირის გადაწყვეტილებები და ქმედებები;

გასვლითი საგადასახადო შემოწმების ჩატარებისას გადასახადის გადამხდელი ვალდებულია: საგადასახადო ორგანოს და მის უფლებამოსილ პირს წარუდგინოს გადასახადების გამოსაანგარიშებლად და გადასახდელად საჭირო დოკუმენტები და ცნობები; შეასრულოს საგადასახადო ორგანოს უფლებამოსილი პირის კანონიერი მოთხოვნები საქართველოს საგადასახადო კანონმდებლობის გამოვლენილი დარღვევების აღმოფხვრასთან დაკავშირებით; ხელი არ შეუშალოს საგადასახადო ორგანოს უფლებამოსილ პირს სამსახურებრივი უფლებამოსილების განხორციელებისას; შემოწმებლებს შეუქმნას ისეთივე სამუშაო პირობები, როგორიც, ჩვეულებრივ, არსებობს გადასახადის გადამხდელთან.

გასვლითი საგადასახადო შემოწმების ჩატარებისას საგადასახადო ორგანოს უფლებამოსილ პირს უფლება აქვს, მოითხოვოს და მიიღოს საგადასახადო ვალდებულებასთან დაკავშირებული სააღრიცხვო დოკუმენტაციის ან/და დაბეგვრასთან დაკავშირებული ინფორმაციის გადასახადის გადამხდელის მიერ სათანადო წესით დამოწმებული ასლი. ამასთან, გადასახადის გადამხდელის მიერ აღნიშნული მოთხოვნის შეუსრულებლობის შემთხვევაში, საგადასახადო ორგანოს უფლებამოსილ პირს უფლება აქვს ამოიღოს აღნიშნული დოკუმენტის დედანი.

დოკუმენტების ამოღება შეიძლება განხორციელდეს მხოლოდ გასვლითი საგადასახადო შემოწმების ჩატარების პროცესში. იმ შემთხვევაში, თუ გასვლითი საგადასახადო შემოწმების სპეციფიკა მოითხოვს შემოწმების რამდენიმე ეტაპად ჩატარებას, გასვლითი საგადასახადო შემოწმების დამთავრებამდე, ყოველი ასეთი ეტაპის შემდეგ, საგადასახადო ორგანოს უფლებამოსილი პირი ადგენს შუალედურ აქტს, რომელიც ასახავს ამ ეტაპზე განხორციელებული შემოწმების შედეგებს.

შუალედური აქტი თან დაერთვის საგადასახადო შემოწმების აქტს. მაგალითად, თუ გასვლითი საგადასახადო შემოწმების სპეციფიკა მოითხოვს გადასახადის გადამხდელის ცალკეული ფილიალებისა და სხვა სტრუქტურული ერთეულების საფინანსო-ეკონომიკური საქმიანობის შემოწმებას, საგადასახადო ორგანოს უფლებამოსილი პირი გასვლითი საგადასახადო შემოწმების დამთავრებამდე ადგენს შუალედურ აქტს. შემოწმება უნდა დაიწყოს გადასახადის გადამხდელისათვის შეტყობინების ჩაბარებიდან არა უგვიანეს 30 დღისა. თუ აღნიშნულ ვადაში შემოწმება ვერ დაიწყო, შეტყობინება ძალადაკარგულად ითვლება. გასვლითი საგადასახადო შემოწმებით შესაძლებელია გადასახადის გადამხდელის საქმიანობის სრული ან თემატური შემოწმება. გასვლითი საგადასახადო შემოწმება შეიძლება მოიცავდეს გადასახადის გადამხდელის საქმიანობის მიმდინარე კონტროლის პროცედურებსაც. გასვლითი საგადასახადო შემოწმების ვადა შეიძლება გაგრძელდეს არა უმეტეს 3 თვისა. საჭიროების შემთხვევაში, შემოსავლების სამსახურის უფროსთან შეთანხმებით შესაძლებელია შემოწმების ვადის დამატებით გაგრძელება არა უმეტეს 2 თვისა. გადასახადის გადამხდელი ვალდებულია გასვლითი საგადასახადო შემოწმების ჩატარებისას შემოწმებულებს შეუქმნას ისეთივე სამუშაო პირობები, როგორიც, ჩვეულებრივ, არსებობს გადასახადის გადამხდელთან. საგადასახადო ორგანოს უფლებამოსილ პირს უფლება აქვს, მოითხოვოს საგადასახადო ვალდებულებასთან დაკავშირებული სააღრიცხვო დოკუმენტაციის ან/და დაბეგვრასთან დაკავშირებული ინფორმაციის სათანადო წესით დამოწმებული ასლი, ხოლო გადასახადის გადამხდელის მიერ აღნიშნული მოთხოვნის შეუსრულებლობის შემთხვევაში ამოიღოს აღნიშნული დოკუმენტის დედანი, რომელიც გასვლითი საგადასახადო შემოწმების დასრულებისთანავე უბრუნდება გადასახადის გადამხდელს. დოკუმენტაციის ამოღების შემთხვევაში ფორმდება ამოღების ოქმი. თუ დაწყებული საგადასახადო შემოწმების გაგრძელება ვერ ხერხდება დაუძლეველი ძალის ან სხვა გარემოების გამო, საგადასახადო ორგანოს უფლებამოსილი პირი იღებს გადაწყვეტილებას საგადასახადო შემოწმების შეჩერების შესახებ. საგადასახადო შემოწმება განახლდება დაუძლეველი ძალის აღმოფხვრისთანავე. თუ საგადასახადო შემოწმების სპეციფიკა მოითხოვს შემოწმების რამდენიმე ეტაპად ჩატარებას, ყოველი ეტაპის შემდეგ დგება აქტი.

გადაუდებელი გასვლითი საგადასახადო შემოწმება

გადაუდებელი გასვლითი საგადასახადო შემოწმება ტარდება წერილობითი შეტყობინების გარეშე, სასამართლოს ნებართვით, თუ: ა) ბოლო საგადასახადო შემოწმებისას გამოვლინდა გადასახადის გადამხდელის მიერ საგადასახადო ვალდებულებათა მნიშვნელოვანი დარღვევის ფაქტები; ბ) არსებობს სანდო ინფორმაცია, რომელიც საეჭვოს ხდის პირის ფინანსური და მატერიალური საშუალებების წარმოშობას; გ) არსებობს სანდო ინფორმაცია ქონების ან გადასახადით დასაბეგრი სხვა ობიექტის დოკუმენტურად დაუდასტურებელი მატების შესახებ; დ) საგადასახადო ორგანოში წარდგენილი საგადასახადო დეკლარაციებით და სხვა დოკუმენტებით არ დასტურდება დაბეგვრის ობიექტებისა და გამოანგარიშებული გადასახადების რეალურობა; ე) წარდგენილი არ არის საგადასახადო დეკლარაცია ან გადასახადის გამოსაანგარიშებლად ან/და გადასახდელად საჭირო დოკუმენტები; ვ) საგადასახადო ორგანოს აქვს ინფორმაცია, რომ პირი გეგმავს, თავი აარიდოს საგადასახადო ვალდებულებათა შესრულებას საქართველოდან გასვლით, აქტივების სხვა პირისათვის გადაცემით, საგადასახადო

სამართალდარღვევის დამადასტურებელი დოკუმენტების განადგურებით, დამალვით, შესწორებით ან შეცვლით ანდა სხვა ღონისძიებების გატარებით. საგადასახადო ორგანო ვალდებულია გადაუდებელი გასვლითი საგადასახადო შემოწმების დაწყებიდან 48 საათში მიმართოს სასამართლოს და მიიღოს მისგან ნებართვა გასვლითი საგადასახადო შემოწმების ჩატარების შესახებ. ამასთანავე, საგადასახადო ორგანოს უფლება აქვს, გადასახადის გადამხდელის ქონებაზე გაავრცელოს საგადასახადო გირავნობა/იპოთეკა, მიუხედავად იმისა, აქვს თუ არა მას საგადასახადო დავალიანება. სასამართლოს ნებართვის მიღებამდე საგადასახადო ორგანოს არ აქვს უფლება, დაიწყოს გადაუდებელი გასვლითი საგადასახადო შემოწმება. საგადასახადო ორგანოს წარმომადგენლებს უფლება აქვთ, დალუქონ გადასახადის გადამხდელის მხოლოდ ის საგადასახადო დოკუმენტები და სასაქონლო-მატერიალური ფასეულობები, რომლებიც აუცილებელია გადაუდებელი გასვლითი საგადასახადო შემოწმების ჩასატარებლად. თუ სასამართლო საგადასახადო ორგანოს დადგენილ ვადაში არ მისცემს ნებართვას გადაუდებელი გასვლითი საგადასახადო შემოწმების ჩატარების შესახებ, საგადასახადო ორგანო ვალდებულია ახსნას გადასახადის გადამხდელის საგადასახადო დოკუმენტებზე ან/და სასაქონლო-მატერიალურ ფასეულობებზე დადებული ლუქი.

გასვლითი საგადასახადო შემოწმებისგან განსხვავებით გადაუდებელი გასვლითი საგადასახადო შემოწმება ტარდება გადასახადის გადამხდელის წინასწარი წერილობითი შეტყობინების გარეშე. გადაუდებელი გასვლითი საგადასახადო შემოწმება ტარდება მხოლოდ სასამართლოს ნებართვით. საგადასახადო ორგანო ვალდებულია გადაუდებელი გასვლითი საგადასახადო შემოწმების დაწყებიდან 48 საათში მიმართოს სასამართლოს და მიიღოს მისგან ნებართვა გასვლითი საგადასახადო შემოწმების ჩატარების შესახებ.

სასამართლოს ნებართვის მიღებამდე საგადასახადო ორგანოს უფლებამოსილ პირებს უფლება არა აქვთ დაიწყონ გადაუდებელი გასვლითი საგადასახადო შემოწმება, თუმცა უფლება აქვთ: გადასახადის გადამხდელის ქონებაზე გაავრცელონ საგადასახადო გირავნობა/იპოთეკა, მიუხედავად იმისა, აქვს თუ არა მას საგადასახადო დავალიანება; დალუქონ გადასახადის გადამხდელის მხოლოდ ის საგადასახადო დოკუმენტები და სასაქონლო-მატერიალური ფასეულობები, რომლებიც აუცილებელია გადაუდებელი გასვლითი საგადასახადო შემოწმების ჩასატარებლად. გადაუდებელი გასვლითი საგადასახადო შემოწმების ჩატარების შესახებ საგადასახადო ორგანოს შუამდგომლობას განიხილავს რაიონული (საქალაქო) სასამართლოს მოსამართლე ან მაგისტრატი მოსამართლე გადასახადის გადამხდელის ადგილსამყოფლის მიხედვით.

საგადასახადო ორგანოს შუამდგომლობის საფუძველზე მოსამართლე გადაწყვეტილებას იღებს შუამდგომლობის წარდგენიდან 72 საათის განმავლობაში.

თუ სასამართლო საგადასახადო ორგანოს დადგენილ ვადაში არ მისცემს ნებართვას გადაუდებელი გასვლითი საგადასახადო შემოწმების ჩატარების შესახებ, საგადასახადო ორგანო ვალდებულია ახსნას გადასახადის გადამხდელის საგადასახადო დოკუმენტებზე ან/და სასაქონლო-მატერიალურ ფასეულობებზე დადებული ლუქი.

საგადასახადო შემოწმების აქტს არ გააჩნია სამართლებრივი ძალა, თუ მასში ასახული ფაქტები დოკუმენტურად არ არის დადასტურებული. საგადასახადო ორგანოს უფლებამოსილი პირი საგადასახადო შემოწმების აქტის საფუძველზე

ერთპიროვნულად იღებს გადაწყვეტილებას გადასახადების ან/და სანქციების დარიცხვის ან არდარიცხვის შესახებ.

საგადასახადო ორგანოებს თავიანთი კომპეტენციის ფარგლებში და საქართველოს კანონმდებლობით დადგენილი წესით უფლება აქვთ საგადასახადო კანონმდებლობის დარღვევის ფაქტებზე სამართალდამრღვევთა მიმართ შეადგინონ ადმინისტრაციულ სამართალ-დარღვევათა ოქმები და მიიღონ დადგენილებები ადმინისტრაციული სახდელების დაკისრების შესახებ.

ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევად ითვლება მართლსაწინააღმდეგო ბრალეული ქმედება, რომლისთვისაც გათვალისწინებულია პასუხისმგებლობა.

ადმინისტრაციული სამართალდარღვევის გამოვლენის შემთხვევაში საგადასახადო შემოწმების განმახორციელებელი საგადასახადო ორგანოს უფლებამოსილი პირი ადგენს ადმინისტრაციული სამართალდარღვევის შესახებ ოქმს. ოქმის შედგენა, მისი განხილვა, გადაწყვეტილების მიღება, ხორციელდება ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსის შესაბამისად. ოქმს ხელს აწერს მისი შემდგენელი, სამართალდამრღვევი, ასევე დამსწრე მისი არსებობის შემთხვევაში. თუ სამართალდამრღვევი უარს განაცხადებს ოქმის ხელმოწერაზე, შესაბამის გრაფაში კეთდება ჩანაწერი. სამართალდამრღვევს უფლება აქვს წარმადგინოს ოქმზე დასართავი ახსნა-განმარტება, შენიშვნა ოქმის შინაარსთან დაკავშირებით, ასევე ჩამოაყალიბოს ხელმოწერაზე უარის თქმის მოტივი. თუ სამართალდამრღვევი სადავოდ არ ხდის ადმინისტრაციული სამართალდარღვევის ჩადენის ფაქტს, აღნიშნულის დასადასტურებლად ოქმის შესაბამის გრაფაში აკეთებს აღნიშვნას და დამატებით ხელმოწერას, რის საფუძველზეც ადგილზე შეეფარდება ადმინისტრაციული სახდელი. ოქმში, ასევე მიეთითება შეფარდებული ადმინისტრაციული სახდელი (ჯარიმის თანხა).

ადმინისტრაციული სამართალდარღვევის შესახებ ოქმი დგება სამ ეგზემპლარად, რომელთაგან: ერთი – საქმის გადასაწყვეტად საჭირო სხვა ცნობებთან ერთად დაუყოვნებლივ ეგზავნება განხილვაზე უფლებამოსილ პირს და დაერთვის ადმინისტრაციული სამართალდარღვევის საქმეს; მეორეაბრდება სამართალდამრღვევს შესაბამისი ხელისმოწერით ოქმის ეგზემპლარის ჩაბარების შესახებ, ხოლო როცა სამართალდამრღვევი არ ესწრება ოქმის შედგენას – ოქმი გაიგზავნება ოქმის შემდგენისათვის ცნობილ მისამართზე; მესამე – რჩება ოქმის შემდგენელთან.

ადმინისტრაციული სამართალდარღვევის ოქმი თანდართულ მასალებთან ერთად დაუყოვნებლივ უნდა გადაეგზავნოს განხილვაზე უფლებამოსილ თანამდებობის პირს. სამართალდამრღვევმა ჯარიმის თანხა უნდა გადაიხადოს ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსით დადგენილ ვადაში.

ადმინისტრაციული სამართალდარღვევის ოქმის შემდგენი და საქმის განმხილველი საგადასახადო ორგანო ვალდებულია ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა ოქმის შედგენიდან ან/და დადგენილების გამოტანიდან 10 დღის ვადაში აცნობოს საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს შესაბამის სტრუქტურულ ქვედანაყოფს.

კოდექსის თანახმად, საგადასახადო ორგანოს უფლებამოსილი პირი ვალდებულია საგადასახადო შემოწმების შედეგად დანაშაულის ნიშნების აღმოჩენის შემთხვევაში, სათანადო მასალები დაუყოვნებლივ გადაუგზავნოს შესაბამის საგამოძიებო ორგანოს ქვემდებარეობის მიხედვით.

საგადასახადო შემოწმების შედეგების შესახებ დგება აქტი, რომელშიც უნდა მიეთითოს: ყველა ის ფაქტობრივი გარემოება, მტკიცებულება და არგუმენტი, რომელსაც არსებითი მნიშვნელობა ჰქონდა გადასახადის გადამხდელის საგადასახადო ვალდებულების განსაზღვრისას. თუ შემოწმება ექსპერტის დასკვნას დაეყრდნო, აქტში მიეთითება ამ დასკვნის შინაარსი; საქართველოს საგადასახადო კოდექსის ან/და საქართველოს საგადასახადო კანონმდებლობის აქტის ის ნორმა, რომლითაც იხელმძღვანელეს შემოწმებლებმა გადასახადის გადამხდელის საგადასახადო ვალდებულების განსაზღვრისას; გადასახადის გადამხდელის საგადასახადო ვალდებულებების წარმოშობის ზუსტი თარიღები, გადასახადისა და ჯარიმის გაანგარიშება, ჯამურად გადასახდელი ან მისაღები თანხა, იმ დოკუმენტების რეკვიზიტები, რომლებითაც დასტურდება მოთხოვნებისა და ვალდებულებების წარმოშობა, ასევე საგადასახადო შემოწმების აქტის შინაარსი.

საგადასახადო ორგანოს უფლებამოსილი პირი იღებს საგადასახადო შემოწმების აქტის საფუძველზე გადასახადების ან/და სანქციების დარიცხვის ან არდარიცხვის შესახებ გადაწყვეტილებას, რომლის ასლი წარედგინება გადასახადის გადამხდელს შესაბამის საგადასახადო მოთხოვნასთან ერთად. ადმინისტრაციული სამართალდარღვევის გამოვლენის შემთხვევაში საგადასახადო შემოწმების განმახორციელებელი საგადასახადო ორგანოს უფლებამოსილი პირი ადგენს ოქმს ადმინისტრაციული სამართალდარღვევის შესახებ. საგადასახადო შემოწმების შედეგად დანაშაულის ნიშნების აღმოჩენის შემთხვევაში სათანადო მასალები დაუყოვნებლივ ეგზავნება შესაბამის საგამომიებო ორგანოს ქვემდებარეობის მიხედვით. საგადასახადო ადმინისტრირების ერთიანი პრაქტიკის ჩამოყალიბების მიზნით, საქართველოს ფინანსთა მინისტრის გადაწყვეტილებით იქმნება აუდიტორთა საბჭო, რომელშიც შედიან საქართველოს ფინანსთა სამინისტროს და შემოსავლების სამსახურის თანამშრომლები, ასევე მოწვეული სპეციალისტები. თუ საგადასახადო შემოწმების შედეგების შესახებ გადაწყვეტილების მიღება აყალიბებს დაბეგვრის ან/და სამართალდარღვევისთვის სანქციის გამოყენების არსებულისაგან განსხვავებულ პრინციპს/მეთოდს, საგადასახადო ორგანოს უფლება აქვს, მიმართოს აუდიტორთა საბჭოს, რომელიც უფლებამოსილია მიმართვიდან არაუგვიანეს 20 დღისა მიიღოს გადაწყვეტილება აღნიშნული პრინციპის/მეთოდის გამოყენების ან არგამოყენების თაობაზე. აუდიტორთა საბჭოს გადაწყვეტილების შესრულება სავალდებულოა საგადასახადო ორგანოსთვის.

საგადასახადო შემოწმება შეიძლება ჩატარდეს ასევე გადასახადის გადამხდელის ინიციატივით. ამასთან, გადასახადის გადამხდელში არ იგულისხმება საწარმოს დამფუძნებელი, პარტნიორი ან აქციონერი. შემოწმება გადასახადის გადამხდელის ინიციატივით ტარდება საგადასახადო ორგანოს უფლებამოსილი პირის ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის საფუძველზე და ასეთი შემოწმების ჩასატარებლად მოსამართლის ბრძანება საჭირო არ არის.

საგადასახადო ადმინისტრირების ერთიანი პრაქტიკის ჩამოყალიბების მიზნით, კოდექსი ითვალისწინებს აუდიტორთა საბჭოს შექმნას. აუდიტორთა საბჭოს იქმნება ფინანსთა მინისტრის გადაწყვეტილებით და მის შემადგენლობაში შედიან ფინანსთა სამინისტროს და შემოსავლების სამსახურის თანამშრომლები, ასევე მოწვეული სპეციალისტები. საგადასახადო ორგანოს უფლება აქვს მიმართოს აუდიტორთა საბჭოს, თუ საგადასახადო შემოწმების შედეგების შესახებ გადაწყვეტილების მიღება აყალიბებს: არსებულისაგან განსხვავებულ დაბეგვრის პრინციპს/მეთოდს;

სამართალდარღვევისთვის სანქციის გამოყენების არსებულისაგან განსხვავებულ პრინციპს/მეთოდს.

საგადასახადო ორგანოს მიმართვის შემთხვევაში, აუდიტორთა საბჭო ვალდებულია მიმართვიდან 20 კალენდარული დღის განმავლობაში მიიღოს გადაწყვეტილება აღნიშნული პრინციპის/მეთოდის გამოყენების ან არგამოყენების თაობაზე. აუდიტორთა საბჭოს გადაწყვეტილება სავალდებულოა შესასრულებლად საგადასახადო ორგანოსათვის.

საგადასახადო მონიტორინგის მიზანია გადასახადის გადამხდელის მიმდინარე ეკონომიკური საქმიანობის შესახებ ინფორმაციის მოპოვება, აგრეთვე დაბეგვრის ობიექტის ან მასთან დაკავშირებული ინფორმაციის დაფარვის/დამალვის შესაძლო რისკების გამოვლენა. საგადასახადო მონიტორინგის განხორციელების შედეგად მოპოვებული ინფორმაცია საგადასახადო ორგანოს მიერ გამოიყენება საგადასახადო შემოწმებისას პირის საგადასახადო ვალდებულების განსაზღვრის მიზნით.

საგადასახადო მონიტორინგი, როგორც წესი, ხორციელდება გადასახადის გადამხდელის ეკონომიკური საქმიანობის ადგილზე საგადასახადო ორგანოს უფლებამოსილი პირის მიერ, საგადასახადო მონიტორინგის განმახორციელებელი საგადასახადო ორგანოს უფროსის (მოადგილის) ბრძანების საფუძველზე.

იმ შემთხვევაში, თუ საგადასახადო მონიტორინგს დაქვემდებარებული ოპერაცია ხორციელდება გადასახადის გადამხდელის ეკონომიკური საქმიანობის კონკრეტული ობიექტის გარეთ, საგადასახადო მონიტორინგი ხორციელდება საგადასახადო მონიტორინგს დაქვემდებარებული ოპერაციის განხორციელების ადგილზე. საგადასახადო მონიტორინგი შეიძლება განხორციელდეს გადასახადის გადამხდელის ეკონომიკური საქმიანობის ერთ ან რამდენიმე ობიექტზე.

შემოსავლების სამსახურთან გაფორმებული ხელშეკრულების საფუძველზე, საგადასახადო მონიტორინგი, საგადასახადო ორგანოს უფლებამოსილი პირის (პირების) გარდა, შეიძლება განახორციელოს ასევე სხვა პირმა.

საგადასახადო მონიტორინგის დაწყებამდე არანაკლებ 10 კალენდარული დღით ადრე საგადასახადო ორგანო უზრუნველყოფს გადასახადის გადამხდელის წერილობითი ან ელექტრონული ფორმით ინფორმირებას საგადასახადო მონიტორინგის განხორციელების თაობაზე გადაწყვეტილების მიღების შესახებ. საგადასახადო მონიტორინგი შეიძლება განხორციელდეს 6 თვემდე ვადით. საგადასახადო მონიტორინგის 6 თვეზე მეტი ხნით გაგრძელება დასაშვებია მხოლოდ შემოსავლების სამსახურის უფროსთან შეთანხმებით.

საგადასახადო მონიტორინგის განხორციელებისას გადასახადის გადამხდელს უფლება აქვს: საგადასახადო მონიტორინგის განმახორციელებელ პირს ცალკეულ საკითხებთან დაკავშირებით წარუდგინოს ახსნა-განმარტებები და დააფიქსიროს შენიშვნები; მოითხოვოს საგადასახადო მონიტორინგის განხორციელებისას საგადასახადო მონიტორინგის განმახორციელებელი პირის მიერ წარმოებული აღრიცხვის ჟურნალის დამოწმებული ასლი; საგადასახადო მონიტორინგის განხორციელებისას აღრიცხული მონაცემები გამოიყენოს თავისი საქმიანობის შედეგების დასაზუსტებლად.

საგადასახადო მონიტორინგის განხორციელებისას გადასახადის გადამხდელი ვალდებულია: საგადასახადო მონიტორინგის განმახორციელებელი პირისათვის ხელმისაწვდომი გახადოს ადმინისტრაციული, საწარმოო, სასაწყობო და სხვა შენობა-ნაგებობაში შესვლა, მოთხოვნის შემთხვევაში, საგადასახადო მონიტორინგის

განმახორციელებელ პირს წარუდგინოს დაკვირვების განსახორციელებლად აუცილებელი ყველა ის დოკუმენტი, რომელიც ასახავს მის მიერ განხორციელებულ ოპერაციებს (პირველადი დოკუმენტები, ხელშეკრულებები, ანგარიშ-ფაქტურები, ზედნადებები და ა.შ.).

საგადასახადო მონიტორინგის განხორციელების თაობაზე საგადასახადო ორგანოს უფროსის გადაწყვეტილების მიღების შემდეგ, შექმნას საგადასახადო მონიტორინგის განხორციელებისთვის აუცილებელი სამუშაო პირობები. *მონიტორინგის განმახორციელებელ პირს უფლება აქვს:* საგადასახადო მონიტორინგის პროგრამით გათვალისწინებულ შემთხვევებში განახორციელოს გადასახადის გადამხდელის პირველადი სააღრიცხვო დოკუმენტაციის ნიშანდება მასზე გაცემული საგადასახადო ორგანოს შტამპითა და ხელმოწერით, თარიღის მითითებით, გადასახადის გადამხდელს მისცეს სარეკომენდაციო ხასიათის მითითებები საგადასახადო მონიტორინგს დაქვემდებარებულ საკითხებთან დაკავშირებით არსებული ხარვეზების გამოსწორების შესახებ, რომლის შინაარსი აისახება აღრიცხვის ჟურნალის სარეკომენდაციო მითითებების ნაწილში.

საგადასახადო მონიტორინგის განმახორციელებელი პირი ვალდებულია იმოქმედოს საგადასახადო მონიტორინგის პროგრამის შესაბამისად, გადასახადის გადამხდელს გააცნოს მისი უფლება-მოვალეობები, საგადასახადო მონიტორინგის დასრულებისას მის მიერ წარმოებული აღრიცხვის ჟურნალის დამოწმებული ასლი გადასცეს გადასახადის გადამხდელს. საგადასახადო მონიტორინგის განხორციელებამ გონივრულ ფარგლებში არ უნდა დაარღვიოს გადასახადის გადამხდელის საქმიანობის ჩვეული რიტმი და არ უნდა შეაფერხოს მისი ეკონომიკური საქმიანობის პროცესი. საგადასახადო მონიტორინგის განმახორციელებელი პირი საგადასახადო მონიტორინგის განხორციელებისას ყოველდღიურად წერილობითი ან ელექტრონული ფორმით აწარმოებს აღრიცხვის ჟურნალს. ყოველი სამუშაო დღის/ცვლის დასრულების შემდეგ, აგრეთვე, საგადასახადო მონიტორინგის საბოლოოდ დასრულებისას აღრიცხვის ჟურნალს ხელს აწერს საგადასახადო მონიტორინგის განმახორციელებელი პირი, მოწვეული სპეციალისტი (ექსპერტი), აგრეთვე გადასახადის გადამხდელი (მისი წარმომადგენელი). ამასთან, თუ გადასახადის გადამხდელი (მისი უფლებამოსილი წარმომადგენელი) უარს აცხადებს ხელმოწერაზე აღნიშნულის შესახებ ჩანაწერი კეთდება აღრიცხვის ჟურნალში.

საგადასახადო მონიტორინგის დასრულების შემდეგ აღრიცხვის ჟურნალი და მასზე დართული მასალები გადაეცემა საგადასახადო მონიტორინგის განმახორციელებელ საგადასახადო ორგანოს.

საქართველოს საბაჟო ტერიტორიაზე საქონლის გადაადგილება და გაფორმება

საგადასახადო-საბაჟო სფეროში გამოყენებულ ტერმინებს აქვს შემდეგი მნიშვნელობა:

დეკლარანტი – პირი, რომელიც საქონლის დეკლარირებას ახორციელებს თავისი სახელით ან რომლის სახელითაც ხორციელდება დეკლარირება;

საბაჟო დეკლარაცია – დოკუმენტი, რომლითაც პირი აცხადებს საქონლის მიმართ სასაქონლო ოპერაციის გამოყენების განზრახვას;

ზოგადი დეკლარირება – საქონელზე იმ ზოგადი მონაცემების წარდგენა, რომლებიც აუცილებელია საბაჟო ზედამხედველობისა და კონტროლის განხორციელებისათვის.

ექსპორტის გადასახდელი – გადასახადი, რომლის გადახდის ვალდებულება წარმოიშობა საქართველოს საბაჟო ტერიტორიიდან საქონლის გატანასთან დაკავშირებით;

იმპორტის გადასახდელი – იმპორტის გადასახადი, აქციზი, დღგ, რომლის გადახდის ვალდებულება წარმოიშობა საქართველოს საბაჟო ტერიტორიაზე საქონლის შემოტანასთან დაკავშირებით;

საბაჟო გამშვები პუნქტი – საქართველოს საბაჟო საზღვართან მდებარე საბაჟო კონტროლის ზონა, სადაც მგზავრის, საქონლისა და სატრანსპორტო საშუალების მიმართ ხორციელდება კოდექსით დადგენილი პროცედურები;

სავაჭრო პოლიტიკა – საქართველოს საბაჟო საზღვარზე საქონლის გადაადგილების მარეგულირებელი აქტების საფუძველზე მოქმედი სატარიფო (იმპორტის გადასახადი) და არასატარიფო ღონისძიებები (ნებართვები, ლიცენზიები, აკრძალვები, შეზღუდვები

საქონლის გამოსავლიანობა – გადამუშავებული საქონლის რაოდენობა ან პროცენტული მაჩვენებელი, რომელიც მიღებულია გადამუშავების პროცესში მოქცეული გარკვეული ოდენობის საქონლის გადამუშავების შედეგად;

საქონლის წარდგენა – შემოსავლების სამსახურის მიერ განსაზღვრულ ადგილზე საქონლის მიტანის შესახებ ინფორმაციის მიწოდება;

საქონლის გაშვება – დეკლარანტისთვის საქონლის განკარგვის ან/და საქონლით სარგებლობის უფლების მინიჭება საქონლის მიმართ გამოყენებული სასაქონლო ოპერაციის პირობების შესაბამისად;

საქონლის გაფორმება – საქონლის გაშვებისთვის აუცილებელი ღონისძიებების განხორციელება;

საქონლის დეკლარირება – ქმედება, რომლითაც პირი აცხადებს საქონლის მიმართ სასაქონლო ოპერაციის გამოყენების განზრახვას;

საბაჟო ზედამხედველობა – შემოსავლების სამსახურის მიერ გასატარებელ ღონისძიებათა ერთობლიობა, რომლის მიზანია საქონლის მიმართ სავაჭრო პოლიტიკის ღონისძიებების დაცვა

საბაჟო კონტროლი – შემოსავლების სამსახურის მიერ განხორციელებული ცალკეული მოქმედებები, რომელთა მიზანია საქართველოს საბაჟო ტერიტორიაზე საქონლის შემოტანასა და საქართველოს საბაჟო ტერიტორიიდან საქონლის გატანასთან დაკავშირებული საქართველოს კანონმდებლობის მოთხოვნათა დაცვის უზრუნველყოფა;

საბაჟო ტერმინალი – შემოსავლების სამსახურის საბაჟო კონტროლის ზონა, სადაც ხორციელდება საქონლის შენახვა;

გაფორმების ეკონომიკური ზონა – შემოსავლების სამსახურის სპეციალურად შექმნილი საბაჟო კონტროლის ზონა, სადაც ხორციელდება საქონლის გაფორმება;

საქართველოს საბაჟო ტერიტორიაზე საქონლის გადაადგილებასთან დაკავშირებული პროცედურები ხორციელდება ქართულ ენაზე, ხოლო აფხაზეთში – აგრეთვე აფხაზურ ენაზე. საქართველოს საგადასახადო კანონმდებლობით დადგენილ შემთხვევებში საქართველოს საბაჟო ტერიტორიაზე საქონლის გადაადგილებასთან დაკავშირებული პროცედურების განხორციელება ან/და საგადასახადო ორგანოში წარსადგენი დოკუმენტების შედგენა შეიძლება უცხოურ ენაზედაც. თუ დეკლარანტის მიერ საგადასახადო ორგანოში წარდგენილი დოკუმენტები შედგენილია უცხოურ ენაზე და გაუგებარია საგადასახადო ორგანოს

უფლებამოსილი პირისათვის, მას უფლება აქვს, მოითხოვოს ამ დოკუმენტების თარგმანი სახელმწიფო ენაზე.

საქართველოს საბაჟო ტერიტორია

საქართველოს საბაჟო ტერიტორია შედგება სახმელეთო ტერიტორიისაგან, ტერიტორიული და შიგა წყლებისაგან და მათი საჰაერო სივრცისაგან. საქართველოს საბაჟო ტერიტორია აგრეთვე მოიცავს განსაკუთრებულ საზღვაო ეკონომიკურ ზონაში განლაგებული დანადგარების, ნაგებობებისა და ხელოვნური კუნძულების ტერიტორიებს, რომლებზედაც ვრცელდება საქართველოს განსაკუთრებული იურისდიქცია. საქართველოს საბაჟო საზღვარი ემთხვევა სახელმწიფო საზღვარს. ტერიტორიული წყლები არის 12 საზღვაო მილის სიგანის საზღვაო სარტყელი, რომელიც აკრავს საქართველოს სახმელეთო ტერიტორიას, ან შიდა საზღვაო წყლებს. ტერიტორიული ზღვის სიგანე აითვლება საწყისი ხაზებიდან და მას ამტკიცებს საქართველოს პრეზიდენტი. ტერიტორიული ზღვის გარე საზღვარი არის სახელმწიფოს საზღვარი. საქართველოს სახელმწიფო საზღვარი არის ხაზი და ამ ხაზის გასწვრივ გამავალი ვერტიკალური სიბრტყე, რომელიც საქართველოს ტერიტორიას ხმელეთს, წყალს, წიაღს, საჰაერო სივრცეს გამოყოფს მოსაზღვრე სახელმწიფოს ტერიტორიისაგან.

საქართველოს საბაჟო საზღვრის გადაკვეთის მიზნებისათვის საქონელი არის მატერიალური ქონება, მათ შორის, ფული, ფასიანი ქაღალდები, ელექტრო- და თბოენერგია, გაზი და წყალი. სავაჭრო პოლიტიკის ღონისძიებებისა და პროცედურების განხორციელების მიზნით საქონელს ენიჭება საქართველოს საქონლის ან უცხოური საქონლის სტატუსი. საქართველოს საქონელი არის: საქართველოს საბაჟო ტერიტორიაზე (გარდა თავისუფალი ზონისა) მთლიანად წარმოებული ან მიღებული საქონელი (გარდა იმპორტის სასაქონლო ოპერაციაში მოსაქცევი, საწარმოო ოპერაციების შედეგად მიღებული ნარჩენებისა, ჯართისა და ნახმარი ნაკეთობებისა, რომლებიც შეგროვდა საქართველოში და გამოიყენება მხოლოდ ნედლეულად გადამუშავებისათვის); უცხო ქვეყნიდან/თავისუფალი ზონიდან შემოტანილი და იმპორტში მოქცეული საქონელი; შემოსავლების სამსახურის მიერ განკარგული საქონელი; საქართველოს საქონლისაგან წარმოებული ან მიღებული საქონელი; ექსპორტში მოქცეული უცხოური საქონლის გადამუშავების შედეგად მიღებული პროდუქტი. საგადასახადო კოდექსის მიზნებისათვის უცხოური საქონელი არის საქონელი, რომელიც არ აკმაყოფილებს ზემოაღნიშნულ პირობებს. თუ საქართველოს საქონელი გატანილ იქნა საქართველოს საბაჟო ტერიტორიიდან, იგი კარგავს საქართველოს საქონლის სტატუსს.

მთლიანად წარმოებული ან მიღებული საქონელია: სასარგებლო წიაღისეული, მოპოვებული ამ ქვეყნის წიაღიდან, მისი ტერიტორიული წყლიდან ან ზღვის ფსკერიდან; მცენარეული წარმოშობის პროდუქცია, მოყვანილი ან შეგროვებული ამ ქვეყანაში; საქართველოში გაჩენილი და გაზრდილი ცხოველები; საქართველოს ბინადარი ცხოველებისაგან მიღებული პროდუქტები; საქართველოში ნადირობისა და თევზჭერის შედეგად მიღებული პროდუქტები; საზღვაო თევზჭერის შედეგად მიღებული და საზღვაო წარმოშობის სხვა პროდუქტი, რომელიც მოპოვებულია ამ ქვეყნის გემის საშუალებით; საქართველოს სარეწ გემზე მიღებული პროდუქტი; პროდუქტი, რომელიც მიღებულია საქართველოს ფარგლების გარეთ მდებარე ზღვის ფსკერიდან ან ზღვის ფსკერის წიაღიდან, მხოლოდ იმ პირობით, რომ ქვეყანას აქვს ზღვის ფსკერის ან წიაღის ამ მონაკვეთის დამუშავების საგანგებო უფლებები;

საწარმოო ოპერაციების შედეგად მიღებული ნარჩენები, ჯართი და ნახმარი ნაკეთობები, რომლებიც შეგროვდა საქართველოში და გამოიყენება მხოლოდ ნედლეულად გადამამუშავებისათვის.

საქართველოს ინტეგრირებული ტარიფი არის მონაცემთა სისტემატიზებული ერთობლიობა, რომელიც შედგება: საგარეო-ეკონომიკური საქმიანობის ეროვნული სასაქონლო ნომენკლატურისაგან (შემდგომში – სეს ესნ); იმპორტის გადასახდელების განაკვეთებისაგან ან/და შეღავათებისაგან, რომლებიც გამოიყენება სეს ესნ-ში მოცემული საქონლის მიმართ; საქართველოს პარლამენტის მიერ რატიფიცირებული და ძალაში შესული საერთაშორისო ხელშეკრულებებით დადგენილი შეღავათებისაგან (პრეფერენციებისაგან); საქართველოს კანონმდებლობით დადგენილი აკრძალვებისა და შეზღუდვებისაგან, რომლებიც გამოიყენება სეს ესნ-ში მოცემული საქონლის მიმართ. საქართველოს ინტეგრირებული ტარიფი დგინდება მთავრობის დადგენილებით მისი მიზანი და არის ის არის, რომდაინტერესებულ პირს საშუალება ეძლევა ერთობლიობაში იხილოს ნებისმიერი საქონლის საბაჟო ტერიტორიაზე შემოყანა-გატანასთან დაკავშირებული დაბეგვრის განაკვეთები, შეღავათები, აკრძალვები და ლიცენზიები, ასევე კვოტირებასა და ნებართვებს დაქვემდებარებული საქონლის ნუსხა.

საქონლის იდენტიფიცირება და კლასიფიკაცია ხორციელდება სეს ესნ-ის საფუძველზე. საქონლის კოდს განსაზღვრავს დეკლარანტი. საქონლის წარმოშობის ქვეყანა განისაზღვრება სავაჭრო პოლიტიკის ღონისძიებების განხორციელების მიზნით. საქონლის წარმოშობის დასადასტურებლად საგადასახადო ორგანოს წარედგინება საქონლის წარმოშობის სერტიფიკატი, ან ხორციელდება საქონლის წარმოშობის დეკლარირება საქონლის თანმხლები დოკუმენტების საფუძველზე, საქონლის წარმოშობა შეიძლება იყოს პრეფერენციული ან არაპრეფერენციული (შეღავათების გარეშე) თუ საქართველოს ტერიტორიაზე შემოტანილ საქონლის წარმოშობის სერტიფიკატის ნამდვილობაზე ექვს შეიტანს საბაჟო ორგანო, მას შეუძლია გადაამოწმოს სერტიფიკატის გამცემ ორგანოსთან მისი ნამდვილობა და მას მოსთხოვოს დამატებითი მონაცემები. საქართველოს ეკონომიკური ტერიტორიიდან საქონლის გატანისას სერტიფიკატის გამცემი ორგანოა საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო. საქონლის წარმოშობის ქვეყნის განსაზღვრის კრიტერიუმები, წარმოშობის დამადასტურებელი სერტიფიკატის ფორმა, მისი შევსებისა და გაცემის წესი განისაზღვრება საქართველოს მთავრობის დადგენილებით.

საბაჟო ზედამხედველობა და საბაჟო კონტროლი

საბაჟო ზედამხედველობის ქვეშ მოქცეული საქონლის მიმართ შეიძლება განხორციელდეს მხოლოდ საგადასახადო ორგანოსთან შეთანხმებული მოქმედებები და ოპერაციები, თუ კანონმდებლობით სხვა რამ არ არის გათვალისწინებული. თუ საბაჟო ზედამხედველობის ქვეშ მოქცეული საქონელი განადგურდა ან დაზიანდა, საქონლის მფლობელი ვალდებულია, დაუყოვნებლივ შეატყობინოს უახლოეს საგადასახადო ორგანოს და წარუდგინოს მას საქონლის განადგურების ან დაზიანების უტყუარი მტკიცებულებები, რომლებიც დამოწმებულია შესაბამისი უფლებამოსილი სახელმწიფო ორგანოს მიერ. სხვა შემთხვევაში, საქონელი ჩაითვლება საბაჟო ზედამხედველობიდან უკანონოდ გასულად. თუ წარმოიშვა ეჭვი საქართველოს საბაჟო ტერიტორიაზე საქონლის უკანონოდ შემოტანაზე/ტერიტორიიდან უკანონოდ გატანაზე, ან დეკლარირებული მონაცემების

უტყუარობაზე, საგადასახადო ორგანო უფლებამოსილია, მტკიცებულებად ჩათვალოს სხვა ქვეყნის უფლებამოსილი ორგანოს მიერ გაცემული დოკუმენტი ან საბაჟო დეკლარაცია. აკრძალული საქონლის საქართველოს საბაჟო ტერიტორიაზე შემოტანის დროს, იგი დაუყოვნებლივ უნდა იქნეს გატანილი ან, დაუყოვნებლივ გატანის შეუძლებლობის შემთხვევაში, დროებით შენახულ იქნეს საბაჟო კონტროლის ზონაში ან განადგურდეს.

დეკლარირებული მონაცემების სისწორის დადგენის მიზნით საბაჟო კონტროლი ხორციელდება საბაჟო კონტროლის ზონაში, რომელიც საქართველოს საბაჟო ტერიტორიის ნაწილია. საბაჟო კონტროლს ექვემდებარება: პირი საზღვრის გადაკვეთისას; საბაჟო ზედამხედველობას დაქვემდებარებული საქონელი და სატრანსპორტო საშუალება; ტერიტორია, სადაც განთავსებულია საბაჟო ზედამხედველობას დაქვემდებარებული საქონელი და სატრანსპორტო საშუალება; საქართველოს საბაჟო ტერიტორიაზე საქონელსა და სატრანსპორტო საშუალებასთან დაკავშირებული პირის საქმიანობა.

საბაჟო კონტროლის ფორმები: ა) დოკუმენტებისა და მონაცემების შემოწმება; ბ) ზეპირი გამოკითხვა; გ) ახსნა-განმარტების მიღება; დ) დაკვირვება (ვიდეო- და აუდიოჩაწერა); ე) საქონლის, სატრანსპორტო საშუალებისა და ტერიტორიის დათვალიერება; ვ) ლაბორატორიული კვლევის მიზნით სინჯისა და ნიმუშის აღება; ზ) ფიზიკური პირის დათვალიერება; თ) საქონლის გაშვების შემდგომი შემოწმება.

საქართველოს საბაჟო საზღვრის გადაკვეთა ნებადართულია მხოლოდ იმ საქონლისათვის, რომლის შემოტანა ან გატანა არ არის აკრძალული. საქონლის საქართველოს საბაჟო ტერიტორიაზე შემოტანა/საბაჟო ტერიტორიიდან გატანა ხორციელდება საბაჟო გამშვები პუნქტის ან შესაბამისად განსაზღვრული სხვა ადგილის გავლით. ეს ვალდებულებები არ ვრცელდება მილსადენით ან ელექტროგადამცემი ხაზით, საზღვაო ან საჰაერო სატრანსპორტო საშუალებით საქართველოს ტერიტორიული წყლების ან საჰაერო სივრცის გავლით გადაადგილებულ საქონელზე. საბაჟო კონტროლი ასევე მოიცავს ფიტოსანიტარიულ სასაზღვრო-საკარანტინო, ვეტერინარულ სასაზღვრო-საკარანტინო და სანიტარიულ-საკარანტინო კონტროლს, რომელიც ხორციელდება საქართველოს მთავრობის მიერ დადგენილი წესით. საბაჟო კონტროლის განხორციელებისას საგადასახადო ორგანო ახორციელებს საქონლის ან/და სატრანსპორტო საშუალების ნიშანდებას იდენტიფიკაციის საშუალებით, როცა ეს აუცილებელია მისი შემდგომი იდენტიფიკაციისათვის, თუ საქართველოს საგადასახადო კანონმდებლობით სხვა რამ არ არის გათვალისწინებული. სამართალდარღვევის გამოვლენისა და აღკვეთის მიზნით, უცხო სახელმწიფოს კომპეტენტური ორგანოების მოთხოვნის საფუძველზე, შემოსავლების სამსახური სამართალდამცავ ორგანოებთან თანამშრომლობით ახორციელებს კონტროლს დაქვემდებარებულ მიწოდებას. ფიტოსანიტარიული სასაზღვრო-საკარანტინო, ვეტერინარული სასაზღვრო-საკარანტინო და სანიტარიულ-საკარანტინო კონტროლის განხორციელების წესს, საქართველოს ინტეგრირებულ ტარიფს, თავისუფალი ზონის შექმნის წესს, საბაჟო საწყობის, თავისუფალი ვაჭრობის პუნქტის საქმიანობის ნებართვის გაცემის წესებს შესაბამისი დადგენილებებით განსაზღვრავს საქართველოს მთავრობა.

საბაჟო კონტროლის ზონა

საბაჟო კონტროლის ზონა არის სპეციალურად გამოყოფილი ადგილი, სადაც ხორციელდება საბაჟო კონტროლის ღონისძიებები საქონლის/სატრანსპორტო

საშუალებისა და პირის მიმართ. საბაჟო კონტროლის ზონებია: საბაჟო გამშვები პუნქტი; საბაჟო ტერმინალი; გაფორმების ეკონომიკური ზონა; საბაჟო საწყობი; თავისუფალი ვაჭრობის პუნქტი; საერთაშორისო მიმოსვლისათვის გახსნილ აეროპორტებში, საზღვაო პორტებსა და ნავსადგურებში განსაზღვრული ტერიტორია (გარდა ნავთობის მსუბუქი, საშუალო და მძიმე დისტილატების შენახვისთვის განკუთვნილი ტერიტორიისა); საქართველოს საბაჟო ტერიტორიაზე განლაგებული რკინიგზის სადგურების სალიანდაგო ნაწილი, საიდანაც ან რომლის დანიშნულებითაც ხორციელდება საბაჟო ზედამხედველობას დაქვემდებარებული საქონლის გადაზიდვა ამ სალიანდაგო ნაწილზე საბაჟო კონტროლს დაქვემდებარებული საქონლის განთავსების პერიოდში; საბაჟო კონტროლის ზონები მოიცავს: საერთაშორისო აეროპორტში – მოფრენისა და გაფრენის ზონას და სექტორს; საზღვაო ნავსადგურსა და პორტში – სამგზავრო დარბაზს; რკინიგზისა და საავტომობილო ვაგზალში – მგზავრების კომპლექტაციის ადგილს და საბაჟო კონტროლის ქვეშ არსებული საქონლის სათავსს. საბაჟო საწყობის და თავისუფალი ვაჭრობის პუნქტის ტერიტორიებზე საბაჟო კონტროლის ზონები იქმნება აღნიშნულ საქმიანობებზე ნებართვების გაცემასთან ერთად. სხვა შემთხვევებში საბაჟო კონტროლის ზონა იქმნება შემოსავლების სამსახურის უფროსის ბრძანებით ტერიტორიის მესაკუთრესთან ან მფლობელთან შეთანხმებით. საბაჟო კონტროლის ზონაში საგადასახადო ორგანოს თანხმობის გარეშე აკრძალულია ეკონომიკური საქმიანობა, პირთა, საქონლის და სატრანსპორტო საშუალებების გადაადგილება, სატრანსპორტო საშუალების დატვირთვა/გადმოტვირთვა და აუცილებელი პროცედურების განხორციელებამდე ზონის საზღვრებს გარეთ საქონლის გატანა. საბაჟო კონტროლის ზონა უქმდება კანონით გათვალისწინებული ადგილების გაუქმების შემთხვევაში.

სასაზღვრო კონტროლის ზონები – საბაჟო გამშვები პუნქტებია : „წითელი ხიდი“, „სადახლო“, „გარდაბანი და მტკვარი“, „ახკერპი“, „გუგუთი“, „ლაგოდეხი“, „სამთაწყარო“, „ყაზბეგი“, „ვალე“, „ნინოწმინდა“, „სარფი“, „ბათუმის აეროპორტი“, „ქუთაისისა და სენაკის აეროპორტები და ქუთაისის თავისუფალი ინდუსტრიული ზონა“, „თბილისის აეროპორტი“, „ბათუმის პორტი“, „ფოთისა და ყულევის პორტები და ფოთის თავისუფალი ინდუსტრიული ზონა“. საბაჟო გამშვები პუნქტის სამუშაო დროა – კალენდარული კვირის ყოველი დღის 00.00 საათიდან 24.00 საათის ჩათვლით. საქართველოს საბაჟო ტერიტორიაზე ჯართის შემოტანა/საბაჟო ტერიტორიიდან გატანა შესაძლებელია მხოლოდ სარკინიგზო და საზღვაო ტრანსპორტით, შესაბამისი საბაჟო გამშვები პუნქტების გავლით. ცალკეულ შემთხვევებში, შემოსავლების სამსახურის საბაჟო დეპარტამენტის თანხმობით, ჯართის შემოტანა/გატანა შესაძლებელია განხორციელდეს საავტომობილო ტრანსპორტით. საქართველოს ტერიტორიაზე ეკონომიკური საქმიანობისათვის განკუთვნილი ფართო მოხმარების ან/და საყოფაცხოვრებო დანიშნულების საქონლის შემოტანა საავტომობილო მიმოსვლისათვის გახსნილი საბაჟო გამშვები პუნქტების გავლით შესაძლებელია მხოლოდ ავტოსატრანსპორტო საშუალებით. ნებისმიერი სასაქონლო ოპერაციისათვის განკუთვნილი საქონლის გადაადგილება საქართველოს საბაჟო საზღვარზე საბაჟო გამშვები პუნქტი „ყაზბეგის“ გავლით შესაძლებელია განხორციელდეს შემოსავლების სამსახურის საბაჟო დეპარტამენტის თანხმობით. დაინტერესებული პირის მოთხოვნისა და შესაბამისი ხარჯის ანაზღაურების შემთხვევაში, საქონლის საქართველოს საბაჟო ტერიტორიაზე

შემოტანა/საბაჟო ტერიტორიიდან გატანა შემოსავლების სამსახურის თანხმობით შეიძლება განხორციელდეს საბაჟო გამშვები პუნქტის გარდა სხვა ადგილის გავლით.

საქონელი, საქართველოს საბაჟო ტერიტორიაზე შემოტანის მომენტიდან, აგრეთვე საქართველოს საბაჟო ტერიტორიიდან გასატანი საქონელი გაფორმების დასრულების მომენტიდან, ექვემდებარება საბაჟო ზედამხედველობას და შესაბამისად, სავალდებულოა მისი წარდგენა დადგენილი წესით. ეს ვალდებულება არ ვრცელდება მილსადენით ან ელექტროგადამცემი ხაზით, საზღვაო ან საჰაერო სატრანსპორტო საშუალებით საქართველოს ტერიტორიული წყლების ან საჰაერო სივრცის გავლით გადაადგილებულ საქონელზე. საბაჟო გამშვებ პუნქტში საქონლის წარდგენის ვალდებულება აქვს საქართველოს საბაჟო საზღვარზე საქონლის გადამადგილებელ პირს.

საქართველოს საბაჟო ტერიტორიაზე შემოტანილი საქონლის წარდგენა ხდება:

- ა) სახმელეთო სასაზღვრო გამტარ პუნქტებში – სასაზღვრო კონტროლის განხორციელების შემდეგ საბაჟო კონტროლის ზონაში საქონლის განთავსებით;
- ბ) საერთაშორისო ნაოსნობისათვის გახსნილ საზღვაო პორტებში – სატვირთო მანიფესტის წარდგენით;
- გ) საერთაშორისო აეროპორტებში – სატვირთო მანიფესტისა და ბარგის 15 წუთში ფაქტობრივი წარდგენით;

საქართველოს საბაჟო ტერიტორიიდან გასატანი საქონლის წარდგენა ხდება:

- ა) საბაჟო კონტროლის ზონაში საქონლის ფაქტობრივი განთავსებით;
- ბ) საბაჟო გამშვები პუნქტის გარდა სხვა ადგილის გავლით საქონლის გატანისას – საგადასახადო ორგანოს მიერ შერჩეულ ადგილზე საქონლის ფაქტობრივი განთავსებით.

საქონლის ზოგადი დეკლარირება

ზოგადი დეკლარირება ნიშნავს საქონელზე იმ ზოგადი მონაცემების წარდგენას, რომლებიც აუცილებელია საბაჟო ზედამხედველობისა და საბაჟო კონტროლის განხორციელებისათვის. საქართველოს საბაჟო ტერიტორიაზე შემოტანილი საქონლის ზოგადი დეკლარირება ხორციელდება საბაჟო გამშვებ პუნქტში სასაზღვრო კონტროლის განხორციელების დასრულებიდან არა უგვიანეს 3 სამუშაო დღისა. ზოგად დეკლარირებას ახორციელებს:

- ა) საბაჟო ტერიტორიაზე საქონლის შემომტანი ან საქონლის ტრანსპორტირებაზე პასუხისმგებელი პირი; ბ) საქონლის მესაკუთრე ან მისი წარმომადგენელი.

ზოგად დეკლარირებას არ ექვემდებარება მილსადენით ან ელექტროგადამცემი ხაზით საქართველოს საბაჟო საზღვარზე გადაადგილებული და საზღვაო ან საჰაერო სატრანსპორტო საშუალებით საქართველოს ტერიტორიული წყლების ან საჰაერო სივრცის გავლით გადაადგილებული საქონელი.

ზოგადი დეკლარირების ფორმები: ზოგადი დეკლარირება ხორციელდება ელექტრონულად ან წერილობით. საქონლის შემოტანისას ზოგადი დეკლარირება ხორციელდება ერთ-ერთი შემდეგი დოკუმენტის წარდგენით: სატრანსპორტო დოკუმენტი: საავტომობილო ტრანსპორტით გადაზიდვის დროს – სატრანსპორტო ზედნადები ან TIR-წიგნაკი; საზღვაო ტრანსპორტით გადაზიდვის დროს – კონოსამენტი; საჰაერო ტრანსპორტით გადაზიდვის დროს – ავიაზედნადები; სარკინიგზო ტრანსპორტით გადაზიდვის დროს – ზედნადები; საქონლის ნასყიდობის ხელშეკრულების ან ანგარიშ-ფაქტურის (ინვოისი), ან სხვა საანგარიშსწორებო დოკუმენტის დედანი ან ასლი. საფოსტო გზავნილების ნუსხა –

საფოსტო გზავნილებით შემოტანილი საქონლის შემთხვევაში. ამ დოკუმენტების არარსებობისას, საქონელი ექვემდებარება სავალდებულო დათვალიერებას ან/და სინჯის/ნიმუშის აღებას და შესაბამისი აქტის შედგენას. გათვალისწინებულ დოკუმენტებზე დამატებით წარედგინება: თუ საქონლის შემოტანა ექვემდებარება ნებართვას სერტიფიცირებას სხვა არასატარიფო ღონისძიებას – ქვემოთ ჩამოთვლილიდან შესაბამისი დოკუმენტი: ნებართვა: ვეტერინარულ კონტროლს დაქვემდებარებული პროდუქციის ტრანზიტის ნებართვა; ვეტერინარულ კონტროლს დაქვემდებარებული პროდუქციის იმპორტის ნებართვა; ფიტოსანიტარიულ კონტროლს დაქვემდებარებული მცენარეული წარმოშობის პროდუქციის იმპორტის ნებართვა; გადაშენების საფრთხის წინაშე მყოფი ველური ფლორის და ფაუნის სახეობებით საერთაშორისო ვაჭრობის შესახებ კონვენციის (CITES) დანართებში შეტანილი სახეობების, მათი ნაწილებისა და დერივატების იმპორტის, რეექსპორტისა და ზღვიდან ინტროდუქციის ნებართვა; იარაღისა და საბრძოლო მასალის იმპორტის, რეექსპორტის ან ტრანზიტის ნებართვა; ორმაგი დანიშნულების პროდუქციის იმპორტის, რეექსპორტის ან ტრანზიტის ნებართვა; ექსპორტიორი ქვეყნის მიერ გაცემული ფიტოვეტერინარული სერტიფიკატი; საგადასახადო ან ადმინისტრაციული სამართალდარღვევის ოქმი და ჯარიმის გადახდის დამადასტურებელი დოკუმენტი. თუ საქართველოს საბაჟო ტერიტორიაზე შემოტანილ, არასატარიფო ღონისძიებებს დაქვემდებარებულ საქონელზე განსაზღვრულ ვადაში არ იქნა წარდგენილი შესაბამისი ნებართვა/სერტიფიკატი, საბაჟო გამშვები პუნქტის უფლებამოსილი თანამშრომელი აცნობებს დეკლარანტს საქონლის განკარგვის განზრახვის თაობაზე და ადგენს ნაკლოვანებების აღმოფხვრის ან რეექსპორტის განხორციელების 3 სამუშაო დღის ვადას, ხოლო საზღვაო გზით შემოტანილ საქონელზე – აღნიშნული ვადა ემთხვევა სასაქონლო ოპერაციის განსაზღვრის ვადას. დადგენილ ვადაში დეკლარანტის მიერ ნაკლოვანებათა აღმოფხვრელობის შემთხვევაში, შემოსავლების სამსახური ახორციელებს საქონლის სახელმწიფო საკუთრებაში გადაცემას ან უზრუნველყოფს საქონლის განადგურებას მესაკუთრის ან მფლობელის ხარჯით.

საქონლის/სატრანსპორტო საშუალების მიტანის ვადები: ერთი საბაჟო კონტროლის ზონიდან მეორე საბაჟო კონტროლის ზონამდე საქონლისა და სატრანსპორტო საშუალების მიტანის ვადა განისაზღვრება 100 კმ-ზე ერთი დღის გათვლით, მაგრამ არა უმეტეს 10 კალენდარული დღისა. სარკინიგზო ტრანსპორტით საქონლის გადაზიდვის შემთხვევაში, გაფორმების ადგილამდე ან სხვა საბაჟო კონტროლის ზონამდე მიტანის ვადა, მიუხედავად გადაზიდვის მანძილისა, შეადგენს 10 კალენდარულ დღეს. საქართველოს საბაჟო ტერიტორიაზე შემოტანილი და სპეციალური ანგარიშ-ფაქტურით გადაადგილებული ნავთობპროდუქტების საბაჟო გამშვები პუნქტიდან გაფორმების ადგილამდე მიტანის ვადა შეადგენს 5 კალენდარულ დღეს. რეექსპორტის სასაქონლო ოპერაციაში, სატრანსპორტო საშუალება საბაჟო გამშვებ პუნქტს უნდა წარედგინოს რეექსპორტის სასაქონლო ოპერაციაში მოქცევიდან არა უგვიანეს 45 კალენდარული დღის ვადაში.

ავტოსატრანსპორტო საშუალებით საქონლის შემოტანისას საბაჟო გამშვები პუნქტი ახორციელებს აღნიშნული სატრანსპორტო საშუალების დამატებით ნიშანდებას. საბაჟო კონტროლის ზონებს შორის საქონლისა და სატრანსპორტო საშუალების გადაადგილება ხორციელდება საბაჟო კონტროლის ქვეშ. საქონლისა და სატრანსპორტო საშუალების გადაადგილებაზე საბაჟო კონტროლი ხორციელდება:

საგადასახადო ორგანოს მიერ გაცემული „საქონლისა და სატრანსპორტო საშუალების აღრიცხვის მოწმობით“; ან TIR-წიგნაკის გამოყენებით; ან საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს მონაცემთა ავტომატიზებულ ბაზაში ინფორმაციის ასახვით.

საქონლის გაფორმება

საქონლის საქართველოს საბაჟო ტერიტორიაზე შემოტანა/საბაჟო ტერიტორიიდან გატანა ხორციელდება საბაჟო გამშვები პუნქტის ან საქართველოს ფინანსთა მინისტრის მიერ განსაზღვრული სხვა ადგილის გავლით და, შესაბამისად, სავალდებულოა მისი წარდგენა. საქართველოს საბაჟო ტერიტორიიდან გასატანი საქონელი გაფორმებიდან საქონლის გატანამდე ექვემდებარება საბაჟო ზედამხედველობას. საქართველოს საბაჟო ტერიტორიიდან საქონლის გატანამდე ხორციელდება ზოგადი დეკლარირება. საქართველოს საბაჟო ტერიტორიაზე შემოტანის შემდეგ ან შემოტანამდე საქონელი ექვემდებარება საბაჟო გამშვებ პუნქტში, საბაჟო ტერმინალში ან საქართველოს ფინანსთა მინისტრის მიერ განსაზღვრულ ადგილზე გაფორმებას. საბაჟო გამშვები პუნქტი, საბაჟო ტერმინალი ან/და საქართველოს ფინანსთა მინისტრის მიერ განსაზღვრული სხვა ადგილები არის საბაჟო კონტროლის ზონები, რომელთა შორის საქონლის გადაადგილება ხორციელდება საბაჟო კონტროლის ქვეშ. საქონლის წარდგენისა და გაფორმების ვალდებულება ეკისრება დეკლარანტს ან/და საქონლის მფლობელს.

საქონელი სასაქონლო ოპერაციის შერჩევამდე ან შერჩეული სასაქონლო ოპერაციის გამოყენების შემდეგ შესაძლებელია შენახულ იქნეს დროებით. ზოგადი დეკლარირების განხორციელების შემდეგ სასაქონლო ოპერაციის განსაზღვრის პროცედურები ზოგადი დეკლარირებიდან 30 დღეში უნდა განხორციელდეს. შემოსავლების სამსახური უფლებამოსილია შეამციროს ამ მუხლის პირველ ნაწილში აღნიშნული ვადა, ასევე გაზარდოს ეს ვადა 60 დღით. საბაჟო საწყობში საქონლის დროებით შენახვის შემთხვევაში ამ მუხლის პირველ ნაწილში აღნიშნული ვადა 5 კალენდარული წელი საქონელი, რომელზედაც უკვე განსაზღვრულია სასაქონლო ოპერაცია, პირის მოთხოვნით, შეიძლება საბაჟო საწყობში ინახებოდეს არა უმეტეს 5 კალენდარული წლისა, ხოლო ექსპორტის შემთხვევაში – არა უმეტეს 120 დღისა. “

საბაჟო გამშვებ პუნქტში გაფორმებას ექვემდებარება: საჰაერო ტრანსპორტით ბარგით ან/და ხელბარგით შემოტანილი საქონელი, რომელიც გაცხადებულია იმპორტის სასაქონლო ოპერაციაში პირის მიერ საქართველოს საბაჟო საზღვარზე გადაადგილებული 10 000 ლარამდე ღირებულების საქონელი, რომელიც გაცხადებულია იმპორტის სასაქონლო ოპერაციაში; საქართველოს საგადასახადო კოდექსით გათვალისწინებული საქონელი; პირის მიერ საქართველოს საბაჟო ტერიტორიიდან ექსპორტის სასაქონლო ოპერაციით გასატანი საქონელი, რომელიც, დადგენილი წესის შესაბამისად, დეკლარირდება ზეპირად ან ფიზიკური პირის საბაჟო დეკლარაციით ან გამარტივებული საბაჟო დეკლარაციით ან სასაქონლო ზედნადების წარდგენით; ფიზიკური პირის მიერ საქართველოდან მუდმივსაცხოვრებლად გასვლისას პირადი ნივთები (გარდა სატრანსპორტო საშუალებისა), ავეჯი და საყოფაცხოვრებო დანიშნულების საქონელი; გარე გადამუშავების სასაქონლო ოპერაციაში გაცხადებული 3000 ლარზე ნაკლები საბაჟო ღირებულების საქონელი; არარეზიდენტი ფიზიკური პირის მიერ საქართველოს ტერიტორიაზე დროებით შემოსვლისას შემოტანილი, პირადი სარგებლობისათვის განკუთვნილი საქონელი; ფიზიკური პირის მიერ საქართველოს საბაჟო საზღვარზე მსუბუქი ან სატვირთო ავტოსატრანსპორტო საშუალებით გადაადგილებული სეს

ესნ-ის კოდეზით გათვალისწინებული არა უმეტეს 10 ლიტრი ზეთისა და 20 ლიტრი ბენზინის გაფორმება იმპორტის სასაქონლო ოპერაციაში ხორციელდება უახლოეს ან დეკლარანტის მიერ შერჩეულ ნებისმიერ გაფორმების ადგილზე.

საქონლის წარდგენა გაფორმების ადგილზე საქონლის წარდგენისა და გაფორმების ვალდებულება ეკისრება დეკლარანტს/ საქონლის მფლობელს. გაფორმების საგადასახადო ორგანოში საქონლის წარდგენა ხორციელდება საბაჟო კონტროლის ზონაში საქონლის ფაქტობრივი განთავსებით, გარდა: გარე გადამუშავების სასაქონლო ოპერაციაში მოქცეული საქონლისა, რომელზეც გადამუშავების ვადის გასვლამდე გამოიყენება ექსპორტის სასაქონლო ოპერაცია; ავტოსატრანსპორტო საშუალებით გადაადგილებული საქონლის ექსპორტისა, თუ საბაჟო დეკლარაციის მიმართ გამოსაყენებელი საბაჟო კონტროლის ღონისძიებები ხორციელდება საბაჟო გამშვებ პუნქტში, საქონლის საქართველოს საბაჟო ტერიტორიიდან გატანისას; „ოქროს სიის“ მონაწილის კუთვნილი ან საქონლის შემოტანამდე გაფორმების ეკონომიკურ ზონაში საგადასახადო ორგანოს მიერ შევსებული საბაჟო დეკლარაციით იმპორტში გაცხადებული საქონლისა, რომლის გაშვებაც ხორციელდება საბაჟო გამშვები პუნქტიდან; გამარტივებული წესით დეკლარირებას დაქვემდებარებული საქონლისა. საფოსტო გზავნილით შემოტანილი საქონლისა, რომლის გაშვებაც ხორციელდება საფოსტო გზავნილის გადამზიდველის საბაჟო საწყობიდან.

საქონლის დეკლარირება

საქონლის დეკლარირება შესაძლებელია საბაჟო დეკლარაციის წარდგენით, ზეპირად ან კანონმდებლობით გათვალისწინებული სხვა საშუალებით. საბაჟო დეკლარაციის წარდგენა შესაძლებელია ელექტრონული ან წერილობითი ფორმით.

საბაჟო დეკლარაციის სახეებია: სასაქონლო საბაჟო დეკლარაცია; ავტოსატრანსპორტო საშუალების საბაჟო დეკლარაცია; გამარტივებული საბაჟო დეკლარაცია; სპეციალური სატვირთო საბაჟო დეკლარაცია; ფიზიკური პირის საბაჟო დეკლარაცია; ფიზიკური პირის საქონლის საბაჟო დეკლარაცია. ზეპირი ან სხვა საშუალებით დეკლარირება, რომლითაც საქონლის მფლობელი საქართველოს საგადასახადო კანონმდებლობის შესაბამისად გამოთქვამს სურვილს, საქონლის მიმართ გამოიყენებულ იქნეს სასაქონლო ოპერაცია, ითვლება საბაჟო დეკლარაციის წარდგენად. ექსპორტით გასატანი, ავტოსატრანსპორტო საშუალებით გადაადგილებული საქონლის დეკლარირება შესაძლებელია საბაჟო გამშვებ პუნქტში სასაქონლო ზედნადების წარდგენით.

ფიზიკურ პირს დეკლარირების ვალდებულება წარმოეშობა: ეკონომიკური საქმიანობისათვის განკუთვნილი საქონლის შემოტანისას/გატანისას; თუ მის მიერ შემოტანილი საქონლის რაოდენობა ან/და ღირებულება აღემატება საქართველოს საგადასახადო კოდექსით გათვალისწინებულ დაუბეგრავ რაოდენობასა და ღირებულებას, ან თუ საფოსტო გზავნილით შემოტანილი საქონელი იბეგრება/არ არის გათავისუფლებული იმპორტის გადასახდელებისაგან, ან/და საქონლის შემოტანა შეზღუდულია ან/და საქონლის შემოტანისათვის საჭიროა ნებართვა ან ლიცენზია; საქართველოს საგადასახადო კოდექსით გათვალისწინებული საქონლის შემოტანისას; ნაღდი ფულის, ჩეკების ან/და სხვა ფასიანი ქაღალდების, რომელთა ჯამური ნომინალური ღირებულებაც აღემატება 30 000 ლარს ან მის ეკვივალენტს ეროვნულ ვალუტაში, საქართველოს საბაჟო საზღვარზე გადაადგილებისას.

საბაჟო დეკლარაციის შევსება საბაჟო დეკლარაციის შევსებას, ახორციელებს შემოსავლების სამსახური, რომელსაც აქვს ამ უფლებამოსილების სხვა პირზე დელეგირების უფლება. პირს უფლება აქვს შეავსოს საბაჟო დეკლარაცია, თუ: პირი დეკლარირებას ახორციელებს თავისი სახელით; პირს გააჩნია შემოსავლების სამსახურის შესაბამის სერვერთან მიერთების შესაძლებლობა და აქვს დაშვება „ASYCUDA“-ში ან/და „ORACLE“-ში. პირის წარმომადგენელს უფლება აქვს შეავსოს საბაჟო დეკლარაცია, თუ: ამ დეკლარაციის შევსება არ განეკუთვნება საგადასახადო ორგანოს ან სხვა პირის უფლებამოსილებას საქართველოს საგადასახადო კანონმდებლობის შესაბამისად; წარმომადგენელს გააჩნია შემოსავლების სამსახურის შესაბამის სერვერთან მიერთების შესაძლებლობა და აქვს დაშვება „ASYCUDA“-ში ან/და „ORACLE“-ში. საფოსტო გზავნილით შემოტანილ საქონელზე საბაჟო დეკლარაციას ავსებს საგადასახადო ორგანო ან საფოსტო გზავნილის გადამზიდველი, რომელიც ახორციელებს პირის (მიმღების) წარმომადგენლობას.

საქონლის საბაჟო ღირებულების განსაზღვრა

სავაჭრო პოლიტიკის ღონისძიებების გამოყენების მიზნებისათვის საქონლის საბაჟო ღირებულების განსაზღვრა ნიშნავს საქონლის დეკლარირების დღისათვის მის შეფასებას. საქონლის საბაჟო ღირებულებას განსაზღვრავს დეკლარანტი და შეაქვს იგი სასაქონლო დეკლარაციაში შემოსავლების სამსახური აკონტროლებს საქონლის საბაჟო ღირებულების განსაზღვრის სისწორეს და იმ შემთხვევაში, თუ არ ეთანხმება დეკლარირებულ საბაჟო ღირებულებას, მას თვითონ განსაზღვრავს. იმპორტისას დეკლარირებული საქონლის საბაჟო ღირებულება განისაზღვრება შემდეგი მეთოდებით:

- ა) გარიგების ფასის მიხედვით (პირველი მეთოდი);
- ბ) იდენტური საქონლის გარიგების ფასის მიხედვით (მეორე მეთოდი);
- გ) მსგავსი საქონლის გარიგების ფასის მიხედვით (მესამე მეთოდი);
- დ) საქონლის ერთეულის ფასის მიხედვით (მეოთხე მეთოდი);
- ე) შედგენილი ღირებულების მიხედვით (მეხუთე მეთოდი);
- ვ) სარეზერვო მეთოდით (მეექვსე მეთოდი).

ყოველი მომდევნო მეთოდი გამოიყენება იმ შემთხვევაში, თუ დასაბუთებულად ვერ ხერხდება წინა მეთოდის გამოყენება. დეკლარანტს უფლება აქვს, შეცვალოს „დ“ და „ე“ ქვეპუნქტებში აღნიშნული საქონლის საბაჟო ღირებულების განსაზღვრის მეთოდების გამოყენების რიგითობა.

სასაქონლო საბაჟო დეკლარაცია

საქონლის გაფორმების მიზნით წარდგენილი უნდა იქნეს საბაჟო დეკლარაცია, რომლის საფუძველზედაც განისაზღვრება სასაქონლო ოპერაცია. რეგისტრაციის დღიდან საბაჟო დეკლარაცია არის იურიდიული მნიშვნელობის მქონე ფაქტების დამადასტურებელი დოკუმენტი. საერთაშორისო საჰაერო, სარკინიგზო და საზღვაო რეისების განსახორციელებლად ამ ტრანსპორტზე მიწოდებული, მგზავრებისა და ეკიპაჟის წევრებისათვის საჭირო სამომხმარებლო საქონელი, რომელიც განკუთვნილია მათი პირადი მოხმარებისათვის ან მათზე სარეალიზაციოდ, აგრეთვე ზემოაღნიშნულ ტრანსპორტზე მისი ექსპლუატაციის ნორმალური პირობებისათვის ატანილი წყალი, საწვავი და საცხებ-საპოხი მასალები არ ექვემდებარება კოდექსით დადგენილი წესით დეკლარირებას. რეგისტრირებულ საბაჟო დეკლარაციაში შესაძლებელია ცვლილებები შეტანილ იქნეს: საქონლის გაშვებამდე, საგადასახადო ორგანოს ინიციატივით, საბაჟო დეკლარაციის შემოწმებისას, თუ დადგინდა ამ

დეკლარაციაში არასწორი მონაცემის არსებობა; საქონლის გაშვებამდე, დეკლარანტის ინიციატივით, თუ საგადასახადო ორგანოს არ შეუტყობინებია დეკლარანტისთვის ამ საბაჟო დეკლარაციის შემოწმების განზრახვა ან არ დაუდგენია დეკლარირებული მონაცემების მცდარობა; საქონლის გაშვების შემდეგ, დეკლარანტის ინიციატივით, საქონლის გაშვების შემდგომი შემოწმების ჩატარების შესახებ საგადასახადო ორგანოს შესაბამისი გადაწყვეტილების ჩაბარებამდე, საგადასახადო შემოწმების ჩატარების შესახებ სასამართლოს ან საგადასახადო ორგანოს შესაბამისი გადაწყვეტილების ჩაბარებამდე, საგადასახადო სამართალდარღვევის ოქმის შედგენამდე სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის შესაბამისად უფლებამოსილი პირის გადაწყვეტილებით ბიუჯეტთან ანგარიშსწორების შემოწმების ან ბუღალტრული რევიზიის დანიშვნამდე.

სასაქონლო საბაჟო დეკლარაციას ავსებს: დეკლარანტი ან წარმომადგენელი, საგადასახადო ორგანო: როდესაც დეკლარანტი ან მისი წარმომადგენელი თხოვნით მიმართავს გაფორმების დეპარტამენტს ან თავისუფალი ზონის საბაჟო გამშვებ პუნქტს სასაქონლო საბაჟო დეკლარაციის შევსების თაობაზე; „საფოსტო გზავნილით შემოტანილ საქონელზე“. ერთი სასაქონლო საბაჟო დეკლარაციით შეიძლება გაცხადდეს მხოლოდ ერთი სასაქონლო პარტია. სასაქონლო საბაჟო დეკლარაციის ძირითადი ფურცლით შეიძლება გაცხადდეს ცნობები მხოლოდ ერთი დასახელების, სახეობისა და მარკის საქონელზე, რომელიც სეს ესნ-ში კლასიფიცირდება ერთი თერთმეტნიშნა კოდით და წარმოშობილია ერთ ქვეყანაში. სასაქონლო საბაჟო დეკლარაციის ერთ დამატებით ფურცელში შეიძლება გაცხადდეს ცნობები სამი დასახელების, სახეობის და მარკის საქონელზე და რომელთაგან თითოეული მათგანი წარმოშობილია ერთ ქვეყანაში და სეს ესნ-ში კლასიფიცირდება ერთი თერთმეტნიშნა კოდით. დაუშვებელია ერთ სასაქონლო საბაჟო დეკლარაციაში გაცხადდეს ერთზე მეტი ერთი და იმავე თერთმეტნიშნა კოდის და ერთი და იგივე წარმოშობის ქვეყნის საქონელი, გარდა იმ შემთხვევისა, როდესაც საქონლის დეკლარირება ხორციელდება „ოქროს სიის“ მონაწილის მიერ პერიოდული სასაქონლო საბაჟო დეკლარაციის გამოყენებით. სასაქონლო საბაჟო დეკლარაციის დამატებითი ფურცლის გრაფების შევსების წესი იგივეა, რაც ძირითადი ფურცლის შესაბამისი გრაფებისა. სასაქონლო პარტიის ერთ სასაქონლო საბაჟო დეკლარაციაში დეკლარირებისას მის ძირითად ფურცელს შეიძლება დაერთოს არა უმეტეს 33 დამატებითი ფურცლისა და ერთი სასაქონლო საბაჟო დეკლარაციით შეიძლება გაცხადდეს არა უმეტეს 100 დასახელების საქონელი. იმ შემთხვევაში, თუ სასაქონლო პარტია შედგება 100-ზე მეტი დასახელების საქონლისაგან, მაშინ 100-ის შემდეგ პარტიაში შემავალ ყოველ მომდევნო 100 დასახელებამდე საქონელზე ივსება ახალი სასაქონლო საბაჟო დეკლარაცია. დასაშვებია სასაქონლო საბაჟო დეკლარაციის უკანა გვერდის გამოყენება სხვადასხვა მაკონტროლებელი ორგანოების აღნიშვნებისა და დამდებისათვის. თუ სასაქონლო საბაჟო დეკლარაციას ავსებს დეკლარანტი ან წარმომადგენელი, ამ დეკლარაციის ASYCUDA-ში რეგისტრაციისას: განსაზღვრული დოკუმენტები წარედგინება ელექტრონულად, ხოლო დოკუმენტები მატერიალური სახით ინახება დეკლარანტთან. ლიცენზიები, ნებართვები, სერტიფიკატები, გარანტიები და შეღავათების დამადასტურებელი დოკუმენტები ინახება ორიგინალის სახით, ხოლო სხვა დოკუმენტების შენახვა შესაძლებელია როგორც დედნის, ასევე დეკლარანტის მიერ ხელმოწერითა და ბეჭდით დამოწმებული ასლის სახით;

გამარტივებული საბაჟო დეკლარაცია

გამარტივებული საბაჟო დეკლარაციით შესაძლებელია გაფორმდეს: საჰაერო ტრანსპორტით ბარგით ან/და ხელბარგით შემოტანილი საქონელი, რომელიც გაცხადებულია იმპორტის სასაქონლო ოპერაციაში; ერთი სახეობის ტრანსპორტით (საჰაერო ტრანსპორტის გარდა) შემოტანილი, 10 000 ლარამდე ღირებულების საქონელი, რომელიც პირის მიერ გაცხადებულია იმპორტის სასაქონლო ოპერაციაში; საქართველოს საგადასახადო კოდექსით გათვალისწინებული საქონელი ექსპორტში გაცხადებული 15 000 ლარზე ნაკლები საბაჟო ღირებულების საქონელი; ფიზიკური პირის მიერ საქართველოდან მუდმივ საცხოვრებლად გასვლისას პირადი ნივთები (გარდა სატრანსპორტო საშუალებისა), ავეჯი და საყოფაცხოვრებო დანიშნულების საქონელი; გარე გადამუშავების სასაქონლო ოპერაციაში გაცხადებული 3000 ლარზე ნაკლები საბაჟო ღირებულების საქონელი;

ფიზიკური პირის საბაჟო დეკლარაცია და ფიზიკური პირის საქონლის საბაჟო დეკლარაცია. ფიზიკური პირის საბაჟო დეკლარაცია ივსება საბაჟო გამშვებ პუნქტში, ფიზიკური პირის მიერ დეკლარაციაში მითებული საქონლის საქართველოს საბაჟო საზღვარზე ბარგით ხელბარგით გადაადგილებისას. ფიზიკური პირის საბაჟო დეკლარაცია ივსება ფიზიკური პირის მიერ, სურვილისამებრ – ქართულ, რუსულ ან ინგლისურ ენაზე. გაურკვევლად შევსებული დეკლარაცია საგადასახადო ორგანოს მიერ არ მიიღება. ფიზიკური პირის საბაჟო დეკლარაცია ივსება ორ ეგზემპლარად. ერთი ეგზემპლარი რჩება საგადასახადო ორგანოს, მეორე – უბრუნდება ფიზიკურ პირს. შევსებული „დეკლარირებას დაქვემდებარებული საქონლის ნუსხა“ თან ერთვის ფიზიკური პირის საბაჟო დეკლარაციას შემდეგ შემთხვევებში: ეკონომიკური საქმიანობისათვის განკუთვნილი ან/და იმპორტის გადასახდელებით დაუბეგრავ რაოდენობასა და ღირებულებაზე მეტი საქონლის გადაადგილების შემთხვევაში გარდა ამ საქონელზე გამარტივებული საბაჟო დეკლარაციის ან ფიზიკური პირის საქონლის საბაჟო დეკლარაციის წარდგენის შემთხვევებისა; 15 000 ლარზე ნაკლები საბაჟო ღირებულების საქონლის საქართველოდან გატანის დროს, გარდა ამ საქონლის გამარტივებული საბაჟო დეკლარაციით ან სასაქონლო ზედნადების წარდგენით დეკლარირების შემთხვევისა; საქართველოს ეკონომიკურ ტერიტორიაზე ფიზიკური პირის მიერ შემოტანილი 3000 ლარამდე ღირებულების საქონლის დეკლარირება შესაძლებელია განხორციელდეს ფიზიკური პირის საქონლის საბაჟო დეკლარაციით. ფიზიკური პირის საქონლის საბაჟო დეკლარაცია ივსება საბაჟო გამშვებ პუნქტში ან გაფორმების დეპარტამენტში. ფიზიკური პირის მიერ საქონლის სახეობის, რაოდენობისა და ღირებულების დეკლარირება ხორციელდება ზეპირად, ხოლო საბაჟო გამშვები პუნქტის ან გაფორმების დეპარტამენტის უფლებამოსილი თანამშრომელი ახორციელებს „ფიზიკური პირის საქონლის საბაჟო დეკლარაციის“ შევსებას, რომელიც მოწმდება ფიზიკური პირის ხელმოწერით.

სასაქონლო ოპერაციები

საქონლის გაფორმებისას გამოიყენება შემდეგი სასაქონლო ოპერაციები:

1) იმპორტი; 2) ექსპორტი; 3) რეექსპორტი; 4) ტრანზიტი; 5) საწყობი; 6) თავისუფალი ზონა; 7) დროებითი შემოტანა; 8) შიდა გადამუშავება; 9) გარე გადამუშავება.

საქონლის გაფორმებისას ხორციელდება დეკლარირება. საქონლის გაფორმებისას, სასაქონლო ოპერაციის პირობების შესაბამისად, წარმოიშობა კუთვნილი გადასახდელების გადახდის ან/და გარანტიის წარდგენის ვალდებულება გადასახდელების გადახდის ან/და გარანტიის წარდგენის ვალდებულება ეკისრება

დეკლარანტს ან საქონლის მფლობელს. სასაქონლო ოპერაციებში საქონლის მოქცევისა და სასაქონლო ოპერაციების გამოყენების წესებს განსაზღვრავს ფინანსთა მინისტრი.

იმპორტის სასაქონლო ოპერაციის გამოყენება

იმპორტისას საქონელს ენიჭება საქართველოს საქონლის სტატუსი, გამოიყენება სავაჭრო პოლიტიკის ღონისძიებები და გადაიხდევენ იმპორტის გადასახდელები საქართველოს კანონმდებლობის შესაბამისად. დეკლარანტი უფლებამოსილია მოითხოვოს იმპორტის გადასახდელის შეღავათიანი განაკვეთის ან/და შეღავათების (პრეფერენციების) გამოყენება, თუ: ამას ითვალისწინებს საბაჟო დეკლარაციის რეგისტრაციის დღეს მოქმედი საქართველოს კანონმდებლობა; საქართველოს კანონმდებლობით იმპორტის გადასახდელის განაკვეთი შემცირდა საბაჟო დეკლარაციის რეგისტრაციის შემდეგ, მაგრამ არა უგვიანეს საქონლის გაშვებისა; იგი წარადგენს წარმოშობის სერტიფიკატს, რომელიც ითვალისწინებს იმპორტის გადასახადის შეღავათიანი განაკვეთის ან/და შეღავათების (პრეფერენციების) გამოყენებას. ეს დებულება არ გამოიყენება, თუ საქონლის გაშვება არ განხორციელებულა მხოლოდ დეკლარანტის მიზეზით ან მისი უმოქმედობის გამო. საქართველოში რეგისტრირებული და საქართველოს ალმით მცურავი გემის მიერ მოპოვებული საზღვაო ტევზჟერის პროდუქტებისა და ზღვის სხვა პროდუქტების მიმართ, ასევე გადამამუშავებელ გემზე ზემოაღნიშნული პროდუქტებისაგან მიღებული პროდუქტების მიმართ არ გამოიყენება იმპორტის სასაქონლო ოპერაცია და ისინი არ იბეგრება იმპორტის გადასახდელებით.

იმპორტის სასაქონლო ოპერაციის გამოყენება შესაძლებელია საქართველოს საბაჟო ტერიტორიაზე შემოტანილი უცხოური საქონლის მიმართ. დეკლარანტს შეუძლია, ნებისმიერი სასაქონლო ოპერაცია ნებისმიერ დროს შეცვალოს იმპორტის ოპერაციით, თუ წარმოდგენილია შესაბამისი დოკუმენტები. იმპორტის სასაქონლო ოპერაციაში საქონლის დეკლარირება ხორციელდება სასაქონლო საბაჟო დეკლარაციის ან სპეციალური სატვირთო საბაჟო დეკლარაციის წარდგენით ან: ფიზიკური პირის მიერ საბაჟო გამშვებ პუნქტში ან გაფორმების დეპარტამენტში გამარტივებული საბაჟო დეკლარაციის ან ფიზიკური პირის საქონლის საბაჟო დეკლარაციის წარდგენით; იმპორტის სასაქონლო ოპერაციის გამოყენებისას იმპორტის გადასახდელები გადაიხდება: საქონლის გაშვებიდან არა უგვიანეს 5 კალენდარული დღისა; საქონლის გაშვებიდან არა უგვიანეს 30 კალენდარული დღისა – „ოქროს სიის“ მონაწილის კუთვნილ საქონელზე; პერიოდული სასაქონლო საბაჟო დეკლარაციის დასრულებიდან არა უგვიანეს 30 კალენდარული დღისა – „ოქროს სიის“ მონაწილის მიერ კალენდარული თვის განმავლობაში გადაადგილებული საქონლის პერიოდული დეკლარაციით გაფორმებისას; გამარტივებული საბაჟო დეკლარაციისათვის რეგისტრაციის ნომრის მინიჭების თარიღიდან არა უგვიანეს 30 კალენდარული დღისა: საქართველოს საბაჟო ტერიტორიაზე საჰაერო ტრანსპორტით ბარგით ან/და ხელბარგით შემოტანილ საქონელზე; საფოსტო გზავნილით შემოტანილ 10 000 ლარამდე ღირებულების საქონელზე; საქონლის გაშვებიდან არა უგვიანეს 15 კალენდარული დღისა წინასწარ დეკლარირებულ საქონელზე. დაუშვებელია მიზნობრივი დანიშნულებით და იმპორტის გადასახდელებზე შეღავათების გამოყენებით შემოტანილი საქონლის სხვა მიზნით გასხვისება, დაგირავება, გასესხება ან სხვა დავალიანების დაფარვის უზრუნველსაყოფად მისი გადაცემა, აგრეთვე სხვა პირის სარგებლობაში გადაცემა ან გამოყენება. იმპორტის

გადასახდელების გადახდის შემთხვევაში ეს აკრძალვა არ ვრცელდება. თუ მიზნობრივი დანიშნულებით და იმპორტის გადასახდელებზე შეღავათების გამოყენებით საბაჟო ზედამხედველობის ქვეშ მყოფი საქონელი განადგურდა ან დაზიანდა, საქონლის მფლობელი ვალდებულია, დაუყოვნებლივ შეატყობინოს აღნიშნული შესაბამის საგადასახადო ორგანოს და წარუდგინოს მას უფლებამოსილი სახელმწიფო ორგანოს მიერ დამოწმებული საქონლის განადგურების ან დაზიანების უტყუარი მტკიცებულებები. სხვა შემთხვევაში საქონელი ჩაითვლება საბაჟო ზედამხედველობიდან უკანონოდ გასულად. საქონლისათვის მიზნობრივი გამოყენების სტატუსის გაუქმების შემდეგ, გარდა გათვალისწინებულისა: საქართველოს საბაჟო ტერიტორიაზე საქონლის დატოვების შემთხვევაში იგი უნდა მოექცეს იმპორტში, ამასთან: თუ მიზნობრივი სტატუსი (კერძოდ, გრანტისა და ჰუმანიტარული დახმარების სტატუსი) გაუქმდა საქონლის მესაკუთრის განცხადების საფუძველზე, საგადასახადო ვალდებულებები წარმოიშობა საქონლისათვის აღნიშნული სტატუსის გაუქმების დღიდან და იმპორტის დროს გადასახდელ იმპორტის გადასახდელებს უნდა გამოაკლდეს საქონლის იმპორტში მიზნობრივი დანიშნულებით გაშვების დროს გადახდილი გადასახდელების ოდენობა; საქართველოს საბაჟო ტერიტორიიდან გატანისას საქონელი მოექცევა ექსპორტის სასაქონლო ოპერაციაში.

ექსპორტის სასაქონლო ოპერაციის გამოყენება

ექსპორტის სასაქონლო ოპერაცია გამოიყენება, თუ საქონელი საქართველოს საბაჟო ტერიტორიიდან გატანისას იმავე მდგომარეობაში იყო, რომელშიც ექსპორტის დეკლარაციის რეგისტრაციის დღეს, გარდა ბუნებრივი დანაკარგებით გამოწვეული ცვლილებებისა. ექსპორტისას ხორციელდება სავაჭრო პოლიტიკის ღონისძიებები.

ექსპორტის სასაქონლო ოპერაცია საშუალებას იძლევა, საქართველოს საქონელი გატანილ იქნეს საქართველოს საბაჟო ტერიტორიის გარეთ ან გადატანილ იქნეს თავისუფალ ზონაში, ან თავისუფალ ზონაში არსებული უცხოური საქონელი გატანილ იქნეს საქართველოს საბაჟო ტერიტორიიდან, თუ გატარდება სავაჭრო პოლიტიკის ღონისძიებები და კანონმდებლობით განსაზღვრულ შემთხვევებში გადახდილ იქნება ექსპორტის გადასახდელები. საქონლის ექსპორტის სასაქონლო ოპერაცია აგრეთვე შესაძლებელია გამოყენებულ იქნეს გარე გადამუშავების სასაქონლო ოპერაციაში მოქცეულ საქონელზე გადამუშავების ვადის გასვლამდე, თუ დეკლარანტი გაფორმების საგადასახადო ორგანოში წარადგენს საქონლის გასხვისების დოკუმენტს.

ექსპორტის სასაქონლო ოპერაციაში საქონლის დეკლარირება ხორციელდება გაფორმების საგადასახადო ორგანოში სასაქონლო საბაჟო დეკლარაციის წარდგენით ან: საბაჟო გამშვებ პუნქტში სასაქონლო ზედნადების წარდგენით (გარდა შავი ან/და ფერადი ლითონების ჯართის ან სატრანსპორტო საშუალებების ექსპორტისა); ამასთან, თუ საქონლის ექსპორტი ექვემდებარება ლიცენზირებას ან/და ნებართვას ან/და სერტიფიცირებას ან/და სხვა არასატარიფო ღონისძიებას, შესაბამისი დოკუმენტები საბაჟო გამშვებ პუნქტს წარედგინება სასაქონლო ზედნადებთან ერთად; საბაჟო გამშვებ პუნქტში წერილობითი (გამარტივებული საბაჟო დეკლარაციის ან ფიზიკური პირის საბაჟო დეკლარაციის წარდგენით) ან ზეპირი დეკლარირებით – ფიზიკური პირის მიერ 15 000 ლარზე ნაკლები საბაჟო ღირებულების საქონლის საქართველოს საბაჟო ტერიტორიიდან გატანისას ან საქართველოდან მუდმივად საცხოვრებლად გასვლისას პირადი ნივთები.

სატრანსპორტო საშუალება, გაფორმების ადგილზე წარდგენამდე, საექსპერტო შემოწმების მიზნით, უნდა წარედგინოს სააგენტოს, რომელიც ადგენს მექანიკური სატრანსპორტო საშუალების დათვალიერების აქტს. თუ დეკლარანტის მიზეზით შეუძლებელია დადგენილ ვადაში ექსპორტის საბაჟო დეკლარაციის წარდგენა, ან ექსპორტის სასაქონლო ოპერაციაში მოქცეული საქონელი 5 სამუშაო დღის ვადაში არ იქნება გატანილი საბაჟო კონტროლის ზონიდან, საგადასახადო ორგანო აცნობებს დეკლარანტს საქონლის განკარგვის შესახებ თავისი განზრახვის თაობაზე და ადგენს ამ პუნქტში აღნიშნული ნაკლოვანებების აღმოფხვრის ვადას, რომელიც არ უნდა აღემატებოდეს 30 კალენდარულ დღეს. თუ დადგენილ ვადაში დეკლარანტი არ აღმოფხვრის ნაკლოვანებებს ან არ მოითხოვს დეკლარაციის ბათილად ცნობას, შემოსავლების სამსახური ახორციელებს საქონლის განკარგვას. დეკლარანტს შეუძლია ექსპორტის სასაქონლო ოპერაცია, მოტივირებული განცხადების საფუძველზე, შეცვალოს შემდეგი სასაქონლო ოპერაციებით: გარე გადამუშავება; თავისუფალი ზონა. საქონლის ექსპორტის სასაქონლო ოპერაციის დასრულება დასტურდება საბაჟო გამშვები პუნქტის მიერ, აღრიცხვის მოწმობის ან/და სასაქონლო საბაჟო დეკლარაციის ან ავტოსატრანსპორტო საშუალების საბაჟო დეკლარაციის კონტროლიდან მოხსნით და საქონლის გამშვებით. საბაჟო გამშვები პუნქტი ახდენს საქონლისა და ავტოსატრანსპორტო საშუალების ნიშანდებას იდენტიფიკაციის საშუალებების გამოყენებით. როდესაც ექსპორტის სასაქონლო საბაჟო დეკლარაციის მიმართ გამოსაყენებელი საბაჟო კონტროლის ღონისძიების შერჩევა, დეკლარანტის სურვილისამებრ, ხორციელდება გაფორმების საგადასახადო ორგანოში, დეკლარანტი ვალდებულია, დეკლარაციის წარდგენამდე თვითონ განახორციელოს საქონლისა და ავტოსატრანსპორტო საშუალების ან სარკინიგზო ვაგონის/კონტეინერის ნიშანდება საგადასახადო ორგანოს მიერ გაცემული იდენტიფიკაციის საშუალებების გამოყენებით და შესაბამისი მონაცემები ასახოს დეკლარაციაში. როდესაც ექსპორტის სასაქონლო საბაჟო დეკლარაციის მიმართ გამოსაყენებელი საბაჟო კონტროლის ღონისძიების შერჩევა, დეკლარანტის სურვილისამებრ, ხორციელდება გაფორმების ეკონომიკურ ზონაში, გაფორმების ეკონომიკური ზონა ახდენს მის ტერიტორიაზე წარდგენილი საქონლისა და ავტოსატრანსპორტო საშუალების ნიშანდებას იდენტიფიკაციის საშუალებების გამოყენებით.

ექსპორტის სასაქონლო ოპერაციით გასატანი აქციზური მარკების ნიშანდებას ახორციელებს შემოსავლების სამსახურის შესაბამისი სტრუქტურული ერთეული.

ტრანზიტის სასაქონლო ოპერაცია

ტრანზიტის სასაქონლო ოპერაცია საშუალებას იძლევა, უცხოური საქონელი საქართველოს საბაჟო ტერიტორიის გავლით გადაადგილდეს სატარიფო ღონისძიებების განხორციელების გარეშე, საბაჟო კონტროლის ქვეშ. ტრანზიტისას წარდგენილი უნდა იქნეს საქართველოს კანონმდებლობით გათვალისწინებული ლიცენზია/ნებართვა, ასეთის არსებობის შემთხვევაში. დეკლარანტი ან/და საქონლის გადამზიდველი ვალდებულია: საბაჟო კონტროლის ზონაში დადგენილ ვადაში და უცვლელ მდგომარეობაში წარადგინოს საქონელი იდენტიფიკაციის საშუალებების დაუზიანებლად და მისი თანმხლები დოკუმენტები; წარადგინოს გარანტიები საქონელთან დაკავშირებით წარმოსაშობი ვალდებულების დაფარვის უზრუნველყოფის მიზნით; შეასრულოს ტრანზიტის სასაქონლო ოპერაციასთან დაკავშირებული სხვა ვალდებულებები.

ტრანზიტის სასაქონლო ოპერაციაში შეიძლება მოექცეს როგორც საქართველოს საბაჟო ტერიტორიაზე შემოტანილი, ასევე ნებისმიერ სასაქონლო ოპერაციაში (დროებითი შემოტანის, ექსპორტის, შიდა გადამუშავების და გარე გადამუშავების გარდა) მოქცეული უცხოური საქონელი, თუ წარდგენილია კანონმდებლობით გათვალისწინებული დოკუმენტები. გამგზავნი საგადასახადო ორგანო (საბაჟო გამშვები პუნქტი ან გაფორმების ორგანო) არის საქართველოს საბაჟო ტერიტორიის ადგილი, საიდანაც იწყება სატრანზიტო გადაზიდვა, ხოლო დანიშნულების საგადასახადო ორგანო – საქართველოს საბაჟო ტერიტორიის ადგილი, სადაც მთავრდება სატრანზიტო გააზიდვა. საქონლის ტრანზიტში დეკლარირების დროს, თუ არ არსებობს სასაქონლო საბაჟო დეკლარაციით განხორციელებული წინმსწრები ოპერაცია, დეკლარაციად ითვლება საბაჟო გამშვებ პუნქტში წარდგენილი და სათანადო წესით დამოწმებული: TIR-წიგნაკი; TIR-წიგნაკის არქონის შემთხვევაში – საქონლის თანმხლები სატრანსპორტო და სხვა დოკუმენტების საფუძველზე გაცემული მოწმობა, თავისი სვლით გადაადგილებული ცარიელი ავტოსატრანსპორტო სატრანსპორტო საშუალებისა და საქონლის შესახებ ინფორმაცია აისახება საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს მონაცემთა ავტომატიზებულ ბაზაში. საქართველოდან ტრანზიტით, საზღვაო ტრანსპორტით გასატანი საქონელზე გამგზავნი საბაჟო გამშვებ პუნქტში გამოიწერება მოწმობა, ხოლო სასაქონლო საბაჟო დეკლარაცია წარედგინება დანიშნულების საბაჟო გამშვებ პუნქტში, მილსადენი და ელექტროგადამცემი ხაზებით ტრანზიტით გადაადგილებულ საქონელზე წარედგინება სასაქონლო საბაჟო დეკლარაცია. ტრანზიტის სასაქონლო საბაჟო დეკლარაციით ხდება მხოლოდ: მილსადენი და ელექტროგადამცემი ხაზებით ტრანზიტით გადაადგილებული საქონლის დეკლარირება; საზღვაო ტრანსპორტით ტრანზიტით გასატანი საქონლის დეკლარირება საქართველოდან ტრანზიტით გასატანი საქონლის დეკლარირება, იმ შემთხვევაში, როცა საქონლის მიმართ წინმსწრები სასაქონლო ოპერაცია განხორციელდება საბაჟო დეკლარაციის მეშვეობით. საქართველოდან ტრანზიტით გასატანი საქონელზე სასაქონლო საბაჟო დეკლარაცია წარედგინება გაფორმების იმ ორგანოში, სადაც განხორციელდა წინმსწრები სასაქონლო ოპერაცია და ამავე ორგანოს მიერ გაიცემა მოწმობა.

გამგზავნი საგადასახადო ორგანოდან ტრანზიტით გადაადგილებული საქონელი და ყველა აუცილებელი დოკუმენტი დანიშნულების საგადასახადო ორგანოს უნდა წარედგინოს არა უგვიანეს 20 კალენდარული დღისა, ავტოსატრანსპორტო საშუალება (აგრეთვე ამ ავტოსატრანსპორტო საშუალებით გადაადგილებული, კანონმდებლობით განსაზღვრულ დაუბეგრავ მინიმუმზე მეტი რაოდენობისა და ღირებულების საქონელი) – არა უმეტეს 45 კალენდარული დღისა. საქართველოს საბაჟო ტერიტორიაზე შემოტანილი და ტრანზიტისათვის განკუთვნილი საქონელი, დეკლარანტის ან/და გადამზიდველის მოთხოვნით შეიძლება განთავსებულ იქნეს საბაჟო საწყობში, საწყობის სასაქონლო ოპერაციის გამოყენებით ან დროებით შენახვაზე კანონმდებლობით დადგენილი ვადით.

ტრანზიტის სრულდება, თუ: საქონელი გადაკვეთს საქართველოს საბაჟო საზღვარს საქონელი მოექცევა სხვა სასაქონლო ოპერაციაში; განხორციელდება საქონლის განკარგვა. ტრანზიტით გადაადგილებული საქონელი უნდა დარჩეს უცვლელ მდგომარეობაში, გარდა იმ ცვლილებებისა, რომლებიც გამოწვეულია ბუნებრივი ცვლილებებით, ტრანსპორტირებით ან შენახვის ნორმალური პირობებით.

საწყობი -საწყობის სასაქონლო ოპერაციის დეკლარირება

საწყობის სასაქონლო ოპერაცია საშუალებას იძლევა, საბაჟო საწყობში/საბაჟო ტერმინალში/შენახვის სხვა ადგილზე შენახულ იქნეს: უცხოური საქონელი სატარიფო ღონისძიებების განხორციელების გარეშე; საქართველოს საქონელი, თუ საწყობის სასაქონლო ოპერაციაში მოქცეული საქონლის შენახვის მიზანია მისი საქართველოს საბაჟო ტერიტორიიდან გატანა. საწყობის სასაქონლო ოპერაციაში მოქცეული საქონლის შენახვის ვადა არ არის შეზღუდული. საწყობის სასაქონლო ოპერაციაში საქონლის მოქცევისას წარდგენილი უნდა იქნეს საქართველოს კანონმდებლობით გათვალისწინებული ლიცენზია/ნებართვა, ასეთის არსებობის შემთხვევაში. საბაჟო საწყობის საქმიანობა ხორციელდება შემოსავლების სამსახურის მიერ გაცემული ნებართვის საფუძველზე. საბაჟო საწყობი არის საბაჟო კონტროლის ზონა. საბაჟო საწყობში შესაძლებელია ნებისმიერი პირის: საწყობის სასაქონლო ოპერაციაში მოქცეული საქონლის შენახვა; იმ საქონლის დროებით შენახვა, რომლის მიმართაც განსაზღვრულია ან არ არის განსაზღვრული სასაქონლო ოპერაცია; საბაჟო კონტროლის ქვეშ მყოფი საქონლის ან/და სატრანსპორტო საშუალების დროებით განთავსება. საწყობის სასაქონლო ოპერაციაში მოქცევის ან დროებით შენახვის გარეშე საბაჟო საწყობში შესაძლებელია საგადასახადო ორგანოს თანხმობით: საქართველოს საქონლის 3 თვემდე ვადით.

საქონლის შემძენის მიერ ნებისმიერი სასაქონლო ოპერაციის გამოყენებამდე, ხელშეკრულების მოშლის შემთხვევაში, საქონლის გამსხვისებელს უნარჩუნდება მითითებული უფლება. აღნიშნულის შესახებ ინფორმაცია მიეწოდება საგადასახადო ორგანოს. საწყობის სასაქონლო ოპერაციაში მოქცევის გარეშე საბაჟო საწყობში საქონლის შენახვა შესაძლებელია: საქართველოს საბაჟო ტერიტორიაზე შემოტანილი ან საქართველოს საბაჟო ტერიტორიიდან გასატანი საქონლის სასაქონლო ოპერაციის სახის განსაზღვრის დასრულებამდე დროებით შენახვის შემთხვევაში; პირის მოთხოვნით, იმ საქონლის დროებით შენახვის შემთხვევაში, რომლის მიმართაც უკვე განსაზღვრულია სასაქონლო ოპერაცია; სარკინიგზო ტრანსპორტით გადაადგილებული საქონლის დროებით შენახვის შემთხვევაში, რომლის მიმართაც უკვე განსაზღვრულია სასაქონლო ოპერაცია; საბაჟო კონტროლის ქვეშ მყოფი საქონლის ან/და სატრანსპორტო საშუალების დროებით გაჩერების შემთხვევაში; საგადასახადო ორგანოს თანხმობით: საქართველოს საქონლის საბაჟო საწყობში 3 თვემდე ვადით შენახვისას; საქართველოს საბაჟო ტერიტორიაზე შიდა გადამუშავების სასაქონლო ოპერაციაში მოქცეული უცხოური საქონლის საბაჟო საწყობში გადამუშავებისას ამ სასაქონლო ოპერაციით განსაზღვრული პირობებისა და იმ სპეციალური ნორმების შესაბამისად, რომლებიც ასეთი შემთხვევებისათვის გათვალისწინებულია საქართველოს საგადასახადო კანონმდებლობით; კანონმდებლობით გათვალისწინებულ სხვა შემთხვევებში.

შიდა გადამუშავების სასაქონლო ოპერაციაში მოქცეული საქონლის საბაჟო საწყობში გადამუშავებისათვის საგადასახადო ორგანოს თანხმობის მისაღებად საბაჟო საწყობს უნდა გააჩნდეს საქონლის გადამუშავებისათვის შესაბამისი საწარმოო კომპლექსი, საქართველოს მთავრობის დადგენილებით განსაზღვრული პირობების შესაბამისად. საწყობიდან საქონლის გატანისას საგადასახადო ორგანოს წარედგინება აღრიცხვის მოწმობა ან სასაქონლო საბაჟო დეკლარაცია ან საგადასახადო ორგანოსთვის მისაღები სხვა დოკუმენტი სასაქონლო პოზიციებით გათვალისწინებულ მექანიკურ სატრანსპორტო საშუალებებზე რეგისტრირებული

ავტოსატრანსპორტო საშუალების საბაჟო დეკლარაციის, აგრეთვე სასაქონლო ოპერაციის გამოყენებასთან დაკავშირებული ინფორმაციის საბაჟო საწყობისათვის მიწოდება წერილობითი ან/და ელექტრონული ფორმით. ამასთან, ელექტრონულ დოკუმენტს და მის ამონაბეჭდს აქვს ისეთივე იურიდიული ძალა, როგორც წერილობით დოკუმენტებს. საწყობის სასაქონლო ოპერაციაში მოქცეული საქონელი, საგადასახადო ორგანოს თანხმობით, შესაძლებელია დროებით ან სრულად გადატანილ იქნეს სხვა საბაჟო საწყობში ან ამ ინსტრუქციით განსაზღვრულ შენახვის სხვა ადგილზე. ამასთან, საქონლის დროებით გადატანა ხორციელდება გაფორმების საგადასახადო ორგანოში იმპორტის გადასახდელების ოდენობის გარანტიის წარდგენით და აღრიცხვის მოწმობის გაცემით, ხოლო სრულად გადატანა აღრიცხვის მოწმობის გაცემით და დანიშნულების საგადასახადო ორგანოში ახალი სასაქონლო საბაჟო დეკლარაციის წარდგენით.

საბაჟო ტერმინალში შესაძლებელია განთავსდეს: დროებით შენახული ან საწყობის სასაქონლო ოპერაციაში მოქცეული საქონელი; საბაჟო კონტროლის ზონის ტერიტორიაზე აღმოჩენილი უპატრონო საქონელი ან/და სატრანსპორტო საშუალება; ჩამორთმეული საქონელი ან/და სატრანსპორტო საშუალება საგადასახადო სამართალდარღვევის საქმის განხილვამდე, კანონმდებლობით დადგენილი ზოგიერთი კატეგორიის საქონლის მიმართ დაწესებული შენახვის განსაკუთრებული რეჟიმის გათვალისწინებით; მოთხოვნის უზრუნველყოფის საშუალებად დაგირავებული საქონელი ან/და სატრანსპორტო საშუალება; უსასყიდლოდ ჩამორთმეული ან სახელმწიფო საკუთრებაში მიქცეული საქონელი ან/და სატრანსპორტო საშუალება უფლებამოსილ ორგანოსთვის გადაცემამდე, კანონმდებლობით დადგენილი ზოგიერთი კატეგორიის საქონლის მიმართ დაწესებული შენახვის განსაკუთრებული რეჟიმის გათვალისწინებით; საბაჟო გამშვები პუნქტის სამოქმედო ტერიტორიაზე შემოტანილი საქონელი, რომელზეც საგადასახადო ორგანოში არ არის წარმოდგენილი საქართველოს საბაჟო ტერიტორიაზე შემდგომი გადაადგილებისათვის კანონმდებლობით გათვალისწინებული დოკუმენტი, საქართველოს საბაჟო ტერიტორიიდან გატანას ან განადგურებას დაქვემდებარებული, საქართველოს საბაჟო ტერიტორიაზე უკვე შემოტანილი აკრძალული საქონელი, რომლის შემოტანა იკრძალება საქართველოს საბაჟო ტერიტორიაზე; საქონელი, რომლის მიმღებს ან იმპორტიორს წარმოადგენს „საქართველოს მთავრობის სტრუქტურის, უფლებამოსილებისა და საქმიანობის წესის შესახებ“ საქართველოს კანონით გათვალისწინებული სამინისტრო ან მის გამგებლობაში არსებული სახელმწიფო საქვეუწყებო დაწესებულება ან ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანო; დროებითი დასაწყობებული საქონელი, მის მიმართ სასაქონლო ოპერაციის სახის განსაზღვრის დასრულებამდე; საფოსტო გზავნილით შემოტანილი საქონელი.

მგზავრის მომართვის საფუძველზე საბაჟო ტერმინალი უფლებამოსილია, საქონელი შეინახოს 20 კალენდარული დღის განმავლობაში, რომელიც შესაძლებელია გააგრძელდეს 10 კალენდარული დღით.

თავისუფალი ზონა თავისუფალი ზონის სასაქონლო ოპერაცია

თავისუფალი ზონა არის საქართველოს საბაჟო ტერიტორიის ნაწილი, სადაც: სავაჭრო პოლიტიკის ღონისძიებების განხორციელების მიზნით უცხოური საქონლის შემოტანა არ ითვლება საქონლის იმპორტში მოქცევად და, შესაბამისად, მასზე არ გადაიხდევენ იმპორტის გადასახდელები; საქართველოს საქონლის მოთავსებისას

გამოიყენება საქონლის ექსპორტში მოქცევის ანალოგიური დებულებები (მათ შორის, უცხოური საქონლის სტატუსის მინიჭება).

თავისუფალ ზონაში შეიძლება მოთავსდეს: უცხო ქვეყნიდან შეტანილი საქონელი; საქართველოს სხვა საბაჟო ტერიტორიიდან შეტანილი უცხოური საქონელი; უცხოური საქონელი, რომელიც მოქცეული იყო სასაქონლო ოპერაციაში, რომელიც დასრულდა თავისუფალ ზონაში საქონლის შეტანით; საქართველოს საქონელი. უცხოური საქონლის თავისუფალ ზონაში მოთავსებისას, საქონლის მიმართ განისაზღვრება სასაქონლო ოპერაციის სახე – თავისუფალი ზონა, ხოლო „დ“ ქვეპუნქტით გათვალისწინებული საქართველოს საქონლის მოთავსება თავისუფალ ზონაში ხორციელდება ექსპორტის სასაქონლო ოპერაციის შესაბამისად. შემოსავლების სამსახური უფლებამოსილია: განახორციელოს საბაჟო კონტროლი თავისუფალი ზონის პერიმეტრზე პირის, საქონლის ან/და სატრანსპორტო საშუალების გადაადგილებაზე; მოითხოვოს და მიიღოს თავისუფალ ზონაში არსებული საქონლის დოკუმენტების ასლები; საფუძვლიანი ექვსის არსებობისას, დაათვალიეროს თავისუფალ ზონაში შენახული საქონელი. თავისუფალ ზონაში დასაშვებია ნებისმიერი საქონლის შეტანა/გამოტანა, შენახვა, გადამუშავება, მიწოდება ან/და მომსახურების გაწევა, თუ ამ მუხლით სხვა რამ არ არის გათვალისწინებული. თავისუფალ ზონაში აკრძალულია: იარაღის, საბრძოლო მასალის გადამუშავება/მიწოდება; ბირთვული, რადიოაქტიური ნივთიერებების გადამუშავება/მიწოდება; ნარკოტიკული და ფსიქოტროპული საშუალებების შეტანა, გადამუშავება, შენახვა. თავისუფალ ზონაში საქართველოს საქონლის მოთავსების მიზნით, თავისუფალი ზონის საბაჟო გამშვებ პუნქტში საქონლის წარდგენისას, დეკლარანტს უფლება აქვს: განახორციელოს საქონლის დეკლარირება სასაქონლო ზედნადების წარდგენით, ან სასაქონლო საბაჟო დეკლარაცია შეავსოს გამარტივებული წესით. თავისუფალი ზონიდან საქონლის გატანა ხორციელდება საქართველოს საბაჟო ტერიტორიიდან მისი გატანით ან საქართველოს საბაჟო ტერიტორიის სხვა ადგილზე გადატანით. თავისუფალი ზონიდან საქონლის სხვა ქვეყანაში გატანა განიხილება როგორც საქონლის ექსპორტი. თავისუფალ ზონაში არსებული საქონლის, როგორც უცხოური საქონლის, საქართველოს სხვა საბაჟო ტერიტორიაზე გადატანის დროს ხორციელდება საგადასახადო კანონმდებლობით (მათ შორის, სასაქონლო ოპერაციის განსაზღვრისათვის) საქართველოში უცხოური საქონლის შემოტანისათვის დადგენილი პროცედურები.

რეექსპორტი, რეექსპორტის სასაქონლო ოპერაცია

რეექსპორტის სასაქონლო ოპერაცია საშუალებას იძლევა, საქართველოს საბაჟო ტერიტორიაზე შემოტანილი უცხოური საქონელი გატანილ იქნეს საქართველოს საბაჟო ტერიტორიის გარეთ. რეექსპორტისას უცხოური საქონლის გატანა თავისუფლდება გადასახდელებისაგან. რეექსპორტისას უცხოური საქონლის გატანა ხორციელდება გადახდილი თანხის დაბრუნებით ან/და მომავალ ვალდებულებათა ანგარიშში ჩათვლით, იმ სასაქონლო ოპერაციისათვის დადგენილი პირობების გათვალისწინებით, რომელშიც მოქცეული იყო საქონელი. იმპორტში მოქცეული ის საქონელი, რომელსაც დადგენილია, რომ, აქვს დეფექტი, ან რომლის რაოდენობა, ხარისხი, შეფუთვა ან აღწერილობა არ შეესაბამება გარიგებას და ამ მიზეზით უბრუნდება მომწოდებელს ან მის მიერ მითითებულ სხვა პირს, შეიძლება მოექცეს რეექსპორტში. რეექსპორტში მოქცეული საქონელი უნდა დარჩეს უცვლელ მდგომარეობაში, გარდა იმ ცვლილებებისა, რომლებიც გამოწვეულია ბუნებრივი

ცვეთით, ტრანსპორტირებით ან შენახვის ნორმალური პირობებისათვის დამახასიათებელი ბუნებრივი დანაკარგებით.

საქართველოს საბაჟო ტერიტორიაზე შემოტანილი საქონლის რეექსპორტი შესაძლებელია განხორციელდეს შემდეგ შემთხვევებში: როდესაც საქართველოს საბაჟო ტერიტორიაზე შემოტანის დროს პირი საბაჟო გამშვებ პუნქტშივე აცხადებს საქონლის მიმართ რეექსპორტის სასაქონლო ოპერაციის გამოყენების განზრახვას და ამ ოპერაციის განხორციელებისა და დასრულების მიზნით საქონელს ათავსებს დროებითი შენახვის ადგილზე;

საქონლის რეექსპორტის სასაქონლო ოპერაციის გამოყენებისათვის დაკმაყოფილებულ უნდა იქნეს შემდეგი პირობები: საქონელი არ უნდა იქნეს გამოყენებული და გადამუშავებული საქართველოს ტერიტორიაზე; შესაძლებელი უნდა იყოს საგადასახადო ორგანოს მიერ საქონლის იდენტიფიცირება; საქართველოს საბაჟო ტერიტორიიდან საქონელი გატანილი უნდა იქნეს იმპორტში გაშვების დღიდან 6 თვეში. რეექსპორტის სასაქონლო ოპერაციის განხორციელების მიზნით, სასაქონლო საბაჟო დეკლარაციასთან ერთად წარედგინება პირის განცხადება საქონლის დეფექტის არსებობის, რაოდენობის, ხარისხის, შეფუთვისა და აღწერილობის საგარეო-ეკონომიკური გარიგების პირობებთან შეუსაბამობის შესახებ, და მომწოდებლისათვის ან მის მიერ მითითებული სხვა პირისათვის საქონლის დაბრუნების თანხმობის დამადასტურებელი, მომწოდებლის წერილობითი დოკუმენტი (შესაძლებელია ასლის წარდგენა შემდგომში მისი ორიგინალის წარდგენის მოთხოვნით).

თუ განზრახულია საწყობის ან შიდა გადამუშავების სასაქონლო ოპერაციაში მოქცეული ან საქართველოს საქონლის რეექსპორტი, გაფორმების საგადასახადო ორგანოს წარედგინება სასაქონლო საბაჟო დეკლარაცია. საქონლის რეექსპორტის სასაქონლო ოპერაციის დასრულება დასტურდება: იმ შემთხვევაში, როდესაც ხორციელდება საწყობის, შიდა გადამუშავების ან დროებითი შემოტანის სასაქონლო ოპერაციებში მოქცეული საქონლის ან საქართველოს საქონლის რეექსპორტი – სათანადოდ გაფორმებული სასაქონლო საბაჟო დეკლარაციით ან ავტოსატრანსპორტო საშუალების საბაჟო დეკლარაციით; იმ შემთხვევაში, როდესაც ხორციელდება საქართველოს საბაჟო ტერიტორიაზე შემოტანიდან სასაქონლო ოპერაციის ვადის განსაზღვრის ვადით გადაადგილებული, ან ტრანზიტში მოქცეული, ან სხვა სასაქონლო ოპერაციისათვის განკუთვნილი, საქართველოში არარეგისტრირებულ ავტოსატრანსპორტო საშუალების რეექსპორტი, სასაქონლო ოპერაციის დასრულების მიზნით, ავტოსატრანსპორტო საშუალების გადამადგილებელი პირის მიერ საბაჟო გამშვებ პუნქტს წარედგინება სააგენტოს მიერ გაცემული ავტოსატრანსპორტო საშუალების აღრიცხვის რეექსპორტის დასრულება დასტურდება ახალი სასაქონლო ოპერაციის გამოყენების თაობაზე შესაბამისი დოკუმენტის გაფორმებით. საქონლის რეექსპორტისას ხორციელდება გადახდილი იმპორტის გადასახდელების დაბრუნება ან მომავალ ვალდებულებათა ანგარიშში ჩათვლა იმ სასაქონლო ოპერაციისთვის დადგენილი პირობების გათვალისწინებით, რომელშიც მოქცეული იყო საქონელი.

შიდა გადამუშავების სასაქონლო ოპერაცია

გადამუშავების ოპერაციებია: ა) საქონლის დამუშავება, მათ შორის, მონტაჟი, აწყობა ან სხვა საქონელზე მორგება; ბ) საქონლის წარმოება; გ) საქონლის შეკეთება, მათ შორის, აღდგენა და მუშა მდგომარეობაში მოყვანა; დ) საქონლის განადგურება; ე)

საქონლის გამოყენება, რომელიც არ შედის გადასამუშავებელი საქონლის შემადგენლობაში, ხელს უწყობს ან აადვილებს გადამუშავების პროდუქტის წარმოებას, მიუხედავად იმისა, რომ ეს საქონელი მთლიანად ან ნაწილობრივ იხარჯება გადამუშავების პროცესში.

გადამუშავების სასაქონლო ოპერაცია საშუალებას იძლევა, საქონლის მიმართ გამოყენებულ იქნეს საქონლის გადამუშავების ერთი ან ერთზე მეტი ოპერაცია. გადამუშავების სასაქონლო ოპერაციის განხორციელებისას წარდგენილი უნდა იქნეს საქართველოს კანონმდებლობის შესაბამისად გადამუშავების სასაქონლო ოპერაციის განხორციელებისას წარდგენილი უნდა იქნეს საქართველოს კანონმდებლობით გათვალისწინებული ლიცენზია/ნებართვა.

გადამუშავების სასაქონლო ოპერაციის გამოყენების პირობებია: გადამუშავებულ საქონელში გადასამუშავებელი საქონლის იდენტიფიკაციის შესაძლებლობა, გარდა ამ მუხლის პირველი ნაწილის „ე“ ქვეპუნქტით გათვალისწინებული შემთხვევისა; გადასამუშავებელი საქონლის პირვანდელ მდგომარეობაში აღდგენის ეკონომიკური არამომგებიანობა. გადამუშავების სასაქონლო ოპერაციის გამოყენებისას საქონლის გადამუშავების ვადა არ უნდა აღემატებოდეს 3 წელს. განსხვავებული ვადის დადგენის უფლება აქვს შემოსავლების სამსახურის უფროსს. გადამუშავების სასაქონლო ოპერაციის გამოყენებისას დეკლარანტი განსაზღვრავს საქონლის გამოსავლიანობას.

შიდა გადამუშავების სასაქონლო ოპერაციაში საქონლის დეკლარირება ხორციელდება სასაქონლო საბაჟო დეკლარაციის წარდგენით. შიდა გადამუშავების სასაქონლო ოპერაციის გამოყენების პირობებია: დეკლარანტის მიერ დასაბუთებული მონაცემების წარდგენა: იმ პირის შესახებ, რომელიც უშუალოდ ახორციელებს საქონლის გადამუშავების ოპერაციებს შიდა გადამუშავების სასაქონლო ოპერაციაში მოსაქცევი საქონლის, მისაღები გადამუშავებული საქონლის, ნაშთებისა და ნარჩენების აღწერილობის, ხარისხისა და რაოდენობის შესახებ; საქონლის გადამუშავების ოპერაციების, მათი განხორციელების ვადებისა და საშუალებების შესახებ; მისაღები გადამუშავებული საქონლის გამოსავლიანობის ნორმის შესახებ; მისაღები გადამუშავებულ საქონელში შიდა გადამუშავების სასაქონლო ოპერაციაში მოსაქცევი საქონლის იდენტიფიკაციის საშუალებების შესახებ; გარანტიის წარდგენა.

გარე გადამუშავების სასაქონლო ოპერაცია

გარე გადამუშავების სასაქონლო ოპერაცია განისაზღვრება ექსპორტის სასაქონლო ოპერაციის შესაბამისად. გარე გადამუშავების სასაქონლო ოპერაციაში საქონლის დეკლარირება ხორციელდება სასაქონლო საბაჟო დეკლარაციისა და საქონლის წარდგენით. გაფორმების ადგილზე საქონლის წარდგენა ხდება საბაჟო კონტროლის ზონაში საქონლის ფაქტობრივი განთავსებით, სადაც გაფორმების ორგანოს მიერ შეიძლება განხორციელდეს საქონლის დათვალიერება, სინჯებისა და ნიმუშების აღება და საიდენტიფიკაციო ნიშნების დადება. საბაჟო კონტროლის ზონაში საქონლის ფაქტობრივი განთავსებიდან არა უგვიანეს 2 სამუშაო დღისა, თუ აღნიშნულ ვადაში არ იქნა წარდგენილი სასაქონლო საბაჟო დეკლარაცია, დეკლარანტმა (საქონლის მფლობელმა/მესაკუთრემ) ან საბაჟო საწყობის მფლობელმა საგადასახადო ორგანოს უფლებამოსილ პირს უნდა წარუდგინოს საქონლის დროებით შენახვის განაცხადი. გარე გადამუშავებაზე სასაქონლო საბაჟო დეკლარაცია წარედგინება საბაჟო კონტროლის ზონაში საქონლის ფაქტობრივი განთავსების შემთხვევაში – არა

უგვიანეს 30 სამუშაო დღისა, საქონლის საბაჟო საწყობში დროებით შენახვისას – დროებით შენახვის განაცხადის რეგისტრაციის თარიღიდან არა უგვიანეს 5 კალენდარული წლისა. საბაჟო კონტროლის ზონიდან (დროებით შენახვის ადგილიდან) საქონლის გატანა ხორციელდება: სასაქონლო საბაჟო დეკლარაციის წარდგენამდე საქონლის უკან დაბრუნების შემთხვევაში – დროებით შენახვის განაცხადის დადგენილი წესით კონტროლზე აყვანისა და კონტროლიდან მოხსნის შემდეგ; სასაქონლო საბაჟო დეკლარაციის წარდგენის შემდეგ, საქონლის საბაჟო გამშვები პუნქტის დანიშნულებით გადაადგილების შემთხვევაში; სასაქონლო საბაჟო დეკლარაციის ბათილად ცნობის ან გარე გადამუშავების სასაქონლო ოპერაციის სხვა სასაქონლო ოპერაციით შეცვლის გარე გადამუშავება არ შეიძლება გამოყენებულ იქნეს საქართველოს საქონლის მიმართ, თუ: მისი გატანა გამოიწვევს მასზე გადახდილი იმპორტის გადასახდელების დაბრუნებას ან ჩათვლას; იგი გატანამდე მიზნობრივი დანიშნულებით და იმპორტის გადასახდელებზე შეღავათების გამოყენებით იყო შემოტანილი და ასეთი შეღავათების გამოყენების პირობა ძალაშია. გარე გადამუშავების სასაქონლო ოპერაციის გამოყენების პირობებს წარმოადგენს დეკლარანტის მიერ დასაბუთებული მონაცემების წარდგენა გადამუშავების პროდუქტის უცხოური საქონლით შეცვლის შესახებ. გადამამუშავებელი საქონლის იდენტიფიკაცია გადამამუშავებულ საქონელში, საქონლის გადამამუშავების ვადები და გამოსავლიანობის ნორმა განისაზღვრება შიდა გადამამუშავების სასაქონლო ოპერაციისათვის გათვალისწინებული წესების შესაბამისად. დეკლარანტს შეუძლია, მოტივირებული განცხადებით, გარე გადამამუშავება შეცვალოს შემდეგი ოპერაციებით: შიდა გადამამუშავება; თავისუფალი ზონა; ექსპორტი, თუ დეკლარანტი საგადასახადო ორგანოში წარადგენს საქონლის გასხვისების დამადასტურებელ დოკუმენტს.

დროებითი შემოტანა.

დროებითი შემოტანის სასაქონლო ოპერაციაში საქონლის დეკლარირება შესაძლებელია განხორციელდეს სასაქონლო საბაჟო დეკლარაციით; გამარტივებული საბაჟო დეკლარაციით; ავტოსატრანსპორტო საშუალების საბაჟო დეკლარაციით; იმპორტის გადასახდელებისაგან სრულად გათავისუფლებული საქონლის დროებითი შემოტანისას: ფიზიკური პირის საბაჟო დეკლარაციით – ფიზიკური პირის ბარგით ან ხელბარგით გადაადგილებული საქონლის საბაჟო გამშვებ პუნქტში დეკლარირებისას; მოწმობის გაცემით – უცხო ქვეყნის მოქალაქის/რეზიდენტის მიერ საქონლის ავტოსატრანსპორტო საშუალებით შემოტანისას. დროებითი შემოტანის სასაქონლო ოპერაციაში არ დაიშვება შემდეგი საქონლის მოქცევა: აქციზური საქონელი გარდა სეს ესნ-ის 8703 სასაქონლო პოზიციაში შემავალი მსუბუქი ავტომობილებისა და განსაზღვრული ღონისძიებებისათვის განკუთვნილი თამბაქოსი და ალკოჰოლური ნაწარმისა; მასალები, ნედლეული, ნახევარფაბრიკატები და მაკომპლექტებელი ნაწილები (გარდა გამოფენების, საჩვენებლად და გამოსაცდელად, სარეკლამო, სასწავლო, სამეცნიერო, სხვადასხვა სახის შეხვედრების და მსგავსი ღონისძიებებისათვის განკუთვნილი საქონლისა); კვების პროდუქტები; აკრძალული ან მკაცრად შეზღუდული საშიში ქიმიური ნივთიერებები საქართველოს კანონმდებლობის შესაბამისად; საქონლის ადგილწარმოშობის დასახლებაზე ან გეოგრაფიულ აღნიშვნაზე უფლების დარღვევით წარმოებული ან/და კონტრაფაქციული საქონელი; სახიფათო არასახიფათო არარადიექტიური სამრეწველო, საყოფაცხოვრებო და სხვაგვარი ნარჩენები საქართველოში რეგისტრირებული სამკურნალო საშუალების უკანონო

ასლი, ფალსიფიცირებული სამკურნალო საშუალებები; პესტიციდები და აგროქიმიკატები; საქონლის დროებითი შემოტანის კონკრეტული ვადა განისაზღვრება დეკლარანტის მიერ, საგადასახადო კოდექსით გათვალისწინებული ზღვრული ვადის ფარგლებში. დროებითი შემოტანის ვადა აითვლება დროებითი შემოტანის სასაქონლო ოპერაციაში უცხოური საქონლის მოქცევის დღიდან. დროებითი შემოტანის წინასწარ განსაზღვრული ვადა შეიძლება გაგრძელდეს რამდენჯერმე, იმ პირობით, რომ საქონლის დროებითი შემოტანის საერთო ვადა არ უნდა აღემატებოდეს გათვალისწინებულ ზღვრულ ვადას. საქონლის დროებითი შემოტანის წინასწარ განსაზღვრული ვადის გაგრძელების შემთხვევაში, უნდა განხორციელდეს საქონლის ხელახალი დეკლარირება. დროებითი შემოტანის სასაქონლო ოპერაციაში მოქცეული საქონელი საქართველოს საბაჟო ტერიტორიაზე განთავსების მთელ პერიოდში რჩება დეკლარანტის განკარგულებაში. საგადასახადო ორგანოს და საქონლის მესაკუთრის თანხმობით, დასაშვებია დროებითი შემოტანის სასაქონლო ოპერაციაში მოქცეული საქონლის გადაცემა სხვა პირის სარგებლობაში. დროებითი შემოტანის სასაქონლო ოპერაციაში იმპორტის გადასახდელებისაგან სრულად გათავისუფლებით, შესაძლებელია მოექცეს ქვემოთ ჩამოთვლილი შემდეგი უცხოური საქონელი: ნებისმიერი სახის ცოცხალი ცხოველები (მათ შორის, თევზები), რომელთა შემოყვანის მიზანია: წვრთნა, ვარჯიში, მოშენება, აწონვა, ვეტერინარული დამუშავება ან შემოწმება (შესყიდვის მიზნით და სხვა); წარმოდგენაში, გამოფენაში, კონკურსში, შეჯიბრებაში ან ჩვენებაში მონაწილეობა; გართობა (ცირკის ცხოველები და სხვა), მოგზაურობა (შინაური ცხოველების ჩათვლით); სპეციალური სამუშაოების შესრულება სამაშველო ოპერაციების ჩატარება; ძოვება; სამუშაოების შესრულება ან ტრანსპორტირება; სამედიცინო დანიშნულებით გამოყენება (გველის შხამის მიღება და სხვა); ბაზრობისათვის, გამოფენისათვის, სხვადასხვა სახის შეხვედრისა და მსგავსი ღონისძიებებისათვის განკუთვნილი საქონელი, გარდა ღონისძიებაზე წარმოდგენილი დასახარჯი უცხოური საქონლის ნიმუშებისა საღებავი, ლაქი, შპალერი, ნაბეჭდი მასალები, კატალოგები, სარეკლამო პლაკატები, ფასების მაჩვენებლები და სხვა). არარეზიდენტი ფიზიკური პირის მიერ საქართველოს ტერიტორიაზე დროებით შემოსვლისას შემოტანილი, პირადი სარგებლობისათვის განკუთვნილი საქონელი.

სრულად გათავისუფლებულ საქონელს მხოლოდ დღგ-ის მიზნებისათვის განეკუთვნება საქონელი, რომლის იმპორტი საქართველოს საგადასახადო კოდექსის საფუძველზე გათავისუფლებულია დღგ-ის გადახდისაგან.

იმპორტის გადასახდელებისაგან ნაწილობრივ გათავისუფლებული საქონელი. დროებითი შემოტანის სასაქონლო ოპერაციაში მოქცეულ იმპორტის გადასახდელების გადახდისაგან ნაწილობრივ გათავისუფლებულ საქონელზე დეკლარანტი ავსებს „დროებით შემოტანისას გადასახდელი თანხის გადახდის განრიგს“ რისთვისაც განსაზღვრავს: დამატებული ღირებულების გადასახადის ოდენობას – დროებითი შემოტანის თანხის 0.54 პროცენტს ამ საქონლის საქართველოს საბაჟო ტერიტორიაზე ყოფნის ყოველ სრულ და არასრულ კალენდარულ თვეზე, მაგრამ არა უმეტეს საქონლის დროებითი შემოტანისას დროებითი შემოტანის თანხის 18 პროცენტისა; იმპორტის გადასახადის ოდენობას – იმპორტის გადასახადის თანხის 3 პროცენტს საქონლის საქართველოს საბაჟო ტერიტორიაზე განთავსების ყოველ სრულ და არასრულ კალენდარულ თვეზე; თანხის გადახდის ვადებს. განრიგი ივსება 2 ეგზემპლარად, რომლებიც თან ერთვის

საბაჟო დეკლარაციას. საბაჟო დეკლარაციის შემოწმებისა და საქონლის გაშვების შემდეგ განრიგის 1 ეგზემპლარი საგადასახადო ორგანოს უფლებამოსილი თანამშრომლის ხელმოწერისა და ბეჭდის დასმით უბრუნდება დეკლარანტს, ხოლო მეორე ეგზემპლარი რჩება საგადასახადო ორგანოს. განრიგში აღნიშნული თანხის გადახდა უნდა განხორციელდეს ყოველთვიურად, არა უგვიანეს საანგარიშო თვის მომდევნო თვის 15 რიცხვისა, ხოლო ბოლო გადახდა – საქონლის დროებითი შემოტანის სასაქონლო ოპერაციის დასრულების დღეს. დეკლარანტს უფლება აქვს, მთელი გადასახდელი თანხა ერთდროულად გადაიხადოს. დროებით შემოტანილი საქონლის საქართველოს საბაჟო ტერიტორიიდან გატანის დამადასტურებელ დოკუმენტებს წარმოადგენს სათანადოდ გაფორმებული ფიზიკური პირის საბაჟო დეკლარაცია/სასაქონლო საბაჟო დეკლარაცია ან/და გამარტივებული საბაჟო დეკლარაცია ან/და ავტოსატრანსპორტო საშუალების საბაჟო დეკლარაცია ან/და კონტროლიდან მოხსნილი აღრიცხვის მოწმობა.

„ოქროს სია“

„ოქროს სიაში“ შეყვანილ პირს ენიჭება უფლება, კუთვნილი საქონლის საქართველოს საბაჟო ტერიტორიაზე შემოტანისას ან/და გატანისას ისარგებლოს გამარტივებული პროცედურებით და იმპორტის გადასახდელების გადახდის განსხვავებული ვადებით. აღნიშნული სტატუსის მიღება პირს არ უკრძალავს საგადასახადო კანონმდებლობით დადგენილი, ამ თავისაგან განსხვავებული წესით განხორციელოს საქონლის საბაჟო ტერიტორიაზე შემოტანა ან საქართველოს საბაჟო ტერიტორიიდან გატანა და საქონლის გაფორმება. გამარტივებული პროცედურები არ გამოიყენება შემდეგი საქონლის გადაადგილების შემთხვევაში: შეზღუდულად ბრუნვადი მასალები ბირთვული და რადიაციული ობიექტები, ბირთვული მასალები, რადიოაქტიური ნივთიერებები, რადიოაქტიური ნარჩენები, და სხვ.

„ოქროს სიის“ მონაწილის სტატუსის მისაღებად აუცილებელი პირობებია: შემოსავლების სამსახურის მიერ კანდიდატის შერჩევის ან კანდიდატის განცხადების რეგისტრაციის კალენდარული თვის პირველი რიცხვიდან წინა ერთი წლის განმავლობაში: საგარეო-ეკონომიკური საქმიანობის გამოცდილება; საქართველოს საბაჟო ტერიტორიაზე იმპორტში ან/და ექსპორტში დეკლარირებული საქონლის საბაჟო ღირებულების მაღალი მაჩვენებელი – არანაკლებ 5,0 მლნ ლარისა; გადახდილი იმპორტის გადასახდელების ოდენობის მაღალი მაჩვენებელი – არანაკლებ 900 000 ლარისა, ან საქონლის იმპორტის ან/და ექსპორტის მიზნით წარდგენილი საბაჟო დეკლარაციების დიდი ოდენობა – არანაკლებ 100-ისა; შემოსავლების სამსახურის მიერ კანდიდატის შერჩევის ან კანდიდატის განცხადების რეგისტრაციის კალენდარული თვის პირველი რიცხვის მდგომარეობით: საგადასახადო კოდექსით და საგადასახადო სამართალდარღვევებისათვის პასუხისმგებლობის დაკისრების თაობაზე ძალაში შესული გადაწყვეტილების არარსებობა; დღგ-ის გადამხდელად რეგისტრაცია. ეს პირობები არ ვრცელდება შემდეგ სუბიექტებზე: საერთაშორისო ორგანიზაციები, უცხოეთის დიპლომატიური წარმომადგენლობები, მასთან გათანაბრებული დაწესებულებები და საკონსულო დაწესებულებები; საქართველოს პარლამენტი; ადგილობრივი თვითმმართველობის აღმასრულებელი ორგანოები საქართველოს საპატრიარქო. შემოსავლების სამსახური პერიოდულად ახორციელებს „ოქროს სიის“ კანდიდატთა შერჩევას სამსახურში არსებული ინფორმაციის საფუძველზე, განსაკუთრებულ შემთხვევებში, „ოქროს სიის“ მონაწილის სტატუსი პირს შესაძლებელია მიენიჭოს დადგენილი

პირობების დაკმაყოფილების გარეშე, თუ იგი წარმოადგენს წერილობით ვალდებულებას, რომ განახორციელებს საქართველოს საბაჟო ტერიტორიაზე არანაკლებ 5,0 მლნ ლარის საბაჟო ღირებულების საქონლის იმპორტს „ოქროს სიის“ მონაწილის სტატუსის მიღებიდან ერთი წლის განმავლობაში. პირს „ოქროს სიის“ მონაწილის სტატუსი ენიჭება შემოსავლების სამსახურის უფროსის ბრძანების საფუძველზე და ASYCUDA-ში დაშვებისათვის ენიჭება მომხმარებლის სპეციალური სახელი და კოდი. სტატუსის მინიჭებიდან 3 თვის შემდეგ შემოსავლების სამსახური ახორციელებს „ოქროს სიის“ მონაწილის საგადასახადო დავალიანების არსებობის გადამოწმებას და დავალიანების არსებობის შემთხვევაში, უგზავნის მას საგადასახადო მოთხოვნას. შემოსავლების სამსახური ამოწმებს „ოქროს სიის“ მონაწილის მიერ განსაზღვრული პირობების დაკმაყოფილების მდგომარეობას კალენდარული წლის განმავლობაში ერთხელ, რომელიც აითვლება სტატუსის მინიჭების მომენტიდან. „ოქროს სიის“ მონაწილის მიერ განსაზღვრული პირობების დაუკმაყოფილებლობის ან/და საგადასახადო მოთხოვნით განსაზღვრული დავალიანების გადაუხდელობის შემთხვევაში, ხორციელდება „ოქროს სიის“ მონაწილის სტატუსის გაუქმება შემოსავლების სამსახურის უფროსის ბრძანების გამოცემით. „ოქროს სიის“ მონაწილის სტატუსის გაუქმების შემდეგ ყოფილი „ოქროს სიის“ მონაწილის დანიშნულებით საქართველოს საბაჟო ტერიტორიაზე შემოტანილი და საბაჟო გამშვებ პუნქტში წარდგენილი საქონელი, იმ საქონლის ჩათვლით, რომლის შემოტანამდეც წარდგენილი იყო სასაქონლო საბაჟო დეკლარაცია, ან საქართველოს საბაჟო ტერიტორიიდან გასატანი დეკლარირებული საქონელი საბაჟო კონტროლის ქვეშ გადაადგილდება მოწმობით. „ოქროს სიის“ მონაწილეს, საქონლის იმპორტში გაფორმების მიზნით, უფლება აქვს წარადგინოს სასაქონლო საბაჟო დეკლარაცია: წინასწარ – საქონლის საქართველოს საბაჟო ტერიტორიაზე შემოტანამდე ან საქონლის საბაჟო გამშვებ პუნქტში წარდგენიდან არა უგვიანეს მომდევნო სამუშაო დღისა და ისარგებლოს გათვალისწინებული გამარტივებული პროცედურებით; საქონლის საბაჟო გამშვებ პუნქტში წარდგენის შემდეგ, დადგენილ ვადებში და ისარგებლოს გამარტივებული პროცედურებით; საქონლის მიმართ გამოყენებული ნებისმიერი სასაქონლო ოპერაციის იმპორტით შეცვლის მიზნით. „ოქროს სიის“ მონაწილეს შემოსავლების სამსახურის უფროსის ბრძანებით უფლება ეძლევა, იმპორტის სასაქონლო ოპერაციის გამოყენების მიზნით, საქართველოს საბაჟო ტერიტორიაზე საქონლის შემოტანისას ისარგებლოს გამარტივებული პროცედურებით და კალენდარული თვის განმავლობაში გადაადგილებულ საქონელზე, როგორც ერთ პარტიაზე, წარადგინოს პერიოდული სასაქონლო საბაჟო დეკლარაცია, მიწოდების კალენდარული თვის დასრულებიდან არა უგვიანეს 30 დღისა. გაფორმების საგადასახადო ორგანოს სასაქონლო საბაჟო დეკლარაცია წარედგინება ელექტრონულად, ASYCUDA-ს მეშვეობით, ხოლო განსაზღვრული დოკუმენტები წარედგინება ელექტრონულად ან ინახება დეკლარანტთან, რომელიც ვალდებულია, მოთხოვნისამებრ წარუდგინოს ისინი საგადასახადო ორგანოს. „ოქროს სიის“ მონაწილის მიერ პერიოდული დეკლარირებისათვის განკუთვნილი საქონლის საქართველოს საბაჟო ტერიტორიაზე შემოტანისას, საბაჟო გამშვებ პუნქტში ხორციელდება საქონლის ზოგადი დეკლარირება და საბაჟო კონტროლის ღონისძიებები. პერიოდული დეკლარირებისათვის განკუთვნილ საქონელზე საბაჟო გამშვები პუნქტის მიერ გაიცემა აღრიცხვის მოწმობა (გარდა TIR-წიგნაკით გადაადგილების შემთხვევისა), რომლითაც ხორციელდება „ოქროს სიის“ მონაწილის

საწყობამდე ან მის მიერ შერჩეული საბაჟო საწყობის დანიშნულებით საქონლის გადაადგილება.

საქონლის განკარგვა

საქონლის განკარგვის ღონისძიებებია: საგადასახადო სამართალდარღვევის საქონლის ან/და სატრანსპორტო საშუალების ჩამორთმევა და რეალიზაცია; საქონლის განადგურება; საქონლის სახელმწიფო საკუთრებაში გადაცემა. საქონლის განკარგვა შესაძლებელია განხორციელდეს საგადასახადო ორგანოს ან დეკლარანტის ინიციატივით, საბაჟო ზედამხედველობის ქვეშ არსებული უცხოური ან საქართველოს საქონლის მიმართ. საქონლის განკარგვა საგადასახადო ორგანოს ინიციატივით ხორციელდება საქართველოს საგადასახადო კოდექსით და ამ ინსტრუქციით გათვალისწინებულ შემთხვევებში და გამოიყენება როგორც საგადასახადო ვალდებულების შესრულების უზრუნველყოფის ან/და დაკისრებული სანქციის აღსრულების ან/და კანონმდებლობით დადგენილი აკრძალვებისა და შეზღუდვების უზრუნველყოფის საშუალება. დეკლარანტის ინიციატივით შესაძლებელია განხორციელდეს საქონლის სახელმწიფო საკუთრებაში გადაცემა ან განადგურება. საქონლის განკარგვის ნებისმიერი ღონისძიების გამოყენება არ უნდა იწვევდეს ხარჯებს სახელმწიფოს მხრიდან.

საგადასახადო ორგანო ჩამორთმეული საგადასახადო სამართალდარღვევის საქონლის, საგადასახადო ორგანოს ან დეკლარანტის ინიციატივით სახელმწიფო საკუთრებაში გადაცემული საქონლის, ან საბაჟო კონტროლის ზონის ტერიტორიაზე აღმოჩენილი საქართველოს კანონმდებლობით დადგენილი წესით უპატრონოდ ცნობილი საქონლის შესახებ ინფორმაციას ელექტრონული ან წერილობითი ფორმით გადასცემს სსიპ – ფინანსთა სამინისტროს მომსახურების სააგენტოს. საქონლის საბაჟო საკუთრებაში გადაცემის თაობაზე დეკლარანტი განცხადებით მიმართავს იმ საგადასახადო ორგანოს, რომელიც ახორციელებს საბაჟო კონტროლის პროცედურებს, ხოლო იმ საქონელზე, რომლის მიმართ სასაქონლო ოპერაცია გაცხადებულია საბაჟო დეკლარაციის წარდგენით – გაფორმების საგადასახადო ორგანოს. საქონლის განადგურების შესახებ დეკლარანტი წერილობითი ან ელექტრონული განცხადებით მიმართავს საგადასახადო ორგანოს საბაჟო ზედამხედველობას დაქვემდებარებული საქონლის ადგილმდებარეობის მიხედვით. საქონლის განადგურების თაობაზე დეკლარანტის განცხადებაში აღნიშნული უნდა იყოს: დეკლარანტის დასახელება, საიდენტიფიკაციო/პირადი ნომერი, იურიდიული მისამართი, ტელეფონის ნომერი/ელექტრონული ფოსტის მისამართი, გასანადგურებელი საქონლის დასახელება, რაოდენობა და ადგილმდებარეობა, საქონლის განადგურების ხერხი და განადგურების ღონისძიების ადგილის მისამართი, განადგურების შედეგად მისაღები ნარჩენების დასახელება და შემდგომი გამოყენების განზრახვა.

საგადასახადო ორგანოს ინიციატივით გათვალისწინებული საქონლის განკარგვის ღონისძიებები ხორციელდება იმ საქონლის მიმართ: რომლის გაშვება არ შეიძლება, რადგან დეკლარანტის მიზეზით შეუძლებელია დადგენილ ვადაში პროცედურების განხორციელება ან არ იქნა გადახდილი იმპორტის ან ექსპორტის გადასახდელები ან/და არ იქნა წარდგენილი საგარანტიო უზრუნველყოფა; რომლის საქართველოს საბაჟო ტერიტორიაზე შემოტანა ან/და საქართველოს საბაჟო ტერიტორიიდან გატანა აკრძალულია ან შეზღუდულია; რომელიც გაშვებიდან 5 სამუშაო დღის ვადაში არ იქნა გატანილი საბაჟო კონტროლის ზონიდან, გარდა იმ

შემთხვევისა, როდესაც საქართველოს კანონმდებლობით ნებადართულია გაშვებული საქონლის საბაჟო კონტროლის ზონაში გარკვეული ვადით დატოვება. საგადასახადო ორგანო წერილობით ატყობინებს დეკლარანტს საქონლის განკარგვის განზრახვას და ადგენს აღნიშნული ნაკლოვანებების აღმოფხვრის ვადას, რომელიც არ უნდა აღემატებოდეს 30 დღეს. დადგენილ ვადაში დეკლარანტის მიერ ნაკლოვანებათა აღმოფხვრის ან საქონლის რეექსპორტის შემთხვევაში საგადასახადო ორგანო არ ახორციელებს საქონლის სახელმწიფო საკუთრებაში გადაცემას ან განადგურებას. დეკლარანტის ინიციატივით, საგადასახადო ორგანოს ზედამხედველობით ხორციელდება საქონლის განკარგვის შემდეგი ღონისძიებები:

ა) საქონლის სახელმწიფო საკუთრებაში გადაცემა;

ბ) საქონლის განადგურება.

საქონლის განადგურება არის საბაჟო ზედამხედველობის ქვეშ მყოფი უცხოური საქონლის ნებისმიერი ხერხით (დაწვით, დამარხვით, ჩაძირვით, დანგრევით, დაშლით, მექანიკური დაზიანებით ყველა სხვა საშუალების გამოყენებით) მოყვანა იმ მდგომარეობაში, როდესაც შეუძლებელია ამ საქონლის ეკონომიკურად მომგებიანი გზით აღდგენა.

აკრძალულია შემდეგი საქონლის განადგურება: კულტურული ფასეულობები; გადაშენების საფრთხის წინაშე მყოფი ცხოველთა და მცენარეთა სახეობები, ასევე მათი ნაწილები და წარმოშობის წყაროები, გარდა იმ შემთხვევისა, როდესაც მათი განადგურება ნებადართულია ეპიდემიისა და ეპიზოოტიის შეჩერების მიზნით; საქართველოს კანონმდებლობის შესაბამისად ჩამორთმეული საქონელი ან საქონელი, რომელსაც ყადაღა აქვს დადებული, გარდა იმ შემთხვევისა, როდესაც მისი განადგურება ნებადართულია ეპიდემიისა და ეპიზოოტიის შეჩერების მიზნით, ან როდესაც იგი პირდაპირ ან პოტენციურ საფრთხეს უქმნის ადამიანის სიცოცხლესა და ჯანმრთელობას. საქონლის განადგურების შესახებ გადაწყვეტილების მიღებამდე, საგადასახადო ორგანოს მიერ შეიძლება განხორციელდეს საქონლის დათვალიერება, სინჯების და ნიმუშების აღება და გამოკვლევა. საქონლის განადგურების ან განადგურებაზე უარის თქმის თაობაზე საგადასახადო ორგანოს უფროსი/მოადგილე გამოსცემს ინდივიდუალურ ადმინისტრაციულ-სამართლებრივ აქტს დეკლარანტის განცხადების საფუძველზე საქონლის განადგურების ან განადგურებაზე უარის თქმის თაობაზე ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი (ბრძანება) გამოიცემა განცხადების მიღებიდან არა უგვიანეს 5 სამუშაო დღისა. საქონლის განადგურების შემთხვევაში საგადასახადო ორგანოს უფლებამოსილი თანამშრომელი უნდა გამოცხადდეს საქონლის განთავსების ადგილზე, დეკლარანტს და საბაჟო კონტროლის ზონის უფლებამოსილ პირს წარუდგინოს პირადობის დამადასტურებელი მოწმობა და ბრძანება საქონლის განადგურების თაობაზე. კანონმდებლობით განსაზღვრულ შემთხვევაში, საგადასახადო ორგანოს უფლებამოსილი თანამშრომელი უზრუნველყოფს საქონლის განადგურების პროცედურის აღწერას და ადგენს „საქონლის განადგურების ოქმს“. საქონლის განადგურების ოქმი დგება 2 ეგზემპლარად – ერთი რჩება საგადასახადო ორგანოს, ხოლო მეორე ეგზემპლარი გადაეცემა დეკლარანტს ან მის წარმომადგენელს. მგზავრის მიერ კანონმდებლობის დარღვევით შემოტანილი/გასატანი ან/და ნებართვას დაქვემდებარებული საქონელი, რომელზედაც ვერ ხერხდება შესაბამისი ნებართვის წარმოდგენა ან/და ვერ ხერხდება საქონლის უკან დაბრუნება, ექვემდებარება ჩამორთმევას და განადგურებას ან/და სახელმწიფო საკუთრებაში

გადაცემას. საქონლის განადგურება ხორციელდება: სპეციალურ დანადგარში დაწვით; სპეციალურად გამოყოფილ ადგილზე დამარხვით; სხვა მეთოდის გამოყენებით. საქონლის განადგურება ხორციელდება საბაჟო გამშვები პუნქტის უფროსის ბრძანების საფუძველზე შექმნილი ჯგუფის მიერ. საქონლის განადგურების შედეგად წარმოშობილი ნარჩენებისა და ჯართის მიმართ შესაძლებელია სასაქონლო ოპერაციის განხორციელება.

საგადასახადო სამართალდარღვევა

საგადასახადო სისტემამ არ შეიძლება იარსებოს პასუხისმგებლობის ინსტიტუტის გარეშე. საგადასახადო პასუხისმგებლობა საგადასახადო-სამართლებრივი ნორმების დარღვევის შედეგია. იგი ყოველთვის დაკავშირებულია სახელმწიფო იძულებასთან, რომელიც მის შინაარს წარმოადგენს. საგადასახადო პასუხისმგებლობა დგება მხოლოდ საგადასახადო სამართალდარღვევის ჩადენის შემთხვევაში, რომელიც საგადასახადო პასუხისმგებლობის საფუძველია.

საგადასახადო სამართალდარღვევად ითვლება პირის მართლსაწინააღმდეგო ქმედება (მოქმედება ან უმოქმედობა), რომლისთვისაც კოდექსით გათვალისწინებულია პასუხისმგებლობა. საგადასახადო სამართალდარღვევისათვის პირს პასუხისმგებლობა შეიძლება დაეკისროს მხოლოდ ამ კოდექსით დადგენილი საფუძვლითა და წესით. საგადასახადო სამართალდარღვევისათვის სანქციის შეფარდების დროს, თუ კანონით გაუქმებულია ან შემსუბუქებულია პასუხისმგებლობა ასეთი ქმედების ჩადენისათვის, მოქმედებს ახალი კანონით დადგენილი ნორმა, ხოლო თუ შემოღებულია ან დამძიმებულია პასუხისმგებლობა, გამოიყენება ქმედების ჩადენის მომენტისათვის არსებული ნორმა. კოდექსით გათვალისწინებული სამართალდარღვევის ჩადენისათვის პასუხისმგებლობა ეკისრება საწარმოს/ ორგანიზაციას და ფიზიკურ პირს. საგადასახადო

სამართალდარღვევისათვის პირის მიმართ საგადასახადო სანქციის გამოყენება არ ათავისუფლებს მას კუთვნილი გადასახადების გადახდის ვალდებულებისაგან.

საგადასახადო სამართალდარღვევისათვის საწარმოს/ორგანიზაციის მიმართ საგადასახადო სანქციის გამოყენება შესაბამისი საფუძვლების არსებობისას არ ათავისუფლებს მის თანამდებობის პირებს საქართველოს კანონმდებლობით დაგენილი ადმინისტრაციული, სისხლისსამართლებრივი ან სხვა სახის პასუხისმგებლობისაგან. პირს დადგენილი პასუხისმგებლობა არ დაეკისრება, თუ საგადასახადო სამართალდარღვევა გამოწვეულია დაუძლეველი ძალის მოქმედების შედეგად. დაუძლეველ ძალად ითვლება ისეთი საგანგებო ან განსაკუთრებული გარემოება, რომელიც შეუძლებელს ხდის ამ კოდექსით დადგენილ ვალდებულებათა შესრულებას და რომლის დადგომა არ არის დამოკიდებული პირის ნებაზე, მათ შორის: სტიქიური უბედურება (მიწისძვრა, წყალდიდობა, მეწყერი, ზვავი, ხანძარი და სხვა); საგარეო ვაჭრობის შეზღუდვა, საგანგებო/საომარი მდგომარეობის გამოცხადება, აგრეთვე სახელმწიფო ორგანოს სხვა გადაწყვეტილება; მასობრივი არეულობა, გაფიცვა. დეკლარაციის/გაანგარიშების მიხედვით არასწორად ნაჩვენები ინფორმაციის გამო ამ კარით გათვალისწინებული ჯარიმა არ დაეკისრება პირს, რომელმაც საგადასახადო ორგანოს წარუდგინა შესწორებული დეკლარაცია/გაანგარიშება საგადასახადო შემოწმების ჩატარების შესახებ სასამართლოს ან საგადასახადო ორგანოს შესაბამისი გადაწყვეტილების ჩაბარებამდე, საგადასახადო სამართალდარღვევის ოქმის შედგენამდე ან საქართველოს სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის შესაბამისად უფლებამოსილი პირის გადაწყვეტილებით ბიუჯეტთან ანგარიშსწორების შემოწმების ან დოკუმენტური/ბუღალტრული რევიზიის დანიშვნამდე.

საგადასახადო ორგანოს ხელმძღვანელი, დავის განმხილველი ორგანო უფლებამოსილია გაათავისუფლოს კეთილსინდისიერი გადამხდელი საგადასახადო სანქციისაგან, თუ მის ქმედებას ზიანი არ მიუყენებია სახელმწიფო ბიუჯეტისთვის და, ამასთანავე, სამართალდარღვევა გამოწვეული იყო გადამხდელის შეცდომით ან არცოდნით. საგადასახადო კოდექსით გათვალისწინებულ შემთხვევებში საგადასახადო სამართალდარღვევის განმეორებით ჩადენა სამართალდარღვევის დამამძიმებელი გარემოებაა. სამართალდარღვევა განმეორებით ჩადენილად ჩაითვლება, თუ იგივე ქმედება ჩადენილია წინა სამართალდარღვევის გამოვლენიდან 12 თვის განმავლობაში. ამასთანავე, სამართალდარღვევა განმეორებით ჩადენილად არ ჩაითვლება, თუ პირმა სამართალდარღვევები ჩაიდინა ერთსა და იმავე დღეს, ტერიტორიულად განცალკევებულ ობიექტებზე.

საგადასახადო სამართალდარღვევის საქმეს აწარმოებს, განიხილავს და გადაწყვეტილებას იღებს შესაბამისი საგადასახადო ორგანო. საგადასახადო სამართალდარღვევის საქმის წარმოების წესს განსაზღვრავს ფინანსთა მინისტრი. საგადასახადო სამართალდარღვევის გამოვლენისას დგება საგადასახადო სამართალდარღვევის ოქმი, გარდა იმ შემთხვევისა, როდესაც სამართალდარღვევა დაფიქსირებულია საგადასახადო შემოწმების აქტში. საგადასახადო სამართალდარღვევის ოქმი არ დგება, თუ ქმედება შეიცავს საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის 214-ე მუხლით გათვალისწინებული დანაშაულის ნიშნებს. თუ პირი ამ კოდექსის 289-ე მუხლით გათვალისწინებული სამართალდარღვევისას სადავოდ არ ხდის სამართალდარღვევის ჩადენის ფაქტს და ამას ადასტურებს საგადასახადო სამართალდარღვევის ოქმზე ხელმოწერით, ხოლო

სამართალდარღვევისათვის შესაძლებელია მხოლოდ ფულადი ჯარიმის შეფარდება, მას შესაბამისი პასუხისმგებლობა დაეკისრება სამართალდარღვევის ადგილზე ოქმის საფუძველზე, რომელიც ითვლება საგადასახადო მოთხოვნად. საგადასახადო სამართალდარღვევის ოქმი გასაცნობად წარედგინება სამართალდამრღვევ პირს, რომელსაც უფლება აქვს, წარმოადგინოს განმარტებები და შენიშვნები, რომლებიც აისახება ოქმში ან დაერთება მას. საგადასახადო სამართალდარღვევის ოქმის ერთი ეგზემპლარი ბარდება ან ეგზავნება სამართალდამრღვევ პირს. თუ საგადასახადო სამართალდარღვევის ოქმში არ არის ასახული ფინანსთა მინისტრის მიერ განსაზღვრული რომელიმე მონაცემი ან ოქმი შედგენილია კანონისდარღვევით, საგადასახადო ორგანოს უფლებამოსილი პირი გამოსცემს ბრძანებას საგადასახადო სამართალდარღვევის საქმის შეწყვეტის შესახებ. ამ შემთხვევაში პირს საგადასახადო სანქცია არ შეეფარდება. დანაშაულის ნიშნების აღმოჩენის შემთხვევაში მასალები დაუყოვნებლივ ეგზავნება შესაბამის საგამოძიებო ორგანოს ქვემდებარეობის მიხედვით, ხოლო პირის მიმართ გათვალისწინებული სამართალდარღვევისათვის სანქციის შეფარდების საკითხი გადაწყდება საქმეზე საგამოძიებო ორგანოს ან სასამართლოს მიერ შესაბამისი გადაწყვეტილების მიღების შემდეგ. საგადასახადო სამართალდარღვევის ოქმის შედგენიდან არა უგვიანეს 30 დღისა საგადასახადო ორგანოს უფლებამოსილი პირი საგადასახადო სამართალდარღვევის საქმეზე გამოსცემს ბრძანებას. ამ ვადის დარღვევით გამოცემული ბრძანება ბათილია. საგადასახადო სამართალდარღვევის საქმეზე საგადასახადო ორგანოს/ოქმი/ბრძანება ცალკე გასაჩივრებას არ ექვემდებარება. სამართალდარღვევის გამოვლენისას საგადასახადო სამართალდარღვევის საქმის წარმოების უზრუნველსაყოფად გამოიყენება საქართველოს ადმინისტრაციული სამართალდარღვევათა კოდექსით განსაზღვრული ღონისძიებები. სანქციის აღსრულების უზრუნველსაყოფად სამართალდარღვევის საქმის წარმოებისას სამართალდამრღვევი პირის, სამართალდარღვევის საქონლის ან/და სატრანსპორტო საშუალების მიმართ გამოსაყენებელი უზრუნველყოფის ღონისძიებები და მათი განხორციელების წესი განისაზღვრება ფინანსთა მინისტრის ბრძანებით. თუ 30 დღის ვადაში შეუძლებელია სამართალდამრღვევი პირის დადგენა ან/და მისი იდენტიფიკაცია, საგადასახადო ორგანოს უფლებამოსილი პირი გამოსცემს ბრძანებას სამართალდარღვევის საქონლის ან/და სატრანსპორტო საშუალების სახელმწიფო საკუთრებაში გადაცემის შესახებ. უსასყიდლოდ ჩამორთმეული და სახელმწიფო საკუთრებაში გადაცემული საქონლის ან/და სატრანსპორტო საშუალების რეალიზაციის წესი განისაზღვრება საქართველოს კანონმდებლობის შესაბამისად.

საგადასახადო სამართალდარღვევათა სახეები და პასუხისმგებლობა

საურავი არის საგადასახადო სანქცია, რომელიც პირს ეკისრება საგადასახადო კანონმდებლობით დადგენილ ვადაში გადასახადის გადასახდელი თანხის გადაუხდელობისათვის. საურავის დარიცხვა ხორციელდება გადასახადის თანხაზე და იგი არის სხვაობა გადასახადის გადამხდელის შეუსრულებელ საგადასახადო ვალდებულებებსა და ზედმეტად გადახდილი გადასახადების ჯამს შორის, შესაბამისი ვალდებულების წარმოქმნის მომდევნო დღიდან თითოეული ვადაგადაცილებული დღისათვის. პირის გადახდისუუნარობის შესახებ განცხადების წარმოებაში მიღების თაობაზე სასამართლო გადაწყვეტილების, აგრეთვე გაკოტრების საქმის წარმოების დაწყების, რეაბილიტაციის შესახებ გადაწყვეტილების/განჩინების კანონიერ ძალაში შესვლიდან ან ეროვნული ბანკის მიერ კომერციული ბანკისა და

მზღვეველის შესაბამისი საქმიანობის ლიცენზიის ჩამორთმევიდან შესაბამისი რეჟიმის დასრულებამდე, აღნიშნული რეჟიმების დაწყებამდე არსებულ საგადასახადო დავალიანებებზე საურავის დარიცხვა წყდება. საურავი შეადგენს გადაუხდელი გადასახადის თანხის 0,07 პროცენტს ყოველი ვადაგადაცილებული დღისათვის. გადასახადის გადახდის ვადის გადაცილების შემთხვევაში გადასახადის გადახდის დღე ითვლება ვადაგადაცილებულ დღედ.

საგადასახადო დავალიანების რესტრუქტურიზაციისას საურავის დარიცხვა ხორციელდება „საგადასახადო დავალიანებებისა და სახელმწიფო სესხების რესტრუქტურიზაციის შესახებ“ კანონით განსაზღვრული წესით. თუ პირს საგადასახადო მოთხოვნა ჩაბარდა გადასახადის გადახდის ვადის დადგომის შემდეგ, საურავის დარიცხვა განხორციელდება საგადასახადო მოთხოვნის ჩაბარების დღის შემდეგ მე-20 დღიდან.

გადასახადის გადამხდელად აღრიცხვის წესის დარღვევა-იწვევს პირის დაჯარიმებას 200 ლარის ოდენობით; საგადასახადო დეკლარაციის/გაანგარიშების წარდგენის ვადის დარღვევა -იწვევს პირის დაჯარიმებას ამ დეკლარაციის /გაანგარიშების საფუძველზე გადასახდელად დასარიცხი გადასახადის თანხის 5 პროცენტის ოდენობით ყოველ დაგვიანებულ სრულ/არასრულ თვეზე ამასთანავე, მთელ დაგვიანებულ პერიოდზე გამოანგარიშებული სანქციის ჯამური თანხა არ უნდა აღემატებოდეს გადასახდელად დასარიცხი გადასახადის თანხის 30 პროცენტს. გამოანგარიშებული სანქციის ჯამური თანხა არ უნდა იყოს 200 ლარზე ნაკლები. თუ საგადასახადო დეკლარაციის /გაანგარიშების საფუძველზე გადასახდელად დასარიცხი გადასახადის თანხა ნულის ტოლია, პირს გათვალისწინებული ჯარიმა არ დაეკისრება; საგადასახადო დეკლარაციაში/ გაანგარიშებაში გადასახადის შემცირება-იწვევს პირის დაჯარიმებას შემცირებული გადასახადის თანხის 50 პროცენტის ოდენობით; პირის მიერ საგადასახადო დეკლარაციაში გადასახადის თანხის 50 პროცენტით ან მეტი ოდენობით შემცირება -იწვევს პირის დაჯარიმებას შემცირებული გადასახადის თანხის 75 პროცენტის ოდენობით; პირის მიერ საგადასახადო დეკლარაციაში გადასახადის თანხის 25 000 ლარზე მეტით შემცირება ითვლება გადასახადისაგან დიდი ოდენობით თავის არიდებად და იწვევს პასუხისმგებლობას საქართველოს სისხლის სამართლის კანონმდებლობის შესაბამისად; საგადასახადო ორგანოს უფლებამოსილი პირისათვის წინააღმდეგობის გაწევა, მისი კანონიერი მოთხოვნის უგულვებელყოფა, რამაც შეაფერხა საქართველოს საგადასახადო კანონმდებლობით გათვალისწინებული ღონისძიების განხორციელება, - იწვევს პირის დაჯარიმებას 800 ლარის ოდენობით. განსაზღვრული ქმედება, ჩადენილი განმეორებით, - იწვევს პირის დაჯარიმებას ყოველ შემდგომ განმეორებაზე 2 000 ლარის ოდენობით და აშ.

საგადასახადო სანქცია

საგადასახადო სანქცია არის პასუხისმგებლობის ზომა ჩადენილი საგადასახადო სამართალდარღვევისათვის. საგადასახადო კოდექსი ითვალისწინებს საგადასახადო სანქციის შემდეგ სახეებს: გაფრთხილება; საურავი; ფულადი ჯარიმა; საქართველოს ეკონომიკური საზღვრის გადაკვეთის უფლების შეზღუდვა; სამართალდარღვევის საქონლის ან/და სატრანსპორტო საშუალების უსასყიდლოდ ჩამორთმევა.

გაფრთხილება, როგორც საგადასახადო პასუხისმგებლობის ზომა, ნიშნავს პირისათვის იმის განმარტებას, თუ რა ზიანი გამოიწვია მისმა ქმედებამ და რა შედეგი

მოპყვება საგადასახადო კოდექსით გათვალისწინებული სამართალდარღვევის განმეორებით ჩადენას. გაფრთხილება შესაძლებელია გამოყენებულ იქნეს ფულადი ჯარიმის ნაცვლად, გაფრთხილება, როგორც საგადასახადო პასუხისმგებლობის ზომა, უფლებამოსილ პირს გამოაქვს წერილობით.

საურავი, როგორც საგადასახადო პასუხისმგებლობის ზომა, არის ფულადი გადასახდელი, რომელიც ეკისრება პირს საგადასახადო კანონმდებლობით დადგენილ ვადაში გადასახადის გადაუხდელობის შემთხვევაში. საურავი ერიცხება მხოლოდ დადგენილ ვადაში გადაუხდელი გადასახადის თანხას. შესაბამისად, საგადასახადო სანქციის სახით დარიცხული და დადგენილ ვადაში გადაუხდელი ფულადი ჯარიმის თანხას საურავი არ ერიცხება. საურავი არის საგადასახადო სანქციის ერთ-ერთი სახე. საურავი, თავისი შინაარსით, უფლებააღმდგენი ხასიათის სანქციაა. საურავის გადახდის ვალდებულება აიძულებს პირს სათანადოდ შეასრულოს საგადასახადო ვალდებულება.

საურავის მეშვეობით სახელმწიფო განსაზღვრული ხარისხით ახორციელებს იმ დანაკარგების კომპენსაციას, რაც განიცადა გადასახადის არათავისდროული გადახდის შედეგად. საურავის ზომა უნდა უკავშირდებოდეს ინფლაციის კოეფიციენტსა და სხვა გარემოებებს. მაგალითად, საურავის ზომის განსაზღვრისას მხედველობაში უნდა იქნეს მიღებული სესხის პროცენტიც, რომელიც შესაძლოა იხადოს სახელმწიფომ დადგენილ ვადაში გადასახადის გადაუხდელობის შემთხვევებში აღებული სესხის გამო.

საურავის გადახდის ვალდებულება ეკისრება პირს საგადასახადო კანონმდებლობით დადგენილ ვადაში გადასახადის თანხის გადაუხდელობის ყველა შემთხვევაში, გადასახადის გადაუხდელობის მიზეზების მიუხედავად. საურავის დარიცხვა წარმოებს იმ შემთხვევაშიც, როდესაც გადასახადის გადამხდელი გადასახადის გადახდის ვადების ამოწურვის შემდეგ დამოუკიდებლად აღმოაჩენს გადასახადის გამოანგარიშებისას დაშვებულ შეცდომებს და გადაიხდის შემცირებული გადასახადის თანხას.

საურავის დარიცხვა წარმოებს სხვა საგადასახადო სანქციების გამოყენების პარალელურად. საურავის დარიცხვა წარმოებს საგადასახადო დავალიანების თანხაზე დანამატის სახით, საგადასახადო ვალდებულების უზრუნველყოფის სხვა ღონისძიებების ან/და საგადასახადო კანონმდებლობის დარღვევისათვის პასუხისმგებლობის ღონისძიებების გატარების მიუხედავად. შესაბამისად, საურავი ერიცხება მხოლოდ დროულად გადაუხდელი გადასახადის თანხას და მისი დარიცხვა სხვა თანხებზე, მ.შ. ჯარიმის სახით დარიცხულ და დროულად გადაუხდელ საგადასახადო სანქციის თანხებზე, ყოვლად დაუშვებელია.

საურავის დარიცხვა წყდება:

პირის გადახდისუნარიობის შესახებ განცხადების წარმოებაში მიღების თაობაზე სასამართლო გადაწყვეტილების კანონიერ ძალაში შესვლიდან;

გაკოტრების საქმის წარმოების დაწყების შესახებ გადაწყვეტილების/განჩინების კანონიერ ძალაში შესვლიდან;

რეაბილიტაციის შესახებ გადაწყვეტილების/განჩინების კანონიერ ძალაში შესვლიდან;

საქართველოს ეროვნული ბანკის მიერ კომერციული ბანკისა და მზღვეველის შესაბამისი საქმიანობის ლიცენზიის ჩამორთმევიდან.

თუ გადასახადის თანხა არ არის გადახდილი საგადასახადო კანონმდებლობით დადგენილ ვადაში, პირი ვალდებულია გადაიხადოს შესაბამისი საურავი საგადასახადო დავალიანების 0,07 პროცენტის ოდენობით ყოველი ვადაგადაცილებული დღისათვის. ამასთან, გადასახადის გადახდის ვადის გადაცილების შემთხვევაში გადასახადის გადახდის დღე ითვლება ვადაგადაცილებულ დღედ და ამ დღეზეც საურავის დარიცხვა ხორციელდება. იმ შემთხვევაში, თუ გადასახადის გადახდის ვადის გადაცილების შემდეგ გადასახადის გადამხდელი გადაიხდის გადაუხდელი გადასახადის ნაწილს, გადახდის მომდევნო დღიდან საურავის დარიცხვა გაგრძელდება საგადასახადო დავალიანების ფაქტობრივად დარჩენილ ნაწილზე.

რესტრუქტურიზებულ ვადაგადაცილებულ საგადასახადო დავალიანებას გაყინვის პერიოდში პროცენტები და საჯარიმო სანქციები არ ერიცხება. ამასთან, საგადასახადო დავალიანების გადავადების პერიოდში რესტრუქტურიზებულ ვადაგადაცილებულ საგადასახადო დავალიანებას გადაუხდელ თანხაზე ყოველთვიურად ერიცხება სარგებელი 0,5 პროცენტის ოდენობით.

საგადასახადო ორგანო ვალდებულია პირს წარუდგინოს საგადასახადო მოთხოვნა, იმ გადასახადის დარიცხვის შესახებ, რომლის გაანგარიშება საგადასახადო ორგანოს ვალდებულებაა. იმ შემთხვევებში, თუ პირს საგადასახადო მოთხოვნა ჩაბარდა გადასახადის გადახდის ვადის დადგომის შემდეგ, საურავის დარიცხვა განხორციელდება საგადასახადო მოთხოვნის ჩაბარების დღის შემდეგ მე-20 დღიდან.

ჯარიმა, როგორც საგადასახადო პასუხისმგებლობის ზომა, არის ფულადი გადასახდელი. ჯარიმა, როგორც წესი, ინიშნება ფიქსირებული ფულადი გადასახდელის სახით. მაგ. 500 ლარი პირის მიერ გადასახადის გადამხდელად აღრიცხვის კანონმდებლობით დადგენილი წესის დარღვევისათვის. საგადასახადო კოდექსით გათვალისწინებულ შემთხვევებში, ჯარიმის თანხა შეიძლება გამოანგარიშებული იქნეს პროცენტებში გადასახადის თანხიდან, ჩათვლილი გადასახადის თანხიდან, დღგ-ით დასაბეგრი ოპერაციების თანხიდან, საგადასახადო ანგარიშ-ფაქტურაში მითითებული დღგ-ის თანხიდან და ა. შ. გამომდინარე.

საკონტროლო-სალარო აპარატის გამოყენების წესების დარღვევის შემთხვევაში, საგადასახადო ორგანოს უფროსს უფლება აქვს გადასახადის გადამხდელს შეუმციროს საგადასახადო სანქცია (ფულადი ჯარიმა - 500 ლარი) და განუსაზღვროს ჯარიმა 200 ლარის ოდენობით. ასეთ სამართალდარღვევებს განეკუთვნება:

მომხმარებელთან ნაღდი ფულით ანგარიშსწორებისას საკონტროლო-სალარო აპარატის გარეშე მუშაობა; მომხმარებელთან ნაღდი ფულით ანგარიშსწორებისას საკონტროლო-სალარო აპარატის გამოყენებლობა; ჩეკში ფაქტობრივად გადახდილზე ნაკლები თანხის ჩვენება.

საქონლის ან/და სატრანსპორტო საშუალების უსასყიდლოდ ჩამორთმევა, როგორც საგადასახადო პასუხისმგებლობის ზომა, გამოიყენება საქართველოს ეკონომიკურ საზღვარზე საქონლის, მათ შორის ნაღდი ფულისა და ფასიანი ქაღალდების, გადაადგილებასთან დაკავშირებული წესების დარღვევის შემთხვევაში. საქონლის ან/და სატრანსპორტო საშუალების უსასყიდლოდ ჩამორთმევა გულისხმობს საქართველოს ეკონომიკურ საზღვარზე საქონლის გადაადგილებასთან დაკავშირებული წესების დარღვევის საგნის, აგრეთვე ამ საქონლის ტრანსპორტირების საშუალების სახელმწიფო საკუთრებად იძულებით, უსასყიდლოდ გადაცემას.

იმ შემთხვევაში, თუ საქართველოს ეკონომიკური საზღვრის გადაკვეთასთან დაკავშირებული სამართალდარღვევები ჩადენილია ორი ან მეტი პირის მიერ, საგადასახადო კოდექსით გათვალისწინებული სანქციები აღნიშნულ პირებს დაეკისრებათ სოლიდარულად.

ჩადენილი საგადასახადო სამართალდარღვევისათვის პირს შეიძლება დაეკისროს მხოლოდ ერთი პასუხისმგებლობის ზომა. შესაბამისად, ჩადენილი საგადასახადო სამართალდარღვევისათვის პირს არ შეიძლება დაეკისროს პასუხისმგებლობის რამოდენიმე ზომა, ისევე როგორც არ შეიძლება დაეკისროს პასუხისმგებლობა განმეორებით. პირის მიერ ორი ან მეტი საგადასახადო სამართალდარღვევის ჩადენის შემთხვევაში (საგადასახადო სამართალდარღვევათა ერთობლიობა) გამოიყენება ე.წ. შეკრების პრინციპი. საგადასახადო სამართალდარღვევათა ერთობლიობისას საგადასახადო სანქცია გამოიყენება თითოეული სამართალდარღვევისათვის ცალ-ცალკე. ამასთან, *უფრო მკაცრი სანქცია არ მთავსებს ნაკლებად მკაცრ სანქციას*.

საგადასახადო სამართალდარღვევის გამოვლენის შემთხვევაში საგადასახადო ორგანოს უფლებამოსილი პირი ან კერძო საგადასახადო ინსპექტორი ადგენს საგადასახადო სამართალდარღვევის ოქმს.

საგადასახადო სამართალდარღვევის ოქმს აქვს ინდივიდუალური ნომერი და შესაძლებელია შედგეს როგორც წერილობითი, ისე ელექტრონული ფორმით, რომლებსაც აქვთ თანაბარი იურიდიული ძალა. საგადასახადო სამართალდარღვევის ოქმში აღნიშნება: ოქმის დასახელება; შედგენის თარიღი, დრო და ადგილი; საგადასახადო ორგანოს/აღსრულების ეროვნული ბიუროს უფლებამოსილი პირის (პირების) თანამდებობა, სახელი და გვარი ან კერძო საგადასახადო ინსპექტორის სახელი, გვარი და პირადი ნომერი; სამართალდამრღვევი პირის დასახელება/სახელი და გვარი, საიდენტიფიკაციო/პირადი ნომერი; საგადასახადო სამართალდარღვევის შინაარსი; შეფარდებული სანქციის სახე ან/და ოდენობა.

საგადასახადო სამართალდარღვევის ოქმი დგება ორ ეგზემპლარად, რომელიც გასაცნობად წარედგინება სამართალდამრღვევს. საგადასახადო სამართალდარღვევის ოქმს ხელს აწერენ: ოქმის შემდგენელი პირი, სამართალდამრღვევი ან მისი წარმომადგენელი, აგრეთვე მოწმეები. იმ შემთხვევაში, თუ სამართალდამრღვევი უარს აცხადებს ოქმის ხელმოწერაზე, ოქმში კეთდება შესაბამისი ჩანაწერი.

საგადასახადო სამართალდარღვევის ოქმის ერთი ეგზემპლარი ეგზავნება შესაბამის საგადასახადო ორგანოს, ხოლო მეორე ბარდება ან ეგზავნება სამართალდამრღვევ პირს. საგადასახადო სანქციის აღსრულების უზრუნველსაყოფად დასაშვებია სამართალდარღვევის საქონლის ან/და სატრანსპორტო საშუალების ჩამორთმევა.

მაგალითი. ვთქვათ, იანვრის თვის დღგ-ს დეკლარაცია მეწარმეს უნდა წარედგინა 15 თებერვლამდე ჩათვლით, მაგრამ წარადგინა 28 მაისს. დეკლარაციაში მითითებული იყო გადასახდელი 100 ლ. დღგ. შემოწმებით დადგინდა და აღიარებულ იქნა, რომ იანვრის თვის საანგარიშო პერიოდისათვის გადასახდელი დღგ უნდა ყოფილიყო 300 ლ. ამ პირობებში დეკლარაციის წარდგენა დაგვიანებულია 3 თვითა (16.02–დან 16.05–მდე) და 12 დღით. 1-ლი ნაწილის თანახმად დაგვიანებული თვეების რაოდენობად ითვლება⁴, ვინაიდან არასრული თვე განიხილება 1 თვედ. 5%-ის მიხედვით ჯარიმა გამოდის 60 ლ. ($=300 \times 5\% \times 4$), მაგრამ მე-2 ნაწილის მიხედვით ჯარიმის ოდენობა იქნება 200 ლ. ($60 < 200$).

საგადასახადო კოდექსი გადასახადის გადამხდელს, საგადასახადო აგენტს ან სხვა ვალდებულ პირს აძლევს რეალურ შესაძლებლობას დაიცვას თავისი უფლებები და კანონიერი ინტერესები. გარანტირებულია გადასახადის გადამხდელის უფლებებისა და კანონიერი ინტერესების დაცვა **ადმინისტრაციული და სასამართლო წესით**.

ადმინისტრაციული წესით საგადასახადო დავის განხილვა ხასიათდება მარტივი პროცედურებით, რაც მომჩივანს აძლევს რეალურ შესაძლებლობას დამოუკიდებლად დაიცვას თავისი უფლებები კვალიფიციური იურიდიული მომსახურების გარეშე. ფინანსთა სამინისტროს სისტემაში საგადასახადო დავის განხილვა ხორციელდება კანონით დადგენილ შემჭიდროვებული ვადებში. ამასთან, საგადასახადო დავის განხილვისათვის პირი არ იხდის არავითარ საფასურს, მოსაკრებელს ან ბაჟს.

იმ შემთხვევაში, თუ პირი არ ეთანხმება საგადასახადო ორგანოს მიერ მიღებულ გადაწყვეტილებას (მომჩივანი) უფლება აქვს საგადასახადო დავა დაიწყოს საქართველოს ფინანსთა სამინისტროს სისტემაში განხილვის წესით და საგადასახადო დავის ნებისმიერ ეტაპზე მიმართოს სასამართლოს.

სასამართლოში საგადასახადო დავის წარმოების წესი განისაზღვრება საქართველოს ადმინისტრაციული საპროცესო კანონმდებლობით. ამასთან, სასამართლო არ მიიღებს სარჩელს საგადასახადო ორგანოს მიმართ, თუ მოსარჩელემ დადგენილი წესით არ გამოიყენა ადმინისტრაციული საჩივრის ერთჯერადად წარდგენის შესაძლებლობა. ადმინისტრაციული წესით საგადასახადო დავის განმხილველ ორგანოებია:

საჯარო სამართლის იურიდიული პირი – შემოსავლების სამსახური;

საქართველოს ფინანსთა სამინისტროსთან არსებული დავების განხილვის საბჭო.

საქართველოს ფინანსთა სამინისტროს სისტემაში საგადასახადო დავის განხილვა ორეტაპიანია. იწყება საჩივრის შემოსავლების სამსახურში წარდგენით. პირველ ეტაპზე საჩივარს განიხილავს და გადაწყვეტილებას იღებს შემოსავლების სამსახური. მეორე ეტაპზე, არასასურველი გადაწყვეტილების გამოტანისას, მომჩივანს უფლება აქვს შემოსავლების სამსახურის გადაწყვეტილება გაასაჩივროს დავების განხილვის საბჭოში ან სასამართლოში.

შემოსავლების სამსახური, როგორც დავის განმხილველი ორგანო, შედგება მისი ხელმძღვანელების, სათათბირო ორგანოსა და აპარატისაგან. სათათბირო ორგანოს შემადგენლობას განსაზღვრავს შემოსავლების სამსახურის უფროსი.

დავების განხილვის საბჭო არის ფინანსთა სამინისტროსთან არსებული საგადასახადო დავის განმხილველი ორგანო, რომელიც შედგება 13 წევრისაგან. დავების განხილვის საბჭოს წევრთა შემადგენლობა განისაზღვრება მთავრობის დადგენილებით. საბჭოს წევრად შეიძლება დანიშნულ იქნეს როგორც საჯარო მოხელე, ისე კერძო პირი. პირი, რომელიც არ არის საჯარო მოსამსახურე, საბჭოს წევრად ინიშნება პირადი განცხადებისა და მთავრობის გადაწყვეტილების საფუძველზე. დავის განმხილველ ორგანოებს აქვთ მთავრობის მიერ დამტკიცებული რეგლამენტი, რომელიც განსაზღვრავს საჩივრის განხილვისა და მომჩივნებთან ურთიერთობის წესს.

დავის განმხილველი ორგანო საჩივრის განხილვისას ხელმძღვანელობს სამართლიანობის, ობიექტურობის, მხარეთა თანასწორობისა და მიუკერძოებლობის პრინციპებით. ფინანსთა სამინისტროს სისტემაში საგადასახადო დავის შედეგად დაუშვებელია მომჩივანის საგადასახადო ვალდებულებების დამძიმება გარდა გადამხდელის თანხმობით ამავე დავის ფარგლებში ჩატარებული შემოწმების

შემთხვევისა. საგადასახადო ორგანოს მიერ პირის მიმართ ამ კოდექსის საფუძველზე მიღებული გადაწყვეტილება შეიძლება გასაჩივრდეს დავის განმხილველ ორგანოში დადგენილი წესით. საგადასახადო შემოწმების აქტი, საგადასახადო სამართალდარღვევის ოქმი და მათ საფუძველზე მიღებული გადაწყვეტილება საჩივრდება ამ დოკუმენტების საფუძველზე გამოცემულ საგადასახადო მოთხოვნასთან ერთად. მაკონტროლებელი ან სამართალდამცავი ორგანოების მიერ საგადასახადო ორგანოსათვის მიწოდებული ინფორმაციის საფუძველზე გამოცემული საგადასახადო მოთხოვნა საჩივრდება დავების განხილვის საბჭოში. პირს უფლება აქვს, გაასაჩივროს საგადასახადო ორგანოს გადაწყვეტილება ჩაბარებიდან 20 დღის ვადაში.

პირს უფლება აქვს, საგადასახადო ან/და დავის განმხილველი ორგანოს მიერ გადაწყვეტილების მიღებისათვის დადგენილი ვადის დარღვევა მიიჩნიოს მისი მიმართვის დაკმაყოფილებაზე უარის თქმად და გაასაჩივროს იგი დადგენილი წესით. ვადის დარღვევით გამოცემული გადაწყვეტილების გასაჩივრების ვადა აითვლება პირისთვის მისი ჩაბარებიდან. 20-დღიანი ვადის გასვლის შემდეგ დავის დაწყება დასაშვებია ახლად აღმოჩენილი ან ახლად გამოვლენილი გარემოებების ან მტკიცებულებების საფუძველით. ახლად აღმოჩენილად ან ახლად გამოვლენილად ჩაითვლება ისეთი გარემოებები ან მტკიცებულებები, რომლებიც მომჩივანმა არ იცოდა და არ შეეძლო სცოდნოდა მისთვის არასასურველი გადაწყვეტილების მიღებამდე და რომელთა დროულად წარდგენა გამოიწვევდა მომჩივნისათვის ხელსაყრელი გადაწყვეტილების მიღებას. დავის დაწყება ასევე დასაშვებია, თუ დადგინდება, რომ გასაჩივრებული გადაწყვეტილება არ გაგზავნია მომჩივანს. ასეთ შემთხვევაში გასაჩივრების ვადა აითვლება იმ დღიდან, როდესაც გასაჩივრებული გადაწყვეტილება ცნობილი გახდა მომჩივნისათვის. საჩივარი დავის განმხილველ ორგანოს წარედგინება წერილობით ან ელექტრონულად. მომჩივნის მიერ დავის განმხილველ ორგანოში ელექტრონული ფორმით წარდგენილ ინფორმაციას აქვს ისეთივე ძალა, როგორიც წერილობითი ფორმით წარდგენილს. საგადასახადო ორგანოს გადაწყვეტილება შეიძლება გასაჩივრდეს საჩივრის წარდგენის ვადის გასვლის შემდეგაც, თუ მომჩივანი დაამტკიცებს, რომ გასაჩივრების ვადის დარღვევა მისგან დამოუკიდებელი მიზეზით იყო გამოწვეული. დავის განმხილველი ორგანო საჩივარს წარმოებაში არ იღებს, თუ იგი არ აკმაყოფილებს შემდეგ პროცედურულ მოთხოვნებს: საჩივარში არ არის მითითებული მომჩივნის საიდენტიფიკაციო /პირადი ნომერი; საჩივარში არ არის მითითებული მომჩივნის საკონტაქტო მონაცემები; საჩივრიდან არ ირკვევა მოთხოვნის არსი; საჩივარს არ ერთვის გასაჩივრებული გადაწყვეტილების ან მის გამოცემასთან დაკავშირებული დოკუმენტის ასლი (ასეთის არსებობის შემთხვევაში); საჩივრის ან მისთვის დართული დოკუმენტების გვერდები დაუნომრავია; საჩივარი ხელმოუწერელია. თუ საჩივარი არ აკმაყოფილებს პროცედურულ მოთხოვნებს, მომჩივანს წერილობით ეცნობება ამის შესახებ და მიეცემა არანაკლებ 5 დღე საჩივარში არსებული ხარვეზის გამოსასწორებლად. დავის განმხილველ ორგანოს უფლება აქვს, მომჩივნის მოტივირებული მოთხოვნის შემთხვევაში გააგრძელოს ხარვეზის გამოსასწორებლად მიცემული ვადა. დავის განმხილველი ორგანო უფლებამოსილია ხარვეზის არსებობის მიუხედავად მიიღოს საჩივარი წარმოებაში, თუ იგი არსებითად არ უშლის ხელს საჩივრის განხილვას.

საჩივრის განხილვა. დავის განმხილველი ორგანო საჩივარს განიხილავს 20 დღის ვადაში. დავის განმხილველი ორგანო საჩივარს განიხილავს მხოლოდ მომჩივნის მოთხოვნის ფარგლებში თუ ამ თავით სხვა რამ არ არის გათვალისწინებული, დავების განხილვის საბჭო საჩივარს განიხილავს შემოსავლების სამსახურში გასაჩივრებული დავის საგნის ფარგლებში. დავის განმხილველ ორგანოს ან მის აპარატს უფლება აქვს, მოსთხოვოს მომჩივანს ან საგადასახადო ორგანოს საჩივრის შესახებ დამატებითი ინფორმაციის/დოკუმენტაციის წარმოდგენა, რა დროსაც ჩერდება საჩივრის განხილვა. საჩივარი განიხილება მომჩივნის მონაწილეობით. შემოსავლების სამსახურს უფლება აქვს, მომჩივნის დაუსწრებლად განიხილოს საჩივარი, თუ საქმეში არსებული მასალებიდან სრულად დგინდება დავის საგანთან დაკავშირებული ფაქტობრივი გარემოებები. მომჩივანთან დაკავშირების შეუძლებლობის, მისი მოუძიებლობის ან საჩივრის ზეპირ განხილვაზე მომჩივნის გამოუცხადებლობის შემთხვევაში საჩივარი მის დაუსწრებლად განიხილება. მომჩივანს უფლება აქვს, თავისი ინტერესები დაიცვას პირადად ან უფლებამოსილი წარმომადგენლის მეშვეობით.

მომჩივანის მიერ დავის განმხილველ ორგანოში წარდგინილი საჩივარი უნდა აკმაყოფილებს მთელ რიგ პროცედურულ მოთხოვნებს. მომჩივანის მიერ დავის განმხილველ ორგანოში წარდგინილი საჩივარი ან მისთვის დართული დოკუმენტი უნდა იყოს შედგენილი სახელმწიფო ენაზე და ისინი უნდა იკითხებოდეს. საჩივრიდან უნდა ირკვევოდეს მოთხოვნის არსი, მასში აუცილებლად უნდა იყოს მითითებული მომჩივნის საიდენტიფიკაციო ნომერი და საკონტაქტო მონაცემები. საჩივარს თან უნდა ერთვოდეს გასაჩივრებული გადაწყვეტილების ან მის გამოცემასთან დაკავშირებული დოკუმენტის ასლი. საჩივარი ხელმოწერელი უნდა იყოს (გარდა ელექტრონული საჩივრისა) მომჩივანის ან მისი წარმომადგენლის მიერ.

დავის განმხილველი ორგანო საჩივარს წარმოებაში არ მიიღებს, თუ იგი არ აკმაყოფილებს კოდექსით დადგენილ პროცედურულ მოთხოვნებს. ხარვეზის დადგენის შემთხვევაში, დავის განმხილველ ორგანოს აპარატი მომჩივანს უგზავნის შეტყობინებას ხარვეზის აღმოჩენის შესახებ და განუსაზღვრავს ვადას ხარვეზის გამოსასწორებლად.

საგადასახადო კოდექსი მკაფიოდ ადგენს დავის განმხილველი ორგანოს მიერ საჩივრის განხილვის ვადებს. დავის განმხილველი ორგანო საჩივარს განიხილავს მხოლოდ მომჩივნის მოთხოვნის ფარგლებში, 20 კალენდარული დღის ვადაში. დავის განმხილველ ორგანოში საჩივარი განიხილება მომჩივნის მონაწილეობით. საჩივრის ზეპირი განხილვის დროისა და ადგილის შესახებ სხდომის ჩატარებამდე არანაკლებ ერთი დღით ადრე, ეცნობება მომჩივანს დავის განმხილველი ორგანოს აპარატის ხელთ არსებული ტექნიკური საშუალებით.

სხდომის ოქმს ხელს აწერენ დავის განმხილველი ორგანოს სხდომაზე დამსწრე წევრები და აპარატის თანამშრომლები, რომლებიც აწარმოებენ ოქმს.

დავის განმხილველ ორგანოს, იმ საკითხების შესაფასებლად, რომელიც მოითხოვს სპეციალურ ცოდნას, უფლება აქვს საჩივრის ზეპირ განხილვაზე მოიწვიოს ექსპერტი (სპეციალისტი). დაინტერესებული მხარე ექსპერტად არ დაიშვება.

დავის განმხილველი ორგანოს მიერ მიღებული გადაწყვეტილება, ცხადდება მისი მიღებისთანავე. ამასთან, დავის განმხილველ ორგანოს უფლება აქვს მიღებული გადაწყვეტილება, ზეპირი გამოცხადების გარეშე, მომჩივანს აცნობოს წერილობით.

დავის განმხილველი ორგანოს შუალედური და საბოლოო გადაწყვეტილების დამოწმებული ასლი მისი მიღებიდან 5 სამუშაო დღის ვადაში ეგზავნება მხარეებს. საჭიროების შემთხვევაში, დასაშვებია გადაწყვეტილების გაგზავნა მესამე პირისათვის საგადასახადო საიდუმლოების გაუხმაურებლობის პრინციპის გათვალისწინებით.

ფინანსთა სამინისტროს სისტემაში საგადასახადო დავა იწყება საჩივრის შემოსავლების სამსახურში წარდგენით. არასასურველი გადაწყვეტილების მიღების შემთხვევაში, მომჩივანს უფლება აქვს შემოსავლების სამსახურის გადაწყვეტილება გაასაჩივროს დავების განხილვის საბჭოში ან სასამართლოში მისი ჩაბარებიდან 10 კალენდარული დღის ვადაში. დავების განხილვის საბჭოს არასასურველი გადაწყვეტილება მომჩივანს მისი ჩაბარებიდან 10 კალენდარული დღის ვადაში ასევე შეუძლია გაასაჩივროს სასამართლოში. თუ მომჩივანმა საჩივარი, გასაჩივრებისათვის დადგენილ ვადაში, დავის განმხილველი ორგანოს ნაცვლად წარადგინა საგადასახადო ორგანოში, ეს გასაჩივრების ვადის დარღვევად არ განიხილება.

